

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DANMARKS GAMLE KØBSTADLOVGIVNING

BIND IV

SKAANE, BORNHOLM, HALLAND
OG BLEKING

ROSENKILDE OG BAGGER
KØBENHAVN
1961

DANMARKS
GAMLE KØBSTADLOVGIVNING

DANMARKS GAMLE
KØBSTADLOVGIVNING

BIND IV

SKAANE, BORNHOLM, HALLAND
OG BLEKING

UDGIVET AF
ERIK KROMAN

ROSENKILDE OG BAGGER
KØBENHAVN
1961

Udgivet af

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB

Med understøttelse af

UNDERVISNINGSMINISTERIET CARLSBERGFONDET

DEN DANSKE KØBSTADFORENING

KØBENHAVNS MAGISTRAT

DET FINNESKE LEGAT

Tilsyn med udgaven:

C. A. CHRISTENSEN og STIG IUUL

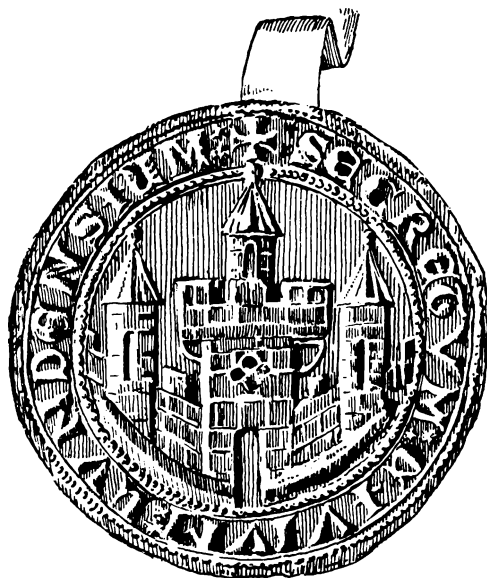
COPYRIGHT 1961 BY

DET DANSKE SPROG- OG LITTERATURSELSKAB, COPENHAGEN

PRINTED IN DENMARK, FR. BAGGES KGL. HOFBOGTRYKKERI

INDHOLD

Lund	1
Malmø	27
Landskrona	107
Helsingborg	149
Engelholm	167
Baastad	173
Skånør	177
Falsterbo	183
Trælleborg	187
Ystad	191
Tommerup	197
Aahus	203
Væ	315
Rønne	233
Aakirkeby	237
Neksø	247
Halmstad	251
Laholm	297
Falkenberg	301
Varberg	305
Sølvitsborg	311
Elleholm	317
Ronneby	323
Fællesprivilegier	333

LUND

Lund bys segl, gengivet efter segl af grønt voks, under brev af 1393 1. juni i Staatsarchiv, Lübeck (Suecica 176). Seglbilledet viser en rund, tindet mur, hvori et stort firkantet taarn — med høj, smal, rundbuet port under en firpasblending og med en, af to knægte støttet, stor, tindet overbygning, bærende et mindre, rundt taarn med spidst kugleprydet spir — samt paa hver side i muren et lavere, rundt taarn med smalt vindu og lignende spir. Omskriften lyder: SECRETVM CIVIVM LVNDENSIUM.

Lunds birkeret med tilføjelse om Valdemar 3.s stadfæstelse 1326 15/8.

A: tabt. — *Aa*: tabt. — *Aa1*: Kgl. Bibl. Ledreborg 12 12° f.88r (1. halv. af 15. aarh.). — *Aa2*: Kgl. Bibl. Thott 4° 1983 f.197v (1582), den lat. epilog (selve birkeretten er Malmøtekst). — *Aa3*: RA. Danske Kanc. Privilegier inds. 1648 fra Malmø, den lat. epilog (selve birkeretten er Malmøtekst). — *Ab*: Kgl. Bibl. Don. var. 4° 136 f.135r (1430). — *Ab1*: Sv. RA. Skokloster 45 f.Gviiiiv (2. halv. af 15. aarh.). — *Ab1a*: Arnamagn. inst. AM 4° 40 f.118r (2. halv. af 15. aarh.). — *Ab2*: Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 8° 3656 f.170v (2. halv. af 15. aarh.). — *Ab3*: Stockh. kgl. Bibl. 10 B 78 f.97r (slutn. af 15. aarh.). — *Ab3a*: Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 4° 3124 f.117r (beg. af 16. aarh.). — *Ac*: Stockh. kgl. Bibl. C 67 f.112r (1. halv. af 15. aarh.). — *Ac1*: Kgl. Bibl. Uldall 4° 219 f.214r (2. halv. af 16. aarh.). — *Ad*: tabt. — *Ad1*: Sv. RA. Eksemplar givet Elleholm af ærkebiskop Tue 1450 3. febr. Perg., defekt. — *Ad2*: Stockh. kgl. Bibl. C 76 f.186r (1465).

15 *Tryk*: Kofod Ancher, Lov-Historie II 222 (efter *Ab*); Kolderup-Rosenvinge V 49 (efter *Ab*); Schlyter, Skåne-lagen 397 (efter *Aa*).

Datering: Lunds birkeret maa i den her trykte form (*Aa1*) med den latinske epilog være fra tiden kort efter 1326 15/8. Epilogen oplyser, at birkeretten er blevet stadfæstet paa hoffet i Nyborg 1326, hvad der sandsynligvis staar i forbindelse 20 med haandfæstningen 1326 7. juni § 31, der fastslog, at kongen var forpligtet til at stadfæste stædernes og købingernes birkeret (Dipl. Dan. 2. rk. IX nr. 273, jf. Poul Johs. Jørgensen, Dansk Retshistorie 114). Beseglingsformlen *Secretum presentibus est appensum*, skal formodentlig fortolkes derhen, at det har drejet sig om en med staden Lunds segl autoriseret afskrift af birkeretten, maaske et eksemplar, 25 som er blevet oversendt til en af de mange andre byer, som siden ses at benytte den lundske birkeret. De tre sidste kapitler, som ikke findes i de i Helsingborg og Halmstad benyttede tekster af birkeretten og i *Ac* af Lundteksten indtager en særstilling (se varr.), er maaske først kommet til ved stadfæstelsen 1326, mens resten af birkeretten er ældre. Teksterne af birkeretten i de andre skaanske byer 30 slutter sig alle til de forskellige tekstgrupper ved den lundske birkeret, saaledes som der er gjort opmærksom paa ved de enkelte byers birkeretter. De mange forvanskninger i forskellige tekster af birkeretten er principielt ikke forsøgt rettet paa grund af manglende objektivt kriterium. I visse utvivlsomme tilfælde er der dog foretaget rettelser. I øvrigt henvises læseren til at sammenholde de enkelte 35 bestemmelser i de forskellige kirkeretter med hinanden ved hjælp af den i slutningen af bd. V givne kapitelkonkordans.

Text trykt efter Aa1 med varianter fra Aa2-3 Abcd1-2. Enkelte varianter er desuden medtaget fra Ab3, som maa have benyttet et andet hs. foruden Ab.

88 r

Biærke ræt.

Thettæ ær thæn ræt ther man caller ware biærke ræt ther i Lund ær.

⟨1.⟩ Hwilken man ther køper iorth i Lund aff anner man, tha skal iorth skødæs hemæ wither dør, meth gothe manne witne. tha skal the skøtningh 5 stande.

⟨2.⟩ Vm man fæster iorth at køpæ.

Fæster man iorth aff bonde at køpæ. oc wil han æy halde køp sith. bøde siæx øræ fore fæstningh. æller dylie meth siæx mæn.

⟨3.⟩ Vm løthkøp at drikke.

10

Fæster man iorth aff bonde oc drikker a løthkøp oc wil eig halde sithen køp tha skal han bõtæ thre marc ther eig wil køp halde.

⟨4.⟩ Vm bonde bor withir.

Bor bonde withir bonde oc flytther vppa hanum tha skal han bõtæ thre marc. æller dylie meth tylter eth 15

⟨5.⟩ Skil man vm gardh. ||

88 v

Skil man vm gardh æller vm hus. ware hin wither wæriæ ther uppa hawer sat meth tolf othelbønder.

⟨6.⟩ Vm man takir af garth.

Takir man af garth æller vtæn æller innen. bõtæ thre marc. æller wærie 20 sich meth tylter eth.

⟨7.⟩ Vm man bryter hus æller iorth.

Bryter man hus æller træ af bonde iorth. bõtæ thre marc æller skære sich meth tolf bondom.

1 Biærke ræt] *mgl. Abc Ad1*; Køpstade bierk *Ab3*; Her begyndes bierke ræth *Ad2*.
2 ware] *mgl. Ad2*. 3 ær] oc i alla stadha ther køpstadhe logh holdis i Danmark
tilf. Ab; oc i alle køpstædher i Schane ere (*mgl. Ad2*) *tilf. Ad1.2*. 4 Hwilken] Fførst
huilken *Ad1*. — ther] ær *Ab*. — i Lund] *mgl. Ad1*. — man] *mgl. Ab*. 5 witne]
then gange aff gardh ther ægher war oc then gange i gardh ther tha køpte *tilf. Ad1.2*. —
tha] swo *Ac*. 7 overskr.] *mgl. her og i det flg. (i Ac dog enkelte fra Aa1 afvigende overskr.;*
se ndf.) Ab—d1.2. 9 mæn] mannæ eeth *Ac*; mannum *Ad1*. 11 løthkøp] lydhkøp *Ad1 Ac*. —
wil] han *tilf. Ad1.2*. 12 køp (1)] sit *tilf. Ad1.2*. — ther . . halde] *mgl. Ab*. — wil . . halde]
holder køp *Ad1*; køb holdher *Ad2*. 14 Bor] Gør (*skr. har opr. skrevet or, hvorefter illumina-*
tor har tilf. G og rettet o til ø) *Ab*; Dør *Ab3*. — bonde] *mgl. Aa*. — flytther] fløther *Ac*. — tha
. . han] *mgl. Ad1*. 15 dylie meth] *mgl. Ab*. 17 man] mæn *Ac*. — vm(2)] *mgl. Ad1*. —
wæriæ] wærn *Ad2*. 18 othelbønder] othelbondæ *Ac*; iordeygnæ bønder *Ad2*. 23 skære]
wærie *Ad1.2*. 24 sich] *mgl. Ad1*. — bondom] athelbønder *Ad1*; iordeygnæ bønder *Ad2*.

⟨8.⟩ Vm man giwer bort bys iorth.

Ængin man ma giwe bys iorth borth. wites man at han hawer giwet
æller salt bys iorth borth. dyl han at han hawer eig salt oc eig giwet.
dylie *meth* thre tylter æller bõtæ fyretiughe marc

5 ⟨9.⟩ Vm bys frith.

Hwilken man ther bryter bys frith vden by swo lankt som bys mark
ganger. worther han taghin wither. bõtæ fyretiuge marc bynum. dyl han
wærie sich *meth* thre tylter. || Swo ær thet oc i by. bryter man nokir stath ^{89 r}
i garth æller a gadæ hwar som thet ær i bynum. tha bõtæ fyretiughe mark.
10 æller wærie sich *meth* thre tylter vm han worther eig grepin wither.

 ⟨10.⟩ Vm vdæthes man.

Um byman thagær nogher vdæthes man. tha skal han til things føre
æller til moth. a ræt mots dagh oc dømme øfuer hanum æfter hans gerninghe.
tha skal then dom stande oc ther ma eig æfter kære

15 ⟨11.⟩ Vm man taker thiuf.

Takir bonde sin thiuf. tha ma han eig *meth* minne binde æn *meth* ørtugh
mun. oc hawe siælf wald til at halde thiuf sin til ræt thingdagh vm han
wil. æller føre til giælkære. tha a giælkære thiuf at halde fore paske peninge
oc fore iule peninge.

20 ⟨12.⟩ Vm thiuf slipper.

Takir bonde thiuf hemæ at sin. slipper hanum thiuf. oc comber || eig ^{89 v}
meth hanum til things. bõtæ konungen fyretiughe marc oc bynum fyretiuge
marc.

 ⟨13.⟩ Vm man sighir at thiuf eig slap

25 Sighir bonden at thiuf slap eig bort *meth* hans wilie oc wit. tha scal
han wærie sich *meth* thre tylter æller bõtæ fyretiughe marc

2 borth] = *Ab3*; *mgl. Ab.* 3 æller .. borth] burt eller oc saalt iordhen *Ad1.* — dyl ..
giwet] *mgl. Ab.* 4 thre] threnne *Ad1.2.* 6 ther] = *Ab3*; som *Ab.* — by] bys *Ad2.* — bys
mark] bymark *Ad1.* 7 taghin] griben *Ac.* — fyretiuge .. bynum] byæn xl marc *Ac.* —
bynum] *mgl. Ad1.2.* 8 thet] *mgl. Ab3 Ad2 (i Ad1 lakune).* — oc] *mgl. Aa1*; vm *tilf.*
Abc. — man .. stath] nokir innan *Ab*; nogher man *Ab3.* — man] *mgl. Ac.* 9 hwar] eller
hwar *Ad2.* — som] *mgl. Ac.* — mark] byen *tilf. m. sen. hd. Aa1*; koninghen oc xl marc
byen *tilf. Ad2.* 14 then] han *Ac.* — eig] engen *Abd1.2.* — kære] kyæres *Ac.* 16 bonde]
man *Ab.* 17 til (1)] *mgl. Ab.* — ræt] retten *Ad2 (lakune i Ad1).* 18 giælkære] thiuff at
holde *tilf. Ad2.* — tha .. giælkære] *mgl. Ad1.* 19 fore] *mgl. Ab.* 21 sin] och *tilf. Ac.* —
slipper] ok slipper *Ad1.2.* — thiuf] bort *tilf. Ad1.2.* 22 konungen] konungi *Ab.* 25 bort]
mgl. Ac. — wilie .. wit] wit eller (och æy *meth (mgl. Ad2) hans Ac Ad2) willie Abc Ad2.*
— oc] ey *meth hans tilf. Ad1.* 26 wærie] skære *Ad1.2.*

⟨14.⟩ Vm thiuf scal lethæs til thing

Thæn man ther thiuf taker. han scal thiuf lathe til things lethæ. oc hawe twiggiaë manne witne ther til at han ær ful thiuf hans oc al at the coste han hawer a sin back, tha scal han stande thingmannæ dom. hwilken dom the wylie giwe hanum.

5

⟨15.⟩ Vm thiuf gar v dømder.

Gar thiuf af thing v dømder. tha scal al by giælde ny marc konunge.

⟨16.⟩ Vm thiuf worther hutstrokæn.

90 r Worther thiuf huthstrokæn hærbæræs han sithen af || nokir man. tha bõtæ han thre marc æller dylie meth tylter eth.

10

⟨17.⟩ Vm thiuf hærbæræs

Hwo som hærbærær thiuf bõtæ thre marc. æller dylie meth tylter eth.

⟨18.⟩ Vm man sigher thu est myn thiuf.

Um bonde wider anner bonde och sigher swo. thu æst min thiuf at swa mangæ costær som iak hawer tapet. tha scal han wæriæ sich meth 15 thre tylter. æller bõtæ ny marc bondanum. oc løsæ wither konungin som han gider.

⟨19.⟩ Vm bonde worther thiuf

Worther bonde thiuf. for göre howetlot sin oc eig meræ.

⟨20.⟩ Vm thiufnath hittedes i husfrv wald.

20

Hittedes thiufnath i husfru wald. wærie sich meth thre tylter. at thet war eig hænne with. oc eig hænne wiliaë. oc eig hænne rath. worther hun 90 v ful at ethin. || holde uppe fullæ bõtær swo som man

2 ther] *mgl. Ad1.2.* — han] *hecm Ac.* — thiuf lathe] *lada thiuf Ab.* — lathe] *mgl. Ad1.2.* 3 twiggiaë] *tingh Ab3.* — ther] *mgl. Ab.* 3—4 al . . coste] *hans oc (at Ad2) swa mange coster som Ad1.2.* 4 hawer] *tha tilf. Ad1.2.* — sin] *hans Ad1.2.* — hwilken] *hwat Ad2.* 5 giwe hanum] *honum gewe Abc Ad1.2.* 7 Gar] *Ffarer Ad1.* — giælde] *bøthæ Ac Ab3 Ad1.2.* — ny] *thre Ac.* 8 hutstrokæn] *forste t er tilf. o. lin. Aa.* 9 huthstrokæn] = *Ab3; mgl. Ab.* — hærbæræs . . af] *oc herberghæ hanum sithæn Ad1.* — hærbæræs] *oc hærbærghis Abc.* — nokir] *nokrum Ab. Kap. 17] mgl. Ac.* 12 bõtæ] *tha bõtæ Ad1.* 14 wider] *witner Ad2 (lakune i Ad1).* — anner bonde] *annan Ab.* 15 iak] *han Aa1; iech Ad2.* — han] *mgl. Aa1.* 16 tylter] *eeth tilf. Ac.* — ny . . bondanum] *bondanum ni marc Ab.* — løsæ] *sik tilf. Ab.* — som] *swo som Ad2.* 17 gider] *och widher vmbutzman nogher foræ thywffnet weryæ sich meth tylter eeth tilf. Ac.* 19 meræ] *och tha i fææ oc æy i iorth tilf. Ac.* 22 hænne (1 og 2)] *mgl. Ab.* 23 ful] *vskær Ab; fallen Ac; feld Ad1.* — uppe] *uppa Aa1.* — man] *mam Aa1.*

⟨21.⟩ Vm man caller anner thiuf.

Sither bonde a thing. oc caller anner bonde thiuf. bōtæ hanum thre marc. dyl han at han callethe eig thiuf, tha scal alle fire thingbenkæ skære hanum fore the sag. at han callethe ey thiuf. swo ær oc vm thræl oc vm
5 agnebagh.

⟨22.⟩ Vm thræl.

Kaller bonde anner bonde thræl eller thiuf æller agnebagh utæn thing. bōtæ thre marc æller dylie meth tylter eth.

⟨23.⟩ Vm bonde wither andrum.

10 Wither bonde andrum oc sither swa. thu æst min wither takx thiuf. thu hawer myne coster hemmæ at thin. dyl han dyliaæ meth tylter eth. fallær han bōtæ thre marc.

⟨24.⟩ Vm kōp.

Thættæ ær vm kōp at engin man || ma kōpe hæst oc ey ko oc ey oxæ
15 oc ey skapet klæthe. oc ey fætlæt swerth. oc ey skæft øxæ vten win.

⟨25.⟩ Vm man kōper wineløst.

Um nogher kōper wineløst miste kōp sith. oc æn wirning til. worther noker witer at han kōpte wineløst. wærie sich meth tylter eth. æller bōte thre marc Al anner kōp ther kōpes vm dags liws, at rætte thorgkōp tha
20 wærie meth twiggiaæ manne witne och tylter eth.

⟨26.⟩ Vm forkōp oc fæste kōp.

Uider man annen vm forkōp bōte twa øre æller wæriaæ sigh meth thrithie mans eth Swo och vm man fæster kōp oc wil ey holde.

3 callethe] hanum *tilf. Ac Ad1.* — eig] en *Ad1.* — scal] skula *Abc Ad2.* — thingbenkæ] benke *Ad1.* 4 callethe ey] ey kallethe *Ad1.* — callethe] hanum *tilf. Ac.* 7 anner bonde] annan *Ab Ad1;* andrum *Ac.* 10 wither takx] withirtæktis *Ab.* 11 at] a *Aa.* 14 Thættæ . . kōp] *staar som overskr. m. rødt Ac.* — ær] ræt *tilf. Ac.* — oc (1 og 2)] *mgl. Ab.* — oxæ] vnct hors æller fææ *tilf. Ac;* *jf. ndf.* 15 oc (1)] *mgl. Ac Ad1.* — fætlæt . . øxæ] skiæfft øxæ och (*mgl. Ad1*) æy fæthlet swærdh *Ac Ad1.* — øxæ] oc (*mgl. Ad1.2*) ey hors oc ey vnct fæ *tilf. Abd1.2;* *jf. ovf.* — vten win] vine løst *Ad1.2.* — win] witnæ *Ac Ab3.* 17 Um . . kōper] Kieber nogher *Ac.* 17 og 18 wineløst] witnæ løsd *Ac.* 17 wirning] wirtning *Ab;* wörtningh *Ad2.* 17—18 worther noker] Vm nogher man (*mgl. Ad1.2*) worther *AcAd1.2.* 18 witer] wythen *Ad2.* — wineløst] mistæ kyopp sit aller han *tilf. Ac.* — æller] ffalder han *tilf. Ac.* 19—20 tha wæriaæ] the wæriaæ thom *Ad2.* 19 tha] *mgl. Ab.* 20 wærie] thet *tilf. Ad1.* 22 annen] anner man *AcAb3.* — vm] for *Ad1.* — thrithie] thriggæ *AcAd1;* thrigiaæ *Ad2.* 23 mans] mannæ *Ad1.* — och] *mgl. Ac.*

⟨27.⟩ Vm man fæster kunæ

Thette ær ræt vm quinfængæ hwilken man ther wil fæste sich kunæ
 91 v æller mø. tha scal han henne fæste meth prest witne || oc andre gothe
 manne oc quinne, swo scal han gulfaste sich husfru til half bo aflæt oc
 v aflæt

⟨28.⟩ Vm man æller kunæ hauer * børn.

Um man æller kune hawer børn tagher the sammen comme tha scal
 giftes til half howetloth with swen barn Gul ther fæstes meth. dør han
 tha scal hun gul hawe. Dør hun tha scal bondens rætæ arfuinge ut fæste
 gul. Dør father eller mother. oc ær børn æfter tha taghe the arf. søn two
 10 loter. dotther thrithiung. giæld gangæ af bo vskiftæ oc swo siæle gift.

⟨29.⟩ Vm father dør

Dør father eller mother. oc ær ey børn til. gange siæle gift af hins døthe
 lot. oc giæld af bæggæ therre lot. Dør father eller mother oc ær børn æfter.
 92 r taghe the børn fætherne eller møthrine || swo i iorth som i annet bolfæ

⟨30.⟩ Vm father ær døther

Um father ær døther och ær mother æfter. tha skal husfru ware i sin
 gangæ klæthe* tha skiftes. ey the bæste oc ey the wærste. Ær gul til. tha
 skal hun hawe øres gul. ær minne take minne. Æn mer ma hun ey taghe
 Vm wapn ære til. thøm taghe børn hans.

⟨31.⟩ Hwat man ma giwe arfwing

Man ma ey giwe een arfwing mer æn anner meth ræt logh. Giwer father

2 Thette . . quinfængæ] *skrevet m. rødt som overskr. Ac.* — Thette] *Thet Ab.* 2—3 kunæ
 . . mø] *møø* aller konæ *Ac.* 3 mø] til høsfrw (*handæ Ac*) *tilf. Ab—d1.2.* — honne fæste]
mgl. Aa1. — fæste] *mgl. Ab; jf. flg.* 4 manne] *men Ad1.* — quinne] *fæstæ tilf. Ab.* — han] oc
tilf. Ab. — gulfaste] *festæ Ac.* — husfru] *møø* æller husfrue *Ac;* konæ eller mø *Ad1.2.* — half]
 halft *Ab—d1.2.* 6 *] *Aa1* har her ey. 7 æller] och *Ac.* — hawer] ey *tilf. Aa1.* — tagher]
 tha *Ab;* før *Ac;* ther *Ad2.* 8 giftes] *mgl. Ad2.* — swen barn] *sweenbørn Ad1.* 8—11 han . .
 thrithiung] *mgl. Ad1.* — 9 scal (2)] *sculæ Ac.* — arfuinge] *arwa Ab.* — ut fæste] *rætæ wt fææ*
Ac. 10 ær] æra *Ab etc.* — two] *twæ Ad2.* 11 dotther] oc *dottir Abc Ad2.* — af] vt aff
Ad1.2. — swo] *mgl. Ac;* swa oc *Ad2.* 13—14 Dør . . lot (2)] *mgl. Ac.* 13 ær] æra *Abd1.2.*
 — gange] tha gange *Ab.* 14 af] vt aff *Ad1.2.* — Dør] *døther Aa1.* — ær] æra *Abcd1.2.*
 15 taghe] tha taghe *Ad1.2.* — the] *mgl. Abc;* over e *nasalstreg Aa1.* 17 ær døther] *dør Ac.*
 18 klæthe] *clæther Ad1; Aa1* har herefter *punkt.* — tha . . wærste] ey the bæste oc ey the
 werste tha (ther *Ad2*) skiftes *Ad1.2.* — skiftes] ther skiffthes *scall Ac;* *det følgende punkt*
mgl. i Aa1. 19 skal . . hawæ] take hoon *Ad1.2.* — minne (1)] *thill. tha (mgl. Ad2) tilf. Ac*
Ad1.2. — mer . . ey] ey maa han mere *Ad1.2.* 20 thøm taghe] take (tha taghe *Ac Ad1*)
 thøm *Ab—d1.2.* 22 anner] en anner *Abc.* — ræt logh] *rættum logum Ac.*

mer *enum* æn *andrum*. tha skal til føre æffter *father døthen*. oc iæfnæ ræt til skiftes. æller hawe hwær som fanget hawer.

<32.> Hwat man eller konæ ma giwe

Man æller konæ ma ey giwe mer æn half howetloth fran arfwinge sine

5

<33.> Vm fadher dør.

Dør *father* och || *mother*. ær *brother* til tha skal han waræ *børnæ* ⁹² wæriende næst Ær ey *brother* til tha skal *father* *brother* ware næst *børnæ* wæriænde. Ær ey *father* *brother* til tha scal *mother* *brother* ware næst. Ær hwærkin til tha scal næste frænder ware wæriænde

10

<34.> Vm man eller konæ dør oc ey barn hawer.

Dør man æller konæ oc ær ey barn til. æller barne barn æller barnebarnebarne. tha scal *nestæ nythæ thakæ arf* oc *thet hedir gangæ arf*. man scal *swo mykit take* som konæ oc konæ som man.

<35.> Hwar man skal stæfne annen

15 Thette ær lunde ræt at ængen man ma stæfnæ man uten Lund. uten; søkiæ i Lund a bything. Hwærken; a konungs thing oc ey a lanstthing.

<36.> Vm næfnd skal gangæ. ||

Nefnd skal ey i Lund ganga. for nefnd skal ganga threnne tylter. ⁹³

<37.>

20 Hwilken man ther worther stæfnder til things oc comber ey. giælde twa

I *andrum*] en *andrum* *Abc*. — skal] *thet tilf. Ab*. — føre] føres *Ad2 Ab3*. — *father døthen*] *fathers dødh Ad2*. — *døthen*] *døthum Ac*. 2 *hwær*] *huart Ad1*. 4 *giwe mer*] *meer giffua bort Ac*. — *half*] *sin tilf. Ac Ab3 Ad1*. 6 *och*] *ellir Ab*. — ær *brother*] oc *brother* er *Ad1*. — ær] oc ær *Abc*. — *waræ*] *wardhæ Ad1*. 7 *næst*] er *tilf. Ad1*. 7—8 *næst* . . wæriænde] *børnæ wæryendæ næst Ac*. — *børnæ wæriænde*] *mgl. Ab Ad1*. 8 *ware*] *warthæ Ad1*. — *næst*] *berne wæriende tilf. Ad1.2*. 9 *scal*] *scule Ad1.2*. — *frænder*] *frænde Ab*. 11 æller (2 og 3)] oc ey *Ad1*. 11—12 *barnebarnebarne*] *aller frammer tilf. Ac*. 12 *scal*] *sculæ Ac*. — *nestæ* . . *arf*] *hans ret arffuæ arff takæ Ad1*. — *nestæ*] *mgl. Ab*. — *nythæ*] *withæ Ac*. 13 *swo* . . *take*] *taghe swo myget Ac*. — *konæ* (1)] *quinnæ Ac*. — *konæ* (2)] *quinnæ swo myghet Ac*. 15 Thette . . *ræt*] *skrevet m. rødt som overskr. Ac*. — ær] *rett tilf. Ad1*. — *ræt*] oc *all bierkærett tilf. Ad1*. — *stæfnæ* . . *uten*] *standæ nefnd i Ad1*. — Lund] *o. lin. er m. skr. s hd. tilf. over hinanden navnene paa 4 andre skaanske byer, fra neden og opefter: Wæ, Sølwisborgh, Tomarp og Ystæth (det sidste navn er delwis bortskaaret ved bladets beskæring) Ab*; oc *engen stadh i bierk, vm han byman er tilf. Ad1*. 15—16 *uten* . . a] æn søkes til *Ad1*. 16 *Hwærken*] oc *hwerkin Ab*. 18 *Nefnd* . . *tylter*] *mgl. Ad1*. — Lund] *kyøpstadh Ac*. — *skal gangæ*] *skulæ gaa Ac*.

øre en timæ. oc anner timæ twa oræ Oc thrithiæ timæ cumber han ey tha bõtæ thre marc. æller dylie *meth* tylter eth Worther han mer stæfnder oc comber ey bõtæ siæx marc. Worther han mer stæffnder oc sökær ey. bõtæ bondanum ni. marc oc konungen thre marc. Sithen scal søkiæ frith hans som anner vdæthes man vm han wil ey til rætæ stande. 5

⟨38.⟩ Vm thing at søkiæ.

Umbuzman ma ey søkiæ bonde a thing om høst hæligh oc ey vm iule hælgh oc ey vm faste hælgh. oc eig vm pasche hælgh. oc ey lethings helg. oc ey mæthen konungs giæld takx.

⟨39.⟩ Vm handeløs wathæ. ||

10

93 v Umbuzman ma ey søkiæ for handeløs wathæ. æy for hæst hof. oc ey for hæst tan. ey fore nõtshorn. oc ey fore swinæ tan. oc swa vm noker skær sich af anners knif æller af swærth æller af annet thelikum handeløs wathæ ma ey vmbuzman æfther søkiæ Bider hæst man æller slar *meth* fot. æller nõt stanger *meth* horn tha scal bonde bõtæ twa oræ fore slick 15 wathæ. Dør man af slik wathæ. tha scal bonden ther fæ a bõtæ thre marc fore then døthe. oc meræ horer han ey ath bõtæ for sith fæ.

⟨40.⟩ Vm man far sar af andrum.

Far man sar af andrum. tha scal bõtæ twa marc fore hwært sar alt til fæm ære. oc sithæn scal ey mer bõtæ for sar. num scal sar se oc synæs. 20

⟨41.⟩ Vm man worther lytær. ||

94 r Um man worther lyther tha skal man bõtæ lythe swo som gothe mæn thykker ræt ware.

1 en] enæ *Ad1.* — oc . . oræ] *mgl. Ad1.* 3 Worther] oc warthir *Ab.* — mer] æn meer *Ac.* — oc . . ey] *mgl. Ad1.2; jf. ndf.* 4 ni] thre *Ac.* — marc] om han kommer ey *tilf. Ad1.2; jf. ovf.* — Sithen] och sithen *Ac.* — søkiæ] a *tilf. Ad1.2.* 7 ey] *mgl. Ad1.* 8 vm (1)] *mgl. Ad1.* — oc (2) . . hælgh (3)] *mgl. Ab.* — vm (2)] *mgl. Ad1.2.* — ey (2)] vm *tilf. Ad1.2.* — lethings] bethings *Ad1.* 9 takx] in *tilf. Ac.* 11 Umbuzman] Umbuzmam *Ad1.* — handeløs] haldeløsen *Ac.* 11—12 æy . . tan (1)] *mgl. Ab.* 11 æy] oc ey *Ad1.* 12 ey (2)] oc ey *Ad1.2.* — nõtshorn] nøthæ horn *Ad2.* — oc (2)] *mgl. Abc.* — tan (2)] oc ey for hwntz tand *tilf. Ad2.* — swa] ey *Ab.* — noker] man *Ad1;* man *tilf. Ad2.* 13 anners . . swærth] hin annens swerdh eller aff kniff *Ad1.* — af (2)] *mgl. Ab.* — af (3)] far *Ab.* — annet] annar *Abc;* annen *Ad1.2.* 14 wathæ] bothe thre marc *tilf. Ad2.* 14—16 ma . . wathæ] *mgl. Ad1.* 14 ma ey] ey ma *Ad2.* — vmbuzman] embuthsman *Abc.* 16 bonden . . bõtæ] bõtæ ther fæ atæ *Ad1.* — fæ] fæet *Ad2.* 17 døthe] then døthes frender *tilf. Ad2.* — horer] horir o. *lign. Ab o.fl.;* høre *Ad1.* — han] honum *Ab etc.* 19 scal] twa marc *tilf. Ad2.* — alt] e *Ad2.* 20 fæm ære] thes the ære fæm *Ac.* — ære] wardher *Ad1.* — mer . . for] botes for flere *Ad1.* — num] vdhen *Ac.*

<42.> Vm man taks been af saar.

Worther saar swo hugget at been taks af, tha scal bõtæ for hwært been i mwldug klingher øræ peninge alt til firæ ære bøth, oc fleræ been scal man eig ather bõtæ. tha scal sithen wurdes lythæ Oc æfter lythe scal swo som
5 lythe ære til bõtæ.

<43.> Hwat bõtæ scal for døth man.

Worther man dræpen af andrum tha scal bõtæ æfter *meth* thretiuge marc oc øuerboth *meth* thretiuge marc oc two marc *meth*, thy at mannen war vkærdher af dagum thagen. æller vm han wil eig bõtæ øuerbøther tha scal
10 han log giwe. for øuerbøther *meth* threnne tyltær.

<44.> Vm man worther with fore mandrap. ||

Worther nogher witær fore mandrap oc drap eig, tha scal han wærie^{94 v} sich *meth* threnne tylter. Ligger man a morde oc gangher engen wither ther mannen; drap, tha scal æfter gange ban. sithen ma withes bane sagh
15 hwæm som man wil.

<45.> Vm man scal bõtæ anner man.

Tagher man scal bõtæ annen ather, tha scal bõtæs i threnne sale. første sal scal nesthæ nythe taghe

<46.> Vm hand worther af huggen

20 Um hand worther huggen af manne. tha scal bõtæs for hand halue manne bøder. oc for thwmme halue handz both. oc for bothe hender fulle mantz bøder Swo ær oc vm fõtær then samma ræt swa ær oc vm næse

2 af] wt aff *Ac.* — scal] *mgl. Ab.* — bõtæ] bøthes *Ad2.* — been] ther *tilf. Ad1.2.* 3 mwldug] mullugh *Abd1.2.*; mulluæ *Ac.* — alt] æ *Ad1.* — firæ] *teksten har opr.* finger, *rett. m. anden hd.*; fingær *Ac.* — ære] ær *Acd2.* 4 ather] efter *Ad1.2.* — sithen wurdes] man sydhen wrthæ *Ad2.* — sithen] *mgl. Ab.* — wurdes lythæ] lythæ vrdhæ *Ac.* — wurdes] wirtha *Ab*; wrdhe *Ad1.* — scal] tha skal *Ab—d1.2.* 7 scal] han *tilf. Ab Ad1*; man *tilf. Ac.* — æfter] adir *Abc.* 7—8 thretiuge (1 og 2)] fyrretiuge *Aa1.* — marc (1) . . marc (2)] *mgl. Ad1.* 7 marc(1)] penninge *tilf. Abc Ad2.* 8 øuerboth] iwerbødir *Ab.* — mannen] han *Ad1*; man *Ad2.* — war] worth *Ab*; worther *Acd2.* 9 vkærdher] vskærdher *Ad1.* 10 han . . giwe] logh ganges *Ad1.* 12 nogher] man *Ad1*; man *tilf. Ad2.* 13 threnne] thre *Ad1.* 14 ther . . drap] then mandrap *Ad1.* 15 som] ther *Ad1.* 16 scal] *l'et er tilf. o. lin. Aa1.* 17 Tagher] Tha *Ab.* — bõtæs] han bõtæ *Ad1.2.* — thrennæ] thre *Ac Ad1.* 18 scal] tha schal *Ad2*; hans *tilf. Ad1.* — nythe] *m. sen. hd. rett. fra* withe *Aa1*; nithie *Ab*; frender *Ac*; withær *Ad1.* 20 hand (1)] mans hand *Ab.* — manne] *mgl. Ab.* — for hand] *mgl. Ac.* 21 oc (1)] *mgl. Ad1.* — thwmme] twmelfinger *Acd1.2.* — both] bødir *Ab.* 22 mantz] mannæ *Ad1.* 22—1 (s. 12) Swo . . bøder] *mgl. opr., men tilf. m. sen. hd. i nederste marg. Aa1.* 22 then] sliik *Ad1.* 22—2 (s. 12) swa . . ræt] *mgl. Ad1.*

fullæ mantz bøder Oc swo ær oc vm mantz andbuth i broghum nether then samme ræt.

<47.> Vm hærwirke .xl. marc

95 r Um noyer man ganger i anners || mantz gardh *meth* vfyrd *meth* siæx folke wapn oc gør bondanum theligh v ræt i sin egen gardh *thet* heder 5 hærwirke. ther fore skal han bøde fyrretiuge marc. dyl han thelighe gerninghe wærie sich *meth* threnne tylter

<48.> Vm bonde biuder v fyrd.

Gar bonde i anners mantz gardh oc biwder hanum ther vfyrd *thet* heder gardgange, ther fore scal man bøde thre. marc æller dylie *meth* 10 tylter eth

<49.> Vm man tagher klede af andrum.

Tagher bonde af andrum bonde klede æller swerdh æller anner thing hwat som *thet* ær, bøde thre. marc for raan æller wærie sich *meth* tylter eth.

<50.> Vm bonde tager anner dotter.

15

95 v Tagher bonde anners dotter eller frændkonne. oc worther han græpen || tha hawer bonden wold til at setiæ hanum i fiædher oc holde hanum til ræte. oc lade komme til gothe mæn. oc sige thøm af thelige gerninghe søm ther ær giort. wil han ther fæste sich then kon:næ til husfrw tha ma han hawe frit oc gothe nothe. Wil han ther ey fæste oc enghen heder gøre tha 20 hawer bonden wold til at gøre lyder at hans lymmær. worther han ey grepen witer oc gangher tog wither tha scal han bøde fire marc henne til bodh. dyl han wærie sich *meth* tylter eth.

1 bøder] Swo ær och om bathe øghen *tilf. Ac.* — Oc] *mgl. Abc Ad2.* — vm] een *tilf. Ad2.* — andbuth] *thet* som *tilf. Ad2.* — nether] nithre *Ab;* nythre sithter *Ac;* ligger *Ad2.* 4 noyer] *mgl. Ab.* — ganger] gar *Ab.* — vfyrd] vfrith *Ad1.* 5 folke] fulka *Ab;* fullæ *Ac.* — bondanum] bonden eller hustrven *Ad2.* — theligh . . ræt] *mgl. Ad2;* vfrith *Ad1.* 6 han] man *Abd1.2.* 7 tylter] eeth *tilf. Ad1.* 9 Gar] Far *Ab.* — mantz] *mgl. Ab—d1.2.* —vfyrd] vfrith *Ad1.* 10 man] han *Ac.* 13 bonde (2)] *mgl. Ab—d1.2.* — klede] klædher *Ad1.2.* — annen] annan sliik *Ad1.* 14 bøde . . raan] *thet* heter raan. Ther bõtæ sak fore thre mark *Ad1.* — sich] *mgl. Ad1.* — eth] *thet* heter ran *tilf. Ad2.* 16 anners] annen *Aa1.* — dotter] søster *tilf. Ac.* — frændkonne] frenku *Ab;* frenkæ *Ac.* — han græpen] ther grepin wither *Ab—d1.2.* 17 hanum] *mgl. Ad1.* 18 søm] som *Ab etc.* 19 ther ær] han haffuer *Ac.* — sich] *mgl. Ab—d1.2.* — then konnæ] the kuna (samme konæ) sich *Abc;* the (then *Ad2*) sammæ sik *Ad1.2.* 20 Wil] en wil *Ab—d1.2.* — ther] *mgl. Ab—d1.2.* — gøre] hennæ *tilf. Ac.* 21 hawer] haue *Ad1.* — gøre . . at] lytæ hanum aa *Ac1.2.* — gøre] honum *tilf. Ab.* — hans lymmær] limmer sinæ *Ad1.* — hans] sma *tilf. Ad2.* 22 tog] tha *Ab Ad1.* 22—23 fire . . bodh] henne firæ mark *Ad1.* 22 fire marc] *mgl. Ab;* konen *tilf. Ac.* 23 eth] at han ey withær gik *tilf. Ad1.*

<51.> Vm man ganger i anners mantz garth.

Um man ganger i anners mantz gard oc wether hanum ther arethæ i sith eghit hws. worther husbonden hans øuerman oc gør noger gerninghe || uppa hanum oc ær ther gothe manne witne til at swo war giorth hawe ^{96 r} 5 thet fore sith eghet hwat som han faar i the ganghe. worther han huggen bõtæ ey een peningh fore warthir han dræpin bøde ey penning fore hwerken konungh eller biscop oc ey andrum manne. vm nokær æfter kærer. ther til scal øuer hanum ræte dome ganghe. oc hans krop vden kirke gardh at liggæ Oc æfter swo giorth at han worther swo vgilder lagder tha hører ¹⁰ fore hanum enghen man at fasthe.

<52.> Vm man worther drepen i horsiæng.

Um man worther i horsiæng tagen oc worther ther dræpen oc af daghum taghen. Tha scal dyne oc blee til things føres. oc hawe rætte domæ til øuer thelig gerningh, at han hawer for giort sith || eyeth liif for sine gerninge. ^{96 v} 15 oc swo scal han uden kirkegarth lægges. oc for slik man hører hwerken at fasthe eller at bøde. Ær thet swo at mannen slipper vnden slik gerning hawer giort. withes hanum sithen. tha scal han wærie sich meth threnne tylter æller bøthe fyrretiuge marc.

<53.> Vm man gar i tæuerne hus.

²⁰ Um bonde gar i anners mantz gardh ther som thæwernes hus ær ther gørs ey gardganghe vm han gør ther nogher vfyrmd. vthen tha ma bonden withe hanum hwat som han wil. æn gardgange ma thet ey hede.

2 ganger] gar *Abc.* — mantz] *mgl. Ad1.2.* — ther] *mgl. Abd1.2.* 3 øuerman] *offuerman Ac.* 4 hanum] *then man Ab—d1.2.* — ær ther] *ære Ad1.* — manne] *mgl. Ad2.* — war] *ær Ab.* 5 thet] *ther Ad1.* — faar] *fangher Ac.* — i . . ganghe] *mgl. Ad1.* 5—6 worther . . dræpin] *Tha wardher han dræpin, bõtæ ey penninge fore. Wardher han huggen Ad1.* 5 han (2)] *ther tilf. Ad2.* 6 warthir . . fore] *mgl. Aa1.* — han] *ther tilf. Ac;* oc *ther tilf. Ad2.* — penning] *en penning Acd1.2.* 7 eller] *oc ey Abc Ad2.* — biscop . . ey] *mgl. Aa1.* — nokær] *man tilf. Acd2.* 8 til scal] *skal til Ab.* — øuer . . krop] *hin ther hanum drap latae gange rette domæ vm hans krop oc legges Ad1.* — ræte . . ganghe] *gangæ rættæ domæ Ac.* 9 liggæ] *læggæ Ad2.* — Oc] *ther tilf. Aa1.* — worther] *war ther Aa1.* 10 enghen man] *hwerken ath bødæ och æy Ac.* 12 tagen . . ther] *mgl. Ad1.* — tagen] *grepen Ad2.* 13 føres] *föra Ab; bæres Ad1.2.* — rætte] *mgl. Ad1.* — domæ] *mgl. Aa1; doma Ab.* 14 øuer] *mgl. Ab.* — thelig gerningh] *slikæ gierninge Ad1.* — thelig] *skik Ab; slic Ad2 Ac.* — eyeth] *mgl. Ab.* — for . . gerninge] *mgl. Ad1.* — for] *meth Ac.* 15 han] *mgl. Ad1.* — lægges] *ligge Ab.* — slik] *slikt Aa1.* — hører] *høre man Ad1.* 16 fasthe . . bøde] *bøda oc ey at fasta Ab—d1.2.* 16—18 Ær . . marc] *mgl. Ad1.* 16 mannen] *manne Aa1.* — vnden] *ther tilf. Abd2.* — slik] *slikt Aa1.* 17 withes] *oc wides Ab.* 18 bøthe] *bøndenum (bonden Ad2) Acd2.* 20 gar] *ganger Ad2.* — mantz] *mgl. Ab.* — thæwernes] *tæwernis Ab; thawernæs Ac.* 21 han gør] *ther gørs Ad1.2.* — vthen] *mgl. Ac.* 22 ey] *ikkæ Ac.*

⟨54.⟩ Vm bondens fæ ganger i anner mans gard.

97r Um bondens fæ gangher i anner mantz gardh oc worther || ther dræpit for then skathen thet ther gør. tha skal bonden kalle syne granne ther til. och lade thøm see then skathen ther thet hawer giort. tha skule the wurdhe skathen hwor myket han ær. och lade wurde fæt hwor goth thet ær. och 5 sighe bonden til ther fææt .a. wil han sithen taghe sith fææ hem til sich. och iæfne skathen bæggiæ weynæ swo at iæmpt ær. tha ær thet wel giorth Wil han æy swo. tha hawe hin bonde fææt ther drap. och leggiæ fram swo mannighe penninghe som fææt war wurt fore. och ther til log a. ath thet war æy bæthre oc sithen kalle a hanum for skathefang sin. 10

⟨55.⟩ Vm stæfning.

Koning eller biscop eller noget there sysleman eller noget anner man ee hwat manne som thet ær. ma ey stæfne noget køpstade man i Skone. 97v vden then stadh i hwilken han bor i || for noget sagh. æn ther som han boor scal han sta til swars. oc wærie sich for sagh hwilken hanum gifs skyld 15 fore.

⟨56.⟩ Vm wæth.

Um nokrum køpstade manne worther sath wæth. oc biuther thet vt rætteligh a thing. oc then ther wæth ægher kommer fore. oc nettær at thet star ey swo dyrt. ellir wil sigha at han hawir thet vskællike mist nokra 20 lund. tha skal then ther wæth hawir inne nefna sit witne som æræ twa

2 bondens] bonde *Ab Ad1.* — anner mantz] annars *Ab—d1.2.* 3 skathen] skatha *Ab—d1.2.* — thet . . gør] ther thet giorth *Ab Ad1.* — thet] at then *Aa1.* — gør] giordæ *Ac.* — syne] *mgl. Ad1.* — ther (2)] *mgl. Ab—d1.2.* 4 see] skudhe *Ad1.* — skathen] skatha *Ab etc.* 4—5 ther . . skathen] *mgl. Ab.* 4 ther . . giort] thet haffuer giort ther *Ad2 (lakune i Ad1).* — the] *mgl. Aa1.* 5 skathen] then scathæ *Ad1.* — hwor] *mgl. Ad1;* huru *Ab.* — myket] mikin (*myghen Ac; møghen Ad2*) *Ab—d1.2.* — ær] war *Ab.* 6 sighe] lade sighe *Ab—d1.2.* — bonden] bondanum *Ab.* — ther fææt] thet *Ab.* — a] eyer *Ad2.* — sith] *mgl. Ad1.* — sich] siin *Ad1;* sit *Ad2.* 7 at] som *Ac.* — giorth] *mgl. Ad1.* 8 fææt ther] ther fææt *Aa1.* — fææt] fææ *Ac.* 9 war] wært. oc thet wor *tilf. Ac.* — til] han *tilf. Aa1.* — a] *mgl. Ad1.* — thet] *mgl. Aa1.* 10 sithen kalle] kallæ sidhen *Ad1.* — skathefang sin] sin skathafang *Ab—d1.2. Kap. 55—57] mgl. Ad2; i Ac følger først kong Valdemars jernbyrdsforordning og derefter m. overskr.: Ræt i Skanæ de tre kapp. sammen med et stykke om hærværk, i det væsentlige overensstemmende med Arveb. og orbodem. III kap. 3 (Schlyter, Skåne-Lagen V 9), Kap. 55] mgl. Ab.* 14 ther] then *Aa1.* 15 sta] stande *Ad1.* — sagh] the sagh *Ac.* 15—16 hwilken . . fore] ther hanum gifs *Ac;* 15 gifs] gifuer *Aa1.* 16 fore] *mgl. Aa1.* 18 Um . . worther] Worther nogher kjøpstade man *Ac.* — manne] mannum *Ab.* — vt] vpp *Ab.* 19 ægher] aa *Ac.* — nettær] kyærer *Ac.* 20—1 (s. 15) ellir . . dyrt] *mgl. Aa1.* 20 ellir] och *tilf. Ac Ad1.* — han] *mgl. Ab.* 21 wæth] wæthit *Ad1.* — sit] sich *Ac.* — som æræ] *mgl. Ac.*

bofaste men at weth ær swa dyrt sat som han hawer thet vt buthet. oc sithen hwat the twa witne a thinge thet skal stathught ware.

⟨57.⟩ Vm giæld.

Thette ær ræt at hwilken man som kræfuer giæld af andrum. oc hin wil
 5 ey giælde. æn lader sich lagsøke. tha skal foghet lade til wyrtnings mæn
 gothe astadhe mæn at wyrthe ut bondænum sin rætte howet giæld. sithen
 bondanum oc koninghen ræt fore a søkn. bryster at ther ær ey til a søknæ.
 bryste bode bondanum oc koningen. æn ee skal || først wyrthe bondens 98 r
 howed giæld ud vm swo myket ær til. Foghet oc wyrthnings mæn skule ey
 10 hede røwere ey rans mæn oc ey takæ mæn. Vm nogher man wil thette
 wærie fore thøm meth wæriende hand bøde bondanum fyretiuge marc och
 koningen firetiuge marc. Thette ær logh mellum the ther wither hawe at
 hætte. hws eller iordh eller bolpenninge. Æn hwilken man ey hawer wither
 at hætte oc lader søke uppa sich. tha skal man hanum søke som annen
 15 vdethes man.

Acta sunt hec temporibus Waldemari dei gracia Danorum Sclauo-
 rumque regis in parlamento Nyburg. sub anno domini mccc. uicesimo
 sexto die assumptionis beate Marie uirginis presentibus illustri principe
 domino Gerardo comite Holzacie et Stormarie ac nobilibus uiris dominis
 20 Lau||rencio Iønsson condam regis Cristofori dapifero et Lothwico Al- 98 v
 bRICTSON eiusdem Cristofori marskalco † cuius † regis Waldemari. Secretum
 presentibus est appensum.

1 han] *mgl. Aa1.* 4 man] *mgl. Ab Ad1.* — som] ther *Ac.* — hin] *mgl. Ad1;* han *Ac.* 5
 wyrtnings] vnings *Ac.* 6 astadhe] astadhuke *Ab Ad1;* astadighe *Ac.* — wyrthe ut] vrthæ
Ac. — sin] sine *Aa1.* — howet] wt *Ac.* 6—7 sithen bondanum] *mgl. Ac.* 6 sithen] oc
 thær til *Ab.* 7 koninghen] konungenum *Ad1.* — a søkn] asokn *Ab Ad1.* 7—15 at . .
 man] *mgl. Ac.* 7 ær . . søknæ] ey til ær fore asokne *Ab.* — a søknæ] at wyrdhæ for asokn
Ad1. 8 wyrthe] vt wirtha *Ab;* *jf. flg.* 9 ud] *mgl. Ab;* *jf. foreg.* — skule] fore thet skula
 the *Ab.* — ey] oc ey *Ad1.* 10 takæ] tækte *Ab;* tækkæ *Ad1.* — man] *mgl. Ab.* 11—12 och
 . . marc]=*Ab3;* *mgl. Ab.* 12 logh] ræt *Ab.* 14 hanum . . som] søkia vppa hanum suosom
 a *Ad1.* 16—22 Acta . . appensum] *mgl. Ab-d1.2.* 16 hec] his *Aa3.* 17 Nyburg] Niburg
Aa3. — sub] *mgl. Aa3.* — mccc] milesimo tricentesimo *Aa2.* 18 assumptionis] asum-
 ptione *Aa3,* — beate Marie] *mgl. Aa3.* — beate] *mgl. Aa2.* — Marie] *mgl. Aa1.* — present-
 ibus] *mgl. Aa3;* presente *Aa2 (jf. ndf.).* — illustri] illustrissimo *Aa3.* 19 domino] *mgl. Aa3.*
 — Holzacie] Holsatia *Aa2;* Holtatzia *Aa3.* — Stormarie] Stothmarie *Aa1.* — ac] presen-
 tibus *tilf. Aa3;* *jf. ovf.* — nobilibus] nobilissimus *Aa3.* — dominis] dominus *Aa3.* 20
 Iønsson] Ioneson *Aa2;* Ioenzen *Aa3.* — condam] quedam *Aa2;* quondam *Aa3.* — regis]
mgl. Aa3; regi *Aa1.* — Lothwico] Lodoluico *Aa2;* Lotouico *Aa3.* 20—21 Albrictson]
 Albletssenn *Aa2;* Albretzen *Aa3.* 21 marskalco] marskalc *Aa1.3.* — † cuius †] *fejl for*
tunc eller nunc. — Secretum] secretis *Aa2.* 22 appensum] appensis *Aa2;* opressum *Aa3;*
 Deo gatis *tilf. Aa2.*

Lund.**1288. 3. februar.****2**

Kong Erik 6. Menved stadfæster lundekannikernes privilegium paa mid-sommergæld og befaler borgerne i Lund at betale den til kannikerne til den sædvanlige termin.

A: tabt, men registreret i Lunde kap. reg. (c. 1490), trykt ÆA. V 132 A 11. — 5
Aa: Sv. RA. Lunds domkirkes kopibog 16 m. overskr.: *De pecunia estiuali confirmacio per Ericum regem.*

Tryk: Dipl.Svec. II 42 nr. 955; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 272; Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. III nr. 280. — Reg.Dan. nr. 1391; Rep. 1. rk. nr. 532.

Text efter Aa.

10

E, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus presentes litteras inspecturis salutem in domino sempiternam. Nouerint uniuersi, quod nos uolentes iura, libertates et pias donaciones potius augere quam diminuere, que uel quas capitulum Lundense a progenitoribus nostris sibi ad cultum dei asseruit indulgeri, priuilegium canonicorum Lundensium 15 super debito estiuali nuncupato wlgariter mytzumergeld, ipsis liberaliter indulto, ex antiquo tenore presencium confirmamus, mandantes ciuibus Lundensibus per gratiam nostram districte precipiendo, quatenus ipsum censum estiualem tempore debito et consueto per discretos uiros de consensu capituli colligere studeant diligenter, et antequam quidquam 20 percipiatur, de collecta soluant et assignent canonicis predictis uiginti septem marcas denariorum nouorum, que ad eorum spectant prebendas singulis annis eisdem integraliter persoluendas. Quod nisi fecerint, regiam non effugiant ulcionem. Penam quidem cum dicta solutione residentibus et contumacibus hanc duximus infligendam, uidelicet quod principale 25 debitum soluant cum emenda. Datum Lundis anno domini millesimo ducentesimo octogesimo octauo in die beati Blasii martiris teste domino Petro dapifero.

Lund.**1361. 7. januar.****3**

Kong Valdemar 4. Atterdag stadfæster borgerne i Lunds privilegier i 30 anledning af, at deres tidligere privilegier er brændt, og tager dem under sin beskyttelse.

A: tabt. — Aa: dansk oversættelse, tabt. — Aa1: Univ. Bibl. AM 4° 23 f.137r (c. 1500) m. overskr.: *Een deell af Lunde stadz priuilegii i Schone.* — Aa2: tabt. — Aa2a: Stockh. kgl. Bibl. B 90a f.185r (1605). — Aa2b: Kgl. Bibl. Uldall fol. 7 35 f. 213r (18. aarh.). — Aa2b1: Kgl. Bibl. Ny kgl. sml. 4° 1338 (18. aarh.).

Tryk: Kolderup-Rosenvinge V 64 (efter Aa1); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 298 (efter Aa2b); Dipl.Suec. VIII 9 (efter Aa1). — Reg.Dan. nr. 2463.

Text efter Aa1.

Alle the, som thette breff see eller høre, helse wii Waldemar, met gudz ¹³⁷ :
 5 **A**nade Dænes och Wendes koningh, ewinnelighe met vor herre. Wii haffwe acthet wore kiære borghere i Lund grædhelicke skadhē, som the aff eldens vmætelighe gelne twughen ære, theres boscap och gotz, nathe och preuilegia och breff haffwe myst, hwilke som the her tiill frilighe haffwe brwghet, forthi haffwe wii schoniet retwis och skellighe attraa
 10 wore kiære bwrgerē i Lundh oss ydhelighe och ytmygelighe kwngiort, tha ære wii tiillbøgdhe there ytmygelighe bøn och aff mildhedz attraa ønckendhe them, och nathelighe vnne wii them tiill hwgswalelse, øghelse och frilighe glæde vedh alle friiheed, sedher och statut, som them ær giffwet aff wore forfædre, effther saadan mathe, som her effther følgher.

15 <1.> Item ee nar som nogher aff Lunde radmen, the som nw ære eller her effther framdeles komme skulle, aff faldher, tha skulle radmen, the som tha igheen ære, haffwe fwldmagt i then døthes stadh en annen mand atskicke i theres raadh.

<2.> Item skulle the samme radmen fwldmagt haffwe frilighe atskicke
 20 alle embithe, saa; som ære baghere och skomaghere, skindhēre oc skreddere och alle andre arbeydhes embithe i for^{de} wor stad.

<3.> Item at hwilken som i wort landh Skone høffwitzman ær, eller <som vndher> tidhen wordher, han skall taghe met sigh nogne aff the skellighe friborne men i for^{de} wort landh och komme hwert aar tiill Lund

4 Waldemar] Voldemær Aa2b. 5 Dænes] Danesz Aa2ab. 6 kiære] mgl. Aa2b. — borghere] borgeris Aa2b. 7 eldens] ildensz Aa2ab. — vmætelighe] wameætelige (?) Aa1; wanmectelige Aa2a; wemodetlige Aa2b. — gelne] gielne Aa2ab. — twughen] tuingdhe Aa2ab. 8 och breff] som the Aa2ab. — hwilke] huilken Aa2ab. — frilighe] friligen Aa2ab. 9 brwghet] brugtt Aa2b. — schoniet] skønnet Aa2ab. 10 bwrgerē] borgeres Aa2b. — ydheligē] idelig Aa2a; idelige Aa2b. 11 tiillbøgdhe] thilbøgelige Aa2ab. — there] deris Aa2b. — mildhedz] mild Aa2ab. 12 nathelighe] naadeligen Aa2ab. 13 statut] statuter Aa2ab. — ær giffwet] ehre giffuit (giffne Aa2b) Aa2ab. 14 mathe] naade Aa2ab. — effther] skreffuit staar och tilf. Aa2ab. 15—4 (n.s.) Item . . tiilsigher] udger i Aa2b et kap. m. overskr.: Om raadmend. 15—21 Item . . stad] udger i Aa2a et kap. m. overskr.: Att indsette raadmend och andre embtshz folck. 15 Item . . som] Dersom Aa2b. — Item ee] mgl. Aa2a. 16 aff faldher] efter thenne dag døer (wed døden affgaar Aa2b) Aa2ab. — radmen] raadmendene Aa2ab. 17 stadh] sted Aa2ab. 19 Item] och Aa2ab. — frilighe] friligen Aa2b. 20 och] mgl. Aa2a. 21 arbeydhes embithe] arbeide Aa2a. — embithe] embeder Aa2b. 22—4 (n.s.) Item . . tiilsigher] udger i Aa2a et kap m. overskr.: Om att sette kiøb paa brød, oell och ander stycke. 22 Item at] mgl. Aa2a; Och Aa2b. 23 {som vndher}] vndher som Aa1; wnder Aa2ab. — nogne] nogre Aa2ab. — the] mgl. Aa2ab.

then fredagh innen vinthermodz vge och besindhe och owerweye met
 137 v radhet i sammestadz om brøth, øoll och alle andre || stycke atskicke och
 setæ effther skellighedh, hworledes som the skulle kiøbis och sellies, effther
 thes som thet aars grødhen ær, och tidhen tha tiilsigher. Swa atskicke om
 alle arbeyds embithe. Hwilken som then skickelse æy holler och ther
 emodh brydher, vordher han stæffndher paa radhws eller byting, bøthe
 oss och stadhen iii øre, worther han kierther och bewist emod hannem
 anner tiid och tredie tiidh, bøthe hwer sinne iii øre oc for fiærdhe tiid iii
 mark. Vordher han femtte tiid ther met befwndhen, tha skall han aff sitt
 embithe aldeles wære affsatther och tiill thet samme embithe enghelwnd
 10 fremdeles tiilstædhes, vthen han thet aff wor oc for^{de} Lunde radhz nathe
 och besyndherlighe igheen fangher.

<4.> Item ther tiill at owerdaadighetz brythe æy skall være vthen
 plaghe, tha skicke wii, ath hwilken man, ehwo som helst ær, som i for^{de}
 stad Lund nogher man saar giør, han skall bøthe oss xl marck och stadhen
 15 xl marck och ther ower saa meghit, som for thet saar bør atbødes.

<5.> Item vndhe wii, ath inghen, ehwo som han hælst ær, maa nogher
 borghere vdh aff Lund for nogher sagh steffne annerstæd æn tiil Lunde
 stadz bytingh, och ther bør hannem ath sware och standhe tiil rette, vthen
 thet wore swadan sagh, som for wort ræthertingh bør vntrettes. Och inghen
 20 man, som haffwer sagh eller tiiltall emod nogher Lunde bwrghere, maa syn
 rett eller tiiltall giffwe noghen anner man fraa sigh vndher xl marck vidhe;
 eey maa och heller nogher bwrgher emod syn sambwrgher giffwe syn rett
 eller tiiltall fraa sigh nogher vdhen;byess man vndher these samme xl
 marcks vidhe. ||

25

1 vintermodz] winter nanetz *Aa2ab*. — besindhe] offuerlegge *tilf. Aa2ab*. 2 radhet]
 radh *Aa1* — alle] *mgl. Aa2b*. 3 effther] till *Aa2ab*. — som] *mgl. Aa2ab*. 4 grødhen . .
 tidhen] grøde och tyden (tider *Aa2b*) *Aa2ab*. 4—12 Swa . . fangher] *udgør i Aa2ab*
et kap m. overskr.: Om noger icke will holde embtes skickelse i byen *Aa2a*; Om embede
Aa2b. 4—5 Swa . . embithe] Om arbeids embede saaledis at skicke at *Aa2b*. 5 then]
 dends *Aa2b*. 6 stæffndher] straffit *Aa2ab*. — radhws . . byting] raadhusit eller paa by-
 tinghit *Aa2ab*. 7 worther] end worder *Aa2b*. — han] *mgl. Aa2b*. — kierther] kiært
Aa2ab. 8 sinne] tidt *Aa2ab*. 9 Vordher] Mens worder *Aa2b*. — sitt] hansz *Aa2ab*. 10
 affsatther] affsett *Aa2ab*. 11 tiilstædhes] stedisz *Aa2a*; stildis *Aa2b*. 12 och] *mgl.*
Aa2ab. Kap. 4] har *overskr.*: Om byfred brøde *Aa2a*; Om brøde *Aa2b*. 13 Item . . at] *mgl.*
Aa2a. — Item] *mgl. Aa2b*. — owerdaadighetz] owerdeghegetz *Aa1*. — brythe] brøde *Aa2ab*.
 14 helst] hand *tilf. Aa2b*. 16 ower] vdoffuer *Aa2ab*. 17—20 Item . . vntrettes] *udgør i*
Aa2ab et kap. m. overskr.: Om steffningh *Aa2a*; Ingen maa stefne af Lund *Aa2b*. 17 Item]
mgl. Aa2ab. — vndhe] Wylle *Aa2a*. — som] *mgl. Aa2ab*. 19 stadz] *mgl. Aa2ab*. —
 standhe] staa *Aa2ab*. 20 vntrettes] att rættisz *Aa2ab*. 20—4 (*n.s.*) Och . . forekomme]
udgør i Aa2ab et kap. m. overskr.: Att huer skall forfylge syn egen sag *Aa2a*; Ingen maa
 sin sag gifue *Aa2b* 20 Och] *mgl. Aa2ab*. 22 vndher] uden *Aa2b*. 23 och] *mgl. Aa2b*. —
 sambwrgher] samberger *Aa2a*. 24 eller] och *Aa2b*. — these samme] *mgl. Aa2ab*.

(6.) Item vele wii, ath inghen aff for^{de} bwrghere saa vell for wor tiæ- 138
 neste, som the oss pligtwge ære, saa som for then stycke, som stadhen
 paa rørendhe wordhe, skulle annerstad æn paa radhwss eller stadz bytingh
 i Lund sware eller forekomme.

5 (7.) Item første then skyldh, som kalles metsommerss gield, skall vd-
 giffwes, tha skall thet paa bytingh iii vgher tilforn kyndes, ath hwer man
 maa redhe sigh paa the penninghe vdh atlegghe, swaa och møgh vdh ath-
 føre, ondhe brooer och vadhelighe ildhwss atbæthre fwlkommelighe, embwel
 hysecke och andhre alle wskellighe mystencte hws aff athføre. Hwilket
 10 som hwer man skall och bør segh vordhe ladhe. Tiil hwilket metsommerss
 gield obbærelse skulle twoo aff radhet och two wore bwrghere met wor
 foghet i Lund tiil neffnis, huilke som skulle tiill vitne kreffwis tiill alle for-
 screffne stycke, och skulle the iiiii paa thet første bytingh ther effther
 nestkommendhe endhelighe forekomme oc vitne ther obenbarlighe, hwilke
 15 som met for^{de} metsommerss gield igheen standhe eller nogher aff the for-
 screffne sagher brødhelighe ære, och hwat som the sighe, thet skall bliffwe
 stadhelighe, och inghen annen logxmaall skall emod standhe.

(8.) Fførste noghen byman vorther kierdh, ath han icke betalethe met-
 somerss gield, før pwngen lykkes, tha skall han forbrythe, bæthre oss vi øre
 20 penninge, hwilke som skall paa thet samme første tingh met howodh
 skyldhen vdlegge; wore thet swaa, ath han ther tiill gjør sigh gen-
 striidigh, tha skall han oss || for thet første aar iii marck bøthe, for thet 138 v
 andre och saa megget, och for thet tredie aar och saa møghet wførdrete;-

1 Item] *mgl. Aa2a*; Och *Aa2b*. — bwrghere] børgere *Aa2a*. 2 then stycke] the stycke
 (støcker *Aa2b*) *Aa2ab*. 3 wordhe] ehre eller worder *Aa2ab*. — annerstad] ander stedsz
Aa2ab. 4 i] *mgl. Aa1*. 5—8 (s. 20) Item . . kommendhe] *udgør i Aa2b et kap. m. overskr.*:
 Midsommers skyld. 5—2 (s. 20) Item . . komme] *udgør i Aa2a et kap. m. overskr.*: Om
 mittsommers skyld. 5 Item] *mgl. Aa2ab*. — første] Thet første *Aa2a*; Først *Aa2b*. 6
 thet] der *Aa2b*. — bytingh] bytinget *Aa2ab*. 7 redhe] rette *Aa2b*. 8 ondhe] vnder
Aa2ab. — fwlkommelighe] *mgl. Aa2b*. — embwel] Och om *Aa2ab*. 9 och] eller *Aa2b*.
 — andhre alle] alle andre *Aa2a*. — alle] *mgl. Aa2b*. — mystencte] myskencke *Aa1*; och mis-
 tancke (mistenckte *Aa2b*) *Aa2ab* — hws] husze *Aa2b*. — aff] wd *Aa2ab*. 10 hwilket] huil-
 eken *Aa2b*. 11 obbærelse] at opbære *Aa2ab*. — two] tuende *Aa2a*. — wore] *mgl. Aa2ab*.
 12 tiil neffnis] offueruere *Aa2a*; forpligtet være *Aa2b*. — huilke . . skulle] och skulle de *Aa2b*.
 — som] *mgl. Aa2a*. — kreffwis] kallisz *Aa2ab*. 12—13 forscreffne] forneffnde *Aa2a*; for-
 beneffnte *Aa2b*. 14 endhelighe] endregtelige *Aa2ab*. — forekomme] komme *Aa2ab*. 15—
 16 forscreffne] forneffnde *Aa2a*. 16 och] *mgl. Aa2ab*. 18 icke betalethe] ey betale will *Aa2ab*.
 19 før] for *Aa2a*. — pwngen] pwnning *Aa1*. — lykkes] lockesz *Aa2ab*. — bæthre] och bedre
Aa2a. — oss] end *Aa2ab*. 20 tingh] byting *Aa2b*. — howodh] homodh *Aa1*. 21 vd-
 legge] udleggis *Aa2ab*. — wore] worder *Aa2b*. — gjør] atgiøre *Aa1*; giøre *Aa2a*. 22 oss]
mgl. Aa2ab. — for (1)] och for *Aa2b*. 23 och (1)] lige *Aa2b*. 23—1 (s. 20) och (3) . .
 atbætre] for fortred at bøde *Aa2ab*.

lighe atbæthre, och thet fierdhe aareth skall hanss godz, for hwilcket han icke redh haffwer, i war wære komme.

<9.> Item aff thii ath for^{de} wor stadz indbygghere offthe hindres i theres rettz forfylgelse ther fore, ath the æy formwe ath beware theres tiwffwe, thii skicke wii thet saa, ath aff hwert madskab skall tiill wort 5 konghelighe behoff i skonske penningh om posche oc i penning om iwlen hwert aar vdgiffwes tiill tiwffwes behectelse fraa then tiid, som tiwff greben wordher, oc tiill neste tingh dagh ther nest effther kommendhe. Sker thet och swaa, ath tiwff wordher greben oc tingxfördh och kommer tædhen wdømdher, tha skall aldher stadhen oss ther fore bøthe ix mark. 10

<10.> Item om ath nar nogher man, ehoo som han helst ær, hendher attaghe koningx breff ower for^{de} wor stadh i the sagher, som stadhen ære aarørendhe, tha skall then samme wor stadh plictwgh ware oss fore en konings rett all eniste och æy mere fwltgiøre.

<11.> Item vndhe wii thet them, ath inghen skall tiildierffwes for indhen 15 stadzens marckeskell, saa som ær indhen statzens graffwe eller vdhen, graffue graff vdhen radmentz loff och mynne vndher xl marck vidhe och fortabelle.

<12.> Item om och nogher foghet eller magtugman taler tiill nogher bwrghere, sighende hannom segh noghet haffwe sagt eller loffwet eller 20
139 r iettet paa noghet herritztingh, tha giøre wii thet loff || och tiilltall aldeles

1 och] For *Aa2a*. — aareth] aar *Aa2ab*. — skall] och *tilf. Aa2a*. — for] till *Aa2b*. — hwilcket] hwilcken *Aa1*. 2 icke redh] ingen rettighed *Aa2b*. — redh] rettet *Aa2a*. — i .. komme] were i konningensz werie *Aa2ab. Kap. 9] har overskr.:* Om hectelse och foruaring *Aa2a*. 3 Item .. thi] Effterdi *Aa2a*; Och effterdi *Aa2b*. — ath] *mgl. Aa2b*. — for^{de}] *mgl. Aa2ab*. 4 rettz] ræt *Aa2a*; rette *Aa2b*. — beware] foruare *Aa2ab*. 5 aff] *mgl. Aa2b*. — skall] giffuisz *tilf. Aa2a*. 6 konghelighe] huses *tilf. Aa2b*. — skonske penningh] skaninger penge *Aa2b*. — penning] *mgl. Aa2a*. 7 vdgiffwes] vdgiffue *Aa2ab*. — behectelse] hectelse *Aa2ab*. 8 ther nest] *mgl. Aa2ab*. 9—14 Sker .. fwltgiøre] *udgør i Aa2b et kap. m. overskr.:* Om tiuf worder greben. 9 tingxfördh] ting førder *Aa2b*. 10 tædhen] dedend (*i marg. tilf. o:* oc kommer derfra vdømbt) *Aa2b. Kap. 10 har overskr.:* Om koningens breff bliffuer tagen offuer alle *Aa2a*. 11 Item .. nar] Om *Aa2a*; End hender det sig at *Aa2b*. 11—12 hendher attaghe] tager *Aa2b*. 13 aarørendhe] ahnrørende *Aa2a*; anrørendis *Aa2b*. 14 all] att *Aa2a*. — fwltgiøre] at fuldgøre *Aa2b*. 15—7 (s. 21) Item .. forligess] *udgør i Aa2b et kap. m. overskr.:* Om byes iord *Aa2b. Kap. 11] har overskr.:* Om byesz iord at graffue *Aa2a*. 15 Item] *mgl. Aa2ab*. — thet] och *Aa2ab*. — tiildierffwes] tiildraffwes *Aa1*; tildriffuisz *Aa2a*. — for indhen] foruden *Aa2ab*. 16 vdhen] graffue *tilf. Aa2a*. 17 graff] *mgl. Aa2b*. — vdhen] foruden *Aa2b*. — loff] at graffue *tilf. Aa2b. Kap. 12] har overskr.:* Att ingen bøger offuerwindis wden paa byting *Aa2a*. 19 Item .. och] Naar *Aa2a*; Om och naar *Aa2b*. — magtugman] meetig mand *Aa2ab*. 20 hannom] *mgl. Aa2ab*. — noghet haffwe] att haffue nogett *Aa2ab*. — sagt .. eller] *mgl. Aa2ab*. 21 iettet] ieth *Aa2ab*. — loff] løffthe *Aa2ab*. — aldeles] *mgl. Aa2ab*.

tiill inthe dwendes, vthen met bewiselicht wordher, ath thet paa statzens bytingh giort ær.

〈13.〉 Item vndhe wii thet swaa, ath inghen tyesk gest, for kiøbenskaps skyld tiilkommendes, maa nogherledes wore bwrghere tiill forfangh kiøbe
 5 hwdher eller flesk, vdhen the som salthedhe ære, eller smør eller skindh vdhen i hele dæggher och æy aff andre æn aff bwrghere, saa som the kwnne ther om forligess, och wii æy stædyæ the for^{de} gesther paa landzbygdh atfare tiill nogher kiøbenskab ath øwe vndher ath forbrydhe the ting, som the kiøbt haffwe, och skulle the æy tess myndre bødhe, hwilke som ther
 10 mod brødhelighe wore, oss xl marck och for^{de} wor stad xl marck tiill bætring giffwe, och ath hwilke gesther, som fore kiøbenskab i Lund vintherleye bliffwe igheen, the skulle ligherwiiss met wore bwrghere i thet samme aar, som the there vinthres, vdlegge alle the redzell, som stadhen thes forindhen hendher paa legges.

〈14.〉 Item om nogher worther skyldt for mandraff, saar eller nogher andher skadhe eller brøthe oc wordher ther for indhen stadhen paagreben, tha skall *han* sette borghen fore segh, om *han* kan, eller ledhe vp ath ene gadhe och annet werff ath andhre gadhe. Kommer tha enghen *man*, ther vill sette skelligh bwrghen for *hannom*, tha vnne wii, ath *han* maa bewares
 20 i statzens gemme swa lenghe tiill thes, ath *han* for then sagh vordher lofflighe skildher eller fordeldher for syn brødhe.

〈15.〉 Item sker thet swaa och, ath noghen griber *annen* || *man* met vold ^{139 v} oc ower weldhe vforvundhen, tha skall then, ther greb, oss giffwe xl marck och stadhen xl marck, och then, som greben wordher, xl marck for vold
 25 bøthe.

1 bowiselicht . . thet] beuiszning, att thet worder *Aa2ab*. 2 ær] *mgl. Aa2ab*; *jf. foreg. Kap. 13*] *har overskr.*: Om giesterne deris kiøbenskab *Aa2a*. 3 Item] *mgl. Aa2ab*. — swaa] *mgl. Aa2ab*. — kiøbenskaps] kiøbmanskaff *Aa2a*; kiøbmandschabs *Aa2b*. 4 wore] were *Aa2a*. 6 i] *mgl. Aa2ab*. — æn] end som *Aa2b*. — bwrghere] børgerne *Aa2a*; børgerne *Aa2b*. 7 ther] *mgl. Aa2ab*. 7—11 och . . ath] *mgl. Aa2b*. 7 the] *mgl. Aa2a*. — landzbygdh] landszbyerne *Aa2a*. 8 øwe] bruge *Aa2a*. 10 wore] worde *Aa2a*. 11 giffwe] att giffue *Aa2a*. — ath] *mgl. Aa2a*. 11—14 hwilke . . legges] *udgor i Aa2b et kap. m. overskr.*: Om gieste. 11 kiøbenskab] kiøbmanschaff *Aa2ab*. 12 vintherleye] bliffue udi Lund winterleie *Aa2b*. — bliffwe igheen] beliggendis *Aa2b*. 13 the] *mgl. Aa2ab*. — redzell] redsle *Aa2ab*. 14 thes] der *Aa2ab*. *Kap. 14*] *har overskr.*: Om mandrab och (eller *Aa2b*) saar *Aa2ab*. 15 Item] *mgl. Aa2ab*. 16 skadhe . . brøthe] brøder *Aa2b*. — paagreben] greben *Aa2ab*. 17 ledhe] ledisz *Aa2ab*. — ene] en *Aa2b*. 18 annet] anner *Aa2ab*. — gadhe] gader *Aa2b*. — ther] *mgl. Aa1*. 19 bwrghen] børgen *Aa2a*; borge *Aa2b*. 20 i] inden *Aa2ab*. 21 fordeldher] fordeler *Aa2b*. 22—8 (s. 22) Item . . liwsses] *udgor i Aa2b et kap. m. overskr.*: Om nogen griber. *Kap. 15*] *har overskr.*: Om woldførsell *Aa2a*. 22 Item] *mgl. Aa2ab*. — och] *mgl. Aa2ab*. 23 ower weldhe] offuerfald *Aa2b*. — giffwe] *mgl. Aa2ab*. 24 och (1) . . marck (2)] *mgl. Aa2ab*. — wordher] wor *Aa2a*.

<16.> Item vnne wii thet, ath første som nogher *man* vordher for hwor som helst groff sagh skyldh dømder paa statzens bytingh, ther effther skulle wore bwrgerere haffwe magt attaghe hans fredh aff *hannem* och plaghe *hannem* paa hals eller hand, effther thii som hans brøthe ær.

<17.> Sker thet oc swaa, ath noghen bwrgher eller bwrghers tiæner ⁵ hendher mandraff eller andhre nogher groff sagh ath giøre, for hwilke som bør theres fredh atneste, tha skall *thennom* paa stadzens bytingh och inghen *annen* stad theres fredh igheen liwsses.

<18.> Item huilken som fortaler met nogher wskelligh ordh nogher hedherligh persone paa thet, som hans eller hennes friidh eller ære anrøren- ¹⁰ des ær, ær *han man*, tha skall *han* aff rodzens bwdh slaas tiill kaghen eller tiill disken; ær thet en *qwinne*, tha skall hwn tynges for hennes brødess skyldh met the stene, som ther tiill skickedhe ære.

<19.> Item vnne wii thet *samme*, ath inghen sandh kiøbman eller kremere aff Lund tiill Skanøer eller Malmø om markit tidh *kommendes* ¹⁵ for kiøpenskaps skyldh, ath the æy skulle vdgiffwe penninghe, som kalles vindwghe gielt, aff hwilke penninghe wii vele ingelunde fordraghe andre wore bwrghere, the som komme aff for^{de} stadh tiill markith for tess lighe ^{140r} sagh; thet tiill lagt, ath inghen, i hwadh stad eller skickelse || *han* aff ær, skall mwe opreysse noghen bygningh mellom Skanør kirkegard och Lunde ²⁰ bwrghere bodher, for hwilke theres gaffn eller profiitt kan myndskess.

<20.> Item vndhe wii thet them then nathe besyndherlighe, ath for^{de} wore bwrghere aldeles ware frii alle vegne, ther som wii rodhe, och wore herredøm recker, ffor alle toldz tynghe, som oss och wor koninghelighe rett bwdhe atgiffwes. ²⁵

Kap. 16] har overskr.: Om fredelosz maal *Aa2a*. 1 Item] *mgl. Aa2ab*. — thet] och thet *Aa2a*; och *Aa2b*. — hwor] haard eller *Aa2a*; hoer eller ander *Aa2b*. 4 thiii] *mgl. Aa2ab*. *Kap. 17] har overskr.:* Huor fred skall giffuis *Aa2a*. 6 andhre nogher] nogen anden *Aa2ab*. — som] *thennom Aa2ab*. 9—21 Item . . myndskess] *udgør i Aa2b et kap. m. overskr.:* Om bagtalelse. *Kap. 18] har overskr.:* Om bagtall och skenselsz ord *Aa2a*. 9 Item] *mgl. Aa2ab*. — fortaler] nogen *tilf. Aa2b*. — nogher] enten *Aa2b*. 10 persone] personer, mand eller quinde *Aa2b*. — hans . . hennes] *dieris Aa2b*. — friidh] fred *Aa2a*; freide *Aa2b*. 11 rodzens] *stadsensz Aa2ab*. 12 tynges] *tøungisz Aa2a*; tuinges *Aa2b*. — hennes] *sin Aa2ab*. 14 Item] *mgl. Aa2ab*. — sandh] for *Aa2a*; fare *Aa2b*. — kiøbman] *skibmand Aa2b*. 15 markit] *markisz Aa2ab*. 16 kiøpenskaps skyldh] *kiøb- manskaff Aa2ab*. 17 vindwghe gielt] *wedegield Aa2b*. — ingelunde] *ingen wnde Aa2ab*. 18 for^{de} stadh] *fremmede steder Aa2ab*. 18—19 for . thet] *føre. Theszligst thet saa Aa2a*. 19 stad] *stand Aa2b*. — aff] *mgl. Aa2b*. 20 mwe] *mgl. Aa2ab*. 21 eller] och *Aa2ab*. — myndskess] *forminskisz Aa2ab*. 22—6 (s. 23) Item . . atbygghe] *udgør i Aa2b et kap. m. overskr.:* Om toldfrihed. *Kap. 20] har overskr.:* Om told fryhed *Aa2a*. 22 Item] *mgl. Aa2ab*. — thet] *mgl. Aa2ab*. 23 ware] och worder *Aa2b*. 24 atgiffwes] aff giffuisz *Aa2a*; aff at giffuisz *Aa2b*.

<21.> Effther thii som emellom wor stadh Lund paa en sidhe och herrete, som kalles Torneherret paa den anden side om en broo, som kalles Høghebroo, twenne reysser haffwer wæret trette fore oss och met twenne neffnd saa ændh, ath then broo for^{de} herret skall och bør tiilhøre; thii tiildøme 5 wii for^{de} Torneherret forsagdhe broo tiill ewigh tiid ferdwgh atholle och swaa offthe, som vethertørff, igheen atbygghe.

<22.> Item skicke wii thet och stadstædhe och aldeles vele, ath om och nar som noger man i for^{de} stadh for tiwffwerii eller lønligh mandraff, som kalles moordh, eller qwinners voldtegt eller lydhelighe sagher, som 10 kalles orbodhemaall, wordhe skyldher, tha skall han en neffnd aff the skellighe Lunde burghere opreysse tiill then, som segtiidher ær, och orsaghe eller nedherfeldighe.

<23.> Item for^{de} wore bwrghere, saa som the vell verdwge ære, thaghe wii i wor heghen och beskermelse besyndherlighe wærieskullendes, villendes 15 och vnnendes them alle thesse for^{de} screffne nathe och friihedh, swa ath alle the nathe och friihedh oc syndherlighe, som wore forfædre them vntt oc giffwet haffwe, met || thess magt och forstandelse vbrødheligh oc vghen- 140 v kallendes tiil ewigh tiid bliiffweskullendes.

Datum Lundis anno domini mccc sexagesimo primo crastino epiphanie 30 domini nostro sub sigillo testibus dominis Nicolao Iacobssen, preposito Lundensi, Achone Ingworssen et Nicolao Ienssen de Kieldebeck.

1<4>41.

4

Kong Christoffer 3. af Bayern giver borgerne i Lund privilegier.

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.4v (udtog efter kopi). 35 Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7210; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 336.

Kap. 21] har overskr.: Om Høffue broo i Thome herritt Aa2a. 1 som] saa Aa2b. — en] dend ene Aa2b. — herrete] det herret Aa2b. 2 Torneherret] Thome herritt Aa2a. — paa . . side] mgl. Aa1 Ab1. — om] och Aa2a. 2—3 Høghebroo] Høffue broo Aa2a; Hofuebro Aa2b. 4 saa ændh] saaledis Aa2b. 5—6 och. . atbygghe] mgl. Aa2ab. Kap. 22] har overskr.: Om neffnd i Lund Aa2a; Om neffn at søge Aa2b. 7 Item] mgl. Aa2ab. — thet] saa tilf. Aa2ab. — och stadstædhe] mgl. Aa2b. — stadstædhe] stadfeste Aa2a. 8 lønligh] longt Aa2b. 9 quinnens] quindisz Aa2ab. — lydhelighe] vnderlige Aa2ab. 10 wordhe skyldher] wor skyldigt Aa2a; os skyldig er Aa2b. — han] mgl. Aa2ab. 11 opreysse] opreyses Aa2ab. — segtiidher] sectede Aa2a; seched Aa2b. 12 nedherfeldighe] nederfelle Aa2a. Kap. 23] har overskr.: Om beskermelse Aa2ab. 13 Item] mgl. Aa2ab. — saa] mgl. Aa2b. — vell . . ære] tha wille wel werdige were Aa2ab. 14 heghen och] egen Aa2ab. — besyndherlighe . . villendes] mgl. Aa2ab. 15—16 swa . . friihedh] mgl. Aa2ab. 17 thess] therisz Aa2ab. 18 bliiffweskullendes] at skulle bliiffue Aa2b. 19 anno . . primo] miii^olxi Aa2a; 1361 Aa2b. 20 domini] mgl, Aa2b. 20—21 testibus . . Kieldebeck] mgl. Aa2a; Voldemaer Aa2b.

Anno 1(4)41 findis copix aff koning Christoffers, Danmarckes, Wendes och Gottes koning, paltz greffue paa Rein och hertug i Beyern, hanns maitt.s priuilegiæ, giffuet Lunde borgemestere och raad, borgere och ald meenighed, indholdendes først:

Om nogen tydsch eller vdenlands dør i Lund, da skall giffuis aff hanns 5 gotzs huer tiennde penge, halfft kongen och halfft byenn, och haffuer den, som dør, ingen arffuing, daa gaa om hanns gotzs, som gammell ret || och seduane er. Item skall eller maa ingen gange eller ride i for^{ne} wor kiøbsted Lund met spendte armbørst dag eller nat; durgis det nogen att giøre och fanger skade deroffuer, hannd beholde skaden vbøtter. Item skall eller 10 maa ingen giøre sambindelse imod nogen mand och sønderlig imod borgemestere och raad vnder lyffs straff och gotzs.

Met witløfftigere effter samme breff.

København.

1449. 2. marts.

5

Kong Christian 1. tager borgerne i Lund under sin beskyttelse og stadfæster 15 de privilegier, de har faaet af tidligere konger i Danmark, og tilføjer yderligere nogle bestemmelser.

A: tabt. — Aa: Lunds magistrats arkiv. Vidisse af Michel Jensson, byfoged i Lund, og Willum Jensen, byskriver, læst paa bytinget 1640 13. juli. — Aa1: Lund LA. Skånska generalgouv. kanc. arkiv (1662). — Aa2: Sv. RA. Städers akter (1662). 20

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 344.

Text efter Aa.

Wii Christiern, med guds naade Danmarcks, Wendes och Gottes koning, greue i Oldenburg och Deelmenhorst, giøre witterliggt alle mend, att wi aff wor sønderlig gunst och nathe haffuer tagit och vndfangit och 25 thage och vndfaa med dette vortt obne breff wore elschelige borgemestere, raadmend, borgere och all meenighet, som bygge och boe i wor kiøpsted Lund i Skaane, vdi wor kongelige wærn, hegen och bescherming beszønderlig at forszuare och fordettinge till rette. Och stadfeste wi och vnde dem att nyde, haffue och bruge alle priuilegia, friiheet och naade, som 30 wore forfæther, konger i Danmarck, dem fore osz naadeligenn vndt och giffuet haffue, i alle maade och i alle artickle, som deres obne breff liude, som de dem der opaa giffuitt haffue. Och dertill vnde wi och giffue dennom naadeligen dise effterschreffne artickle, vpa det att vor stad Lund maa des ydermeere bygges och forbedres. Først att di skulle 35 holde och haffue deres torgh med saadanne friiheet, som andre wore

1 1(4)41] 1541 (5 paa rasur) Aa. 6 byenn] byenns Aa. 28 bescherming] efter be er et bogstav udklattet Aa.

kiøbsteder i Skaane haffue, saa att ingen vtenbyes kiøbmend skulle kiøbslaa paa deres thorgh med annden end med borgerne i byen vnder fyrretue marck brøde, halfft till osz och halfft till byen, det med forbrøt, som kiøbt ehr, vndertagene deres iahrmærkede, som holdes s. Laurenti⁵ dagh och vor fru dag assumptionis. Och att ingenn skall brøgge till sale wore borgere i Lund till forfang vden dee, som skatte, skylde och tyngte behre med byen. Item forbiude wi haardeligen nogen wore borgere i Lund att haffue eller tage huszbondehold aff nogle andre herremend vdenn aff osz eller borgemestere och raad i Lund || paa wore wegne,¹⁰ och biude wi for^{ne} borgemestere och raad, at de holde wor almue och meenighed i Lund wed deres priuilegia och friihet och wed skeel och rett, som di wille antzquare for osz. Item ville wi haffue fuldmacht disze forrørde priuilegia att forbedre och foruandele, effterdi som osz tøkkes nytte were och behouff giøres. Thi forbiude wi alle, ehuo de helst ehre,¹⁵ och serdeles wore fogeder och embitzsmend for^{ne} wore borgemestere, raadmend, borgere och meenighed eller nogenn aff dennom emod denne wor gunst och naade i nogen maade att hindre, møthe, quellie eller vforrette vnder wor kongelige heffn och wrede. Datum castro nostro Haffnensi dominica Inuocauit nostro sub secreto presentibus appenso anno domini²⁰ 1449.

Lund. 1506. 18. marts. 6

Kong Hans mægler forlig mellem borgmestre og raad i Malmø paa den ene side og borgmestre og raad i Lund og Væ paa den anden side, hvorefter borgerne i disse byer ikke maa besøge hinandens torv, og borgerne i Lund og Væ maa ikke handle i Malmø med udenlandske købmænd undtagen paa høstmarkedet.

Se Malmø nr. 33.

København. 1506. 6. maj eller 16. september. 7

Kong Hans forbyder borgerne i Lund, Helsingborg og Landskrona at besøge eller bruge hinandens torve og Lunds og Helsingborgs borgere at handle med udenlandske købmænd i Landskrona.

Se Landskrona nr. 11.

Lund. 1513. 4. december. 8

Kong Christian 2. tager borgerne i Lund under sin beskyttelse og stadfæster³⁵ de privilegier, som kong Hans og tidligere konger har givet dem.

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.4r. Efter afskriften tilføjes: *Met denne confirmatz er konnig Hanses priuilegier 161 artickler (o: Kong Hans' stadsret) confirmeret.*

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 432.

Wi Christiern, met guds naade fuldbiurdt och sambtøcht koning till 5
 Danmarkh och Norge, vdwalt koning till Suerige, hertug vdi Slesz-
 wig, i Holsten, Stormarn och Dytmerschen, greffue i Oldenborg och Del-
 menhorst, giøre alle witterligt, att wy aff wor synderlig gunst och naade
 haffuer taget, annammet och vndfanget, och nu met dette wort obne breff
 thage, annamme och vndfange, osz elschelige woress kierre vndersaat- 10
 ter, borgemestere, raadmend och borgere vdi wor stad Lund, vdi wor førstelige
 hegn, wern, frid och beschermelse, beszynnderlige att forsuare och fordedige
 till alle rette. Och haffue wy nu aff samme wor gunst och naade fuldbiurdet,
 samtøcht och stadfest, och met dette wort obne breff fuldbiurde, samtøcke
 och stadfester alle de naader, friheder och priuilegier, som wor kierre her 15
 fader koning Hans, huisz siel gud naade, och andre wore forfædre, frem-
 farne konger i Dannemarckh, dennom thilforn naadeligen vndt och giffuet
 haffuer, i alle deres ord, puncter och artickle, som de indholde och wduise.
 Forbudendes alle, ehuo de heldst erre eller were kunde, och serdeles wore
 fogder och embitzmend, dennom hermod paa for^{ne} deres friheder och 20
 priuilegier att hindre, hindre lade, møde, platze, vmage eller i nogen maade
 att vforrette vnder førstelige heffn och wrede. Giffuet i wor stad Lund,
 sante Barbare dag aar 1513 vnder wort secret.

København.

1514. 29. april.

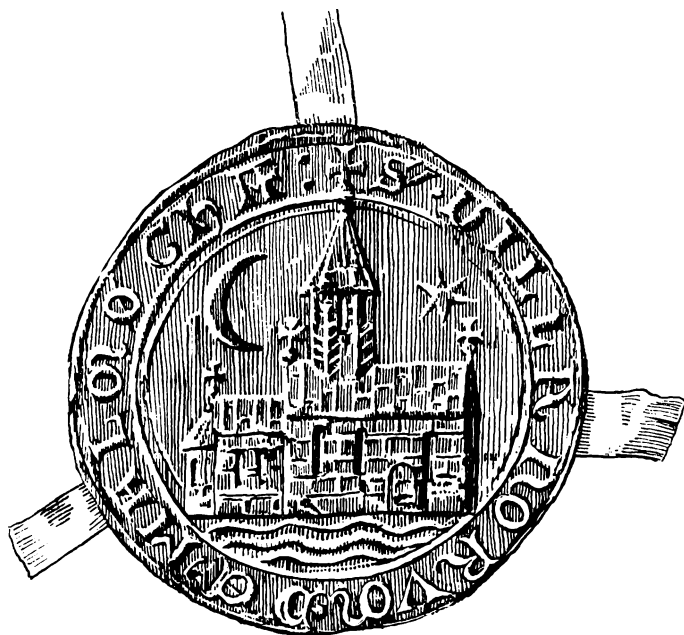
7

*Kong Christian 2. fastsætter, at borgerne i Lund, naar de tilsiges til at 25
 holde kongen og hans folk ved natteleje, kun skal yde een nat sammen med
 abbeden af Helnekirke (Allehelgens kloster).*

A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.186r (referat).

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 133; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 434.
 — Reg.Dan. nr. 5717. 30

Borgemester, radhmæn oc menighedt vti Lund ffinge breff, at nær som helst
 thee her efftir tillsiges oc skulle holle myn herres nade oc hanss folk til
 natzlege, tha skulle thee sambledes met abbethen aff Hellenekirke holle bode
 thill hobe een natth, oc ey anderledis ther met beswares i noger made. Cum
 inhibitione. Datum in castro Haffnensi die Petri martiris anno &c mdxiiii. 35

MALMØ

Malmö bys segl, gengivet efter segl af brunt voks, under brev af 1437 13. juni i Arnamagn. Inst. AM VI, 24. Seglbilledet viser en over bølger stillet kirkebygning, skibet med dør, tre vinduer, kors for tagets ender og en af en aftagende maane og en seksoddet stjerne ledsaget høj tagrytter med spidst korsprydet spir, den lavere korbygning med to vinduer og kors yderst paa taget samt apsis med to vinduer; dør og vinduer rundbuede. Omskriften lyder: S' UILLANORVM DE MALMØGHÆ.

Kong Magnus af Sverrig, Norge og Skaane tilstaar indbyggerne i Malmø en række bestemmelser, som han allerede har givet borgerne i Lund.

A : Malmø stadsarkiv. A 1. Perg. 45 × 30 (plica 2,5). Perg.segrem. — Aa : Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.3r. — Aa1 : Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 237 (c. 1670). — Aa2 : Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.1r (c. 1695).

Facsimile : Malmö i hävd och handling. Stadsarkivets jubileumsutställning (1953) 16-17 og Malmö stads privilegiebrev 1353 (1953), begge med svensk översättning.
10 *Tryk* : Rep. 1. rk. nr. 2392 (i udtog); Dipl. Suec. VI 466; L. Weibull, Dipl. civ. Malmogiensis; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 284.

U niuersis presentes litteras inspecturis Magnus, dei gracia rex Suecie, Noruegie et Scanie, salutem in domino sempiternam. Tenore presentium nouerint uniuersi, quod nos dilectorum nobis uillanorum in Malmøghe
15 supplicacionibus inclinati ipsorum utilitatibus libenter intendimus eisque consuetudines et statuta, quas et que dilecti nostri ciues Lundenses a nobis iam habere noscuntur, ex speciali affectione concedimus sub modis et condicionibus infrascriptis.

<1.> In primis uidelicet quod cum aliquis consulum Malmøghensium,
20 qui nunc sunt aut eorum, qui pro tempore fuerint, discesserit, extunc residui consules plenam habebunt de cetero facultatem alium loco sui substituendi in eorundem consorcium consulatus.

<2.> Item quod iidem consules omnia officia mecanica scilicet pistorum, sutorum, pellipariorum, sartorum ac omnium relinquorum infra ciuitatem
25 nostram predictam libere debeant ordinare.

<3.> Item concedimus, quod quicumque cuiuscunque condicionis aut status alicui infra ciuitatem wlneraticam intulerit lesionem, ne peccantis presumpcio transeat impunita, nobis emendabit quadraginta marchas denariorum, ciuitati similiter necnon et leso quadraginta marchas pari
30 modo soluet nec eo minus sibi satisfaciat secundum wlneris qualitatem.

<4.> Item indulgemus eisdem, quod nullus, cuiuscunque condicionis existat, aliquem de ciuibus Malmøgensibus pro causa quacunque citare ualeat extra placitum ciuitatis, sed in et contra eum agere tenebitur in ipsorum placito ciuitatis, nec aliquis contra aliquem ciuitatensium eorundem in <. . .> tam agens seu habens agere ius aut alloqucionem suam alicui
35

35 in] herefter mgl. Malmø, eadem uilla el. lign. A.

a se quomodolibet dare potest sub euitacione amissionis marcharum quadraginta, neque eciam aliquis ciuium contra ciuem suum pari modo agens alicui a se extra ciuitatem prosequcionem sui iuris poterit erogare sub pena nuperius allegata.

⟨5.⟩ Item omnes et singulos ciuitatenses predictos tam pro seruiciis 5 nobis debitis quam pro quibuscunque aliis causis ciuitatem tangentibus in consistorio ciuitatis uel in eorum placito ciuili et nusquam alibi responsuros uolumus comparere.

⟨6.⟩ Ceterum quando debitum dictum midhsommarsgiæld exoluetur, hoc ad tres septimanas ante huiusmodi solucionis diem debet amodo promul- 10 gari, ut sufficienter incantati omnes et singuli tam de solucione pecunie eiusdem sibi prouideant quam de sterquiliniorum deportacione, poncium minus legalium ac domorum pro ignis officiis deputatarum, sufficienti latrinarum ac insuper quarumlibet aliarum domorum seu illicitarum aut suspectarum amocione sollicitudinem habeant congruentem ac aduertent- 15 ciam diligentem, pro cuius debiti solucione leuanda duos de consulibus et totidem de ciuibus discretos una cum aduocato nostro Malmøghe decernimus nominari, qui in testes sumantur omnium premissorum. Predictos siquidem quatuor in primo et proximo placito ciuili postea celebrando utique uolumus comparere, qui ibidem in publico promulgabunt, 20 qui cum solucione debiti supradicti restiterint aut aliquam de premissis causis commiseri(n)t, quorum fidedigno testimonio stabitur inconcusse, quod ullus alius legis sermo non obstabit. Cum igitur aliquis incausatur de ciuibus, quod non soluit debitum supradictum ante loculi clausionem, nobis sex oras denariorum pene nomine modis omnibus emendabit, quas 25 in primo placito ciuili una cum principali debito tenebitur erogare, ad quod faciendum, si difficilem se reddiderit, pro primo anno tres marchas nobis, pro secundo tantum, pro tercio similiter irremissibiliter emendabit, in quarto uero anno bona sua huiusmodi nobis cedant.

⟨7.⟩ Ceterum quia minus sufficientes predictæ ciuitatis nostre incole in 30 furum occupacione exigente eorum insufficiencia causam suam prosequi multociens retrahuntur, ideo huiusmodi difficultatibus taliter duximus consulendum, quod de quolibet contubernio dicto matscap unum denarium Scaniensem in festo pasche et unum denarium in festo natalis domini singulis annis pro furum detencione usque ad primum placitum ciuile a 35 die, quo deprehensus fuerit, ad usus nostros regio debeant exhibere. Si uero fur captus et placito presentatus ab ipso placito reuenit non dampnatus, extunc tota ciuitas nobis nouem marchas denariorum emendabit.

⟨8.⟩ Item si et quando aliquem cuiuscunque condicionis aut status super ciuitatem in causis, que ipsam ciuitatem contingant, litteras nostras 40

22 commiseri(n)t] commiserit A.

regales amodo recipi contigerit, extunc ipsa ciuitas nobis pro uno iure regio et non ultra satisfacere sit astricta.

〈9.〉 Item cum et si aduocatus aliquis seu alius quiuis potens assertiue temptauerit contra aliquem ciuium affirmans, eum aliquam promissionem seu obligacionem sibi in placito alicuius prouincie prestitisse, promissionem huiusmodi seu alloqucionem omnino uiribus uacuumus, nisi cum eam in ciuili placito factam constat.

〈10.〉 Item concedimus, quod nullus hospes Alemannus Malmøgis gracia negociacionis ueniens cutes uel lardum, nisi salsas, butirum uel pelles, nisi integris decadibus, in preiudicium ciuium emere possit, quouis modo, nisi de ipsismet ciuibus, sicut poterint conuenire.

〈11.〉 Nec hospites predictos ad rura euagari permittimus pro aliquibus mercimoniis exercendis sub amissione rei empte, nec eo minus nobis in quadraginta marchis denariorum et in totidem ciuitati presumens in contrarium tenebitur emendare.

〈12.〉 Quicumque insuper hospitem mercandi gracia Malmøghe remanserint hyemando, ipsos omnes soluciones, quas ciuitati interim imponi contingat, una cum ciuibus pari modo uolumus exhibere.

〈13.〉 Item si et quando aliquis pro homicidio, wlnere seu quacunque alia lesione uel delicto incausatus infra ciuitatem fuerit deprehensus, talis pro se racionem fideiussoriam tenetur ponere, prout potest, talis insuper primo per unam plateam publicam et secundo per aliam est ducendus, qui si tunc pro se non suffecerit sufficientem reddere caucionem, ipsum libere ex licencia nostra regia in ciuitatis custodia duximus reseruandum, donec pro facto huiusmodi legaliter defendetur uel dampnabitur pro delicto. Si quis autem alium per uim et uiolenciam ceperit inconuictum, huiusmodi capiens nobis quadraginta marchas denariorum soluat, ciuitati xl marchas et totidem ipsi leso.

〈14.〉 Item concedimus, quod cum aliquis ex commisso quocunque graui dampnatus fuerit in ipsorum placito ciuitatis, extunc ipsi ciues talem pace priuare poterint et punire in collo et manu secundum delicti qualitatem.

〈15.〉 Item cum aliquem ciuium seu de ipsorum familiis aliquem interficere contigerit seu aliud adeo graue delictum committere, quod pace sua priuari teneatur, talis in placito suo ciuili pacem suam amissam et nusquam alibi tenebitur rehabere.

〈16.〉 Item quicumque fame uel nomini alicuius spectabilis persone uerbis maliciosus detraxerit, per mandata consulum ex licencia nostra regia detractor huiusmodi, prout masculus fuerit, ad discum tenebitur flagellari, si uero mulier, in signum offense ipsam in portacione lapidum ad hoc specialiter deputatorum censuimus onerandam.

I recipi] læs: recipere.

⟨17.⟩ Hanc eciam eisdem superaddimus gratiam specialem, quod ciues nostris predicti ab omni thelonei grauamine nobis et iuri nostro regio debiti ubicunque infra regna et dominia nostra totaliter duximus supportandos.

⟨18.⟩ Item concedimus, quod quicunque ad consistorium uocatus fuerit ⁵ racione cuiusdam em⟨e⟩ndacionis, que dicitur byærkærøræ, de pane, ceruisia et yuerstrykning et de aliis consimilibus, emendabit prima uice tres oras nobis et ciuitati, secundo et tercio accusatus pro qualibet uice similiter, pro quarto uero uice tres marchas denariorum, si autem quinta uice inuentus fuerit temere sic presumens, extunc ipsum in amissione et ¹⁰ priuacione officii sui talis ineuitabiliter duximus puniendum et ad officium suum nullatenus iterum assumendum, nisi hoc ex nostra et consulum ciuitatis obtinuerit gracia speciali, emende pecuniarie seu solucionis interuentu nichilominus precedente.

⟨19.⟩ Insuper uolumus, quod quicunque infra ciuitatem bona posse- ¹⁵ derint una cum ciuibus, sicuti per consules de iure requisiti fuerint, nobis de bonis suis tributa soluere teneantur tam de mercimoniis quam de bonis suis aliis quibuscunque, prout ammissionem bonorum, de quibus tributa non dederint, euitare uoluerint ac nobis quadraginta marchas denariorum et totidem ciuitati in emendam uoluerint erogare. ²⁰

Datum Helsingborgis anno domini m^o ccc^o l tercio in uigilia beati Thome apostoli.

Lund.**1360. 23. december.****2**

Kong Valdemar 4. Atterdag tager indbyggerne i Malmø under sin beskyttelse og stadfæster og udvider deres privilegier. ²⁵

A: tabt. — Aa: Vidisse 1378 14. okt. — Aa1: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.10r. — Aa2: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.5v. — Aa2a: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.3v (c. 1695). — Ab: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f.25r.

Tryk: Kolderup-Rosenvinge V 70 (efter Aa1); Weibull, Dipl. civ. Malmog. 6 ³⁰ (efter Aa); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 289 (efter Aa). — Reg.Dan. nr. 2460; Rep. 1. rk. nr. 2619.

Text efter Aa.

Waldemar, dei gracia Danorum Sclaworumque rex, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Noueritis, ³⁵ quod nos dilectos nobis proconsules, consules et uillanos in Malmøghæ sub nostra pace et proteccione suscipimus specialiter defendendos, omnia

6 em⟨e⟩ndacionis] emundacionis A. 20 uoluerint] læs: noluerint. 34 Sclaworumque] Slaorumque Ab. 36 Malmøghæ] Malmøge Ab: saal. ogsaa i det flg.

priuilegia, iura, conswetudines, libertates et gracias, que et quas a progenitoribus nostris dominis regibus Dacie liberius habuisse dinoscuntur, tenere presencium confirmamus admittentes eisdem hanc gratiam specialem,

5 <1.> quod omnes et singuli, cuiuscumque condicionis aut status extiterint, curias, bona, mercimonia, naues seu edificia in uilla Malmøghæ habentes, insuper omnes sutores, pellifices, carnifices, pistores et omnes alii officia aliqua ibidem excercentes, quod ad tributa, inposiciones et subsidia iuxta requisicionem et contribucionem consulum et conciuum
10 eorum equaliter contribuunt, prout quisque in dictis bonis, nauibus et aliis dinoscitur possidere, prout dictis bonis, nauibus, mercimoniis et exerciciis et aliis uti uoluerint et gaudere, mansionibus nobilium tam clericorum quam laycorum propriis, in quibus residenciam faciunt, duntaxat exceptis.

15 <2.> Item quod cum aliquis consulum Malmøgis, qui nunc est, uel qui pro tempore fuerit, discesserit, extunc residui consules plenam habeant facultatem alium loco sui substituendi in eorum consorcium consulatus.

<3.> Item quod iidem consules omnia officia mecanica scilicet sutorum, pistorum, pellipariorum, sartorum ac omnium reliquorum infra ciuitatem
20 predictam libere debeant ordinare.

<4.> Item quod nullus, cuiuscumque condicionis aut status existat, aliquem de ciuibus Malmøghensibus pro causa quacumque citare ualeat extra placitum ciuitatis, nisi ad placitum nostrum iusticiarium, cum necesse fuerit, sed in et contra eum agere in placito ciuili Malmøghæ antedicto, nec aliquis contra aliquem ciuitatensium eorundem in <. . .> tam agens
25 seu habens agere ius aut allocucionem suam alicui a se quomodolibet dare aut recipere potest sub pena quadraginta marcharum denariorum, neque eciam aliquis ciuium contra ciuem suum pari modo agens alicui a se extra uillam prosecutionem sui iuris poterit erogare sub pena prius annotata.

30 <5.> Item quod quando debitum dictum mitsomerzgæld exsoluetur, hoc ad tres septimanas ante huiusmodi solucionis diem debet promwlgari, ut omnes et singuli sufficienter incantati tam de solutione pecunie eiusdem sibi prouideant quam de sterquiliniorum deportacione, poncium minus legalium emendacione ac insuper quarumlibet aliarum domorum illicitarum amocione sollicitudinem habeant congruentem ac aduertenciam dili-

1—2 progenitoribus] pregenitoribus *Ab.* 10—11 nauibus] . . nauibus] *mgl. Ab.* 11—12 exerciciis] exerciciis *Ab.* 13 laycorum] lawcorum *Aa.* 18 iidem] hiidem *Ab.* — scilicet] scillicet *Aa.* 25 in] herefter *mgl.* Malmø, eadem uilla *el. lign. Aa.* 29 prosecutionem] prosequonem *Ab.* 32 sufficienter] *mgl. Ab.* 34 ac] aut *Ab.* 35 amocione] ammonicione *Ab.*

gentem, pro cuius debiti leuanda solutione duos de consulibus et totidem de ciuibus discretos una cum aduocato Malmøgis nominentur, qui in testes sumantur omnium premissorum. Illi siquidem quatuor in primo et proximo placito ciuili postea celebrando utique debeant comparere ibidem in publico promulgando, qui cum solutione debiti supradicti restant aut premissas 5 causas committentes, quorum fidedigno testimonio stabitur inconcusse, quod ullus alius legis sermo non obstabit. Cum igitur aliquis incausatur de ciuibus, quod non soluit debitum supradictum ante loculi clausionem, sex oras denariorum pene nomine emendabit, quas in primo et proximo placito ciuili una cum principali debito tenebitur erogare, ad quas facien- 10 dum, si difficilem se reddiderit, pro primo anno tres marchas denariorum, pro secundo tantum, pro tercio similiter emendabit, in quarto uero anno bona huiusmodi regi cedant.

⟨6.⟩ Item si et quando aliquis cuiuscunque status aut condicionis supra ciuitatem predictam litteras regias receperit, extunc ipsa ciuitas regi pro 15 uno iure regio et non ultra satisfacere sit astricta.

⟨7.⟩ Item cum et si aliquis aduocatus seu alius quiuis potens contra aliquem ciuium attemptauerit affirmans eum aliquam promissionem seu obligacionem sibi in placito alicuius prouincie prestitisse, promissionem huiusmodi seu allocucionem omnino euacuamus, nisi eam in placito ciuili 20 factam constat.

⟨8.⟩ Item quod nullus hospes Malmøghæ gracia negociacionis ueniens cutes, lardum, butirum, pelles sine integris decadibus emere possit quouis modo, nisi tantum quantum ad proprias expensas cum prestito iuramento uoluerit detinere et nisi ipsorum consulum ad hoc habita licencia speciali. 25

⟨9.⟩ Item quod nullus hospes ad rura uagari debet pro aliquibus mercimoniis exercendis sub ammissione rei empte, nec eo minus xl marchas denariorum et uille totidem in contrarium tenebitur emendare. Quicumque insuper hospitem Malmøghæ mercandi gracia remanserint hie- 30 mandando, ipsi omnes solutiones, quas ciuitati interim inponi contingat, cum ciuibus pari modo exponant et soluant.

⟨10.⟩ Item quod nullus, cuiuscunque condicionis aut status existat, terram ipsius uille uendere aut alienare aut aliquod edificium in ipsa presumat facere nisi cum consensu consulum predictorum. Nullus eciam 35 aliquod conuiuium seu sodalicium contra requisicionem et consensum con-

1 leuanda solutione] solutione leuanda *Ab.* 5 debiti supradicti] supradicti debeti *Ab.*
 6 stabitur] stabit *Ab.* 7—8 incausatur . . ciuibus] de ciuibus incausatur *Ab.* 10 debito] debeto *Ab.* — quas] quod *Ab.* 27 minus] regi *tilf.* *Ab.* — marchas] marche *Aa*; marcas *Ab.*
 30 inponi] imponi *Ab.*

sulum in ipsa ciuitate faciet aliquo modo, nisi consuetum fuerat ab antiquo.

5 <11.> Item quod nullus tam de aduenis quam de indigenis apud riuum dictum Korrabek ad occidentem bodas seu mansiones faciet et construet tempore nundinarum seu in loco predicto aliquas nundinas exercere <presumat>.

10 <12.> Item si et quando aliquis pro homicidio, wlnere seu quacumque alia lesione uel delicto incausatus fuerit infra ciuitatem, deprehensus talis pro se rationem fideiussoriam tenetur ponere, prout potest, si non, talis in super primo per unam plateam publicam, secundo per aliam est ducendus, qui si tunc non suffecerit pro se sufficientem ponere causionem, ipse libere ex licencia regia in ciuitatis custodia sit ponendus reseruari, donec pro facto huiusmodi legaliter defendetur uel dampnabitur pro delicto. Si quis autem aliquem per uim et uiolenciam ceperit inconuictum, huiusmodi 15 capiens regi xl marchas denariorum et uille totidem et leso totidem exsoluat et exponat.

<13.> Item cum aliquis ex commisso graui quocumque dampnatus fuerit in ipsorum placito ciuitatis, extunc ipsi ciues talem pace priuare poterint et punire in collo et manu secundum delicti qualitatem.

20 <14.> Item cum aliquem ciuium aut de ipsorum familiis aliquem interficere contigerit seu aliud adeo graue delictum committere, quod pace sua priuari teneatur, talis in placito suo ciuili Malmøgis pacem suam amissam et nusquam alibi tenebitur rehabere.

25 <15.> Item quicumque fame uel nomini alicuius spectabilis persone maliciosus uerbis detraxerit, per mandata ex licencia regia detractor huiusmodi, prout masculus fuerit, ad discum tenebitur flagellari, si uero mulier, in signum offense ad portacionem lapidum ad hoc specialiter deputatorum oneretur.

30 <16.> Item quod omnes ciues predicti ab omni theolonei grauamine iuri regio debiti, ubicumque infra regna et dominia Dacie uenerint, esse debent totaliter supportandi.

<17.> Item quicumque accusatus fuerit pro aliqua causa, que wlgariter wænzæsaagh dicitur, talis sex uirorum iuramento et non plurium se purgabit pro eadem aut regi tres marchas denariorum emendabit.

35 <18.> Item quod quicumque ad consistorium uocatus fuerit ratione cuiusdam emendacionis, dicte byærkerøræ, de pane, ceruisia et de aliis consimilibus, emendabit prima uice tres oras denariorum regi et ciuitati,

I faciet] faciat Ab. 3 de (1)] mgl. Aa. 4 Korrabek] Korrebek Ab. 6 <presumat>] mgl. Aab. 18 extunc] tilf. u. lin. Aa. 33 wænzæsaagh] wænselsagh Ab. 36 byærkerøræ] bierkerøræ Ab. 37 denariorum] mgl. Ab.

secundo et tercio similiter pro qualibet uice, pro quarta uero uice tres marchas denariorum, si autem quinta uice inuentus fuerit temere sic presumens, extunc ipsum in amissione et priuacione officii sui talem uolumus esse ineuitabiliter puniendum et ad officium suum nullatenus sumendum, nisi hoc ex regia et consulum ciuitatis gracia optinuerit speciali, 5 emende pecuniarie seu solutionis interuento nichilominus precedente.

⟨19.⟩ Item quod precium uini et cereuisie, quod ad mensuram in ciuitate predicta uendi debet, ad arbitrium proconsulum et consulum ibidem statuatur, nec ad hoc statuendum quispiam cuiuscumque condicionis aut status contra eorum beneuolenciam intromittetur quouis 10 modo, excepto aduocato nostro tunc temporis deputato. Si quis autem uinum aut ceruisiam ad mensuram uendere presumpserit in uilla predicta, antequam precium eorundem per consules et proconsules sit statutum seu per aduocatum, ipse penam xl marcharum denariorum, quarum medietas fisco regio et reliqua medietas ipsis consulibus cedere debeat, totaliter 15 emendabit.

⟨20.⟩ Item quod nullus cuiuscumque condicionis aut status preter uillanos in ciuitate predicta currus pro uectura mercium uel quarumcumque rerum aliarum excepta duntaxat recensium alecum uectura infra nundinas uel extra habere presumat, prout amissionem currus, equorum et penam 20 nouem marcharum denariorum emende nomine, que omnia ipsis uillanis cedant, duxerit euitandam. Insuper predicti proconsules et consules plenam habeant potestatem currus et equos aliquas merces preter aleca recencia ducentes arestandi pro dicteque emende solutione alienandi et uendendi.

⟨21.⟩ Item quod si quis ruralis uel extraneus, cuiuscumque condicionis 25 aut status extiterit, alicui uillano iniuriam fecerit siue dampnum infra limites ciuitatis predictae, extunc ipsi uillani plenam habeant facultatem impediendi ipsum et iuxta leges ciuitatis sepedicte castigare.

⟨22.⟩ Item quod dum in exigendis quorumcumque censuum nostrorum restanciis predicti proconsules et consules contra aliquem uel aliquos 30 processerint, emenda aliqua ex huiusmodi processu regi minime debeatur, nisi series consuetarum legum terre estimacionem uel domorum de hiis, qui cum predictis censibus contumaciter resident, indixerit faciendum.

⟨23.⟩ Item quod quicumque accusatus fuerit pro aliqua causa, ita quod se purgabit tribus tywlter, tunc sex uiri de conuiuio sancti Kanuti satis- 35 faciant pro eisdem.

⟨24.⟩ Item quod nullus presumat stare in tabernis mercatorum pannorum, sutorum neque aliqua officia consimilia alia in ciuitate Malmøghæ

1 pro] *mgl. Ab.* 2 autem] uero *Ab.* 3—4 uolumus] uolumus *Ab.* 5 ciuitatis gracia] gracia ciuitatis *Ab.* 13 consules . . proconsules] proconsules et consules *Ab.*

preter uillanos exercere ibidem, excepto duntaxat debito tempore nundinarum, uidelicet a festo assumptionis beate uirginis usque ad festum beati Michaelis. Quicumque insuper tam de indigenis quam aliis preter uillanos Malmøghæ post diem beati Michaelis absque consensu et licencia
 5 proconsulum et consulum ibidem in tabernis mercatorum pannorum, sutorum ac aliqua officia consimilia in ciuitate predicta exercere presumpserit, ipse regi xl marchas denariorum et uille totidem irremissibiliter emendabit.

25. Item quod si quis miles, militaris, armiger seu quiuis alter, cuiuscumque condicionis aut status extiterit, in uilla prefata bona habens ipse omnes et singulas soluciones regias, antiquas et nouas, certas et incertas cum ipsis uillanis de bonis suis proportionaliter contribuat et exsoluat excepta propria curia, in qua personalem ibidem mansionem fecerit cum eisdem. Quicumque uero in huiusmodi solutione se reddiderit noluntarium et rebellem, extunc memorati uillani ex auctoritate regia plenam
 15 habeant potestatem una cum aduocato nostro regio tam pro causa principali quam pro pena contumacie de bonis ipsius in uilla prefata iacentibus congruam et debitam estimandi porcionem et ad usus dicte uille libere ordinandi.

26. Item quod omnia bona seu curie, que uel quas predicti uillani in uilla Øfræmalmøghæ pronunc habent uel postmodum habere poterint, ibidem ab omni expeditionis grauamine, innæ, stwdh et lethingh ceterisque aliis solutionibus, impositionibus et tributis omnimode sint excepta.

27. Item quia minus sufficientes predictæ ciuitatis incole in furum occupatione exigente eorum insufficiencia causam suam prosequi multociens retrahatur, ideo huiusmodi difficultatibus taliter duximus consulendum, quod de quolibet contubernio, dicto maatskaap, unum denarium Scanensem in festo pasche et unum denarium in festo natalis domini singulis annis pro furum detencione usque ad primum placitum ciuile a
 30 die, quo deprehensus fuerit, ad usus nostros regio debeant exhibere; si uero fur captus et placito presentatus ab ipso placito reuenerit non dampnatus, extunc tota ciuitas nobis nouem marchas denariorum Scaniensium et non plus emendabit.

Unde sub optentu gracie nostre firmiter prohibemus, ne quis aduocatorum nostrorum, eorundem officialium seu aliquis alter, cuiuscumque condicionis aut status existat, predictos ciues nostros Malmøghenses aut

1 exercere ibidem] ibidem exercere *Ab.* — debito] *mgl. Ab.* 2 ad] *mgl. Aa.* 3 quam] *de tilf. Ab.* 5 ibidem] *mgl. Ab.* 13 personalem ibidem] ibidem personalem *Ab.* 17 bonis] bona *Ab.* 18 congruam et] congruentem *Ab.* 21 Øfræmalmøghæ] Offremalmøghæ *Ab.* 26 retrahatur] retrahatur *Ab.* 27 maatskaap] madschap *Ab.*

aliquem de ipsorum familiis contra tenorem presencium et huius libertatis gratiam aliquatenus molestare audeat uel turbare, sicuti gratiam nostram diligere uoluerint inoffensam et regiam uitare ulcionem. Datum Lundis nostro sub sigillo anno domini millesimo trescentesimo sexagesimo feria quarta ante natale domini testibus domino Nicholao Iacobsøn, preposito 5 Lundensi, Achone Inguarsøn milite, capitaneo nostro, et Nicholao Iensøn de Keldebek, iusticiario nostro.

[1. halvd. af 15. aarh.]

3

Dansk oversættelse af Valdemar 4. Atterdags privilegium for Malmø af 1360 23. dec.

10

A: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f.26v m. overskr.: *Item nota eadem predicta priuilegia domini Waldemari regis Dacie translata de Latino in Danicum per hunc modum.* — Aa: Univ. Bibl. AM 42, 4° f.23r (1561). — Ab: Kgl. Bibl. Gml. kgl. sml. 4° 3128 f.263r (2. halvd. af 16. aarh.). — Ac: Kgl. Bibl. Gml. kgl. sml. 4° 3161 f.195r (17. aarh.).

15

Tryk: Kolderup-Rosenvinge V 71 (efter Aa med varianter fra Ab og Ac); Weibull, Dipl. civ. Malmog. 13 (efter A); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 294 (efter A). — Reg.Dan. nr. 2460; Rep. I. rk. nr. 2619.

Datering: Skriften saavel som sproget henfører oversættelsen til 1. halvd. af 15. aarh.

20

26 v **U**y Waldemar, meth gudz nathe Danmarkx, Wendes ok Gothes koning, helsse alle, thette breff se elles høre læses, ewinnelige meth wor herræ. Withe skulle alle, at wi taghe wore kære borgemestere, radmen ok bymen i Malmøge wnder wor besynnerlige ffreet ok wærn ok wnne them ok stad-feste meth thette wort opne breff alle the priuilegia, rettighede, sidwane, 25 ffrihede i alle mathe, som the them tilffarn hafft haffwe aff wore fforffæther, konger, herre i Danmark, ok wnne wi them hære meth thenne nathe besynnerlige,

(1.) at alle ok hwærie, ehwad hande stat elles skikkelsse the ære, som haffwe garde, gotz, køpmanschap, skip elles bygning i Malmøge by, ok 30 alle sudere, skinnere, kødmangere, baghere ok alle andre, som noghet hande embede haffwe i Malmøge, at the skulle wdgifwe meth ffor^{de} by schat, palegninger ok hielp, naar radhet i same by them tilsigher elles tilsighe ladher, effter thy som the tha eyghe vdi thesse ffor^{de} gotz, skipp ok alt annet nw fforeneffnt, swo fframpt som the ffor^{de} skip, gotz, bygning, 35 garde ok køpmanschap, embede ok alt annet fforeneffnt wele nyde ok brughe, thog wndertagne ffribornementz, presters ok klerkes bolige, som the sælffwe vdi bo.

(2.) Item naar nogher aff radhet i then ffor^{de} by bort ffaar wdenbys aff

by elles affdør, tha skulle the igeen ære i *thet* same radh ffolmektige ware at kese en annen i hans stadh igeen til them i radhet.

5 <3.> Item at radhet i then same by skal ffolmektug ware at skikke alle embede i then same by, som ære sudere, baghere, skinnere, skredere em-
bede ok alle andre embede, som ware skulle innen ffor^{de} by.

10 <4.> Item at engen, ehwat staat elles skikkelsse han ær, skall kalle elles steffne nogher aff Malmøge borghere elles bymen vden bys ffore noghre hande sagh skuld, vthen alt eneste til wort rætterething, wm *thet* gørs behoff, meden ehwo hælzt ær, som nogher skyldning emodh nogher aff
10 ffor^{de} bymen ok borghere haffwer, skall søghe rætten emodh hanum vpa ffor^{de} Malmøge bything.

Ok engen, som deler elles dele will emodh nogher aff then bys borghere ok bymen, schal beffale elles giffwe nogher annen i noghre hande sin sagh keremall elles dele wnder xl mark, ok engen byman ffor^{de} bys, som deler
15 elles dele will emodh sin medebyman, skall giffwe nogher man vden bys sin ræt at ffolffølge wnder samme brødhe.

<5.> Item naar mitsommers peninge skulle wdgiffwes, tha schal *thet* lywses tilffarn i thre wgher vpa bythinget, at *man* ma redhe sich vpa peninge, ther til ok at *man* kan ladhe bortfføre betimelighe theres myd-
20 dinger ok affbrydhe wlafflighe broor ok hysike ok rense therres renner ok bæthre them, ok schall ther tilneffnes two aff radhet ok swo mange aff *byen* at ffonge *meth* ffogheden effter the same peninge, ok the same ffire skulle komme vpa bythinget næste ok fførste thingdagh ther effter ok kungøre them, som igen stonde *meth* therres mitsomers geld, ok them, som
25 skyldige ære i nogre aff these sagher, som nw tilffarn neffnde ære, ok hwad the ffire tha sighe ok widne wm these ffor^{de} sagher, *thet* schall aldeles stonde til troende, swo at engen annen segn schall kwnne dwghe || ther emodh. Thy skeer *thet* swo, at nogher kærder wordher, at han ey 27 r
betalede thenne geld, ffor æn pwngen tillukt war, tha schall han bæthre
30 sex øre, ok them schall han tha wdgiffwe *meth* howetgelden then fførste thingdagh ther næst effter; stonder han ther tha emodh, tha schall han bæthre *thet* første aar, han igeen stonder, iii mark, *thet* andre swo mekit, *thet* thredie ok swo mekit; stonder han tha igen *thet* ffierde aar, tha schall hans gotz ware i koningx wære.

35 <6.> Item naar ok hwor offte nogher tagher koningx breff ower thenne ffor^{de} by, tha schall <han> ware ffallen ffore en koningx ræt ok ey ffore mere.

<7.> Item naar nogher ffoghet elles noghen annen gonger emodh noghen

11 bything] *hs. tilf.* Ok (*jf. flg.*) *A.* 36 <han>] *skr. har beg. at skrive kon (jf. koningx ovf. og ndf.) A.*

byman ffor^{de} bys ok wil tye hanum noghet vpa, thet han haffwer giort hanum nogher iett, loff elles tiltall vpa noghet heretzthing, tha gøre wi then iett elles tiltall aldeles till enkthet, vthen thet ær kwnnukt, at thet ær giort vpa bythinget.

<8.> Item at engen gest, som till ffor^{de} Malmøge kommer, ma køpe 5 hwdher, skin, smør elles fflæsk meer, æn som han will holde meth sin edh, at han will haffwe til sin eghen kost, vthen han haffwer thet aff radzsens loff besynnerlige.

<9.> Item at engen gæst schall vpa land at køpslaa wnder gotzens mistilsse, han køber, ok æn ther till bødhe koningen xl mark ok byen swo 10 mekit. Ydermeere hwilke gæste, som wele igeen bliffwe ower winteren i ffor^{de} Malmøge at køpslaa, the skulle vdgiffwe meth byen alle thyng ok gelde, som palegges i ffor^{de} by ther innen.

<10.> Item at engen, ehwad staat elles skikkelsse han ær, ma køpe, sælie elles affhende nogher iord i ffor^{de} by elles bygge nogher hande byg- 15 ning vpa henne vthen meth ffor^{de} radz minne ok samthykke; ok engen skall stikte noghet gilde elles kompani i nogherhande mathe i ffor^{de} by vthen radzsens loff ok tilladelsse, vthen thet aff ereld waret haffwer.

<11.> Item at engen vdlænding hwerken infødthing schall bygge, then tith market ær, nogre bodher elles bygning vthen westre port elles Korres 20 bek elles noghen køpmanschap øwe wed then same bek.

<12.> Item naar ok hwor offte nogher fföre mandrap, saar elles nogher anner skadhe, brødhe, sagheffall worder innen ffor^{de} by, wordher han 27 v greben, tha schall || han ware pliktugh at sette borghen fföre sich, wm han kan; kan han ikke, tha skall han fførst ledes vp at een almeningx 25 gathe ok swo at en annen; kan han ikke tha sette fforwaring elles lowen fföre sich, tha schall han aff koningens loff ledes bort ok settes i bysens gømelssse, swo længe till han lowlighe wærie sich fföre then same gerning elles ok dømder worder fföre sin brødhe. Worder ok noghen greben meth wold ok wælde ok bliffwer vfforwnnen, tha skall han bædhre, som hanum 30 griber elles gribe ladher, koningen xl mark, byen swo mekit ok then, som greben war, ok swo mekit.

<13.> Item naar nogher swar sagh elles brødhe, ehwad thet hælzt ær, dømes schall, tha skule bymenne ffor^{de} bys dømme hanum effter sin brødhe.

<14.> Item wm nogher byman elles bymanz hion hender at gøre mandrap 35 elles noghen anen groff sagh, som hanum bør at meste sin ffredh fföre, han schall ware pliktugh at ffonge sin ffredh ther i then same by vppa bythinget ok engen anner statz.

24 tha schall] gentaget ved sideskifte A.

⟨15.⟩ Item ehwohælst ther ffortaler nogher merkeligh persona vpa hans ffreid, rykte elles ære, tha schall then, wm *thet* man ær, hudstryges, ær *thet* qwinne, tha schal hwn draghe sten aff by, som ther till giorde ære.

⟨16.⟩ Item skulle alle bymen ffor^{de} bys ware aldeles ffri ffore alle hande
5 toll, som ær koningligh, alle stadhe i wort righe Danmark ok wort herredøme tilsigher, ehwart the ffare.

⟨17.⟩ Item hwilken som worder kærð ffore wænzelsagh, han schall wærie sigh meth sex manne edh ok ey *meth* fflore elles ok giffwe koningen iii mark.

10 ⟨18.⟩ Item worder noghen kallet till radhwset ffore nogher bæthring skuld, som kalles bierkerøre, ffore brød elles øll elles annet, han bødhe fførste tith iii øre koningen ok byen, annen ok thredie tith ok swo mekit ffore hwær sinne, ffore ffierde tith iii mark, meden wordher han ffemte tith, tha schal han meste sit embede ok aldrigh ffonget igen vthen aff
15 synnerligh nathe koningx ok radzsens, thog schall han ey bødhe thæs mindre, som ffore ær sagd.

⟨19.⟩ Item naar wiin elles tydest øll sch(al) maales vth i peningx werd i ffor^{de} by, tha skule borgemestere ok radh sette køp ther vpa effter sit wærd, ok skall engen annen, ehwat staat elles skikkelsse han ær, beware
20 sigh *meth* i nogre mathe at sette køp ther vpa emodh therres wylie, wden-taghen wor ffoghet, som tha ær. Dørwes ok noghen at sælie tydest elles wiin i peningx wærd i ffor^{de} by, ffor æn therres || køp sat ær aff borge- 28 r mestere, radh elles ffoghet, han skal bødhe xl mark k(oning) oc b(yen).

⟨20.⟩ Item schal engen wthen bymen, ehwad staat elles skikkelsse han
25 ær, dyrwes at haffwe wagne i ffor^{de} by at aghe noghen køpmanschap *meth* i market elles vthen market wthen ffærsk sild, swo fframpt han ey meste will wagne ok hæste, ok bødhe ther till ix mark, hwilket alt sammen schall ware til bys wære, ok skule ffor^{de} borgemestere ok radh haffwe ffolmakt at besette wagne ok hæstæ, som aghe noghen køpmanschap wthen sild
30 ffærsk, ok at sælie ok affhende till at betale *meth* ffor^{de} brødhe.

⟨21.⟩ Item wm noghen vdenbys man, ehwad staat elles skikkelsse han ær, gør nogher byman wrett elles schade i ffor^{de} by, tha skulle ffor^{de} bymen hafwe ffolmakt at hindre hanum ok rætte ower hanum effter ffor^{de} byt lowgh ok rætt.

35 ⟨22.⟩ Item naar ffor^{de} borgemestere ok radh, som kreffwe wore peninge elles geld, ther igen staar, gonge emodh noghen byman wm nogher bæthring, tha bør oss enkthet ther aff, vthen *thet* ffines i landzlaghen besynnerlighen.

⟨23.⟩ Item naar noghen worder kærder ffore noger hande sagh, swo

2 ffreid] r'et er tilf. o. lin. A. 17 sch(al)] sch A. 22—23 borgemestere] -ste- er tilf. o. lin. A. 23 k(oning) . . b(yen)] k oc b A.

at han skal sich wærie *meth* threnne tylter, tha maa han sich wærie *meth* sex brødre aff sankte Knwtz gilde.

⟨24.⟩ Item at engen skall dyrwes at stonde i no^{ger} krambodh, klædebodh elles suderebodh elles ok at øwe noghet hande embede i ffor^{de} by vthen bymen ffore^{de}, thog vnder taghen then tith rætt market ær, som ær ffran⁵ wor ffrw dagh assumpcionis ok swo intil sankte Michels dagh. Hwo længer stonder i no^{ger} klædebodh, krambodh, suderebodh elles øwer ther no^{ger} hande embede i ffor^{de} by ther effter vthen ffor^{de} borgemesters ok radz loff ok tilladelse, han bødhe koningen xl mark ok byen swo mekit.

⟨25.⟩ Item at alle riddere, ridderenode, ffriborne mæn ok alle andre,¹⁰ ehwad staat elles skikkelsse the hælzt ære, som gotz haffwe i ffor^{de} by, the skulle wdgiffwe lighe *meth* bymennen alle koninglige gelde ok skyld, gamble ok ny, wisse ok wuisse, thogh wndertagne the garde, the sælfwe vdi boo. Stonder ther no^{ger} igen, tha skule ffor^{de} bymen *meth* wor koningligh ffoghet ffolmakt haffwe at wurde en beskeden ok skællig deel aff hans¹⁵ gotz ther i byen badhe ffore howetsaghen ok ffore brøde till ffor^{de} bys nytte.

⟨26.⟩ Item at alle gotz elles garde, som ffor^{de} by haffwe i Øffre Malmøge elles her effter no^{ger} tith ffonge kwnne, skulle aldeles ware ffrii ffore alle thyngge, inne, stwdh, leding ok alle andre gelde, palegninge ok skatte, ehwad²⁰ thet hælzt ær. ||

²⁸ v ⟨27.⟩ Item ffore thy at ffor^{de} bymen ey fformwe at hindre therres thiwffue, swo længe the kwnne ffolffølge rættten emodh them, thy giffwe wi them ther till swo dont radh, at hwart madschap skall giffwe til wor koningligh nytte en skansk pening swo godh som en lub. wm paschen ok²⁵ een wm iwlen til at holde tywffwe *meth* ffran then dagh han greben worder ok swo intill næste thingdagh. Wordher ok no^{ger} tyuff greben ok kommer till thingx ok kommer swo aff thinget igen wdømpder, tha schall byen giffwe oss ni skonske mark peninge ok ey mere.

Framdeles fforbywde wi wnder wor koningligh heffnd, at engen aff wore³⁰ ffoghede, embetzmæn elles no^{ger} annen, ehwad staat elles skikkelsse han hælzt ær, skall dyrwes at hindre, wmaghe ok wforrætte wore ffor^{de} Malmøge borghere elles no^{ger} aff therres hion emodh the^{ne} ffrihet, nathe ok priuilegium, swo fframt the wor nathe elske wele ok ffly wor nathes koninglige hæffnd. Datum Lundis anno domini millesimo trecentesimo³⁵ sexagesimo fferia quarta ante natale domini testibus Nicholao Iacobsson, preposito Lundensi, Achone Ingwarsson milite, capitaneo nostro, et Nicholao Ienisson de Keldebek, iusticiario nostro.

1378. 14. oktober.

4

Alli Kathesen, kannik i Lund, Bartold Wirten, præst ved st. Peders kirke i Malmø, Hinzeke Thystel, decan i Oxie herred, m. fl. vidimerer Valdemar 4. Atterdags privilegium 1360 23. dec.

- 5 A: Malmø stadsarkiv. Perg. 47×31 (plica 2,8). 6 seglsnit, i 1, 2, 5 og 6 perg.-remme, i 3 brudstykke af ovalt segl m. bomærke af brunt voks i perg.rem. Paa bagsiden m. hd. fra 2. halv. af 15. aarh.: *En vidisse aff kong Woldemars priuilegiis*. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648. f.10r. — Ab: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.5v. — Ab1: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv.
- 10 Städernas privil. f.3v (c. 1695).

Tryk: Kolderup-Rosenvinge V XIX (efter Aa); L. Weibull, Dipl. civ. Malmög. 6 (efter A); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 289 (efter A). — Reg.Dan. nr. 2722; Rep. 1. rk. nr. 3237.

15 **U**niuersis presentes litteras uisuris Allo Kathonis canonicus Lundensis, Bartoldus Wirten persona ecclesie beati Petri in Malmøghæ, Hinzechinus Thystel decanus ecclesiarum in Ossøghehereth, sacerdotes, Iohannes Hennichini, Iohannes Tuesøn et Thrugillus Pæterson ciues et consules ciuitatis Lundensis salutem in domino sempiternam. Constare uolumus uniuersis presentibus et futuris ueraciter protestantes, nos sub anno domini 20 m^occc^olxx^o octauo die beati Kalixti pape litteras apertas magnifici principis et illustris domini domini Waldemari quarti, dei gracia dudum regis Danorum pie memorie, super priuilegiis et graciis dilectis sibi proconsulibus, consulibus et uillanis in Malmøghæ datis et indultis, non rasas, non abolitas nec in aliqua sui parte uiciatas, sub saluo et integro pendentis sigillo eiusdem 25 domini W. uidisse, inspexisse et diligenter examinasse, de uerbo in uerbum tenorem, qui sequitur, continentes: Waldemarum dei gracia Danorum Sclaworumque rex (etc. = nr. 2). In ueritatis et protestacionis testimonium, quod premissa singula examinata uidimus, ut prefertur, sigilla nostra presentibus duximus appendenda. Datum anno et die quibus supra.

30

[Senest 1414.]

5

Malmø birkeret.

- A: tabt. — Aa: Stockh. kgl. Bibl. B 72 f.63v (1414). — Aa1: Kgl. Bibl. Gl. kgl. saml. 4° 3123 f.56r (slutn. af 15. aarh., navnet Malmø i teksten er sen. rett. til Helsingør). — Aa1a: Stockh. kgl. Bibl. B 88 f.77r (1524). — Ab: tabt. — Ab1: Stockh. 35 kgl. Bibl. B 71 f.10r (midt. af 15. aarh.). — Ab2: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f.22r (slutn. af 15. aarh.). — Ab2a: Stockh. kgl. Bibl. B 74 f.129r (slutn. af 15. aarh.). — Ab3: Stockh. kgl. Bibl. B 88 f.265r (1524). — Ac: Lund Univ. Bibl. J. 4° 53 f.79r (2. halv. af 15. aarh.; navnet Malmø er i teksten forandret til Lund).

Hertil slutter sig et betydeligt antal eftermiddelalderlige hss.: Oslo Univ. Bibl. 4°, 488 f.101v (1. halv. af 16. aarh.), Stockh. kgl. Bibl. B 215 f.212r (1546), Arnamagn. inst. AM 4°, 42 f.6r (1561), Kgl. Bibl. Uldall 4°, 250 f.1r (2. halv. af 16. aarh., efter 1563), Kgl. Bibl. Uldall 4°, 217 f.216r (1571), Uppsala Univ. Bibl. B 66 f.242v (1571), Uppsala Univ. Bibl. B 65 f.126r (1576), Arnamagn. inst. Accessoria 4°, 11 f.254v (2. halv. af 16. aarh., efter 1576), Kgl. Bibl., Kall 4°, 549 f.181v (2. halv. af 16. aarh.), Kgl. Bibl. Ny kgl. sml. 4°, 1306b f.471v (2. halv. af 16. aarh.), Stockh. kgl. Bibl. C 72 f.166r (1581), Kgl. Bibl. Thott 4° 1983 f.191v og samme hs. f.217v (1582), Malmö Stadsarkiv. I D I 2 f.43r (1590), Stockh. kgl. Bibl. B 216 f.296r (1590), Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 4° 3128 f.304r (1592), Stockh. kgl. Bibl. C 79 f.154r (1590), Stockh. 10 kgl. Bibl. B 89 f.131r (1596), Uppsala Univ. Bibl. H 126a f.3r (slutn. af 16. aarh.), Stockh. kgl. Bibl. B 212 f.77r (1610), Oslo Univ. Bibl. 4° 31 f.216r (1616), Kgl. Bibl. Thott 4° 1991 f.347r (beg. af 16. aarh.), Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 4° 3161 f.184r og samme hs. f.239r (1. halv. af 17. aarh.), Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. fol. 1119 f.391v (1. halv. af 17. aarh.), Kgl. Bibl. Kall 4° 561 f.1r (2. halv. af 18. aarh.). — Navnet 15 Malmö i teksten forandret til Lund: Lund Univ. Bibl. A. P. Lindblad 4° f.218r (1584). — Navnet Malmö forandret til Væ: Stockh. kgl. Bibl. B 80 f.190r (2. halv. af 16. aarh., senest 1582), Kgl. Bibl. Ny kgl. sml. 4° 1304 f.159v (2. halv. af 16. aarh.), Lund LA. Kristianstad E II 1. — Teksten givet alm. karakter ved, at navnet Malmö er udeladt, forandret til »N« ell. lign.: Oslo, Deichmanns Bibl. 4° 43 f.176r 20 (1579), Kgl. Bibl. Uldall fol. 9 f.1r (2. halv. af 16. aarh.), Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 4° 3129 f.203v (2. halv. af 16. aarh.), Lund Univ. Bibl. J. 4° 3 f.354r (slutn. af 16. aarh.), Lund Univ. Bibl. J. 4° 27 f.203v (slutn. af 16. aarh.), Lund Univ. Bibl. J. 4° 33 f.245v (1599), Kgl. Bibl. Kall 4° 548 f.333v (1608), Kgl. Bibl. Thott 4° 1990 25 f.287r (1610).

Datering: Det ældste bevarede hs. af birkeretten i Malmö er dateret 1414, men teksten er dog utvivlsomt en del ældre. 1413 20/3 fik Landskrona tilladelse til at bruge birkeretten, og den tekst, som byen derefter fik, var hentet fra Malmö; se Landskrona nr. 2.

Malmöteksten af birkeretten slutter sig til gruppen Ad1.2 ved Lund birkeret. 30
Text trykt efter Aa med varianter fra Ab1—3 Ac.

63 v **T**hennæ ret, som her efter screuen star, hauæ konungæ giuit oc vnt
 sine køpstæther innen Dan|<m>ark, hwilken ret man kaller bierk etc. ||

<1.>

64 r Hvilken man ther køper iorth i Malmøghæ of anner man, tha scal iorth 35
 scøtes hemmæ vit dør meth gothæ mannæ vithnæ, then gongæ of gorth,

32—33 Thennæ . . etc.] Thette er then ræth ther (*mgl. Ac*) man kaller birckeræth (kirke
 ræt *Ac*) then skellighe er wdgiffue (wt giffwen *Ac*) aff withre (wisæ *Ac*) men swa widhe (wit
Ab2Ac) som køpstæde ræth (logh *Ac*) holdes i Danmarck ther haffwe alle landhe wedher
 taghet (*mgl. Ab2*) bodhe leghe ock lærdhe *Ab1—3Ac*. 33 Dan<m>ark] Danark *Aa* (*ved
 linieskifte*). *Kap. <1>] kap. nummerering mgl. opr., men er tilf. m. hd. fra 17. (?) aarh.
 Aa; overskr.: Om skødhe Ab1; Wm nogen kjøper iorth i Malmøge Ab2; Om købiord Ab3.
 35 Malmøghæ] Lundh Ac. — of] aff Ab1 etc; saal. ogs. i det flg. 36 hemmæ] mgl. Ac.*

ther æghæræ war, oc then gongæ i gorth, ther tha køptæ, tha scal the scøthning stondæ.

⟨2.⟩ Fester man iorth of !

Fester man iorth of bondæ at køpe oc vil ey holdæ køp sit, bote sex
5 øræ faræ festning eller dylia meth sex men.

⟨3.⟩ Fester man !

Fester man iorth of bondæ oc drikker a lithkøp, oc vil han ey sithen
holdæ køp sit, tha scal han bote thre marc, ther ey holder køp sit.

⟨4.⟩ Bor bondæ wether bondæ om gorth eller !

10 Bor bondæ vether bondæ om gordh eller om hws oc fløther pā hanum,
tha scal han bote hanum thre marc eller dylia meth tøltær eth.

⟨5.⟩ Skil man om !

Skil man om gorth eller om hus, varæ hin with veria, ther vppa hauer
sat, meth tolf othelbønder.

15 ⟨6.⟩ Tagher man ||

Tagher man of gorth vten ellæ innen, bote thre marc eller veria sic 64 v
meth tølter eth.

⟨7.⟩ Bryter han.

Bryter man hus eller træ af bondæ iorth, bote thre marc eller skæræ
20 sic meth tolf othelbønder.

1 ther] som *Ab3.* — æghæræ war] solde *Ac.* — war] till *tülf. Ab1.* — then] hin *Ac.* 1—2 the scøthning] thet skøde *Ac.* 3 *overskr.] mgl. Ab2Ac (saal. ogs. i det flg. Ac);* Om man (bonde *Ab3*) wil ey køp holde *Ab1.3.* 5 festning] fesning *Aa.* — eller] elles *Ab1.3; saal. alm. i det flg.* — men] manne eth *Ac.* 6 *overskr.]* Om ligkøb dricles *Ab3.* — man] iordh aff bondhe *tülf. Ab1.2.* 7 of] a *Ac.* — a lithkøp] ther ligkøp paa *Ab3.* 7—8 oc . . køp] *mgl. Ac.* 7—8 sithen holdæ] holdhe sidhen *Ab1.2.* 8 sit] *mgl. Ab3.* — han] *mgl. Ab1.2.* 9 *overskr.]* Om gaardh ock hwss *Ab1.2;* Om bonde boor bonde for neer *Ab3.* 10 Bor] Gør *Ac.* — om (2)] *mgl. Ac.* — hws] ware *tülf. Ab1—3.* — fløther] flyther *Ab1;* flytter *Ac.* — pā] vppa *Ab2.3.* 11 bote hanum] hannem bødhe *Ab1—3Ac. Kap. 5 sammenskr. m. foreg. Ac.* 12 *overskr.]* Item *Ab2;* Om man skil om gorde *Ab3.* — om] gardhe eller &c *tülf. Ab1.* 13 om (2)] *mgl. Ac.* — with] *mgl. Ab1—3.* *Kap. 7] sammenskr. m. foreg. Ac.* 18 *overskr.]* Item *Ab2;* Om man brider hus eller træ *Ab3.* — han] man hwss eller trææ aff *Ab1.* 19 marc] for hwert *tülf. Ab3.* 20 sic] *mgl. Ab1—3.*

〈8.〉

Engen man ma giuæ byts iorth bort, vites man, at han hauer giuet eller solt byts iorth bort, døl han, at han hauer ey giuet eller solt, dyliaæ thet meth thrennæ tølter eller bôte firætighæ marc.

〈9.〉 Hwilken.

Hvilken man ther bryter byts frith vten by, sua lankt som bys marc gonger, vorder han grepen vether, bôte firætiughæ marc, døl han, veriaæ sic meth thre tølter. Swa ær oc, om i by bryter nagher man i gorth eller på gadæ, eller huor som thet ær i byn, tha bôtæ firætighæ marc eller veriaæ sic meth thre tølter, om han vorder ey grepen vether.

〈10.〉 Om byman.

Om byman tagher nagher vdæthes man, tha scal han til things føræ eller til moth a ræt motzdagh oc dømæ ouer hanum efter hans gerningæ.
65 r Tha scal hans dom ston||dæ, oc ther ma engen efter kæræ.

〈11.〉 Tagher bondæ.

Tagher bondæ sin thiuf, tha ma han ey met minnæ bindæ hanum en meth yrtugh mun oc hauæ seluer vold til at holdæ sin thiuf til retten thingdagh, om han vil, eller føræ til gelkæræ; tha bør gelkæræ ath holde thiuf for paskæ penning oc iulæpenning.

〈12.〉 Tagher bondæ.

Tagher bondæ thiuf hem til sin, oc slipper han bort, at bonden komber ey meth hanum til things, bôtæ konungen firætighæ marc oc byn firætighæ marc.

Kap. 8] har overskr.: enghen man (*mgl. Ab2*) maa giffue bysz iord borth (*mgl. Ab3*) *Ab1—3.* 2 byts] bysz o. *lign. Ab1 ofl.* — han] *mgl. Ab1.* 3 Døl . . solt] *mgl. Ac.* 4 thet] *mgl. Ab1—3Ac.* — marc] fore *tülf. Ac.* 5 overskr.] Om bys fredh *Ab1—3.* 6 marc] iorth *Ac.* 7 grepen] taaghen *Ab1—3Ac.* 8 i (1)] *mgl. Ac.* 9 på] a *Ac.* — byn] byenum *Ab1.* 11 overskr.] Om wdethes man *Ab1—3.* 12 byman] man *Ac.* 13 a] er thet *Ab1—3.* 15 overskr.] Hwar tiuff skal bindes *Ab3.* — bondæ] sin thywff *tülf. Ab1.2.* 16 minnæ] myndre *Ac.* — hanum] *mgl. Ac.* 17 hauæ] haffwer *Ab1—3.* — seluer] *mgl. Ab1—3.* — retten] rætter *Ab3Ac.* 18 eller] helder *Ac.* — bør] a *Ab1—3Ac.* 18—19 ath . . thiuf] thywff at holdhe *Ab1—3Ac.* 20 overskr.] Om tiuff slipper bort *Ab3.* — bonde] tywff hemme at sin *tülf. Ab1.2.* 21 hem] *mgl. Ab3;* hemme *Ab1.2.* — til] at *Ab1.2Ac.* — han] hannem thywff *Ab1—3 Ac.* — at bonden] oc *Ab1—3 Ac.* 22 bôtæ] tha bode *Ac.*

⟨13.⟩ Sigher bonden, at thiuf slap.

Sigher bonden, at thiuf slap ey bort meth hans vith oc ey hans vilæ, tha scal han skæræ sic meth thre tølter eller bôte firætighæ marc.

⟨14.⟩ Then †

5 Then man, ther thiuf tagher, han scal latæ thiuf til things lethæ oc hauæ twiggæ mannæ vithnæ ther til, at han ær fol thiuf oc al hans at sua mangæ coster, som han hauer tha a hans bak, tha scal han stondæ thingmannæ dom, huat dom the vilæ hanum giuæ.

⟨15.⟩ Gar thiuf ‖

10 Gar thiuf of thinge vdømder, tha scal al byn bôte konungen ni marc. ^{65 v}

⟨16.⟩ Worder thiuf hus †

Uorder thiuf hustrughen, oc herberies han sithen of nagher man, tha bôtæ han thre marc eller dylæ meth tølter eth.

⟨17.⟩ Hwa som herbergher thiuf †

15 Hwa som herbergher thiuf, botæ thre marc eller dylæ meth tølter eth.

⟨18.⟩ om bondæ viter †

Om bondæ viter anner bondæ oc sigher swa: thu est min thiuf at sua mangæ coster, som iac hauer tapit, tha scal han veræ sic meth thre tølter eller bôte ni marc bonden oc løse sic vether konungen, som han giter.

20 ⟨19.⟩ Vorder bondæ thiuf.

Uorder bondæ thiuf, tha forgøræ howithlot sin oc ey meræ.

Kap. 13] sammenskr. m. foreg. Ac. 1 overskr.] mgl. Ab2; Item om tywffwe Ab1; Om bonde siger at tiuff Ab3. 2 ey (2)] meth tilf. Ac. 3 firætighæ marc] som for ær melt Ac. 4 overskr.] Item om tywffwe Ab1.2. Then som tiuff griber Ab3. 6 fol] fwldh Ac etc. 7 co-ster] coste meth Ac. — a] paa Ab1—3. — hans] sin Ac. — bak] baagh Ab1. 9 overskr.] Item om tywffue Ab1.2; Om tiuff gar aff tinged Ab3. 10 konungen .. marc] nii mark konninghen Ab1—3. 10 ni] iii Ac. 11 overskr.] mgl. Ab2; Om hudstrvghen tyff Ab1; Om tiuff worder Ab3. 12 oc] mgl. Ab1—3. 13 dylæ meth] mgl. Ac. Kap. 17] mgl. Ab1.3 Ac; sammenskr. m. foreg. Ab2. 16 overskr.] Om bondhen sier thw esth myn thywff Ab1; Item Ab2; Om bonde witer annen bonde Ab3. 17 swa] mgl. Ac. 18 tapit] mist Ab3. 19 ni] iii Ac. — bonden] bondenum Ab1. — sic] mgl. Ab1—3. Kap. 19] sammenskr. m. foreg. Ab2.3. 21 tha] mgl. Ab1.2. — forgøræ] forbryde Ac. — howithlot sin] han sit hoffwit lot Ab3.

<20.> Hittes thiufnet i hustrw !

Hittis thiufnæt i hustru vold, veria sic meth thre tølter, at thet war ey hennæ with oc ey hennæ vilia oc ey hennæ rath. Vorder hun feld ath ethen, holdæ vppe follæ bøter som mannen.

<21.>

5

Sider bondæ a thing oc kaller annen bondæ thiuf, bõtæ hanum thre marc. Døl han, ath || han callathæ ey thiuf, tha sculæ allæ benkæ skæræ hanum fore the sak, at han callathæ hanum ey thiuf. Sua ær oc om thræl oc om aghnæbak.

<22.> Kaller !

10

Kaller bondæ anner man thræl eller thiuf eller aghnæbak vden thingh, bõtæ thre marc eller dylia meth tølter eth.

<23.> Vider bondæ anner oc sigher !

Uider bondæ anner oc sigher sua: thu est min vethertaghæ thiuf, thu hauer minæ coster hemmæ at thin, døl han, dylia meth tølter eth, falder han, bõtæ thre marc.

<24.> Thettæ ær om win.

Thettæ ær om vinköp, at engen man ma kōpæ hest oc ey ko oc ey oxæ, ey scapit klæthæ, ey skæft oxæ oc ey fæthleth suerth, ey hors oc ey vnktnöt eller fæ venælost. Om nagher kōper venælost, mistæ kōp sit oc en virthning til.

Kap. 20] sammenskr. m. foreg. Ac. 1 overskr.] Item Ab2; Om tiffnet hittes i husrues wold Ab3. — hustrw] hosfrv wold Ab1. 2 hustru] husfrø Ab1; husfrw Ab2.3. — vold] tha tilf. Ac. 3 hennæ (2)] mgl. Ab1—3Ac. — hennæ (3)] mgl. Ac. 4 ethen] ethenæ Ac. — vppe] pa Aa; wp Ab1—3. — som] swa som Ab1.2. Kap. 21] har overskr.: Kaller man annen tywff Ab1; Item Ab2; Om bonde kaller annen tiff Ab3. 7 callathæ] hanum tilf. Ac. 8 hanum (2)] mgl. Ab1—3. — oc] mgl. Ac. 9 aghnæbak] angneback Ab1; bagh tall Ac. 10 overskr.] mgl. Ab2; Kaller bondhe annen threll etc. Ab1; Om man kaldes træl, tiff Ab3. 11 man] mgl. Ab1—3. — aghnæbak] bagh tall Ac. — vden thingh]=Ac; mgl. Aa. 13 overskr.] Om withertagx thywff Ab1; Item Ab2; Om bonde kaller annen witterlig tiff Ab3. 14 vethertaghæ] wethertæghe Ab1.2; wetherligt Ab3. — thu] oc Ac. 17 overskr.] Om winköp Ab1.2. Om kōb Ab3. 18 man] mgl. Ab1—3. — oc ey (2)] eller Ab1 Ac. 19 ey (2)] mgl. Ab3; eller Ac. — ey (3)] oc ey Ac. — oc (2)] mgl. Ab1—3. 19—20 ey (5) . . eller] inthet annet Ac. 19—20 vnktnöt eller] wngt Ab1—3. 20 venælost] winelöst Ab1—3. — kōper]=Ac; komer Aa. — venælost] winelöst Ab1—3.

⟨25.⟩ Om na †

Om nagher sigher, at han køptæ venælost, veria sik meth tølter eth eller bôtæ thre marc.

⟨26.⟩ Al annær †

5 Al annær køp, ther køpes om dagslius ath ræt torgh køp, tha veria thet meth twiggæ mannæ vithnæ oc tølter eth.

⟨27.⟩ Vider man an †

Uider man annær om forkøp, bôtæ twa øræ eller veria sic meth thriggæ ^{66 v} mannæ eth. Sua ær oc, om man fester køp oc vil ey holdæ.

10 ⟨28.⟩ Om quinfengæ.

Thettæ ær ræt om quinfengæ: Hwilken man ther vil festæ sic kanæ eller mø til hustrw, tha scal han hennæ festæ meth prest vithnæ oc andræ gothæ mannæ oc quinnæ. Swa scal man gulfestæ sic kanæ eller mø til halft bo, afleth oc vafleth.

15 ⟨29.⟩ Om man eller kanæ hauer børn.

Om man eller kanæ hauer børn, ther the sammen kommæ, tha scal giftes til half howithlot vith suen barn.

⟨30.⟩ Gul ther festis meth, dør han †

20 Gul ther festis meth, dør han, tha scal hun gul hauæ; dør hun, tha scal bondens rettæ arfuæ ut fa gul.

⟨31.⟩

Dør father eller mother, oc æræ børn efter, tha taghæ the arf, son twa loter oc dotter thrething. Geld gongæ ut of bo vskiftæ oc sua oc siælægift.

Kap. 25] sammenskr. m. foreg. Ac. 1 overskr.] Om man køber wineløst Ab1; Item Ab2; Om vineløst køb Ab3. 2 sigher] wither Ab1—3: vither hanum Ac. — venælost] wineløst Ab1—3. Kap. 26] sammenskr. m. foreg. Ab1—3. 5 Al] Æn all Ac. — ther] som Ac. 7 overskr.] Item (mgl. Ab2.3) om forkøp Ab1—3. 9 mannæ] witne meth tilf. Ab. — eth] vitne Ab3. 10 overskr.] Om man wil feste Ab3. 11 Thettæ .. quinfengæ] mgl. Ac. 12 hustrw] hosfrw Ab1—3; høstre Ac. 13 man] han Ab1—3Ac. — kanæ] qwinne Ac. Kap. 29] sammenskr. m. foreg. Ac. 15 overskr.] Item om gifftelsse etc. Ab1; Item Ab2; Om stiffbørn Ab3. 16 ther] tha Ac. 17 giftes] skiftes (beg. af ordet paa rasur) Aa. Kap. 30] sammenskr. m. foreg. Ac. 18 overskr.] Om gwld ther fæstes meth Ab1.2; Om festning fææ Ab3. 20 rettæ arfuæ] arffwinghe ræte Ab1—3; arwe ræthe Ac. — fa] for Ac. Kap. 31] har overskr.: Om arff hwilckelwndh søn oc Ab1; Wm arff Ab2; Om fader eller moder dør Ab3. 22 æræ .. the] er brodher til, tha skal han ware Ab3.

⟨32.⟩ Dør ;

Dør bondæ eller hustru oc æræ ey børn til, gongæ siælægift ut of hins dætæ lot oc geld of begges therræ lot.

⟨33.⟩ Dør father eller mother ||

^{07 r} Dør father eller mother, oc æræ børn efter, tha taghæ the børn fæthernæ ⁵ eller mœthernæ, suo i iorth som i anneth bolfæ.

⟨34.⟩ Om father dør, oc ær mother efter.

Om father ær døth, oc ær mother efter, tha scal husfræ uaræ i sin gongklæthæ, ey the bestæ oc ey the werstæ ther skiftes; ær gul til, tha taghæ hvn øres gul, ær minnæ til, tha taghæ minnæ, æn meer ma hvn ey taghæ. ¹⁰ Om vapn æræ til, taghæ them børn hans.

⟨35.⟩ Man ma ey giuæ en arf ;

Man ma ey giuæ en arfwing meer en anner meth ræt logh.

⟨36.⟩ Giuer father meer enum en an ;

Giuer father meer enum en andrum, tha scal til føræ efter father døthen ¹⁵ oc iefnæ ræt til skiftes eller hauæ, hwor som fongit hauer.

⟨37.⟩ Man eller ;

Man eller kanæ ma ey giuæ mer en half sin howithlot bort fran arfwingæ sinæ.

Kap. 32] sammenskr. m. foreg. Ac. 1 overskr.] Dør fadher eller mother oc ære ey børn tilf. Ab1; Item Ab2; Om børn er ey til Ab3. 2 Dør] och swo dør Ac. — bonde . . hustru] faadher eller modher Ab1—3Ac. — ey] mgl. Ac. — gongæ] tha gange Ac. 2—3 hins dætæ] then døthes Ac. Kap. 33] sammenskr. m. foreg. Ac. 4 overskr.] Item om iordh ock bolffæ Ab1; Item Ab2; Om børn æfter læwer Ab3. 5 eller] oc Ac. — the] mgl. Ac. 6 anneth] mgl. Ac. 7 overskr.] Hwadh hosfrw skall beholdhæ Ab1; Item Ab2. 8 ær døth] døør Ab1.2; døø Ab3. — husfræ] hwsfrw Ab1 etc. 9 ther] tha Ac. — ær] En er Ab3. 10 tha] mgl. Ab1—3. — taghæ (1)] hwn tilf. Ac. 12 overskr.] man maa ey mere giffue en arffwinge en Ab1; Item nota Ab2; Ath man ma ey mere giffue en arffuingh Ab3. 13 ey] mere tilf. Ab1.3; jf. flg. — giuæ] mere tilf. Ab2. — meer] mgl. Ab1—3; jf. foreg. — anner] andrum Ab1.2; en andhen Ab3. — ræt logh] rættum logwm Ab1.2; rette logen Ab3. Kap. 36] sammenskr. m. foreg. Ab1—3Ac. 15 meer enum] en mer Ac. — føræ] føris Ac. — father døthen] fathers døth Ac. 16 hwor] hwer Ab1 etc. Kap. 37] sammenskr. m. foreg. Ab1—3Ac. 18 howithlot] lœth Ac. 19 sinæ] mgl. Ac.

⟨38.⟩ Dør father †

Dør father oc mother, oc ær brother til, tha scal han waræ bœrnæ weriæ nest.

⟨39.⟩ Er ey brother †

5 Er ey brother til, tha scal fatherbrother waræ bœrnæ weriæ nest; ær huerken til, tha scal || nestæ frendæ varæ bœrnæ weriæ.

67 v

⟨40.⟩ Dør man eller †

Dør man eller kanæ, oc ær ey barn til eller barnæbarn, tha scal nestæ nithæ arf taghæ, oc thet heder gong arf. Man scal sua meghit taghæ som
10 kanæ oc kanæ som man.

⟨41.⟩ Thettæ †

Thettæ ær Malmøghes ræt, at engen man ma stefnæ byman vten Malmøghæ vten søghæ i Malmøghæ a by thing oc hwerken a konungs thing oc ey a landzthing.

15

⟨42.⟩ Nefnd scal †

Neffnd scal ey gongæ i Malmøghæ, for nefnd scal gongæ thrennæ tølter.

⟨43.⟩ Hwilken man †

Hwilken man ther worder stefnder til thing oc komber ey, geldæ twa øræ een timæ, twa øræ annet sin oc thrithiæ timæ, komber han ey tha,
20 bôte thre marc eller dyliaæ meth tølter eth.

⟨44.⟩ Vorder han †

Uorder han meræ stefnder oc komber ey, bôte sex marc. Worder han oc en meer stefnder, bôte ni marc bonden oc konungen thre marc, om han

1 *overskr.*] Item om weriæ *Ab1*; Wm wærie *Ab2*; Om broder til er *Ab3*. 2 Dør] man *tilf. Ab3*. 2—3 weriæ nest] nest weriende *Ab3*. 2 weriæ] werendhe *Ab1.2Ac*. *Kap. 39] sammenskr. m. foreg. Ab1—3Ac*. 5 weriæ] werandhe *Ab1—3Ac*. — nest] *mgl. Ac*. 6 weriæ] werandhæ *Ab1—3Ac*. 7 *overskr.*] Item (*mgl. Ab2*) næste nydhe aarff *Ab1.2*; Dør man elles kone *Ab3*. 8 barn] bœrn *Ac*. — nestæ] the neste *Ac*. 9 nithæ] wither *Ac*. — som] swa meget som *Ab1.3Ac*. 11 *overskr.*] At byman skal ey steffnes wthen Malmø *Ab1*: Thette ær Malmøge ræth *Ab2*; Om Malmøges reth *Ab3*. 12 Malmøghes] *mgl. Ac*. 12—13 vten Malmøghæ] aff Lwndh eller wt aff andre køpstadhe *Ac*. 13 i . . a] hanum a hans *Ac*. 13—14 a (1 og 2)] *mgl. Ac*. 13—14 oc (2) . . a] eller *Ab1—3*. 14 landzthing] eller til biscopps ræth *tilf. Ac*. 15 *overskr.*] Om nefndh *Ab1*; Item *Ab2*; Neffn skal ey gonge vti Malmøge *Ab3*. 16 Malmøghæ] køpstath *Ac*. — tølter] eth foræ *tilf. Ac*. 17 *overskr.*] *mgl. Ab2.3*; Om steffning til thingx *Ab1*. 18 geldæ] bøde *Ac*. 19 een . . sin] oc swo annen sinde two øræ *Ac*. — timæ (1)] tiidh *Ab1—3*. — sin] sinnæ *Ab1.2*; tiidh *Ab3*. — thrithiæ . . ey] komer han ey tridie tiidh *Ab3*. *Kap. 44] sammenskr. m. foreg. Ab1—3 Ac*. 23 oc (1)] *mgl. Ac*. 23—1 (s. 52) bôte . . ey] oc kommer ey till swars bøde iii marc bonden oc koningen *Ac*. 23 bonden] bondenum *Ab1*.

68 r comber ey. Sithen scal søghæ a frith hans swa som annen vdæ||thes man, om han vil ey til rettæ stondæ.

<45.> Umbutz ;

Umbutzman ma ey søghæ bondæ a thing om høsthelgh oc ey om iulæ helgh oc ey om paskæ helgh oc ey om lethings helgh oc ey mæthen konungs 5 gyl taks.

<46.> Umbutz man ma ey søghæ ;

Umbutzman ma ey søghæ for hondløs wathæ oc ey for hest hof oc ey for hest tan oc ey for nøtz horn oc ey for swinæ tan oc swo oc, om nagher skær sik of knif eller of anner hondløs wathæ. 10

<47.> Dør man of ;

Dør man of slik wathæ, tha scal bonden, ther fæ ægher, bõtæ thre marc for then døth, oc meræ hører hanum ey at bõtæ for sit fæ.

<48.> Far man sar of andrum, tha scal han ;

Far man sar of andrum, tha scal han bõtæ twa marc fore hwort sar, 15 e til fem æræ, oc sithen scal ey meræ bøthæ far sar. Num scal saar see oc synes, om man worder ey lyt, tha scal man bõtæ lytæ, swa som gothæ men thøkker ret varæ.

<49.> Varther sar ;

Uarther sar swa huggit, at ben taks uth, tha bõtæ for hwort ben, ther 20 68 v i || mullugh klinker, øræ penningæ, alt til firæ æræ bõt, oc fleræ ben scal man ey ater bõtæ. Tha scal sithen wyrthæ lythæ, oc efter lytæ tha scal, swa som lytæ æræ til, botæ.

I søghæ a] søghes *Ac.* — hans swa] *mgl. Ab3.* Kap. 45] *mgl. Ab3.* 3 *overskr.*] Om hest helgh *Ab1*; Vmbetzman ma ey etc. *Ab2.* 6 gyl] *gwlhd Ab1.2Ac.* 7 *overskr.*] *mgl. Ab2*; fføre handeless wodhe *Ab1*; Om embitzman ma ey søge *Ab3.* 8 ey (2)] *mgl. Ab1.3.* — ey (3)] *mgl. Ab2.* 9 hest] *mgl. Ab3.* — ey (2)] *mgl. Ac.* — oc (3) . . oc (4)] *ey Ac.* — oc (4)] *mgl. Ab1—3.* 10 of (1)] *hindz (mgl. Ac)* anners swerth elles aff (*mgl. Ac*) *tilf. Ab1—3 Ac.* Kap. 47] *sammenskr. m. foreg. Ab1—3.* 12 tha scal] *mgl. Ab1—3.* — ægher] aa *Ab1—3 Ac.* 13 døth] *døthe Ac.* — hører] *bør Ac.* 14 *overskr.*] Om man saar annen *Ab3.* — of . . han] *mgl. Ab1.2.* 15 hwort] *hwerth Ab1—3*; *hwart Ac.* 16 see] *sies Ab1*; *sees Ab2.3*; *fæ Ac.* 17 man] *men Ab3.* — swa] *mgl. Ac.* 18 ret] *mgl. Ab1—3*; *got Ac.* 19 *overskr.*] Om been tagx aff saar (*mgl. Ab3*) *Ab1.3*; Item *wm saar Ab2.* 20 uth] *aff Ac.* — hwort] *hwerth o. lign. Ab1 ofl.* 21 alt] *mgl. Ac.* — firæ] *sywghur Ab1*; *fiywgwr Ab2*; *siwgler Ab3.* 22 man] *mgl. Ac.* — ater] *igen Ac.* — bõtæ] *bødes Ac.* — wyrthæ *lythæ*] *lyde worthe Ac.* 23 *lytæ æræ*] *lyder Ac.* — *æræ*] *mgl. Ab1—3.* — til] *foræ tilf. Ac.*

⟨50.⟩ Vorder man dræpen of annen.

Uorder man dræpen of annen, tha scal han bôtæ ater meth thrætiwghæ marc oc twa marc, meth thy at han worder vkerther of daghum taghen, eller om han wil ey bôtæ ywær bôter, tha scal logh giuæ meth thrennæ
5 tølter for ywer bôter.

⟨51.⟩ Uorder nagher man viter for !

Uorder nagher man vitær for mandrap oc drap ey, tha scal han verie sic meth thre tøltær.

⟨52.⟩ Ligger !

10 Ligger man a morthæ, oc gonger engen wether thet mandrap, tha scal eftæ gongæ ban. Sithen ma wites banæsak, huem som man vil.

⟨53.⟩ Thagher man !

Thagher man scal bôtæ anner ater, tha scal bôtæ i thre salæ, førstæ sal tha scal nestæ witæ takæ.

15

⟨54.⟩ Om hond huggen !

Om hond huggen worder of man, tha scal bôtes for hond haluæ mans bôter, for || thummelfinger haluæ hondz bôter oc for bathæ hender follæ
mans bôter. 69

⟨55.⟩ Swa ær oc om fôter.

20 Sva ær oc om fôter then sammæ ræt. Swa ær oc om næsæ, follæ mans bôter. Swa ær oc om mans anbutth, i broghen ær, then sammæ ræt.

2 annen] andrum *Ab1.2*; andre *Ab3Ac*. — bôtæ ater] igen bøde *Ac*. — thrætiwghæ] thrænne *sen. rett. til xxx Ac*. 4 eller] alle *Ac*. — om . . wil] *gentaget Ac. Kap. 51] sammenskr. m. foreg. Ac. 6 overskr.]* Om noger vithes for mandrap *Ab1*; Item *Ab2*; Om noger wides *Ab3. 7 man] mgl. Ab1—3 Ac*. — han] *mgl. Ac. 8 thre] threnne Ab1.2. 9 overskr.]* Ligger man aff mordhe oc gonger inghen *Ab1*; Item *Ab2*; Om man ligger paa mordh *Ab3. 10 a] aff Ab1.3*. — thet mandrap] *mgl. Ac*; ther man drap *Ab3*. — thet] then *Ab1.2. 11 banæsak] bane AcAb1—3*. — som man] han *Ac. 12 overskr.] mgl. Ab2*; Om man skall bødhe annær ather etc. *Ab1*; Hwor man bod skal bødes *Ab3. 13 ater] igen Ac. 14 sal] saale Ab1—3*. — tha . . takæ] fforste sal schal forstæ oc neste frændher *Ac*. — tha] *mgl. Ab1—3*. — witæ] wither *Ab1—3. 15 overskr.]* For hand halff manne bøther *Ab3*. — huggen] wordher aff *tif. Ab1*; wordher etc. *tif. Ab2. 16 hond . . man] man worther aff huggen Ac*. — for hond] *mgl. Ac*. — for] oek fore *Ab1—3 Ac. 17 haluæ hondz] fiarde parthen aff manne Ab3*. — hondz] mantz *Ac. Kap. 55] sammenskr. m. foreg. Ab1—3 Ac. 20 fôter] fôdernæ Ab1. 20—21 follæ . . bôter] mgl. Ab1*; then same ræt *Ab2.3. 21 ær (1)] mgl. Ac*. — broghen] brockum *Ab1.2*.

⟨56.⟩ Om nagher.

Om nagher man gonger i anners mans gorth meth vfyrmð meth sex folkæ wapn oc gør bonden vfyrmð i sin eghen gorth, thet heter herwirke; ther faræ scal han bõtæ ferætighæ marc. Døl han thølik gerning, weriæ sic meth thrennæ tølter.

5

⟨57.⟩ Gar bondæ i anners ma |

Gar bondæ i anners mans gorth oc biuther hanum ther vfyrmð, thet heter gorthgonge, ther faræ scal man bõtæ thre marc eller dylia meth tølter eth.

⟨58.⟩ Tagher bondæ of anner klæthæ.

10

Tagher bondæ of anner klæthæ eller swerth eller anner thing, hwat som thet ær, bõtæ thre marc eller dylia meth tølter eth, thet heter raan.

⟨59.⟩ Tagher |

Tagher bondæ anners dotter eller frenkanæ oc worder ther grepen ^{69 v} wether, || tha hauer bonden wold til at sethia hanum i fiæder oc holdæ ¹⁵ til rettæ oc lata commæ til gothæ men oc sighæ them aff thølighæ gerningæ, som ther ær giort. Vil han ther festæ the sammæ sic til husfrw, tha ma han hauæ frith oc gothæ nathæ; en vil han ey festæ oc engen hether gøræ, tha hauer bonden wold til at lytæ hanum a sinæ limmer. Vorder han ey grepen wether oc gonger tho wether, tha scal han bõtæ ²⁰ hennæ firæ marc; døl han, tha veriæ sic meth tølter eth.

⟨60.⟩ Om man gonger |

Om man gonger i anners mans gorth oc weter hanum aræthæ i sit eghit hws, worder husbonden hans ouer man oc gør nagher gerning a pa then man, oc ær ther gothæ mannæ withnæ til, at swa war giort, hauæ ²⁵

1 *overskr.*] Om herrewirke (hærwirke *Ab2*) *Ab1.2*; Om noget man goor vti anner mans gorth *Ab3*. 2 gonger] gaar *Ab1—3* *Ac*. 3 folkæ] manne *Ac*. — bonden] bonde-num *Ab1.2*. — vfyrmð] vfrith *Ac*. 4 faræ . . han] schal man foræ *Ac*. — thølik gerning] sadanne gerninger *Ab3*. 5 sic] *mgl. Ac*. 6 *overskr.*] Om gardganghe *Ab1—3*. 7 Gar] Far *Ac*. — mans] *mgl. Ac*. 8 man bõtæ] bødhes *Ac*. — dylia meth] *mgl. Ac*. 10 *overskr.*] Om (*mgl. Ab2*) raan *Ab1—3*. 11 anner (1)] andrum *Ab1.2*. 12 thet (2) . . raan] *mgl. Ac*. 13 *overskr.*] Om bondens dotter *Ab1.2*; Om voldt teckt *Ab3*. 14 frenkanæ] frændekone *Ab1*. — ther] tha *Ac*. 16 aff] a *Ac*. 17 sic] *mgl. Ab1—3*. 19 a] aff *Ab3* *Ac*. 21 firæ] iii *Ac*. — marc] frender hennes *tilf. Ac*. — tha] *mgl. Ab3* *Ac*. 22 *overskr.*] Item (nota *tilf. Ab2*) om gardganghe *Ab1.2*; Om offwer woldh *Ab3*. 23 mans] *mgl. Ac*. — weter] gør *Ab3*; biwther *Ac*. — aræthæ] wræth *Abc*; wformdh ock vrett *Ab3*; viirmdh oc oræthe *Ac*. 24 gør] *mgl. Ab3*. — a pa] wpa *Ab1—3*; po *Ac*. 25 then man] hanum *Ab3*. — ther] *mgl. Ab1—3* *Ac*. — war] ær *Ac*.

thet fore sit eghit, hwat som han *ther* far i the sammæ gongæ. Worder han *ther* huggen, bôtæ ey een penning faræ. Worder han oc dræpen, bôte ey penning faræ, hwerken konung eller biscop oc ey anner man. Om nagher efter kærer, tha || scal ywer hanum gongæ rettæ domæ oc hans krop vten ^{70 r} 5 kirkæ gorth at leggæ, oc efter swa giort, at han worder swa vgilder laghther, tha hører for hanum engen man at fastæ.

<61.> Om man |

Om man worder i horseng dræphen oc of daghum taghen, tha scal dynæ oc ble til things bæres oc hauæ domæ ywer slik gerning, ath han hauer ¹⁰ forgiort sit eghit liif, oc swa scal han vten kirkæ gorth legges, oc for slik man hørir hwerken at bôte eller fastæ.

<62.> Om bondæ |

Om bondæ fæ gar i anners gorth oc worder *ther* dræpit, for then scathæ, *thet* *ther* giorthæ, tha scal bonden callæ sinæ grannæ til oc lataæ them se ¹⁵ then skathæ, *thet* *ther* giorthæ; tha skule the wirthæ scathen, hwor meggen han ær, oc lataæ wirthæ fææt, hwor got *thet* ær, oc lataæ sighæ bonden til, *ther* fæt ottæ. Vil han sithen taghæ fææt hem til siin oc iefnæ scathen beggæ weghnæ, at iefnt ær, tha ær *thet* wel. Vil han ey swa, tha hauæ hin bondæ fæ, *ther* || drap, oc leggæ sithen swa mangæ peinnæ fram, som fæt ^{70 v} ²⁰ war wert, oc *ther* til lagh, at *thet* war ey bethræ, oc callæ sithen a hanum for sin skathæfong.

<63.> Konung |

Konung eller biscop eller nagher therræ systlæ man eller nagher anner

1 the . . gongæ] then gangh *Ac.* — sammæ] *mgl. Ab1—3.* 2 een] *mgl. Ab1—3 Ac.* 2—3 Worder . . faræ] *mgl. Ac.* — oc] *ther Ab1—3.* 3 eller] ock ey *Ab1—3.* 4 efter] *mgl. Ab3.* — tha] *ther Ab1—3.* — krop] *r-forkortelsen er tilf. m. rødt af illuminator Aa.* 5 at leggæ] legges *Ac.* 6 engen . . fastæ] hwerken faste ellis bøde *Ac.* — at] bøde eller at *tilf. Ab3.* 7 *overskr.]* Om hoor *Ab1.2;* Om man worder vti *Ab3.* 8 dræphen] greben *Ac.* — of daghum] om dagh *Ac.* 9 domæ] till *tilf. Ab1.2 Ac.* 10 forgiort] giort *Ab3.* — eghit] *mgl. Ac.* — han] for slighe gerninger *tilf. Ac.* — slik] slikt *Aa.* 11 at . . fastæ] faste eller bøde *Ac.* — at] *mgl. Ab1.* — fastæ] ath fastæ *Ab3.* 12 *overskr.]* Om bondens ffæe gangher i anners *Ab1;* Wm bondens ffæe *Ab2.3.* 13 Om . . gar] For bondæ fæ *Ac.* — bondæ] bondens *Ab1—3.* — gar] gangher *Ab1—3.* — anners] mantz *tilf. Ab1.3 Ac.* 14 *thet ther]* som the *Ab3;* *ther thet Ac.* — sinæ . . til] til granne sinæ *Ac.* — til] *ther till Ab1.* 15 *thet . . giorthæ] mgl. Ac.* — wirthæ] vrthe *Ac.* 16 lataæ wirthæ] wrthæ *Ac.* — fææt] fæ at *Aa.* 17 fæt] ffæe *Ab1—3 Ac.* — ottæ] a *Ab1—3 Ac.* — fææt] fæe *Ab1—3 Ac.* 19 bondæ] bondens *Ac.* — fæ] fææth *Ab1—3,* — sithen] ffram *Ab1—3 Ac;* *jf. ndf.* — peinnæ] penninghe *Ab1—3 Ac.* — fram] *mgl. Ab1—3 Ac;* *jf. ovf.* — fæt] *thet Ab1—3 Ac.* 22 *overskr.]* Om steffninghæ etc. *Ab1;* Nota att steffne *Ab2;* Ath engen man ma steffne noger *Ab3.*

man, e hwat man *thet* ær, ma ey stefnæ nagher kǫpstathæmen i Skanæ vten i then stat, i hwilken han bor, for nagher sak. En ther som han bor, ther scal han sta til swars oc verie sic for then sac, for hwilken hanum gifs skyld.

⟨64.⟩ Om nagher kǫpstathæman vorder ;

5

Om nagher kǫpstathæman vorder sat wæth oc biuther *thet* rettælighæ uth a thing, oc then, ther wæth ægher, comber faræ oc kærer, at *thet* star ey sua dyrt, eller oc vil sighæ, at han hauer *thet* vskellighæ nagher lund mist, tha scal then, ther wæth hauer innæ, nefnæ sik withnæ, som æræ twa bolfastæ men, at wæth ær swa dyrt sat, som han hauer *thet* wt buthit, 10 oc sithen, huat the tw⟨a⟩ withnæ a thingit, *thet* scal stathukt waræ.

⟨65.⟩ *Thet* ;

71r Thettæ ær ræt, at hwilken man som kræuer || geld of andrum oc wil ey geldæ, en later sic laghsøghæ, tha scal foghit latae til wirthnings men gothæ astathughæ men ath wirthæ bonden sinæ rettæ hoghit geld, bon- 15 den oc konungen ræt for a sogn. Brister *thet*, at *thet* ær ey til for asoghernæ, brister bathæ bonden oc konungen. Æn e scal man først wirthæ bonden howith geldet uth, om swa meghit ær til. Foghet oc wirthnings men fore *thet* sculæ the ey hete røuæræ eller rans men oc ey tækia men.

⟨66.⟩ Om nagher man wil weriæ faræ them.

20

Om nagher man wil weriæ faræ them meth weriendes hond, bõtæ bonden

1 e] at *Ac.* — man (2)] som *tilf. Ab1—3 Ac.* — kǫpstathæmen] kǫpstedhe (kǫpstade *Ab2 o.fl.*) man *Ab1—3 Ac.*; her *tilf. Ab1.* 2 i (1)] *mgl. Ab1—3 Ac.* 3 ther] *mgl. Ab1.2.* — then] the *Ab1.2 Ac.* 3—4 for (2) . . skyld] ther hanum giffs *Ac.* 3 for (2)] *mgl. Ab1—3. 5 overskr.] mgl. Ab2*; Om wedh *Ab1*; Om noget haffuer vskeligh misth *Ab3.* 6 Om . . vorder] Uorther noget kopstadhe man *Ac.* 6—7 rettælighæ uth] wdh rætteliche *Ab1—3. 7 uth] mgl. Ac.* — ægher] a caller *Ac.* — star] stonddher *Ab1—3.* 8 *thet] mgl. Ab3.* 8—9 nagher . . mist] misth noget lwndh *Ab1—3 Ac.* 9 then] *mgl. Ab2*; han *Ab1.3.* — som æræ] *mgl. Ac.* 10 wt] wit *Aa Ab1—3.* 11 tw⟨a⟩] tw *Aa.* — stathukt] stadhelicht *Ac.* 12 *overskr.]* Om geldh at (ok *Ab2*) kraffwe etc. *Ab1.2*; Hwilken man ther kraffuer *Ab3.* 13 som] ther *Ab1—3 Ac.* 15 astathughæ] astadhe *Ab1—3 Ac.* — ath] oc *Ac.* — bonden] bondenum *Ab1.2.* — hoghit] hoffwet *Ab1—3*; vt *Ac.* 15—16 bonden] bondenum *Ab1.2.* 16 oc konungen] *mgl. Ab1—3.* — *thet* (1)] *mgl. Ac.*; ther *Ab1—3.* — *thet* (2)] ther *Ab1—3.* — asoghernæ] asakenne *Ab1*; asaknene *Ab2*; a sakne *Ab3*; a soknena *Ac.* 17 bathe] *mgl. Ac.* — bonden (1)] bondenum *Ab1.* — man] *mgl. Ab1—3 Ac.* — bonden (2)] *mgl. Ac.*; bondenum *Ab1.2.* 18 howith . . uth] wt gellin *Ac.* 18—19 fore . . the] schule ther fore *Ac.* 19 eller . . men (1)] *mgl. Ac.* — eller] ey *Ab1—3.* — tækia men] taaghemen *Ab1*; taghemæn *Ab2.3 Ac.* *Kap. 66] sammenskr. m. foreg. Ab1—3 Ac.* 21 Om . . wil] Vil noget man thette *Ac.*; *jf. flg.* — wil] thette *tilf. Ab1—3*; *jf. foreg.* — weriendes] werendhe o. *lign. Ab1 etc.* — bonden] bondenum *Ab1.2*; bonde *Ab3.*

firætiughæ marc oc koningen firætiughæ marc. Thet ær logh mellum the, wether hauæ at hættæ hws, iorth eller bolpenningæ.

<67.> En hwilken man ey wether hauer at ;

En hwilken man ey wether hauer at hettæ oc lader søghæ pa sik, tha
5 scal man hanum søghæ som anner vdæthes man.

<68.> Om bondæ gonger i an ;

Om bonden gonger i anners gorth, ther som tæuernæ ær, ther gørs ey gorthgongæ, om || ther gørs nagher vførmð, vten tha ma bonden witæ 71 v
hanum, hwat han wil, en gorthgong ma thet ey hetæ.

10 Helsingborg.

1415. 5. maj.

6

Kong Erik 7. af Pommern tager borgerne i Malmø under sin beskyttelse og stadfæster deres privilegier.

A: Malmø stadsarkiv. A 3. Perg. 46 × 40 (plica 4,5). 3 snorehuller. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Kong Erichs priuilegium (der vdi om Korrebecken och*
15 *Steiglested tilf. m. hd. fra 2. halvð. af 16. aarh.).* — Aa: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f.29r. — Ab: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.14r. — Ac: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.9v. — Ac1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 242 (c. 1670). — Ac2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f. 11r (c. 1695).

20 *Tryk:* Weibull, Dipl. civ. Malmog. 19; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 320. — Rep. 1. rk. nr. 5517.

Wy Erik, meth gudz nadhe Danmarks, Swerighes, Norghes, Wendis
oc Godis koning oc hertugh i Pomeran, helsæ alle mæn, som thettæ
breff zee æller høræ, kerlighe meth gudh oc wor nathe. Thet scal alle mæn
25 witerlicht ware, at wy taghe wor kære borgemæsteræ oc radhmen, borghere
oc all menicheten i Malmø vnder wor besønnerlich fridh oc wærn oc vnnæ
oc stadhfæstæ them alle thisse æfterscrifnæ friihet oc nadhe oc priuilegiæ
for alles theris bestæ, gagn oc bestant:

<1.> Fførst at alle mæn, ee hwo the hælst ære, som hawe gardhe, gotz,

1 oc . . marc (2)] *mgl. Ac.* — Thet] thette Ab1—3. — the] them Ab1—3; ther *tilf. Ac.*
2 hættæ] *ved rasur rett. fra hæthæ Aa; thette Ac.* — hws] elles (eller Ab3 Ac) *tilf. Ab1—3*
Ac. — eller] ær *Ac.* Kap. 67] *sammenskr. m. foreg. Ab1—3 Ac.* 4 man] ther *tilf. Ac.* —
wether hauer] *haffwer wether Ab1—3 Ac.* — pa] *wppa Ab1—3.* 5 hanum søghæ] *søghe*
hannem Ab1—3. 6 *overskr.] mgl. Ab3; Item (mgl. Ab2) om tawærnæ Ab1.2.* 7 Om . .
gonger] *Gongher noher man Ac.* — tæuernæ] *tawærnæ Ab1—3; tawernes hws Ac.*
8 ther . . nagher] *noger gørs Ab3.* 8 gørs] *worther Ac.* 9 hwat] *som Ac.*

køpmanscapp, scipp æller hws i Malmø, the sculæ vtgiuæ schat, palæging oc hielp *meth* the sammæ radhmen oc borghere, hwar there æfter som han æyer i the gotz, scipp oc andræ for^{de} thing, swa frampt som the wilæ the for^{de} gotz, scipp, køpmanscapp oc andre forsachthe thing haue oc nydæ. Ther ower sculæ alle æmbetzmen i then samme by, som ære swdere, ⁵ schinnere, køtmangere, baghere, scredere, wantsnidere, reebwindere, smidere, bødikere oc alle andre thylighe æmbitzmen, scat, palæging oc hiælp vdgiue, æfter som the wordhe tilsachthe aff the sammæ ratmæn oc borghere, swa frampt som the wilæ theres æmbede nydæ, thoch swa at wælbörnæ mentz boleghe, som the sælue vdi boo, oc soknæ prestens gardh ¹⁰ sculæ ware vnden taghnæ.

〈2.〉 Item at nær noghen aff radhet i Malmø fra them faar æller aff dør, tha sculæ the radhmen igen ære, haue fulmacht at kæse een *anner* igen i hans stadh.

〈3.〉 Item sculæ the sammæ radhmen haue macht at scicke alle æmbethe ¹⁵ i then sammæ by, som ære sudere, schinnere, køtmangere, baghere, scredere, wantsnidere, reebwindere, smidere oc bødekeræ oc alle andre swadan æmbede til bysens bestandilse.

〈4.〉 Item scal engen man, ee hwa han helst ær, haue macht atkalle æller stefnæ nogen byman i Malmø fra hans bything vden til wort retter- ²⁰ thing, vm *thet* gørs behoff.

〈5.〉 Item scal engen borgere giue noget wldedhis man sit wæriemall amod syn medheborghere oc æy aname wldedhis mantz wæriemal amod sin medheborghere vnder xl mark penninge koningen oc byen.

〈6.〉 Item nær midhsommers giæld scal giældes, tha scal *thet* kungøres ²⁵ thre wgher tilforen, at the sculæ kunne rethe them pa penninge oc komme widher at rensæ theres gader oc bætere theres broer oc komme bort wlaghe hysken, oc sculæ twa radhmen oc twa beschedhne borgere næfnes til witnæ at gangæ *meth* kungens foghet atbære vpp midhsommers giæld. Oc the samme fire sculæ mædæ vppa næste bything ther æfter oc kungøre ³⁰ them, som igen stodhe æller noget scyld haffthe i the stycke, som fore ære screfnæ. Oc hwat the fyre witnæ i the madæ, *thet* scal bliue fast, swa at engen lochmal scal komme ther i mod. Wordher nogher byman kiærdher, at han æy betaledhe sin midhsommers giæld, for æn pungen luckes, tha scal han bøde sex øre penninge, oc the scule wdgiwes vppa næste ³⁵ bything *meth* howetpenningena; staa han ther amod, tha bøde thre mark penninge for *thet* forste aar, for *thet* annet aar bødhe oc swa megget, for *thet* thridhie aar bødhe oc swa meget, i *thet* fiærdhe aar scule the gotzet komme i kungens wære.

〈7.〉 Item vm nogher man, ee hwa han helst ære, tagher kungens breff ⁴⁰

ower then for^{de} by, tha scal byen ware plichtugh atgøre i kungens mynne for æn koningx ræt oc æy ydermer.

〈8.〉 Item vm nogher foghet æller waltzman noget begynner amod nogher byman i Malmø oc sigher, at han hanom nogher ræt æller tilberning hauer
 5 giort pa noghet hæretzthing, tha scal then til tall æller ræt ware vm enktæ, vden thet ær witerlicht, at thet ær giort vppa theres bything.

〈9.〉 Item scal engen køpman, ther gæst ær i Malmø, købe hwdher æller skin vden i heele deegher oc æy fleesch æller smøør vden thet, han wil holde meth sin ræt, at han wil thet haue til sin eegen kost, vden han hauer
 10 thet aff wor foghetes oc radhmæns besynnerlicht loff.

〈10.〉 Item scal engen gest fare vppæ lantzby oc køpslæ, swa frampt han æy wil mistæ thet, han køper, oc bøde kungen xl marc oc byen och swa megit.

〈11.〉 Item scal engen man, ee hwa han helst ær, dyrwes till at seliæ,
 15 afhende æller kiøbæ bysens iordh æller vppa henne nogen bygning sædiæ vden meth radhmæns mynnæ, oc scal engen begynne nogen kompenie æller gilde i then samme by mod theres mynnæ, vden thet hauer wart aff alder.

〈12.〉 Item scal engen byman æller wdlædhis man byggæ bodher æller
 20 hws westen widher Korrebæk, then stunt høstmarket staaer, oc ey holde ther noget marketh.

〈13.〉 Item vm nogher wordher gripen i byen oc wordher kærðher for mandropp, saar æller for noget anner scadhe æller brøde, han scal ware plichtuch at sette borghen for sich, vm han kan. Kan han æy, tha scal
 25 han ledhes først at een almanes gade oc swa at een annen; kan han æy tha sædæ fol forwaring for sich, tha scal han aff kungens loff gømes i bysens hekte, ee til han wordher lowliche wordher for then gerning æller oc forwnnen for sin brode. Wordher noget gripen wforwnnen meth macht oc welde, then hanum griper, scal bøde kungen xl mark oc byen xl mark
 30 oc hanom, ther gripen war, xl mark.

〈14.〉 Item vm nogher wordher fordelder pa theres bything for nogher stoor brøde, tha scule the samme borgere haue macht at tage hans fridh aff hanum oc plage hanum vppa hals oc hand, æfter som hans brøde til-sigher.

35 〈15.〉 Item vm noget theres byman æller nogher theres thienere hender at gøræ mandrapp æller anner grof brøde, swa at hannom bør at miste syn fridh ther fore, han scal ware plichtugh at fonge sin fridh igen vppa Malmø bything oc engen anner steth.

15 æller] tilf. i marg. A. 33 som] derefter rasur A.

⟨16.⟩ Item hwa som taler illæ vppa nogher mantz æller godh qwinne rykte æller fræyth, som bewiiselicht ær, ær han mankyns, tha scal han ware plichtugh at slaas til stupen, gør thet nogher qwinne, tha scal hwn drage steen aff byen.

⟨17.⟩ Item at alle forscrefne bymen scule ware frii for alle toll, som 5 andre ware borghere ære i Danmark.

⟨18.⟩ Item vm nogher wordher kærdher for nogher wentzesach, han scal werie sich ther fore meth siex manne eeth oc ey flære æller bøde kungen thre mark.

⟨19.⟩ Item hwilker som wordher kalledher til raadhuset for een biærker- 10 øræ aff brodh, øll æller anner think thes lighe, han scal bødæ for førstæ tiidh thre øræ penninge kungen oc byen, annen tiid oc thridhie hwar tiidh och swa megit, for fiærdhe synne thre mark; driistes han femte tiidh at bryde, tha scal han vden all ræddinge myste sit æmbet oc scal thet aldriich igen fonge, vden han bliuer i koningens mynne oc radhmentz, 15 swa at han sit æmbet igen fonger aff besynnerligæ nadhe.

⟨20.⟩ Item scule borgermestere oc radhmen haue makt at settæ køpp vppa wiin æller øøll for penninge wd at made i then sammæ by. Oc scal engen anner beware sich meth at settæ ther køpp vppa amod theres mynne vden then, som vppa then tiidh ær koningens foghet ther i byen; hwa som 20 dyrwes til at male vd vm penninge wiin æller øøll ther i byen, for æn borgermesterne, radhmen æller koningx foghet haue sat theres werth, han scal bøde xl mark, halue kungen oc halue raadhet.

⟨21.⟩ Item vm nogher bonde æller vdledhis man, ee hwa han ær, gører nogher theres byman scadhe æller vræt for innen theres byes wern, tha 25 sculæ bymænnen haue fullmacht athindræ honom oc rættæ ower hanom, æfter thy som theres byes ræt vdwiser.

⟨22.⟩ Item at then tiidh borgermestere oc radhmen the gange amod noghen meth rættæn at krewe wore penninge wd, som igen stande, tha scal koningen ther engen bætring falle wdi, vden thet ær want at hawes for 30 rætte, at theres iordh æller hws scal wd wordhes, som meth haffmod igen stander meth koningx penningæn.

⟨23.⟩ Item wordher nogher kærdher for swadan sach, at han scal sich wærie meth thræ tollfter, tha mwgæ sex sancti Knutz gilde brothræ gør fult fore the thre tolfte. 35

⟨24.⟩ Item scall engen dyrwes till at stande i køpmænne bodher, clædhebodher, suderbodher æller nogher swadan embæde at øfuæ i Malmø, vden the bymen æræ, for wden vm rætte høste marketh, som ær fra wor frw

13 fiærdhe] de sidste 3 bogst. er tilf. o. lin. A.

dach, then som former kommer i høsten, oc swa til sancti Michaelis dagh. Hwilken ther ower, landboren æller annen vden bymen, drister sich at stande lenger i de for^{de} bodher æller nogra æmbede ther at øwe vden borgermesteres oc radhmentz wiliæ oc loff, han scal bøde koningen xl marc oc 5 byen xl mark, oc scal enktæ giwes hanom ther till vdi.

〈25.〉 Item hwilken ridder, riddersnode, awapn æller nogher anner, ee hwat werdhughet æller scickelsæ han i ær, som gotz haue i Malmø, han scal giue oc wtlæggæ *meth* bymennen, æfter som hans gotz til sigher, alle koningxlighe retzslæ, gamble oc nye, wisse oc wwisse, thoch swa at hans 10 gardh, som han siæluer vdi boor, scal ware vndentagen. Staar nogher ther amod oc ær genwerdugher, tha scule the samme bymen aff koningens loff haue fullmacht at wurdhe een liighe deel wt aff hans gotz, som ther i byen ligger, bade for howeth saghen oc for hans hoffmodz pinæ oc scikke henne til bysens nytte.

15 〈26.〉 Item *thet* alle the gotz oc gardhe, som the for^{de} bymen i Offremalmø nw haue æller her æfter kunne fonge, scule wære frii oc vndentaghnæ aff alle thunge, som ære innæ, studh oc ledhing oc alle andre retzslæ, palæggelse oc scat.

〈27.〉 Item for thy som the, som byggæ i then same by, haue ofte 20 hinder oc prank atholde theres thywe oc kunne æy forfølgæ rættten *meth* them, thy giue wy ther swadant raadth till, at hwart matscapp scal giue een schansk penning vm pasche oc een vm iulen hwart aar till koningens nyttæ atladhe holde theres thywe *meth* fra then dagh, tywen wordher gripen, oc til næste bythink. Scheer *thet* swo, at thywen wordher gripen oc 25 till thinghes førther, kommer han bort wdømder, tha schal all byen bøde koningen ix mark oc ey mere.

〈28.〉 Item at engen gest scal malæ cledhe æller lærit vd for penninge vden widh reeb oc helæ stycke, swo lenge som reebet æller rollen warer, vnder xl mark koningen oc xl marc byen.

30 〈29.〉 Item at ængen gæst scall byde warer for warer *meth* nogher man i nogra hande køpmanscapp vden *meth* then, som byman ær, vnder samme brodhe.

〈30.〉 Item at engen gæst scal haue øøll edder wyn falt vppa ladhegardhene at male vd for penninge vnder samme brøde.

35 〈31.〉 Item at engen man, ee hwa han helst ær, scall byggæ husbygning vppa Malmø forstrand æller anner bygning æller steyley athenge garn widher vnder xl mark koningen oc byen wden radhmennes synnerlighe loff.

37 wden] *rett. fra* wnden A.

⟨32.⟩ Item at ængen scal leythe no^{ger} man vden borgermestere oc koningx foghet, thoch swo at engen scal mōghe leythes for no^{ger} byman i Malmø.

⟨33.⟩ Item at engen ma⟨n⟩, ee hwa han helst ær, scall fōllæ thyest øøll, som till Malmø ført ær at sællia, lōnlich æller openbarlich meth ⁵ danstøøll æller meth werræ øll, æn thet i tūnnen ær till foren, vnder thre mark koningen oc byen.

⟨34.⟩ Item at engen wdlædhis man, ee hwa han helst ær, scal dristes till at fische hoos Malmø vden vm rætte høst market, som ær fra wor fruwe dach formeer oc til sancti Michaelis dagh, vnder xl marc koningen ¹⁰ oc byen xl vden aff wort synnerlighe oc borgermesteres oc radhmentz oc wor foghetz serdelis loff.

⟨35.⟩ Item scal engen man, ee hwa han helst ær, haue woghn i Malmø at aghe meth kopmanscapp æller anner thing, huerken vm høst æller vden høst, vden the som bymen ere, swa frampt han wil æy mistæ woghn oc ¹⁵ hæste oc bøde kungen oc byen ix mark. Oc sculæ borgermestere, radhmen oc wor fowet hawe fulmacht at besettæ hæste oc woghn oc affhende them oc sælia for the sammæ boodh.

⟨36.⟩ Item at the for^{de} bymen sculæ haue fulmacht at hindræ ther i byen them, som them ære schylduge, som wdlædhis mæn ære, oc nōthe ²⁰ them at betale æller at settæ swadan wissen, som hannem nogher meth, ther sit hauer wtlæt, oc scal engen low æller wanheet staa ther amod.

Alle thisse forscreffnæ articule haue wy och wort riighens raadh grangiwelica hørt oc haue them aff wort riighes raadz raadh vnt og giuet wor ælschelige borgere for alles theres bæste, nyttæ oc bestant, thoch swa, ²⁵ at vm oss oc wort raadh kunne her æfter thycke nyttæ ware for war, riighenæ oc for^{de} war bymentz bestandilse nogit aff thisse forscreffnæ articler omwende, afflæggæ æller oc nogit tilsette, thes scule wy ware fullmeghtughe. Oc thy forbywdhe wy alle wore foghete oc æmbitzmen oc alle andre, ee hwa the he⟨l⟩st ære, for^{de} wore ælschelige borghere athindræ, ³⁰ tøffre æller wforrætte amod thenne wor nadhe oc wilia vnder wor wrethe oc koninglige hæffnd. Datum in castro nostro Helsingborch anno domini millesimo quadringentesimo decimo quinto dominica proxima post festum inuencionis sancte crucis nostro sub secreto presentibus appenso.

Vordingborg.

1421. 5. juli.

7 ³⁵

Kong Erik 7. af Pommern skænker Malmø gaarden Henrikstorp syd for byen i Oxie herred.

4 ma⟨n⟩] maa A. 30 he⟨l⟩st] hest A.

A: Malmø stadsarkiv. A 4. Perg. 27 × 14,5 (plica 3,2). Kongens sekret i rødt voks i ufarvet, beskadiget, DKS. nr. 62, i perg.seglrem. Paa bagsiden m. hd. fra 2. halv. af 15. aarh.: *littera Erici regis super Henricxtorp*. — Aa: Malmø stadsarkiv. Malmø stads privilegiebok upplagd 1664 f.13r. — Aa1: Sv. RA. Skånska komm. handl. 5 Städnernas privil. 249 (c. 1670). — Aa2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städnernas privil. f.15v (c. 1695).

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 5927 (i udtog); L. Weibull, Dipl. civ. Malmog. 26; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 328.

Wy E(r)ik, meth guths nathe Danmarks, Sweriges, Norghes, Wendes
 10 W oc Gothes konung oc hertugh i Pomeran, helsse alle, som thette
 breff høre eller see, ewynnelicæ meth guth oc kungøre ether, at for troscapp
 oc thianiste, som wore elschelighe, tro thianere ok borghere i Malmøghe
 oss oc wore forældre her til giort haffue, oc the oc there arwinge oc effter-
 15 kommere oss oc wore effterkommere oc kronen oc konungedømet i Dan-
 mark æn her effter at trolighe gøre scule, swo lenge som Malmøghe staaer,
 tha haue wi vnt ok vnne oc giffue meth thette wort opne breff for^{de} wore
 elschelighe borghere i Malmøghe for theres oc wor forscreffne byes beste,
 gagn oc bestand sculd then gardh, iordh ok grund Henrikxstorpp synnen
 20 Malmøghe liggende i Oxie hærith meth bygning, ager oc æng oc markæ-
 skæll oc all then gardhs tilliggelsse, engte vnden taghet, ee hwat thet
 helst heder eller ær, som ther nw tilligger eller til lighet haffuer, swo meghit
 som oss ther wti rættelighe till fallet er aff brøde wæghne effter Anders
 Martenssons døth, som wor foghet war i Malmoghe, til ewerdhelich eyæ.
 Oc aff thy at wi thenne for^{de} gardh Henrikxstorpp meth all hans tilliggelsse
 25 forscr. wore elschelighe borghere i Malmøghe swo vnt oc gyffuet haffue til
 ewerdhelich eyæ, som her forescreuit staaer, tha haue wi wort secret meth
 wiliæ oc witscapp effter wort righes radhs rath ladet hengis for thette
 breff. Datum in castro nostro Worthingburgh anno domini millesimo cd^o
 xx primo sabbato infra octauas uisitacionis beate Marie uirginis gloriose.

30 København.

1429. 20. maj.

8

Kong Erik 7. af Pommern tillader nuværende og fremtidige borgmestre i Malmø at bære »guld og forgyldt«.

A: Malmø stadsarkiv. A 5. Perg. 22,5 × 12 (plica 2,5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, beskadiget, DKS. nr. 62, i perg.rem; trækapsel. Paa bagsiden m. hd. fra
 35 2. halv. af 15. aarh.: *super portacione auri* og m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *kong Erichs breff om guld at føre*. — Aa: Malmø stadsarkiv. Malmø stads privilegiebok

opplagd 1664 f.13v. — *AaI*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.16v (c. 1695).

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 6394 (i udtog); L. Weibull, Dipl. civ. Malmog. 27; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 329.

W y Erik, meth gudz nathe Danmarks, Swerighes, Norghes, Wende ok ⁵
 Goda koning ok hertugh i Pomern, gøre witerlicht meth thette breff
 alle the nw ære, <ok> som til komende wordhe, at for troscap, willichet ok
 mangfoldelich tro thieniste sculd, som wor kere fforfadher, fordhum
 konung Waldemar, ok wor kere nathige ffrue, fordhum drotning Marga-
 rete, gudh there syelæ nathe, ok wy effter thøm all tiidh befunnet haffue ¹⁰
 aff there ok wor erlich ok elschelich kÛpstadh i MalmÛyæ, ok wy oss ok
 wor kere husfrue ok wor ffatherbrodhersÛn hertugh Buggeslaff aff Pomern,
 vm wor *Herre* thet swo forseet haffuer, at wy ey echte barn eller bÛrn
 effter oss leuende wordhe latende, ok wore effterekommere konunge ok
 rikit wy alle oss trÛstlike vm til for^{de} wor kÛpstadh ok hans radh ok inne- ¹⁵
 boende borghare ok menheet forsee, at the her effter trolica ok willichlica
 plichtughe gøre ok beuise scule ewynnelicæ, tha vnne wy ok giffue ok aff
 wor serdeles nathe *gernæ* til lade effter wort rads radh, at the, som burge-
 mestere ere ok i kommende tiidh burgemestere wordhe i for^{de} MalmÛyæ,
 mughe gull ok forgylt bære til euich tiidh, thøm ok for^{de} wor elschelich ²⁰
 by ok kÛpstadh til serdeles ere ok werdhicheet, ok stadhfestæ wy thenne
samme nathelich gaue ok vnnelisse meth thette breff i alle matæ, som for-
 screuet star. Datum in castro nostro Haffnensi sub anno domini mcdxx
 nono feria sexta infra octauas pentecostes nostro sub secreto presentibus
 appenso. 25

Ad mandatum domini nostri regis speciale in
 presencia consiliariorum Io. P. cancellarius.

Serridslev.

1434. 10. februar.

9

Kong Erik 7. af Pommern paalægger alle, som har jordegods i Malmø, at være behjælpelege ved byens befæstning. 30

A: tabt. — *Aa*: Stadfæstelse af Christian I. 1452 29. aug. — *AaI*: Malmø stadsarkiv. Magistratens i Malmö privilegiebok upplagd 1758 52. — *Ab*: Malmø stadsarkiv. Registrum uille MalmÛyge f.19r m. overskr.: *Wdskrift aff wor nathuge her kongens breff pa mur.*

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 6677 (i udtog); L. Weibull, Dipl. dioec. Lund. III 137 (efter ³⁵

7 <ok>] *mgl. A.* 11 i] *tilf. m. anden hd. A.*

Ab); L. Weibull, Dipl. civ. Malmög. 28 (efter *Ab*); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 330 (efter *Ab*).

Text efter Aa.

Wii Eric, *meth* gudz nadhe Danmarcks, Sweriges, Norges, Wendes
 5 Gotes koning oc hertogh i Pomern, bethe oc biuthe alle the, som
 iordhe gotz haffue i Malmøghe, hwo the helst ære, leghe eller lerdhe, at
 the hielpe til atfæste oc mwre for^{ne} by, hwer effter thy som han ther gotz
 oc hws oc iordh inne haffuer, swo frampt the æy wele, at theres hws oc
 iordh skule komme i konings oc byes wære. Scriptum in curia nostra
 10 Seritzsloff die beate Scolastice uirginis nostro sub secreto anno etc.
 xxx^{mo} quarto.

Visborg.

1437. 23. april.

10

Kong Erik 7. af Pommern giver Malmø by et byvaaben.

A: Malmø stadsarkiv. A 7. Perg. 22 × 20,5 (plica 2) med vaabentegning. Røde og
 15 hvide silketraade. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Koning Erich breff paa
 Malmøs vaben.* — *Aa1*: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664
 f.14v. — *Aa1a*: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 251 (c. 1670). —
Aa1b: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.17v (c. 1695).

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 6876 (i udtog); L. Weibull, Dipl. civ. Malmög. 28 (m. facs.
 20 af dokumentet); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 331.

Wii Erick, *meth* gudhs nadhe Danmarks, Swerighes, Norghes, Wendes
 oc Gotes konung oc hertugh i Pomerem, gøre witerlicht alle the thette
 wort opne breff see eller høre, at wii aff wor *serdeles* nadhe oc gunst swa
 oc for troscap oc willich thieniste sculd, som ware elschelighे borghe-
 25 *mestere*, radh oc ganze meenheet i Malmøye oss oc rikin hertil giort haue
 oc the oc there effterkommere i til komende tiidhe willichlighе gøre oc
 beuisse scule ewynnelica oss oc wor fatherbrotherssøn hertugh Bugslaff
 aff Pomerem, vm wor herre thet swa forseet haffuer, at wii vtan echte børn
 eller barn aff gangende wurdhe, oc wore arwinge oc effterkommere, konunge
 30 aff wor fæthernes slecht oc rikin, giffue oc vnne them oc there effterkomme,
 them til ære oc werdicheet, til ewich tiidh these vnderscreffne wapn oc
 clenodia vti incigle oc schiold at føre, swasom er et røt grips howith *meth*
 rødh hals oc rødhe øren oc owen pa howithet een forgult krone vti et whit
 feld, oc vpa hielmen sammelethis eet røt grips howit *meth* een forgylt krone
 35 *meth* een busk strudzfielhre myt aa kronen, hwidh oc rødh, effter thy som
 the her for nædhen maledhe bescreuen stande. Til witerlicheet oc stadh-

6 eller] elles *Ab*.

festilsse thenne gaues oc wapns haue wi wort secret incigle budhet henges for thette breff. Datum Gotlandie in castro nostro Wisborgh anno ab incarnatione domini mcdxxx septimo die beati Georgii martiris gloriosi.

Dominus per se ore proprio presente et testimonium gerente Laurencio Brand cancellario. 5

Helsingborg.**1440. 13. november.****11**

Kong Christoffer 3. af Bayern tager borgerne i Malmø under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, Erik af Pommern har givet dem, og fastsætter yderligere en række bestemmelser. 0

A: Malmø stadsarkiv. A 8. Perg. 45 × 24,5 (plica 5,8). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 66, i blaa og røde silketraade. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Kong Christoffers privilegium*. — Aa: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyge f.31r. — Ab: Univ. Bibl. AM. 4° 42 (1561). — Ac: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.20r. — Ad: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok 15 upplagd 1664 f.15v. — Ad1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 254 (c. 1670). — Ad2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.19r (c. 1695).

Tryk: Kolderup-Rosenvinge V 92 (efter Ab); L. Weibull, Dipl. civ. Malmog. 29 (efter A); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 332. — Reg.Dan. nr. 3658; Rep. 1. rk. nr. 7117. 20

Wy Cristoffer, meth gudhs nadhe Danmarcs, Wendis oc Gotes koning, palantzgreue paa Rein oc hertigh i Beyern, gøre widerlicht alle mæn, at wy aff wor sonderlighe gunst oc nadhe haue taghit oc vntfongit oc taghe oc vntfaa meth thettæ wort opnebreff wore elschelighe burghemestere, radhmen, burghere oc all menichet, som bygge oc boo i wor kopstædh 25 Malmøge, vdi wor sonderlighe wern, hæghe oc konungelighe bescherming. Item stadhfeste wy oc vnne them atnyde, haue oc brughe alle priuilegia, friihet oc nadhe, som koning Eric them fore oss vnt hauer, i alle made oc meth alle article, som hans opnebreff luder, som han them ther vppa giuet hauer, meth hans hængende incigle. Thoc wele wy haue selffue macht 30 atleyde, hwem oc naar oss tæckes, oc swo schall wor foghit oc haue i for^{ne} wor køpstædh Malmøge; leydes oc nogher, som ær modh noghen wor burghere, tha schall thet berettis wor foghit, oc han schall tha sighe honum leyden vp vden arght. Item vnne wy oc giue for^{ne} wore elschelighe burghemestere, radhmen oc burghere aff wor sønderlighe gunst oc nadhe thesse 35 effter^{ne} priuilegia, nadhe oc friihet.

<1.> Fførst at engen schall eller maa gange eller riidhe i for^{ne} wor køpstædh meth spænte armbørst dagh eller nat; dørghes thet oc nogher

atgøre oc fonger ther schade ouer, han schall beholde schaden vbøter, oc schall ængen gange meth swærdh eller armbørst lenger, æn han ær kommen i sit herberghe.

〈2.〉 Item at alle hande køpmandscap, som wæyes i stædherne, schall oc wæyes i Malmøge. Hwo thet icke gør, han schall giue three marck, som sæll, oc three han, som køber, halfft koningen oc halfft byen.

〈3.〉 Item schall eller maa ængen gøre bebindelsse, som kalles swedelagh, modh nogher vnder liiff oc gotz.

〈4.〉 Item naar nogher thydesch eller vdhlandsch dør i Malmøge, tha schall giues aff hans gotz hwor tinde penning, halff koningen oc halff byen.

〈5.〉 Item hwosom ligger i Malmøge føre køpmand winter eller sommer oc ey gaar i kost meth nogher burghere, han schall giue winterleye oc sommerleye, som anner stædh ær sidhwane i righet.

〈6.〉 Item schall enghte selscap eller kompenii wære i for^{ne} wor køpstædh vden effter wor foghedis oc for^{ne} wore burghemesteris oc radhmends samthytte oc fulburdh.

〈7.〉 Item at ther maa wære i for^{ne} wor køpstædh Malmøge hwort aar eet iarmarckneth, oc thet schall aarlighe paa gaa sanctæ Pædhers oc sanctæ Pauels afften vm middaghs tiidh oc affgaa wor frwæ dagh om middaghs uisitacionis.

Thesse for^{ne} article haue wy sønderlighe vnt oc giuet for^{de} wore burgemestere, radhmen, borghere oc menichet i Malmøge, paa thet at wor køpstædh ther aff forbædres maa. Thoc wele wy haue fuldmacht them at forbæthre oc till eller aff atsette, vm oss tycker thet nyttelicht wære. Thy forbythe wy alle, e hwo the hælst ære, oc serdelis wore foghede oc æmbitzmæn forscreffne wore burghemestere, radhmæn, burghere oc menichet eller noghen aff them modh thenne wor gunst oc nadhe i nogher madhe athindre, mødhe, tøffue eller vforrette vnder wor konungelighe hæffnd oc vredhe. Datum castro nostro Helsingburgh dominica proxima post festum beati Martini episcopi nostro sub secreto anno domini m^ocd^oxl^{mo}.

Helsingborg.

1440. 14. november.

12

Kong Christoffer 3. af Bayern meddeler borgerne, at han har stadfæstet deres privilegier og yderligere har givet dem nogle flere artikler og paalægger dem at vise lydighed mod borgmestre og raad.

35 A: Malmø stadsarkiv. A 9. Perg. 23,5 × 11 (plica 2,5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 66, i perg.rem. Paa bagsiden m. hd. fra 2. halv. af 15. aarh.: *littera regis Christofori super confirmatione privilegiorum civitatis.* — Aa: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.15r.— Aa1: Sv. RA. Skånska

komm. handl. Städernas privil. 253 (c. 1670). — *Aa2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.18v (c. 1695).

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7118 (i udtog); L. Weibull, Dipl. civ. Malmog. 32; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 334.

W y Cristoffer, meth gudhs nadhe Danmarcks, Wendis oc Gothis ⁵ koning, palatzgreue paa Reyn oc hertugh i Beyern, helsse alle wore ælschelighe burghere oc menighet, som bygge oc boo i Malmøge, kærlighe meth gudh oc wor nadhe. Wider, kære wener, at ethere burgemestere oc radh haue nw wærit her hoos oss meth ethere priuilegiis oc ladit oss them see oc høre oc them haue wi stadhfest oc vnt oc giuet ether ther noghere ¹⁰ flere article till fore alles ethere bestandelsse skyld, som i fonge athøre i wort opne breff, som wi ether ther paa giuet haue. Oc haue wi vnt oc giuet for^{ne} burgemestere oc radh at nyde, haue oc brughe swo dane friihet oc priuilegia, som koning Erik them fore oss vnt hade, swo længe wor nadhe ¹⁵ till sigher. Thy bethe wi ether oc biuthe alle oc hwor serlestis, ati wære them hørege oc lytheghe paa wore weghne, som ether bør at wære ethere borgemestere oc radh, oc lader thet ængelund. In Christo ualete. Scriptum in castro nostro Helssingborgh feria secunda proximo post festum beati Martini episcopi nostro sub secreto presentibus appenso anno domini millesimo cd^o quadragesimo. 20

København.**1445. 7. oktober.****13**

Kong Christoffer 3. af Bayern forbyder alle at bære armbrøst, sværd eller andet væрге i Malmø længere end til deres herberge.

A: Malmø stadsarkiv. A 10. Perg. 24 × 10 (plica 3,6). Seglsnit udrevet. Paa bagsiden m. hd. fra 2. halv. af 15. aarh.: *de armis* og m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Koning Cristoffers priuilegium om werge*. — *Aa*: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f.31v. — *Ab*: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.16v. — *Ab1*: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 256 (c. 1670). — *Ab2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.20r (c. 1695).

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7555 (i udtog); L. Weibull, Dipl. civ. Malmog. 30 note; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 340. 30

W y Cristoffer, meth gutz nadhe Danmarcks, Sweriges, Norges, Wendes oc Gotes koning, palantzgreue pa Riin och hertuch i Beyern, gøre widerlicht alle men, at fore oss haue beræt wore elskelige burghemestere i Malmøghe, at noghre ære, som dørges ath bære wærghe ther i therres by ³⁵ omoth the priuilegia oc friihet, som wy them giuet haue, hwilket wy ængelund tilstædhe wele. Thy forbiuthe wy alle at bære eller bære ladhe armborste, swærd eller noghre andre wærghe i for^{ne} wor køpstæth Mal-

møghe længer æn til sit hærbergh. Dørges oc noghre her omoth atgøre, tha biuthe wy ether, wore foghet, burghemestere oc radhmen, att taghe thet werghe fran them, som the tha swo nær sigh haue, oc rætte ther ytermere ouer som ouer them, wort both ey holde wele. Scriptum castro nostro
 5 Haffnensi ipso die beate Birgitte nostro sub secreto presentibus appenso anno domini medxl quinto.

København.

1446. 18. oktober.

14

Kong Christoffer 3. af Bayern fastsætter en række bestemmelser vedrørende Malmø, navnlig angaaende forholdet mellem fogeden og borgmestre og raad.

- 10 A: Malmø stadsarkiv. A 11. Perg. 40,5 × 19 (plica 3,8). Brudstykke af kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 66, i perg.rem. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Konningh Kristoffers priuilegium giuen till Malmø by (och toldboden belangendes tilf. m. hd. fra 2. halv. af 16. aarh.)*. — Aa: Arnamagn. inst. AM. 4° 42 (1561). — Ab: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.22r. — Ac: Malmø stadsarkiv.
 15 Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.16v. — Ac1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 257 (c. 1670). — Ac2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.20v (c. 1695).

Tryk: Kolderup-Rosenvinge V 94 (efter Aa); L. Weibull, Dipl. civ. Malmog. 33. Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 342. — Reg.Dan. nr. 3768; Rep. 1. rk. nr. 7625.

20 **W**y Cristoffer, meth guds nathe Danmarcks, Sweriges, Norges, Wendis och Gotes koningh, palantzgreue pa Riin oc hertuch i Beyern, giøre witherlicht, ath aar effter guths byrd thusende ffyrehundrethe føretyughe pa thet siætte sancti Luce dagh ewangeliste komme fföre oss wor ffoghit i Malmøge Hans Myndell oc borgemestere oc rædh i same sted
 25 meth nogre article, som the om messemye oc twedracht haffde, hwilke article wy effter wort radhs radh hørde oc grandgywelighe ouerwowæ oc wele, ath the sculle swo holdes, som hær effter stonder.

⟨1.⟩ Fførst ath hwo syn hals forbryder oc kommer ther bøn oc bodh fore, then bodh scal wor foghet pa wore weynæ all ene vpbære oc ecke byen.

30 ⟨2.⟩ Item ath Malmøges byfred i haffuit schal recke till then annen reffell oc her for innen, swo ath hwat sagefald, ther faller vden then annen refell, then tagher wor ffoghet vppa wore weynæ oc ecke byen. Hwat sagefald, ther faller for innen then annen refell, then tagher byen effter therres priuilegyes vthwiselse, oc wor foghet tagher vm høstmarcket, som
 35 the pleyæ ath taghe paa Skanøør oc Falsterbodhe effter fiskeleye ræt, oc annen tiid vm aaret tha tagher wor ffoghit oc byen, som bysenss priuilegye vdwisser.

⟨3.⟩ Item vm wyndughpenninghe lathe wy till, ath wor foghet tagher x engilske oc byen x engilske.

⟨4.⟩ Item vm pryntzel prantzel wele wy, ath wor foghet tagher two-deelen ok byen then thredia deell, oc thet same lathe wy oc tiill vm bødicker, slactere oc tilslagher.

⟨5.⟩ Item aldermæn oc alle the, nu i æmbedhe ære eller hær efter ingangende worde, wele wy, ath the schule swærie wor foghet oc wore borgemestere oc raedh i Malmøge paa wor weynæ oc engen anden, ath the scule wære oss oc wor byy Malmøge hwll oc troo, oc vm noger faller for brøde i the forscreffne æmbide, ath all wor koninglich ræt vforsømmeth bliffuer.

⟨6.⟩ Item hwo som borgerscapp wil wynnne i Malmøge, han scall swærye wor foghet, borgemestere oc radh paa wore weynæ, som forescreuit staaer, ath wære oss oc wor byy hwll oc troo oc taghe husfrw oc bygge oc boother i thry aar.

⟨7.⟩ Item hwilken fræmeth, som for brøde kommer vm høstmarcket, han scal bethræ a modh wor foghit, som fiskeleyæ ræt vthuiser, oc amodh byen, som preulegyen vthuiser. Engen scall vthfiske eller gotz vthskibe aff Malmøge, han ær tollfry eller ey, vden han tagher teghen aff wor toller.

⟨8.⟩ Item scall engen syde i wor foghetbodh vm høsten for vthen wor foghet, eller hwem han kaller ther till aff radhet for synderligh sagh skyld.

⟨9.⟩ Item naar nogher scall therres leyde haue, tha scall wor foghit och borghemesteræ leyde giue pa wore weynæ. Scall ther noghet for leyde vtgifues, tha scall wor foghet twodelen haue oc byen een deell.

⟨10.⟩ Item wele wy, ath engen wor borgher scall fry noghre fræmethæ mæns gotz vth, vden han gifuer oss wor toll vnder hans høgeste brøde.

⟨11.⟩ Item vm wycten vnnæ wy borgemestere oc radh, thoc swo: faller ther nogher brøde vdi, tha scall wor foghit haue halffdelen ther aff oc byen halffdelen vden taghen halsløsgerningh.

⟨12.⟩ Item scule borgemestere eller radh i Malmøge enghæ nyy alæghe legge vppo, vden wor foghet ær ther ouer. Ær thet nogher stoor thing, ther oss oc righen pa gelder, tha scall thet ey skee vthen wor athspørielsæ oc willghe.

Datum castro nostro Haffnensi anno et die quibus supra nostro sub secreto presentibus appenso in testimonium premissorum.

København.

1449. 13. marts.

15

Kong Christian 1. stadfæster Christoffer af Bayerns brev angaaende forholdet mellem fogeden og borgmestre og raad i Malmø (nr. 14).

A: tabt. — Aa: Kgl. Bibl. Uldall 4° 250 f.59r (2. halv. af 16. aarh.).

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7861 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 345.

Wy Christiann, meth gudtz naade Danmarchis, Vendis och Gottis
 konning, greffue y Oldenborrig och Delmenhorst, giørre witterligtt,
 ath wy aff wor elschelige raadtz raad haffue stadfest och stadfestir meth
 thette worth obne breff the breff och the artichler, som wor forfadir
 5 konning Christ|tophir gaff och schichede emellom wor foghith y Malmø
 och borgemestir och raad sammestedtzt, huilche breff och artichle som
 thette wor stadfestilse breff er wndir hengtth. Och wille wy, ath thet
 breff och the artichle saa faste och vbrødeligenn holdis schulle, som the
 lyde och vduisse. Thii forbiude wy alle, ehuo the helst ere ellir werre kunde,
 10 her emoid ath giørre || y nogenn mode wndir woir konninglige heffn och
 wrede. Datum in castro nostro Hafnia crastino die beati Gregorii martiris
 nostro sub secreto presentibus appenso mcdxlix.

København.

1449. 20. april.

16

*Kong Christian I. tager borgerne i Malmø under sin beskyttelse og stad-
 15 fæster de privilegier, de har faaet af tidligere konger i Danmark, samt forbyder
 borgerne at tage »husbondhold« af nogen undtagen kongen eller borgmestre og
 raad paa hans vegne.*

A: Malmø stadsarkiv. A 12. Perg. 35 × 19 (plica 6,8). Kongens segl i rødt voks i
 ufarvet, DKS. nr. 72, i røde og grønne silketraade. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af
 20 16. aarh.: *Gamble kong Cristiers stadfestelse.* — Aa: Malmø stadsarkiv. Registrum
 uille Malmøyghe f.32r. — Ab: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd
 1664 f.18r. — Ab1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 259 (c. 1670).
 — Ab2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.22r (c. 1695).

Tryk: Rep. I. rk. nr. 7882 (i udtog); L. Weibull, Dipl. civ. Malmog. 35; Herlitz,
 25 Privil. f. Sveriges städer I 346.

Wy Cristiern, meth gudhs nathe Danmarks, Wendes oc Godes koning,
 greffue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre widerlicht alle men,
 at wy aff wor synderleghe gunst oc nathe haffue taghet oc vntfanget oc
 taghe oc vntfaa meth thette wort obne breff wore elskeleghe borghemestere,
 30 radhmen, borghere oc all menighet, som bygge oc boo i wor køpstæth
 Malmøghe i Schonæ, vdi wor koninglige heghn oc beskermelsse besynder-
 leghe atforsware oc fordegtinge til rætte, oc stathfeste wy oc vnne them
 atnyde, haffue oc brughe alle priuilegia, frihet oc nather, som wore for-
 fethre, koninge i Danmark, them fore oss natheleghe vnt oc giffuet haffue,
 35 i alle made oc i alle article, som theres obne breff lude, som the them ther
 vpa giffuet haffue, oc ther ower forbiuthe wy nogher wor borghere i
 Malmøghe athaffue eller taghe hosbonde hold aff nogher vden aff oss eller

5 Christ|tophir] rett. fra Christ|tiernn A.

borghemesterne oc radhet i Malmøghe pa wore weghne. Item wele wy haffue fulmacht thesse forerørde priuilegia atforbethre oc forwandle, effter thy som nyttelicht ær oc behoff gørs. Thy forbiuthe wy alle, ee hwo the helst ære, oc serdeles wore foghedhe oc embitzmen for^{ne} wore borghemestere, radhmen, borghere oc menighet eller noghen aff them omodh⁵ thenne wor gunst oc nathe i noghre made athindre, møthe, qwælie eller vforrætte vnder wor koningleghe heffnd oc wrethe. Datum castro nostro Haffnensi dominica Quasimodogeniti nostro sub secreto presentibus appenso anno domini millesimo quadringentesimo quadragesimo nono, anno uero regni nostri Dacie primo.

10

Kalundborg.**1451. 7. maj.****17**

Kong Christian 1. giver borgerne i Malmø toldfrihed i overensstemmelse med deres tidligere privilegier.

A: Malmø stadsarkiv. A 13. Perg. 23,5 × 11,5 (plica 3,8). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 74, i perg.rem. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *paa* 15 *toldfri at were*. — *Aa*: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.33r. — *Aa1*: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 294 (c. 1670). — *Aa2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.45v (c. 1695). — *Ab*: Malmø stadsarkiv. Magistratens i Malmö privilegiebok upplagd 1758 50.

Tryk: Weibull, Dipl. civ. Malmog. 36; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 349. — 20 Rep. 2. rk. nr. 41.

Wy Cristiern, *meth* gudz nadhe Da⟨n⟩marks, Norges, Wendes oc Gotes koning, greffue i Oldemborgh oc Delmenhorst, gøre widerlicht alle mæn, at wii aff wor sønderlighe gunst och naadhe haffue vnt wore elscheliche borghemestere, raadhmen och mene burghere i Malmøywe toldfrii²⁵ at wære i wort riighe Danmark i alle maadhe, som wore forfædhres och wore priuilegia och stadhfestelsse thøm ther paa giffne ydermere wdhiise. Thii forbiwthe wy alle wore fogedhæ, toldere oc æmbitzmæn och alle andræ, æ hwo the hælst ære, som for^{ne} wore borghere eller nogher aff thøm hender til atkomme i for^{ne} wort riighe Danmarek, athindre eller hindre³⁰ ladhæ, tøffue eller vforrette moodh for^{ne} theris priuilegia vnder wor konungxlige hæffnd och vredhæ. Datum castro nostro Kaalundeborgh feria sexta proxima post festum beati Iohannis ante portam latinam nostro sub secreto anno domini m^ocdl primo.

Dominus Eggert Frille in presencia³⁵
domini regis.

22 Da⟨n⟩marks] Damarks A.

København.**1452. 22. april.****18**

Kong Christian 1. fritager indtil videre borgerne i Malmø for den aarlige byskat paa 300 lybske mark, navnlig fordi de den foregaaende vinter har vist sig som tro dannemænd mod rigets fjender.

- 5 A: Malmø stadsarkiv. A 14. Perg. 24,5 × 14 (plica 4,2). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, brudstykke, DKS. nr. 74, i perg.rem. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Gamble koning Cristiers breff om byskat.* — Aa: Malmø stadsarkiv. Malmø stads privilegiebok upplagd 1664 f.33r. — Aa1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 293 (c. 1670). — Aa2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas 10 privil. f.45r (c. 1695). — Ab: Malmø stadsarkiv. Magistratens i Malmö privilegiebok upplagd 1758 51.

Tryk: Weibull, Dipl. civ. Malmog. 36; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 351. — Rep. 2. rk. nr. 135.

- 15 **W**ii Cristiern, meth gudhs nadhe Danmarks, Norges, Wendes oc Gotes koning, greue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre widerligt alle men, at fore troskap oc wellighe thieniste, som wore ælskelige borghemestere, radhmen oc menighet i wor køpstæth Malmøge oss oc wort righe Danmark her til giort oc bewisd haffue oc sønderligh, som the nw i winter trolighe bewisde segh som tro donde men modh wore oc righens fiende i wor fra-
20 wærelse, oc her effter trolige gøre oc bewise schule oc mwe, tha haffue wii nadheligh vnt oc giffuet oc vnne oc giffue thøm meth thette wort obnebreff theres aarlighe byskat vppa thry hundrethe lubeske mark, swo lenge wor nadhe tilsigher. Til ydermere forwaring her om haffue wii ladet wort secret hænges nædhen for thette wort breff, som giffuet ær vppa wort
25 slot Købendeaffn sancti Iørghens afften anno domini med quinquagesimo secundo.

Ad relacionem domini Ottonis Nicolai
magistri curie.

København.**1452. 29. august.****19**

- 30 *Kong Christian 1. stadfæster Erik af Pommerns brev af 1434 10. februar (nr. 8) angaaende byens befæstning, særlig paa grund af den tro tjeneste, borgerne den foregaaende vinter har ydet mod rigets fjender.*

- A: Malmø stadsarkiv. A 15. Perg. 27 × 15,5 (plica 4,3). Seglsnit udrevet. Paa bagsiden m. hd. fra slutn. af 15. aarh.: *om bys befæstning.* — Aa: Malmø stadsarkiv. 35 Magistratens i Malmö privilegiebok upplagd 1758 52.

Tryk: Weibull, Dipl. civ. Malmog. 37; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 351. — Rep. 2. rk. nr. 159.

Wii Cristiern, meth gudz nadhe Danmarcks, Norges, Wendes oc Gotes koning, greue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre widerligt alle men, at wore ælskelighe borghemestere oc radhmen i wor køpstæth Malmøge haffue nw hafft theres budh her fore oss meth eet obnebreff, som wor forfather koning Erik them giffuet haffuer, om at fæste oc mwre for^{ne} 5 wor køpstæth Malmøge, oc ludher ordh fran ordh, som her effter screffuit staar: Wii Eric, meth gudz nadhe Danmarcks, Sweriges, Norges, Wendes oc Gotes koning oc hertogh i Pomern (etc. = nr. 8). Tha ære wii meth wort ælskelighe radh, som nw her hoos oss nerwærendes ære, ther om swo til eens wordhne at fore then tro thieniste, som wore kære borghere i 10 samme stæth oss her til oc sønderligh nw i winter modh wore oc righens fiende giort haffue oc æn her effter trolighe gøre skule, wele, at swo holdes skal, som for^{de} koning Erics breff vduiser i alle sine article, som for^{ult} staar. Datum castro nostro Haffnensi die decollacionis beati Iohannis baptiste nostro sub secreto presentibus appenso anno domini millesimo 15 quadingentesimo quinquagesimo secundo.

Ad relationem dominorum Ottonis Nicolai et Eggerti
Fr(ille) militum.

Helsingborg.

1457. 3. februar.

20

Kong Christian 1. tillader borgerne i Malmø selv at bjærge deres strandede 20 skibe overalt i Danmark og Norge.

A: Malmø stadsarkiv. A 16. Perg. 26,5 × 12 (plica 2,5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, beskadiget, DKS. nr. 74, i perg.rem. Paa bagsiden m. hd. fra 2. halv. af 15. aarh.: *de wraak* og m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Gamble koning Cristierns breff om wragh*. — Aa: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmoyghe f.32r. — Ab: Malmø 25 stadsarkiv. Magistratens i Malmö privilegiebok upplagd 1758 53.

Tryk: Weibull, Dipl. civ. Malmog. 38; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 357. — Rep. 2. rk. nr. 693.

Wii Cristiern, meth gutz nathe Danmarcks, Norges, Wendes oc Gotes koning, greue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre alle widerlicht, at 30 wii aff wor sønderlighe gunst oc nathe haue vnt oc tilladet oc vnne oc tillade meth thette wort obnebreff, at naar swo skeer, at noghre aff wore borgheres skibh, skudher, bodhe eller gotz i Malmøghe bryste oc i land gange nogher stædz i wore righe Danmarck eller Norghe, tha mwe the thet selfue bierghe oc redde oc skal æy wære wragh, swo at wore foghete oc 35 embitzmen eller noghre andre omodh therres wilghe sigh ther meth enchte beware skule, swo lenge wor nathe tilsigher. Thii forbiuthe wii alle wore

foghete oc embitzmæn, tollere oc alle andre, ehwo the helst ære, for^{ne} wore borghere her omodh athindre eller hindrelade, tøffue eller i noghre made therres skibh, gotz, fiskeskudher eller baade forrycke eller bort taghe vnder wor koningxlighe heffnd oc wrethe, men helder them atfordhe oc
 5 fræmmie oc behielpelighe atwære meth thet beste for wore skyld. Datum in castro nostro Helsingborgh die beati Blasii episcopi et martiris nostro sub secreto presentibus appenso anno domini mcdl septimo.

Dominus rex per se.

Malmø.

1458. 13. august.

21

10 *Kong Christian 1. stadfæster Erik af Pommerns overdragelse af Henriks-
 torp til Malmø. Jfr. nr. 6.*

A: Malmø stadsarkiv. A 17. Perg. 31 × 20 (plica 4,8). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 76, i perg.rem. Paa seglremmen m. hd. fra 2. halv. af 15. aarh.: *Henrixtorp regis Cristierni*. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Om Henricks
 15 torp 1458.* — Aa: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.18v. — Aa1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 260 (c. 1670). — Aa2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.22v (c. 1695).

Tryk: L. Weibull, Dipl. civ. Malmög. 39; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 358. — Rep. 2. rk. nr. 882.

20 **W**oc Gotes koning, greue i Oldenborgh och Delmenhorst, gøre alle widerlight, at for oss haue beræt wore ælskelige borgemestere oc radhmen aff Malmøge, at Anders Mortenssøns arwinge, som fore sine misgerninger brænder war for Køpendhaffn, haffue ladhit kalle oc steffnd
 25 them nw i wor frawærelse for wort retterthing til Lund oc sæt ther dele pa them for en iordh liggende vden fore Malmøge, som hedher Hinricstorp, som tilhørde for^{ne} Anders Mortenssøn oc kom vnder cronen effter hans dødth meth andre hans gotz oc eyedele for hans misgerninger oc stort reghenscap, som han inne meth segh hathe, ok hans arffwinge wiste ey cronen
 30 fullest fore atgøre, oc koning Eric tha gaff for^{ne} borghemestere, radhmen oc menigheet i Malmøge for^{ne} iord til ewinneligh eyghe, som hans breff ther vpa giffuet ludher oc vdwiser, hwilket breff wii aff wor sønderlighe gunst oc nadhe nw haue stadfest oc fulburdh oc meth thettæ wort obnebreff stadfeste oc fulburdhe oc stande them thet fulkommelighe til for for^{de}
 35 Anders Mortenssøns arffwinges tiltall, oc wele the ther vpa tale oc gøre oss oc cronen aff Danmarck rætt om reghenscap oc alle andre stycke, som wii haffue them til atsighe pa Danmarcks cronnes weghne, tha wele wii haffue then sagh i rette for oss oc wort ælskelige radh aff Danmarck,

swo at hun affrettes som wedherbør. Thii forbyude wii for^{de} Anders Mortenssøns arffwinge oc alle andre, ehwo the helzt ære eller waræ kunne, for^{ne} wore ælskelige borghemestere, radhmen oc menigheet i Malmøghe atsteffne, dele eller vmaghe om for^{ne} iordh i noger made eller segh noghit meth henne atbeware oc for^{ne} wore borghere ther vdi hinder atgøre, til ⁵ thes for^{ne} sagh affræt worder, om noghre ther vpa tale wele i alle made, som forscreffuit stander, vnder wor koningxlige heffnd oc wredhe. Oc ære ther nogre dome eller breff giffne nw i Lund om for^{ne} iord, tha wele wii, at the i enge made scule wære oss oc kronen eller wore borghere i Malmøghe til noghit forfang, sønderlighe thii wii hathe ther enge tilschicket eller ¹⁰ macht giffuet pa wore weghne atsware oc gøre i the ærinde, som thet segh affrætte burdhe. Datum in curia nostra Malmøgensi ipso die beati Ypoliti martiris nostro sub secreto presentibus appenso anno domini millesimo quadingentesimo quinquagesimo octauo.

Ad mandatum domini regis 15
 presentibus dominis Iohanne Torberni et
 Torberno Billæ et Iohanne Oxe militibus.

København.

1477. 28. august.

22

Kong Christian 1. fastsætter en række regler vedrørende handel.

A: tabt. — *Aa*: Uppsala Univ. Bibl. H 126 (beg. af 17. aarh.). — *Ab*: Kgl. Bibl. ²⁰ Uldall fol. 11 f.47v (beg. af 17. aarh.).

Tryk: Rep. 2. rk. nr. 4087 (med varianter til privilegium for København 1477 ^{27.} aug.).

Privilegiet stemmer i det væsentlige overens med Christian 1.s privilegium af 1477 ^{27.} aug. for København (København nr. 33), men er rettet til Malmø. ²⁵

Wy Christiernn, med guds naade Danmarckis, Suerigesz, Norgiesz, Wendesz och Gottis konningh, hertogh wtti Sleszuick, hertugh wtti Holstenn, Stormarnnn och Dytmerschenn, greffue y Olddenborgh och Dellmenhorst, helszer ether alle woresh ellschelige borgemestere och raadtt och mennighedt, som bygge och boo wtti wor och kronnens stadt Mallmøe ³⁰ kierligen med gud och wor naade. Wider kierre guode wanner, att wii aff synderlige gunst och naade suo och for saadann troskaff och guode willie, som the aff stederne osz och wort riige nu loffuitt och thilsagdt haffue, tha haffue wy ladett bestaa med thenum om saadann sølfftold, som wii

27—28 hertugh . . Holstenn] *mgl. Ab.* 29 woresh ellschelige] ossz ellschelige wore *Ab.* — och] *mgl. Ab.* 30 och (1)] gandsche *tilf. Ab.* — stadt] kiøbstedt *Ab.* 31 guode] *mgl. Ab.* 33 och (1)] *rett. af skr. fra om Aa.*

paalagt haffue, oc theresz kiøbmend giffue aff thystøll, the hiidt indtill
 føre, saa lenge att wy der ydermere faa thalett med wor allmue och kiøbste-
 mend, doch *meth* saadann schell och wilkaar, att the ingenn tønne thystøll
 her epher schulle kiøffe eller sellgie dyrere enndt 18 danske schillinge ||
 5 och føre *thet*, som gott er, och maa eller schall ingenn dansch mandt,
 borger eller nogen anden, *tønne* thystøll dyrerre indkiøffue eller wdsellgie
 igienn ennd xviii β, som schreffuitt staar; findesz nogenn her imoed att
 giørre forsk^{ne} *thønne* thystøll dyrere att sellgie eller kiøbe ennd 18 β eller
 fører ont øll, tha schulle the haffue forbrudt, huad øll the haffue *meth*
 10 att fare och pendingenne med, som the øllit forre soldt haffue.

Skulle alle thyscke kompanii werre och bliffue afflagdt, och huo som
 will aff the thyscke, maa were wtti the danske kompanii, och ald thysche
 schulle huert aar faare her aff landett inden s. Andreæ dagh och komme
 igien med første offuen wandt och ey ligge winther leyer her wtti rigett.
 15 Item maa wore kiøbstemend her wtti riigett, som gammell seduanne
 haffuer werridt, haffue och bruge *thøresz* seyladtz thill Thysklandt. ||

Item mand maa her wdførre aff rigett allehonde ware forudenn hon-
 ningh, hafre och heste yngre end v aar ey bedre endt 15 ₤ och hors yngre
 end femb aar och bedre end iiii *mark*.

20 Item øxenn maa driffuesz aff indrigisz mendt thill Falsterbo, Skanør,
 Dragør och andre fiske leyere och kiøbsteder och sameledesz thill Aszenns,
 Koldingh och Riibe och ey lenger aff riigens mendt szynder wdt.

Item bønder maa sellgie och kiøbe med kiøbstemendt ey thill forprang
 och ey med gesterne, och gesterne maa kiøbe och selgie med kiøbstemand
 25 och icke med bønderne, och att ingen mectigh eller wmectig, aandelig eller
 werdsligh, worre embidzmendt eller andre schulle giørre landkiøb eller
 forprang wdenn thill theresz gaard eller bodesz behoff wdenn y frii aarsenns
 marked ther att kiøbe och sellgie epher gammell seduanne; huo her
 emoedt giør, haffue forbrødt, huesz handt handterer, och ther thill iiii
 30 *mark* ||

1 oc] *rett. af skr. fra* om *Aa.* — giffue] *mgl. Ab.* 1—2 indtill føre] indføre *Ab.* 2 der]
rett. fra dett *Aa.* — ydermere] y dirmen *Aa.* 4 her . . dyrere] schulle dyrer her effer
 selge eller kiøbe *Ab.* 6 nogen anden] anden nogen *Aa.* — tønne] for^{ne} thønne *Ab.* 7
 schreffuitt] forskreffuidt *Ab.* 12 the] dett *Ab.* — och . . thysche] Alle thydsche kiøbmendt
 (*hermed beg. nyt kap.*) *Ab.* 13 inden] indthell *Aa.* 14 offuen wandt] obit wande *Ab.* —
 leyer] *rett. m. anden hd. fra* løsz *Aa.*; leiige *Ab.* 15 her . . riigett] *tilf. o. lin. Aa.* 16 bruge]
 beholde *Ab.* — seyladtz] *rett. fra* teylandtz *Aa.* 17 her wdførre] wdtføre her *Ab.* — for-
 udenn] vden *Ab.* 18—19 ey . . aar] *mgl. Aa.* 19 iiii] iii *Ab.* 20 indrigisz] indbyggere
 och rigens *Ab.* 22 riigens] indriiges *Ab.* 23 bønder] *rett. fra* bøndenn *Aa.* 24 kiøbste-
 mand] kiøbstedtmendt *Ab.* 25 ingen] *rett. fra* ingenn *Aa.* 27 gaard . . bodesz] bordtz och
 gaardtzs *Ab.*

Item thyscke mennd skulle ligge y kost meth worre borgiere och ey andenstedtz och ey giøre burgiere forkiøff eller forprang.

Item att ingenn wor burgere eller wndersaatte schulle thage fremmede kiøbmends pendinge eller godtz eller haffue wederlagh med thenum eller bruge thill kiøbmands gaffn eller nytte. Huo som her emoed giør, hand 5 forbryder samme godtz eller pendinge, hand handler med, thill wortt fadebur och ther till koningen xl mark och byen xx mark.

Thii biude wy ether wore borgemester och raadmennd atti strax schicke thill en med burger thill thend, som wtti ethers by paa wore wegne sølff-toldenn oppebaarett haffuer, att the ther lade tage ware paa att lade thage 10 burgenn och wiszenn aff thennum, y nogen maade giørre emoed forsch^{ne} artikle, wii wille selffue lade rettenn gaa offuer thenum, som thett sigh bør, wort breff och bud ey hollde wille. ||

Sammeledesz biude wy och ether, atti her wtti werre thennum behielpelig och bystandigh, y huad maade behoff giøresz, och the ether paa wore 15 wegne thilsigendesz worder och ey thilstede thenum att hinndris eller wforrettes y nogenn maade wnder wor hyllyst och naade. In Christo ualete. Datum in castro nostro Haffnensi feria quinta post Bartholomei apostoli anno mcdlxxvii nostro sub secreto presentibus impresso.

Malmø.

1481. 5. maj.

23 20

Kong Christian 1. giver borgmestre og raad i Malmø en grund og dæmning vest for byen, som de ogsaa tidligere har haft brev paa, med søen, saaledes at de skal lade bygge en mølle, hvoraf de skal have indtægten.

A: Malmø stadsarkiv. A 20. Perg. 26,5×16 (plica 3,8). Perg.seglrem. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Gamble koning Cristiers breff paa then westre sø.* 25 — Paategninger paa bagsiden: *Ihm. Lest paa Malmø byting den 16. may 1631; Lest den 20 feb. 1633.* — Aa: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f.21v. — Ab: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.70v (referat). — Ac: Malmø stads-

1 Item . . mennd] Adt tydsche kiøbmenndt Ab. — ey] ingen Ab. 3 eller] och Ab. 4 wederlagh] a'et er tilf. o. lin. Aa. 5 her . . giør] findis her emodt adt giøre Ab. 5—6 hand . . med] haffue forbrut the samme pendinge eller goedtz Ab. 7 till] mgl. Aa. 8 biude wy] bede wii och biude Ab. — raadmennd] raadt Ab. — atti] att Aa. 8—9 schicke . . en] thillskicke en ethers Ab. 9 som] her till tilf. Ab. 10 ther . . lade] bode her paa lade ware tage och Ab. 12 wille] siiden tilf. Ab. — rettenn gaa] rette Ab. 12—13 thett . . bør] bør att rettis offuer thennom Ab. 14 biude . . och] bede wii och biude Ab. 15 bystandigh] bistanlige Ab. 16 thenum] her wdi tilf. Ab. — hinndris] r'et er tilf. o. lin. Aa. 17—19 In . . impresso] Ether Christo befallendis. Giffuidt wdi wortt chloster i Kiøbenhaffn den 5. dag nest effter sanctii Barthollmeii apostels dagh aar mcdlxxvii wnder wortt signett Ab. 18 Bartholomei] Bertholomei Aa.

arkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.19r. — *Ac1*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.23v (c. 1695).

Tryk: Weibull, Dipl. civ. Malmög. 40; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 369. — Rep. 2. rk. nr. 4854.

5 **W**ii Cristiern, met guds nade Danmarcks, Sueriges, Noriges, Vendes
ock Gothes koning, hertug vti Slesuig ock hertug i Holsten, Stormarn
ock Ditmerschen, greue i Oldenborg ock Delmenhorst, gøre alle vither-
ligt, at fore swodan vmag ock thieneste skyld, som wore borgemestere
ock rad i Malmøge haffue hafft fore oss ock wore forfætre, koninge i
10 Danmarck, ock æn her effter haffue skule fore oss ock wore arffuinge ock
efftherkommere, koning(e) i Danmarck, haffue wii vnt ock giffuet ock
met thette wort obne breff vnne ock giffue for^{ne} wore borgemestere ock
rad i Malmøge, som nw ere ock her effter komende worde i Malmøge, wor
ock kronens grund ock dam liggende westen hoss Malmøge, som the ock
15 tilforn haffue hafft breff vpa, met siøen i swo made, at the mwe ock skule
ther vpa lade bygge een mølle ock møllehws, hwor thet er best ock be-
leygest, til borgemesteres ock radz eyghet nytte ock rente at dele ock
skiffte mellom them ock haffue ock beholde til theres eyget nytte ock
bestand fore swodan vmage ock thieneste, som the dagelige haffue skule
20 fore oss ock wore effterkommere, koninge i Danmarck, ock bysens beste
ock ey gøre noget annen noget ythermere regenskab eller sware aff for^{ne}
mølles rente, dam eller watn. Thii forbiwde wii alle, ehwo the helst ere
eller were kunde, ock serdeles wore fogete ock embitzmen, som nw ere
eller her effter komende worde i wor købsted Malmøge, ock alle andre
25 for^{ne} borgemestere ock rad i Malmøge her vti eller omod athindre eller
hindre lade, mødhe, vmage eller ock i noghre made vforrette vnder wor
koningxlige heffnd ock wrede. Datum in prefata ciuitate nostra Malmog-
gensi in profesto beati Iohannis ante portam latinam anno domini mcdlxxx
primo nostro sub secreto.

30

Dominus rex per se presente Henrico
Dringenberg monetario Malmøgensi.

København.

1483. 22. maj.

24

Kong Hans tager borgerne i Malmø under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af kong Christian og andre tidligere konger i Danmark, samt forbyder borgerne at tage »husbondhold« af nogen undtagen af kongen eller borgmestre og raad paa hans vegne.

11 koning(e)] koning A.

Brevet har foreligget i 2 udfærdigelser: *A*: Malmø stadsarkiv. A 21. Perg. 27,5 × 18 (plica 4,5). Perg.segrem. Paa bagsiden m. hd. fra slutn. af 15. aarh.: *Kong Hanses stadfestillse*. — *Aa*: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.20r. — *Aa1*: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 263 (c. 1670). — *Aa2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.25r (c. 1695). — *B*: tabt. — *Ba*: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.20v. — *Ba1*: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 262 (c. 1670). — *Ba2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.26r (c. 1695). — *Ba3*: Malmø stadsarkiv. Magistratens i Malmö privilegiebok upplagd 1758 60 m. overskr.: *Et likalydande med nästforegående* (o: *A*-teksten); *warandes på sigillen allenest atskillnad*. 10

Tryk: L. Weibull, Dipl. civ. Malmög. 41 (efter *A*); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 372 (efter *A*). — Rep. 2. rk. nr. 5227.

Wii Hans, *meth* gudz nade Danmarcks, Norges, Vendes oc Gothes koning, vdwald koning till Sweriges riige, hertug i Sleszuig oc hertug i Holsten, Stormarn oc Ditmarschen, greffue i Oldenborg oc Delmenhorst, 15 gøre alle witherligt, at wii aff wor sønderlige gwnst oc nathe haffue taget oc wntfanget oc *meth* *thette* wort obne breff thage, anamme oc wntfange wore elskelige borgermestere, radmen, borghere oc menighed, som bygge oc boo vdi wor oc kronens købsted Malmøghe i Skane, vdi wor konninxlige friid, hegn, wern oc beskerming besønderlige atforsware oc fordeytinge till 20 rette. Oc wne oc stadfeste wii them alle therres *priuilegia*, frihether oc nather, som wor kære herre father, *konning* Cristiern oc andre framfarne *konninge* vdi Danmarck them fore oss nadelige oc friest wnt oc giffuit haffue, athaffue, nyde, brwge oc beholde *meth* alle article effther therres breffs ludelsse, som them ther vpa giffne ære, ythermere vtwise oc inne- 25 holde. Oc ther vpaa forbywte wii nagre wore borghere vdi for^{ne} Malmøge attage husbonde hold aff nagher vden aff oss eller borgermestere oc raad i Malmøge vpa wore weygne. Item wele wii oc haffue fuld macht these forrørde *priuilegia* atforbædre oc forwandle, effther thii som nytteligt er oc behoff görs. Thii forbywte wii alle wore foghete oc embitzmen oc alle 30 andre, ehwo the helst ære eller wære kwnne, forscreffne wore borgermestere, radmen, borghere oc mene almoge her omod eller vdi athindre eller hindre lathe, møde, vmage, platzsse, dele eller i nagher made vforrette eller forfong atgøre them omod therres rette *priuilegier* i nager made vnder wor koninxlige heffnd oc vrethe. Datum in castro nostro Haffnensi 35

14 Sweriges riige] Suerig *Ba*. 19 oc kronens] *mgl. Ba*. 20 beskerming] beskiermellse *Ba*. 23 friest] frit *Ba3*. 24—26 *meth* . . inneholde] *mgl. Ba*. 24 article] ord och article *Ba*. 27 eller] och *Ba*. 29 effther . . som] eftersom di *Ba*. 30—31 wore . . kwnne] ihuo de helst ere eller were kunde och særdeeles vores fogder och embedzmend *Ba*. 33 dele] *mgl. Ba*. 34 eller] och *tilf. Ba*.

quinta feria penthecostes anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo tercio nostro regali sub secreto presentibus inferius appenso.

Ad mandatum domini regis in
presencia consiliariorum in
consilio congregatorum.

5

København.

1487. 16. februar.

25

Kong Hans' store privilegium for Malmø. 1. del.

A: Malmø stadsarkiv. A 22. Perg. 67,5 × 39 (plica 4,5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, defekt, men restaureret, DKS. nr. 87 og 88 (ikke anf.), i sort, hvid og rød
10 silkesnor. Sigillatorisk forbundet med nr. 26, saaledes at seglet er fælles for begge dokumenter. — Aa: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f. 15r, sammenskr. med nr. 26, saaledes at slutn. af nr. 25 og indledn. til nr. 26 er udeladt. — Ab: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f. 25r. — Ac: Malmø stadsarkiv. Malmø stads privilegiebok upplagd 1664 f. 21r. — Ac1: Sv. RA. Skånska komm. handl.
15 Städnarns privil. 264 (c. 1670). — Ac2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städnarns privil. f. 26v (c. 1695).

Tryk: L. Weibull, Dipl. civ. Malmög. 43; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 380. — Rep. 2. rk. nr. 6029 m. tilføjelse bd. VII 488.

20 **W**i Hans, meth gwds nade Danmarcks, Norges, Wendes oc Gothes konning, wdwald till Swerige, hertwg i Sleswig, oc i Holsten, Stormern oc Ditmerschen hertwg, greffwe i Oldenborg oc Delmenhorsth, gøre alle witherlicht, at wii aff wor sønderlige gwnsth oc nade, swo oc paa thet at wor købsted Malmøge maa thes ydermere bygges oc forbædres, oc ware kære borgere oc wndersatthe sammestedh mwe thes redeligere widkomme
25 atgiffwe oss paa kronens wegne theres byschat oc annen konningslig tyngge, som thet sigh bør, haue wnth oc giffwith, oc wnne och giffwe wii for^{ne} ware borgere oc wndersatthe, nw ære oc her effther kommende worde, till ewigh tiidh swodan friihed oc priuilegie, som her effther screffwith staar.

30 (1.) Fførsth skall borgemestere oc raadhet nw her effther haffwe theres stads kellere; ther schwlle the haffwe falth thøst øll oc anneth fræmmede øll fore mwelicht køb oc sellie wd, hwem som hentte will, i kannen.

(2.) Item maa hwer mandh, som borgere ær, wndhentagne obenbare krwffuerske, sammeledes haffwe tysth øll fallth wdii theres hwss meth theres gester at dricke oc inchtet wd at sellie i kanne tall wden borge-
35 mestæres oc radzsens tilladelse, oc ther fore schwlle thee giffwe konningen iii øre penninghene om aarith, ij øre om wintheren oc ij øre om sommeren. Gör nogher her emodh, giffwe konninghen iii marck oc staden iii marck.

(3.) Item mwe hwer man, som borgere ær, oc wdii krwe haffwe danst øll fallt bode innen hwss oc wden hwss at selie fore penninge.

⟨4.⟩ Item hwilken man, som tapper wiin, ehwat wiin *thet* helst ær, han tappe *meth* reth bys stob oc fwll made. Gør han *thet* ey, tha schall han mysthe *thet* fadh, han tapper aff, om *thet* ær bewiselicht, oc halffdelen aff swodan wiin schall konningen haffwe oc halffdelen raadeth.

⟨5.⟩ Item komme nogre gester eller fræmede køpmen till byen *meth* 5 theres købmanschab, som icke ære liggere ther i byen, oc schibbe theres gotz wpp *meth* swodane skell, at the ther theres marcketh wille gøre, thaa mwe the ey wdføre *thet* gotz igen, førr the haffwe hafft *thet* ther fallth i viii dage. Tolle sydhen theres toll oc føre theres gotz till skybs oc faare, hwort them lysther. Men kommer nogher gesth oc will faare *meth* 10 sith gotz i landhet *meth* woghen, han giffwe syn toll oc faare i friith, nar hannom lysther.

⟨6.⟩ Item ware *thet* oc swo, at noghen køpman setthe eller lodh seethe sith gotz ther wpp *meth* swodan skell, ath han wille haffwe *thet* gemnen Swndeth, nar skib eller flode komme, han skibe sith gotz wdh igen, nar 15 hanom lysther, oc giffwe syn toll dh oc fare *meth* friith.

⟨7.⟩ Item skwlle inghen gester eller køpmen, som icke ære liggere ther i byen, ingen boodh, gardh eller hwss wpholle, oc inghen aff the liggere ther ære, mwæ tage andre køpmen ind till them, men the skwlle wære till kosth oc herbære *meth* borgerne. Hwo som her emodh gører, bøde kon- 20 ningen xl marck oc staden xl marck, wden the kwnne syndherlige gwnsth forhwerffwe aff konninghen eller hans fogide, borgemestere oc raadheth.

⟨8.⟩ Item inghen gesth købe aff gesth. Hwo *thet* gør, han haffwe forbrødet *thet* gotz, han køber, halfft till konningen oc hallfft till staden, oc paa begges theres skade, swo well then ther sell, som then ther køber. 25

⟨9.⟩ Item gester, the som komme hiidh till staden at sellie oc købe, the giffwe theres gasteskwdh wdh en tydh om aarith paa fogidens wegne *meth* stadzens bwdh, som gammill sedwane ær. Hwo *thet* icke gør, bøde konningen iii marck oc staden iii marck oc gyelde thaa orlige well.

⟨10.⟩ Item skall ingen gesth selye sith gotz wdii skib eller paa bryggen. 30 Han skall førsth skybbe *thet* wpp i syth herbergere oc sællieth sithen, wndentagith korn, tønner oc færsk sylldh. Hwo *thet* icke gør, bøde konningen iii marck oc staden iii marck.

⟨11.⟩ Item engen fræmedhe kræmære maa staa lenger wdii byen æn tre dage en tiidh om aareth oc *meth* færske wære, wdhen han haffuer søn- 35 derlicht aarlogh aff konningen. Hwo her emodh gyør, haffwe forbrødith sy⟨n⟩ kram, som han *meth* wde stander, hallfft till konningen oc hallffth till byen.

37 sy⟨n⟩] sym A.

〈12.〉 Item hwilken køpman, som kommer till staden *meth* klede, lærith oc annith slicht køpmanskab, han skall skibet wpp wdii sith *herberghe* hiem till en borger oc haffwith paa loffth eller wdii hwsse eller i garden oc henge syth tegn wd, om han swo will, men icke maa han haffwe syn
5 kram paa gaden eller paa windwe standende. Hwo *her* emodh gør, bøde konningen iii marck oc staden iii marck.

〈13.〉 Item hwo som fører falsk køpmanschapp indh till stederne, *thet* gotz ær forbrødet, oc ther till skall han giffwe konninghen x marck oc staden x marck.

10 〈14.〉 Item engen borgere skall købe noghen tingh eller køpmanskab wdii byen *meth* geste penninge till gestens behoff, thii at *thet* ær swigh i modh konningen oc i modh byen. The penninge, som han i swodane made wdgiffwer, bliffwe forbrødne, hallffwe till konningen oc hallffwe till byen, eller the ware, som han ther fore indkøber, then tock wden skade,
15 som *thet* sell, thii han wedh ey aff, hwo som penningene eyer.

〈15.〉 Item hwilken man som køber noger tingh, ther som han haffwer førre sydhet oc drwekith ther lwdkøpp wppa, thaa skall han holle køpp oc betale *thet*, som han haffwer køpth.

〈16.〉 Item hwilken som annen ær gyelskildwge, hannom skall leggis
20 lagdage ffore ath betale *meth* rethe penninge *thet*, som han ær skyldwg. Gjør han *thet* icke, thaa skwlle fogiden, borgemestære oc radeth setthe hannom thwo wurdningxmen at wurde wd aff hans boo oc gotz swo megith, som han ær gielskildwg. Will then, som paa kærer, *thet* gotz ey haffwe, thaa skwlle wurdningxmen *thet* gotz till them tage oc giffwe han-
25 nom syne penninge innen xiiii dage, om *thet* ær en borger, oc en gesth innen trigge sole mercke. Ware *thet* oc swo, at nogre wurdningxmen sagde ney at tage gotz till sigh, han giffwe tree marck, halfffwe till konningen oc halfffwe till staden, oc fogith, borgemester oc raadh setthe andre wurdningxmen wdii then stedh, swo at hannom sker skell oc bliffwer skadesløss,
30 som wppa kærer.

〈17.〉 Item fynnes noghen man, som icke kan gyelde syn gyeld, thaa skall han antworde hannom i henner, som han ær skyldwg, nar han logligh ær forfwlth, paa *thet* at han icke kærer sigh rethløss, oc then skall swo forwaress, at icke swndhed hans forderffwes.

35 〈18.〉 Item at engen man maa worde byman i Malmø eller i noghre andre købstedher, førre æn han haffwer loffwith oc sworith konningen aff Danmarck hwschap och troschap oc staden *meth* oc bewiisth haffwer, at han er skyldd *meth* mynne fraa then man, som han till then dagh thienth haffwer.

40 〈19.〉 Item hwo som styger bysens mwr eller plancker eller ander

bysens fæstningh eller bryder plancke wdh, han giffwer konningen xx marck oc byen xx marck.

⟨20.⟩ Item om dige eller plancke forderffwes eller nederfalle for nogher mantz forsømmelse i fritz thime, tha skall han, som *thet* rwm till hører, *thet* bøde innen xx dages rom, syden hannom tillsigess. Bedess man oc 5 for orloffw, thaa skall han bøde *thet* i samme dagen. Gyør han *thet* icke, thaa skall han settes wdii stadzens gømme oc tage syden aff hans gotz oc bøde oc bedhre *meth* swo megith, som with tørff; ther till skall han giffwe konningen vi marck oc staden vi marck fore owerhørighedh.

⟨21.⟩ Item hwo som icke will tilhølpæ at gyøre wæye eller annen ting, 10 som fogiden, borgemestere oc raadmen ticke nytthelichth wære fore staden, han bøde førsthe tiidh for whørsom iii marck, annen tiidh vi marck, trydhie tiidh xl marck, hallff konningen oc hallff staden.

⟨22.⟩ Item inchtidh fadherløsth eller modherløsth barn, thee som weryeløss ære, mwe kæyssaæ them werye wden byss. Haffwe thee oc nogher 15 innen byess eller wdenbyess wanner, som theres werye bør at wære effther lagen, the skwle icke wære theres gotz mecktige, førre æn the haffwe sath wissen oc loffwen ther fore, at *thet* gotz, som swodane weryeløsaæ børn tilhører, bliffwer wisth till theres handh, nar the worde myndige. Gør her nogher emodh these thw for^{ne} article, bøde konningen iii marck och staden 20 iii marck.

⟨23.⟩ Item behøffwer byen nogith strede eller wey gennem nogher borgeress gardh eller iordh till konningens eller statzens nytthe, tha skall han *thet* tillade oc tage ther gyengioldh fore. Will han icke, tha mwe fogiden, borgemestere oc radmen alligewell ramme bysens bæsthe, oc *thet* 25 stanne syden till konningen, om han nogen gyengiell haffwe skall.

⟨24.⟩ Item sker *thet* swo, at fogiden, borgemestere oc raadh bedes oc haffwe wille till statzens nytthe oc tørffwe vid wdaff nogher byman tymmer, steen, lym eller ænnith, hwat han haffwer i syn gardh eller i hwss, tha skall han *thet* tillade oc tage ther fyllesth fore. Will han icke, tha 30 mysthe sich *thet* samme the ombede.

⟨25.⟩ Item hwilken man forwunden er, at han wndhergaar enthen *meth* oor eller *meth* gerninger ath forraade konningens aff Danmark købstædher, sloot eller by, han lydhe swodane reth oc dom, som en forrædere bør atlydhe. 35

⟨26.⟩ Item hwilken radman, som obenbarer raatzenss hemmelige ærinde oc ræth, konningen, staden eller them till skade, om *thet* bewiistes, thaa møsthe han syn hallss oc hans howidzlohd i konningenss wære.

28 vid] o. lin. m. skr.s hd. A. — byman] de to første bogstaver rett. fra vi A.

⟨27.⟩ Item hwilken man, som hitzer eller hielper nogher mandh till at wære paa statzens argesthe, swo at han stadhen forraade will eller brenne, oc wedh *thet* noger *meth* hannom, at han swo gyøre will, oc forthier *thet* oc icke fremsier, han lyde then samme dom, som fore screffwith
5 star.

⟨28.⟩ Item ær hordelich forbwith noghen samblingh atgøøre i byen fore noghre ærynde skylldh, wden fogiden, borgemestere oc raadh kommer them till sammen. Hwilken som *thet* gyør oc hœffwitzman ther ffore ær, han skall mysthe howith oc hans howitzlodh i konningess wære, oc alle
10 the andre, som i telligh samlingh ære, bøde huer there kongen xx marck oc staden xx marck. Men i hwilken aff almwen, som nogidh skader, han kære syn sagh faare fogiden, borgemestere eller radhet, som hannom aff retthe bør.

⟨29.⟩ Item hwo som gyør annen forkøb, han skall giffwe them, som
15 han gyør forkøb, iii marck, konningen iii marck oc staden iii marck.

⟨30.⟩ Item hwilken borgere, som icke will holle fogidens bwdh, borgemesters oc raadzens bwdh brødh at bage, swo som tyden tillsigher, paa kornith oc bage smærre brødh, æn the haffwe sagdh: første tiidh han worder kierdh aff menigheden, misthe alth sith brødh, som han tha
20 haffwer, oc *thet* skall giffwes i gwdz naffn, annen tiidh iii marck *meth* brødhet, triidhie tiidh iii marck *meth* brødith, fyærde tiidh xl marck *meth* brødith, hallffwe penningene konningen oc hallffwe till byen, oc wære syden borgherskabith fraa, nar som borgemestere oc radith teckes, fore whørsom.

⟨31.⟩ Item samme reth skall oc wære om briggere, swdære, smedher, skrædære oc andre embitzmen.

⟨32.⟩ Item hwilken radman eller borgemestere, som owerwnnder worder, at han tager penninge oc syer wreth for reth fore will skylldh, tha skall wære wgilldh then, *thet* gyordhe, oc alle the *meth* hannom holle i
30 then sagh oc komme ther foore aff raadith oc aldrigh wdii igen.

⟨33.⟩ Item hwilken som hollder sich faar radman oc icke ær tillskickith aff radmennene oc borgemestere oc menichedhen, som hannom bør, han misth syn hallss oc hans hoffwith loodh i konningens wære.

⟨34.⟩ Item hwilken sagh, som begynnes i købstenen oc ændhes fore
35 fogiden, borgemestere oc radith effther theres byss ræth, som konningen them giffwit haffwer, *thet* skall stadight oc fasth bliffwe. Hwo ther emodh sigher, han forbrydher syn hoffwithlodh till konninghen oc staden, wden noghen aff raadith sagde hannom wreth, som ffoore ær saght; tha gonghe ther om, som reth ær.

16 borgere] første r tilf. o. lin. A. 31 tillskickith] det andet i tilf. af skr. selv A.

⟨35.⟩ Item hwadh fogiden, borgemestere oc radhith wplægge meth konninghens samticke, *thet* bliffwe stadickt oc fasth. Hwo ther emodh gyør, bøde konningen xl marck oc staden xl marck.

⟨36.⟩ Item hwilken man, som steffnes till tingh, han skall steffnes meth byswendh, oc han sige hans naboo till paa begge sydher; kommer han 5 ey førsthe tiidh till tinghss, bøde v engelske, annen tiidh x engelske, trydie tydh xx engelske, halffwe konningen oc halffwe staden. Sydher han oc lenger owerhørigh, tha bødhe konningh x marck, saghwolldheren x march oc byen x marck.

⟨37.⟩ Item hwilken byman i staden, som wdffarer aff staden foore syne 10 ærendhe skulldh oc acther sich borthen ath wære lengher æn sex wgher, han skall skicke en i syn stedh, som swarer faare hannom oc fwlth gyør, om nogher ærynde paa komme, som konninghen eller staden mackt paa liggher. Hwo *thet* icke gør, bøde konningen vi marck oc staden vi marck.

⟨38.⟩ Item hwilken man, som brydher konninghens eller stadzens laase 15 fran porthe eller the laase, som stande faare fanghe, han bødhe syn halss oc syn howidlodh till konningen oc staden.

⟨39.⟩ Item hwo som løsner plancker eller kryber ower them, indh eller wdh, eller tager stene borth, som ære till stadzens wærn lagde oc till 20 sammen borne, bødhe xl marck, halffwe till konninghen oc halffwe staden.

⟨40.⟩ Item hwilken hwsfrw, som bondhen fraa dør, hwn skall keysæ sigh en werye xiiii dage effther hans dødth, om fogidhen, borgemestere oc radh tillsige. Gør hwn *thet* icke, bødhe konninghen iii marck oc staden iii marck. Haffwer hwn oc børn effther syn døde hosbondhe, thaa skall fogiden oc borgemestere withe børnens fæderne oc hwn gyøre *thet* wiisth, 25 ath *thet* bliffwer wfortærith till børnens hender. Item *thet* samme skall oc wære om then, som hwsfrw fran dør, om hynness børnss mødherne.

⟨41.⟩ Item inghen skall haffwe mackt ath kræffwe syn howithlodh, medhen fader oc moder leffwe, wden hwadh han meth myrne fanghe kan 30 oc godh willye.

⟨42.⟩ Item taber nogher bymandz søn i dobell eller i nogher legh mer æn i skelingh penninghe, thaa skall togh then, som wynnere, ey mere beholde æn i øræ penninghe.

⟨43.⟩ Item hwo som ligger i hoor i nogher købstadh, man eller qwinne, oc worder loffwlige steffnde oc fordelthe, swo ath the i bandh komme och 35 icke wele taghe ther screfft foore oc bædhre, som them bør, oc bliffwe swo dagh oc aar oc komme i madhbandh, sydhen skall konningss swærdh retthe ther ower: mannen misthe halss, oc qwinnen skall setthes leffwinde

10 wdffarer] *rett. in scrib. fra wdffarit A.*

i iorden, oc theres hoffwith loth forbrødhen wdii konninghens oc stadzens wære. Then samme ræth ær oc om iomfrw kræncker oc andre ondelige sagher, om the sydhe owerhørige oc serdeles i madbandh, som forescreffwith staar.

5 <44.> Item hwilken mandz hwss eller tagh, som nedher worder brwdith eller tagith, nar wode eldh kommer oc løss ær, thaa skwlle alle the, ffore eldhen boo, gyøre hannom skadesløss, som fogiden, borgemestere oc radhit tycker skellight wære.

<45.> Item hwilken man, som wdffar aff staden *meth* hwsfrw oc gotz oc 10 kommer ey i staden igen innen dagh oc aar ath boo, han mister bylogh oc byreth oc hører ath købe sikh *thet* paa ny.

<46.> Item hwo som sydher i staden i sex wgher oc ey worder borgere, bøde konningen iii marck oc staden iii marck, wden han haffwer *thet meth* fogidens mynne oc borgemesters.

15 <47.> Item worder noghre skib driffwende wden styresman wdii Øræ swndh, *thet* som borgere tilhører, *thet* skall ey kalles vragh, men then, *thet* fwennith hawer, skall førith indh till konninghens sloth oc tage mwelich løn fore sith arbeyde, som gammild sythwane haffwer wæarith, oc then, som skibit eyer, fange sith igen.

20 <48.> Item hwo som spitale sooth fanger wdii staden, han skall nødhes wdh at faare till sancte Iørgen innen then tiidh, som hannom aff fogiden oc borgemestere forelagdh worder. Gør han *thet* icke, thaa mwæ the fføre hannom tiidh paa hans eghen kosth oc tæringh.

<49.> Item hwo som boor paa konninghenss iordh i staden, han skall 25 ey afftrengess, e medhen han formaa oc fwith ther aff gør swo megith, som ther bør aff ath gange *meth* retthe.

<50.> Item hwo ther owerløber fogiden, borgemestere eller radmen *meth* wreth hwgh eller wqwemmelige oordh, han bøde modh then, han owerløber, xl marck oc konningen xl marck oc staden xl marck. Worder han saar, 30 gyelde hallss. Then samme reth skall oc wære om byswenne, nar the ære i konninghens eller stadzens ærende.

<51.> Item hwo som till worder saght wdatffare i konningens wdbwdh eller stadzens ærende, bliffwer han hiemme oc gyør *thet* icke, han bøde konninghen oc staden xl marck, wden han haffwer *thet* syndherlich *meth* 35 borgemesterss oc radzens oorloff, oc tha skwlle the skicke en annen wdii hans stedh, swo godh oc fwlfærdigh ær.

<52.> Item the, som ære indhgiffne i helligessthws hwss, the mwæ icke køpsla till forprangh. Hwilken af them *thet* gør, han skatthe *meth* byen.

<53.> Item hwo som tagher tumber eller fyele aff bryggen, *thet* som 40 hynne tilhørær, han bødhe sex marck ath bødhe bryggen *meth* ighen.

Datum in castro nostro Haffnensi die beate Iuliane uirginis anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo nostro sub secreto presentibus appenso.

Dominus rex per se presente domini Iohanne Oxe milite,
et ista priuilegia sunt auscultata per dominum Strangotum, ⁵
magistrum curie.

København.

1487. 16. februar.

26

Kong Hans' store privilegium for Malmø. 2. del.

A: Malmø stadsarkiv. A 22. Perg. 54×32 (plica 4), sigillatorisk forbundet med nr. 25; se indledn. hertil. — Aa: Malmø stadsarkiv. Registrum uillæ Malmøyghe 10 f.17r, sammenskr. med nr. 25; se indledn. hertil. — Ab: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.30r. — Ac: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.25r. — Ac1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 274 (c. 1670). — Ac2: Sv. RA. Kærmerskoll. arkiv. Städernas privil. f.33v (c. 1695).

Tryk: L. Weibull, Dipl. civ. Malmø. 52; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 389. 15
— Rep. 2. rk. nr. 6030 m. tilføjelse bd. VII 488.

Wii Hans, *meth* gwds nade Danmarcks, Norges, Wendes oc Gothes konning, wdwald till Swerige, hertwgh i Sleswigh, oc i Holsten, Stormern oc Ditmerschen hertwgh, greffwe wdii Oldenborgh oc Delmenhorsth, gyøre alle witherlicht, at wii aff wor syndherlich gwnsth oc nade, 20 swo oc paa *thet* at wor købsted Malmøge maa thes ythermere bygges oc forbedres, oc wore kære borgere oc wndhersotthe sammestedh mwe thes redeligære witkomme atgiffwe oss paa kronens wegne theres byschat oc annen konningslig tynge, som *thet* sigh bør, haffwe wnt oc giffwit, oc wne oc giffwe wii for^{ne} wore borgere oc wndhersatthe, nw ære oc her 25 effthter kommende worde, swodan friihedh oc priuilegie, som her effthter screffwith staar.

<54.> Førsth inghen man stede wrenth paa gaden eller fore syn dør eller gardh *thet*, som wtkommer aff hans gardh, hwss eller staall, længher æn iii daghe wndher iii marck konningen oc byen. 30

<55.> Item enghen haffwe sith hemmelighetzhwss nermere byen eller i stredhe, æn som skellicht ær. Hwo *thet* haffwer i syn gardh, thaa schall han *thet* iordgraffwe, swo ath ther enghen ondh lwcht kommer wdii byen, stredene eller till hans naboo. Hwo ther amodh gyør, bødhe konningen iii marck oc staden iii marck oc naboen iii marck, om han ther paa kærær, 35 oc bryde wpp byghninghen, som han haffwer bygghd hannom for nær.

<56.> Item enghen man maa nermære bygge syn naboo, æn hans eghen iordh tillrecker, ænthen *meth* hwss eller *meth* stenbroo eller noghen annen

bygning, wden som fogiden, borgemestere oc radhet ticker ræth oc skellicht wære. Hwo her emodh gyør, han bødhe konningen iii marck oc staden iii marck oc brydhe wpp bygninghen, som han bygdh hawer.

5 <57.> Item hwo som worder fwnnen *meth* wrangh skeppæ, kanne, pwndhere, besmere eller nogith annith fallsch maall, han mysthe syn hoffwidzloodh oc rymme byen.

<58.> Item haffwe wii aff wor syndherlige gwnsth oc nade wnth wore borgemestere oc rathmen i wore købstædher at sidhe skattffrii for theres wmage oc troo thienesthe wndhertagne andre thienesthe, som thee oss
10 *meth* byen plichtwge ære.

<59.> Item dør nogher mandz swendh eller qwinne wdii køpstaden, som icke haffwe arffwinge wdii byen eller i landeth nær besydende, thaa schall rodhit tage hans gotz i *gømme meth* fogidenss aasywn oc witskab, swo lenghe retthe arffwinge komme *meth* skellige bewisinger innen dagh oc
15 aar; thaa skall them anthwordes theres gotz frii oc whindreth wdii fogidens aasywn, oc the giffwe iii marck konningen, om the ære besyddendd wdii rigith. Æræ the oc besyddende wden rigith, thaa giffwe konningen iii marck, som førre ær rørdh, oc raadhit hwer tyende penningh. Kommer oc enghen arffwinghe innen dagh oc aar, thaa ær konningen hans arffwingh,
20 oc *thet* gotz skall anthwordhes konningenss fogidh, eller hwem konningen *thet* wne wiill; toch bør raadith hwer tyende penningh, som førre ær rørdh.

<60.> Item worder nogher man i byen, ehwo han helsth wære kan, wdenbyss man eller ynnebyss man, noghen stedz slaghen, tyttith eller dragen emodh reth, thaa skwille thee naboo, ther nesth boo, om *thet* them
25 till wiithne worder, wæрге sich dagh eller nath; hwatheller klokken goor eller ey, thaa løbe strax ther till oc rædde then, som wræth sker. Fynness noghen then, som icke rædde will oc seer ther wppaa eller wedh *thet*, thaa bødhe ther fore x *mark*, halfue kongen oc halfwe staden, effther som sagen ær stoor eller lyden till.

30 <61.> Item hwo som nogher man trwær, høder eller oc wndhsyer, som borgher ær, oc will ey lade sich nøghe *meth* retthe, then man skall borgen oc wiissen setthe, at han then annen ey skade will gyøre oc enghen skade wppaa skywde aff nogher man paa hans wegne. Wiill han icke borghen setthe, thaa skall han setthes i byssens hæchte, swo lenghe han fangher
35 sich bedre beraadh, om *thet* worder kerdh for fogiden oc borgemester.

<62.> Item hwo som faller for nogher brødhe, han skall i modh then bødhe, som skaden sker, oc ther nesth bøde modh konningen oc byen, effther som skaden ær till.

<65.> Item hwo som forbrydher sich i staden oc wndkommer oc icke
40 bødher, hans naffn skall scriffwes i stadzens bogh swo lenghe, till han

haffwer bøth fore syn gerningh. Worder han oc greben, thaa skall han oc piness, effther som hanss brøde ær till, enthen stoor eller lyden.

〈64.〉 Item inchtit testament skall fwtgøress, førre æn then dødæ mandz gyell ær wtgwllen them, som i staden ære och wppaa kræffwe, oc bewiselich gyell ær. 5

〈65.〉 Item hwo som nogher man eller qwinne i hiell slaar i staden, han bøde lyff fore lyff, i nar som han greben worder.

〈66.〉 Item worder nogher man lytther aff saar eller aff slagh, thaa skall thet wrdess aff fogiden, borgemestere oc raadh; thaa skall bødess effther theres sygelsse. 10

〈67.〉 Item fynness oc nogher daare, som brydher oc icke haffwer ath bædhre oc bødhe meth, han skall plichtess oc pyness aff fogiden, borgemestere oc radhmen effther syn brødhe.

〈68.〉 Item hwo som hwggher handh eller foodh aff nogher eller styngher øghæ wdh i wredhe eller meth foracht, thaa ær thet halsløss gerningh oc 15 hans howidzlodh i konninges wære.

〈69.〉 Item hwo som slaar annen eth slagh meth staff eller træ, steen, kølffwe eller been, swaa ath han worder ey saar eller lymmelester, bødhe hannom, som skaden fick, vi marck oc konningen oc staden hwer there iii marck. 20

〈70.〉 Item hwo som annen trælberyær, bødhe han(n)om, som skaden foor, xl marck oc konningen oc staden hwer there xx marck.

〈71.〉 Item hwo som annen slaar pwsth eller dragher hanss hoor oc gryber hannom illelige om hanss næsæ eller kynben eller annen stedh wppo hans lyff eller riffwer hans kleder meth hendher, swerdh eller kniff eller 25 skywdher hannom i dyendhe eller kasther hannom om kryngth meth wredh hwgh, bødhe hannom, som skaden fangher, iii marck, konningen oc staden hwer there swo megidh.

〈72.〉 Item hwo som fangher hwgh eller pwsth i dobelspell aff the, som doble meth hannom, then, som hwgh wdgiffwer, bødhe hannom enchtidh, 30 som hwggen fangher, men han skall bødhe konningen oc staden effther syn brødhe. Worder oc nogher i hiell slagen paa dobelspill, han skall iordess wndher galyen, oc then, som hannom i hiell slaar, skall giffwe lyff for lyff.

〈73.〉 Item hwo som gangher i annen mandz gardh eller hwss meth 35 foracht oc slaar hosbwndhen eller och hwsfrwen eller nogher theres hion eller nogher then, som the stande hwss eller gardh till, han misthe syn halss oc hans howidzlodh i konningens wære.

21 han(n)om] hannom A.

⟨74.⟩ Item hwo som skywder i nogher mandz gardh eller hwss *meth* armbørsth eller spywdh eller kaster øxe eller steen eller annen wapn, som han will skade folk *meth*, worder nogher man skadder eller dreppen, thaa ær *thet* halsløss gerningh. Then samme ræth ær oc, om noghen man worder
5 saar eller i hiell slagen i syth eghit skib.

⟨75.⟩ Item hwo som annen skywder i wandh *meth* willye oc wredh hwgh, han bødhe hannom vi marck oc konningen oc staden hwer there swo megidh.

⟨76.⟩ Item hwo som kriber eller hyndrer nogher wgerningx man wppaa
10 hans flwcht, thaa skall han antworde hannom fogiden i handh, oc then hannom griber, bør nogidh aff hanss godz fore syn wmage effther fogidens, borgemesteress oc raatmendz tycke.

⟨77.⟩ Item hwilken som brydher torffrydh then dagh, som torffw ær, thaa skall han bødhe then, som skaden fangher, xl marck oc konningen oc
15 staden hwer there swo megidh. Och then frydh skall stande, fraa solen gangher wpp om morgennen, oc swo till soll gangher nydh om affthnen.

⟨78.⟩ Item gryber nogher gesth eller wdenbyss man syn tyff i nogher købstadh, han gyøre ther hanss retthe och fanghe sigh sellff domme ther offwer syn tyff. Will han oc føren *meth* sigh borth, tha haffwe *thet* i
20 fogydhenss oc radzenss mynne oc føre hannom sydhen, hworth hannom lysther.

⟨79.⟩ Item hwo som slar konningx oc stadzens wechtere *meth* foracht om nathen, han bødhe syn halss oc hanss howidzlohd i konningx wære. Will han wæryæ sich, at han *thet* icke gyorde, thaa werye sich *meth* xii
25 mendz eedh eller stande syn ræth, som førre ær rørdh.

⟨80.⟩ Item fynner wechterne noghen man paa gaden, sydhen ix ære slagne, thaa skall han ledess till syth herbære. Haffwer han icke herbære, tha skall han setthe borghen eller i stadzens gæmme till annen dagen oc gyøre thaa skæll fore sigh, hwi han gick paa gaden.

30 ⟨81.⟩ Item hwilken swen eller man, som qwinne eller møø woldtagher i staden, han bødhe syn hallss.

⟨82.⟩ Item hwilken annen kaller skalk eller andhre wqwemme ordh i hastighedh eller drockenskab, bødhe hannom iii marck oc konninghen oc staden hwer there swo megidh. Will han wæryæ sich, ⟨wæryæ sich⟩ *meth*
35 xii mendz eedh eller bødhe, som fore ær saght.

⟨83.⟩ Item kaller oc nogher man eller qwinne nogher dandeman, swen eller qwinne eller mø, the som vbrødelighe ære, tüiff, forrædher eller noghet, som ære gyeller, och kan *thet* icke bewiise, han bødhe then, som han swo

kaller, twenne xl marck oc dande mendz bøn oc konninghen oc staden hwer there xl marck. Kan han them icke wdgiffwe, han slaas till kaghen eller løsse sich fra fogiden, borgemestere oc raadhet, som han meth them till enss kan worde.

(84.) Item fynnes oc nogher ondh qwinne, som wqwemmelige taler ⁵ wppaaa noghen dande man eller och dande qwinne thet, som hwn ingelwndhe bewiisse kan, hwn skall hwdstriges oc sprynghe aff kaghen oc drage sydhen steen aff by, oc hynness godz tage konningen oc staden.

Thii forbywde wii alle wore fogide oc embitzmen oc alle andre for^{ne} wore borgere i Malmøge her emodh ath hyndre eller hyndre lade eller i ¹⁰ nogre made wforretthe wnder wor konningslighe heffndh oc nade. Datum in castro nostro Haffnensi die beate Iuliane uirginis anno domini millesimo quadringentesimo octuagesimo septimo nostro sub secreto.

Malmø.

1489. 21. februar.

27

Kong Hans forbyder al indførsel af øl i Malmø undtagen under høstmar- ¹⁵ kedet.

A: Malmø stadsarkiv. A 23. Pap. 29,5 × 21,5. Paa bagsiden kongens segl pap. over voks, utydeligt, DKS. nr. 88. — Aa: Malmø stadsarkiv. Magistratens i Malmø privilegiebok upplagd 1758 88.

Tryk: Weibull, Dipl. civ. Malmog. 57 nr. 21; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer ²⁰ I 396. — Rep. 2. rk. nr. 6444.

Wii Hans, meth gudz nade Danmarcks, Norges, Wendes och Godes koningh, vduald till Suerige, hertug i Slesuig, oc hertug i Holsten, Stormarn oc Ditmerschen, greffue vdi Oldemborg oc Delmenhorst, gøre alle wittherligt, at wore borgemestere oc rad vdi Malmø haffue nw bereth ²⁵ her fore oss, at noghre vdhen byes ladhe skicke oc sende øll thid ind (i) byen atselghe, huilchet som kommer them oc byen till stor skade oc forfang, oc wii ther fore ey wele eller mwe tilstede, at swo her effther skeep schall. Thii forbiude wii alle, ehwo the helst ære eller wære kwnnde, noghet ³⁰ øll i swo made atføre eller føre lade thid ind i byen, som them kan wære till noghet forfang, vdhen nar reth høstmarcket ær. Dierffues her nogher emod atgøre, tha skall han haffue forbruth, hues han hauer meth atfare, till wort behoff. Datum in opido nostro Malmogensi in profesto beati Petri cathedre anno domini mcdlxxx nono nostro sub signeto.

Landskrona.

1491. 9. marts.

28

Kong Hans paalægger byfogeden, borgmestre og raad samt tolderen i Malmø at paase, at guldsmedene forsyner deres arbejder med byens og deres eget mærke, og at sølvet har den paabudte lødighed.

- 5 A: Malmø stadsarkiv. A 25. Pap. 30 × 21,5. Kongens segl, pap. over voks, utydeligt, paatrykt paa bagsiden, DKS. nr. 88 (ikke anf.). Paa bagsiden cancellipaaskrift: *Malmø* og m. lidt sen. hd.: *om guldsmedier*. — Aa: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f.14v. — Ab: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.28r. — Ab1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 281 (c. 1670).
10 — Ab2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.38v (c. 1695).
Tryk: Rep. 2. rk. nr. 6899 (i udtog).

Wii Hans, met gudz nade Danmarks, Norges, Vendes oc Godes koningh, vduald till Suerige, hertug i Sleswig oc hertug i Holtzsten, Stormarn oc Ditmersken, greffue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gore alle
15 viderligt, at oss er til vidende vordet, ath guldsmederne i vore køpstæder her i riget gore oc arbejde møget ond sylff i gerninghe, i hwilket vore kære vndersathe, then mene man, beswiges them till skade oc forfang i mange made. Thi haffue vii thet nw offuerveyget met vore *elskelige* rigens rad, her nw til stæde vore, oc effther theres rad haffue swo skicket ther om,
20 at hwer guldsmed vdi eder by skal sette byens oc seth eget merke pa hwer then gerningh, han gør, oc hwer weyen marksylff skal han gøre vdi gerningh swa god, at hwn holder fiorthen lodh oc eth qwintyn pwrth sylff. Ffyntz oc noger guldsmede gerningh, som veyen marksylff holder forneden
25 syn reth ther fore som fore anneth falst godz. Thii bede vii oc biwde eder, vore byfoget, bormestere, rad oc tollere vdi Malmø, ati vare tage, at thette swa aldeles haldes vdi eder by, som forscreffuet stander. Ffinde i noger her emod gør, tha hindrer hanum oc retter offuer hanum, som bør at rettes offuer then, som met falst godz handler oc omganger. Datum in
30 opido nostro Landeskrona quarta feria post dominicam Oculi anno etc. nonagesimo primo nostro sub signeto.

København.

1491. 23. maj.

29

Kong Hans fastsætter regler for handelen i Malmø og overalt i Danmark.

- A: Malmø stadsarkiv. A 26. Pap. 29,5 × 21. Kongens segl, pap. o. voks, utydeligt, 35 paatrykt paa bagsiden, DKS. nr. 88 (ikke anf.). Paa bagsiden cancellipaategn.: *Malmø*. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.38r. — Ab: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.28v. — Ab1: Sv. RA. Skånska

komm. handl. Städernas privil. 282 (c. 1670). — *Ab2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.39r. (c. 1695).

Tryk: Reg. 2. rk. nr. 6935 (i udtog).

Wii Hans, met gudz nade Danmarcks, Norges, Wendes oc Gothes
 koning, wduald konzing til Suerige, hertug vdi Slesuig, oc hertug ⁵
 vdi Holsten, Stormarn oc Ditmarsken, greffue i Oldenborg oc Delmenhorst,
 helse ether wore kære vndhersothe, bormesther, radh oc menegheed vdi
 Malmø, kerlige met gud oc wor nade. Vither kære wanner, ath wii meth
 wore *elskelige* rigens rad i Danmarck, som her nw hoss oss til stæde wore,
 haffue befynnet stoer merckelig brøsth, som vdi lang tiid waret haffuer ¹⁰
 her vdi wort righe Danmarck meth regemente, købmandzskab oc at her
 vtføre aff *righet* mange ædendhe waræ, fføre hwilket wii met mene Dan-
 marcks rige oc thess indbyggere kunne fanghe stor brøst oc forfang aff.
 Tha swadant at betage, oc at the stycker mwge begynnes oc oppeholdes,
 som oss for^{ne} wort rige Danmark mwæ komme oc bliffue til gaffn, nytthe ¹⁵
 oc bestand, ære wii met for^{ne} wort *elskelige* rigens radh swo offuer ens
 wordne, at tesse efftherscreffne stycker oc artickele skulle holdes wbrødelig
 vdi for^{ne} Malmø oc offuer alt wort righe Danmarck. Fførst at alle tyeske
 købmen skulle fare her aff *landhet* innen sancti Andree dagh oc ey ligge
 wintherleye nogherstedz her i *righet* oc mwæ togh komme igen met theres ²⁰
 købmandskab met førsthe obet watne. Item bøndherne mwe købe oc selghe
 meth kobstædemer, ey til forprangh oc icke met gestherne, oc gestherne
 mwæ købslaa *meth* købstademer oc icke *meth* bøndherne, oc inghen mec-
 tigh eller wmectigh andhelighe eller werdzlighe wor embetzman eller
 nogher andre skulle gøre landkøb eller forprangh vthen til theres gardz oc ²⁵
 bordz behoff vthen vthi frii aarss marcket, ther købe oc selghe hwer effther
gammel seedwane. Hwo som her emod gør, haffue forbrød, hwes han hand-
 terer oc ther till tree marck. Oc skulle alle tyeske købmen ligghe i kost met
 wore borgher oc engen andherstedz oc ey gøre forkøb eller forprangh.
 Item engen aff wore borgher eller vndhersathe skulle taghe fremede køb-
 mandz *penninghe* eller godz eller haffue vetherlag met them at brwghe
 til købmandz gaffn. Hwo her emod gør, haffue forbrød the samme *pen-*
ninge til wort fadhebwrð oc ther til fyretiwege marck oc fyretiwege marck
 til byen. Item tønne tyst øøl vinther eller sommer skal ey dyrer selges
 eller købes æn tiwege β, *thet* som got ær, oc borghermester oc rad vdi hwer ³⁰
 by skulle tilsee, at *thet* ær got, som selges, oc at wii til gode redhe fanghe
 wor zise ther aff, som wii her til *fanget* haffue. Hwo som køber dyrer eller
 selgher, haffue forbrød øleth til oss, som købt haffuer, oc ther til fyretiwege

²⁰ mwæ] *tilf. o. lin. A.*

mark, halffdelen til oss oc halffdelen til byen, oc then, som selgher tønner
 dyrer æn tiwge β, haffue forbrot penninghene, han feck eller haffue skal
 fore øleth, met huess tyest øl, han haffuer igen met at fare, oc ther til
 bødhe fyretiwge mark, halffdelen til oss oc halffdelen til byen. Hwo som
 5 fører emst øl, han skal forzise till oss aff hwert fad fyre β, thesligest aff
 hamborgher oc bernowst øl hwert fad two β oc aff huert fad pryst øl
 iii β til oss at forzise. Item wele wii, at ingen hesthe, øgh eller føel skulle
 vtføres aff for^{ne} Malmø, hesthen ey beddre æn femthen mark oc ey yngre
 æn siw aar oc øghet ey beddre æn en lød^{ig} mark. Oc skal ey vtføres lamb,
 10 lambekød eller kokød vthen riget. Item skal thette wort forbw d nw strax
 pa gange oc standendes bliffue, swo lenghe wii thet igen opgiffue met
 wore opne breff. Bedendes oc biwdendes wore borgher(æ)mesther oc rad i
 for^{ne} Malmø ati ware tage, at thette aldeless swo holdes i alle made, som
 screffuet standher, oc ladher thet engelunde vndher wor hyllest oc nade.
 15 Datum Haffnie secunda feria pentecostes anno etc. nonagesimo primo
 nostro sub signeto.

København.**1493. 15. november.****30**

*Kong Hans tillader borgerne i Malmø at sejle ud og handle med fladerne,
 som kommer i Øresund.*

20 *A*: Malmø stadsarkiv. A 27. Perg. 22 × 13,5 (plica 5,1). Perg.segrem. Paa bag-
 siden m. hd. fra 1. halv. af 16. aarh.: *Konig Hanses breff att søge floden.* — *Aa*:
 Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f.32v. — *Ab*: Malmø stadsarkiv.
 Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.29v. — *Ab1*: Sv. RA. Skånska komm.
 25 *handl. Städernas privil. 284 (c. 1670).* — *Ab2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas
 nas privil. f.40v (c. 1695).

Tryk: L. Weibull, Dipl. civ. Malmög. 59; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 405.
 — Rep. 2. rk. nr. 7498.

Wii Hans, met gudz nade Danmarcks, Norges, Vendes oc Gotes kon-
 nung, vdwald konnung tiill Suerige, hertug vdi Slesuig, i Holsten,
 30 Stormarn oc Ditmersken hertug, greffue i Oldenborg oc Delmenhorst, gøre
 alle wiitherligt, at wii aff wore sonderlige gunst oc nade haffue vnt oc
 tilladet oc met thette wort obne breff vnne oc tillade, at wore borge-
 mestere, raad oc menighed vdi Malmø mwe faare vd tiill floden, nar ther
 kommer nogre flode vdi Øresund, oc købslaa met them for^{ne} wore borgere
 35 ther i byen tiill nytte oc gaffn, swo lenge wor nade tilsiger. Thii forbywde
 wii alle, ehwo the helst ære eller wære kwnne, for^{ne} wore borgere i Malmø

5 oss] derefter overstr. sto A. 12 borgher(æ)mesther] borghersther A.

her emod at hindre, hindre lade eller i nogle made at vforrette. Datum in castro nostro Haffnensi fferia sexta infra octauas sancti Martini episcopi et confessoris anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo terciio nostro sub signeto presentibus inferius appenso.

Malmø.

1500. 7. juni.

31 5

Mageskifte mellem kong Hans og Malmø by, hvorved kongen faar en gaard i Malmø med et muret taarn, mens byen faar en vandmølle i Burløv sogn.

A: Malmø stadsarkiv. A 29. Perg. 30 × 15,5 (plica 2,4). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, beskadiget, DKS. nr. 87, i perg.rem. — Aa: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.30v. — Aa1: Sv. RA. Skånska komm. handl. 10 Städernas privil. 287 (c. 1670). — Aa2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.41v (c. 1695).

Tryk: L. Weibull, Dipl. civ. Malmög. 60; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 411. — Rep. 2. rk. nr. 9098.

Wii Hanss, *meth* gutz nade Danmarcks, Sueriges, Norges, Vendes oc 15
Gotes koning, hertug vdi Sleszwig och i Holsten, Stormarn oc Dit-
mersken, greffue vdi Oldenborg oc Delmenhorst, gøre alle wittherlicht,
at wii haffue nw effter wort elskelige riges raadz raad giort ith kerlicht
mageskiffte emellom oss, kronen oc wor køpstad Malmø vdi swaa made,
som her effter scriffuit stander. Fførst skulle wii oc kronen haffue, nyde oc 20
beholde till ewinnelige eye en Malmøges byess gaard liggendes vdi Malmøge
norden bag then gamble mynttemesters gaardt wed stranden, doch byenss
stræde emellom, oc *meth* ith byes torn, mwret aff grwnd, som stander paa
samme gaard vesten nest op till fergeporten, hwilcken gaard oc torn, som
then gamble mynttemestere tillforn aff byen vti leye haffde, *meth* all for^{ne} 25
gaard rette tilhørelsse, *meth* torn, hwess iord oc grwnd vti lengge oc brede,
i syde oc wide, som then gamble mynttemestere hannem vdi wære haffde,
oc ther emod skall for^{ne} Malmøges by haffue igen aff oss och kronen en
vatnmølle, kallendes Seye mølle, liggendes østen norden fran Bwltoffte
vdi Burløff sogn, och giffuer arligen till landgilde xii pwnd meell, en fed 30
galth oc en tønne gryn, *meth* all for^{ne} Seyemøllens rette tilliggelsse, som er
ager oc æng, fægang och fiskewatn, wott och tiwrt, dam oc damsbondh,
inthe vndertaget, *meth* huat naffn thet helst neffnes kan, athaffue, nyde,
brwge oc beholde til for^{ne} wor køpstad Malmøge till ewinneligh eye eye-
skwllendes effter thenne dag, oc hwess som for^{ne} Seyemølle er betthre en 35
for^{ne} torngaardt, haffue the nw fornøget oss oc kronen iii^c rynske gylden
vti gwld effter wore gode nøge oc fwlde samtøcke. Sammeledes haffue
wii oc wntt oc tilladet, at for^{ne} wore indbyggere vdi Malmøge mwge lade

deme for^{ne} Seyemølles vatnløb ind fore Malmøges by bode hoess for^{ne} mølle, som hwn nw stor, oc sammeledes egømnen wor oc kronens grwnd paa Bwltoffte marck, oc till theres egen bymarck tager, meth grøffthter oc demninger, hwor som the kwnde tencke, at the thennem best oc nytteligest
 5 være kwnde, doch ey at demme noget thet till skade eller forfang, oc syden athaffue, nyde, brwge oc beholde for^{ne} Seyemølle meth alle synne rette tilliggelsse, som forscriffuit stander. Thii forbiwde wii alle, ehwo the helst ære eller være kwnne oc serdeles wore fogeder oc embitzmen for^{ne} wore
 10 indbyggere vti Malmø her emod athinder, hindre lade, møde, platze, dele, vmage eller vti nogre mode at vforrette vnder wor konningelige heffnd oc wrede. Giffuit paa wort slott Nyborg pintze dag aar etc. xv^e vnder wort signete.

Dominus rex per se
 et dominus Paulus Laxman magister curie.

15 Malmø

1503. 13. juli.

32

Borgmester og raad i Malmø fastsætter afgifter til raadet af vin og øl.

A: Malmø stadsbok 1503—48 5.

Item same dag ware borgmester ock raad swa ower ene pa hwsset, at hwelkin som thette effther^{ne} wyn ock øll wiill sellie i Malmø, han skall
 20 giffue ther aff tiill raadet, som her effther stander, hwat heller han sell thet inden byes eller vdhen.

Item amme rynst wyn iiiiiß, amme bastert iiiiiß, amme romeny iiiiiß.

Item amme frankewyn iiiiiß, eet faad pøctøll viß, et faad gwbyn viß.

Item et faad emmest øll iiiiiß, et ffaad barnost øll iiß, en tønne Ham-
 25 borg øl iiß.

Item et faad prysing iiß ock eet ffaad momme iiiß, och thette for^{ne} anamet Olloff Perssen ock Hans Michelssen at gøre reede ffor i thette aar.

Lund.

1506. 18. marts.

33

*Kong Hans afsiger dom mellem borgmestre og raad i Malmø paa den
 30 ene side og borgmestre og raad i Lund og Væ paa den anden side, hvorefter borgerne i disse byer ikke maa besøge hinandens torv, og borgerne i Lund og Væ maa ikke handle i Malmø med udenlandske købmænd undtagen paa høstmarkedet.*

A: Malmø stadsarkiv. A 34. Perg. 24,5 × 17 (plica 5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 88, i perg.rem. Paa bagsiden m. omtr. samtidig hd.: *Ath Malmøges*

26 ffad] o. lin. A.

Købstadlovgivning. IV.

7

ok Lundemen skulle ey besøge huer anners torge. — *Aa*: Malmö stadsarkiv. Registrum uille Malmöyghe f.4v. — *Ab*: Malmö stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.30r. — *Ab1*: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 285 (c. 1670). — *Ab2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.40v (c. 1695).

Tryk: M. Weibull, Samlingar til Skånas hist., 1873, VI 40 (efter *Aa*); L. Weibull, 5 Dipl. civ. Malmög. 61; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 422. — Reg.Dan. nr. *9089, Rep. 2. rk. nr. 10572.

Wii Hanss, meth gudz nade Danmarcks, Sueriges, Norges, Wendes
och Gottes konningh, hertwg wdi Slessuiig, Holstenn, Stormarn oc
i Ditmerschen, greffuæ i Oldenborg oc Delmenhorsth, giøræ allæ witter- 10
ligt, at aar efftir gudtz byrd md sexto ottensdagen nest effter dominicam
Oculi wdi graabrodheræ closter i Lund, nerwerendes oss elsskelige wer-
dugstæ werdugæ fetheræ her Byrgæ, erchebiscop i Lund, Sueriges førstæ
och pawens legate, biskop Ienss Anderssen wdi Fyen, abbet Hinrick aff
Essrom, Peter Essky aff Antwordskowff, her Eskyld Gøyæ, wor marsk, 15
her Steen Bildæ, wor landtzdommere i Skonæ, her Henrick Knudtssen,
her Tonnæ Parsperger, riddere, Niels Hack och Henrick Aagesen, wore
elsskelige mend och raad, met fleræ gode mend ther nerwerendes, woræ
schickede foræ oss wore keræ wndersottæ borgemesthere oc radmend i
Malmøø paa then enæ oc borgemestere oc rad i Lund och Wææ paa then 20
andhen siidæ om trettæ the tilsambel hadde om købslaen, som the aff
Lund oc Wææ skulde hafuæ met wdlendzskæ kiøpmend, stedtz liggere
eræ i Malmøø, oc tesliges om torffuit wdi Lund, som the aff Malmøø skuldæ
besøgæ oc tilfaare emod Lunde priuilegier etc. Thaa efftir theres priu-
ilegiers ludelssæ paa bodæ siider, som the fore oss frambaaræ, wortte 25
thennom swa emellom sagd oc besluttit, at engen them skal besøgæ eller
brwgæ hwer anderss torffh, och ther til skullæ the aff Lund oc Wæ ey
køpslaa wdi Malmøø met wdlendzskæ kiøpmend, som ther stedæ gestæ
och liggere eræ, wden i ret frii standende høstæmarckit. Willæ nogeræ
swodanne wdlendzskæ kiøpmend haffue kiøpslaen eller handlingh met them 30
i Lund oc Wæ, tha faare sig ther ind i byen till them oc bliffwæ ther ligger
oc gesth. Dierffues eller wil her emod nogen paa anthen sider atgiøræ
eller giøræ lade, tha skal han haffwæ forbrudt, hwess han haffwer met
atfaare, halffdelen till oss oc andhen halffdelen til byen. Giffuit aar, dag,
sted, som forscreffuit stander, vnder worth signete. 35

Kong Hans paalægger borgerne i Malmø at være borgmester og raad hørige og lydige.

A: tabt, men registreret i haandskr. L 40 p. 92 i Uppsala Univ. Bibl.
 Tryk: Rep. 2. rk. nr. 10922.

End itt koning Hanszis breff daterit 1507 lyder, att borgerschaffuidt skulle
 were borgemester och raad hörig och lydige.

5 Malmø.

1516. 4. marts.

35

Kong Christian 2. giver borgerne i Malmø en række privilegier vedrørende handel paa landet, ulovlige havne, markeder m. m.

A: Malmø stadsarkiv. A 40. Perg. 48 × 30,5 (plica 3,3). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 98 (ikke anf.). Paa bagsiden cancellipaategn.: *Malmø*; m. lidt
 10 sen. hd.: *Kong Christiars privilegium som fangen sidder*. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.58r. — Ab: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.34v. — Ab1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 295 (c. 1670). — Ab2: Sv.RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.47v (c. 1695).

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 446.

15 Samme brev er udstedt til en række andre østdanske byer (se Halmstad nr. 20, Landskrona nr. 12, Varberg nr. 3, Ystad nr. 2). Lignende brev er ogsaa udstedt til de sjællandske byer.

Wii Cristiern, met gudz nade Danmarcks, Norges, Vendes och Gotes
 konnynggh, vdwaldh konnynggh till Sueriighe, hertugh vdi Slesuigh,
 20 Holtzsten, Stormarn och Dytmersken, greffue i Oldenborgh och Delmen-
 horsth, giore alle vitherlighth, at woore kere vndersotthe, borgemestere,
 raadmen och borgere vdi wore køpstader <i> Skaane och Hallandh harde-
 lighen haffue bekærth oc klageth fore oss then stoore skade och mang-
 foldeliighe brysther, som thennom ther i landet skeer och vederfares paa
 25 theres køpmandskab, handlingh oc bieringh och besønderlighen paa these
 epther^{ne} artikelle och puncte, som her epterschreffuet stande, oc vden
 saa skeer, ath saadane brysther remedieres och affstilles, tha kunde eller
 formwe the icke giøre eller opholde oss och riiget saadan tilbørlige thieneste,
 som the her till giorth haffue. Huilecke samme brysther wii met noghre
 30 worth *elskelige* raad merckelighen haffue betenckth oc offuerweyet, oc paa
 thet at for^{ne} woore kiere vndersotte køpstædemendz handlingh oc næringh
 icke her epther skall forderffues oc nederlegges, oc the och woore køpstader
 skulle ther *met øøde* legges oss, kronen och riigeth till stoor skade oc
 35 om giorth saadan skickelse och for^{ne} waare vndersotte, kopstædemer i
 Skaane oc besønderlig woore kiere vndersotte i Malmø, aff wor sønderlig

22 <i>] mgl. A. 24 och] gentaget ved linieskifte A.

gunsth oc nade vnth oc giffuet saadane nader, ffriiheder oc priuilegia:

⟨1.⟩ Fførsth som for^{ne} waare vndersotte bekæære thennom, at mange landkøbere, danske men och tyske, faare paa landzbygden ther i landet och køpslaa met fogeder, bønder och lenssmenn oc forhandle met them om then køpmandskab oc køpmandzhandell, som plegher at stande i waare 5 køpstæder, huilcket som er mod køpstaders priuilegia, thii ville wii icke, ath saadanth her ephther meere skee skall, mæden om saadant her ephther skeer, tha skall saadanth gotz waare forbruth, halldelen till oss oc kronen oc halldelen till then køpsthad, thet tillkommer, ephther theres priuilegiers ludelse, oc skulle ther till bøde mod oss oc byen twenne xl marc, oc mwe 10 for^{ne} woore køpstadzmen paa tage och hindre, hwar the saadane landkøbere paa landzbyerne paafinde kunde.

⟨2.⟩ Haffue the och bekærth, at fogeder oc lenzmen, saa well kirckens som kronens oc sammeledes ridderskabs, biwde almwen i theres lænn at selghe them theres gotz oc inghen anden, saa ath the ære icke mectughe 15 offuer theres eget gotz at mwe føøre till køpstæderne, som køpmandz handell pleger at stande, huilcket oc er mod køpstæders friiheder. Thii forbiwde wi for^{ne} fogeder och lenzmen saadant her ephther at giøre vnder theres lænss fortabellse.

⟨3.⟩ Bekæære the ⟨oc⟩, at lenzmen, fogeder oc bønder paa landet aar 20 oc dagh ffall haffue klædhe, lææreth, hwmle, iern oc salth till forprangh woore køpstædemmen storliigh till skade oc forfangh, huilcket wii her ephther strengeligh forbiwde ydermere at skee vnder saadant for^{ne} gotz fortabelse.

⟨4.⟩ Haffue for^{ne} woore vndersotte och bereth, at nar swenske bønder, Hallandz, Gydinge herret, Bleginge eller andre bønder, som grenske wed 25 landemerket, haffue forsamlet øxene till driiffther oc ære paa weyen met them till køpstaderne eller marcketh, tha faare them emod andre bønder forprangere oc køøbe aff them saadane øxne till forprangh oc driffue them strax ighen faale till køpstæderne oc marckede, oc at the ære iii eller iiiii gange salde oc køpthe paa theres marckeds veghe aff saadane forprangere. 30 Ville wii, at saadant her ephther icke meere skee skall vnder saadan for^{ne} gotz forthabelse till oss oc køpstæderne.

⟨5.⟩ Oc sammeledes at saadane bønder forprangere faare aff en landzby oc till en anden oc forsamle smør, skyynn och hwder oc selge ighen till forprangh, huilcket wii her ephther ey ville at skee skall vnder saadan gotz 35 fortabellse oc ther till xl marc brøede mod oss oc byen.

⟨6.⟩ Haffue wii oc forfareth, at mange fogeder oc lenzmen haffue gængendes vdi theres lænn mange peberswæne, som ære kræmere, skomagher,

skrædere oc øwe theres køpmandskab mod køpstader friiheder oc priuilegia. Ville wii, at the, som saadant her effter bruge, skulle haffue forbrut saadant gotz oc ther till bøede mod oss oc byen xl marc, oc mwe woore køpstedzmen them, ehuar the findes vdi lænet paa landzbyerne, hindre
5 oc rostere them.

<7.) Ffremdeles ville wii och, at her effther vdi inghe vlaglige haffner, som ligge woore køpstade till forfang, skall bedriffues nogen handell met kopmandskab eller nogen vdførsell ther vd at skiipes, saa fremt at saadan gotz, som saa skiibes eller wdføres i saadane vlagliige haffner, skall ey
10 waare forbrut, thii at saadan handlingh vdi for^{ne} vlagliige haffner haffuer her till wareth oss och kronen paa wor rettighedh storliighen till skade oc waare køpstæder till affdrecth oc forfangh.

<8.) Haffue wii och fremdeles saa skicket och ville ath holdes skall, at inghe bønder skulle her ephther segle vden riiges met noghre køpmandskab
15 eller køpmandz handell at brughe, mæden mwe segle her inden riiges till woore køpstader met theres gotz oc waarer, saa fremth ey ville haffue forbruth saadant gotz oc ther till bøde mod oss xl marc. Dogh ville wii, at woore køpstedzmen, som bønderne met theres gotz oc waarer søghe skulle, giffue them rædelighed fore theres gotz oc waarer oc halde them
20 skellighen mod them i alle made.

<9.) Ffremdeles bekere oc woore køpstædemer, at mange indfaare i woore køpstæder oc ther griibe, basthe och bindhe andre, woore borge-
me(ste)re oc byfogeder vatspurdh, oc wallføre them saa aff woore køpstader, æn dog at woore embitzmen ære offuerbødiige at hielpe them ret
25 offuer them, som the haffue tiltall till i køpstæderne, huilcket wii her ephther ey stæde ville, men forbiwde alle woore fogeder oc embitzmen vnder theres lænnss forthabelse, som the aff oss haffue, saadant her effther at giore oc ther till ydermere ther om at stande till retthe fore oss.

<10.) Item bekære och mene kopstedzmen i Skaane, at the mange
30 landzmarckede, som her till dags haffue waare(t) søgthe och hollne, ære them storliighen till skade. Tha ville wi, at alle saadane landzmarckede, som her till dags haffue wareth søghte, skulle her ephther waare afflagde, vndentagne tesse ephther^{ne} fem marckede, som her ephther holdes oc stande skulle i Skaane, som ære Træhøges marcket, som stande skall i Lundeby
35 mandagen nest ephther wor herre hemmells ffars dagh, Greffwinge marcket, som stande skall i wor ny køpsthad Engleholm sancti Botulphi abbatis dagh, Aawss marcket, som stande skall i Awss sancte Marie Magdalene dag, sancti Lawrens marcket, som stande skall sancti Lawrencii dagh i

14 vden] *rett. fra inden(?) A.* 22—23 borgeme(ste)re] borgemere *A.* 30 waare(t)] *ordet har efter r forkortelsestegnet for e A.*

Lundeby, oc saa høstmarcket, som kaldes Skaane marcket. These for^{ne} fem marckede mwe riigens indbyggere besøge oc sammeledes vdlenske køpmen, som kram oc klæde fall haffue. Dierffues nagher segh till at besøghe noget andet marcket i Skaane met theres waare oc kopmandskab æn these for^{ne}, tha skall saadant gotz, som the haffue met at faare, waare 5 forbruth, halldelen till oss oc halldelen till then kopstedh, the ære vdfarne aff.

<11.> Wii ville och fremdeles, at huer embitzman i woore køpstæder skall fødhe seg aff sith embede oc icke bruge kopmandz handell till forprangh vden, huess han behoff haffuer till hanss embitz behoff, oc ville 10 wii oc, at inghen borgere skulle taghe them køpmandz handell till at bruge paa landhet eller i køpstæderne met køpmendzpendinge vden samme gotz fortabelse till oss oc staden, oc findes her ephther saadan skadelig borgere, som saadan køpmanskab brugher, oc kunde dog icke opholde wor kronens 15 theres borgerskab, at the tage thennem anden bieringh till.

Tii forbiwde wii alle, ehoo the helst ære eller waare kunde, serdeles woore fogeder och embitzmen, for^{ne} wore kiere vndersotte, køpstædemer i Skaane oc besonderliig woore kiere vndersotte vdi Malmø, heremod thenne wor skickelse, nader, friiheder oc priuilegia ath hindre, hindre lade, 20 mødhe, deele, platze, vmage eller i nagher made ath vforretthe vnder wor konnyngliige heffndh oc wrede. Giffuet vdi wor stad Malmø tiisdagen nest ephther dominicam Letare aar etc. mdxvi vnder worth secrete.

Ad mandatum
domini regis proprium. 25

København.

1518. 26. marts.

36

Kong Christian 2. tager borgerne i Malmø under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af tidligere konger i Danmark, og tilføjer yderligere en række bestemmelser.

A: Malmø stadsarkiv. A 41. Perg. 45,5 × 36 (plica 3,6). Kongens segl i rødt voks 30 i ufarvet, DKS. nr. 98 (ikke anf.) i perg.rem. Paa bagsiden m. lidt sen. hd.: *Kong Cristierns priuilegium som fangen sidder.* — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.60r. — Ab: Malmø stadsarkiv. Malmö stads privilegiebok upplagd 1664 f.36v. — Ab1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 299 (c. 1670). — Ab2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.50v (c. 1695). — B: RA. 35 Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.208r.

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 2 140 (efter B); L. Weibull, Dipl. civ. Malmog. 63; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 454. — Reg.Dan. nr. 6356.

Wii Cristiern, *meth* gwdz naade Danmarcks, Norges, Wendis och Gotes konnynggh, vtwald konnynggh til Swerighe, hertwg vdi Sleswigh, Holtzsten, Stormarn och Dytmersken, greffwe i Oldenborg och Delmenhorsth, giøre alle witterligt, ath wii aff wor synderlige gwnst och naade
 5 haffwe taget, annammeth och vndfanget och nw *meth thette* wort opne breff taghe, annamme och vndfange oss elskelige wore kiære vndersaatte, borgemestere, raadmen och menighe borgere vdi wor stadh Malmø vdi wor konnynglige heghen, wern, ffred och beskermelse besynderlige at forsware och fordegtynge till retthe. Sammeledes haffwe wii och aff samme
 10 wor gwnsth och naade ffwlbyrdet, samtyckt och stadfested och nw *meth thette* worth opne breff fwldbyrde, samtycke och stadfeste alle the naader, ffriheder och preuilegier, som wore forfeddre, fremfarne konnynger i Danmarck, them naadelighen vnth och giffwit haffwe, ath haffwe, nyde, brwge och beholde i alle theres ordh, pwncthe och artickelle, som the indeholde och vtwiise. Haffwe wii och aff wor sønderlige gwnsth och naade
 15 saa och for^{ne} wore kiære vndersaatthe till gode, bestandt och forbedringh vnt och giffwet och nw *meth thette* worth opne breff vnde och giffwe them tesse effterscr^{ne} artickelle, naader och preuilegier ath haffwe, nyde, brwge oc beholde, som her effther schreffwet stander:

20 <1.> Fførst ville wii, ath wore borgemestere och raad i Malmø skwlle haffwe fwld magth at opbære fire grotthe till theres byes behoff aff hwer løde marck vdenbyess landgylde effter fordwm sedwane.

<2.> Item ville wii, at alle vtenske kiøpmend, som till wor kiøpsted Malmø besøgendis worde *meth* theres kiøpmandskaff, som er hwmbel,
 25 salt, meel, hamp, hør, kaaber, bly, iern och alle andre kiøpmandz ware, som *meth* pwndere och wegt vtægis, skall selgis och kiøffwes vti hele skiffpwnd och halfwe *meth* wore borgere vti Malmø, salt och meell vti hele lester och halfwe, dogh vndentagne hwes wore borgere ther samme-
 30 kiøpmandskaffs handell. Hwo her emod giør, bøde konnyngghen tywge marck och staden tywge marck, dogh vndentageth høstmarcketh, som ther vti byen stander och holdes. Och ville wii, ath inghen kiøpmend eller andre, som icke ære borgere vti Malmø, skwlle kiøffwe blodige hwder eller skynd vden om reth høstmarcket. Men vill nogher aff tesse forschreffne
 35 kiøffwe anden tyd om aareth saltede hwder eller tørre, tha scal hand kiøffwe them aff borgerne vti helæ dæggher och halfwe, skynd vti hele hwndret och halfwe. Hwo her emod giør, bøde konnyngghen xl *marc* och staden xl *marc*. Tesliges ville wii och, ath alle vtenske kiøpmend, som geste och ligge vti wor kiøpsted Malmø, ey schwlle eller mwge kiøpsla
 40 anderstetz vti Skaane end i forschreffne by vnder gotszens møstelsze, half-

delen till konnynghen och halffdelen till byend, och ther till *meth* føretywge marck, halfft till konnynghen och halfft till byend.

⟨3.⟩ Sammeledes ville wii, ath alle kræmere, som gaa om høstmarcket *meth* kram, som kaldis pryntszell prantszell, alle fremmede thoslagere och alle fremmede slacktere, hwer aff tesse forskreffne skwlle giffwe tolff ⁵ skelynge, halffdelen till konnynghen och halffdelen till raadeth effther gammeld sedwane.

⟨4.⟩ Ffremdelis hwilken persone som arestereth eller beseth bliffwer och affar i then besetnyng, skall haffwe forbrwdt føretywge marck sagwolderen, fføretywge marck konnynghen och føretywge marck till staden. ¹⁰ Men hwes gotz som afføres vdi besetnyng, thet gotz schall wære forbrwdet, halffdelen till konnynghen och halffdelen till staden.

⟨5.⟩ Item vill nogher mand, qwynde, swend eller møø vti closter fare, som haffwer hwss och iord, tha schall hand saadant gotz till tynghe lywse och selge thet siden bymend och giffwe seg siden i closter *meth* pennyng ¹⁵ och løsøre och ey *meth* iorde gotz.

⟨6.⟩ Maa och inghen saa giffwe eller affhende kiøpstedz iorde gotz, ath thet maa formenes bymend ath haffwe till kiøffs.

⟨7.⟩ Item ville wii, ath inghen borgere i Malmøe skall giøre større byllwps kost ther i byend, end som hand haffwer selffwer hwserwm till ²⁰ vdi hans eghet hwss. Och schall inghen kost giøres eller holdis i noger maade lenger end i tho dage. Dierffwis her nogher emod ath giøre, bødhe konnynghen føretywge marck och staden føretywge marck. Skall och inghen barszell giøres eller fore medags maaltyd vnder tywghe marck till konnynghen och byen och inghen kirkegangh eller festnetzøll større end thii ²⁵ hetske vnder samme brødhe.

⟨8.⟩ Item ville wii, ath hwilken borgere vti Malmøe som haffwer skatthet och skyldet i thry aar och er født paa herremendz gotz, tha schwlle the effter forscr^{ne} tyd wære frii for the herskaffs tiltall i then sagh, ath the ære fødde paa theres gotz. ³⁰

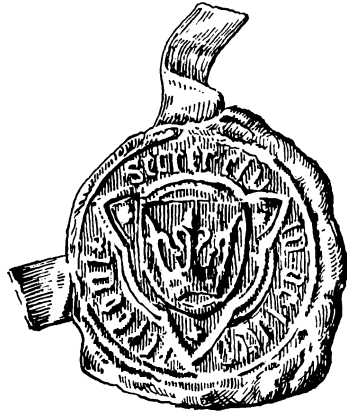
⟨9.⟩ Ffremdelis ville wii, ath hwo som will worde borgere i Malmøe, hand scall giffwe fore syt borgerskaff een marck, halffdelen till byend och halffdelen till raadet, dogh saa ath wor foget faar syn rettighed ther aff effter gammeld sedwane, som er thii engilske.

⟨10.⟩ Item paa thet ath wor kiøpsted Malmøe maa thes ydermere for- ³⁵ beydris, tha ville wii, ath intthet testamente schall fwlt giøres, vden ther scall giffwis aff then dødis gotz effther hans formwge till byes bygnyng och forbeydringh. Hwo her emod giør, bøde konnynghen thii marck och staden thii marck.

Thii forbywde wii alle, ehwo the helsth ære eller wære kwnde, serdelis ⁴⁰

wore fogeder och embitzmend, for^{ne} wore kiære wndersaatthe vdi Malmø her emod paa forscr^{ne} naader, friiheder och preuilegier ath hyndre, hyndre lade, møde, dele, platzse, vmage eller vti nogher maade ath vforrette vnder wor konnynglige heffnd och wredhe. Giffwith paa wort slot Kjøpnehaffn
5 ffredaghen nesth effter wor frwe dagh anunciationis aar etc. mdxviii vnder worth secrete.

Ex mandato
domini regis proprio.

LANDSKRONA

Landskrona bys segl, gengivet efter segl af ufarvet voks under brev af 1487 3. juli i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en aaben krone med tre lillieprydede spidser, hvori-mellem to mindre med smaa kugler. Udadbuert skjold i udtunget ramme. Omskriften lyder: *Secretum civium de landescrone*.

Kong Erik 7. af Pommern tager borgerne i Landskrona, som han selv har anlagt, under sin beskyttelse og tillader dem at bruge birkeretten og giver dem de samme privilegier, som Lund, Malmø og andre købstæder i Skaane har faaet af kongerne i Danmark, samt giver dem ret til at have 2 borgmestre og 12 raadmænd. Desuden tillader han dem at holde et aarligt marked.

A: tabt. — Aa: Vidisse af Rigens kansler 1588 19/2 m. oplysn., at brevet er et »pergamentz breff medtt itt heltt och holditt hengendis indsegle«, tabt. — Aa1: RA. Rigens forfølgingsbog 1586—88 f.89r. — Aa2: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.27r. — Aa3: Lund LA. Landskrona E I 3, Div. avskrifter av privilegierna (genpart af Aa2). Herefter: (a) Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 630 (c. 1670). — (b) Sv. RA. Städernas akter. Landskrona 1413—1657 f.1r (2. halv. af 17. aarh.). — (c) Smst. Landskrona 1413—1662 f.6r (2. halv. af 17. aarh.). — (d) Landskrona stadsarkiv. Privilegiebok f.2r (beg. af 1680erne).
 15 Tryk: Rep. 1. rk. nr. 5246 (i udtog); Hist. tidskr. f. Skåneland I 97 (efter (d)); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 315 (efter Aa1).

Text efter Aa1.

Wii Erick, medtt gudtz naade Danmarckis, Suerigis, Norgis, Wendis och Gottes konning och hertug i Pomeran, giørem vittherliggt medtt thette wortt opne breff, att wii medtt wortt raad innerliche offuertencckt haffue om wor kiøpstedtt, som Landtzkrone heder, i Skonne liggende, huilcken wii selffue stiffthet och aff nye ophagitt haffue, gud till heder och osz, worre ephtherkommere och wortt rige Danmarck till gaffn och bistandt, i huilcken osz hopes, att meken almue medtt gudtz hielp maa boende worde, och er thetz mere, att the medtt naade och kierlick aff gud och osz och vorre ephtherkomere befinne; och wden synderlicke naade och preuilegiæ tha prøwe wi well, att almuen ey kand rolicke och gaffnlicke tilsamen boo, heller ther end i andre kiøpstede. Tha for thisze forsch^{ne} sager skyldtt, och saa forthi att wii hopende och wentthende erre, till osz och worre ephtherkomere, alld ydmiughed, kierlicke och thieniste ephther

20 giørem] giører A2.3. 28 ey] ene Aa3; fejlen findes ikke i de yngre afskrifter. — rolicke . . gaffnlicke] roligere och gauffnnligere Aa2.3. — rolicke] skr. har først skrevet rolicken, men n er udvisket, mens blækket var vaadt Aa1. 31 kierlicke] kierlighed Aa2.

worre wilge aff for^{ne} wor kiøpstedtt Landiszkrone och aff alle borgerne, som ther nu borgere ere och borgere her epther worde kunde, euindelicke, haffue wii medtt beraaditt raadtt thagitt for^{ne} wor || kiøpstedtt Landiszkrone och alle borgerne, som ther nu ere borgere, och alle the borgere, ther her epther borgere worde, i wor synderlicke naade, wern och heigen, 5 och wndtt och giffuit thennem thend rettighedtt att haffue, nyde och bruge euerdelicke, som birckerett heder, och alle andre friihedtt och preuileger i alle puncte och artickle, som worre kiøpsteder Lund, Malmøghe eller nokre andre worre kiøpsteder i Skonne friest aff worre forfedre, konninge i Danmarck, haffue, nyde och bruge. Item wnde wii thennem att haffue 10 thoe borgemestere och tolff raadmendt, som wii thenom nu sett haffue, och fremdellis keisze aff menigheden mand i mandtz stedtt, the som beskedne och wberuthede dannemendt erre och osz och worre eptherkommere och wortt rige Danmarck och for^{ne} wor kiøpstedtt troe och gauffnlicke erre, saa offthe som thett kand tarffuis eller for dødtz eller 15 andre fald skyldtt. Item wnde wii, at ther i for^{ne} Landiszkrone maa werre huertt aar itt sinde iaarmarchidtt, och att thett byrries wppaa sancte Iohannis baptiste affthen och stande otthe dage samfelde, och att ther maa kiøpis och sellies, epther thi som pleiger att werre, ther som i andre iaarmarekidtt er. Item forbiude wii alle worre fogede, embitzmendt och 20 alle andre, huo the helst erre, emodtt thette wortt breff att giøre wnder worr konglike heffnd. Och till beuarring alle thisze for^{ne} stycke tha lade wii medtt wilge och widskap wortt indtzigle hengis for thette breff. Datum Stockholm anno domini millesimo quadri(n)gentesimo tredecimo feria secunda proxima ante festum annunciationis beate Marie uirginis gloriose. 25

[Tidligst 1413].

2

Landskrona birkeret.

A: tabt. — Aa: Arnamagn. inst.. AM. 39, 4° f.92r (2. halvd. af 15. aarh.). — Ab: Stockh. kgl. Bibl. B 73 f.153v (2. halvd. af 15. aarh.). — Ab1: Kgl. Bibl. Uldall 215, 4° f.115r (2. halvd. af 15. aarh.). — Ac: Stockh. kgl. Bibl. B 75 f.89v (2. halvd. af 30 15. aarh.).

Datering: Landskrona fik 1413 tilladelse til at bruge birkeretten (se nr. 1), og den maa antages kort efter at være overført til byen fra Malmø, til hvis tekst den slutter sig.

Text trykt efter Aa med varianter fra Abc.

7 euerdelicke] euindelige Aa2.3. 11 sett] satt Aa2.3. 18 baptiste] derefter overstr. dag Aa1. 24 quadri(n)gentesimo] quadrigesimo Aa1.

Om køpstade byerk.

92 r

i. Om skøde.

Hwilken man ther køber iord i Landeskrona aff anner man, tha skal iord skødis hemma with dør *meth* gode mændne withne, then gange 5 i gardh, ther tha køpte, tha skal then skøthningh stande.

ii. Om man viil ;

Fester man iordh aff bonde at køpe och wil ey holde køp sith, bøthe sæx øre for festningh eller dyle *meth* sex men.

iii. Om ledhkøp.

10 Fester man iordh aff bonde och dricker a lidkøp, och wil han ey sithen holdhe køp sith, tha skal han bøthe thre mark, ther ey holder køp sith.

iiii. Om bonde fløtther.

Boor bondhe wether bonde om gardh eller hws <oc> fløtter paa hanum, tha skal han bøthe hanum thre march eller dyli *meth* || tylther eth. 92 v

15

v. Skil men om gardhe.

Skil men om garde eller om hus, wirie hin, ther vppæ haffuer sath, *meth* tolf odelbønder.

vi. Om gerde.

Tagher man aff gard vthen eller innen, bøthe thre mark eller werie 20 sich *meth* tylther eth fore.

vii. Om othelbruth.

Bryther man hws eller træ aff bondens iordh, bøthe thre mark eller schære sigh *meth* tolf odhelbøndher.

viii. Om byes iord maa ey bort.

25 Engen man ma giffue bys iord borth; withes man, at han haffuer giffuith eller solth by iord bort, och dyl han, at han haffuer ey giffuit eller solth, dyli *meth* threnne tylther ethe eller bøthe xl mark.

1 Om] *mgl. Ac.* 2 Om skøde] *kun i kap. reg. Ab.* — skøde] skode *Aa.* 3 Hwilken] Hwicken *Ab;* *saal. oftere i det flg.* — ther] som *Ac.* 6 viil] ey holdhe køp *tilf. Abc.* 7 køp sith] køpsith *Abc* (*i Ac linieskifte efter køp*). 9 ledhkøp] pa iordh *tilf. Abc.* 11 køp sith (1)] køphsith *Ab.* — køp sith (2)] køpsith *Ab.* 12 fløtther] pa annen *Abc.* 13 <oc>] *mgl. Aa—c;* *jf. malmoteksten.* 14 dyli] *mgl. Abc.* 15 gardhe] gaardh eller hws *Abc.* 16 wirie] wærie *Abc.* 21 othelbruth] othel *Ac.* 22 bondens] bondhen *Ab.* 24 maa . . bort] *mgl. Abc.* 27 ethe] *mgl. Ac;* eth *Ab.*

ix. Om bys fridh.

Hwilken man ther bryther bys frith vthen by, swa langth som bys march ganger, worther han greben wether, bothe xl march, dyl han, wærie
 93 r sich *meth* thre tylther. Swa || ær och, om i by bryder noger man i gardh
 eller oppa gadhen, eller hwar *thet* ær i byen, tha bøthe xl march eller werie
 5 sich *meth* thre tylther, om han worther ey greben with.

x. Om vdedis mæn.

Om byman tagher nogher vdæthes man, tha skal han hanum til tings
 føre eller til mothe ræth mods dag oc dømme offuer hanum effter hans
 gerninger; tha skal hans dom stande, och ther ma engen effther kære.
 10

xi. For hwre meghet tiwffh.

Thagher bonde sin thiuff, tha ma han ey *meth* mine binde hanum en
meth ørtugh mon och haffue sielff wold til ath holde sin thiuff til ræt tingh
 dagh, om han wil, eller fore gielkare; tha bør gielkare at holde thiuff for
 pasche penninge och iwle *penninge*.
 15

xii. Om tiwff slepper.

Thagher bonde thiuff hiem ath syn, och slipper han bort, at bonden
 93 v komer ey til || things *meth* hanum, bøthe koninghen xl mark oc byen xl
 mark.

xiii. Sigher bonde, ath thiwff slap ey.

Sigher bondhe, ath thiuff slap ey *meth* hans widh oc ey *meth* hans wiliæ,
 tha skal han skære sich *meth* thre tylther eth eller bøthe fyrithughu mark.
 20

xiiii. Hwre man skal dømæ.

Then man, ther thiuff thager, han skal lade thiuff til tings lethe och
 haffue twigge manne vithne ther til, at han er ful thiuff och al hans ath
 25 swa mangæ koster, som han haffuer ther a hans bag, tha skal han stande
 thingh mannæ dom, hwat dom som the ville hanum giffue.

xv. Om tiwff ey dømæs.

Gaar thiuff aff thinghe v|dømpther, tha skal all byen bøthe koninghen
 ix mark.
 30

2 by] byen *Ab.* 3 bothe] bøthe *Ac.* 4 by] byen *Ab.* — gardh] gardhe *Ab.* 5 gadhen]
 gadhe *Abc.* — hwar] som *tilf. Ac.* 8 han] *mgl. Aa.* 11 tiwffh] ma bindes *tilf. Abc.* 16
 slepper] hemmæ ath bondhens *tilf. Ab.* 17 thiuff] sin *tilf. Ac.* — bonden] bondhens *Ab.*
 20 ey] borth *meth* hans (*mgl. Ac.*) williæ *tilf. Abc.* 22 thre] *mgl. Aa.* — eller . . mark]
mgl. Ac. 23 man . . dømæ] thiuff schal dømmes *Ac.* — dømæ] thiuff *tilf. Ab.* 28 dømæs]
 domæ faer *Ab.*

xvi. Om hwdstrwgen tiwffh.

Uorther thiuff hudstrugen, oc hierberges han sithan aff nogher man i ||
byen, tha bøthe han thre mark eller dyli *meth* tylther eth. 94 r

xvii. Om tiuff herbergis.

5 Hwo som herberger thiuff, bøthe thre march eller dylie *meth* tylther eth.

xviii. Om bonde vither annen.

Om bonde wither bondhe oc sigher swa: thu esth myn thiuff, at swa
manghe koster, som iech haffuer tabæth, tha skal han werie sigh *meth*
thre tylther eth eller bøthe ny march bonden oc løse sigh with koningen,
10 som han gither.

xix. Hwat tiwff kan for ;

Uorther bonthe thiuff, forgøre howith loth syn och ey mere.

xx. Om tiuffnet hittis i husfrw veriæ.

Hitthis thiuffneth i husfrw waldh, wærie sich *meth* thre tylther eth, ath
15 *thet* war ey henne with och ey hennes willie och ey hennes radh. Worther
hwn feldh ath ethen, halde pa fulle bøther som mannen. ||

xxi. Kaller bonden annen tiwff.

94 v

Sidder bonde a tinghe och kaller annen bonde thiuff, bothe hanum thre
march, dyl han, ath ey kallathe hanum thiuff, tha skulle alle benke skere
20 hanum for the sagh, at han ey kalle;dhe hanum thiuff; swa ær oc om thræl
och om agnabagh.

xxii. Om bonde kaller annen træl.

Kaller bonde annen træl eller thiuff eller agnabac vthen thingh, bøthe
thre mark eller dyle *meth* tylther eth.

25 xxiii. Om veder taks tiuff.

Uither bondhe annen och siger swa, thu esth myn wethertaks thiuff,
thu haffuer myne koster hieme ath thin. Dyl han, dyle *meth* tylther eth,
faller han, bøthe thre march.

1 tiwffh] hærberges *tilf. Ab.* 6 annen] thiuffnith *tilf. Ab.* 7 wither] annen *tilf. Ac.* —
at] oc *Aab.* 11 for] forgøræ *Abc.* 13 i . . veriæ] *mgl. Ac.* — veriæ] woldhe *Ab.* 14
eth] *mgl. Ac.* 16 halde] dhe *tilf. Ab.* 17 tiwff] a tinghe *tilf. Ab.* 22 træl] *mgl. Ac.*;
thiuff, thræl eller agnebagh *Ab.* 27 Dyl . . dyle] dylæ han *Ab.* 28 faller] oc *tilf. Ab.*

xxiii. Om vinkøp.

Thettæ ær om vinkøp, ath enghen man ma køpe hæstæ och ey koo oc
 96 r ey oxse, ey skabeth clædhe, ey skeffte oxse oc ey fælath || swert, ey horss,
 ey vngh fææ weneløst, om nogher køber weneløst, mister køp sith och
 æn wordhningh til. 5

xxv. Om venneløsth.

Om nogher, at han køpte wenløst, werie sich meth tølther eth
 eller bøthe thre mark.

xxvi. Om torgh køp.

Alle andre køp, ther købes om dagh lyusen at rætthe torg køp, tha 10
 werie thet meth twigge manne withne och tylther eth fore.

xxvii. Om quinfænghe.

Thetthe ær reth om quinfænghe, hwilken man ther wil feste sich konæ
 eller møø til husfrw, tha skal han henne fæste meth præst withne och andra
 gothe manne och quinne. 15

xxviii. Om gwldfestningh.

Swa skal han guld festæ sig kone eller møø til halfft boo, afflat oc v
 afflat.

xxix. Om gifftelssse.

Om man eller kone haffuer børn, ther the sammen komme, tha skal 20
 gifftis til halff howeth loth wether swenbarn. ||

95 v

xxx. Om guldh, ther festis meth.

Guld, ther festis meth, dør han, tha skal hwn guld haffue, dør hwn, tha
 skal bondens arffwinge rætthe vth faa guld.

xxxi. Hwilkelwnd søn oc dotther.

Døør fadher eller modher, och ære børn effther, tha thaghe the arff,
 søn two lødær och dotther thredinghen. 25

xxxii. Om geld oc siæle gaffwe.

Gieldh gangher vth aff boo vskifte och swa och siæle giffit. Dør fadher

6 venneløsth] køph tilf. Abc. 7 nogher] haandskrifterne har herefter plads aaben; smign. Malmøs og Lunds birkeret. — køpte] rett. fra køpthe Aa. 16 gwldfestningh] gwldftingh Aa. 17 han] man Ac. Kap. 29] staar efter kap. 31 Ab. 23 Guld] Gud Aa. 25 dotther] erfue fadher och modher tilf. Ab; ærffuer tilf. Ac. 28 gaffwe] gifth Abc. 29 vth] mgl. Ac.

eller moder, oc ær ey børn til, tha gange siæle giffth aff hinds døde loth och giældh aff beggis theris loth.

xxxiii. Om iord och boolfæ.

Døør father eller modher, och ære børn effther, tha thage the børn
5 fætherne eller møtherne saa i iord som i bol|fæe.

xxxiiii. Hwat hostrw skal beholle.

Om father er døth, oc er moder effter, tha skal husfrw ware i sine
ganghe cledher, ey the beste oc ey the werste, ther skifftis, ær guld || til, ^{96 r}
tha thage hwn øres guld, ær mynne til, tha thage hwn mynne, æn mere
10 maa hwn ey thaghe. Om vapn ær til, thage thøm børn hans.

xxxv. Om man gyffwer een arffwinge mere.

Man ma ey giffue en arffuinge meer æn en annen meth reth logh; giffuer
father meer en æn en annen, tha skal til føræ effther father døthen oc
iæffna ræth til skifftis eller haffue hwer, som fanget haffuer.

15 xxxvi. Hwat man maa giffwe.

Man eller konæ maa ey giffue meer æn halff sin howeth lodh fran
arffuinghe sine borth.

xxxvii. Om børne verie.

Døør father oc mother, oc ær brother til, tha skal han were børne wærie
20 næst, er ey broder til, tha schal father brother wære børne verie næst,
er hwerken til, tha skal næste frænde wære børne wærie.

xxxviii. Om gangh arffh.

Dør man eller konæ, och er ey barn til eller barne barn, tha skal næste
nythe arff thage, och thet hether gang arff, man skal swa megeth || taghe ^{96 v}
25 som kone.

xxxix. Ath man skal ey steff-|.

Thette ær Landeskrona ræth, ath engen man ma steffnæ byman vthen
Landeskrona, vthen søgie i Landeskrona a bytingh och hwerken a konings
thingh oc ey a landstingh.

1 eller] *mgl. Ac.* — och] *mgl. Ab.* 2 aff] *mgl. Aa.* 3 iord] *mgl. Ab.* 6 beholle] effther
bonden dødh (*mgl. Ac*) *tilf. Abc.* 8 ey (1 og 2)] i *tilf. Ab.* 11 een] *mgl. Aa.* — mere]
en annen *tilf. Abc.* 12 en (1)] ey *Aa.* 13 føræ] foren *Aa.* 15 giffwe] i sin sotesengh
tilf. Ab. 19 oc (1)] eller *Aa—c;* *jf. malmoteksten.* 20 er (1) . . næst] *mgl. Aa.* 24 hether]
hedh *Ab.* 26 ey steff -] *mgl. Ac;* ey steffnes aff køpstaden *Ab.*

xl. Om neffndh.

Neffnd skal ey gange i Landeskrona, for neffnd skal gange threnne tylther.

xli. Om steffningh tiil tings.

Hwilken man ther wordher steffndher til tingh oc kommer ey, gielde ⁵ two øre en time, two øre anneth sindh och thredia thimæ, kommer han ey tha, bøthe thre mark eller dyle *meth* tylther eth, och worder han meer steffnder och kommer ey, bøthee sex mark; wordher han æn mere steffnder, bøthe ny mark bonden och koningen thre mark, om han komber ey, sithen skal søgie a frith hans swo som annen vdethes man, om han wil ey til ræthe ¹⁰ 97 r stan||dhe.

xlii. Om høst helg oc iule.

Ombutzman maa ey søgie bonde a thinghe om høsth hellig och ey om iulæ hellich och ey om paske heilich oc ey om lædings helligh och ey, methen kongens gieldh taks. ¹⁵

xliii. Om handløss wadhe.

Ombutzman maa ey søghia fore handløs wadhe och ey fore hesthoff oc ey for hesta than oc ey fore nøtz horn oc ey fore swine than och swa, om nogher skeer sigh aff kniff eller aff ander handløss wathe. Dør man aff slieth wathe, tha skal bondhe, dher fææ agher, bøthe thre mark for then ²⁰ dødhe, oc ey mere hører hanum ath bøthe for sith fææ.

xliiii. Om saar.

Faar man saar aff andrum, tha skal han bøthe two mark fore hwert saar och til fæm øre, och sidhen skal ey mere bøthe for saar. Man skal saar see och synas, om man worther lyther, tha skal man bøthe lyde, swo ²⁵ 97 v som gothe mæn || tycker ræth ware.

xliv. Om ben tags aff.

Uorther saar swa huggeth, at been tags aff, tha bøthe for hwert ben, ther i mulduch klinger, øre penningh, alth til fire ære bøthe. Tha skal wrthe sithen lyte, och effther lythe skal, swa som lydhe ær til, bøthe. ³⁰

1 neffndh] ther gange skal *tilf. Ac.* 6 øre] ore *Aa.* 7 och] *mgl. Abc.* 12 iule] helgh *tilf. Abc.* 14 oc . . helligh] *mgl. Aa.* 18 ey (3)] *tilf. o. lin. Aa;* *mgl. Abc.* — och] æller oc *Ab.* 20 tha] saa *Ab.* 22 saar] man faar aff ander *tilf. Ac.* 24 och (1)] *malmoteksten har her e.* — Man] *fejl for num; jf. malmoteksten.* 25 lyde] *tilf. under lin. Aa.* 27 aff] saar *tilf. Abc.* 29 muldugh] mullugh *Ac.*

xlvi. Om mans bod oc ywerbo ;

Uordher man dræben aff ander, tha skal han bøthe ather *meth* thræthiugu march oc two march, *meth* thy ath han worther vkerdh aff daghom tageth, eller om han wil ey bøthe ywer bøther, tha skal logh giffue *meth*
5 threnne tylther fore ywer bøther.

xlvii. Vorther man vither for mandrap.

Uorther nogher man wither for mandrap oc drab ey, tha skal han werie sigh *meth* threnne tylther.

xlvi. Om man ligger ;

10 Ligger man a morde, och ganger enghen wether, ther man drap, tha skal effter ganghe band. || Sithen ma widhes bane sagh, hwem som han wil. 98r

xlix. Om førsthe sal.

Thagher man skal bøthe anner ather, tha skal bøthe i thre sale, første sal skal neste nythie taghe.

15 l. Om hand.

Om hand huggen wordher aff manne, tha skal bøthe for hand halff mans bøther, fore thwmmel finger halff hande bøther och fore bathe hender fulle mans bøther.

li. Om fødher oc teer.

20 Soo ær och om føddher then samme ræth.

lii. Om næse.

Swa er och næse fulle mans bøther.

liii. Om andbwd i brogh.

Swo er ok fore mans andbudh, i brogum ligger, then samme ræth.

25 liiii. Om herwircke.

Om nogher man gaar i anners mans gard *meth* vfirmd *meth* sex fulle wapn oc gør bonden vfyrmdh i sin egen gardh, thet hether herwirke, ther

1 oc] ey *Aa.* — ywerbo] ouer bøther *Abc.* 8 tylther] eth *tilf. Ab.* 9 ligger] a mordhe *tilf. Abc.* 14 taghe] *mgl. Aa.* 15 hand] bodh och finghræ *tilf. Abc.* 17 bøther (1)] bøthe *Ab.* — bøther (2)] bodh *Ab.* 23 *overskr.] mgl. Ac.* — brogh] brochen *Ab.* 27 vfyrmdh] vfyrindh *Aa.*

fore skal man bøthe xl march, dyl han thyl(i)ghe gerninger, werie sigh *meth* threnne thylther. ||

98 v

lv. Om gardganh.

Far bonde i annar mans gard oc byuder hanum ther vfyrm^{dh}, thet hether gardgange, ther fore skal man bøthe thre march eller dyle *meth* 5 tylther eth.

lvi. Om raan.

Thagher bondhe aff anner clæde eller swerdh eller annen thing, hwat som thet er, bøthe thre march eller dyle *meth* thylther eth, thet heter raan.

lvii. Om voldtæckt.

10

99 r

Tagher bondhe annars mans dotther eller frendkonu och worther ther *meth* greben, tha haffuer bonden woldh til at sæthie hanum i fyathur och holdhe til ræthe och lathe komme til gothe mæn och sighe them aff teligh gerninger, som ther ær giorth; wil han ther feste the samme sigh til husfrw, tha ma han haffue fridh och gothe nathe, æn wil han ey feste 15 och enghen hether gøre, tha haffuer bonden woldh til ath lydhe hanum a sine lymmer, worther han ey || greben wither, tha skal han bøthe henne fire march, dyl han, werie sigh *meth* tylther eth.

lviii. Om aredhe i mans eget hwss.

Om man gaar i annars mans gard och wedher hanum arædhe i sith 20 egith hus, wordher husbonden hans owerman och gør nogher gerninger vppo then man, och ær ther gothe manne withne til, at swa war giorth, haffue thet for sith egeth, hwat som han ther faar i the samme gange. Worther han ther huggen, bøthe ey en penning fore, hwerkeen koninghen eller biscop och ey annar man, om nogher effther kærer. Tha skal ywer 25 hanum gange rætthe dome och hans krop wthan kirke gardh at leggia, och effther swa giort, at han swa vgildher worder lagt, tha hører for hanum engen man at faste.

lix. Om man vordher i horsengh ;

99 v

Om man wordher i horsæng^h dræpen och aff dagum thagen, tha skal 30 dyne || oc ble til tings bæris och haffue dom ower sligh gerningh, at han

1 thyl(i)ghe] thyghe *Aa.* thylghe *Abc.* 2 thylther] eth *tilf.* *Ab.* 4 vfyrm^{dh}] vfyri^{ndh} *Aa.* 11 annars] aff anner *Ab.* — mans] *mgl.* *Abc.* 16 hanum] han] *Aa.* 19 i . . hwss] hemme *Ac.* 27 tha] *mgl.* *Ab.* 29 vordher] dreben *tilf.* *Abc.* — i horsengh] *mgl.* *Ac.* 31 bæris] feris *Ac.* — sligh] skil *Abc.*

haffuer forgiort sith egit liff, och swa skal han vthen kirke gardh leggis, oc fore sligh man hører hwerken bødhe eller faste fore.

lx. Om bondens fææ vorther !

Om bondens fææ gaar i annars mans gard och worther der dræpen, for
 5 then skadhe, *thet* ther giordhe, tha skal bonde kalle syne granne til sammen
 och lathe see then skade, *thet* ther giorth; tha skulle the wrthe skade,
 hwor megeth han er, och lathe vrthe fæeth, hwre goth *thet* er, oc lathe
 sighe bonden til, ther fæeth atthe. Wil han sithan thage fæeth hiem til
 10 han ey swa, tha haffue hind bondhe fæe, *thet* drap, och lægge sithen swa
 manghe penninghe fram, som fæeth wor wrth fore, och || ther til logh, 100r
 at *thet* wor ey bethre, och kalle sithen a hanum for syn skadhe fangh.

lxi. Koningen eller biscop eller anner man ma ey steffne.

Koningen eller bisscop eller nogher theris sysle man eller nogher anner
 15 man, e hwat man *thet* er, maa ey steffne noger køpstad man i Skane
 vthen i then stadh, i hwilken han boor; ther skal han sta til swars oc
 werie sich for then sach, for hwilken hanum giffs skyldh.

lxii. Om pant.

Om nogher køpstade man wordher sæth weeth och biuther *thet* rætthe-
 20 lighe vth a thingh, och then, ther wæth ægher, kommer fore och kærer, at
thet staar ey swa dyrt eller och wil sighe, ath han haffuer *thet* v skelighe
 nogher lundh mysth, tha skal then, ther wæt haffuer inne, neffne sich
 withne, som ære two bolfaste men, at wædh ær sva dyrth sath, som han
 haffuer *thet* vth bodeth, och sidhen, hwat the two withne a thinget, *thet*
 25 skal || staducht wære.

100 v

lxiii. Om geld at kræffwe.

Thette er ræth, at hwilken man som kræffuer gieldh aff andrum oc
 wil ey gieldha, æn lather sigh logh søghe, tha skal fogeth lathe til wrdings-
 men, gothe astadughe mæn, at widhe bonden sin rætthe howeth gield,

2 hører] horer *Aa.* — hwerken] *mgl. Aa.* 3 vorther] dræb. *Ac;* drebith *tilf. Ab.* 4
 och . . dræpen] *mgl. Ab.* 9 sin] sith *Ac.* 10 han] *mgl. Abc.* 13 Koningen] Ath koningen
Ab. — eller . . man] *mgl. Ac.* — anner] nogher anner *Ab.* — steffne] byman vth aff køp-
 stadhen *Ac.* 14 eller (1)] och *Ab.* 16 then] thenne *Ab.* — til] rætthe oc till *tilf. Ac.*
 19 køpstade] p *er tilf. o. lin. Aa.* 21 v skelighe] oschedelige *Ab.* 22 wæt] *mgl. Ac.* 24 a]
gentaget Aa.

bonden och koningen ræth fore a sokn, brysther, at thet ær ey til fore a soknenær, bryste bonden oc koning, æn e skal først wrdhe bonden sin howith gieldh vth, om swo migith er til. Foget och wrdings men, fore thet skulle de ey hede røffuere eller ransmæn och ey tæckkie mæn.

lxiii. Om man viil ey giøre ræth. 5

Om nogher man wil werie fore them meth wæriendhe <hond>, bøthe bonden xl march och koningen xl march, thet er logh mellum the, wither haffue at hette huss, iordh eller bol penninghe.

lxv. Om man haffwer ey vether ath !

101r Hwilken man ey haffuer wether at hætthe, æn ladher sø||kia paa sigh, 10
tha ma man hanum søgiæ som andre vdedis mæn.

lxvi. Om vførmdh i theewernæ hws.

Om man ganger i annars mans gardh, ther som thæwærne ær, ther giørs ey gard gonghe, om ther gøris nogher wfyrmth, wthen tha maa bondhen widhe hanum, hwat han wil, æn gard|ganh maa teth ey hedhe. 15

Helsingborg.

<Tidligst 1415. 5. maj>.

3

Kong Erik 7. af Pommern tager borgerne i Landskrona under sin beskyttelse og giver dem en række privilegier.

A: tabt. — Aa: tabt. — Aa1: Arnam. inst. AM. 4° 39 f.85r (2. halv. af 15. aarh.). — Aa2: Stockh. kgl. Bibl. B 73 f.145r (2. halv. af 15. aarh.). — Aa2a: Kgl. Bibl. 20 Uldall 4° 215 f.108r (2. halv. af 15. aarh.). — Aa3: Stockh. kgl. Bibl. B 75 f.82v (2. halv. af 15. aarh.). — Ab: Stockh. kgl. Bibl. B 78 f.108r (2. halv. af 15. aarh.). — Ab1: Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 4° 3124 f.129r (beg. af 16. aarh.).

Tryk: Kofod-Ancher, Lovhistorie II Tillæg 248 (efter Ab1); Kolderup-Rosenvinge V 84 (efter Ab1); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 326. — Reg.Dan. nr. 25 3289*; Rep. 1. rk. nr. 5516.

Datering: Da privilegiet ikke forekommer i privilegiesamlingerne fra Landskrona, er det muligvis ikke et originalt privilegium for Landskrona, men en senere overførelse til Landskrona af privilegiet for Malmø af 5. maj 1415 svarende til overførelsen af birkeretten fra Malmø til Landskrona. 30

Text efter Aa1 med varianter fra Aa2.3 og Ab.

1 bonden] booden Aa. — a (1)] at Aa. 2 soknenær] det første n er skrevet nærmest som u Aa. — e] ey Aa. 6 <hond>] mgl. Aa—c; jf. malmøteksten. 9 vether ath] mgl. Ac. — ath] athette Ab. 10 ey haffuer] haffuer ey Ab. 12 theewernæ] thee wernæ Aa; thæwærne Ab; thewærne Ac. 13 thæwærne] thæ wærne Aa; the] wernæ Ac. 14 wfyrmth] wfyrynd Aa.

Thette er køpstadhe ræth.

85 r

Uy Erich, meth gudz nathe Danmarks, Swerigis, Norgis, Wendis oc Gotthis koningh och hertugh i Pommeren, helsæ allæ, som thettæ breff se eller høræ, kerlighe meth guth och wor nadhe. Thet skal alle men vitherlight
5 waræ, at wii thagæ wore kære burgemestere och radhmæn, borgere oc almeninghe, then i Landeskrone ær, vnder wor beskerminge, besynderlige frit och wern och vnde oc stadfæste thom alle thesse effter|screffnæ friheit oc nathe och preuilegia fore alle theris beste, gaffn oc bestandh.

i. Om scadh.

10 Først at alle men, e hwo the hælst ære, som haffue gardhe oc gotz, køpmanskap, skip eller huss i Landeskrone, skule wth giffue scat, pa leghningh meth the samme radhmæn oc bor||gere, hwer there effther som han 85 v
ager i the gudz, skip oc andre for^{de} thing, swa frampt the wilia the for^{de} gotz, skip, køpmans|skap oc anner forsagde tingh nyte och haffue. Ther
15 ower skule the embitzmen i samme by, som ære sudere, skynnere, køtmangere, bagere, skredere, wandsnidere, rebwinnere, smedere, bødekerer och alle andre thelige æmbitzmæn, skat, pa leghningh oc hielp vth giffue, effter som the worde til saghte aff the samme radmæn oc borgere, swa frampt som the wille theris æmbite nydhe, thogh swa, at welborne mentz
20 bolege, som the sielffue vti bo, och soghne| prestens gardh skule wære vnnen thagene.

ii. Om radman aff gaar.

Naar nogher aff radeth i Lanskrone fran them far eller aff døør, tha skule the radmen igen ære, haffue fulmacht ath kese en annen igen i hans
25 stædh.

iii. Om æmbetæ at sette tiil rette.

Framdelis skule the samme || radmen haffue makt at skicke alle æm- 86 r
bethe i then samme by, som ære sudere, skinnere, køtmangere, bagere, skredere, wandsnidere, rebwinnere, smedere och bødekerer och alle andre
30 soodane æmbethe, til bysens bestandelse.

1 overskr.] Landz krvnæ preuilegia oc andre gode køpsteder oc theres bys vilkor oc ræt Ab. 3 hertugh] Aa2. 4 høræ] høræ Aa1. 5 kære] mgl. Ab; læse tilf. Aa3. — radhmæn . . oc] mgl. Ab. 6 almeninghe, then] almeninghethen Aa3, Ab. — then] them som Aa2a. — ær] mgl. Mss. 7 friheit] frihedh Aa2 etc. 8 oc (1)] mgl. Ab. — bestandh] bystandh Ab. 9 overskr.] opr. kap. nummerering og kap. overskr. mgl. her og i det flg. Ab. 10 Først] om tilf. Aa2a. — e] mgl. Ab. — gardhe] gord Ab 11 skip] mgl. Aa3. 13 ager] haffwer eller aghor Aa2a; eyer Ab. — the gudz] thet gotz Ab. — frampt] som tilf. Ab. — the (2)] thet Ab. 14 gotz] mgl. Aa3. 18 som] ath Ab. 28 kotmangere] køtmangere] kotmangere Aa1.

iii. Om anthal.

Skal ingen man, i hwo han helst er, haffue makt at kalle eller steffne noghen byman i Landeskrona fra hans bything vthen til wort rætttere thingh, om *thet* gørs behoff.

v. Om verie maal.

5

Skal och enghen borgere giffue nogher wth ledhis *man* sith werie mal a modh sin medhe borghere och ey *anname* vthledis mans weriemal a mod syn mede borgere vnder firithiugu mark penninge koningen och byen.

vi. Om konings breff.

Om nogher man, e hwo han helst er, thagher koningens breff ower then 10 for^{de} by, tha skal byen ware plichtugh at gøre i koningens *mynne* for en ||
86 v koninges ræth och ey ydermere.

vii. Om fowethe, valdhz men.

Om nogher fogeth eller waldz man noghet begynner a mod nogher by man i Landeskrona oc sigher, at han *hanum* nogher ræth eller til boringh 15 haffuer giorth oppa noghet herritzthingh, tha skal then tiltal eller ræth ware om encte, vthen *thet* er witherligt, at *thet* er giort oppa *therra* bytingh.

viii. Ath gesther mwe ey kope.

Skal och enghen kôpman, ther gest er i Landeskrona, kôbe huder eller skyndh vthen i hele dæger och ey flesk eller smør, vten *thet* han wil holde 20 *meth* sin ræth, ath han wil *thet* haffue til sin egen kost, vthen han haffuer *thet* aff wor fagedes och radmens besynnerligt loff.

ix. Ath gesther skal ey giøre landz.

Skal enghin gest fare paa landz byne och kôpsla, swa frampt at han ey wil mysthe *thet*, han kôber, och bôthe koningen fyrithiwe march och byen 25 oc soo megith.

x. Om bys iord. ||

87 r Schal engen man, e hwo han helst er, dyrwas til at sælie, affhende eller

2 i . . han] hwo som *Ab.* — han] *gentaget ved linieskifte Aa1.* 6 wth ledhis] vldendhis *Aa2.* — a] *mgl. Ab.* 7—8 och . . borgere] *mgl. Ab.* 10 ower] offne *Ab;* eller *Aa2.* 13 fowethe] och *tilf. Aa2;* eller *tilf. Aa3.* 14 a mod] i modh *Ab.* 15 til boringh] tilboringh *Aa2.3;* tilboringh *Ab.* 16 then] *thet Ab.* 19 gest er] gesther *Aa2 etc.* 20 wil holde] wil] dhe *Aa2;* vildhæ *Aa2a.* 21 *thet] mgl. Ab.* 23 skal] mo *Aab.* — landz] *mgl. Aa3.* landkôph *Aa2.* 24 landz byne] landzbyen *Ab.* — och] *ath Ab.* — han] *mgl. Aa3.* 28 e] *mgl. Aa3.* — dyrwas] dyerffues *Ab.*

køpe bysens iordher eller oppa henne nogher bygningh sættie wthen *meth* radhmens mynne.

xi. Om *kumpani* oc gilde.

Enghin skal begynne noghen *kumpani* eller gildhe i then samme by moth
5 theris mynne, vthen *thet* hawer warith aff aldher.

xii. Om mandrap.

Om nogher wordher greben i byen och worder kerdh for mandrap, saar eller andræ skade eller brødhe, tha skal han waræ plichtughe ath sætthe borghen fore sigh, om han kan; kan han ey, tha skal han først ledhis at en
10 almeninges gadhe och saa ath en annen, kan han ey tha sætthe fuldh borghen for sigh, tha skal han aff koningens løff gømes i bysens hekte, thil han worther lofflighe wardher fore then gerningh eller for wondhen for syn brøthe.

xiii. Gribes noghen vforwonnen.

15 Uorther noghen || greben vforwondhen *meth* macht oc wældhe, then, 87 v hanum griber, han skal bøthe koningen xl march och byen xl mark och hanum, ther greben war, fyritiwe mark.

xiiii. Om nogher vordher fordelter.

Om nogher wordher fordelter paa theris bytingh for nogher stor brødhe,
20 tha skulle the samme radmæn oc borgere haffue fulle makt ath thaghe hans frith aff hanum och plage hanum paa hals och hand, effther som hans brøthe til siger.

xv. Om fritløss man.

Om nogher theræ by man eller nogher theris thienere hender at gøre
25 mandrap eller annær groff brøthe, saa at hanum bør ath miste sin frith ther fore, skal han wære plichtugh at fange sin frith igen oppo Landeskrona bytingh oc enghen annen stath.

xvi. Om man taler ille paa nogher.

Hwo som taler illæ paa nogher mans eller gothe qwinne røkthe eller ||

4 skal] oc *tilf.* Aa2. 5 aldher] ærelde Aa3. 8 andræ] nogher andher Aa2 etc. — plichtughe] plichtigh til Ab. 10 saa] *mgl.* Aa2a. — tha] tho Ab. 11 løff] loff Aa2 etc. — gomes] games Ab. 14 *overskr.*] Man scal ey gribes v for wnnen Aa1.2. 15 noghen] man Aa2a. 16 han] *mgl.* Aa1.2. 18 vordher] r'et er *tilf. o. lin.* Aa1. 20 fulle] ful Ab. 21 paa] hans *tilf.* Ab. 23 *overskr.*] Om noget hender at gøre mandrap Aa3. 26 ther . . frith] *mgl.* Ab. 27 annen stath] anner stadz Ab. 28 ille . . nogher] po anners ære Aa2.3.

88 r frydh, som bewiselicht ær, ær han mankøns, tha skal han wære plichtugh at slas til stuben, gør thet nogher qwinnæ, tha skal hwn bære steen aff by.

xvii. Om told.

Skulle och alle for^{de} by mæn wære for alle toldh frii, som andræ wore borgere ære i Danmark. 5

xviii. Om vensel sagh.

Om nogher wordher kærðher for nogher wenselsagh, han skal wærie sigh ther meth sex manne eth och ey flere eller bøthe koninghen thre mark.

xix. Om biercker øræ.

Hwilken som wordher kalledhe til radhuseth for en bierker øræ aff 10 brøth eller øl eller anner tingh thes lighe, han skal bøthe førstæ tidh iii øre peninghe koninghen och byen, annen tiit och tredie tidh oc soo møgith for hwer, fierdhe tiit thre march; dristes han fempthe tiit at brythe, tha skal han vthæn reddingh myste sith embethe och skal thet aldrigh igen 88 v faa, vthan han bliffuer i konningens mynne och || radmæns, saa at han 15 sit æmbede igen fanger aff besønderlighe nathe.

xx. Om vin och øl ath sediæ.

Skulle borgemestere oc radmen haffue makt at sætte køp oppo win eller øll for penninge vth at male i then samme by, oc skal enghin annen beware sigh meth at sætte ther køp vp po a modh theris mynne vten then, som 20 pa then samme tiith ær koningens fogeth ther i byen. Hwo som dyrwes til at male vth for penninghe win eller øll ther i byen, for æn borgemestere, radmen eller koningens fogeth haffue sæth theris werdh, han skal bødhe xl mark, halffdelen koninghen oc halffdelen radeth.

xxi. Om ath byman ma hindræ. 25

Om nogher bondhe eller vdledis man, e hwo han ær, gør nogher theræ borgher skathe eller vreth for innen theris bys wern, tha skulle bymænnene 88 r haffwe ful makt ath hindra hanum och retthæ ower || hanum, effther thy som theris by; ræth vth viser.

1 frydh] freydh Aa2 etc. — han (2)] mgl. Aa1. — wære plichtugh] plictes til Ab. 2 bære] draghe Aa2 etc. 11 eller øl] mgl. Aa1. — bøthe] for tilf. Aa2.3. 12 och (1)] swo tilf. Aa2. 13 hwer] hwerth Aa2 etc. — fierdhe tiit] ffor fierdhe synne Aa2 etc. 14 vthæn] al tilf. Aa2 etc. 15 faa] fange Ab. 18 køp oppo] køp] pa Aa2; køpæ Aa2a. 19 vth] och Ab. — male] mæle Aa2.3; molæ Ab. 20 a] mgl. Ab. 21 dyrwes] dieerfwes Ab. 22 vth] sit Aa1. — borgemestere] ok tilf. Ab. 24 halffdelen (1 og 2] halffue Aa2 etc. 25 hindræ] vthen byes tilf. Aa2.

xxii. Om byscath.

Framdelis at then tiith, at borgemestere oc radmen the ganghe a modh nogher *meth* rætten at kreffue wore penninghe vth, som igen stande, tha skal koningen ingen betheringh falle vti, vthen *thet* ær wanth at haffuas for rætthe, at theris iordh eller hws skal vth wordis, som *meth* hoghmodh igen stande *meth* koningens penninge.

xxiii. Om logh tønd.

Uorther nogher kerd for sodane sagh, at han skal sich wæria *meth* thre tylter, tha mwge sex sancti Knuts gilde brødher gøre fulth fore the thre.

10 xxiiii. Om æmbedhe ath haffwe.

Schal ok engen dærffues ath stande i køpmanne| boder, klædebothor, sudere| boder eller noger sodane æmbethe ath øffue i Landeskronen, vthen the bymæn ære, for vthen om rætthe høst marketh, som || ær fraa wor fruwe dagh, som førmer kommer i høsten, och swo til sancti Michels dagh. Hwilken ther ower gør, landboren eller annen vthen bymen, dristær sich til at standhe længher i the fornæmde boder eller nogher æmbethe ther at øffue vthen borgemestere oc radmens willæ oc loff, han skal bøthe til koningen xl mark och byen xl mark, och skal inthet giwes hanum til ther vti.

20 xxv. Ath riddere och welbyrdege.

Hwilken ridder eller ridders nodhe aff wapen eller nogher annen, e hwat werdu|geet eller skickelsæ han i ær, som gots haffue i Landeskronen, skal giffue och vth legge *meth* bymennene, effther som hans gotz til siger, alle kongelige retzsel, gamlæ och ny, wisse och vwissæ, tog swo ath hans gard, som han sidder sielff vthi, skal være vnden tagne. Staar ther nogher a mod oc || ær genwordighe, tha skulle the samme bymæn aff koninges loff haffue fult makt at wrdhe en lighe deel vth aff hans gotz, som ther i byen ligher, bathe for hovet saghen och for hoffmodhs pine och skicke henne til byssens nøthe.

1 byscath] ath kreffue *tilf. Aa2.3.* 2 a] *mgl. Ab.* 4 ingen] *mgl. Aa1.* 5 wordis] wyrdes *Ab.* 7 *overskr.*] Om noger schal giffue logh *Aa2.* — tønd] thøndhe *Aa2.* 9 tylter] eeth *tilf. Aa.* — tha . . thre] *mgl. Ab.* — thre] tylther *tilf. Aa2.3.* 10 haffwe] i køpsteder *tilf. Aa2.3.* 11 dærffues] dieriffues till *Ab.* 13 som] then som *Ab.* 14 førmer] førmeræ *Ab.* — kommer] komme *Aa1.* — i høsten] *mgl. Ab.* 16 fornæmde] forneffnde *Ab.* 18—19 til ther] ther til *Ab.* 20 welbyrdege] welborne mæn *Aa2.3;* schulle schatte af thoris gotz *tilf. Aa2;* schulle skatte *tilf. Aa3.* 22 han . . ær] som han ær vti *Ab.* 25 a] *mgl. Ab.* 27 wrdhe en] wurdæn *Ab.* — lighe deel] lighewel *Aa1.* 28 for (2)] saa fore *Ab;* hans *tilf. Aa2.3 Ab.*

xxvi. Om iule och posche.

Framdelis forthi the, som bygge i then samme by, haffue offte hinder oc vmagh ath holde theris thiuffue och kvnne ey forfylghe ræthen meth thøm, thi giffue wii sodant radh til, at hwert madskap skal giffue en skanesk penningh om pasken oc en om iulen hworth aar til koningens nutte at⁵ lathe holde theris thiuffæ meth fra then dagh, ther thiuffuen worther greben, och til neste by tingh.

xxvii. Om tiwff gar aff.

Skeer thet swa, at thiuffuen wordher greben och til tinget førder, kommer han bort vdømder, tha skal al byen bøthe koningen ix mark och¹⁰ ey mere.

xxviii. Ath engen gest skal.

⁹⁰ v Skal och engen gest male || klede eller lærith wth for penninghe vthen with rep oc hele stycke, swa lenghe som rebet eller rullen varer, vnder xl mark kongen och xl mark byen.¹⁵

xxix. Gest skal ey haffwe vin.

Engen gest skal haffue win eller øll falt vppa ladhe gardhe at male vth for penninge vnder xl mark konink och xl mark byen.

xxx. Om leyde.

Engen man skal leyde noger man vthen borgemestere och konings²⁰ fogeth, tagh swo, at engen skal mughe legdas for nogher byman i Landeskrona.

xxxi. Om tysth øl ath følle.

Ath ængen, e hwo han helsth er, skal følle thytz øl, som til Landeskrona ført ær ath seliæ, lønligth eller obenbarlicht meth danst øl anneth, en thet²⁵ i tønne ær til foren, vnder iii mark koninghen oc byen.

xxxii. Om feskeri.

Skal och engen vtledis man dristis til at fiske hoss Landeskrona vthen

I iule] penninge *tilf. Aa2.3.* — posche] penninge *tilf. Aa2.3.* 2 the] *mgf. Aa3.* — i . . samme] ok bo sammen i forneffnde *Ab.* — by] stad oc by *Aa3.* 2—3 hinder . . vmagh] wmaghe *Ab.* — meth] mith *Aa1.* 4 madskap] mandhscap *Aa2Ab.* 5 hworth] hwerth *Aa2;* hwart *Aa3Ab.* — nutte] nytthe o. *lign. Aa2 o. fl.* 8 aff] tingh vdømdher *tilf. Aa2;* tinge *tilf. Aa3.* 9 thiuffuen] tiwff *Ab.* 12 skal] male kledhe eller lærith *tilf. Aa2.* 14 rep] læret *tilf. Ab.* — stycke] klæde *tilf. Ab.* — rebet] varer *tilf. Ab.* — rullen] røllen *Ab.* 16 *overskr.]* Engen gest schal tappe win *Aa3.* — Gest] Om gesth *Aa2.* — haffwe] tappe *Aa2.* — vin] eller øl *tilf. Aa2.* 17 at] ok *Ab.* 21 tagh] doch *Ab.* — legdas] leydes *Ab.* 23 følle] fulle *Aa2;* fylle *Aa3.* 26 iii] iiii *Aa1.* — mark] til *tilf. Aa2.*

om rætte høsth; marketh, som er fran wor frwe || dagh former och til ^{91 r}
sancti Michels dagh, vnder xl mark koningen oc byen xl march vthen aff
wor synderlige och borgemesteris och radmens och wor fogeds serdelis loff.

xxxiii. Om vogne.

⁵ Engin man skal, e hwo han helst er, haffue wogen i Landeskrona ath
aghe *meth* køpmanskap eller annen tingh, hwerken om høst eller vthan
høst, vthen the, som bymen ære, swo frampt ath han wil ey mistæ woghen
oc hesten och bøthe koningen och byen iii march, oc skulle bormestere
och radhmæn och wore fogede haffue ful macht at besættie heste oc vogen
¹⁰ oc affhende them och sælie for the samme bod.

xxxiiii. Om gieldh.

Skulle och the for^{de} bymen haffue fuld makt at hindra ther i byen thom,
som ære thom skulduge, som vtledis men ære, och nødæ thom at bethale
eller ath sædie sadan wissen, som || hanum nøgher *meth*, ther sith haffuer ^{91 v}
¹⁵ vth lææt, och skal engen logh eller wanheth stande ther a moth.

Alle thæsse for^{de} *articule* haffue wy och worth rigens radh grangiffueliche
hørth oc haffue them aff wort rigens rads radh vnt och giffuet wore elskelige
borgere for allis theris bæste, rætte och bestandh, thoc swo, at om oss och
worth radh kwnne ther effther tyckæ nytthe ware for ware rigne och for;
²⁰ nempde wore bymens bestandelse noghet aff thesse forscreffne *articule*
om wendæ, aff leggiæ eller och nogeth til at settiæ, thess skulle wii were
fuldh; mechtighe. Thy forbiwthe wii alle wore fogede och æmbitzmen oc
alle andræ, e hwo the helst ære, forneffnde wore elskeligh borgemestere
och borgere at hindre, tøffue eller vforrette a modh thenne wor nadhe och
²⁵ wiliæ vnder wor || wrethe och koninglighe heffndh. Datum castro nostro ^{92 r}
Helsingeborg anno domini mcdxv dominica proxima post inuencionis
sancte crucis nostro sub secreto.

1 former] førnær *Ab.* 2 aff] *mgl. Ab.* 3 synderlige] synderge och wor synderghe
Aa1. — och (1)] *mgl. Aa2.* — och (2)] *mgl. Ab.* — wor] *mgl. Aa2.* 7 høst] *mgl. Aa2.*
8 hesten] hestenæ *Aa2.3 Ab.* 11 gieldh] ath kreffue *tilf. Aa2.3.* 12—13 thom . . thom]
the som thom æræ *Ab.* 13 thom] til *tilf. Ab.* 14 sædie] settæ *Ab.* — nøgher] nøyes
Ab. 15 stande ther] stanther *Aa2.* 16—17 radh . . rigens] *mgl. Ab.* 18 bestandh]
bistandh *Aa2 etc.* — at] *mgl. Aa3 Ab.* 19 rigne] rigene *Aa3 Ab.* 21 wendæ] wondæ
Aa1. 22 Thy] Och thi *Aa2 etc.* 24 tøffue] *overstr. Aa2; mgl. Aa2a.* 25 wor] *mgl.*
Ab. 27 secreto] *mgl. Aa1.2.*

Helsingborg.

1440.

4

Kong Christoffer 3. af Bayern tager borgerne i Landskrona under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af kong Erik, idet han dog forbeholder sig ret til at ind- og afsætte borgmestre og sig og sin foged ret til at give lejde.

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.29r. — Ab: Lund 5 LA. Landskrona E I 3, Div. avskr. av privilegierna (genpart af Aa).

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7134 (i udtog); Hist. tidskr. f. Skåneland I 98 (efter Aa); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 315 (efter Aa).

Text efter Aa.

29 r **W** Christoffer, med guds naade Danmarches, Vendis och Gottes 10
 koning, paldsgreffue paa Reynn och hertug vdi Beyerenn, gjøre
 viterligt alle mennd, at wi vdaff wor sønnderlige gunst och naade haffue
 thagett och vnndfanngt och thage och vnndfanngt met dette vortt aabne
 breff worre elschelige borgemestere, raadmend och borgere och ald menig-
 heed, som bygge och boe i wor købsteed Lantzronne, vdi wor sønnderlige 15
 wernn, heg(n) och kongelige beschiehrminge, och stadfeste wi och vnnde
 dennem at nydee och bruge alle priuilegia, frihed och naade, som koning
 Erich dennem for osz vnndt och giffuett haffuer, i alle maadeer och met
 alle artichlle, som hanns aabne breff lydeer, som hannd dennem der paa
 giffuett haffuer, met sit hengennde inndseylle. Dog ville vi selff haffue 20
 magtt borgemesterre att sette i och aff, naar osz thøcheer och behouff
 giørris. Item wille vi och magt haffue leyde at giffue, och saa schall och
 vore fougett haffue i for^{ne} vor købsteed. Worder der nogenn leyder, som
 er mod nogenn vor borgerre, da schall det beretis vor fougett, och hannd
 schall da sige hannem hanns leyde op vden arg. Thi forbiude wi alle, huoe 25
 de heldst erre, och serdelis vorre fougder och embedsmennd for^{ne} vorre ||
 29 v borgemestere, raadmennd, borgere och menigheed eller nogen aff dennem
 mod denne vor gunst och naade i nogenn maadeer at hindre, møede,
 thøffue eller wforrette vnder vor kongelige heuffnn och vrede. Datum
 castro nostro Helsingborg anno domini millesimo <quadringentesimo> 30
 quadragesimo.

Helsingborg.

1449.

5

*Kong Christian 1. tager borgerne i Landskrona under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af Erik af Pommern og Christoffer af Bayern, men forbeholder sig ret til at ind- og afsætte borgmestre og sig og sin foged 35
 ret til at give lejde.*

12 vdaff] aff Ab. 16 heg(n)] hegte Aab. 19 alle] mgl. Ab. — dennem] mgl. Ab. 23
 der] mgl. Ab. 25 schall da] da schall Ab. — schall] o. lin. Aa. 30 <quadringentesimo>]
 mgl. Aab.

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.31r. — Ab: Lund LA. Landskrona E I 3, Div. avskr. af privilegierna (genpart af Aa).

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7944 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 347 (efter Aa).

⁵ Text efter Aa.

Wy Christienn, met guds naade Danmarchis, Norgis, Vendis och ^{31 r}
 Gottis koning, greffue i Aaldennborg och Delmenhorst, gjøre witer-
 ligtt alle mænnd, at wi aff vor sønnderlige gunst och naade haffue thaget
 och vnndfanngett och thage och vnndfaa met dete wort aabne breff wor
¹⁰ elschelige borgemestere, raadmennd, borgerre och ald menigheed, som
 bygge och boe i vor købsteed Lantzcronne, vdi wor kongelige wernn,
 friidt och hegenn besønnderlige at forsuarre och fordagtinge thil rette, och
 stadfeste wi och vnnde dennem at nyede och bruge alle priuilegia, fri-
 heeder och naader, som koning Erich och koning Christoffer dennem for
¹⁵ osz vnt och giffuet haffue i alle maader och met alle artichle, som deris
 aabne breff liude, som de dennem derpaa giffuet haffue med deris henn-
 gennde indsegle, dog wille wi selff haffue magt borgemesterre at sette i
 och aff, naar osz thøcheer, och behouff gjøris. Item wille wi och magt
 haffue leyde at giffue, och saa schall och vor fougitt haffue i for^{ne} vor
²⁰ kiøbsteed. Worder dog nogenn leydt, som ær mod nogenn vor borgerre,
 da schall det beretis vor fouget, och hannd schall da sige hannem leyde op
 vden <arg>. Thi forbiude wi alle, ihuo de heldst || ehre, och serdelis vorre ^{31 v}
 fougeder och embidsmenndt for^{ne} worre borgemesterre, raadmennd, bor-
 geere och menigheed eller nogenn aff dennem moed denne vor gunst och
²⁵ naade at møede, quællie eller wforrette vnnder wor kongelige heuffnn
 och wrede. Datum castro nostro Helsingburgh anno 1449.

København.

1450.

6

Kong Christian I. giver borgerne i Landskrona toldfrihed overalt i Danmark undtagen paa Skaanemarkedet om høsten.

³⁰ A: tabt. — Aa: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 649 (c. 1670).
 — Ab: Sv. RA. Städens akter. Landskrona 1413—1657 f.10v (2. halvd. af 17. aarh.).
 — Ac: smst. Landskrona 1413—1662 f.15v (2. halvd. af 17. aarh.). — Ad: Lands-
 krona stadsarkiv, Privilegiebok f.12v (beg. af 1680erne). — Ae: Lund LA. Lands-
 krona E I 3, Privilegieavskrifter f.8r (slutn. af 17. aarh.).

³⁵ Tryk: Rep. 1. rk. nr. 8047 (i udtog); Hist. tidskr. f. Skåneland I 98 (efter Ad);
 Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 349.

Text efter Aa.

10 raadmennd] raadmennd Aa. 12—13 och (3)]. . bruge] mgl. Ab. 20 leydt] leiet Ab.
 22 <arg>] mgl. Aab; jf. nr. 3. 25 wforrette] forurette Ab.

Wy Christiern, med guds naade Dannemarkis, Norges, Wenndis och Gottes konning, greffue i Oldennborg och Dehlmenhorst, giöre witterligt alle mend, at for troeschabff oc willige tienniste, som worre elsch. borgemestere, raadmendt, borgere och meenigheed i Landscroenne osz och wort rige Dannemarck hertill giort haffuer, oc vppå dhet at for^{ne} worres 5 kiöbsted desz ydermehre bygges och forbedris maa, da haffue wi vnt och giffuet och vnde och giffue *dennem* med dete wort obne breff toldfrie at werre, i huor de helst kommendis worder i wort rige Dannemark, saalenge vor naade tilsiger, wndertagennde vorre Schaane marcheder om høesten. Thi forbiude wi alle vorre foegder och embidsmend, tholdere och alle 10 andre, ihoe de heldst erre, for^{ne} wor borgemestere, raadmend, borgere och menigheed i Landscrone eller noegen aff *dennem* herudi noegen maader vppå gods ehler pehrszoen at hinndre eller hinndre lade, möthe eller vforrette wnder wor hyllest och wreede. Datum castro nostro Haffnensi 1450. 15

Landskrona.

1484. 20. september.

7

Kong Hans stifter forlig mellem borgmestre og raad og en række borgere i Landskrona og forbyder opløb og sammenslutninger mod borgmestre og raad.

A: Lund LA. Landskrona. Perg. 33 × 19 (plica 3,7). Seglsnit. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *breff paa eth opløb, som giordes emellom raad oc noger aff 20 meninghet her y byenn.*

Tryk: Hist. tidskr. f. Skåneland I 99; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 377. — Rep. 2. rk. nr. 5540.

Wii Hans, meth guts nathe Danmarks, Norges, Wendes oc Gotes konungh, vtwald konungh till Sweriges righe, hertugh i Sleswich, 25 oc i Holsten, Stormern oc i Ditmarsken hertugh, greffue i Ollenborgh oc Dellmenhorst, gøre thet alle widerlicht, at aar effter guts byrth medlxxx quarto uigilia sancti Mathei appostoli pa rathwset i Landeskruna, tha effter thi som wii haffthe tillskicket oc befallet wor ælskelige hoffmester her Strange Nielssen meth flere wore ælskelige rath oc gothe men, som ære 30 her Iohan Oxe, her Knut Thrvetssen, her Henric Meghanstrop, wor landzdomere i Sieland, her Iens Oghessen, riddere, Pether Nielssen aff Lindholm oc Thorbern aff Skarolt etc., at forhandle oc afflægge twedracht oc owilghe, som wor i mellem wore borghemestere, byffoghet oc rath, rathemestere oc mene almuge i Landeskruna pa then ene sithe oc Niels Ionssen, Herman 35 Grabo, Iacob Guldsmeth, Iens Olssen, Hans Witzsow meth flere, som meth

5 hertill] o. lin. Aa. 14 vforrette] forvrette Ab. 15 1450] rett. fra 1500 Aad; millesimo quingentesimo Ab; 1500 Ace.

them hulde, pa then annen sithe, som thet breff haffthe besegeld, som nw maghtløst wor dæmpd, oc alle andre flere skylninger, twedrecht oc sagher, som them pa alle sither i mellem wæret haffuer till thenne dagh, hwad heller thet giælder pa bys wegna, bys inbyggere eller theres eghne personer
 5 eller theres thienere, oc wii meth for^{ne} wore ælskelige rath oc gothe men nw till rette hørt haffue, thet wor aff talet mellem them oc forlicht till en fulkommeligh ænde i alle made, swa at the scule wære theres borghemestere oc rath hørughe oc lythuge, oc borghemestere oc rath sculde holle them weth logh, ret oc skiel effter loghen, bys ret oc priuilegier oc ængen vffor-
 10 rette, oc scal aldrih aff them pa noget sithe vpræppe the skylninger oc sagher her effter, huilke som nw afftalide ære, vnder et fult orbodemall. Oc haffue wii nw nathelige benathet alle them, som thet falske breff haffthe besegeld pa her Iohan Oxe, swa at wii wile, at ængen scal tale pa theres ære oc ræthelighet her effter. Ware thet swa, at nogre thet gøre wilde eller
 15 oc vpræppe nogre aff the sagher, som nw afftalide ære, tha wille wii rette ther offuer som ower them, ther wore bueth icke holde wille. Thi forbiuthe wii alle, e hwo the hælst ære eller wære kunne i for^{ne} Landeskrune, nagre vplup, vpresningh eller nagre forbinnelse ydermere at gøre e modh for^{ne} borghemestere oc rath her effter thenne dagh vnder wor heffnd oc wrethe.
 20 In cuius rei testimonium sigillum nostrum ad causas presentibus est appensum. Datum et actum anno, die et loco supradictis teste iusticiario nostro dilecto Efrardo Grubbe.

København.

1489. 24. marts.

8

*Kong Hans udvider borgerne i Landskronas privilegier samt stadfæster
 25 de privilegier, de har faaet af kong Christian og flere tidligere konger af Danmark, og tager dem under sin beskyttelse.*

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.2r. — Ab: Lund LA. Landskrona E I 3 (a), Div. avskrifter af privil. (genpart af Aa). Herefter: (a) Sv. RA. Skånska komm. handl. 632 (c. 1670). — (b) Sv. RA. Städens akter. Landskrona
 30 1413—1657 f.2r (2. halv. af 17. aarh.). — (c) Smst. Landskrona 1413—1662 f.7r (2. halv. af 17. aarh.). — (d) Landskrona stadsarkiv. Privilegiebok f.2v (beg. af 1680erne). — (e) Lund LA. Landskrona E I 3, Privilegieavskrifter f.2r (slutn. af 17. aarh.).

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 396 (efter d). — Rep. 2. rk. nr. 6467.
 35 Text efter Aa.

Wy Hanns, met guds naade Danmarchis, Norgis, Vendis och Gottis ^{2r}
 koninng, vdualt koninng thil Suehrig, hertug vdi Slesuig, Hold-

steinn, Stormarnn och Ditmerschenn, greffue vdi Oldennborig och Delmennhorst, giøre alle viterligtt, at vi aff voris sønderlige gunst och naade, saa och for throoschab och villige thieneste, som dise breffuisere, vorre borgemestere, raad och menigheed vdi vor och cronens kiøbsted Lantzcronne, osz och riget her thil giort och beuist haffuer och her effter thro- 5 ligenn, saa lenge dee leffue, giøre och beuise maae och schulle, haffue vnnt och giffuit och nu met dette vort aabne breff vnnde och giffue dennem saadanne priuilegier, naader och frihedeer, som her nu effterfølger.

1. At borgemesterre och raad schall her effter haffue deris stads kieldeer, och der vdi schulle de haffue fall thyschtøll och annat fremmet øell 10 for mueligtt køb och selge dett, huemb som kiøbe vill i kannder.

2. Item maae och huer mannd, som borger er, (vndertagennde aabennbahrre krugescheer) sammeledis haffue thyschøell fall i derris husz met deris giesteer att driche och inndtet vd at selgee i kannder thall vddenn 2 v borgmestere || och raads sambtøche och thilladelsze, och derforre schulle 15 de giffue koningenn threi øre penige om aaret, $1\frac{1}{2}$ øre om vindterinn och $1\frac{1}{2}$ øre o(m) sommerenn. Giør her nogenn emod, giffue koningenn 3 $\frac{1}{2}$ øre och saa megit stadenn.

3. Item maa huer mannd, som borger er, och vdi krue hauffue dannstøell fall baade indenn husze och vdenn huse att selge for peninge. 20

4. Item huilchenn mand der tapper vinn, huad win det helst er, hannd thappe met rette byes staab och fuldmaade; giør hannd det ey, miste det faed, hannd thapper aff, om det er beuisligtt, halffdelenn aff saadann vinn schall koningenn haffue och halffdelenn raadett.

5. Item kommer nogenn giester eller fremmede kiøbmend thil byen 25 met deris købmannschab (som iche ere ligere der i byenn), som schibe deris guoeds op met saadann schell, at de deris marchind gøre vilde, da schulle de ey saadannt guoeds igenn vdførre, førennd dee hauffue dett holdt faldt vdi otte dage; tholde siden deris thold och fahrre met deris guoeds, huort dennem løster. Menn kommer nogenn giest och vil fare met 30 sit guoeds i lanndet met wogenn, hannd giffue sinn thold och fahre fritt, naar hannem løsteer.

6. Item vil och nogenn købmannd lade der sit guods opsette och vill haffue det igennem sundett, naar schibe eller flode kommer, hannd schibe sit gods vd, naar hannem løster, och giffuer sin thold och farer sin fredt. 35

3 r 7. Item schulle ingenn giester eller kiøbmennd, som ey erre liglgere der i byenn, inngenn boe, gaard eller husz der opholde, och ingenn, som liggerre ehrre, maa thage anddre kiøbmennd indtil dennem, menn de

17 o(m)] och Aa. 30 kommer] konnceer Aa.

schulle werre thil kaaest och herberge met borgerre; huoe der emod giør, bøede koningenn 40 ʒ och stade[n] 40 ʒ, vden de nyeede kongenns sønnderlige gunst, hanns fouget, borgemestere och raad.

8. Item schulle ingenn giest kiøbe aff giest; huoe det giør, haffue forbrut det guoeds, hannd købeer, halff thil koningenn och halff thil stadenn, och paa begges deris schade, saa well dennd der selgeer som kiøbeer.

9. Item giester, som thill stadenn kommer at selge och kiøbe, de vd-giffue derris geesteschud en thiid om aaret paa fogdens wegnne med statzens budt, huoe det ey giøre, bøede koningenn 3 ʒ och stadenn 3 ʒ och gielde siden aarlige vell.

10. Item schall ingenn giest selge sit gods i schib eller paa brygge, mennd schall det opschibe i sit herberge och selge sidenn, vndertagennde kornn, thømer och fersch sild; huo der emod giør, bøede koningenn 3 ʒ och stadenn 3 ʒ.

11. Item ingenn fremmet kiøbmennd schaall staa lenger vdi byenn met sinn kramb end 3 dage en thiid om aarett och met ferschee wahrre, vden hannd haffuer sønnderlig aarlouff aff koningenn; huoe her emod giør, haffuer forbrøtt sin kramb, som hannd med vde stanndeer, halff thil koningen och halff thil byenn. ||

12. Item huilchenn købmannd, som thil stadenn kommer med klede, lerret och anndet saadant købmanndschaab, hannd schibe det op thil enn borgere och ey haffue det aabennbarlig fall paa gade eller vindue; huo der emod giør, bøede koningenn 3 ʒ och stadenn 3 ʒ.

13. Item fører nogenn falsk guoeds innd till stederne, dett goeds ehr forbrøtt, och derthil giffue dennd, saadant goeds førde, 10 ʒ koningenn och stadenn 10 ʒ.

14. Item ingenn borgere der i byenn schall thage gestepenng og och kiøbe thil derris behouff; huo det giørre, haffue saadanne penninge forbrut, halff thil koningenn och halff thil byenn, eller och dee wahrre, som for saadanne penninge indkøbis, dennd doeg vden schade, som det selgeer.

15. Item huo som kiøber nogenn thing, som er druchen lydkøb paa, dennd holde køb och betalle det, hannd købt haffuer.

16. Item er nogen der i byenn anden schyldig, hannem leggis laugdage forre at betalle met rede penninge; gør hannd det iche, da schall fogden, borgemestere och raad sette hannem wurderingmenndt at wurdere aff hans boe och guoeds saa megit, som hannd gield schyldig er. Wil dennd, der paa kierde, det guoeds ey haffue, da schulle vurningsmendene det

6 well] som *tilf. Aa.* — som] och *Ab.* 15 lenger] *mgl. Ab.* 16 en . . om] end tiden *Ab.* — och] *mgl. Ab.* 18 halff] halffdeelen *Ab.* 25 dennd] dem *Ab.* 26 staden 10 ʒ] 10 ʒ byen *Ab.* 27 borgere] bagere *Ab.* 30 som det] der *Ab.*

annamme thil dennem och giffue hannem sinne penninge indenn 14 dage, om det er enn borgeere, och en giest indenn 3 solleminde. Siger och nogenn
 4 vurdellingsmandt ney at thage det goeds til sig, da giffue hand 3 ʒ, halffdellenn koningenn och halffdellen staden, och sidenn fouget, borge-
 mestere och raad sette anddre wuderingsmennd i dend steid, saa at dennd 5
 schier schiell och bliffueer schadesløsz, som paa kierde.

17. Item findis der nogenn, som ey kand gielde sin gieltt, hannd anntuordis dennd i hennder, som hand gield schyldig ehr, naar hannd er louglig forfuldt, paa det hannd ey kiehrre sig reteløsz, och dennd schall saa foruarris, at ey forderffuis hanns sundheed. 10

18. Item ingenn mandt schall werre der borgerre eller i nogenn anddenn kiøbstaed der i lanndet, førennd hannd haffuer soëret kongenn aff Danmarch huldshab, mandschab och throeschab och stadenn met och der met beuist haffuer, at hannd med minde schildtis fra dennd mandt, som hand thil dennd dag thiennt haffuer. 15

19. Item huo som stiger byenns muhre och plancher eller anddenn byenns festning eller bryder plancher wdtt, hannd giffue koningenn 20 ʒ och byenn 20 ʒ.

20. Item om diger eller plancher forderffuis eller nederfaldis for nogenn forsømmelsze i freids thime, da schall dennd, det nu thilhører, det bøede 20 indenn 20 dages romb, effter hannem thilsiges. Redis och mandt foer
 4 v orloug, det bøedis i samme dag; schier det ey, || da setis dennd i stadenns giemme och thage sidenn vdaff hans goeds och bøede och bedre met saa megit, som behouff giørris, for hanns forsømmelsze, och der thil giffue dend koningenn 6 ʒ och stadenn 6 ʒ for offuerhörigheedt. 25

21. Item huo som iche vill tilhielp at giørre weye eller anddenn thing, som fougden, borgemestere och raadt thøchis nøteligtt verre for staden, hannd bøede for første whørsamb 3 ʒ, anddenn thid 6 ʒ, thredie tid 40 ʒ, halfft kongenn och halfft stadenn. 30

22. Item indtet faderløst eller moderløst bahrnn, de som werieløsz ehrre, maa keyse dennem verge vdenn byes. Haffue de och nagen indenn eller vdenn byes we⟨nner⟩, som derris verge bør at werre effter lougenn, de schulle ey vere deris goeds megtige, førennd de haffue satt wizsenn och louffen, att saadannt guoeds bliffuer wiist thil deris haand, naar de vorde 35 myndige. Giør her nogenn emod, dennd bøde kongen 3 ʒ och stadenn 3 ʒ.

23. Item behøffuer byen noget strede eller wey igennem nogenn borger

5 dend] deres *Ab.* 20 nu] *fejl for rum; jf. Malmö nr. 25,20.* 21 Redis] *jf. Malmö nr. 25,20: Bedis.* 24 der] *dog Ab.* 28 whørsamb] *whørsomhed Ab.* — thid .. tid] *till .. till Ab.* 29 stadenn] *byen Ab.* 32 we⟨nner⟩] *werrie Aab; jf. Malmö nr. 25,22.* 33 de .. ey] *da schulle de ey Ab.*

gaard eller iord thil kongenns eller statzens nøtte, da schall hannd det thilade och thage der giengield fore. Will hannd iche, da schall fougden, borgemestere och raad alligeuell ramme byenns beste, och det stænde sidenn thil koningenn, om hannd nogenn giengield haffue schall.

5 24. Item scher det saa, at fougden, borgemestere och raadt beder || och haffue wille thil stadzens nytte och behouff vdaff nogenn byemand 5 r thømer, stenn, limb eller andet, huad hand haffuer i sinn gaard eller hus, da schall hannd det thillade och thage der fylleste forre. Will hannd iche, da miste sig det samme, de ombeede.

10 25. Item huilchenn mand, som forwunden worder, det hand weedgaaer e(n)ten met ord eller giehnringeer, at forraade kongenn aff Danmarchs kiøbsteedeer, slott eller byer, hand lide saadann enn ret och domb, som enn forræder bør at lide.

26. Item huilchenn raadmannd, som aabenbahrer raadsens hiemmelige 15 errinder och ret koningenn, stadenn eller dennem thil schade, om det beuisis, dennd miste sinn hals och hanns hoffuetloed i kongenns werrie.

27. Item huilchenn mannd som hielper eller hidzer nogen mand thil at werre paa stadzens argeste, saa at hannd stadenn forraade will (eller) brennde, och weed det nogenn met hannem och det fortier, hannd lide 20 met hannem saadan domb, som forskreffuet staar.

28. Item forbiude wy nogen at giørre sambling der i byenn for nogenn ærinds schyld, vdenn fougden och borgemestere och raadt (kommer) dennd thil samme(n). Hoffuetmannd der aff miste hoffuedet och hanns hoffuetloed i kongenns werrie, och de andre i saadann sambling bøede 25 huer derris 20 % koningenn och stadenn 20 %. Menn huo som noget schadeer, hand kierer sin sag, som hannem bøeer. ||

29. Item giører nogenn andenn forkiøb, hannd schall giffuee dennd, 5 v hannd giører forkøb, 3 %, koningenn 3 % och staden 3 %.

30. Item huilchenn raadmannd eller borgemester for wild och gaffue 30 schyld siger wret for ret, hannd schall werre wgild, och de met hannem holde i dennd sag i saa maadeer, och schall hannd der forre setis vdaff raadet och aldrig vdi igen.

31. Item huilchenn som sig holder for raadmannd och ey er tilschikett aff raadmennd, borgemestere och menighedenn, som hannem bøer, hannd 35 mister sinn hals och hanns hoffuetloed i kongens werrie.

32. Item huilchenn sag som i stadenn begynndis och endis for fougden, borgemesterre och raadt effter deris byes ret, det schall stadigt och fast

11 e(n)ten] er Aab; jf. *Malmö nr. 25, 25*. 18 (eller)] mgl. Aab, men tilf. i (d) og (e) samt o. lin. i (a) og (c); jf. *Malmö nr. 25, 27*. 22 (kommer)] mgl. Aab; jf. *Malmö nr. 25, 28*. 23 samme(n)] samme Aab; jf. *Malmö nr. 25, 28*.

werre. Huo der emod siger, hannd forbyrder sinn hoffuetloedt thil koningenn och stadenn, vdennd hannem wret for siges, da gaar derom, som ret er.

33. Item huad fougden, borgemestere och raad met kongenns sambtøche oplege, det bliffuer stadigt och fast. Huoe deer emod giør, bøde koningenn 40 ŷ och staden 40 ŷ . 5

34. Item huilchen mannd der til thinge steffnis, hand schall steffnis met byesuennndenn och sige hanns naboe thill paa begge sideer. Kommer hannd ey første thiid thil things, bøde 5 engelschee, item anndenn thiid bøde 10 engelsche, tredie thiid 20 engelsze, halffue kongenn och halffue staden. Sidder hannd lenger offuerhörig, da bøde koningen 10 ŷ , sag- uolderen 10 ŷ och byenn 10 ŷ . || 10

6 r 35. Item huilchenn byemannd i stadenn som vdfahrer aff stadenn for sin erinde schyld och agter sig lenger bortte at wehrre ennd sex vger, hannd schall schiche en i sin steed, som suahrer for hannem och fuld giør, om nogenn errende paa kommer, som koningenn eller staden magt paa liger; huoe det iche giør, bøde kongen 6 ŷ och staden sex march. 15

36. Item huo som bryder konningens eller stadzens laase fra portee eller bomme eller de laase, som stander for fannger, hannd bøde sinn hals och sinn hoffuedloedtt kongenn och stadenn.

37. Item huo som løszner plancher eller kryber offuer dennem ind eller vdt eller thager steene bort thill stadzens wernn lagde och thilsammen baahrenn, bøde 40 ŷ , halffue thil koningenn och halffue thil staden. 20

38. Item huilchenn hustrue som boenden er fradøedt, schall keyse sig enn werge 14 dage effter hanns døedt, om fougden, borgemester eller raad thilsige; gør hun det iche, bøde koningenn 3 ŷ och stadenn 3 ŷ . Haffuer hun och børnn, da schall fogden och borgemester vide børnn- sensns fæderne, och hun giør det vist, at dett bliffuer vfortærrit fra børnn- sens hender. 25

39. Item det samme schall och verre om dennd, som hustruen fra døer, om henndis børnnns møderne. || 30

6 v 40. Item ingenn schall haffue magt at kreffue sin hoffuetloedt, medenn fader och moder leffuer, vdennd huad hannd mett minde fange kanndt.

41. Item thaber nogenn byemannds sønn i dobbell eller i nogenn leeg mehrre end i β peninge, da schall dend, som vinder, ey m(er)e beholde end en øre peninge. 35

42. Item huo som ligger i hoer i nogenn købsteedt, mand eller quinde, och vorder lougligenn steffnet och fordeltt, saa at de komme i bannd och ey vill thage der schriff forre och bädre, som dennem bøer, och bliffuer

30 henndis] *rett. til hans Ab.* 34 m(er)e] *mue Aab; jf. Malmö nr. 25, 42.* 38 bädre] *bedre Ab.*

saa dag och aaer och kommer i madbandd, sidenn schall koningens suerdt rete der offuer, manndenn schall miste halsenn och quindenn settis leffuenndis i iordenn och deris hoffuetloed forbrudenn i kongenns och stadzenns werie. Dend samme ret ehr om iomfru krenchere och andre aandelige sager, om dee sidder offuerhørige och sidder i madband, som for^{utt} staaer.

43. Item huilchenn mands huus eller thag som nederbryedis, naar waade ild kommer och løsz er, da schulle alle de, som for ildenn boe, giøre hannem det schadesløest, som fouget, borgemester och raadt thøcher schelligt werre.

44. Item huoe som vdfahrer aff staden met hustrue och guoeds och ey igienn kommer indenn dag och aaer at boe, hannd miste byee-lag och bye-reet och hører att kiøbe sig dett paa nyee.

45. Item huo som sider i stadenn i sex vger och ey vorder || borgerre, 7 r bøde koningenn 3 ŷ och stadenn 3 ŷ , vdenn hannd haffuer det met fogdenns och borgemesters villie.

46. Item driffuer noget schib vden styrremand i Øresund, det som borgere thilhørre, det schall ey kaldis wraegh, menn dennd det fundet haffuer, schall føre det ind thill koningenns slot och thage muelig løn for sinn vmage effter gammell seduanne, och eyerenn fange sit igenn.

47. Item huoe som spidalsche soet fanger vdi stadenn, hannd schall nøedis vd at fare thil st. Jørgenn indenn dennd thiid, hannem aff fogdenn och borgemesteren forre leggis; giør hannd det iche, maa de føre hannem did paa hanss kaast och thærring.

48. Item huo som boer paa kongens iord i stadenn, hannd schall ey afftrenngis, emedenn hannd formaae deraff att fuld giørre saa megit, der aff bøer at gaa met rette.

49. Item huoe som offuerløber fougdenn, borgemestere och raadmennd met wreed hue eller vquemmelige ordt, hand bøde emod dennd, som hannd saa offuerløber, 40 ŷ , kongen 40 ŷ och stadenn 40 ŷ . Vorder hannd saaer, gielde hanss hals och hanss hoffuetlaaed i kongenns och statzens verie. Dennd samme ret schall och verre om byesuennene, naaer de ehrre i kongenns eller statzens errinde.

50. Item huo som worder tilsagt at vdfarre i kongenns vdbudt eller stadzens errinde, giør hannd det ey, bøde koningenn och stadenn 40 ŷ , vdenn hannd haffuer dett synderligee met || borgemestere och raadsens sambtøche och aarloug, och dog schulle de schiche enn anndenn i hanss steed, som saa goed och ferdig ehr.

I madband] moedband(?) Ab. 5 i madband] i mod band Ab. 13 sig] mgl. Ab. 20 eyerenn] eyermanden Ab. 22 thiid] till Ab.

51. Item de, som i closterre erre giffne, schulle ey kiøbslaa thil forpranng; huo det giøer, hannd schate met byenn.

52. Item huo som thager thømmer eller fielle aff statzens bryge, det som hennde thilhør, hannd bøede 6 ½ och bøede brygen igen.

53. Item schall ingenn mannd steede wreent paa gadenn eler for sinn 5 dør eller gaard det, som vdkommer aff hanns gaard, hus eller staald, lengeer ennd 3 dage vnnder 3 ½ koningenn och byenn.

54. Item ingenn schall haffue sit hemmeligheds hus nermere byens strede eller sinn naboe, end som schielligt ehr, huo det haffuer i sinn gaard, da schall hannd det iordgraffue, saa at deraff ingenn onnd lugt kommer i 10 byenn, strede eller thil hanns naboe, huo der emod gør, bøede koningenn 3 ½ och staden 3 ½, om hannd der paa kierder, och sidenn opbryede bygningenn, hannd haffuer bygt hannem fornehr.

55. Ingenn schall mue bygge sinn naboe nermer, end hans egenn iord thilstrecher, entenn met husz eller stennbroe eler nogenn anndenn biugning, 15 vdenn som fougden, borgemestere och raadt thøcher ret och schielligt vehrre; huo der emod giøer, bøede koningenn threi ½ och stadenn 3 ½ och brydde op bygningenn, som hannd opbyggt haffuer.

56. Item huo som findis met wrang alne, wrang scheppe, kander, || 8 r punder, bismere eller noget anndet falsch maall, hannd bøede første thiid 20 3 ½ thil byenn, anndenn gang 6 ½, tredie gang miste sit hoffuet loed och rømme byenn.

57. Item dør nogen mand, suennd eller quinde vdi for^{ne} vor bye, som ey haffuer arffuing der i byenn eller landett nehr besiddenndis, da schall derris guoeds aff raadett i fougdenns aasiun annammis i giemme, saa 25 lenge rete arffuinge kommer met schiellige beuisning indenn dag och aar, och da antuorde dennem saadant gods vbehindret i fougdenns aasiunn, och dee giffue 3 ½ koningen, om dee erre besiddenndis i riget. Ehre de och besidendis vdenn riget, da giffue koningenn, <som> før <er> r<ør>t, och raadet huer thiende penge. Kommer och ingenn arffuing indenn dag och 30 aar, da antuordis det gods kongenns fouget, eller huem koningenn det vnde uill; dog raadet schall haffue huer thiende penge, som før er rørtt.

58. Item worder nogenn mand i byenn, huo hannd helst er, vdenn byes mannd eller indenn byes mannd, nogensteds slagen, <t>øtet eller dragenn mod ret, da schulle de naboer, der nest boe och det dennem vidennndis 35 worder, dag eller nat, huad helleer klochenn gaaer eller ey, løbe stræx

4 bøede (1 og 2)] bode *Ab.* 11 strede] streder *Ab.* 18 brydde op] *mgl. Ab.* 28 besid-
denndis] boesiddendes *Ab.* — och (2)] *o. lin. Aa; mgl. Ab.* 29 besidendis] bosiddendes
Ab. — <som> . . r<ør>t] for føris ret *Aab; jf. Malmø nr. 26, 59.* 34 <t>øtet] løtet *Aa;*
løftet *Ab; jf. Malmø nr. 26, 60:* tyttith.

dertill och redde dennd, som wreet scheer. Findis nogenn, som iche redde vill och seer der paa eller veed det, da bøde der forre x ʒ, halffue koningenn och halffue stadenn, efftersom sagenn ehr stor eller lidenn thill. ||

59. Item huo som nogen borger thruer, høder eller vndsigeer och vill 8 v
 5 ey lade sig nøye met retenn, <den mand schal borgen och wisszen sette>, at hannd denndt anndenn ey schade schall giørre och ingen schade oppa schyde aff nogenn anndenn paa hans vegne. Vill hand iche borgen sette, da schall hannd settis vdi byens iern och hegtte, saa lenge hannd fangeer sig bedre beraad, om det vordeer kiennnd for fougdennd och borgemester.
 10 60. Item huo som falder for nogenn brøde, hand schall bøde emod dennd, der schadenn scheer, och saa emod kongenn och byenn, efftersom schadenn er thill.

61. Item huo som forbyrder sig i stadenn och vndkommer och iche bøeder, hanns naffun schall schriffuis i statzens boeg saa lenge, <til>
 15 hannd haffuer bødtt for sinne giehrninger. Vorder hannd och grebenn, da schall hannd pines effter sin brøde.

62. Item indtet testamente schall fuldgjørris, førend dend døde mannds giæld ehr guldenn dennem, som i staden ehr och oppaa kreffue, och beuiszligt er.

20 63. Item huo som nogenn mand eller quinde ihielslaar i staden, hannd bøde liff for liff, naar som hand greben vorder.

64. Item worder nogen lyeder aff saaer eller slaug, da schall det wurderis aff fogdennd, borgemestere och raad, da schall bødiss effter deris sigelsze.

65. Item findis och nogenn daare, som bryder och iche haffuer at sete
 25 eller bøde met, hannem schall pligtenndis och pinis || aff fogdennd, borge- 9 r
 mestere och raadmennd effter sin brøde.

66. Item huo som hugger haannd eller foed aff nogenn eller stinger øye vdt i wrede eller met foragtt, da ehr det halsløsz giehrning och hanns hoffuetloed i kongenns verrie.

30 67. Item huo som slaaer andenn et slaug met stauff eller stenn, kiølfue eller beehnn, saa at hannd bliffuer ey saaer eller lemblest, bøde dennd, schadenn fich, 6 ʒ och kongenn och stadenn huer deris 3 ʒ.

68. Item huo som anden threlber, bøde hannem, som schaden fanger,
 40 ʒ, kongenn och stadenn huer deris 20 ʒ.

35 69. Item huo som anden slaaer puust eler drager i haaer och griber

5 <den . . sette>] *mgl. Aab, men er tilf. i de sen. afskrifter, i (a) og (b) m. anden hd.; jf. Malmö 26,61, hvorfra det formodentlig er overført.* 14 <til>] *mgl. Aab; jf. Malmö nr. 26, 65.* 15 giehrninger] giehringer *Aa.* 17 førend] for *Aa.* 23 deris] *mgl. Ab.* 30 eller] *de sen. afskrifter har her træ, i (a) og (b) tilf. m. anden hd.; jf. Malmö nr. 26, 69.* 31 ey] *mgl. Ab.* 33 threlber] træl bær *Ab.*

hannem ilelige om hanns næse eller kinndbeenn eller anddenn steeds paa hanns lifff eller riffuer hans kleder eller schyeder hannem i dynnd eller kaster hannem omkring met vred hue, bøede hannem, som schadenn fangeer, 3 ŷ , konningenn och stadenn huer dennem saa megit.

70. Item huo som fanger puust eller hug i dobbelspill aff de, som double ⁵ met hannem, dennd, som hug vdgiffuer, bøede hannem intet, som huggenn faaer, menn koningen och staden bøede hannd effter sinn brøede.

71. Item worder och nogenn i dobbelspill ihielslagen, hand iordes vnnder gallien, och dennd, hannem ihielsloeg, giffue lifff for lifff.

72. Item gaaer nogen mannd i anden mands gaard met foragt och slaaer ¹⁰ hoszbundenn, hustruenn och deris hionn elleer || nogenn, der stanndeer husz eller gaard thill, hannd miste sin hals, och hanns hoffuetloed ganger i kongenns verie.

73. Item huo som schiuder i nogen mands gaard met røer, armbørst eller spiud eller kaste øxe, stenn eller andenn vaaben, som hannd vill ¹⁵ schade folch met, vorder nogenn mand schader eller dreben, da er det halsløs giehrring.

74. Item huo som anden schiuder i vandd met wred hue och vilge, hannd bøede hannem 3 ŷ , koningenn och stadenn huer dennem saa megitt.

75. Item huo som hindrer wgiernings mannd paa hans flugtt, hannd ²⁰ schall antuorde dennd fogdenn, och dend, hannem griber, bør noget aff hanns goods for sinn wmage effter fogden, borgemestere och raads tøche.

76. Item huo som bryder thørffred dend dag, thorff er, hannd bøede denn, schadenn fangeer, 40 ŷ och kongenn och stadenn huer dennem saa megit, och dennd freed schall stannde, fra sollenn gaar op, och thil hun ²⁵ gaaer ned.

77. Item griber nogenn giest eller vdenbyesmannd sin thiuff i nogenn kiøbsteed, hand gjør der hanns ret och fange sig selff dommen deroffuer sin thiuff. Vill hannd och førre hannem met sig bort, haffue det met fogdenn och raadsenns minnde. ³⁰

78. Item slaar nogenn konnings och stadzens wegtere met foragt om ^{10r} natenn, hannd bøede sin hals och hans hoffuetloed i koningens || verrie. Vill hannd werge sig der forre, at hannd det ey gjorde, det schall wergis met 12 mennds ædt eller stande sin reete, som før er rørtt.

79. Item finder wegterne nogenn paa gadenn, siden 9 ehr slagenn, da ³⁵ schall hannd ledis til sit herberge. Haffuer hanndt det ey, da sete hannd

1 ilelige] iligen *Ab.* 10 nogen] anden *Ab.* 17 giehrring] *de sen. afskrifter tilf. (i (a) og (b) m. anden hd.):* det samme er, om nogen mand worder saar eller i hiel slagen i sit egit skib; *jfr. Malmø nr. 26, 74.* 23 thørffred] torffred *Ab.* 29 haffue] sig *tilf. Ab.*

borgenn eller i stadzenns giemme thil anndenn dagenn och gjør da schiel for sig, hui hand gich paa gadenn.

80. Item woldtagis nogenn quinde eller mœe istaden, hannd bøedesinn hals.

81. Item huo som andenn kalder schalch eller anden wquems ord i hastigheed eller druchenschab, bøede hannem 3 ½, koningenn och stadenn huer dennem saa megit. Døller hannd, hand verrie sig met 12 mends ædt eller bøede, som før er rørt.

82. Item kalder och nogen mannd eller quinde nogen dannemand, suenn, quinde eller mœe, de som wberøgtede ehære, thiuff, forræder eller noget anndet, som ære gielder, och kannnd det ey beuisse, hannd bøede dennd, saa kalder, thuende 40 ½ och dannemennds bøenn och kongenn och stadenn huer deris 40 ½. Kannnd hannd demb ey vdgifue, hannd slaes thil kaget eller løsze sig fra fougden, borgemester och raadt, som hannd met dennem thil enns worder.

83. Item findis och nogenn ond quinde i stadenn, som wquemmeligenn thaller paa nogenn dannemand eller quinde, || det hun ey beuisse kannndt, hun schall hudstrygis, springe aff kagenn och drage sidenn steenne aff bye, och hendis goeds tage koningenn och stadenn.

84. Item haffue wi vnt och thilatt, at worre borgemestere och raad i for^{ne} vor kiøbsteed maae werre schatfri i alle maader aar och daug for derris wmage och thro thieniste vndertagende andre thieniste, som de osz met byen pligtige ehrre.

Sammeledis vnde och stadfeste dennem alle di naader, friheder och priuilegier, som høybornne her koning Christian, vor kiehrre her fader, met flehrre frembfahrne kongeer i Danmarch dennem naadeligenn vnt och giffuet haffuer, saa att de dennem i alle maader haffue, nyede, bruge och beholde maa och schulle met dise for^{ne} vdi alle ord och artichleer, som de inndeholder, och thage och vndfange vi for^{ne} vore borgemestere och raad och menigheed i Lantzrone vdi vor kongelige freed, hegenn, wernn och beschiehrminng besønderlige at forsuarre och fordagtinge thil rete. Forbiudendis alle vorre fougder, embidsmennd och alle anndre dennem paa personn eller gods her emod at <hindre>, hindre lade, deelle, pladze, moede, vmage eller i nogen maader vforette vnnder vor kongelig heffun och wreede. Datum in castro nostro Hafniæ in profesto anuntiationis Mariæ uirginis anno domini milesimo quadringentesimo octuagesimo nono nostro regali sub secreto presentibus appens(o).

11 kalder] kaldet *Ab.* 16 hun] hannd *Aa.* 29 Lantzrone] Lantzroner *Aa.* 32 her emod] hermed *Ab.* — <hindre>] *mgl. Mss.; jf. Malmø 26.* 35 in (2)] *rett. til die Ab.* 35 uirginis] *forskr. og overstr. Ab.* 36 presentibus appens(o)] *forskr. og overstr. Ab.* — appens(o)] *appensis Ab.*

København.

1493 (?)

9

Kong Hans forlener byfogeden og borgmestre og raad i Landskrona med vægten sammesteds uden afgift.

A: tabt. — *Aa*: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.37r. — *Ab*: Lund LA. Landskrona E I 3, Div. avskr. af privil. f.26v (genpart af *Aa*). Herefter: (*a*) 5 Sv. RA. Skånska komm. handl. 651 (c. 1670). — (*b*) Sv. RA. Städens akter. Landskrona 1413—1657 f.11v (2. halv. af 17. aarh.). — (*c*) Smst. Landskrona 1413—1662 f.16r (2. halv. af 17. aarh.). — (*d*) Landskrona stadsarkiv. Privilegiebok f.13v (beg. af 1680erne). — (*e*) Lund LA. Landskrona E I 3, Privilegieavskrifter f.8v (slutn. af 17. aarh.). 10

Tryk: Hist. tidskr. f. Skåneland I 100 (efter (*d*)); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 414 (efter (*d*)). — Rep. 2. rk. nr. 7558.

Datering: Haandskrifterne har mdxiii, i (*a*) og (*d*) er tilf. aastallet 1493, men brevet kan efter kongens titel ikke være yngre end 1497.

Text efter Aa.

15

Wy Hanns, med guds naade Danmarchis, Norgis, Wendis och Gottes koning, vdualt koning thil Suerige, hertug vdi Sleszuig, (och i) Holdsteinn, Stormarnn och Detmerschenn hertug, greffue i Oldennborig och Delmennhorst, giøere alle witterliggt, at wi aff wor sønnderlige gunst och naade haffuer vnt och forleent och med dette wort aabne breff vnnde 20 och forlene wor byefouget, borgemester och raad i Landzcronne wegtenn dersammesteeds at nyede och beholde vdenn nogenn affgiff, saalenge wor naade thilsigeer, dog mett saa skieell, at falder dennd, som wegtenn haffuer, for nogenn brøde, da schall hannd bæde emod osz derfore, som det sig bær. Och schulle de holde wegtenn lige effter dennd, i Malmø ehr. For- 25 biudenndis alle, ihuo de heldst ere eller weerre kunde, och serdelis vorre fougder och embidsmennd dennem her emod atthindre, hindre lade eller i nogenn maader wforrette. Datum castro nostro Haffenn anno domini mdxiii vnnder vort signete.

København.

1505. 21. oktober.

10 30

Kong Hans giver borgerne i Landskrona gaardstedet Erikstorp og et gaardsted i Ørie.

A: tabt. — *Aa*: Sv. RA. Städens akter. Landskrona læg mrk. »No. 20« (2. halv. af 17. aarh.). Herefter: (*a*) Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 691 (c. 1670). — (*b*) Sv. RA. Städens akter. Landskrona 1413—1662 f.36r (2. halv. af 17. aarh.). — (*c*) Sv. RA. Kammerarkivet. Reduktionskomm. i Skåne 1687—89. Inkomna förklaringar m. m. rörande gravationer 3 2166r. — (*d*) Lund LA. Lands-

17 thil] udi *Ab*. — {och i}] *agl. Mss.* 29 mdxiii] i (*a*) og (*e*) *rett. til* 1493.

krona E I 3. Privilegieavskrifter f.23r (2. halvd. af 17. aarh.). — (e) Landskrona stadsarkiv. Privilegiebok f.33v og 67v (beg. af 1680erne).

Tryk: Hist. tidskr. f. Skåneland I 101 (efter (e)); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 421 (efter (e)). — Rep. 2. rk. nr. 10459.

⁵ *Text efter Aa.*

Vii Hans, med gudtz naade Danmarckis, Suerrigis, Norgis, Wendis och Gottis konning, hertug wdi Sleszwig, och wdi Holsten, Stoermaren och Ditmerschen hertug, greffue wdi Oldenborig och Delmenhorst, giørre alle witterligt, at wi aff wore synderlige gunst och naade, och idet at worre
¹⁰ kierre wnder saatter, borgemestere, raadmen och menninghed wdi wor kiøbsted Landscronen, mue, schulle och kunde her effter des ydermere holde deris by wed macht med plancher, graffuer och anden bygning hende med at forbedre, da haffue wi nu vndt och giffuet och med dette wort aabne
¹⁵ breff wnde och giffue dem at haffue, niude, bruge och beholde till deris bye till euig tid dissze effterschreffne worre och cronens toe gaardestede, Erichstrop och det andet, som liger udi Ørie med alle derris rette till ligelszer, ager, eng, sch(o)uff, march, fische wand, i huad det helst werre kand, efftersom de dem nu i ware haffue, och som det pant breff indeholder, wor kierre her fader, huis siel gud haffuer, dem derpaa giffuet haffuer;
²⁰ thog saa at de erre wbewarnde med, huad strandwrag der fallendis worder, och diszligeste findis der noegen dehl eller rettighed i for^{ne} gaardstede eller noegen deris tilliggelsze, som sancti Jørgens hoszpital till hør och ret till haffuer, da det hermed vforszømmet och wforkrencht i alle maader. Forbiudendis alle, ihuo de helst ere eller werre kunde, och serdelis wore
²⁵ foegeder och embsmen for^{ne} vore kierre wndersaatter, borgemester, raad och menninghed i Landscronne herimoed at hindre, hindre lade eller udi noegen maader at wforrette wnder wor kongelige heffn och wrede. Giffuet paa wort slot Kiøbenhaffn de elluffue tuszinde iomfruers dag aar effter guds biurd m(d)v wnder wort signett.

³⁰

Locus sigilli.

København. 1506. 6. maj eller 16. september.

11

Kong Hans forbyder borgerne i Lund, Helsingborg og Landskrona at besøge eller bruge hinandens torve og Lunds og Helsingborgs borgere at handle med udenlandske købmænd i Landskrona.

7 hertug] hertugi Aa. 8 greffue] gentaget, første sted overstr. Aa. 14 giffue] giffuet Aa.
 16 Erichstrop] Erixstorp (huilchen gårdh sedermere kallasz kung gårdh) Sv. RA. Kammararkivet. 17 sch(o)uff] schuff Aa. 21 dehl] rett. fra drebl Aa. 29 m(d)v] i st. f. d har Aa x, o: forkortelsestegn (aarstallet fejllæst af sen. hss. som XV^c, o: 1500), m. sen. hd. er tilf. 1505.

A: tabt. — *Aa*: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.37r. — *Ab*: Lund LA. Landskrona E I 3, Div. avskr. af privil. f.26r (genpart af *Aa*). Herefter: (*a*) Sv. RA. Skånska komm. handl. 650 (c. 1670). — (*b*) Sv. RA. Städernas akter. Landskrona 1413—1657 f.11r (2. halv. af 17. aarh.). — (*c*) Smst. Landskrona 1413—1662 f.16r (2. halv. af 17. aarh.). — (*d*) Landskrona stadsarkiv. Privilegiebok f.12v 5 (beg. af 1680erne). — (*e*) Lund LA. Landskrona E I 3, Privilegieavskrifter f.8r (slutn. af 17. aarh.).

Tryk: Hist. tidskr. f. Skåneland I 101 (efter (*d*)); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 425 (efter *Aa*). — Rep. 2. rk. nr. 10613.

Datering: Hellig Kors dag kan være enten 3. maj eller 14. sept., og brevetts dato 10 maa derfor være enten 6. maj eller 16. september.

Text efter Aa.

W y Hanns, med guds naade Danmarchis, Suerigis, Norgis, Venndis och Gottis koning, hertug vdi Slesuig, Holdstein, Stormarnn och Detmerschenn, greffue vdi Oldennborrig och Delmennhorst, giøre alle witer- 15
 ligtt, at worre kiere vnndersaatte och borgerre vdi wor kiøbsteed Lantz-
 cronne haffuer beret och kært forre osz, at worre vnndersaatte i Lundt
 och Helsingborrig schulle haffue kiøbslaa met vdenndische kiøbmennd,
 som stedze liggerre ehrre vdi Lantzcronne, och distligeste at de besøge och
 brugge deris thorffue vdi Lantzcronne mod deris priuilegia forneffnde vor 20
 kiøbsteed Lantzcronne och worre vnndersaatte der sammesteds storligenn
 thil schade och forfangh. Da haffue wi nu aff wor sønderlige gunst och
 naade for^{ne} vor købsteed och vnndersaatteer thil gode och bistannd
 naadeligenn vnndt och giffuet dennem saadanne naadeer och priuilegia,
 at ingenn for^{ne} vorre vnndersaatte schall besøge eller bruge denn anddens 25
 thorff, och der thill schulle ey Lunde borgerre eller Helsingborrig borgeere
 kiøbslaa vdi Lantzcronne med vdenndische kiøbmennd, som der stedze
 geste och liggere ehrre, vden i ret fri stanndenndis marchet. Will och
 nogenn saadanne vdenndische købmennd haffue købslaa och hanndling ||
 med dennem i for^{ne} Lund och Helsingborrig, da fahre sig ind i byenn thill 30
 dennem och bliffue der ligere och giest. Dierffuis nogenn heremod at giørre
 paa anddenn, da schall hannd haffue forbrutt thil osz, huis hannd haffuer
 met att fahrre. Giffuet paa wort slott Kiøbennhaffun oennsdagenn nest
 effter hellig kors daug aar etc. md sexto vnnder vortt zignett.

Malmø.

1516. 4. marts.

12 35

Kong Christian 2. giver Landskrona privilegier vedrørende handel paa landet, ulovlige havne, markeder m. m.

19 besøge] søge *Ab.* 26 schulle] och *tilf. Ab.* 28 ret fri] *rett. m. anden hd. fra* fri ret *Ab.*
 34 etc.] *domini Ab.*

Aa: tabt. — *Aa*: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.14r. — *Ab*: Lund LA. Landskrona E I 3, Div. avskr. af privil. f. 11r (genpart af *Aa*). Herefter: (a) Sv. RA. Skånska komm. handl. 652 (c. 1670). — (b) Sv. RA. Städernas akter. Landskrona 1413—1657 f.12r (2. halv. af 17. aarh.). — (c) Smst. Landskrona 1413—1662 f.17r (2. halv. af 17. aarh.). — (d) Landskrona stadsarkiv. Privilegiebok f.13v (beg. af 1680erne). — (e) Lund LA. Landskrona E I 3, Privilegieavskrifter f.9r (slutn. af 16. aarh.). — *B*: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.196r, hvor brevet er indført, som det er udstedt til Malmø, Landskrona og Ystad (se Ystad nr. 2).

10 *Tryk*: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 450.

Teat efter Aa med rettelser efter B (i runde klammer).

Samme brev er udstedt til en række andre østdanske byer (se Halmstad nr. 20, Malmø nr. 35, Varberg nr. 3, Ystad nr. 2). Lignende brev er også udstedt til de sjællandske byer.

15 **W**y Christiern, met guds naade Danmarchis, Norgis, Venndis och 14r
 Gottis koning, wdualt koning thil Suerrige, hertug vdi Slesuig,
 Holdstenn, Stormarnn och Detmerschenn, greffue i Oldennborig och Del-
 menhorst, giøre alle viterligtt, at worre kiehrre vnndersaatte, borge-
 mestere, raadmennd och borgeere vdi wore købsteder Schaanne och Hal-
 20 linnd haardeligenn haffuer bekiennndt och beklagett for osz dennnd store
 schade och mangfoldige bryster, som dennem der i lanndenne scheer och
 vederfahris i deris kiøbmanndschaß, hanndling och bieheringng och be-
 sønnderlige i disze effterschreffuene artichleer (oc) punchter, som her
 effter schreffuuet stannder, och vdenn saa schier, at saadan bryest remedieris
 25 och affstilles, da kunde eller formue de iche at giørre eller opholde osz och
 riget saadan thillbørlige thieniste, som de hertil giort haffue, huilchee
 samme brysteer wi met nogle voris elsk. raadt mercheligenn haffuer be-
 tencht och offuerueyet, paa det at worre kierre vnndersaatte, kiøbstede-
 (mend), derres hanndling och næring iche her effter schall forderffuis och
 30 nederleggis, och de o(c) vorre kiøbsteder schulle her meed ødelegge(s) osz
 och cronen och riget thil stoer schade och forderffuennde. Da haffue wi
 nu for^{ne} vorre kiehrre vnndersaatte thil guode och bistannnd derom giort
 saadann schichelsze och for^{ne} vorre vnndersaatte, || kiøbstedsmennd vdi 14v
 Schaanne och besønnderlige vore kere vnndersaatte heer i Lantzronne,
 35 aff wor sønnderlige gunst och naade vnnd och giffuet saadanne naade,
 frihed och priuilegie.

<1.> Først som worre kiehrre vnndersotte be(k)ier dennem, at mange

19—20 Hallinnd] Halland *Ab*. 20 beklagett] klagett *Aa*. 22 bieheringng] biering *Ab*.
 23 (oc)]=*B*; *mgl. Aab*. 25 eller (2)] och *Ab*. 27 samme] som *Ab*. 28—29 kiøb-
 stede(mend), derres] kiøbstederne, derres *Aab*; køpstedemendz *B*. 30 o(c)]=*B*; osz *Aab*.
 — ødelegge(s)=*B*; ødelegge *Aab*. 31 stoer] større *Ab*. 36 priuilegie] privilegier *Ab*;
 priuilegia *B*. 37 be(k)ier] begier *Ab*; bekere *B*.

lanndkøbber, dansche mennd och thydsche, faris paa lannsbyerne der i lanndet och kiøbslaer met fogder, bønnder och lennsmennd och forhanddle met dennem om denne købmandschab och kiøbmandschabs handdell, som pleye at stannde vdi vorre kiøbsteedeer, huilchet som ehr emod kiøbstedernnis priuilegier, thi wille vi, at saadant heer effter iche 5
mehrrre schie schall; medenn om saadant heer effter schieer, da schall saadant guoeds vere forbrutt, halffdelenn thil osz och cronen och halffdelenn thil dennd købsteed, det thilkommer, effter derris priuilegiers lydelsze och schulle der til bøede emod osz och byenn thuennde fyrge-
tiuffue march, och mue for^{ne} vorre købsteedsmennd paa thage och hinndre, 10
huor de saadanne landkøbere paa lantzbyerne paa finde kunde.

⟨2.⟩ Haffue dee och bekie(r)dt, at fougderne och lensmenndt saauell kirchenns (som) cronens och sammeledis riderschabeds (bywde almwgen) i deris (leen) at selgee dennem deris och ingenn anddenn, saa att de iche ere megtige offuer deris eget guoeds, at de mue førre thil købsteedernne, 15
som kiøbmandshandlinge pleye at schie, huilchet och er emod købstedernis frihedeer. Thi forbiude wi for^{ne} fougdeer och lennsmennd saadant || her effter at giørre vnnder deris lenns fortabelsze. 15r

⟨3.⟩ Bekie(r)e de och, at lennsmennd, fogder och bønnder paa lanndet aar och daug fall haffue klede, lerrit, hombble, iernn och saltt thil for- 20
pranneg, wor købstedsmennd storligen thil schade och forfannng, huilchet wi her effter strengeligenn forbiude ydermehrrre at schie vnnder saadan for^{ne} godzis fortabelsze.

⟨4.⟩ Haffuer och for^{ne} worre wndersaatte beretet, at naar schonnsche bonndenn, Hallinds, Gøngeheritz, Bleginge elleer andre bønnder, som 25
grendze veed lanndemerchett, haffuer forsamlet øxenue at driffue och ere paa Weyenn met dennem thil købstederne eller marchet, daa fahre dennem emod andre bønder forprangere, kiøbe aff dennem saadanne øxenue thil forprannng och driffue dennem strax fall thil kiøbsteedeerne och marchindeer, och at dee erre threi eller firre ganngue soldte och kiøpte 30
paa deris marchinnds wey aff saadanne forprangeere. Wille wi, heer effter saadant iche mehre schie schall vnder saadant guoeds fortabelsze thil osz och kiøbstederne.

⟨5.⟩ Sammeledis at saadanne bønnder och forprangeere fore aff enn landsbye thil anddenn och forsamblle schinndt, smøer och huder och selge 35

8 thilkommer] dertill kommer *Ab*. 12 bekie(r)dt] bekiendnt *Aab*; bekertt *B*. 12—13 saauell . . (som)] saauellsom kirchenns och *Aab*. 13 (bywde almwgen)] bønnder alle vegne *Aab*. 14 (leen)] lannde *Aab*. 19 Bekie(r)e] Bekiende *Aab*; Bekere *B*. 25 bonndenn] bønder *Ab*; bønderne *B*. — Hallinds] Halland *Ab*. 27—29 eller . . kiøbsteedeerne] *mgf. Ab*. 32 saadant] *mgf. Ab*. 34 fore] føre *Ab*; faare *B*.

igenn thil forpranng, huilchet wi ville, at her effter iche schie schall vnnder saadann gods fortabelsze och der thill 40 ʒs brøde thil osz och byen.

5 <6.> Haffue wi och forfahret, at vore fogder och lensmennd haffue ganngendis i deris lehn mange pebersuene, som ere kremere, schomageere, schredeere, och øffue || deris købmannschab emod købsteedernis 15 v priuilegier och friheder. Wille wi, at dee, som saadannt her effter bruge, schulle haffue forbrøtt saadannt guoeds och der thill bøde emod osz och byenn 40 ʒ, och mue voris købsteedemennd, ihuor de findis vdi landet paa 10 landsbyer, hindre och restere dennem.

<7.> Frembdelis ville vi och, att her effter vdi ingenn wlouglige haffuner, som liger vorre købsteeder thil forfaanng, schulle bedriffuis nogen handell met købmannschab eller nogenn vdførdsell der vd at schibe, saafrembt at saadannt gods, som saa schibees eller vdførris i saadanne wlouglige 15 haffuner, schall ey werre forbrutt, thi at saadann hanndlinng i forne wlouglige hauffner haffuer her til verrett osz och kronnenn paa wort retigheed storligenn thill schade och vorre kiøbsteder thil affdragtt och forfang.

<8.> Haffue wi frembdelis saa schichet och wille, at saa holdis schall, 20 at ingenn bønndeer heer effter schulle segele vdenn riget met nogenn købmannschab eller købmandshandell at bruge, medenn mue seyлле her indenn rigett thil vorre købsteeder met deris guoeds och wahrre, saa frembt at de ey ville haffue forbrøtt saadant gods och derthil bøde emod osz 40 ʒ. Dog ville vi, at vore købstedsmennd, som bønnderne met deris 25 guoeds eller wahrre besøge, schulle giffue dennem redeligheedt for deris guoeds och wahrre och holde dennem schielligenn emod dennem i alle maadeer.

<9.> Frembdellis be(k)ier och vorre købsteedsmennd, at (mange) || inndfar i vorre kiøbsteder och der gribe, baste elleer binde andre, vore 16 r 30 borgemestere och byefouget wadspurtt, och woldefor dennem saa aff wore købsteder, endog att vorre embidsmennd ehre offuerbødig at hielpen dem ret offuer dennem, som de haffue thiltalle vdi kiøbsteederne, huilchet wi heer effter ey steede wille, medenn forbiudeer alle vorre fougdeer och embidsmennd vnnder derris lenns fortabelsze, som de aff osz haffue, 35 saadant her effteer (at) giør(e), och der thill ydermere der met at stannde thil rete for osz.

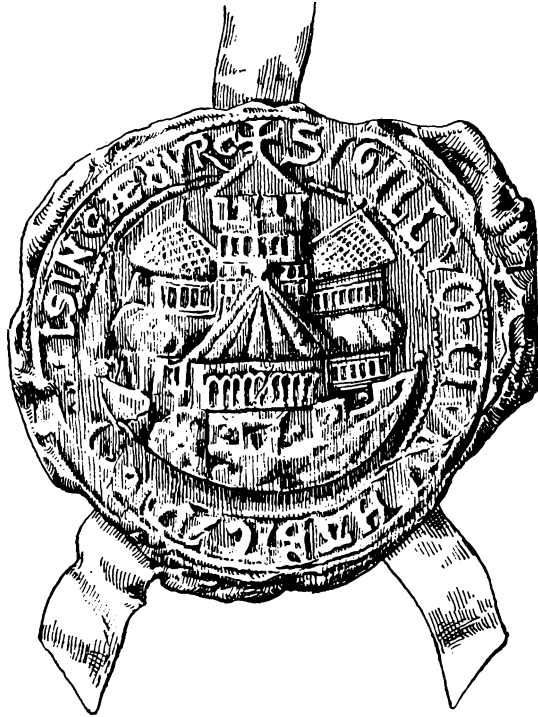
12 schulle] sch *rett in scrib. fra sk Aa.* 12—18 schall . . hauffner] *mgl. Ab.* 28 be(k)ier] begier *Aab*; Bekere *B*; *jf. flg.* — (mange)] = *B*; ingenn *Aab*; *jf. foreg.* 30 woldefor] woldfor *Ab.* 31 købsteder] *rett. fra købstederne Aa.* 35 saadant] som saadant *Aab*; *jf. flg.* — (at) giør(e)] giør *Aab (jf. foreg.)*; atgiøre *B.*

<10.> Item be(k)iehere och menuge kiøbstede(mend) i Schaane, at de mange landsmarchinnde, som her til dags haffuer werret søgtte och holdne, ehre dennem storligenn thil schade. Der ville vi, at alle saadanne landsmarchinnde, som her til dags haffuer verit søgt, schulle her effter verre afflagde, vnndtagenn dise effterschr^{ne} marchinder, som her effter holdis ⁵ och stande schulle i Schaanne, som threhøgsmarchind, som stande schall i Lunde bye mandagenn nest effter vor herre himellfarelse daug, Greffuinge marchinnd, som stannde schall i vor nye købsteed Engellholmb sancti Botolphi abbatis daug, Aausz marchennd, som stannde schall i Ausz sancti Marie Magdalene daug, sanchte Laurentz marchinnd, som ¹⁰ stannde schall sancti Laurenti dag i Lunde by, och høste marchinnd, som kaldis Schaanne marchinnd. Dise for^{ne} femb marchinnder mue rigenns ^{16 v} inndbyggerre besøge och sammeledis vd||lenndische kiøbmennd, som kramb och klede fall haffue. Dierffuis sig nogenn thil att besøge andre nogen marcheder i Schaanne met deris wahre (oc) købmanndschab end ¹⁵ disze for^{ne}, da schall saadannt guoeds, som dee haffue met att fahrre, vehre forbrøtt, halffdelenn thil osz och halffdelenn thil vorre købsteeder, de (v)d er fahrenn aff.

<11.> Wi ville och frembdellis, att huer embidzmand i vor købsteed schall føede sig aff sit embede och iche bruge kiøbmanndshandell thil ²⁰ forprang, vdenn huis handd behouff haffuer thil hans embids behouff. Wille wi och, att ingenn borgere schall thage dennem kiøbmannds handdell til att bruge paa lanndet eller i kiøbstedernne met kiøbmends peninge vnnder samme godzis fortabelsze thil osz och stadenn, och finndis her effter saadanne schadelige borgeere, som saadane købmandschab bruge ²⁵ och iche kunde da opholde vor och cronens och byenns thynnge, saadanne mue vor borgemestere och raadmennd opsige deris borgerschab, at de thage dennem anndet biehringe thill.

Thi forbiude vi alle, ihuoe de heldst ere eller verre kunde, serdelis vore fogdeer och embidsmennd for^{ne} vore kierre vnndersaatte i Schaanne och ³⁰ besønnderligenn vorre kiehre vnndersaatte, kiøbstedsmennd vdi Lantz- ^{17 r} cronne, her emod denne vor schichelsze, naader, || friheder och priuilegier at hindre, hindre lade, delle, pladze, moede, wmage eler i nogenn maadeer at forurette vnnder vor kongelige heffun och vrede. Giffuet i vor stadt Malmøe thiszdagenn nest effter søndag Lætare anno domini mdxvi vnnder ³⁵ vort zignett.

1 be(k)iehere] begiehere *Aab*; Bekere *B*. — kiøbstede(mend)] kiøbstedernne *Aab*; køpstedemend *B*. 2 mange] megen *Aa*. 9 Botolphi] Batophi *Ab*. 10 Laurentz] Laurs *Ab*. 14 fall] *agl. Ab*. 15 (oc)]=*B*; *agl. Aab*. 18 (v)d] med *Aab*; vtaff *B*. 29 ihuoe] och huer *Ab*. 30—31 i . . vnndersaatte] *agl. Ab*. 32 emod] i *tlf. Aab*.

HELSINGBORG

Helsingborg bys segl, gengivet efter segl af ufarvet voks, under brev af 1469 16. december i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en rund, tindet mur med bestykning, bag hvilken en rund bygning — med stolpeværk og med spidst opløbende tag, kronet af en kugle — og bag denne atter et, med stolpeværk og korsprydet pyramidetag forsynet, højt, tindet taarn, flankeret af to bagfra skraat fremskudte, høje, smalle huse med stolpeværk i to, ved tagfald adskilte stokværk og med højt, for enden kugleprydet, tag. Omskriften lyder: SIGILLVM CIVIVM HABITANT[IVM] [H]ELSIN-GÆBVRGIE.

Helsingborg birkeret.

A: tabt. — *Aa*: Stockh. kgl. Bibl. B 77 f.69r (1. halv. af 15. aarh.). — *Ab*: eksemplar givet Aakirkeby af ærkebiskop Peder (Galen) 1346 7. dec.; tabt. — *Ab1*: Kgl. ⁵ Bibl. Ny kgl. sml. fol. 495h. (2. halv. af 15. aarh.; se Neksø nr. 1). — *Ab2*: RA. Danske Kanc. Privilegier inds. 1648 fra Aakirkeby. (se Aakirkeby nr. 1).

Anm.: *Ab1* og *Ab2* gaar begge tilbage til samme tekst, som har haft en dansk oversættelse af den utvivlsomt opr. latinske epilog, som maa have staaet i original-eksemplaret, der snarest har været givet til Aakirkeby, som fik sin birkeret stad-
¹⁰ fæstet af ærkebiskop Peder (Kruse) 1413 $\frac{5}{9}$ (se Aakirkeby nr. 2), og hvorfra den senere er overført til Neksø.

Fra Helsingborgteksten udgaar dels en middelalderlig bearbejdelse for skaanske byer i alm. (se Fællesprivilegier nr. 2), dels en eftermiddelalderlig bearbejdelse for Helsingborg, som kendes fra 5 haandskrifter: Kgl. Bibl. Thott 4° 1993 f.165v
¹⁵ (1557), Arnam. inst. AM. 4° 7 f.163r (samme hd. som foreg.), Uppsala Univ. Bibl. De la Gardie 46 f.151r (midten af 16. aarh.), Kgl. Bibl. Additamenta 8° 123 f.155r (1565) og Kgl. Bibl. Kall 4° 557 (18. aarh.). Som eftermiddelalderlig falder bearbejdelsen uden for denne udgaves rammer.

Tryk: (Thurah.) Beskrivelse over Bornholm 165 (efter *Ab1*).

²⁰ *Datering*: Borgerne i Broktoorp (Halmstad) fik 1322 af Christoffer 2. de samme friheder og naader, som lundemænd og helsingborgsmænd »af os klarlige beskrevet have«. Det maa antages, at der dermed sigtes til birkeretten, som saaledes maa formodes forinden at være stadfæstet af kongen for Lund og Helsingborg.

Text trykt efter Aa med varianter fra Ab1 og Ab2.

²⁵ **T**hættæ ær thæn ræt man kallær biærkæ ræt thær i Hælsingborgh ær. ^{69 r}
 oc vt ær giuæn i allæ stæthæ thær kôpstathæ logh haldæs i Danmark
 <1.> Hwilkæn man thær kôpær iorth i Hælsingburgh af annær man.
 tha skal iorth skôtæs hemmæ with dør mæth gothæ mænzs witnæ. tha skal
 the skothning standæ
³⁰ <2.> Fæstær man iorth af bondæ ath kôpæ. oc wil æi haldæ sit kôp.
 bôtæ siæx øræ for fæstning ællær dylia mæth siæx gothæ mæn

25—26 Thættæ . . Danmark] *mgl. Ab1*; Dette er bircke rett i kiøbstederne i all Schaane
Ab2. 28 mænzs] manne *Ab1.* 30 ath] oc *Aa.* — sit kôp] kôb sit *Ab1.* 31 gothæ] *mgl.*
Ab1.2.

<3.> Fæstær man iorth af bondæ oc drikkær lythkøp a. oc wil æi sithæn holdæ køp. tha skal han bõtæ thre mark

<4.> Boor bondæ withær bondæ oc fløthær uppa honum tha skal han bõtæ thre mark ællær tyltær eth

<5.> Skil man vm gaarth ællær vm hus. waræ hin withær wærie uppa ⁵ hauær sath *mæth* tolf otholbonda

<6.> Takær man af gaarth vtæn ællær innæn. bõtæ thre mark. ællær wæriæ sek *mæth* tyltær eth

<7.> Brytær man hus ællær træ af bondæ iorth. bõtæ thre mark. ællær skære sek *mæth* tolf bøndær 10

^{69 v} <8.> Ængæn man ma giuæ bys iorth børt. Vitæs *man* || at han hauær giuat ællær saalt bys iorth bort. dyl han at han hauær æi saalt oc æi giuæt. dylæ *mæth* thre tyltær ællær bõtæ firætiughæ mark

<9.> Vm by freth

Hwilkæn man thær brytær bys freth vtæn by swa lankt sum bys mark ¹⁵ gangær. warthær han takæn withær bõtæ firætiughæ mark bynum. dyl han. wæriæ sek *mæth* thre tyltær. swa ær *thæt* oc i by. Brytær nokær man i garth ællær a gathæ. æ hwar sum *thæt* ær i bynum. tha bõtæ firætiughæ mark. ællær wæriæ sek *mæth* thre tyltær. om han worthær æi gripæn witær

<10.> Um byman takær vdæthæs *man*. tha skal han til things føræ. ²⁰ ællær til mot a ræt mothz dagh. oc dømæ yuær honum æftær hans gerning. tha skal thæn dom standæ oc thær ma ingæn æftær kæræ

<11.> Takær bondæ sin tiuf. tha ma han honum æi *mæth* minnæ bindæ æn *mæth* ørtugs mun oc hauæ sæluær wold til at haldæ sin tiuf til ræt thingdag vm han wil ællær føræ til giælkæræ. tha bør giælkæræ til at ²⁵ haldæ tiuf for paschæ pæning oc iulæ pæning

^{70 r} <12.> Taakær bondæn thiuf hemæ at sin slippæ honum thiuf oc kombær æi *mæth* || honum til things. bõtæ konunggæ firætiughæ mark. oc bynum firætiughæ mark

<13.> Sighær bondæn at thiuf slap æi bort *mæth* wit. oc æi *mæth* hans ³⁰

1 lythkøp a] ao likkøb *Ab1*; lidkiøb derpaa *Ab2*. 2 køp] køb sith *Ab1*; sit kiøb *Ab2*. 3 fløthær] flytter *Ab1*. 6 sath] siddet *Ab2*. — otholbonda] othelbønder *Ab1*; adellbønder *Ab2*. 11 bys . . børt] bort bys iord *Ab1*. — børt] dyl han at han hauær æi *tilf.*, *men overstr. m. rød* *Aa*; *jf. ndf.* — Vitæs] thet *tilf.* *Ab1*. 12 oc æi] eller *Ab1*. 13 tyltær] æedt *tilf.* *Ab2*. 14 *overskr.*] *mgl. her og i det flg. Ab1.2*. 15 thær] *mgl. Ab1*; som *Ab2*. 18 æ] *mgl. Ab2*. — tha] *mgl. Ab1*. 20 takær] nogen *tilf.* *Ab1*. 21 mot] mode *Ab1.2*. — a] *mgl. Ab1*. 22 oc] *mgl. Ab1*. 23 honum] *mgl. Ab1.2*; *jf. flg.* — bindæ] bindis *Ab2*; hanum *tilf.* *Ab1*; *jf. foreg.* 25 føræ] hannom *tilf.* *Ab2*. — bør . . til] haffue gelker *Ab1*. 25—26 at . . tiuf] tiwiff ath holde *Ab1.2*. 27 at sin] till sit *Ab2*. — slippæ] och (*mgl. Ab2*) slipper *Ab1.2*. 30 bort] *mgl. Ab1*. — wit . . hans] hans vith eller *Ab1*. — wit] hans wid *Ab2*.

wiliæ tha skal han wæriæ sek *mæth* thre tyltær ællær bøthæ firætiughæ mark

5 <14.> Thæn man tiuf takær han skal latæ thiuf til things lethæ. oc hauæ twænnæ mannæ witnæ thær til at han ær foll thiuf hans oc all at the costæ han hauær a sin bak. tha skal han standæ thingmannæ dom hwilkæn dom the wiliæ honum giuæ

<15.> Gangær thiuf aff thing v;ðømdær. tha skal aldær byn giuæ konungæ ni mark

10 <16.> Uarthær thiuf huzstrukæn. hwa honum hærberghær sithæn. bötæ thre mark ællær dylia *mæth* tyltær eth

<17.> Hwa sum hærberghær thiuf *mæth* wit oc wiliæ bötæ thre mark. ællær dylia *mæth* tyltær eth

<18.> Vm thiufnæth

Um bondæ witær annær oc sighær swa. thu æst min thiuf at swa mangæ 15 costær sum iak hauær tapæt. tha skal han wæriæ sek *mæth* thre tyltær. ællær bötæ bondænum ni mark oc løsæ sek withær konunge sum han gitær

<19.> Um bondæn worthær thiuf. forgøræ sin || houæthlot oc æi meræ 70 v

<20.> Um thiufnath hittæs i husfru wald. wæriæ sek *mæth* thre tyltær. at thæt war æi *mæth* hænnæ wit. oc æi wiliæ. oc æi raath. warthær hun 20 vskær at ethen. haldæ oppæ follæ bötær swa sum man

<21.> Sitær bondæ a thing. oc kallær annær bondæ thiuf. bötæ honum thre mark. dyl han at han kallæthe æi thiuf. tha skulæ allæ firæ thingbænkæ skæræ honum for the sak. at han kallæthæ honum æi tiuf ; Swa ær oc vm thræll oc vm aghnæbak

25 <22.> Callær bondæn annær thræl. ællær thiuf. ællær aghnæbak vtæn thing bötæ thre mark. ællær dylia *mæth* tyltær eth

<23.> Uvitær bondæ annær oc sighær swa. thu æst min withær; tæktæs thiuf. thu hauær minæ costær hemæ at thin. dyl han. dylia *mæth* tyltær eth. faldær han bötæ thre mark

30 <24.> Thættæ ær vm kōp at ængæn man ma kōpæ hæst. oc æi ko. oc

4 twænnæ] twegge *Ab1.* — thiuf hans] hans tiwff *Ab1.2.* — at] till *Ab2.* 5 bak] bagh *Ab1.2.* 7 aff] a *Aa.* — giuæ] gelde *Ab1.2.* 8 ni] iii *Ab1.2.* 9 hwa . . bötæ] och (*mgl. Ab2*) herberges han sithen aff nogher man, tha bøthe han *Ab1.2.* 10 mark] huo som tiwff herberger *tulf. Ab1. Kap. 17]* *mgl. Ab1.* 11 *mæth* . . wiliæ] *mgl. Ab2.* 14 at] till *Ab2.* 15 hauær] *derefter overstr. ha Aa.* — tapæt] mist *Ab2.* 17 Um . . worthær] Vorder bonden *Ab1.2.* — sin . . lot] hoffuet loth syn *Ab1.2.* 18 Um . . hittæs] Hyttes tiwffnet vdi *Ab1.2.* — *mæth]* *mgl. Ab1.2.* 19 oc æi (1)] eller *Ab1.* 23 honum] *mgl. Ab1.2.* 24 oc vm] eller *Ab1.* 27 withærtæktæs] *det sidste t rett. til c(?) Aa;* vedertecthis *Ab1;* witterlige tags *Ab2.* 28 at thin] thill dit *Ab2.* 29 faldær] faldæn *Aa.* — thre mark] *mgl. Ab1.* 30 Thættæ] *det første æ mangler e-hagen Aa.* — man] *mgl. Ab1.* — kōpæ] kōpæ *Aa.* — oc (1 og 2)] *mgl. Ab1.*

æi oxæ. oc æi skapæt klæthe. oc æi fætlæt swærth. oc æi skæft yxe. oc æi hors. oc æi vnct fæ vtæn han hauær thær win til Vm nokær kōpær winæ løst. miste kōp sit oc æn wrthning tel Worthær nokær witær at han kōpær win løst. wæriæ sek mæth tyltær eth. ællær bōtæ thre mark All annær ||
 71 r kōp thær kōpæs vm dags liws. ath ræt torgh kōp. tha wæriæ mæth twiggæ 5
 mannæ witnæ. oc tyltær eth

⟨25.⟩ Uitær man annær vm forkōp bōtæ twa øræ ællær wæriæ sek mæth thrithiæ manz eth Swo oc om man fæstær kōp oc wil æi holdæ

⟨26.⟩ Vm quinfæng hæ

Thættæ ær ræt om quinfænge Hwilkæn man thær wil fæstæ sek konæ. 10
 ællær mō til husfrugæ. tha skal han hænnæ mæth præst witnæ. oc andræ gothæ mannæ. oc gothæ quinnæ fæstæ Swa skal han oc gulfæstæ sek husfru til halft boo aflæt oc v aflæt

⟨27.⟩ Um man ællær konæ hauær bōrn thaghær the sammæn kommæ. tha skal giftæs til half houæt lot withær swen barn Thæt gull hun fæstæs 15
 mæth. dør han tha skal hun thæt gull hauæ. dør hun tha skal bondæns rættæ aruingæ vt fæstæ gull. Dør fathær ællær mothær. oc æræ bōrn æftær. tha take the arf. sōn twa lōthær. dotthær thrithing. Giald gangæ af bo vskiftæ. oc swa oc siælæ gift. Dør fathær ællær mothær. oc æræ æi bōrn til
 71 v fathær ællær mothær || oc æræ bōrn æftær. tha takæ bōrn fæthrenæ ællær
 mōthrenæ. swa i iorth sum i annæn boll fæ

⟨28.⟩ ær fathær dōth oc mothær lōuæ æftær

Um fathær ær dōth oc mothær liuær æftær. tha skal husfrughæ waræ i sin gangklæthe thær skiftæs. æi i the bastæ oc æi i the værstæ Ær gull 25
 til tha scal hun hauæ øræs gull. ær minnæ takæ minnæ Æn mer ma hun æi takæ Vm vapn æræ til. them takæ bōrn hans

1 skapæt] schaarne *Ab2.* — fætlæt] fayt *Ab1*; fællit *Ab2.* 2 han .. til] vitne *Ab1.2.* — winæ] vitnæ *Ab1.2.* 3 æn] *mgl. Ab1*; en *Ab2.* — wrthning] wirthning *Ab2.* — kōpær] kōpthe *Ab1.2.* 4 win] vitnæ *Ab1.2.* — All annær] Alle andræ *Ab1.* 5 kōpæs] man kōber *Ab1.* — ath] pā *Aa.* — tha] *mgl. Ab1.* 8 om] *mgl. Ab1.* 10 Thættæ] *det første æ mangler ø-hagen Aa.* — quinfænge] quinnæ fenge *Ab1.2.* 11—12 præst .. quinnæ] prestens och andre gode mendtz och quinders widne *Ab2.* 12 mannæ] vitnæ *Ab1.* — gothæ] *mgl. Ab1.* — han] *tilf. o. lin. m. anden hd. Aa.* 13 v aflæt] *opr. sammenskr., men adskilt ved en lodret streg Aa.* 14 thaghær] tha *Ab1*; *rett. til* tha der *Ab2.* 15 tha] att quinden *Ab2.* — Thæt .. hun] Guld ther *Ab1.2.* 16 thæt] *mgl. Ab1.2.* 17 vt] nytte *Ab1*; niude *Ab2.* 18 dotthær] och dotther *Ab1.* 19 oc (2)] *mgl. Ab1.2.* 20 tha] *mgl. Ab1.2.* — hins dōthæ] hin dōdes *Ab1*; dendt dōdis *Ab2.* 21 tha] *mgl. Ab1.2.* — ællær] *mgl. Ab.* 24 mothær liuær] er mother *Ab1.2.* 24—25 waræ i] verrie *Ab2.* 25 sin] sine *Ab1.* — gangklæthe] ganklæthe *Aa.* — i (2 og 3)] *mgl. Ab1.2.* 26 Æn] mens *Ab2.* 27 them takæ] taghe them *Ab1.*

⟨29.⟩ Man ma æi giuæ en aruing mer æn annæn mæth ræt logh Giuær fathær mer enum æn andrum. tha scal thæt til føræ æftær fathærs døthæn. oc iæfnæ ret til skiftæes. ællær hauæ huar sum fongæt hauær

⟨30.⟩ Man ællær quinnæ ma æi giuæ mer æn half houæt lot fran sinæ
5 aruingæ

⟨31.⟩ Dør fathær oc mothær. oc ær brothær til. tha skal han varæ barnæ wæriændæ næst. ær æi brothær til. tha skal fathærbrothær waræ næst. ær æi fathærbrothær til. tha scal mothærbrothær waræ næst wæriæ(n)dæ. Ær hwærkin til. tha skal næstæ frendæ waræ wæriændæ

10 ⟨32.⟩ Dør man ællæ konæ oc ær æi barn til ællær barnæbarn. ællær barnæ barnæbarn || tha scal næstæ frendæ takæ arf oc thæt hetær gangæ 721 arf. man scal swa mikæt takæ sum quinnæ. oc quinnæ sum man

⟨33.⟩ Thættæ ær Hælsingburgs ræt. at ængæn man ma stæfnæ man vtæn Hælsingburg. vtæn scal søkæ i Hælsingburg a by thing. oc hwarkin
15 a konungs thing oc æi a lanzthing

⟨34.⟩ Næfnd scal æi i Hælsingburg gangæ. foræ næfnd skal gongæ threnne tyltær

⟨35.⟩ Hwilkæn man thær worthær stæfndær til things. oc kombær han æi. gialdæ twa øræ en timæ. oc annær timæ twa øræ. oc kombar han æi
20 thrithiæ timæ bõtæ thre mark Ællær dylia mæth tyltær eth Warthær han; mer stæfndær oc kombær han æy bõtæ siæx mark oc warthær han mer stæfndær oc søkær æi. bõtæ bondanum ni mark oc konunge thre mark Sithæn skal søkæ hans freth sum annærs vdæthæs mansz om han wil æi til rættæ standæ

25 ⟨36.⟩ Umbuthzman ma æi søkæ bondæ a thing vm høst hælgh. oc æi om iulæ hælgh. oc æi fastæ hælgh. oc æi poschæ hælgh. oc æi lethings hælgh. oc æi mæthæn konungs giald in taks ||

2 mer . . andrum] en arffuing mere end en anden *Ab2.* — føræ] føres *Ab1.2.* — fathærs] fathæ *Aa.* 3 iæfnæ] ieffnis *Ab2.* 4 quinnæ] kone *Ab1.2.* — giuæ mer] mere giffue *Ab1.* — half] sin *tilf. Ab1.* 4—5 sinæ aruingæ] arffwngæ syne *Ab1.2.* 6 skal] skan *Aa.* 6—7 barnæ wæriændæ] borne wergemaal *Ab2.* 7 fathærbrothær waræ] wære ffathers broder wærie *Ab1.* 8 næst wæriæ(n)dæ] borne wærie nest *Ab1.* — wæriæ(n)dæ] wæriædæ *Aa;* at verge *Ab2.* 9 wæriændæ] verge *Ab2.* 10 barn] børn *Ab1.* 11 næstæ frendæ] withæ (*rett. til fathær Ab2*) *Ab1.2.* 12 quinnæ (1 og 2)] konæ *Ab1.2.* 13 Hælsingburgs] køpstæde *Ab1.2.* — man] annen *Ab1.2.* 14 Hælsingburg (1)] by *Ab1.2.* — vtæn] meen hand *Ab1;* men *Ab2.* — i Hælsingburg] hannum *Ab1.2.* — hwarkin] ey *Ab1.2.* 16 i] *mgl. Ab1.* — Hælsingburg] køpstæd *Ab1.2.* 18 han] *mgl. Ab1.2.* 19—20 kombar . . timæ] tredie tymæ komer han ey tha *Ab1.2.* 20 Warthær] Wathær *Aa.* 21 han (2)] *mgl. Ab1.2.* 22 søkær] komer *Ab1.* — æi] *tilf. o. lin. m. anden hd. Aa.* 23 søkæ] søges *Ab1.2.* 25 Umbuthzman] Embitzman *Ab1.* — a thing] thill tings *Ab2.* 26 æi (1—3)] om *tilf. Ab1.* — æi (1)] om *tilf. Ab2.* 27 in taks] tages *Ab1.2.*

72 v <37.> Umbuthzman ma æi sökæ for handlæs vathæ. æi for hæstæ hof. oc æi for hæst tan. oc æi for nøthz horn oc æi for swinæ tan. oc æi om nokær skær sik af annærs knif. ællær swærd. ællær af annær thylikæn hanlæsæn wothæ ma æi vmbuthzman efthær sökæ Bitær hæst man. ællær slaar mæth fot. ællær nõt stongær mæth horn. tha skal bondæn bõtæ twa 5 øræ for slik vathæ ; Dør man af slik vathæ tha scal bondæn thær fæ eghær bøthæ thre mark for thæn døthæ. oc meræ scal han æi bõtæ for sit fæ

<38.> Vm saar

Faar man saar af andrum. tha skal bõtæs twa mark for hwart saar. alt til fæm æræ. sithæn skal æi meræ bõtæs for saar. man skal saar se oc 10 synæs om man worthær lyttær. tha skal man bõtæ lytæ swo sum gothæ mæn tykkær ræt waræ Varthær saar swa huggæt at ben taks vt af. tha bõtæ for hwart ben i mullugh klinkær en øræ pæninggæ. alt til firæ æræ bõt. oc fleræ ben skal man æi atær bõtæ. tha skal wrthæ lytæ. oc æftær lytæ. tha skal swa swm lytæ æræ til bõtæ 15

<39.> Vm man drap

Uvarthær man dræpæn af andrum. tha skal bõtæ atær mæth thrætiugæ 73 r mark pæningæ oc iuær || bõtær mæth thrætiughæ mark. oc twa mark mæth thy at han war vkarthær af daghum takæn. ællær vm han wil æi bõtæ yuær bõtær. tha skal han giuæ logh for yuær bõtær mæth thrænnæ 20 tyltær Worthær nokær witær for mandrap oc drap æi. tha skal han wæriæ sek mæth thrennæ tyltær

<40.> Vm lønlikt morth

Liggær man a morthæ. oc gangær ængæn withær thær mannæn drap. tha skal æftær gongæ ban. sithæn ma witæs banæ sak hwem sum man wil. 25

1—2 hæstæ . . for (2)] *agl. Ab1; jf. ndf.* 2 æi (1 og 2)] *agl. Ab2.* — oc (3)] *agl. Ab1.* — æi (4)] *agl. Ab2.* 3 ællær (1)] ey for heste hofh eller heste tand eller om nogen sker seg af annen mantz *Ab1; jf. ovf.* — af (2)] fore *Ab1.* 4 vmbuthzman] embitzman *Ab1.* 6 eghær] aatte *Ab1.* 7 thæn] thn *Aa.* — scal . . bõtæ] hær hanum ey atbøthe *Ab1.2.* 9 andrum] hanum *Ab1;* anden mand *Ab2.* — bõtæs] thærfore bøthe *Ab1;* hand bøde *Ab2.* 10 sithæn] och sithen *Ab1.2.* — skal (1)] *m. sen. hd. rett. fra ska Aa.* — bõtæs] bøthe *Ab1.* — man . . se] meen saar shall sees *Ab1.2.* 11 bõtæ] for *tilf. Ab2.* — swo] *agl. Ab1.* 12 tykkær] tickæ *Ab1;* tøkis *Ab2.* — vt] *agl. Ab1.2.* 13 i mullugh] ther vdi mwlig *Ab1.* — en] *agl. Ab1.2.* — firæ] fæm *Ab1.2.* 14—15 æftær . . bõtæ] dereffter bødis, saa som lyde er thill *Ab2.* 17 bõtæ atær] han ather bøthe *Ab1;* han bøde hannom *Ab2.* 18 iuær bõtær] offuerbod *Ab1.* 19 mæth thy] fordi *Ab2.* — han (1)] mand *Ab2.* 20 giuæ logh] log giffue *Ab1.2.* — yuær bõtær] offuerbod *Ab1.* 21 nokær] man *tilf. Ab1.* 24 man . . morthæ] nogen i mordstii oc myrder anden *Ab2.* — mannæn] man *Ab1.* 25 sum] *agl. Ab1.*

Taghær man skal bõtæ annær atær. tha skal bõtæs i thre sallæ. førstæ skal næstæ nithæ takæ oc æi andræ mæn.

<41.> Vm manz hand

Um hand warthær huggæn af mannæ. tha skal bõtæs for hand haluæ
5 manzs bõtær. oc for thumæ haluæ handzs bõtær. oc for bathæ hændær
follæ manzs bõtær Swa oc vm fõthær thæn sammæ ræt Swa ær oc om næsæ
follæ manzs bõtær Swa ær oc vm manzs anbutth i brokum thæn sammæ ræt

<42.> Um nokær man gongær i anners manzs garth mæth vfyrmð mæth
siæx folkæ wapn. oc gør bondanum thylik vræt i sin eghæn gorth. thæt
10 hetær hæruirokæ thær fore scal man bõtæ || firætiughæ ma[r]k Dyl han 73 v
thylikæ gerninggæ. væriæ sek mæth thrennæ tyltær

<43.> Far bondæ innæn annærs gorth oc biuthær honum thær vfyrmð.
thæt hetær gardhgangæ. thær fore skal man bõtæ thre mark ællær dylæ
mæth tyltær eth

15 <44.> Takær bondæ af andrum klæthæ ællær swærth. ællær annær thing
hwat sum thæt ær. bõtæ thre mark for ran. ællær væriæ sek mæth tyltær
eth

<45.> Vm man takær konæ

Takær bondæ annærs dottær. ællær frændkonæ oc warthær thær gripæn
20 withær. tha hauær bondæn wald til at sætiæ honum innæn fiætær. oc holdæ
honum til rættæ. oc lathæ kommæ til gothæ mæn oc sigæ them af thylikæ
gærningæ som thær ær giort Vil han tha festæ the konæ sek til husfrø.
tha ma han hauæ freth oc gothæ nathæ Æn wil han æi festæ oc ængæn
hetær gøræ. tha hauær bondæn wald til at gøræ honum lytær pæ hans
25 limmær Worthær han æi gripæn withær. oc gongær tha withær. tha scal
han bõtæ henne firæ mark til bot Dyl han væriæ sek mæth tyltær eth

<46.> Um man gangær i annærs manzs garth. oc wetær honum || aræthe 74 r
i sit eghæt hus. warthær husbondæn hans yuær man. oc gør nokær gerning

1 Taghær] tha *Ab1*; Naar *Ab2*. — atær] efter *Ab2*. 2 næstæ nithæ] vither (*iuthæ Ab2*)
Ab1.2. — oc . . mær] *mgl. Ab1.2*. 4 hand (1)] *m. sen. hd. rett. fra* han *Aa*. 5 thumæ]
m. sen. hd. rett. til thummæl Aa; *twmmæ Ab1*; *thømme Ab2*. — haluæ . . bõtær] halff
mantz both *Ab1*. — handzs] mandtz *rett. til haands Ab2*. 6 Swa (1)] *er tilf. Ab1.2*. — fõthær]
fõthernæ *Ab1*. — om] *o. lin. m. anden hd. Aa*. 7 follæ . . bõtær] fuld mantz bod *Ab1*. 8
manzs] *mgl. Ab1*. 9 folkæ] fõllge *Ab2*. 12 Far] Gangher *Ab1*. — innæn] *vdi Ab1*; *i Ab2*.
— annærs] annar mantz *Ab1*. 19 frændkonæ] *fencke Ab1*; *frencke Ab2*. — thær] hand
Ab1. 20 til] *mgl. Ab1*. — innæn] *vdi Ab1*; *i Ab2*. 22 thær] *mgl. Ab1.2*. — tha] *der Ab2*. —
the . . sek] *segh then kone Ab1*. 23 freth oc] *mgl. Ab1*. — freth] *det frit Ab2*. — Æn] *mgl.*
Ab2. 24 til] *mgl. Ab1*. — pæ] *ao Ab1*. 25 limmær] *lemb Ab2*. — tha (1)] *dog Ab2*. 26
henne] *boenden Ab2*. — firæ] *tiuffue Ab2*. 27 wetær] *gier Ab2*. — aræthe] *vrett Ab1*;
offuerlast Ab2. 28 sit eghæt] *syn eghen gard eller Ab1*. — husbondæn] *boenden Ab2*.

pa thæn man. oc ær thær gothæ mannæ witnæ til at swa ær giort. hauæ thæt for sit eghæt e hwat sum han faar i thæn gang Worthær han huggæn bõtæ æi en pæning fore Warthær han dræpæn. bõtæ æi en pæning fore. hwærkin konungge oc æi biscope. oc æi andrum mannæ vm nokær eftær kærær. thær til skal yuær honom rættæ domæ gangæ. oc hans krop vtæn ⁵ kirkæ gorth læggæ. oc æftær swa giort. at han worthær swa vgidær laghtær tha skal ængæn man for honum fastæ

<47.> Vm hoor siængh

Um man worthær i hoorsæng takæn oc worthær thær dræpæn. oc af dagum takæn. tha skal dynæ oc ble til things føræ. oc hauæ rættæ domæ ¹⁰ til slik gerninggæ at han hauær forgiort sit eghæt liif for sinæ gærninggæ oc swa skal han vtæn kirkægorth læggæs. oc for slik man skal man huærkæn bõtæ oc æi fastæ Ær thæt swa at mannæn slippær vndæn thær slik gærning hauær giort. witæs honum sithæn. tha skal han wæriæ sek mæth thrænnæ ¹⁵ ⁷⁴ v tyltær ællær bõtæ || bondanum firætiughæ mark

<48.> Vm garthgangæ

Um bondæ gar i annærs garth sum tæuærns hus ær thær gørs æi garthgangæ vm thær giørs nokær vfyrmð vtæn tha ma bondæn widæ honum hwat han wil. æn æi ma thæt hetæ garth gongæ

<49.> Vm manzs fæ worthær dræpæt ²⁰

Um bondæns fæ gongær i annærs gorth oc warthær thær dræpæt. for thæn skathæ thær thæt gør. tha skal bondæn kallæ sinæ grannæ til. oc lataæ them se then skathæ thær thæt hauær thær giort. tha skulæ the wrthæ skathæn hwæ mekæn han ær. oc lataæ wrthæ fæ hwæ got thæt ær oc lathæ sighæ bondanum til thær fæ eghær. wil han sithæn takæ sit fæ hem til sek. ²⁵ oc iæfnæ skathæn bæggæ wæghnæ swa at iæfnt ær. tha ær thæt foll wæl

2 e] *mgl. Ab1.2.* — faar] fanger *Ab1.* — i] paa *Ab2.* — thæn gang] the gange *Ab1.* 3 han] *tilf. o. lin. m. anden hd. Aa.* 4 oc æi (1 og 2)] eller *Ab1.* 5 yuær] *mgl. Ab1.* 6 læggæ] atligge *Ab1.2.* — swa (1)] er *tilf. Ab2.* 7 skal . . fastæ] hører for hanum inghen man atfastæ *Ab1.2.* 10 føræ] føres *Ab1.2.* 11 at] oc *Ab1.* — eghæt] *mgl. Ab1.* 12 læggæs] ligge *Ab1.* 12—13 slik . . æi] hanum hører huerken atbøthe eller *Ab1;* hører mand huercken at bøde eller att feste *Ab2.* 17 gar] ganger *Ab1.* — annærs] annen mantz *Ab1.* — sum] ther som *Ab1.2.* — tæuærns] thawerne *Ab1.* 18 thær giørs] han gør ther *Ab1.2.* — vtæn] men *Ab2.* 19 hwat] som *tilf. Ab2.* — æi . . gongæ] gargang mao thet ey hede *Ab1.2.* 22 thær thæt] thet ther *Ab1.* 23—24 thær (1) . . skathæn] *mgl. Ab1.* 25 thær . . eghær] thet ao *Ab1;* der fæit aate *Ab2.* 26 foll] *mgl. Ab1.2.*

giort Vil han æi swa tha hauæ hin bondæn fæt thær drap. oc læggæ fram swa mangæ pæningæ sum fæt war wrt foræ. oc thær til logh a at thæt war æi bætræ oc sitæn kallæ a honum for sin skathæ fang mer fongær han ikki

Helsingborg.**1414.****2**

5 *Kong Erik 7. af Pommern tager indbyggerne i Helsingborg under sin beskyttelse og giver dem en række privilegier.*

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.15r. — Ab: Sv. RA. Handelsexpeditionens utredning rörande städernas privilegier 1717 bd. II f.62r, afskrift af genpart af Aa bekræftet 15/1 1663.

10 *Tryk: Rep. 1. rk. nr. 5498 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 318. Text efter Aa.*

Wi Erick, med guds naade Swergis, Norgis, Vendis och Gottis konning, ¹⁵ hertug i Pommeren, helsze alle mend, som dette breff see eller høre, kierligen med gud och wor naade och kundgiøre, at vi aff vor synderlige

15 naade och gunst haffuer betencht vore borgemesters och almuens bæste och bestandelsze i Helsingborig, och haffuer wi tagit dem i vor synderlige naade, frid och hægn, och vnde vi dem disze effterschr^{ne} friheder och naader i deris bye Helsingborig at holde standhaftige i alle maader, som her effter følger:

20 <1.> Først at ingen giest schall kiøbe nogen kiøbmandschab vden sild om høsten, och huad andet de kiøbe vilde, det schulle de kiøbe aff byemendene, vden saa megen ædende ware, som de vilde kiøbe paa thorffuit till deris egen kost, och det schall huer giest holde med sin æd, at hand indted mere kiøber, end hand wedtørff till sin egen kost. Findis nogen,

25 som her emod giør, bøde der for sine thuende 40 ŷ , halffdeellen emod osz och halffdeellen emod byen, och miste saa megit, som kiøbt er, offuer det, som før sagt er.

<2.> Item ingen giest schall kiøbe landkiøb eller selge enten paa landsbygden eller i kiøbsteder vdi allene tall eller vdi scheppe maall eller med

30 biszmer vegt och saadan ting, som der till hører, vnder saadan brøde, som før er sagt.

<3.> Item at borgemesterne schulle sette maade med ølkonerne, bagerne och med alle andre embedzmend huer effter sit embede, at de giøre schilligt

I bondæn . . thær] boende fritt, der fæit Ab2. — bondæn fæt] bonde fæ Ab1. 2 war (1)] vort Ab1. — a] mgl. Ab1. 3 sin] sit Ab1. — mer . . ikki] mgl. Ab1.2. 21 vilde . . kiøbe] mgl. Ab. 24 hand wedtørff] hansz wedtørfft Ab. 28—29 landsbygden] lands byen Ab. 33 med alle] mgl. Ab. — schilligt] schelligt Ab.

aff deriss embede. Huo som der offuer bryder, retter effter det, som mueligt er och schilligt.

⟨4.⟩ Item at ingen giest schall kiøbe aff giest nogen haande kiøbmandschab vnder brøde, som muelligt ehr.

⟨5.⟩ Item om det saa scheede, det gud forbiude, at deris schib brøste, ⁵ daa haffue wii vndt dem aff wor synderlige naade, at deris goeds schall ey vere vrag.

⟨6.⟩ Item at huilchen byemand iord haffuer inden byen, daa vnde vi hannem, at hand maae loffue for 40 ŷ sag.

⟨7.⟩ Item at ingen maa tage deris sild bort om høsten, vden hand giffuer ¹⁰ dem der saa megit fore, som hunn gielder inden stranden, om de vilde hende selge.

⟨8.⟩ Item ville vii, at for^{ne} byemend schulde holde deris ferge vell || ^{15 v} ferdiged emellum Sielland och Helszingborig. Och der offuer vilde vi, at vore fougeder eller embidzmend schulde dem indted ydermere tilsige om ¹⁵ nogen haande s⟨chib⟩, vden det saa vare, at osz och riget noget orloff paa-komme, at vi dem da sielffuer bade eller och tilschreffue med vor synderlige breff.

Datum Helsingborig anno domini millesimo quadringentesimo decimo quarto ipso die beati ⟨...⟩. 20

Helsingborg.

1440. 13. december (?)

3

Kong Christoffer 3. af Bayern tager indbyggerne i Helsingborg under sin beskyttelse og giver dem en række privilegier.

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.16v. — Ab: Sv. RA. Handelsexpeditionens utredning rörande städernas privilegier 1717 bd. II f.63r, ²⁵ afskrift af genpart af Aa, bekræftet 15/1 1663.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7133 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 335.

Datering: Datoen i afskrifterne er forskrevet, men overskriften i Aa og Ab har Ludzie dag. Rep. formoder, at dette skyldes forveksling med nr. 7, hvad der dog næppe er sandsynligt. 30

Text efter Aa.

^{16 v} **W**i Christopher, med guds naade Danmarchis, Vendis och Gottis konning, pallantz greffue paa Rin och hertug vdi Beyren, helsze alle mend, dette breff see eller høre, kierligen med gud och vor naade och kundgiøre, at vi aff vor synderlige naade och gunst haffue betencht vor ³⁵

2 schilligt] schielligt Ab. 14 ferdiged] vedferdiged Ab. 16 s⟨chib⟩] stup Aa; strup Ab; jf. nr. 4. 19 millesimo] milesimo Aa. 20 ipso] ipse Aa. — beati] herefter mgl. et helgennavn.

borgemesters och almuesz bæste och bestandelsze i Helszingborig, och haffue vi taget dem i vor synderlige naade, frid och hægn, och vnde vi dem disze effterschr^{ne} frihed och naade i deris bye Helszingborig at holde stadige i alle maade, som her effterfølger.

5 <1.> Først at ingen giest schall kiøbe nogen kiøbmandschab vden sild om høsten, och huad andet de kiøbe ville, det schulle di kiøbe aff eyermanden, vden saa megit ædende vare, som di vilde kiøbe paa thorffuit till deris egen kost, och det schall huer giest holde med sin æd, at hand indtid mere kiøber, end || hand niuder till sin egen kost. Findis nogen, 17 r
10 som der emod giør, bøde der fore sin 40  , halff deellen emod osz och halff deellen emod byen, och miste saa megit, som kiøbt er offuer det, som før sagt er.

<2.> Item ingen giest schall kiøbe landkiøb eller selge enten paa landsbyden eller i kiøbstedden ved allene tall eller ved scheppe maall eller med 15 biszmer vegt och saadan ting, som der tilhører, vnder saadan brøde, som er sagt tilforn.

<3.> Item at borgemesterne schulle sette maade med øellkonner, bagere och alle andre embidzmend, huer effter sin embede, at di giøre schilliget aff deris embede; huo som der offuer bryder, giffuer effter de, som mueligt 20 er och schilligt.

<4.> Item at ingen giest schall kiøbe aff giest nogenn haande kiøbmandschab vnder brøde, som mugligt er.

<5.> Item om det saa scheede, det gud forbiude, at deris schib brøster, daa haffuer vi vndt dem aff vor synderlige naade, at deris goeds schall ey 25 veere vrag.

<6.> Item at huilchen byemand iord haffuer inden byen, daa vnde vi hannem, at hand maae loffue for 40  sagh.

<7.> Item at ingen maa tage deris sild bort om høsten, vden hand giffuer dem der saa megit || fore, som hun gielder inden stranden, om di 17 v
30 vilde hende selge.

<8.> Item ville vi, at for^{ne} byemend schulle holde deris ferge vell ved lige der emellum Sielland och Helszingborig. Och der offuer ville vi, at vore fogder eller embidzmend schulle dem indted ydermere tilsigte om nogen hande s<chip>, vden det saa vare, at osz och riget noget orloff paa- 35 komme, at vi dem da sielffuer bade eller och tilschreffue med vor synderlige breff.

2 frid] frihed *Ab.* 3 frihed . . naade] friheder och naader *Ab.* 4 maade] maader *Ab.* 6 det schulle] *rett. in scrib. Aa.* 13—14 landsbyden] lands byen *Ab.* 14 med] wed *Ab.* 18 och] med *tilf. Ab.* — schilliget] schelligt *Ab.* 20 schilligt] schielligt *Ab.* 33 ydermere] meere *Ab.* 34 s<chip>] stup *Aa;* strup *Ab, jf. nr. 4.*

Datum castro nostro Helsingborig die beat(e) <L>u<cie> uirginis ma<r>-
t(i)ris nostro sub secreto anno 1440.

Helsingborg.**1477. 21. september.****4**

Kong Christian 1. tager borgerne i Helsingborg under sin beskyttelse og giver dem privilegier. 5

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.18r. — Ab: Sv. RA. Handelsexpeditionens utredning rörande städernas privilegier 1717 bd. II f.63v, afskrift af genpart af Aa, bekræftet 15/1 1663.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 365. — Rep. 2. rk. nr. 4097.

Text efter Aa. 10

18 r **W**i Christiern, med guds naade Danmarchis, Suerges, Norgis, Wendis
och Gottis konning, hertug vdi Sleszuig och hertug i Holsteen, Stoer-
marn och Ditmerschen, greffue i Oldenborig och Delmenhorst, gjøre alle
witterligt, at som vore forfædre, frembfarne konninger vdi Danmarch,
haffue besørgit och benaadet vor borgemester och almuen i Helsingborig 15
med privilegier och friheder, saa haffue vi och nu aff vor synderlige gunst
och naade tagit dem vdi vor kongl. frid, hægn och beschiermening, och
vnde vi dem disze effterschr^{ne} frihed och naade der i Helsingborig at
holde stadigt i alle maader, som her effter følger:

(1.) Først at ingen giest shall kiøbe nogen kiøbmandschab vden sield 20
om høsten, och huad andet de kiøbe ville, det schulle di kiøbe aff bye-
18 v menden. Findis || nogen, som her modgiør, bøde der fore sin thuende 40 ₤,
halffdeellen mod osz och halffdeellen emod byen, och miste saa megit, som
kiøbt er, offuer det, som før er sagt.

(2.) Item ingen giest shall kiøbe landkiøb eller selge enten paa lands- 25
byden eller i kiøbstederne ved allne tall eller ved scheppes maall eller med
biszmer vegt och saadan ting, som der till hør, vnder saadan brøde, som
er sagt tilforn.

(3.) Item at borgemesterne schulle sette maade med ølkonnerne, ba-
gerne och med alle andre embedzmend huer effter sit embede, at di gjøre 30
schilligt aff deris embede; huo som der offuer bryder, retter effter det,
som muligt och schilligt er.

1—2 beat(e) . . ma<r>t(i)ris] beati (beatæ Ab) suæ (mgl. Ab) uirginis matris Aab. 12
och (2) . . i] mgl. Ab. 15 vor borgemester] worre borgemestere Ab. 17 beschiermening]
beschermelse Ab. 18 frihed] friheder Ab. — der] dennem Ab. 21—22 byemenden] bye-
menderne Ab. 25—26 landsbyden] lands byerne Ab. 26 med] wed Ab. 31 schilligt]
schelligt Ab. 32 muligt] er tilf. Ab. — schilligt] schicheligst Ab.

〈4.〉 Item at ingen giest schall kiøbe aff giest nogen hande kiøbmandschab vden brøde, som mueligt er, och

〈5.〉 item om det saa scheede, det gud forbiude, at deris schib brøsted, daa haffue vi vndt dem aff vor synderlige naade, at deris goeds schall
5 ey vere vrag.

〈6.〉 Item at huilchen byemand iord haffuer inden byen, daa vnde vi hannem, at hand maae loffue for 40 ʒ sag.

〈7.〉 Item at ingen maae tage deris sild bort om høsten, vdenn || hand 19 r
giffuer der saa megit fore, som hun gielder inden stranden, om de vilde
10 hende selge.

〈8.〉 Item ville vi, at forschr^{ne} byemend schulle holde deris ferge vell ferdig emellum Sielland och Helsingborg. Och der offuer ville vi, at vore fougder eller embidzmend schulde dennem indtid ydermere tilsige om nogen hande schib, vden det saa vore, at osz och riget noget orloff paa-
15 komme, at vi dennem daa sielffuer bade eller tilschreffue med wor synderlige breff.

〈9.〉 Item vnde vi och giffue for^{ne} vore elschl. borgere och menighed i Helszingborg tholdfri at vere i vort rige Danmarch, som andre vore kiøbsteder i Danmarch ere, vndertagne vore fischeley om høsten.

20 Thi forbiude vi alle, ehuo de heldst ere, och serdelis vore fogder, tholder och embidzmend for^{ne} vore borgere och menighed i Helszingborg her emod at hindre eller hindre lade, møde eller vforrette i nogen maader vnder vor kongl. hæffn och wrede. Datum in castro nostro Helsingborg die beati Matthei appostell et euangelistæ anno domini millesimo qua-
25 dringentesimo septuagesimo septimo.

Helsingborg.

1483. 22. september.

5

Kong Hans tager borgerne i Helsingborg under sin beskyttelse og stadfæster alle de privilegier, de har faaet af Christian 1. og andre tidligere konger i Danmark.

30 A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.49v. — Ab: Sv. RA. Handelsexpeditionens utredning rörande städernas privilegier bd. II f.83r, afskr. af genpart af Aa, bekræftet 15/1 1663.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 374. — Rep. 2. rk. nr. 5294.
Text efter Aa.

2 och] *mgl.* Ab. 14 schib] strup Ab. 24 millesimo] milesimo Aa. 24—25 quadringentesimo] quadringentesimo Aa. 25 septuagesimo] *gentaget, første sted overstr.* Aa.

49 v **W**ii Hans, med guds naade Danmarchis, Norgis, Vendis och Gottis konning, vdualt konning till Suerigs rige, hertug vdi Sleszvig och hertug vdi Holsteen, Stoermarn och Dytmerschen, greffue vdi Oldenborig och Delmenhorst, giøre witterligt for alle, at vi aff vor synderlige gunst och naade haffuer taget, annammet och vndfanget och med dette vort obne 5 breff tage, annamme och vndfange vore kiere vndersaatter, borgemestre och raadmend och menige almue vdi vor och cronens kiøbstad Helszingborig boendis, deris hion, thienner och alt deris goeds, rørendis och vrørendis, i huad det heldst er eller neffnis kand, vdi vor kongl. hægn, værn, fuld forsuar och beschiermelsze besynderlige at forsuarer och fordachting 10 till rette. || Och haffue vi vndt, stadfest och fuldbiurdt och med dette vort obne breff vnde, stadfæste och fuldbyrde for^{ne} vore kiere vndersatte i Helszingborig alle de priuilegier, naade och friheder, som høybaarne første, konning Christiern, vor kiere her fader (huisz siell gud naade), och andre vore forfædre, frembfarne konninger vdi Danmarch, dennem 15 for osz naadelig vndt, stadfæst och giffuit haffuer, saa at di for^{ne} priuilegier her effter nyde, bruge och beholde, som di hidintill giort haffue vdi alle maade, ord och artichler, som de obne breff dennem derom giffne priuilegium indholde och vduisze. Thi forbiude vi alle, ihuo de helst er eller vere kunde, och særdelis vore fogder och embidsmend och alle andre for^{ne} 20 vore borgere vdi Helszingborig her emod denne vor gunst och naade at hindere eller hindre lade, møde, pladse, deelle, vmage eller i nogen maade vforrette vnder vor kongl. hæffn och vrede. Datum in castro Helszingborig die sanctorum Mouritzi (i et sociorum) anno dommini milesimo quadringentesimo octuagesimo tertio. 25

Helsingborg.

1(4)84. 30. juni (?).

6

Kong Hans afskaffer efter borgerne i Helsingborgs ønske det i byen hidtil holdte marked st. Jacobs dag (25. juli).

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.50v. — Ab: Sv. RA. Handelsexpeditionens utredning rörande städernas privilegier 1717 bd. II f.84r, 30 afskrift af genpart af Aa, bekræftet 15/1 1663.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 376. — Rep. 2. rk. nr. 5506 (m. dato 29/6).

Datering: Brevet er i afskrifterne dateret 1584, hvad der formodentlig er fejl for 1484. Pauls dag kan være 25. jan. eller 30. juni; da kongen var i hertugdømmerne i 35

2—3 och . . vdi (1)] *mgl. Ab.* 13 och] o. *lin. Aa.* 16 naadelig] naadigst *Ab.* 24 Mouritzi (i . . sociorum)] Mouritzi *Aab.* 24—25 quadringentesimo] quadringentesimo *Aa.*

januar, er den første dag udelukket, derimod er der mulighed for den sidste; jf. Herlitz og Rep. 1.1.

Text efter Aa.

Wii Hans, med guds naade Danmarchis, Norgis, Vendis och Gottis ^{50v}
⁵ konning, vdualt till Suerge, hertug i Sleszwig och hertug i Holsteen, Stoermarn och Dytmerschen, greffue vdi Oldenborig och Delmenhorst, giøre alle witterligt, at vore kiere vndersaatter borgemestre och raad i Helsingborig haffuer ladet berette for osz, at der vdi byen holdis it adall marchet om st. Ieps dag, och at samme marcket er dennem till schade
¹⁰ i mange maade. Derfore haffue vi aff vor synderlige gunst och naade vndt och tillat och med dette vort obne breff vnde och tillade, at for^e marchet schall aldeelis vere afflagt och ey her effter holdis i nogen maade. Forbiudendis alle, ihuo de heldst er eller vere kunde, særdeelis vore fougeder och embidzmend dem der emod at hindre eller hindre lade eller i nogen
¹⁵ maade at vforrette vnder vor hyllist || och naade. Datum castro nostro ^{51r} Helsingborg sancti Pauli anno dommini 1<4>84.

København. 1506. 6. maj eller 16. september.

7

Kong Hans forbyder borgerne i Lund, Helsingborg og Landskrona at besøge eller bruge hinandens torve og Lunds og Helsingborgs borgere at handle
²⁰ *med udenlandske købmænd i Landskrona.*

Se Landskrona nr. 11.

København.

1514.

8

Kong Christian 2. tager borgerne i Helsingborg under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, som kong Hans og andre tidligere konger har givet
²⁵ *dem.*

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.19v. — Ab: Sv. RA. Handelsexpeditionens utredning rörande städernas privilegier 1717 bd. II f.64v, afskrift af genpart af Aa, bekræftet 15/1 1663.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 441.

³⁰ *Datering:* Der kendes ingen abbed med navnet Lucius el. lign. i kalenderen.
Text efter Aa.

Wii Christiern, med guds naade Danmarchis, Norgis, Wendis och ^{19v}
Gottis konning, vdualt konge till Suerge, hertug i Sleszuig, Holsteen, Stoermarn, greffue vdi Oldenborig och Delmenhorst, giøre alle witterligt,

5 vdualt] koningh *tilf. Ab.* — och . . i] *agl. Ab.* 9 st.] *sti. Ab.* 10 maade] *maader Ab.*
16 1<4>84] 1584 *Aab.*

at vi aff vor synderlige gunst och naade haffue tagit, annammit och vndfangit och nu med dette vort obne breff tage, annamme och vndfange osz elschelige borgemestere, raad och menighed i vor kiøbsted Helszingborig, deris hion och goeds, rørendis och vrørendis, ehvad det helst neffnis kand, i vor kongl. hægn, værn, frid och beschiermelse besynderligen at forsuare 5 och fordachtinge till rette. Och haffue vi aff samme vor gunst och naade fuldbiurt, sambtøcht och stadfest och nu med dette vort obne breff fuld-
 biurde, sambtøche och stadfeste alle di friheder, naader och priuilegier, som høybaarne første konning Hans, vor kiere her fader, huisz siell gud
 20 r naade, och alle andre frembfarne || konninger i Danmarch dem naadelig 10 vndt och giffuit haffuer, her effter ved deris fulde magt at bliffue med alle di ord, punchter och artichler, som det breff, di der paa haffuer, vduiszer och indholder. Thi forbiude vi alle, ehuo de helst ere eller verre kunde, særdeelis vor fougit och embidzmend och alle andre for^e vore vndersaatte, borgemestre, raad och allt menighed i Helszingborig dennem her emod paa 15 personner, tienner, goeds, løst eller fast, diszligeste paa deris friheder, naade och priuilegier hindre, hindre lade, deelle, møde, platz, vmage eller i nogen maade at wforrette vnder vor konglige hæffn och vræde. Giffuit paa vort slott Kiøbenhaffn mandagen nest effter st. † Ludtzie abedz † dag aar effter Guds biurd thusinde femb hundrede paa det fiortende wnder 20 wort secret.

2 nu] *mgl. Ab.* 4 och (2)] eller *Ab.* — neffnis] *rett. in scrib. fra vere(?) Aa.* 6 aff] *mgl. Ab.* 7 och .. *dette] paa rasur Aa.* — nu] *mgl. Ab.* 19 † Ludtzie abedz †] *jf. indledn.* — abedz] *o. lin. Aa; mgl. Ab.*

ENGELHOLM

Engelholm bys segl, gengivet efter segl af rødt lak paa Riksdagsfullmakt för borgarståndet 1697 i Riksarkivet i Stockholm. Seglbilledet viser en engel holdende en krone, derunder 2 korslagte fisk (laks). Paa siderne bogstaverne E H. Alt omgivet af en aurbærkrans.

Kong Christian 2. tillader borgerne i den nye købstad Engelholm at bruge birkeretten og andre privilegier, som er givet købstæderne i Skaane, og giver dem yderligere privilegier samt lægger byen under fadeburet.

5 A: tabt. — Aa: afskrift bekræftet af Jacobius Matthiæ, notarius publicus Lande-coronensis, tabt. — Aa1: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.13r (c. 1695). — Aa2: Sv. RA. Kopi vedlagt Engelholms stads besvär ved Rigsdagen 1719.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 444; K. Enghoff, Ängelholm 1516—1916
10 3 (1929).

Tekst efter Aa1.

Wii Christian, med guds nåde Dannemarkis, Norgis, Wendis och Gottis 13 r
konung, vdwalte konge till Swerrige, hertig udi Sleszwig, Hollstein,
Stormarn och Dettmarschen, grefwe i Olldenborg och Delmenhorst, gjøre
15 alle witterligt, at wi af vor synderlige gunst och naade, saa och for troeskab
och vilige tieniste, som vore kierre vndersaatter i wor nye kiøbsted Engel-
holm os och wort rige Danmarch hereffter troeligen gjøre och bewise
schulle, hafwer vii for^{ne} wore kiere vndersaatter i vor nye kiøbsted Engel-
holm till goede och bistaand, paa det thennem des bædre och villige biære
20 och samme vor kiøbsted bygge och forbædre schulle, undt och gifwit och
med dette vort obne brev unne och gifwe dennem disze effterschrefne
naader och privilegier, som er:

<1> Først, at for^{ne} vore borgere och vndersaatter der sammestedz mue
och schulle her effter niude, bruge och beholde bircheret och der till andre
25 naader och privilegier, som andre vore kiøbsteder i Skaane hafwe och niude,
och skulle der fore opbygge for^{ne} kiøbstæd och der till skatte och schylde
aarligen till osz och cronen och gjøre os och riget tieniste effter deris
formue, som andre vore kiøbsteder her i Skaane gjøre.

<2> Sammeledis att alle dhe || byggesteder, som der i byen begrebne 13 v
30 ere, eho dennem bygger eller i være hafwe, skulle aarlig schatte och schylde

16 vilige] vilge Aa. — som] mgl. Ab. 19 biære] ware Ab. 21 disze] rett. fra desze Aa.
23 at] och (?) Aa. 27 och (3)] tilf. af skr. selv Aa.

till os och cronen och der opholde cronens och byens tyngde, visze och uwisze. Och huor saa ey scher, daa schulle saadanne iorde och gaarder, som i 3 aar stander uforschattede, were falden till cronen och byen igen vtan ydermere rettergang.

⟨3⟩ Fremdelis unde wi och tillade, at de mue hafue deris torfuedag huer 5 løfwerdag i ugen och sammeledis deris tingdag der i byen om maandagen.

⟨4⟩ Fremdelis unne wi och tillade, at fraa stranden och saa ind till Sønderløf broe, desz emellom schole ingen broe uære offuer aaen, och mue och schulle de hafue fri strømme fraa stranden och saa till aagierdet.

⟨5⟩ Och mue dhe och sætte idt blochhuus paa Skiørpinge wegen, samme 10 aåkrog her effter niude och beholde till Engelholm och holla en bom ofwer strømmen.

⟨6⟩ Wille wi och, at ingen schall hafue macht till at hugge dend schoug och kratt af, som stander i klitterne och paa aalierne, på det at sanden ey schall igien forfylde dybet der i aan. 15

⟨7⟩ Wille wi och, at under Biæreherrit ey skall udschibis naagit kiøbmandz godz och ware eller kiøbmandschab der at forhandle i nogen uloflige haufner, undantaget weed.

14 r ⟨8⟩ Och mue och schulle dhe || hafue deris fædrifft sønder och nørr af byen. 20

⟨9⟩ Och unne wi och tillade, at dhe mue och schulle her effter være och blifwe under vort fadebur.

Thi forbiude wi alle, ehwo dhe helst ehr eller være kunde, och særdelis vore fogeder och embitzmænd for^{ne} vore vndersaatte i Engelholm, som nu er och her effter kommendis warder, her emoedt paa disze for^{ne} vor 25 naadige friheder och privilegier at hindre, hindre lade, deele, møde, platse eller i nogen maader at uforrette under wort kongl. hefn och wrede. Gifwit i wor kiøbsted Mallmø sanct ⟨G⟩alli confessoris dag aar effter gudz byrd tusinde femhundred uppaa det sextonde under vort zignet.

København.

1518. 12. februar.

2 30

Kong Christian 2. tillader borgerne i Engelholm at bygge en laksegaard vest for deres by, dog saaledes, at de ikke forhindrer skibe og baade i at passere aaen.

A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.206v (referat).

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 2 137; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 454; K. Enghoff, Ängelholm 1516—1916 9 (1929). 35

11 aåkrog] utråg Ab. 16 at] mgl. Aa. 19 nørr] nor Ab. 24 vore] tilf. o. lin. af skr. Aa. 28 ⟨G⟩alli confessoris] pall: conf: Aab.

Borgemestere, raadmen och menige borgere i Engleholm ffinge breff, at myn herre aff hans nadis synderlige gunst och nade haffuer vndt och tilladit, at the nu mwe lade bygge een laxegaardt westen widt theris by Engleholm och then her effther nyde, bruge och beholde, tog met saa skell, at the ey skulle ighen
5 bygge dybet vdi aaen, saa ther ey kunde komme skiib och bode eghennom. Och skulle the ther aff giffue myn herre och kronen suadan aarlig rettighed, som the tilforen pleigde atgiffue myn herre och kronen aarligen aff then gamble laxegaardt, som tilforen laa hoess Lunterthuen. Cum inhibitione solita. Datum
10 in castro Haffnensi feria sexta proxima post festum beate Apolonie virginis, anno &c. mdxviii.

1 at] herefter overstr.: the nu mwe B; jf. ndf. 3 laxegaardt] laxegaargdt B. 8 solita] o. lin. B.

BAASTAD

Baastad bys segl, gengivet efter Kommerskollegii sjöpassexpedition i Fribrevshandlingar 1780, nr. 63 i Riksarkivet i Stockholm. Seglbilledet viser en kongekrone hvorunder BÅSTAD og derunder 1743, alt omgivet af en tovsnoet ring. Seglet er for nylig fundet af T. Söderman.

København.

1514. 3. september.

1

Kong Christian 2. stadfæster de privilegier, som borgerne i Baastad har faaet af tidligere konger, og tager dem under sin beskyttelse samt forbyder bissekræmmere at drive købmandskab i Baastad og en mil deromkring.

- 5 A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.190v (referat).
Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 143; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 440.
— Reg.Dan. nr. 5799.

Borgemester, raad oc menighed vti Bostædt vti Skone ffinge myn herres
breff, athanss nade haffuer fuldburdet, samtøcht och stadfestit alle the
10 friiheder, nader oc priuilegier, som framfarne koninger i Danmarck them
nadeligen vndt oc giffruit haffuæ. Sammeledes hanss nades beskermelse breff &c.
Haffuer oc hanss naade vti samme breff vndt oc tiilstedt, at ingen bissekræmmere
mo eller effter thenne dag nogen tiidt skall selge eller købe ther vti Bostadt ellir
15 kiøpmanskapp, hanss nades vndersatte oc kiøbmen ther sammestedt tiill skade
oc forfangh. Och hwo her emod giør eller ther met findes, skulle borgemester oc
raad i Bostedt haffue fuld macht athyndre samme kiøpmanskapp, som ænthen
selges eller emod samme thette forbudt kiøbes, tiill myn herres hand. Cum
clausulis consuetis. Datum Haffnie dominica post Egidii anno &c. mdxiiii.

9 fuldburdet] i st. f. b har skr. beg. at skrive f.(?) B. 10 oc] o. lin. B. — priuilegier]
oc noder tilf., men atter overstr. B.

SKANØR

Skånør bys segl, gengivet efter segl af grønt voks i ufarvet voksskaal, under brev af 1421 28. juni i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en, paa hver side af en pælvis sat, indadvendt sild ledsaget, tindet mur med fire smalle, rundbuede vinduer, sidestillede to og to, og mellem disse en rundbuet, tredelt, øverst med en firpasblænding smykket portal, hvori et spidst skjold med tre over hverandre staaende kronede leoparder, samt herindenfor tre tindede taarne med kugleprydede, riflede kupler, det midterste højest. Omskriften lyder: SIGILLVM CIVITATIS SCHONORE.

Helsingborg.**1410. 25. marts.****1**

Kong Erik 7. af Pommern tager borgerne i Skanør under sin beskyttelse og stadfæster de rettigheder, de har faaet af tidligere konger, med hensyn til græsning paa Knæ og tilliggende marker.

- ⁵ A: tabt. — Aa: Göta hovrätts bibliotek i Jönköping. Bind »Städernas privilegier« 273 (1673). — AaI: Stockh. Kgl. Bibl. Hskr. M 10:7, afskr. af N. R. Broocman. Tryk: Svenskt Dipl. II nr. 1275 (efter AaI); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 314 (efter AaI). — Rep. 1. rk. nr. 5082.

Text efter Aa.

- ¹⁰ **W**ych Erich, medh gudz nådhe Danmarckz, Sweriges, Norges, Wendes och Gottes koning och hertig i Pommeren, helse alle män, som thetta vårt opne breff see heller höre läsze, kiärlige medh gudh och kungjöre thet, att wii thesze närwarande brefförare, wåre kiäre borgere af Skanöhr, och alle och hwer serdeles medh sine tiänare och hion vnder wår
¹⁵ fredh och wårn hafwe tagit serdeles att wårne och beskiärme. Och vnne wy och stadfäste them medh thetta vårt breff så stoor frelsze och nådhe, som the hafwa hafft af andre konunger, i Danmarck hafwe werit för osz, medh fågangh på Knä och annor marck, som ther till ligger, fra sancte Märstens dagh och till sancte Olufz dagh att lää och sielfwa att brucka och
²⁰ siden om hösten till theras egit fää. Och förbiude wy alle wåre höfwidtz-mänd, fogter och embetzmänd och alle andre, eho the ähre, att the thesza förskrefne wåre borgare, theras tiänare, hion heller godz i någon handa måtte att hindra heller oförrätta emoth thesza wår budh och nådhe vnder wår konungzliga hämbdh. Skrifwit på vårt slott Helsingborgh åår vnder
²⁵ wår herres födelsze tusende fyrahundrade på dhet tiionde om tridie dagh påska vnder vårt secret.

København.**1445. 13. november.****2**

- Kong Christoffer 3. af Bayern tager borgerne i Skanør under sin beskyttelse og stadfæster de rettigheder, de har faaet af tidligere konger, med hensyn til græsning paa Knæ og tilliggende marker.*

²⁵ fødelsze] åren tilf. Aa.

A: tabt. — *Aa*: Göta hovrätts bibliotek i Jönköping. Bind »Städernas privilegier« 273 (1673). — *Aa1*: Stockh. Kgl. Bibl. Hskr. M 10:7, afskr. af N. R. Broocman.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7561 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 341 (efter *Aa1*).

Text efter Aa.

5

273 **W**y Christoffer, medh gudz nåde Danmarckes, Sweriges, Norges,
Wendes och Gotis konungh, paltzgrafwe på Ryn och hertigh i
Beyeren, hälsze alle mänd, som thetta wårt åpne breff see eller höre läsis,
274 kiärligen medh gudh och kungiöre thet, att wy thesze när||wärende bref-
förere, wåre kiäre borgere af Skanöhr, och alle och hwer serdelis medh 10
sine tiänere och hion vnder war frydh och wärn hafwe tagit särdeles att
wäria och beskiärma, och vnne wy och stadfäste them medh thetta wårt
breff så stor frelsze och nådhe, som the hafwa haftt af andre konunger i
Danmarck, hafve warit, för osz, medh fägångh på Knäa och annor marck,
som ther till ligger, från sancte Märten's dagh och till sancte Olufz dagh 15
att läa och sielf att bruge och siden om hösten all theras egit fäa. Och
förbiude wy alle wåre höfwidzmän, fogte och embetz mändh och alle
andre, ehoo the ähr, att the the för^{te} wåre borgere heller tiänere, hion
eller godz i några handa måtte hindra heller oförrätta emoth thesza wår
budh och nådhe vnder wår konungzlige hämdh. Datum castro <nostr> 20
Haf<n>ensi sabato proximo post festum beati Martini episcopi et confes-
sor<is> nostro sub s<ecre>to anno domini millesimo quadri<n>gentesimo
quadragesimo quinto.

København.

1458. 20. december.

3

Kong Christian 1. tager borgerne i Skanør under sin beskyttelse og stad- 25
fæster de rettigheder, de har faaet af tidligere konger, med hensyn til græsning
paa Knæ og tilliggende marker samt giver dem toldfrihed overalt i Danmark
undtagen paa høstmarkederne.

A: tabt. — *Aa*: Göta hovrätts bibliotek i Jönköping. Bind »Städernas privilegier« 274 (1673). — *Aa1*: Stockh. Kgl. Bibl. Hskr. M 10:7, afskr. af N. R. Broocman. 30

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 360 (efter *Aa1*). — Rep. 2. rk. nr. 914.

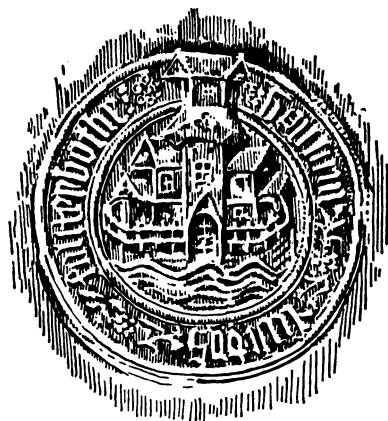
Text efter Aa.

274 **W**y Christiern, medh gudhz nådhe Danmarckz, Sweriges, Norges,
Wendes och Gotes konungh, grafwe i Åldenborgh och Dellmenhorst,
giöre witterligt alle man, att wy af synnerlig gunst och nådhe hafwe tagit 35

20 <nostr>] meo *Aa*. 21 Haf<n>ensi] Hafvensi *Aa*. 21—22 confessor<is>] confessore
rett. fra confessione Aa. 22 s<ecre>to] schavetto *Aa*. — quadri<n>gentesimo] quadri-
gentesimo *Aa*.

och vndfanget och tage och vndfänge medh thetta vårt åbne breff våre
 elskelige borgmestere, rådhmänd, borgere och menighet, || alle och hwer ²⁷⁵
 serdelis, som bygge och boo i vår kiöpstadh Skanöhr, theras hus⟨fruer⟩,
 barn, tjänar och hion vthi vår konungzlige wärn, hängn och beskär-
 5 ningh besynnerlige att förswara och fördachtinga till rätte. Och stadfäste
 wy och vnne them att nyde, hafwe och bruge alle privilegia, fryhet och
 nådhe, som våre förfäder, konger i Danmarck, them för osz nådeligen
 vndt och gifwit hafwer, synderligh medh fägångh på Knää och annor
 marck, som ther till ligger, frå sancte Martens dagh till sancte Olufz dagh
 10 att lää och sielfwe att bruge och siden om hösten till theres egit fäa i alle
 måde och medh alle article som förschrefuit, och författede brefwe them
 ther på gifne ydermere lyde och vthwiisze. Item vnne wy them nådelige
 tolden att være fry, ⟨ee⟩ hwor de helst kommende worde medh theres
 godz i vårt rige Danmarck, vndentagendis våre höste marcknader. Thy
 15 förbiude wii alle, ⟨ee⟩ hwo the häldst ähre, och särdelis våre fogter och
 embetzmänd förbe^{de} våre borgemestere, rådh, medh borgere och menighet
 heller någet af them emoth thenne vår gunst och nådhe i någon måde att
 hindra, m⟨ø⟩tte, quællia heller vförratta vnder vår kongl. hämbd och wrede.
 Datum castro ⟨nostr⟩o Haffnen⟨si⟩ die proxim⟨o⟩ ante festum beati Thomæ
 20 apostoli nostro sub ⟨r⟩egali secreto p⟨resentibus⟩ appens⟨o⟩ anno domini
 millesimo ⟨quadringesimo⟩ quinquagesimo octauo.

3 hus⟨fruer⟩] huus eller *Aa*; *jf. Væ nr. 15 og Halmstad nr. 16.* 12 wy] *Wwy Aa.* 13 og
 15 ⟨ee⟩] och *Aa, formodentlig fejlæsning for ee.* 14 marcknader] *det andet a rett. fra n.* 18
 m⟨ø⟩tte] måtte *Aa.* 19 ⟨nostr⟩o] meo *Aa.* — Haffnen⟨si⟩] Haffnen *Aa.* — proxim⟨o⟩]
 proxime *Aa.* 20 ⟨r⟩egali] legalis *Aa.* — p⟨resentibus⟩] publ. *Aa.* — appens⟨o⟩] appensum
Aa. 21 ⟨quadringesimo⟩] *mgl. Aa.*

FALSTERBO

Falsterbo bys segl, gengivet efter segl, papir over voks, paa Hyld. 68, 11 1608 18. maj i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en af bølger opstaaende, med høj, spids portal forsynet mur med vægtergang, bag hvilken et højt taarn, med vinduer, glughuller, vægtergang og tværtag med kugleprydede gavle, flankeret af to, skraat udgaaende, to stokværk høje bygninger, for hvis ender to mindre huse. Omskriften lyder: *figillum ciuitatis falsterbothe.*

København.

1519. 29. december.

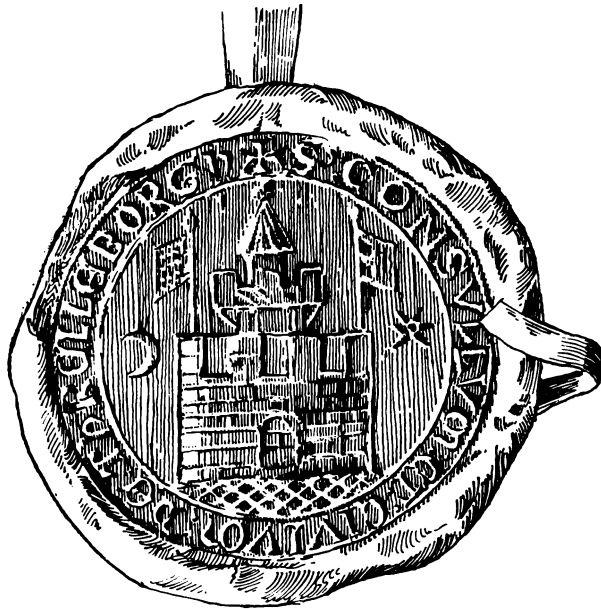
1

Kong Christian 2. fritager borgerne i Falsterbo for ægt og arbejde paa Falsterbo slot paa anden maade, end borgerne i andre byer plejer at gøre.

A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.216v, referat.

5 Tryk: Suhms Nye Samlinger II 2 161; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 458.
— Reg.Dan. nr. 6615.

Borgemesther oc raad oc b[or]gher i Falsterbode finghe breff, at the mve
her ephther were frii fore ecth oc arbeide at giore till Falsterboos sloth an-
derledes æn som andre myn herres køpstæder plegher at giore, vndentaget huess
10 myn herres tolder thennem tilsiger paa myn herres vegne &c. Datum Haffnie
die beati Thome Cantuariensis anno mdxix.

TRÆLLEBORG

Trølleborg bys segl, gengivet efter segl af rødt voks i ufarvet voksskaal, under brev af 1421 28. juni i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en af en tiltagende maane og en seksoddet stjerne ledsaget, med rundbuet port forsynet, tindet mur, bag hvilken et, af to flag flankeret, lavt taarn med to højtsiddende, smaa, buede vinduer og stor, af to knægte støttet, tindet overbygning, bærende et rundt, mindre taarn med kugleprydet, spidst tag. Omskriften lyder: S' CONSVLLVM ET CIVIVM DE THRELLEBORGH.

København.

1514. 17. juni.

1

Kong Christian 2. tager borgerne i Trælleborg under sin beskyttelse og stadfæster deres privilegier.

A: tabt, men registreret i Christian 2.s registrant f.187r, RA. Danske Kancelli.

5 Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 135; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 437.
— Reg.Dan. nr. 5754.

Borgmestere, raadmen och menighet i Trælborg ffinge protectorium et confirmationem privilegiorum in generali forma. Datum Haffnis ipso die Botulphi anno &c. mdxiii.

8 priuilegiorum] o. lin. A.

YSTAD

Ystad bys segl, gengivet efter segl af rødt voks i ufarvet voksskaal, under brev af 1421 28. juni i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en højrevendt, gaaende, kronet løve. Feltet strøet med roser. Omskriften lyder: SIGILLVM VISSTAODENSIS CIVITATIS.

Skaanske birkeret.

Se Lund nr. 1 (s. 9 note ad l. 15).

Malmø.**1516. Marts.****2**

5 *Kong Christian 2. giver borgerne i Ystad privilegier vedrørende handel paa landet, ulovlige havne, markeder m. m.*

A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f. 196r m. overskr.: Malmø, Landskrone oc Ødsted finge swodanne priuilegia och friidheder, som her effter følger.

10 *Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 155; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 450.*

Samme brev er udstedt til en række andre østdanske byer (se Halmstad nr. 20, Landskrone nr. 12, Malmø nr. 35, Varberg nr. 3). Lignende brev er også udstedt til de sjællandske byer.

15 *Datering: Brevet er i Christian 2.s registrant dateret søndagen Letare, c: 2. marts, men udfærdigelsen til Ystad har formentlig været dateret en af de nærmest følgende dage, jfr. privilegierne til Malmø og Landskrone.*

Giore alle wiitherligtt, att wore kere vndersotte, borgemestere, radmend 196 r
oc borgere vdi wore køpstederne <i> Skone oc Halland hordeligen
haffue beclagett oc bekerett fore oss then store skade oc mangefoldelige
20 briister, som them ther i landtt skeer oc wederfares pa theeres kopmand-
skapp oc handlinge oc byeriinge oc besønderlige i tessē effter^{ne} artichill
oc pwnother, som her effter screffuett stander, oc wden swo skeer, att
swodanne briister remedieres oc affstilles, tha kunde eller formwge the icki
atgøre eller atopholle oss oc riigett swodan tilburligen thieneste, som the
25 her till giortt haffue. Huilcke samme bryster wii mett nogre wortt *elskelige*
radtt merckeligen haffue betencket oc offuerweytt, oc pa thet att wore
kere vndersotte, køpstedemendz handlinge oc neringe icke her effter skall
forderffues oc nederlegges, oc the oc wore køpstederne ther mett skulle
ødelegges oss, kronen oc riigett till stoer skade oc forderffue, tha haffue

18 <i>] mgl. B.

wii nw for^{ne} wore kere wndersotte till gode oc bestandtt ther om giortt swodan skiickelsse oc them aff wor sønnderligen gunst oc nade vndtt oc giffuet swodanne nader, friiheder oc priuilegia:

(1.) Fførst som for^{ne} wore kere wndersotte bekere them, att mange landekøpere, danske mend oc tyske, fare pa landzbyerne ther i landtt oc 5 kopslage mett fogeder, bønderne oc lendzmende oc forhandele mett them om then køpmandskapp oc køpmandshandele, som pleger atstande i wore 196 v køpstederne, huilcket som er emodtt køpsteders priuilegia; || thii wele wii icke, att swodant her effter skee skall. Meden om swodantt her effter skeer, tha skall swodantt gotze ware forbroett, halffdelen till oss oc kronen oc 10 halffdelen till then køpsteden, thett tilkomer effter thieres priuileg(i)er(s) lywdelsse, oc skulle ther till bøde emodtt oss oc byen twenne xl mark, oc mwe for^{ne} wore køpstedemend patage oc hindre, hwar the swodanne landkøpere pa lands byerne pafinde kunde.

(2.) Haffue the oc bekertt, att fogederne oc lendsmend, swowell kir- 15 ckens som kronens oc sammeledes ridderskaps, bywde almwgen i thieres leen at selge them theeres gotsse oc enghen anden, swo att the ere icke megtuge offuer thieres egett gotsse att mwge føre till køpstedere, som køpmands handell pleiger atstande, huilcket oc er emodtt køpsteders friiheder. Thii forbywde wii for^{ne} fogeder oc lendzmend swodant her effter 20 atgiøre wnder thieres lenettz fortapelsse.

(3.) Bekere the oc, at lendzmend, fogeder och bønder pa landtt aar oc dag haffue fale klede, læreptt, humlle, iern, saltt till forprangtt vore køpstedere storligen till skade oc forfangtt, huilcket wii her effter strengeligen forbiude ydermere atske wnder swodant gotss fortapelsse. 25

(4.) Haffue for^{ne} wore wndersotte oc berett, att noer swenske bønderne, Hallands, Ginds herdeth, Bleginges eller andre bonder, som grenske wedtt landemercket, haffe forsamllett oxen till driiffther oc ere pa weyen mett them till køpstederne eller marckett, tha fare them emodtt andre bonderne forprangere oc køpe aff them swodanne øxene till forprangtt oc driiffue 30 them strax ighen faale till køpstederne oc marcket, oc att the ere iii eller iiii rese sollde oc køpthe pa thieres marckes weyæ aff swodan forprangere. Wille wii, att swodantt her effter icke mere ske skall wnder for^{ne} goetz fortapelsse till oss (oc) køpstederne.

(5.) Sammeledes att swodanne forprangere faare aff en landsbyen till 35 anden oc forsamlle smør, skindtt, hwder oc selge ighen till forprang, huilcket wii ey wille her effter skee skall wnder swodan goetze fortapelsse oc ther till xl marck brøde till oss oc byen.

11 køpsteden] rett. fra køpstedene B. — priuileg(i)er(s)] priuilegeerlsze B. 12 oc (2)] derefter overstr. kronen B. 22 at] o. lin. B. 33 for^{ne}] for^e B. 23 (oc)] mgl. B.

⟨6.⟩ Haffue wii forfarett, att mange fogedere oc lendsmænd haffue ganges i thieres leen mange pe⟨b⟩erswenne, som ere kremere, skomaghere, skredere oc øffwe thieres kopmandskapp modtt køpsteders priuilegie och friiheder. Wille wii, att thee, som swodant her effter bruge, skulle haffue
 5 forbroett swodant goetze oc ther till bøde modtt oss oc byen xl *marck*, oc mwe wore køpstede mænd them, ehuar the findes vdi lenett paa landsbyen, hindre oc rostere them.

⟨7.⟩ Ffremdeles welæ wii, att her effter vdii ⟨inghe⟩ vloffligen hampner, som lige wore køpstedere till forfang, skall bedriiffues nogen handell mett
 10 køpmandsskapp eller nogre vdførsell ther vdtts atskiipes, swafremtt att swodant goetze, som swoo skiipes eller wdføres i samme vloffligen haffmpnere, skall ⟨ey⟩ ware forbrwett, thii att swodan handlinge i for^{ne} wlagligene hampnere haffuer her till warett oss oc kronen pa wore rettiighed storligen till skade oc wore køpstedere till affdracht oc forfangtt.

15 ⟨8.⟩ Haffue wii framdeles oc swo skiicket oc wille ⟨att⟩ holles skall, att engen bønderne skulle her effter seglle vden riges mett nogre køpmandskapp eller || køpmandzhandell atbruge, meden mwe seglle her inden riges 197 r
 till wore kopsteder mett thieres goetze oc ware, swafremt the ey wille haffue forbroett swodan goetze oc ther till bøde emodtt oss xl *mark*. Dog
 20 wele wii, att wore køpstedzemænd, som bønderne mett thieres goetze oc ware besøge, skulle them redelighett giffue fore thieres goetze oc ware oc holle them skelligen emodtt bønderne i alle made.

⟨9.⟩ Bekere oc for^{ne} wore wndersotte fore, att mange indfare i wore køpstederne oc ther griipe, baste oc binde andre, vore borgemestere oc
 25 byfogedere w attspoerde, oc wolfføre them swo aff wore køpstedere, endog att wore embidzmænd i køpstedere ere offuerboduge athelpe them rett offuer them, som the haffue tiltall till ther i køpstedere, huilcket wii her effter ey stede will, meden forbywde wore fogederne oc embidzmænd vnder
 thieres leens fortapelsse, som the aff oss haffue, swodant her effter atgiøre
 30 oc ther till idermere atstande till rette ther fore till oss.

⟨10.⟩ Bekere oc mene køpstede mænd vdii Skone, att the mange landz marckede, som her till dages haffue warett søgthe eller holden, ere them storligen tilskade. Tha wille wii, att alle swodanne landzmarckede, som till dages haffue warett søgthe, skulle her effter ware afflagde vdentagne tesse
 35 effter^{ne} v marckede, som her effter holles oc stande skulle i Skone, som Treehøges marckett, som stande skall i Lundeby mandagen nest effter wor herre helmelffaders dag, Greffuinges marcket, som stande skall i wor ny køpstedtt Engelholm sancti Botulphi abbatis dag, Awss marcked, som

2 pe⟨b⟩erswenne] pederswenne B. 8 ⟨inghe⟩] nogre B; jf. *Malmö nr. 35*. 12 ⟨ey⟩] mgl. B; jf. *Malmö nr. 35*. 15 ⟨att⟩] oc B; jf. *Malmö nr. 35*.

stande skall i Awss klostere sancte Marie Magdalene dag, sancti Lauris marcket, som stande skall sancti Lauris dag i Lundebey, oc swo høste marcket, som kalles Skane marcket. Tesse for^{ne} marckede mwe rigens indbiggere besøge oc sammeledes vdlenske køpmenden, som kram oc klede faale haffue. Derffues nogre siig till atbesøge nogett andett marcket i 5 Skane mett thieres ware oc køpmandskapp end tesse for^{ne}, tha skall swodant goetze, som the haffue meht atfare, ware forbroett, haldelen till oss oc then anden haldelen till then køpsteden, the ere vtaff farne aff.

<11.> Wille vii oc framdeles, att hwer embidsmand i wore køpstederne skall føde siig aff sytt embidtt oc icke bruge køpmands handelle till fore- 10 prangtt, vden hwess han behoff haffuer till hanss embidttz behoff, oc wille, att enghen borgere skulle tage them kopmands handell till attbruge paa landtt eller i køpstedere mett køpmands peninge vnder samme goetze fortapelsse till oss oc staden, oc findes her effter swodan skadeligen borgere, som swodan kopmandskapp bruge oc kunde dog icke vpholle wore oc 15 kronens oc byens twnge, swodan mwe wore borgemestere oc radmend opsiige thieres borgeskapp, att the tage them anden byeringe till.

Thii forbiude wii alle, ehwo thee helst ere etc. Datum Malmogie dominica Letare anno domini mdxvi sub secreto.

TOMMERUP

Tommerup bys segl, gengivet efter segl, papir over voks, paa Hyld. 16, 6 1535
24. marts i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en af to hænder løftet aaben krone med
tre palmetter, hvorimellem to kugler. Til venstre foroven skimtes en femodded stjerne.
Omskriften lyder: SI[GI]LL[V]M C M . . . ORP.

[15. aarh.]

1

Skaanske birkeret.

Se Lund nr. 1 (s. 9 note ad l. 15).

Helsingborg.

1414. 3. juni.

2

5 *Kong Erik 7. af Pommern tager borgerne i Tommerup under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, som de har faaet af tidligere konger i Danmark.*

A: RA. Tommerup kloster. Perg. 27,5 × 13 (plica 4,5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 62, i grønne og brune silketraade. — Aa: smst. Omtr. samtidig afskr. paa perg. 15 × 10 tilsyet A.

10 *Tryk:* Svenskt Dipl. II 813; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 317. — Rep. 1. rk. nr. 5470.

W^y Erik, *meth* gudhs nadhe Danmarks, Swerighis, Norghis, Wendes oc Godes koning oc hertugh i Pomern, helsæ alle men, som thettæ breff se æller høræ læsit, kerlicæ *meth* gudh oc wor nadhe, oc kungøre, at
15 wi aff sønnerligh nadhe oc godh wiliæ haue taghit thesse breffwisere, burghere oc bymen aff wor by Tommedhorp *meth* then for^{de} by vnder wor serdelis nadhe oc wern thøm oc theres gots oc hyoon besønnerlicæ at beskirmæ oc wernæ i allæ madæ. Oc vnne wi oc stadhfestæ thøm alle priuilegia, friheet oc nadher, som wore forfædhræ, koninge i Danmark
20 thøm vnt oc giuet hafue oc stadfest, æfter thy som thessæ breff vtuisse, som wii haue ladit festæs til thettæ wort breff. Oc forbywdhe wii alle wore æmbesmen oc foghede oc alle andre, eē hwo the hælzt ære, for^{de} wor by æller bymen i Thommædhorp at hindræ æller vforrætte i noghre madæ omod thennæ wor nadhe oc wiliæ vnder wor nadhe oc koninglighe heffnd.
25 Datum Helsingburgh anno domini m^ocd^oxiii^o dominica trinitatis nostro sub secreto presentibus appenso.

Gladsakse.

1449. 26. november.

3

Kong Christian 1. tager borgerne i Tommerup under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af tidligere konger i Danmark.

16 Tommedhorp] Tumedhorp Aa. 22 hælzt ære] ære hælzt Aa.

A: RA. Tommerup by. Perg. 20,5 × 12,5 (plica 3,5). Brudstykke af kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 72, i perg.rem.

Tryk: Dipl. Christierni I. 16; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 347. — Rep. 1. rk. nr. 7932.

Wy Cristiern, meth gudhs nathe Danmarks, Norges, Wendes oc Godes ⁵ koning, greue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre widerlight, at wii haue tagyt oc vntfanget wor burgemestere, radmæn oc menighet i Tomdrop i Schane vdi wor koninglige wærn, friidh oc hæghen, besønderlighe atforsware oc fordatyngte till rætte. Oc haue wy vnt oc stadfestet oc vnne oc stadfæste meth thette wort opne breff alle the priuilegia, fryhet oc ¹⁰ nather, som wore forfæthre, koninghe, them nathelighe vnt oc giffuet haue, swo at the them nythe, brughe oc beholde skule i alle mathe, som the breff, them ther vpa giffne ære, vdwise. Thy forbiuthe wy alle wore foghede oc embitzmæn oc alle andre, ehwo the helst ære, for^{de} wor burgemestere, radmæn oc menighet her vdower at hindre eller hindre lathe, ¹⁵ møthe eller vforrætte vnder wor koninglige hæffnd oc wrethe. Datum curie nostre Gladsaxe crastino beate Katherine uirginis nostro sub secreto anno domini mdxli nono.

Gladsakse.

1514. 11. maj.

4

Kong Christian 2. giver borgerne i Tommerup samme privilegier som andre ²⁰ akselkøbstæder i Skaane i anledning af, at deres tidligere privilegier er brændt.

A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.186r (referat).

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 133; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 436. — Reg.Dan. nr. 5728.

Borgemester, radh oc menighed i Tommedorp ffinge breff, at the haffue nw ²⁵ beret oc bekiærd for myn herres nade, at theres byes priuilegier och friiheder, som them aff framfarne koninger i Danmark vndt oc giffuet ere, skulle wære them forbrænd oc forkommit, begexendis ther for, at myn her them met friiheder ock priuilegier nadeligen wele besørge. Tha haffuer myn her aff synderlig &c. giffuit them oc theres efftirkomer swodan friiheder, nader oc ³⁰ priuilegier, som andre axellkøpstædher her i Schane haffue oc nyde, at haffue, nyde, bruge oc beholle vforkrænkt i alle puncter oc artikle. Cum inhibitione solita. Datum in curia Gladsaxe feria quinta proxima post dominicam Iubitate anno &c. mdxliiii.

33 vforkrænkt] gentaget B.

Lund.

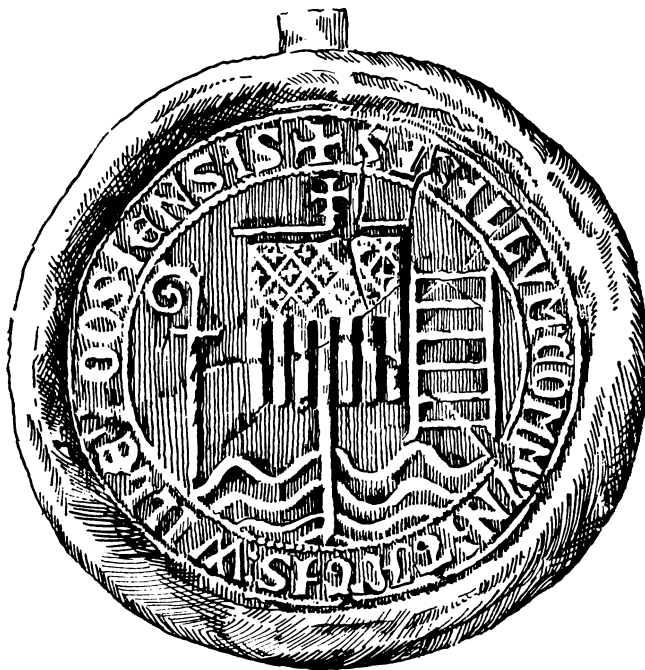
1523. 3. marts.

5

Johan, electus til Lunds domkirke, tillader paa Christian 2.s vegne borgerne i Tommerup vedblivende at bo i deres by og ikke flytte til andre købstæder, saaledes som det tidligere var befalet dem.

- 5 A: RA. Tommerup by. Perg. 26 × 15 (plica 3,8). Seglsnit.
Tryk: Nygren, Privil. f. Sveriges städer II 395.

Wii Iohan, meth gudz naade electus til Lunde domkircke etc., giøre
alle viderlicht, at wii aff høgmecktugste høgborne førstes her Chri-
stierns, meth gudz naade Danmarchs, Suerigis, Norgis, Vendis oc Gottis
10 koning etc., fuldemacht oc beffaling haffue wii nu loffuit oc tilsagt wdi
hederlige oc velburdige mendz nerwerelse oc ahørelse, som er her Henrich
Aagessen, her Henrich Krommedige, her Albricht Iepsen, her Axell Brade,
her Axell Wgerup, riddere, Mauritz Iepsen, Lage Vrnes, landzdommers y
15 vebneres, at borgemester, raadmend, borgere oc all menige almuge, baade
fattige oc rige, som bygge oc bo y Tømmerup, mue oc skulle her effther
bo oc bliffue ther, som the tiill forn giort haffue, oc bierge them thet beste
the kunde oc ey bort fløtte tiill nogre andre kiøbsteder oc ey helder aff
bryde theris huss, bo, bygge eller bolige, som them war tiillforn tiilsagt,
20 at the gøre skulle. Oc her fore skulle the alle her effther lade them finde
veluillige til at affuerge wor kieriste naadighe herris, theris egen oc land-
zens skade oc forderff aff all theris yderste macht oc formuge, om noget
anffald paa kommer aff rigens fiender, suenske eller tydzske. Giffuet y
Lund then tiisdagh nest effther then søndagh, som kallis Reminiscere, aar
25 etc. mdxxiii wnder wort signet.

AAHUS

Aahus bys segl, gengivet efter segl af lysebrunt voks i ufarvet voksskaal, under brev af 1512 7. april i Universitetsbibl. i Lund. Seglbilledet viser en af bølger opstaaende syvfliget kirkefane med korsprydet stang, stillet mellem en bispestav og en rist, alle tre figurer pælvis. Omskriften lyder: SIGILLVM COMMVNITATIS WILLE AOOSIENSIS.

Væ.

1299. 8. september.

1

Kong Erik 6. Menved forbyder sine fogeder og alle andre at hindre bymændene i Aahus i at bjærge deres vraggods overalt i riget.

A: RA. Aahus by. Perg. 23 × 9 (plica 2,2). Perg.rem. — Aa: RA. Top. saml. paa papir, Aahus. Dansk oversættelse attest. af borgm. og raad i Aahus 1509 10. april (se nr. 11).

Atlas nr. 344.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 719 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 274; Dipl. Dan. og DRB. 2. rk. V nr. 65.

¹⁰ **E**, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Prohibemus districte sub optentu graciae nostre, ne quis aduocatorum nostrorum uel eorundem officialium seu quisquam alius cuiuscumque condicionis exhibitores presentium uillanos de Awis, si eos, quod deus auertat, in aliquibus contingat ¹⁵ regni nostri partibus naufragari, super liberatione et saluacione bonorum suorum, quamdiu ea per se uel alios, quos prece uel precio adducere poterint, saluare uoluerint et ualuerint, presumat aliquatenus impedire seu in aliquo molestare, nec se de dictis bonis introumittere, antequam ipsi exhibitores predicta bona per se et alios suos, quos habuerint, duxerint ²⁰ relinquenda, sicut indignacionem nostram et ulcionem regiam uoluerint euitare. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus duximus apponendum. Datum Wæ in presencia nostra anno domini m^occ^o nonagesimo nono in festo natiuitatis beate uirginis.

Nyborg.

1326. 15. august.

2

²⁵ *Kong Valdemar 3. stadfæster privilegierne, som er givet bymændene i Aahus af tidligere konger i Danmark.*

A: RA. Aahus by. Perg. 24 × 10,5 (plica 2,2). Kongens sekret af grønt voks, DKS. nr. 33, i røde og grønne silketraade.

Atlas nr. 744.

³⁰ Tryk: Dipl.Svec. III 731; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 278; Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. IX nr. 296. — Reg.Dan. nr. *1412; Rep. 1. rk. nr. 1442.

Waldemarus, dei gracia Danorum Slauorumque rex, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Nouerint uniuersi, quod nos exhibitores presencium, uillanos Aosienses, nobis in Christo dilectos, fauore uolentes prosequi speciali, ipsis omnibus et singulis priuilegia, libertates et gracias, que uel quas a nostris predecessoribus 5 regibus Dacie liberius habuisse noscuntur, fauorabiliter indulgemus ac tenorepresencium confirmamus inhihentes sub obtentu graciae nostre districte, ne quis aduocatorum nostrorum, eorundem officialium seu quisquam alius, cuiuscumque condicionis aut status existat, ipsos super huiusmodi gracia eis a nobis indulta audeat aliquo modo molestare seu in 10 aliquo perturbare, prout indignacionem nostram et regiam uitare uoluerit ulcionem. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Niburgh anno domini m^occc^o uicesimo sexto in die assumptionis beate uirginis in presencia nostra.

Malmø.

1327. 21. september.

3 15

Kong Valdemar 3. tager bymændene i Aahus under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, som er givet dem af de tidligere konger i Danmark, samt giver dem toldfrihed overalt i riget undtagen i Skanør.

A: RA. Aahus by. Perg. 28,5 × 10,5 (plica 2,9). Rester af kongens segl af grønt voks i gule og røde silketraade. 20

Atlas nr. 776 (skriftprøve).

Tryk: Dipl.Suec. IV 26; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 281; Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. IX nr. 440. — Reg.Dan. nr. *1458; Rep. 1. rk. nr. 1496.

Waldemarus, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Notum faci- 25 mus uniuersis, quod nos exhibitores presencium, uillanos in Aos, sub nostra pace et proteccionem suscipimus specialiter defendendos, cupientes ipsis et dimittentes omnes libertates, gracias et emunitates, quas a predecessoribus nostris, regibus Dacie, dinoscuntur liberius habuisse, eisdem tenore presencium confirmando, ac ob reuerenciam uenerabilis patris domini 30 Karuli, Lundensis archiepiscopi, Swecie primatis, predictis uillanis hanc superaddimus graciā specialem, ut quocumque infra regnum nostrum cum mercimoniis suis negociandi causa deuerint preterquam in Skanør, ab omni solucione thelonei liberi sint pariter et exempti. Unde per graciā 35 nostrā districcius inhihemus, ne quis aduocatorum nostrorum, eorundem officialium seu quisquam alius, cuiuscumque condicionis aut status existat, ipsos uillanos contra tenorem presencium audeat aliquatenus infestare,

prout indignacionem nostram et regiam uitare uoluerit ulcionem. In cuius r(ei t)estimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Malmøgh anno domini m^occc^oxx^o septimo die beati Mathei apostoli teste domino Lodowico Alberti, marscalco nostro.

5 Malmø.

1327. 10. oktober.

4

Kong Valdemar 3. tager ærkebispens af Lunds bymænd i Aahus under sin beskyttelse som sine egne og stadfæster deres privilegier, som de har faaet af tidligere konger i Danmark, samt fritager dem for at betale told overalt i landet vndtagen i Skanør.

10 A: RA. Aarhus by. Perg. 29×11 (plica 2,6). Kongens segl af brunt voks, DKS. nr. 32, i perg.rem. Paa bagsiden m. hd. fra 15. aarh.: *Istud priuilegium probat et delucidat oppidum Aaoss esse archiepiscopalis sedis Lundensis de dat. 1327.*

Atlas nr. 777 (skriftprøve).

Tryk: Dipl.Suec. IV 29; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 282; Dipl.Dan. og

15 DRB. 2. rk. IX nr. 443. — Reg.Dan. nr. *1459; Rep. 1. rk. nr. 1497.

Waldemar, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Notum facimus uniuersis, quod nos exhibitores presencium, uillanos domini archiepiscopi Lundensis in Aaos tanquam nostros proprios ob reuerenciam
 20 sancte matris ecclesie beati Laurentii Lundis et ad instanciam uenerabilis patris domini Karoli, dei gracia archiepiscopi predicti, amici nostri karissimi, sub nostra pace et proteccione suscipientes specialiter defensandos, dimittimus eis omnia iura, libertates et gracias, que et quas a predecesoribus nostris, regibus Dacie, dinoscuntur liberius habuisse, prout in
 25 ipsorum priuilegiis clarius continetur, eas et ea tenore presencium confirmantes, hanc eis superaddendo graciā specialem, quod infra regnum nostrum ad nullam solucionem thelonii in aliquibus locis nisi tempore nundinarum nostrarum in Skanør aliquatenus teneantur. Unde per graciā nostram districcius inhibemus, ne quis aduocatorum nostrorum,
 30 eorundem officialium seu quisquam alius, cuiuscumque condicionis sit, ipsos seu ipsorum aliquem contra tenorem presencium audeat aliquatenus molestare seu in aliquo perturbare, prout indignationem nostram et regiam ulcionem uolerit euitare. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Malmøghe anno domini millesimo ccc^o uicesimo
 35 septimo in crastino beatorum martirum Dyonisii sociorumque eius teste domino Lodowico Albrictsun, marscalco nostro.

2 r(ei t)estimonium] restimonium A.

Tommerup.

1344. 25. august.

5

Kong Magnus af Sverrig, Norge og Skaane forbyder alle, der besøger markederne ved Falsterbo, at forstyrre bymændene i Aarhus i besiddelsen af deres fed sammesteds.

A: RA. Aarhus by. Perg. 24 × 10. Pergamentflig.

5

Tryk: Dipl.Suec. V 291; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 284. — Reg.Dan. nr. *1911; Rep. 1. rk. nr. 2023.

Magnus, dei gracia rex Swechie, Norwegie et Scanie, omnibus et singulis nundinas suas Falstærbothæ uisitantibus in domino dilectionem gratiam et salutem. Constituti coram nobis uillani Aosienses querulose proponebant locum et situm suum ibidem, dictum Aosmannæfitt, ab aliquibus indebite contra antiquam consuetudinem et priuilegia predecessorum nostrorum ipsis indulta in preiudicium eorum non modicum impeti et turbari. Quare uolumus et sub optentu graciae nostre firmiter precipiendo mandamus, quatenus nequis, cuiuscunque condicionis aut status existat, ipsos uillanos Aosienses predictos in loco suo prenotato contra tenorempresencium aliqua occasione inquietare audeat uel presumat, prout indignacionem nostram regiam et penam proinde condignam duxerit euitandam. Datum Tummæthorpp in presencia nostra anno domini m^occc^oxl^o quarto crastino beati Bartholomei apostoli.

20

Aarhus.

1361. 19. februar.

6

Kong Valdemar 4. Atterdag tager bymændene i Aarhus under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, der er givet dem af tidligere konger i Danmark.

A: RA. Aarhus by. Perg. 27 × 10 (plica 2). Perg.segrem.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 2625 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 307; Dipl. Suec. VIII 25.

Waldemarum, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Noueritis, quod nos latorespresencium nobis dilectos uillanos in Ahuus, quos sub nostra pace et protectione suscepimus specialiter defendendos, dimittentes ac concedentes eisdem omnes et singulas libertates et gracias, quas unquam a progenitoribus nostris, uidelicet regibus Dacie, liberius habuisse dingnoscuntur, per presentes ac mandantes graciae nostre sub optentu, nequis aduocatorum nostrorum, eorundem officialium seu aliusquisquam, cuiuscunque condicionis aut status existat, ipsos aut aliquem de familia eius contra tenorempresencium et gratiam sibi a nobis indultam audeat

alequatinus impedire seu in aliqua perturbare, prout gratiam nostram diligere uoluerit inoffensam et regem euitare uoluerit ulcionem. Datum Ahuus nostro sub sigillo anno domini m^occc^o sexagesimo primo sexta ferea ante dominicam Reminiscere teste N(icolao) Iønssun de Keldebæk.

5 **Malmø.****1460. 15. september.****7**

Kong Christian 1. stadfæster alle de privilegier, borgerne i Aarhus har faaet af de tidligere konger i Danmark.

A: RA. Aarhus by. Perg. 29×17 (plica 3). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 79, i perg.rem. Paa bagsiden m. hd. fra beg. af 16. aarh.: *Gamle koningh*
 10 *Cristiernss stadfestelze breff paa Aaze priuileger.*
Tryk: Dipl. Christierni I. 118; Weibull, Dipl. dioec. Lund. III 423; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 362. — Rep. 2. rk. nr. 1192.

Wii Cristiern, meth gutz nathe Danmarcks, Swerigis, Norgis, Wendis
 oc Gotis koning, hertugh i Sleswik, grewe i Holsten, Stormaren,
 15 Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre alle widerlicht, at fore troskap oc willigh
 thieniste, som oss elskelige borghemestere, raadhmen oc menigheet i Aws
 oss oc wort righe Danmarck her til giort haffuer oc her effter trolige gøre
 oc bewise skule oc mwe, tha haffue wii stadhfest oc fulburdh oc meth
 20 *thette* wort obne breff stadhfeste oc fulburdhe alle the breff, priuilegier
 oc frihether, som wore forfæthre, koninge i Danmarck, them fore wor tiidh
 vnt, giffuit oc stadhfest haffue, oc wele them fast oc vbrødelighe holde i
 alle made meth theres article, som the ludhe oc vthwise. Thy forbiwth
 wii alle, ehwo the helst ære eller wære kunne, oc serdeles wore foghete oc
 25 embitzmen forscreffne borghere oc menigheet i for^{de} Aws her omodh thenne
 wor stadhfestelse athindre eller hindre lade, møthe, vmaghe eller them
 paa nogre theres breff, priuilegier oc frihether at vforrette i noghre made
 vnder wor koningxlige heffnd oc wrethe. Datum in opido nostro Malmøgis
 crastino exaltacionis sancte crucis nostro sub sigillo presentibus appenso
 anno domini millesimo quadringentesimo sexagesimo.

30 Ad relacionem domini archiepiscopi
 Lundensis.

Aarhus.**1481. 18. februar.****8**

*Rettertingsdom, hvorved kong Christian 1. dømmer Aarhus borgere til at
 vedligeholde den sydlige halvdel af Strøme bro og Villands herreds mænd til
 35 at vedligeholde den nordlige.*

1 alequatinus=aliquatenus. — aliqua=aliquo. 2 regem=regiam. 3 ferea=feria.

A: RA. Aahus by. Perg. 29×23 (plica 4). Kongens segl i rødt voks i ufarvet.
 Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 366. — Rep. 2. rk. nr. 4818.

Wii Cristiern, met gudz nade Danmarcks, Swerigis, Norgis, Wendes
 oc Gothes koningh, hertug i Sleszwiig ock hertug i Holsten, Stormarn
 oc Ditmarsken, greffue i Oldenborg oc Delmenhorst, gøre alle witherligt, 5
 at aar efftir gudz byrd mcdlxxx primo søndagen efftir Ualentini vdi Hans
 Clauetsøns hws vdi Aaws fore oss oc wore radh oc gode men ther nær-
 værendes, som wore her Strange Nielsøn, wor kære søns hoffmestere, her
 Knut Truwetsøn, her Dawiid Hack, her Axell Braude, riddere, Hinrick
 Meyenstorpp, landzdomere i Siælland, oc Niels Brade, wor *elskelige* man 10
 oc thienere, met flere gode men, som ther nerwærendes wore, wore skickede
 thesse efftherscriffne, Hoffman Pedersøn, hæritzfoget i Willandzhærit,
 Oleff Halle i Tostebere, Truels Pedersøn i Ystre Liwngby, Engle Brun i
 Filkinge, Lass Fadersøn sammestedz, Iens Beyere vdi Vppmadige, Ieipp
 Andersøn i Fillestade, Ies Pedersøn i Noseby oc Oleff Benchtson samme- 15
 stedz, vppa all almwens wegne vdi Willandzhærit paa then ene side, oc
 Lass Matsøn oc Age Swensøn, borgemestere i Aaus, fuldmechtuge paa all
 Aaus byes wegne vppa then annen side, om trette ock dele, the sammen
 haffde om Strøme bro. Oc sagde for^{ne} Lass Matsøn oc Age Swensøn, at
 the oc theres forfæthre, borgere vdi Aaus, aff arildom haffue ho(1)det 20
 forscr^{ne} Strøme bro ferdugh sønden till, till midstrømes, ock for^{ne} Willandz
 hæritzmen haffue holdet for^{ne} bro ferdug norden till, till midstrømes, oc
 sagde the ydermere, at the vdi nogre aar haffue holdet then deell ferdug i
 for^{ne} bro norden till, som Willandzhæritzmen burde at haffue holdet fer-
 dugh oc aff arildom holdet haffue. Oc ther fore haffde hwer man wid 25
 sigh i Willandz hærit sacht forscr^{ne} Aus borgere een besonderlig gaffwe,
 oc sagde the, at the aar, som then contract war paa giordt, ære nw fram-
 gangne. Till hwilket Willandzhæritzmen swarede oc sagde, at the for^{ne}
 Strømebro haffue holdet ferdugh norden til, till midstrømes, aff arildom
 vden vdi thesse forledne aar, som Aaus men haffue then andell ferdug 30
 holdet efftir then contract, them mellom giort war, som forscriffuit staa.
 Ock ydermere sagde, at thet war them vppa kommet met vrette i swamode,
 at the sagde ther at wære een gammel riddere, som heet her Auwe Hatt,
 som skulde taget gunst oc gaffue aff Albohæritzmen oc twinget Willandz
 hæritzmen till atholde bron ferdugh. Toch kendes the, at the then haffue 35
 holdet aff arildom norden till, till midstrømes. Ther wort swa fore rette
 paasacht, at forscr^{ne} Aaus men borgere bør atholde theres anpart ferdug
 sønden till, till midstrømes, som the then aff arildom holdet haffue, ock

20 ho(1)det] hodet A.

for^{ne} Willandzhæritzmen holde theres anpart ferdug norden till, till midstrømes, som the aff arildom giort haffue. Ffindes oc noger brøst her effter paa noger theres andell, tha skule the ther fore stande till rette, som thet sigh aff rette bør. Om nogher ther vdi fonger noger skade fore theres
 5 owerhørigheet skyld, wele oc Willandzhæritzmen noget tale her Aauwe Hatz arffuinge ther om till, at han førde them nogher vret eller vlagh vppa, tha forfølge the thet ower hans arffuinge till hæritzting oc landzting, som thet sigh bør. In cuius rei euidens testimonium secretum nostrum presentibus appensum, datum anno, die et loco quibus supra.

10 **København.****1484. 10. august.****9**

Kong Hans stadfæster Christian 1.s dom, at borgerne i Aahus skal holde den sydlige halvdel af Strøme bro og Villads herreds mænd den nordlige.

A: tabt, men registreret i Registratur over Lundegaards breve C f.46r (1577), RA. Rigsarkivets arkiv.

15 *Tryk: Ældste danske Arkivregistraturer IV 355; Weibull, Dipl. dioec. Lund. IV 416; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 376.*

Ett konning Hanzis stadfestelsze breff offuer sin herre faders konning Christierns dom breff, liudendis om Strøme broe vdi Schone, att Aahusz borgere bore att holde theris anpartt ferdig synden till, till midstrømme, och
 20 Willandtz herridtz mend holde theris anpartt ferdig norden till, till mittstrømme. Datum Kiøpnehaffn die sancti Laurentii medlxxxiiii.

Landskrona.**1491. 10. marts.****10**

*Kong Hans stadfæster borgerne i Aahus' privilegier, som de har faaet af tidligere konger i Danmark, og tilstaar dem toldfrihed i Danmark undtagen
 25 paa de fri fiskerlejer og høstmarkedet i henhold til kong Valdemars brev og tager dem under sin beskyttelse.*

A: RA. Aahus by. Perg. 23 × 15,5 (plica 5,8). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 87, i perg.rem. Paa bagsiden kancellipaategn.: *Awes* og paategn. m. anden hd.: *Regis Iohannis confirmatio super priuilegiis oppidi Aaosiensis.*

30 *Tryk: Weibull, Dipl. dioec. Lund. V 142; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 402. — Rep. 2. rk. nr. 6901.*

Wii Hans, met guds nade Danmarks, Norges, Vendes och Gotes konning, vduald konning till Suerrige, hertug i Slesuig, ochi Holsten, Stormarn oc Ditmerschen hertug, greffue i Oldenborrig oc Delmenhorst,

gøre alle vetherlieth, at wii aff wor sønderlige gwnst oc nade swo och fore oss elsskelige werduge faders, her Ienses, erchebiscop i Lund, bøn skyllid haffue vndth och stadfest oc met *thette* wort obne breff vnne oc stadfeste Awss borgere theris preuileger, som the haffue hafft och en haffue aff framfarne konniger i Danmark, och vnne them tolfrii atwere som andre wore ⁵ borgere i wort rige Danmark vnnen taghene wore frii fischeleye oc høstmarkit, som konnig Woldemars breff ther om wdermere vduiser. Oc tage wii for^{ne} Awss borgere i wor konniclege hegen, vern oc beskermelse besunderlige at forsware och fordegtinge till rethe. Thiï forbiwde wii alle, ehwo te helst ære eller wære kwnne, oc serdeles wore fogeder oc embitzmen ¹⁰ for^{ne} Awss borgere heremod at hindere eller hindere lade, dele, møde, pladze eller i noger made vforrette vnder wor konniclege heffnd oc vrede. Datum in opido nostro Landzkrone quinta feria proxima post dominicam Oculi anno domini millesimo quadringentesimo nonagesimo primo nostro sub signeto. 15

Aahus.

1509. 10. april.

11

Borgmester og raad i Aahus bekræfter afskrift af Erik Menveds privilegium 1299 8. september (nr. 1).

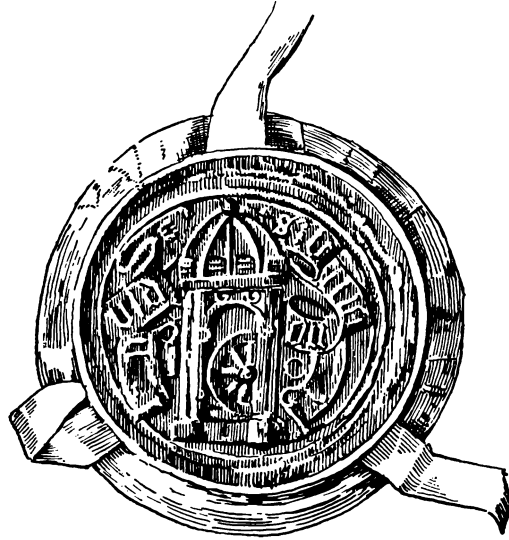
A: RA. Topogr. samling paa papir. Aahus. Pap., hullet, 28 × 20. Paa bagsiden spor af byens segl. 20

Tryk: Rep. 2. rk. nr. 11241 (i udtog).

W y Erick, met gudz nade Dannemarckz oc Wendes koningh, hiilse wy alle, *thette* obne br[eff] see eller høre læse, ewyndæligh *meth* wor herre. Strenghelige forbyude wy vnder wor konninglyke [heffnd] oc wrede, at ynghen aff wor fogede eller thorre embitzmen eller nogen anden, ²⁵ i hwat stadt han helst ær eller ware kan, thesse breffwysære, ware bymen Aosse bor[g]ere, om *thette* saa skede, *thet* gud forbyude, i vort ryge Danemarck, at the skepbrødde oppo *thet*. . . . nade *meth* thorre skep oc gotz, saa lenge som the selff kunne berge eller *meth*. . . . thorre løn eller bøn, thom ther nogen hinder oppo gjøre eller lade giore i nogrem[ade]. . . . ³⁰ møde eller segh ther vdy blender i thorre gotz, for en the haffue saadane gotz al[deles] selffue ouer geffuen eller andre, the som the *meth* løn eller bøn ther haffue serdeles tiil kallet, so framt som the wille vngaa wor koninghlighe hylleste oc wrede. Tes tyl ythermer stadfestelse oc sandhedt haffue wy hengt wor secrete neden for *thette* wort obne breff, som geffuet ³⁵

28 thet] herefter mgl. c. 10 bogstaver A. 29 meth] herefter mgl. c. 10 bogstaver A. 30 nogremade] herefter mgl. c. 10 bogstaver A.

er i Wæ i wor nerwærelse ar effter gudz byrd thusendt tw hundred oc hal-
femtæsintwe oppo *thet* nyende war frouwe dagh natiuitatis *etc.* At *thenne*
neruerende copia lyuder lyke meth huwet besegelde breffuet, som Aosse
borgere haffue forwaruet aff koningh Erick, meth ord fran ord, som *thet*
5 inholler, wedne wy borgemestere oc rad i Aoss *meth* wor stadz secrete
trøckende rygglenge oppo *thette* obne breff, som geffuet oc scriffuet er i
Aoss ar effter gudz byrd mdix^o i tygesdagen i paske helligh *etc.*

VÆ

Væ bys segl, gengivet efter segl af grønt voks i trækapsel, under Hyld. 84a, 15 i Rigsarkivet. Seglbilledet viser et tindet, med kugleprydet kuppel forsynet taarn med høj, rundbuet port, hvori et fra venstre halvt fremragende hjul. Omskriften lyder: S' villano[rv]m V . .

Kong Erik tillader indbyggerne i Væ frit at bruge haandkværne.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 18 × 3. Perg.flig.

Atlas nr. 1005.

5 *Tryk:* Rep. 1. rk. udat. 109 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 271.

Datering: Skriften henviser brevet til midten af 13. aarh. eller kort derefter, og brevet maa derfor snarest henføres til Erik Plovpenning eller Erik Glipping.

E, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, Wæ inhabitantibus salutem
 10 et gratiam. Diutino grauamini uestro condolentes hanc uobis gra-
 ciam indulgemus, ut molas manuales uobis habere liceat in domibus uestris,
 prohibentes districtius, ne quis super hoc uos audeat molestare, annonam
 uestram ad molendina ferre compellendo.

Roskilde.

1250. 17. maj.

2

Kong Abel fritager bymændene i Væ for ledingsafgift samt for told i hele
 15 *riget og bestemmer, at kongens landboer sammesteds for fremtiden kun skal*
betale en mark af hver fjerding og yde kørsel for kongen eller dronningen,
naar de selv er til stede.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 24 × 7 (plica 1,5). Perg.seghylster. Gule og røde
 silketraade. — *Aa:* Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristian-
 20 stads privil. attest. 1662 12/12. Dansk oversættelse. — *Ab:* Sv. RA. Städers akter.
 Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Dansk oversætt. Genpart af *Aa*. —
Ac: smst. (udat., 17. aarh.), Dansk oversætt. — *Ad:* RA. Langebeks dipl. (under
 17/10) m. paategn., at afskriften er meddelt af hr. Ichsell Stockh. 1754.

Atlas nr. 37.

25 *Tryk:* Suhm X 967 (efter *Ad*); Dipl.Suec. I 698 (efter *Ac*); Herlitz, Privil. f.
 Sveriges städer I 269 (efter *A*); Dipl.Dan. og DR.B. 2. rk. I nr. 7. — Reg.Dan. nr.
 279 = 898; Rep. 1. rk. nr. 199.

Datering: Brevet er ligesom et par andre breve (jf. Ribe nr. 4) udstedt af Abel
 inden Erik 4.s død 10.—11. aug. 1250. Abel maa da antages at have tiltaget sig
 30 kongenavn allerede inden kong Eriks død; jf. Dipl.Dan. 2. rk. I s. 1.

8 E. = Ericus. 11 uos] o. lin. A.

A, dei gracia Danorum Slauorumque rex, dux Iucie, omnibus hoc scriptum cernentibus in domino salutem. Significamus uniuersitati uestre, quod uillanos de Wæ a debito e[xp]editionis liberos dimiserimus et exemptos eorum paupertatibus condolentes. Quo[c]irca mandamus, ne ab eisdem presumat quis huiusmodi debita exto[r]quere, et hanc libertatem ⁵ ipsis concedimus, quia ad hoc debitum persoluendum ipsos sufficere non uidemus sine nimio grauamine eorundem. Preterea ipsos uillanos dimisimus liberos per totum regnum nostrum a thelonii solutione. Iterum uolumus, ut coloni nostri ibidem de singulis suis fiarthing, que tenent, soluant nobis annuatim marcam denariorum festo sancti Olai, ita quod nobis preter ¹⁰ premissa in nullo seruire teneantur nisi in assignatione uectigalium, cum nos personaliter affuerimus, uel dilectam uxorem nostram contigerit adesse. Datum Roskildis anno domini m^o cc^o l^o kalendas iunii xvi.

Helsingborg.**1253. 10. januar.****3**

Kong Christoffer 1. fritager bymændene i Væ for ledingsafgift samt for ¹⁵ told i hele riget og bestemmer, at kongens landboer sammesteds for fremtiden kun skal betale en mark af hver fjerding samt yde kørsel for kongen eller dronningen, naar de selv er til stede.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 21 × 11 (plica 2). Perg.seglhylster. Gule og røde silketraade. — Aa: Lund LA. Skånska generalgub. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Aa.

Atlas nr. 51.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 217 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 270; Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. I nr. 90. ²⁵

C, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus hoc scriptum cernentibus in domino salutem. Significamus uniuersitati uestre, quod uillanos de Wæ a debito expeditionis liberos dimiserimus et exemptos eorum paupertatibus condolentes. Quocirca mandamus, ne ab eisdem ³⁰ presumpmat quis huiusmodi debita extorquere, et hanc libertatem ipsis concedimus, quia ad hoc debitum persoluendum ipsos sufficere non uidemus sine nimio grauamine eorundem. Preterea ipsos uillanos dimisimus liberos per totum regnum nostrum a thelonii solutione. Iterum uolumus, ut coloni nostri ibidem de singulis suis fyarthing, que tenent, soluant nobis annuatim marcam denariorum in festo sancti Olai, ita quod nobis preter ³⁵

1 A. = Abel.

premissa in nullo seruire teneantur nisi in assignacione uectigalium, cum nos personaliter affuerimus, uel dilectam uxorem nostram contigerit adesse. Datum Hælsingæburgh anno domini m^o cc^o l^o tercio quarto idus inuarii regni nostri anno primo.

5 **Lund.** 1268. 4. juni. 4

Kong Erik 5. Glipping tillader bymændene i Væ frit at fiske i Helgeaa, som de fra gammel tid har gjort.

A: tabt. — Aa: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Dansk oversætt. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Dansk oversætt., genpart af Aa. — Ac: smst. (udat., 17. aarh.). Dansk oversætt.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 371 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 271; Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. II nr. 106.

Text efter Ab.

15 **E**ricus, med guds naade Danmarkis och Wendis konningh. Wii vnde wore byemend af Wææ, att dee maa frii fische i Hellig aae her effter, som de tilforne pleyede at giøre aff gammel tiid, och forbiude haardelige, at nogen schall dem eller nogen dieris huszmend hindre. Datum Lundis anno domino mclcxviii^o pridie nonas iunii teste domino Mathia dapifero.

20 **Væ.** 1293. 17. maj. 5

Kong Erik 6. Menved fritager bymændene i Væ for ledingsafgift samt for told i hele riget og bestemmer, at kongens landboer sammesteds for fremtiden kun skal betale en mark af hver fjerding og yde kørsel for kongen eller hans moder, naar de selv kommer der.

25 A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 20,5 × 9 (plica 1,8). Perg.seghylster hvorpaa m. samtidig hd. en tekst af medicinsk indhold. Gule og grønne silketraade. — Aa: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Dansk oversætt. og afskrift. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Dansk oversætt. og afskr., genpart af Aa. — Ac: 30 smst. (udat., 17. aarh.). Dansk oversætt.

Atlas nr. 292.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 614 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 273; Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. IV nr. 106.

17 at (1)] *agl. Ab.* 18 dieris huszmend] dennem her inden Ac. — hindre] in cuius rei etc. *tilf. Ac.* — Lundis] Lund Aab.

Ericus, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus presens scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Notum facimus uniuersis, quod nos paupertati exhibitorum presencium, uillanorum de Wæ, condolentes ipsos a solucone expedicionis et thelonei per totum regnum nostrum dimittimus et esse uolumus liberos pariter et exemptos 5 concedentes colonis nostris ibidem, quod de singulis suis fiarthing, que a nobis tenent, annuatim in festo sancti Olai marcham denariorum persolua[nt], ita quod ultra hoc in nullo seruire teneantur nisi in assignacione uectigalium, cum nostram matrem dilectam uel nos personaliter illuc contingat peruenire. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus 10 litteris duximus apponendum. Datum Wæ anno millesimo ducentesimo nonagesimo tercio in die pentecostes testibus dominis Petro Niclæsson dapifero et Daudid dapifero.

1338. 26. december.

6

Kong Magnus af Sverrig, Norge og Skaane fritager bymændene i Væ for 15 ledingsafgift samt for told i hele riget og bestemmer, at kongens landboer samstedts for fremtiden kun skal betale en mark af hver fjerding og yde kørsel for kongen, naar han kommer derhen.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 21×8,5 (plica 1,3). Perg.seglhylster. Gule og grønne silketraade. — Aa: Lund LA. Skånska generalgouv. kans. arkiv. Væs og 20 Kristianstads privil., attest 1662 12/12. — Ab: Sv. RA. Städerna akter. Væs og Kristianstads privil., attest. 1662 12/12. Genpart af Aa. — Ac: smst. (udat., 17. aarh.). Dansk oversætt.

Tryk: Dipl.Suec. IV 641. — Reg.Dan. nr. *1725; Rep. 1. rk. nr. 1827.

Magnus, dei gracia Swecie, Norwegie, Scanieque rex, omnibus presens 25 scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Notum facimus uniuersis, quod nos paupertati exhibitorum presencium, uillanorum de Wææ, condolentes ipsos a solucone expedicionis et thelonei per totum regnum nostrum dimittimus et esse uolumus liberos pariter et exemptos concedentes colonis nostris ibidem, quod de singulis suis fyærthyng, que 30 a nobis tenent, annuatim in festo sancti Olai regis marcham denariorum persoluant, ita quod ultra hoc in nullo seruire teneantur nisi in assignacione uectigalium, cum nos illuc personaliter contingat peruenire. In cuius rei testimonium sigillum nostrum presentibus litteris duximus apponendum. Datum anno domini millesimo trecentesimo tricesimo octauo die beati 35 Stephani protomartiris.

34 litteris] rett. m. andet blæk fra literis A.

Væ.

1361. 22. februar.

7

Kong Valdemar 4. Atterdag tager bymændene i Væ under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af de tidligere konger i Danmark.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 27,5×9 (plica 1,8). Seglsnit. — Aa: Lund LA. 5 Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Aa. — Ac: smst. (udat., 17. aarh.). Dansk oversætt.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 2627 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 307; Dipl. Suec. VIII 27.

10 **W**aldemarus, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus presens
scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Noueritis,
quod nos latores presentium, nobis dilectos uillanos in Wææ, quos sub
nostra pace et protectione suscipimus specialiter defendendos concedentes
eisdem omnes libertates et gracias quas unquam liberius a progenitoribus
15 nostris, uidelicet regibus Dacie dingnoscentur habuisse ac easdem tenore
presencium confirmantes inhiibentesque districte ne quis aduocatorum
nostrorum eorundem officialium seu aliusquisquam cuiuscunque con-
dicionis aut status existat ipsos uillanos nostros in Wæ uel ipsorum aliquem
20 aliquo perturbare prout gratiam nostram diligere uoluerit inoffensam et
regem euitare ulcionem. Datum Wææ nostro sub sigillo anno domini
m^o ccc^o sexagesimo primo secunda ferea proxima post dominicam Remi-
niscere teste Nicholao Iønssun de Keldebæk.

[15. aarh.]

8

25 *Skaanske birkeret.*

Se Lund nr. 1 (s. 9 note ad l. 15) og Malmø nr. 5, s. 44).

Sølvitsborg.

1406. 2. eller 11. december.

9

Kong Erik 7. af Pommern tager borgerne i Væ under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af tidligere konger i Danmark.

30 A: tabt. — Aa: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristian-
stads privil. attest. 1662 12/12. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Væs og Kristianstads
privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Aa. — Ac: smst. (udat., 17. aarh.).

Tryk: Svenskt dipl. I 602; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 313. — Rep. 2. rk.
nr. 4865.

35 *Text efter Ab.*

13 suscipimus] tilf. i marg. A. 20 aliquo] o'et paa rasur A. 22 ferea=feria.

Ericus, med gudtz naade Danmarkis, Sveriges, Norgis, Wendisz och Gottesz konning och hertug i Pommeren, helszer alle dee, som dette bref see, kierligen med gud. Wi kundgiøre alle osz ad hafue taget vnder vor kongelig fred och wern vor elschelig borgere i Wææ och alt dierisz goedts. Och unde wi och gifue dem alle || de friihedt, som de hafue haftt 5 af wore forfedre, konninger i Danmarch, och stadfeste wi de samme friiheed med detthe wor neruerrende bref. Fordi forbiude vii vnder vor naadesz gunst vore fougder eller embedtzmend eller nogen anden, huo som hand helst verre kand, at wforrette, kuelne, skatte, offuervelde, hindre eller 10 trenge vore borgere i Wææ eller nogre af dem mod dette breff och naade, som wi dem gifuet hafue, saa ad ingen dem wforrette schal, huerchen i en maade eller anden, huerchen med sig sielff eller andre, saa frembtt som hand ey vill fortørne vor kongelig magtt och vndflye vor kongelig hefn. Till widneszbyrd er wort secret hengd for dette breff. Datum et actum anno 15 domini mcdxvi^o mense decembris die xi in castro nostro Sølfuidtzborg.

København.**1453. 16. marts.****10**

Kong Christian 1. tager bymændene i Væ under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af tidligere konger i Danmark.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 25,5 × 10,5 (plica 2,7). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 74, i perg.rem. — Aa: Lund LA. Skånska generalguv. kans. 20 arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — Ab: Sv. RA. Ståders akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Aa. — Ac: smst. (udat., 17. aarh.). Oversættelse.

Tryk: Handl. rör. Skand. hist. XXXV 469 (udtog paa svensk); Rep. 2. rk. nr. 230 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 353. — Reg.Dan. nr. *5851. 25

Cristiernus, dei gracia Dacie, Norwegie, Sclauorum Gothorumque rex, comes de Oldenborgh et Delmenhorst, omnibus, ad quorum noticiam presentes littere peruenerint, salutem in domino sempiternam. Constare uolumus uniuersis nos dilectos nobis uillanos nostros in Wææ sub nostra pace et proteccione unacum omnibus bonis suis suscepisse specialiter 30 defendendos concedentes eisdem omnes libertates et gracias, quas a progenitoribus et predecessoribus nostris, regibus Dacie, liberius habuisse dinoscuntur, ac easdem uigore presencium confirmamus. Quamobrem

1 Norgis, Wendisz] *mgl.* Ac. 4 wern] were Ac. 8 eller (1)] alle Ac. — nogen anden] nogle andre Ac. — anden] andre Aa. — hand] *mgl.* Aa. 9 kuelne] quelie Ac. — skatte] schade Ac. — offuervelde] offuer wolde Aa. 10 trenge] thuinge Ac. — mod] med Ab. 11 ingen dem] dem ingen Ac. 11—12 huerchen . . andre] *mgl.* Ac. 12 anden] i en anden Ac. 15 xi] ii Ac.

sub obtentu gracie nostre inhibemus, nequis aduocatorum nostrorum et officialium eorundem seu alius quisquam, cuiuscumque condicionis aut status existat, predictis uillanis nostris in Wæ uel ipsorum alicui contra huiusmodi proteccionem et graciā nostras iniuriam, molestiam, dampnum, uiolenciam, impedimentum seu grauamen irrogare presumat directe uel indirecte quoque modo, prout maiestatem nostram regiam cum sequela et infliccione uindicte debite diligere uoluerint inoffensam. In quorum euidentiam secretum nostrum presentibus duximus appendendum. Datum in castro nostro Haffnensi anno domini mcdliiii^o in profesto beate Gerthrudis uirginis gloriose.

Dominus rex per se presente
domina regina Dorotea.

Sølvitsborg.

1486. 7. januar.

11

Kong Hans stadfæster de privilegier, som borgerne i Væ har faaet af kong Christian og tidligere konger.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 24 × 16 (plica 3,5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 87 (ikke anf.), brudstykke, i perg.rem. — Aa: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — Ab: Sv. RA. Ståders akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af 20 Aa. — Ac: smst. (udat., 17. aarh.).

Tryk: Handl. rör. Skand. hist. XXXV 471 (udtog paa svensk); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 378. — Reg.Dan. nr. *7821; Rep. 2. rk. nr. 5824.

Wii Hans, meth gudz nade Danmarcks, Norges, Wendes oc Godes koning, vduald till Suerige, hertug vdi Slesuig oc hertug vdi Holsten, Stormarn oc Ditmerschen, greffue vdi Oldemborgh oc Delmenhorst, gøre alle witterligt, at wii aff wor synderlig gunst oc nade haffue vnt oc stadfest oc meth thette wort obne breff vnne oc stadfeste wore elskelige borgemestere, rad oc menigheed vdi Wæ boendes alle the nader, frihether oc priuilegier, som høyborne første, koning Cristiern, wor kære father, huis siell gud haffue, oc andre wore forfæthre, framfarne koninger, them nadelige vnt oc giffuet haffue, swo at the them nyde, bruge oc beholde mwe oc skulle i alle theres ord oc article, efftherthii som the inneholde oc vtuisse. Thii forbiudhe wii alle wore fogether oc embitzmen oc alle andre, ehwo the helst ære eller wære kwnde, for^{ne} wore elskelige borgemestere, rad oc menigheed vdi Wæ boendes her emod athindre eller hindre lade, mødhe, platze, dele, vmage eller vdi nogher made at vforretthe vnder wor koningxlige heffnd oc vredhe. Datum in castro nostro Søluitzborgh sabbato proximo post festum epiphanie domini anno eiusdem millesimo quadringentesimo

octuagesimo sexto nostro sub regali secreto presentibus inferius appenso, anno uero regnorum nostrorum Dacie et Noruegie tercio.

Ad relacionem domini Pauli
Laxman militis.

København.

1488. 5. juni.

12 5

Kong Hans forbyder alle udenbys at sælge sild, aal og torsk eller andet saadant købmanskab undtagen i fjerdinge og halve og hele tønder samt at maale klæde ud i alental undtagen ved det aarlige marked i Væ og paalægger endvidere borgerne at indhegne deres ager og eng i rette tid.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 23,5 × 16 (plica 4,2). Kongens segl i rødt voks 10 i ufarvet, DKS. nr. 88 (ikke anfort), beskadiget, i perg.rem. Paa bagsiden: *Dette breff bleff lest paa Væ by thing vdi menige borgeris neruerelse thend xi februar anno 1595; Lest indenn Whæ bytinnng thend 7. marti anno 1608. Per Jenszøn skriver egen hannd.* — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 f.4v. — Ab: Lund LA. Skånska generalgub. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — 15 Ac: Sv. RA. Städers akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Ab. — Ad: smst. (udat., 17. aarh.).

Tryk: Handl. rör. Skand. hist. XXXV 471; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 394. — Reg.Dan. nr. *7955; Rep. 2. rk. nr. 6226.

Wii Hans, meth gudz nade Danmarcks, Norges, Wendes oc Godes ko- 20
ningh, vduald till Suerige, hertug vdi Slesuig oc hertug vdi Holsten,
Stormarn oc Ditmerschen, greffue vdi Oldenborg oc Delmenhorst, gøre
alle witterligt, at vppa thet at wor oc kronens købstæd Wæe i Skane
maa thes ythermere bygges oc forbethres oc bliffue wid bistannd, haffue
wii aff wor synderlig gunst oc nade vnt oc giffuet oc meth thette wort 25
obne breff vnne oc giffue wore kiere vndersatthe, borgemestere, rad oc
menigheed i for^{ne} Wæe boendes thesse efftherscr^{ne} priuilegier, nather
oc frihether, effther som her efftherfølgher: Fførst at enghen vdhen byes
man, borgere, købman eller bonde, maa eller skall selghe sild, aall, torsk
eller annen swodan købmantzskab vdi stycke tall vdhen vdi fierdinge, 30
halffue oc hele tønner tall oc ey heldher maale clæde vd ther i byen i alne
tall vdhen i then tiid, som theres rette adell marckt ær om aaret ther vdi
byen. Oc mwe oc skulle for^{ne} wore borgemestere, rad oc menigheed ther
vdi Wæe hæghne theres agher oc ængh vdi thimeligh tiid effther lowen.
Thii forbiude wii alle, ehwo the helst ære eller wære kwnne, oc serdelis wore 35
fogethe oc embitzmen for^{ne} wore borgere vdi Wæe her emod athindre eller
hindre lade, mødhe, platze, dele, vmage eller vdi nogher made at vforrette
vnder wor koningxlige heffnd oc wredhe. In cuius rei testimonium signetum

nostrum presentibus est appensum. Datum in castro nostro Haffnensi die corporis Christi anno eiusdem millesimo quadringentesimo octuagesimo octauo.

Dominus rex per se.

5 Malmø.

1500. 14. juli.

13

Kong Hans forbyder alle at hugge eller jage i bøgeskoven uden for Væ uden borgmester og raads tilladelse.

A: tabt. — *Aa:* RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 af Kristianstad f.3r. — *Ab:* Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — *Ac:* Sv. RA. Städens akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af *Ab*. — *Ad:* smst. (udat., 17. aarh.).

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 412. — Rep. 2. rk. nr. 9126.

Wii Hans, med guds naade Danmarches, Swerges, Norges, Wendes och Gottes konningh, hertugh udi Sleswiigh och Holstenn, Stormarn och Ditmerschen, greffue i Oldenborgh och Delmenhorst, gjørre alle witterligt, || at os ehr giffuenn tilkiende aff worres kierre wnderszaatte, borgemestere och raadmend i wor kiøbsted Wæ, huorledes derris bøgeschouff der wdenn for derres bye liggendes megit saaris och wpligteligen forhugges dennom, disligeste meenighedenn och byenn till stoer schade och forfangh i mange maade. Thi forbiude wi alle, ihuo de helst ehre eller were kunde, bezønderlige worres fogeder och embedtzmend her effter at hugge eller hugge lade wdi derris for^{ne} bøgge schouff ei heller der vd inden at ieige eller ieige lade wdi nogenn maade, wdenn de haffuer det med borgemester och raads willie och tilladelse, wnder worres kongl. heffnn och wrede. Giffuet paa wor møndtegaard i Malmø tiisdagenn nest epter sancht Knud kongis dagh aar 1500 wnder wort zignet.

København.

1503. 1. august.

14

Kong Hans tillader borgerne i Væ at handle med fremmede købmænd i de andre købstæder i Skaane, fordi der ikke er sejlads til Væ, og tillader desuden borgmestre og raad at udnævne en af deres medborgere til byfoged.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 27,5×16,5 (plica 2,2). Brudstykke af kongens segl, DKS. nr. 87 (ikke anført), i perg.rem. Paa bagsiden: *mdlxviii bleff thette koningl.*

13 Wii] *mgl.* *Ab—d.* 14 och (1)] *mgl.* *Abc*; och i *Ad.* 17 huorledes] huorlunde *Abc.* 20 mange maade] mange maader *Abc*; alle maader *Ad.* 22 eller] eller och *Abc.* — der . . inden] derudi, enten *Abc.* — der] her *Ad.* 23 ieige . . ieige] ieghe eller ieghe *Abc.* 25 møndtegaard] myntergaard *Abc.* 26 aar]. Christi *tüf.* *Abc.* — 1500] *md^c* *Abc.*

matz. breff lest inden Willandz herittz ting thend xxviii dag february. — Aa: smst. Stadfæstelse af Frederik 1. 1524 27. aug., perg. — Aa1: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 af Kristianstad f.3v. — Aa2: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv, Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — Aa3: Sv. RA. Städ- 5 ders akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Aa2. — Aa4: smst. (udat., 17. aarh.). — Ab: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — Ac: Sv. RA. Städ- 10 ders akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Ab. — Ad: smst. (udat., 17. aarh.).

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer 417. — Rep. 2. rk. nr. 9896.

10

Wii Hanss, met gudz nade Danmarcks, Sueriges, Norges, Vendes och Gotes konnyng, hertug vdi Sleszuig, Holtzsten, Stormarn oc Dyt- 5 mersken, greffue i Oldenborg oc Delmenhorsth, giore alle vitherlighth, ath oss *elskelige* wore borgemestere vdi Wææ haffue beræth och kerth *her* fore oss, at wore vndersotthe vdi andre wore køpstæder i Skaane ville ey til- 15 stædhe them at køpslaa met fremmedhe køpmen i theres køpstædher fore saadhen skickelse skyldh, som wii oc worth *elskelige* raadh giort haffue. Tha effther thii ath for^{ne} wor køpstedh Wææ er ey saa liggendes, ath ther till ere seiladz, vnde wii oc tilladhe, ath for^{ne} wore borgere i Wææ mwe 20 køpslaa met fremmedhe køpmen liggendes i andre wore køpstæder i Skaane, dogh saa ath the ey taghe nogre andre mandz pendinge vthen theres egne at købe eller køpslaa met. Oc ville wii ey, at the fremmede køpmen, som the met køpslaendes worde, ey skulle ther fore liidhe noghen skade, forfang eller fortreed i nogher made. Oc ey heldher wille wii, at the wore borgere 25 i Wææ, som køpendes oc sellendes worde met fremmede køpmen, skulle ther fore paa theres siidhe fange eller liidhe noghen skade, offuerlosth, fortred eller forfangh i nogher mode. Oc vnde wii oc tillade, at wore kiere vndersotthe, borgemestere oc raad, som nw ære eller *her* effther kommende worde ther i Wææ, mwe oc skulle tilskicke oc setthe en dandeman aff theres 30 metborgere till byfoget at være, nar som them fattes byfoget. Dog skulle the ther till skicke oc setthe then dandeman, som oss oc wore effther- kommere konnyngher retrodiighe oc byen nyttelig waare will. Thii for- biwde wii alle, ehwoo the helst ære eller ware kunde, oc serdeles wore fagedher oc embitzmen, borgemesteræ, raadmen, toldere oc alle andre for^{ne} 35 wore borgere vdi Wææ heremod at hindre, hindre lade, møde, deelæ, platzse, vmaghe eller oc i nogher made at vforretthe vnder wor kongelige heffn oc vrede. Giffuet paa wort sloth Køpnehaffn sancti Petri ad uincula dagh 40 aar etc. md tercio vnder wort secrete.

Relator doctor Petrus Alberti.

København.**1505. 24. februar.****15**

Kong Hans tager borgerne i Væ under sin beskyttelse og lægger byen under fadeburet.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 32,5 × 15,5 (plica 3,5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 88, indsyet i lærredspose, i perg.rem. — Aa: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Aa. — Ac: smst. (udat., 17. aarh.).

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 418. — Rep. 2. rk. nr. 10322.

¹⁰ **W**ii Hanss, met gudz nade Danmarecks, Sueriges, Norgis, Vendes oc
Gothes konningh, hertug i Sleswiig oc i Holtzstenn, Stormarnn oc
Ditmersken, grewe i Oldenborg oc Delmenhorst, gøre alle vitherligt, at
wii aff wor sønnerlig gunst oc nade haffue taget, annammet oc vndfanget
wore kære vndersate, borgemestere, raad och menigheedht i wor køpstad
¹⁵ Wææ, theres hosfruere, børnn, hionn, thiennerer oc alt theres gotz rørendes
oc orørendes vdi wor konninglige hegen, vern, fridht oc beskermelse be-
sønnerligen at forsware oc fordettinge till rette. Oc ville wii, at the her
effter skulle ligge oc ware vnder oc till wort eget fadebwr oc aarlige oc till
gode rede giffue oc gøre oss aall then deell, som the tillfornn giordde oc
²⁰ gaffue her Arffwid Trolde, then stwnd han them aff oss i være oc forswar
haffde, hwess siell gud nade, ehwat thet helst er eller ware kan, skat, told,
sagefaldht oc alt annet, som oss nw paa kronens vegne kan tillfalde. Thii
forbywde wii alle, ehwo the helst ere, oc serdeles wore fogede oc embitzmen
them eller nogen aff them her omodh pa personer, hosfrue, børnn, hion,
²⁵ thiennerer eller noget theres gotz at hindre eller hindre lade, møde, platzse,
dele, vmmage eller noget segh meth forskreffnne wore kære vndersate at
beware, befate eller i nogre made at vforrette vnder wor konninglige heffnn
oc vrede. Giffuet paa wort slot Køpnehaffnn sancti Mathie apostoli dag
aar effter gudz biurd md quinto vnder wort signete.

København.**1505. 26. februar.****16**

Kong Hans tillader borgerne i Væ at bruge et antal aaledrætter til deres by.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 31,5 × 16 (plica 3,7), musegnavet. Perg.segrem.
— Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 fra Kristianstad f.5r. — Ab:
Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662
³⁵ 12/12. — Ac: Sv. RA. Städens akter. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12.
Genpart af Ab. — Ad: smst. (udat., 17. aarh.).

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 419. — Reg.Dan. nr. *9026; Rep. 2. rk.
nr. 10325.

Wii Hanss, met gudz nade Danmarcks, Sueriges, N[orges, Wendes] oc Gotes konning, hertug vdi Slesuig oc vdi Holsten, Stormarn oc Ditmersken, greffue v[di Oldenb]org oc Delmenhorst, giøræ alle vittherligt, at wii haffue nw aff wore sønderlige gunst oc [nade] vnt oc tilladit oc met thette wort obne breff wnne oc tillade, at wore kiere vndersotthe, bo[rge- 5 m]lestere, raadmen oc menighed i wor kiøpstede Wææ, mwe oc skulle her efftir, swo lenge wor nade tilsiger, [till t]heres by haffue, nyde, brwge oc beholde the sex aale dretther, som ligge emellom Vidskøelæ leye, iomfrw[. .]ne drætth eller Herritz leye. Oc ther till mwe oc skulle the anamme 10 oc sammelunde beholde till theres by alle [t]he aale drethir, som theres metborger i for^{ne} Wææ ther fore vden haffue oc brwgendes ere, men dog swo, at the borgere, som swodanne drætther vdi were haffue, nyder oc brwger them, swo lenge som the theres breff, them ther på giffuene, inneholde oc vdwise, oc siden for^{ne} wore kiere vndersotte them till byen at nyde oc beholde, efftir som forskreffuit star, dog i swo made, at the oss 15 redeligen hwert aarlig aar gøre oc giffue skulle af for^{ne} dr]ether then dell, som ther bør oc pleyer oss at giffuis. Thii forbywde wii alle, ehwo the helst ere eller [ware k]wnne, oc serdeles wore fogede oc embitzmen for^{ne} wore kiere vndersotte i Wææ her emoth at hin[dre, hindr]e lade, platze, vmage eller at vforrette paa for^{ne} aaledrether vnder wort hyllest oc nade. Giffuit 20 [paa] vort slot Køpnehaffn odensdagen nest efftir dominicam Oculi aar efftir gudz byrd md quint[o vn]der wort signete.

Relator Marquardus
Thommesen de Malmogia.

Lund.

1506. 18. marts.

17 25

Kong Hans mægler forlig mellem borgmestre og raad i Malmø paa den ene side og borgmestre og raad i Lund og Væ paa den anden side, hvorefter borgerne i disse byer ikke maa besøge hinandens torv, og borgerne i Lund og Væ maa ikke handle i Malmø med udenlandske købmænd undtagen paa høstmarkedet.

30

Se Malmø nr. 33.

København.

1508. 28. april.

18

Kong Hans fritager borgerne i Væ for den aarlige byskat i 10 aar i anledning af, at svenskerne har afbrændt byen, og tillader dem i de samme 10 aar frit

8—9 iomfrw[. .]ne . . leye] och herridsleye *Abc*; samfællende dretter eller fischeleyer *Ad*. — iomfrw[. .]ne] wnserne *Aa*.

at bruge kongens mølle i Væ og derefter at beholde den mod den sædvanlige landgilde.

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 25,5 × 15,5 (plica 4,2). Perg.seglrem. Paa bagsiden m. lidt sen. hd.: *Thette gellyr paa by møllyn.* — Aa: Sv. RA. Städers akter⁵ (udat., 17. aarh.).

Tryk: Handlinger rör. Skand. hist. XXXV 475 (udtog paa svensk); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 427. — Reg. Dan. nr. *9342; Rep. 2. rk. nr. 10998.

Wii Hanss, met gudz nade Danmarcks, Sueriges, Norges, Vendes oc Gotes konningh, hertugh vdi Sleszuig, i Holsten, Stormarn oc Ditmersken, greffue vdi Olldenborgh oc Dellmenhorst, giøre alle vitherligt, atwii aff wor synderlige gunst oc nade, swa oc fore then store skade, som wore kiære vndhersatthe vdi Vææ haffue faat paa theres godz oc by nw then thiidt, wore vhrsoms vndhersatthe oc riigens fiende the swenske ware inde vdi Skaane oc affbrende for^{ne} wor kiøpstadt Vææ, oc paa thet¹⁰ at the skulle thess villigere bygge oc forbethre byen igen, haffue vndt oc tilladett oc met thette wort opne breff vndne oc tillade, at the her efftir skulle være qwitte oc frii fore aarlige byskat vtatgiffue vdi x samfelde aar aff thette breffz dato regnendes skullendes. Oc ther till skulle the haffue, nyde, bruge oc beholde qwit oc frii vdi for^{ne} x samfelde aar then wor¹⁵ mølle, ther i byen liggendes er. Oc nær same x aar ændt oc forlubne ære, tha mwe oc skulle the beholde oc haffue till for^{ne} wor kiøpstadt Vææ for^{ne} mølle ind till ewighthiidt, doch swa at the giffue oss oc kronen ther aff swadant landgilde, som ther pleyer oc bør aarligen affatgange. Thii fforbiwde wii alle, ehwo the helst ære ellir være kwnne, serdeles wore²⁰ fogether oc embitzmen for^{ne} wore vndhersatthe vdi Vææ her emodt paa for^{ne} mølle athindre, hindre lade, møde, delæ, platze ellir i nogher maade, efftir som forskreffuit staar, met aarlige byskat atbesware vnder wort hyllest oc nade. Giffuit paa wort slott Kiøpnehaffn freidagen nest efftir pasche dagh aar etc. md octauo vnder wort signete.

30

Ad relacionem domini Iohannis
Andree episcopi Ottoniensis.

Malmø.

1513. 4. december.

19

Kong Christian 2. tillader dem, der har grund og gaarde nord for bækken ved Væ at have samme rettigheder som andre borgere i Væ og paalægger dem³⁵ at svare samme tyngde til kongen og købstaden som de øvrige borgere; de maa ikke drive forprang, men skal købe paa byens torve, og hvis borgerne vil befæste byen, skal de være behjælpelige.

A: tabt, men registreret i Peringskölds diplomata 102a, 305 i Sv. RA. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.184v.

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 128; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 433.
Text efter B.

The, som haffue grund oc gorde oc boo norden wed beckenn hoss Vææ, ⁵
ffinge swodant breff, at the och theres arffuinge schulle her effther nyde
och beholde samme grvnd oc gaarde oc them bygge oc besiide whindret oc
wplatzet aff alle, som theres forelder for them oc the her till giordt haffue, oc
ther till nyde alle for^{ne} køpstads friihedt, ret oc priuileger, som andre burgere
ther i Wæ giøre, dog met swo skeell, at the schulle schatte oc skyldde, tesligest ¹⁰
wpholde worø oc kronenne oc køpstadens tyngde och redsell hwer effther syn
formwe, som andre wor burgere ther i byenn giøre. Sammeledes schulle the
ingenn forprang eller forkiøb giøre ther for byenn, worø burgere ther samme-
stedz till forfang, men kiøbæ indenn byenn paa atthell torffwe, som andre
burgere giøre, i for^{ne} Wæ. Scher oc swo, at for^{ne} burgere wdi Wæ met fram-
tiidenn forbethre oc befeste for^{ne} Wæ met grober, mwer eller plancke werck,
tha schulle for^{ne} burgere nordenn backenn boendes ther till troligenn hielpe
hwer effther syn formwe ligerwiss som andre burgere ther i byenn. Cum clau-
sulis consuetis. Datum in ciuitate nostra Malmogie ipso die sancte Barbare
uirginis anno &c. mdxiii. 20

København.**1515. 4. marts.****20**

*Kong Christian 2. tillader borgerne i Væ at have en fri havn i Landøen
i Villands herred.*

A: tabt. — Aa: Lund LA. Stadfæstelse af Christian 3. 1552 7/7 med oplysn.,
at brevet var et beseglet pergamentsbrev, referat. — Ab: RA. Danske Kancelli. ²⁵
Reg. over alle landene V f.479v. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant
f.191v, referat.

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 147 (efter B); Kancelliets Brevbøger 1551—55
168 (udtog efter Ab); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 444 (efter Aa). — Reg.Dan.
nr. 5868. 30

Text (a) efter Aa, text (b) efter B.

(a)

Ett hogborne førstis koning Christierns forðum konnig vti Danmarcks obett
beseglett pergmentzs breff vnder gudz aar mdxv liudindis, att menige
borgere i for^{ne} Wee mue oc skulle haffue, nyde, bruge oc beholde en frii haffn ³⁵
vdi Landøenn i Willantz herritt och ther szelge, kiøbe oc handle ligeruis szom

5 beckenn] læsningen af det første e tvivlsom, det er ved rasur rett. fra o (?); der kan dog
næppe læses a.

andre borgere oc kiøbstedzmennd her i riigett, dog kronens told oc rettighedt ther mett wforkrennckett i alle maade, som szame breff ydermere vduiszer oc indholder.

(b)

⁵ **B**orgere oc menighet vdi Wææ ffinge breff at thee her efftir schulle haffue en frii haffn vdi Landøen i Villantzherrit oc ther sellge oc købe som andre borgere oc køpstedemen her i riget, dog myn herres told oc rettighedt ther met wforkrencket i alle mode. Datum Haffnie dominica Reminiscere anno mdxv.

København.

1519. 21. december.

21

¹⁰ *Kong Christian 2. tillader borgerne i Væ at bruge kongens aaleleje, som kaldes Vidskøfle aaleleje, i Gersherred.*

A: Lund LA. Kristianstad. Perg. 25,5 × 15,5 (plica 5,5). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, beskadiget, DKS. nr. 99 (ikke anført), i perg.rem. Paa bagsiden: *Lest for commissionen vdi Aahus dend 3. juli 1673.* — Aa: Lund LA. Skånska generalgouv. kans. arkiv. Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. — Ab: Sv. RA. Ståders akter, Væs og Kristianstads privil. attest. 1662 12/12. Genpart af Aa. — Ac: smst. (udat., 17. aarh.). — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.216v, referat.

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 2 161; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 457.

²⁰ **W**ii Christiernn, met gudtz nade Danmarcks, Norgis, Wendis och Gottis koning, vduald koning tiill Sueriige, hertug i Slesuiig, Holstenn, Stormernn och Ditmerskenn, greffue i Oldenborg och Delmenhorst, giøre alle wittherligt, ath wii nu aff wore synderlige gunst och nade haffue vndt och tilladit och met thette wort obne breff vndtne och tillade, at ²⁵ these breffuisere, borgemesthere, raadmenn och menige borgere vdi Wææ, wore kiere vndersatte, mwe och schulle her effther haffue, nyde, bruge och beholde wort och kronens aaleleye, som kalles Widskøfle aaleleige, liggendis vdi Gersherrid, dog met swaa skæll, at the ther aff skulle aarligenn giffue tiill oss och kronen saadan aarlige rentte och rettighedt, som ³⁰ ther pleiger aff atgaa aff ærildts thiidt. Och schulle the fordrage them met oss om leyemaalet vdi framthiiden. Thiï forbiwde wii alle, ehuo the helst ære eller wære kunde, serdelis wore fogether, embitzmenn, borgemesthere, raadmenn och alle andre thennom her emod paa for^{ne} aaleleye athindre, hindre lade, møde, platze, vmage eller i noyer maade forfang ³⁵ atgiøre vnder wort hylleste och nade. Giffuit paa wort slot Kiøpnehaffnn sancti Thome apostoli dag aar etc. mdxix vnder wort signet.

Rektor Mathias schriffuere
byfoget i Landzkron.

RØNNE

Rønne bys segl, gengivet efter segl, papir over voks, paa brev af 1618 30. juli i Indlæg til registranterne samt henlagte sager i Rigsarkivet. Seglbilledet viser sankt Johannes med bispehue, løftende højre haand til velsignelse, holdende bispestaven med venstre og skjult til livet af et skjold med indadbuede sider, hvori tre over hverandre stillede torsk og ved hvis sider initialerne S I. Renæssanceskjold, paa siderne af hvilket atter 15||84. Omskriften lyder: S' CIVITATIS ROTNA IN INSVLA BORNHOLM.

Ærkebiskop Jens (Brostrup) bestemmer, at indbyggerne i Rønne selv skal føre deres sædvanlige afgifter til Hammershus, men alt andet, som skal føres fra Rønne til Hammershus, eller som biskoppens embedsmænd køber, skal køres derhen af bønderne i de nærmeste sogne.

A: tabt. — Aa: tabt. — Aa1: Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. fol. 734 31. — Aa2: RA. Langebeks dipl., afskr. af Langebek m. paaskrift: »Ex copia«. — Aa3: Kgl. Bibl. Ny kgl. sml. fol. 398e. — Ab: Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 4° 3227b, afskr. af N. Foss. Tryk: (Thurah,) Beskriv. over Bornholm 142 (efter Aa1); Weibull, Dipl. dioeces. 10 Lund. V 126 (efter Thurah). — Reg.Dan. nr. 4925; Rep. 2. rk. nr. 6773. Text efter Aa1.

Vii Jens, meth gutz nade erchebiskop i Lund, Suerges første oc pawens legat, gjør widerligt met thette wort obne breff, at for os haffuer veret os elskelige wore vnder satte, borgemester och menige almuge wdi wor 15 kiøpsted Ratne paa wort land Borindholm, ath the i thesee nogne for ledne aar mot thet gamle gode seetwane meget beswæreth ær met ecker fran same by och til wort slott Hamershus, nar noget gotz anfallendes worder tillkiøbes aff wor embitzmen til slotz nytte och behoff, befrychtyndes ther offuer, at nogræ theris almuge skullæ snarlige fare fran them, oc same wor 20 kiøpsted skullæ legges øde os och wor Lunde domkyrke til stor skade oc for fangh. Thy haffue wii ther fore met wort hederlige Lunde capitel, som her til stede ere eller wereth, slutidt, ath same wore for^{ne} vnder satte udi Ratne skulle her effther føre oc fløtte till wort slott Hamershus paa theris egen kosth oc tæring, hues them hører och bør effther gamild seedwane 25 wt at gifue, told, byskath oc alth annet theris rætte vdleghe, och hwat ther helst anneth er, saa til komme kan till for^{ne} by och vp føre, skall tiil for^{ne}

13 gjør] gir Aa1. 15 Ratne] Rotne Aa2; Røtne Ab. — Borindholm] Boringholm Aa2 Ab. 16 mot] met Aa1—3; modt Ab. — ecker] rett. m. anden hd. fra thet Aa1; egher Aa2 Ab; rett. til egher Aa3. 18 wor] wore Ab. — embitzmen] rett. m. anden hd. fra embithmen Aa1. 19 fran] fram Aa1—3. 21 met] til met Aa1—3. — wort] wert Aa3. 22 slutidt] mgl. Aa1—3. 23 Ratne] Ratur Aa1.3; Rotne Aa2; Røtne Ab. — føre] fore Aa1. 24 seedwane] seedane Aa1; och ellers ulf. Ab. 25 wt] vthi Ab. 26 saa] san Aa1; som Aa2; hwadt Ab. — och . . føre] att opføres Ab. — och] at Aa2.

wort slott Hamershus, eller och wor embitzmen købendes worde ther tiill stede, tha skulle for^{ne} wore vnder satte i Ratne were pligtendes ther i land at føre och vore och wor kyrkes bønder och almuge i neste sogne ath aghe och aff sted føre och fløtte, efther thii som wor embitzmen aff for^{ne} Hamershus ladher them til sige, och ther skelligen ad antworde fran them, 5 som thet sig bør. Thii bede wii ether alle och huer serdelis biude wor bønder oc menige almuge, ath I vdi thesse for^{ne} poster wærer wor embitzmen paa for^{ne} Hamershus hørige oc lydige at føre oc fløtte vdi swa made, nar han ether til sigendis worder, och lader thet ingenlunde, swafremt wii 10 ey nødes ath rætte ther ofuer som ofwer them, som wor bref oc budh vlydige och offwer hørige sedher. Datum in uilla nostra Rotne anno domini 1490 quarta feria infra octauas assumptionis beatæ Mariæ uirginis nostro sub secreto præsentibus inferius appenso.

1 eller] *agl. Ab.* — wor] wore *Aa2.* 1—2 købendes . . stede] ther tillstede købendes worde *Ab.* 2 tha] thet *Ab.* 3 føre] fore *Aa1.* — vore] vere *Aa1.3.* 4 thii] *agl. Ab.* — wor] wore *Ab.* 6 wor] wore *Aa2 Ab.* 7 bønder] *derefter overstr.:* Thi bede wii ether alle och hueer *Aa1; jf. foreg.* — I] *agl. Aa1.3;* the *Ab.* — poster] *agl. Aa1—3.* — wor] wore *Ab.* 10 nødes] schall *tilf. Ab.* 11—13 Datum . . appenso] *m. anden hd. og blæk Aa1.* 11 Rotne] Røtne *Ab.* 12 assumptionis] assumptiones *Aa1.*

AAKIRKEBY

Aakirkeby bys segl, gengivet efter segl, papir over voks, paa Hyld. 118, 68 1650 3. juni i Rigsarkivet. Seglbilledet viser sankt Johannes set forfra og staaende, holdende en kalk, af hvilken en slange opkryber. Ved helgenens sider initialerne S og I. Renæssanceskjold, paa siderne af hvilket 15||84. Omskriften lyder: S CIVITATIS AKERKE IN INSVLA BORNHOLM.

Lund.

1346. 7. december.

1

Ærkebiskop Peder (Galen) giver bymændene i Aakirkeby Helsingborgs birkeret samt fastsætter, at torvedagen skal være om lørdagen.

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 m. overskr.: *Dette er bircke rett i kjøbstederne i all Schaane.*

Anm.: Jfr. Helsingborg nr. 1.

Registreret: Rep. 1. rk. nr. 2090 (opfattet som afskrift af brevet til Neksø af samme dag).

Huilcken mand der kjøber iord i Helsingborg aff anden mand (etc. =
10 Helsingborg nr. 1).

Denne bircke loug her stander fore schreffuen, vnde och sette wi Peder, med gudtz naade Lunde erkebiscop och Suerrigis høffding, vore kiere byemend i Aakirke i Borendeholmb och dermed, att deris torrig schall vere paa løffuerdagen hereffter, saa som de haffue selffue ombedet, och
15 thill vidnisbyrd da er wortt indsegl thillhengt for dette breff, der giffuet vaar i Lund effter vor herris fødsel tusinde winter trehundrede winter fyrretiuffue winter och paa det siette aar en dag nest effter sancti Nicolai daug.

Hammershus.

1413. 5. september.

2

20 *Ærkebiskop Peder (Kruse) stadfæster »forskrevne brev« (utvivlsomt Helsingborgs birkeret, som stadfæstelsen har været vedhæftet) og tillader bymændene at nyde den »lov, købstadsret og birk«, som staar skrevet deri.*

A: tabt. — Aa og Ab: RA. Langebeks dipl., afskrifter af Langebek, den første med paaskrift: »Ex orig. membr. ex Bornholmia transmissio 1742« og med oplysning:

25 »Sigillum deest«.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 5284 (i udtog).

Text efter Aa.

Wi Pether, met gudz nadhæ ærchebiscop i Lund, Sueriges første och pawens legat, stadhfæstæ thettæ forskreffnæ breff met allæ articulis,
30 och vnnæ wi woræ bymæn innen Akirkjøby boendes, at the mughæ nydæ

all the logh, k pstadh  r t oc bierk, som innen thett  for^{d } breff screffwet
 stander. Och forbiwdh  wi wor  foghod  oc  mbitzm n och all  andr 
 m n, ee hwa the h lzt  r , the for^{d } wor  bym n i Akirkib y boendes
 amod thenna wor nadh  nokor ledhes at hindr  eller th m amod thetta
 wort breff || nokor or t at g r  i nokr  mad . Til thess mere wiss  lad  5
 wi met wetscap wort secretum henges for thetta breff, som gifwet  r pa
 wort slot Hammershws vnder wors herres f dhelsse aar thus nd  fyr 
 hundr th  pa thet threttend  aar pa tiisdaghen n st for wor frw  dagh
 natiuitatis.

Aakirkeby.**1420. 11. august.****3** 10

* rkebiskop Peder Lykke stadf ster de love og statuter, som er givet by-
 m ndene i Aakirkeby af hans forg ngere.*

A: tabt. — Aa og Ab: RA. Langebeks dipl., afskrifter af Langebek, Ab med paa-
 skrift: »Ex origin. membranac. ex Bornholmia transmissio 1742« og med oplysning:
 »Sigillum abest«.

Tryk: Rep. I. rk. nr. 5860 (i udtog).

Text efter Ab.

15

Petrus Lukk , dei gratia archiepiscopus Lundensis, Swecie primas et
 apostolice sedis legatus, leges et statuta uillanorum nostrorum apud
 Aakirkia  ipsis a predecessoribus nostris concessa et confirmata, prout in 20
 eorum, quibus has literas nostras affigi fecimus, plenarie continetur, ex
 gratia nostra admittimus et tenore confirmamus, inhibentes firmiter, ne
 quis aduocatorum nostrorum seu quiscunque alius ipsos contra hanc
 gratiam et confirmationem presumat aliququaliter molestare. Da||tum in
 uilla nostra Aakirkia by anno millesimo cd^o xx^o crastino beati Laurentii 25
 martiris nostro sub secreto.

Aakirkeby.**1450. 13. juni.****4**

* rkebiskop Tuve (Nielsen) stadf ster »forskrevne brev« (utvivlsomt Helsing-
 borgs birkeret, som stadf stelsen har v ret vedh ftet) og tillader bym ndene
 at nyde den »lov, k bstadret og birk«, som staar skrevet deri.*

30

3 h lzt] rett. fra h ltz Aab. 18 Lukk ] L kk  Aa; Lykke Ac. 19 uillanorum nostro-
 rum] h c in uilla nostra Ac. 20 Aakirkia ] Aakirk  Ac. — nostris] meis Ac. 21 eorum]
 litteris tilf. Ac. — nostras] nouas Ac. 21—22 ex . . nostra] ob quod nos Ac. 22 et . .
 inhibentes] confirmamus et inhibemus Ac. 23 quiscunque] quisque Ac. 24 aliququaliter
 molestare] aliquis molestias Ac. 25 Aakirkia by] Aakirkib y Ac. 26 martiris] Martini Ac.

A: tabt. — Aa og Ab: RA. Langebeks dipl., afskrifter af Lange bek, Ab med paaskrift: »Ex originali membr. ex Bornholmia transmissio 1742« og med oplysning: »Sigillum abest«.

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 7988 (i udtog).

5 Text efter Ab.

W y Tuuo, met gudhs nathe erkebiscop i Lund, Sueriges første oc pa-
wens legatus, stadhfeste thette forscreffne breff met alle articulis,
oc vnne wi wore kere bymen innen Akirkeby boendes, at the mwe nyde all
the logh, køpstadherett oc bierk, som vdi thette for^{de} breff screuit stan-
10 der. Och forbyudhe wi wore foghedæ oc embitzmen oc alle andre men,
ehuo the heltzst ere, the for^{de} wore bymen i Akirkeby boendes vmodh
thenne wor nathe noghræledhis at || hindræ eller thøm vmodh thette
wort breff noghen vrett at gøre i noghræ made. Giuet oc screuit i Akirkeby
vnder wors herres fødelse aar thusende fyræ hundrædhe vpa thet halff-
15 thrediesinstyughende then lœrdagh nest for Uiti et Modesti dagh vnder
wort secret.

Aakirkeby.

1480. 2. juni.

5

*Ærkebiskop Jens (Brostrup) stadfæster de love og statuter, som er givet
bymændene i Aakirkeby af hans forgængere.*

20 A: tabt. — Aa og Ab: RA. Langebeks dipl., afskrifter af Langebek, den første
med paaskrift: »Ex origin. membr. ex Bornholmia transmissio 1742« og med oplysn.:
»Sigillum abest«.

Tryk: Rep. 2. rk. nr. 4631 (i udtog).

Text efter Aa.

25 N os Iohannes, dei gratia archiepiscopus Lundensis, Swecie primas et
apostolice sedis legatus, leges et statuta hec uillanorum nostrorum
apud Aakirke ipsis a predecessoribus nostris concessa et confirmata, prout
in eorum literis, quibus has literas nostras affigi fecimus, plenarie conti-
netur, ex gratia nostra speciali admittimus, approbamus et tenore presen-
30 tium confirmamus, inhibentes firmiter et discrete, ne quis aduocatorum
nostrorum seu quisquam alius ipsos contra hanc nostram gratiam et con-
firmationem presumat || aliquatenus molestare. Datum in uilla nostra
Aakirkæ anno domini mcdlxxx^o sexta feria infra octauam corporis Christ i
nostro sub secreto presentibus inferius impenso.

30 discrete] fejl for distincte eller districte.

Købstadlovgivning. IV.

16

Aakirkeby.

1499. 24. juni.

6

Ærkebiskop Birger (Gunnensen) stadfæster de privilegier, som er givet borgerne i Aakirkeby af hans forgængere, og bestemmer yderligere, at grundene i byen skal bebygges af borgere, som er i stand til at betale skatterne, fastsætter lørdagen som torvedag og giver regler for torvehandelen samt paalægger fogeden 5 paa Hammershus at være borgmestre og raad behjælpelig med at faa bestemmelserne overholdt.

A: tabt. — Aa: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648. — Aa1: Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 734 (Resens atlas) 67. — Ab og Ac: RA. Langebeks dipl., afskrifter af Langebek, Ac med paaskrift: »Ex origin. membr. ex Boringholmia transmisso 10 1742« og med oplysning: »Sigillum abest«.

Tryk: (Thurah,) Beskrivelse over Bornholm 186 med aar 1411 (efter Aa1). — Rep. 2. rk. nr. 8832.

Text efter Ac.

Wii Byrghe, met gudz nathe erchebiscop i Lund, Sweriges fførstæ oc 15 pawens legatæ, giøre vitherlicht alle, ath wore kiære vnersottæ, burghmestere och radd vdhi Aakirkæby haffwe nu wæret for oss met theris byæs bierck, preuilegher och statuter, som them haffuer wæreth giffnæ aff een wor forfadher, erchebiscop Peder, oc æræ sidhen them stadfæstæ aff trænnæ wore forfædhre her Peder Lyckæ, her Twæ och her Iens 20 Brodstrop, erchebiscoper etc. Beklaghethe them dogh storlighæ, ath the ickæ haffwe wæreth holdhen || vedh maght, mæn meghet forkrængktæ aff wore forfæthris æmbitzmæn och andre wranghwillighæ mæen, badh ther foræ, ath wii vildhæ them och stadhfæstæ oc hielpæ ath affwændhæ saadan wlydelse och wranghwillighedh etc. Tha efftherthii ath wii kwonnæ 25 mærckæ thet ath wære forfænggh gerninggh och wnytteligh mødhæ ath sættæ logh, rätt eller statuter, vthen the skickis oc tiill them skulle hollæ vedh fwldmaght, thii haffwe wii nw aff the godhe herris samtyckæ, som met oss æræ aff Lunde capittell, stadfæst och fwldbwrddh oc met thette wort obne breff stadfæstæ och fwld||bwrddhæ alle the nather, frihedher, 30 priuilegher oc statuter, som wore forfæthre them nathelighe giffwet, wntt och stadfæst haffwæ. Thessæ efftherscreffnæ pwngttæ oc articlæ tiilleggendis, ath hwilken bondhæ, som grwndh och eyædellæ haffwer vdhi forn^{de} Aakirkæby, han skall them hollæ bygkt och bosætt met godhe bwrghere, som wor rättæ retzlær maght haffwe ath vppehollæ effther 35 gammell ærildhe sedwannæ. Hwar saa ickæ skeer, tha haffwe bwrghmester och radh fwldmaght ind ath sættæ godhe bwrghere, som fwldth villæ giøre

19 Peder] *mgl. Aa1.* 20 wore] *mgl. Aa1.* 24 oc] *foran ordet overstr. och Ac.* 26 forfænggh] *forfengelig Aa Aa1.* 28 thii] *da Aa Aa1.* 35 retzlær] *retz eller Aa Aa1.*

bothe oss och tiill byess tynghæ, och the bwrghere saax och || biwghæ
 agher och ængh, som tiill saadanne eyedelæ ligghet haffwe aff ærildhæ.
 Hwar och noghen eyædell byæs iordh bort æræ soldhæ eller pantteth,
 sidhen the gamble priuilegher giffnæ wore, som begyngis: Hwilken man
 5 som kiøber iordh vdhi Helsingborgh etc., the iordher och eyædelæ skulle
 igheen kommæ vthen penninghæ, forthii thet ær emodh for^{ne} priuilegher,
 vthen saa kan fyndis, ath nogher wor forfadhers breff findis ther vppaa,
 ath the haffwe thet nathelighe tiilladhet. Item liggher och noghen iordh
 10 ødhæ innen byæs bierck och ickæ redhes foræ vdh iii samfældis aar, tha
 haffwe bwrgmester oc || raad fwldmagkt at sættæ indh paa then grwndh
 och eyædelæ them, the tækis, oc fwld retzlæ giøre villæ. Item skulle the
 och hwer løffwerdagh vdhi aaræth hollæ theris byæss marcket paa torghet,
 vthen saa ær, ath saa staar høghtiidher fallæ paa then dagh, ath gudz
 rætt æy thet kan tollæ. Swaa och huilken bondhæ noghet haffwer ath
 15 selliæ, fææ, korn, smør, laam, aastæ, ægh, høø eller annet, hollæ mit paa
 marcket, ath then menighæ man maa och kan, saa vell then fatighæ som
 then righæ, wære thess fanghendis fore syn fwldhneeth. Hwar saa ickæ sker,
 bøthe, som priuilegher in||nehollæ. Och ther met befale wii wore foghethe
 oc embitzmen, som nw ære eller her effther kommæ tiill wort slot Hamers-
 20 hwss, the forn^{de} bwrgemestere oc radh i forn^{de} artiælæ oc vdhi theris
 byerckis friihedh at giøre them tilbørlighæ hielp, styrck och trøst, ath the
 bliffwæ aldellis vidh theris magkt. Fforbywdendis allæ, ehwo the helst ære
 eller wordhæ kwnnæ, them her ower at hindræ eller hindre lathe, platzæ
 eller i nogre mathe emodh theris priuilegher oc thette wort breff at giøre
 25 wner wort hyllest. Datum in Aakirkæby anno domini mcdxc^o nono in
 die natalis beati Iohannis baptiste nostro sub signeto presentibus inferius
 appenso.

Lund.

1502. 8. april.

7

*Ærkebiskop Birger (Gunnensen) giver borgerne i Aakirkeby afslag i smør-
 30 afgiften i 7 aar, eftergiver dem hele afgiften for det foregaaende aar og ind-
 rømmer dem andre begunstigelser i anledning af den skade, de har lidt ved*

I saax] *rett. til* som Aa1. 4 begyngis] begyndis Aa Aa1. — Hwilken] Huercken Aa1.
 7 forfadhers] forfædris Aa Aa1. 9 vdh] vdi Aa Aa1. 10 then grwndh] de grunde Aa
 Aa1. 11 tækis] tække Aa Aa1. 13 høghtiidher] høytid Aa Aa1. 15 aastæ] oste Aa
 Aa1. — høø] kør *rett. til* hør Aa1. 17 fanghendis] fangeligt Aa; laugligt Aa1. — syn
 fwldhneeth] sit fylleste Aa Aa1. 18 met] *agl.* Aa1. 21 byerckis] byes rett och Aa Aa1. —
 them] den Aa Aa1. 25 mcdxc^o nono] mcdxi Aa1. — in (2)] *agl.* Aa Aa1. 26 beati] st.
 Aa Aa1. 26—27 nostro . . appenso] *agl.* Aa1. 26—27 inferius appenso] *agl.* Aa.

*»rov og ildebrande; tilstaar dem, at der udover de sædvanlige høstdage og købstad-
æcter ikke maa paalægges dem nye byrder samt tillader dem at sælge korn i Ble-
king for at købe tømmer til bygningsbrug og fastsætter endvidere straf for for-
sømmelse med vedligeholdelse af gærderne.*

*A: tabt. — Aa: Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. fol. 734 (Resens atlas) 70. — Ab: RA. 5
Langebeks dipl.*

*Anm.: Aa, som er udateret og af Rep. henføres til det flg. brev (nr. 8), slutter
sig bortset fra dateringen nær til Ab og hører derfor utvivlsomt til her.*

*Tryk: (Thurah.) Beskrivelse over Bornholm 187, udat. (efter Aa); Hübertz,
Aktstykker til Bornholms Historie 42 (efter Ab); L. Weibull, Dipl. dioec. Lund. VI 10
63 (efter Ab). — Reg. Dan. nr. *8528 og *8826; Rep. 2. rk. nr. 9582.*

Text efter Ab.

Wii Byrghe, medt gudtz nadhe ærkebischop i Lund, Suerriges fyrste
och pawens legat, giøre witterlight alle, att wii for then store schade
och forderff, som wore thiennerer vdhi Aakirkebye paa Boringholm nu 15
fanghet haffuer aff roff och ildebrandh, haffue wii giffwit thennom till
the too tøndher smør aff the trei, som the aarlighe aars ere os plictighe aff
theres bye till schatt, vdhi thesse neste siuff aar tillkommendes, paa thet
the schulle bygge och bierghe sigh. Sammeledhis haffuer wii fordraghet
thennom the trei tøndher smør, wii vdhi fior schulle haftt, och vndhe och 20
giffue wii alle thennem, ther wille bygghe vdhi samme Aakirkebye, huer
thennom thie lest raffter eller wender att hielpe sigh medt, och wor embitz-
mand paa Hammerhehuus schall forewiisze thennom, huor och naar the
schulle hugghe, och vndher wii och, att samme Aakirkebyes innbyghere
schulle nydhe theris gamle sedwanne medt høstdaghe och kiøbstedhe 25
æcter och iche taghe wedh nogen nye tynghe eller paalegg till wor gaardh
ther vdhi byen, enthen medh møgh æcter eller vdhi andre vsedhwannlige
paalegghe, effter thenne dagh. Item vndhe wii thennom ochsaa, att the
maa selghe och føre korn till Bleginge att kiøbe tømmer for att bygghe
medt, mens iche i andre maadhe. Och haffue wi befahlit och macht giffuit 30
os elschelighe Olle Degn, wor borghermester ther sammestedts, att pannte
thennem, som iche will gierdhe theris gierdher, ihuem the ere, och thennem
som iche wille holdde færdighe theris gierdher effter gammelt sedwanne,
vdi trei schillinghe eller en øre, som brøsten er till. Thette biudhe wii
strenghelighen att schulle holdes vbrødhelighen. Thi forbiudhe wii alle, 35
serdehlis worre fogheder och embitzmen, noghen hyndher eller platz att
giøre forneffnte worre kierre vndhersatter paa forn^{te} priuillegiers fordeele
vdhi noghen maadhe. Actum Lund sexta feria post dominicam Quasimo-
dogeniti anno 1502.

13 Byrghe] Børge Aa. 26 og 27 æcter] æcker Aa. 33 wille] mgl. Aa. — offter] eller Aa.
34 øre] er Aa. 38—39 Actum . . 1502] Datum Lund anno Aa.

Lund.

1511. 2. april.

8

Ærkebiskop Birger (Gunnerson) giver borgerne i Aakirkeby afslag i smør-afgiften i 7 aar, eftergiver dem hele afgiften for det foregaaende aar og indrømmer dem andre begunstigelser i anledning af den skade, de har lidt ved »rov og ildebrand«; tilstaar dem, at der udover de sædvanlige høstdage og købstadægter ikke maa paalægges dem nye byrder samt tillader dem at sælge korn i Bleking for at købe tommer til bygningsbrug og fastsætter endvidere straf for forsømmelse med vedligeholdelse af gærderne.

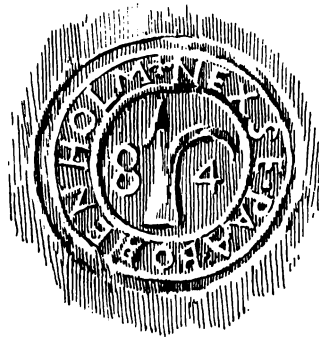
A: tabt. — Aa og Ab: RA. Langebeks dipl., afskrifter af Langebek, den første 10 m. paaskrift: »Ex origin. chartac. ex Boringholmia transmissio 1742«.

Tryk: Hübertz, Aktstykker til Bornholms Hist. 46 (efter Langebeks dipl.). — Reg.Dan. nr. *9644; Rep. 2. rk. nr. 11769.

Text efter Aa.

15 **W**ii Byrghē, met gudz nathe ærchibiscob i Lund, Sueriges første oc pawenss legath, gøre viderligt alle, at wii fore then store skade oc forderff, som wore tiænere vdi Aakirkeby paa Bwrendholm nw fanget haffwe aff roff oc eldebrand, hafwe wii giffwet them till thee two thønner smør aff the three, som the aarlige aarss ære oss pligtige aff theris by till skath, vdi thesse næsthe siw aar tilkomendis, paa thet at the skwle bygge 20 oc biærge siigh. Sammeledis hafwe wii fordraget them the thre t^r smør, wii vdi fiord || skwlle hafft, effther at w-venner finge them borth. Och wnnæ oc giffwe wii alle them, ther velæ bygge vdi samme Aakirkeby, hwer there thii læss raffthe eller wender at hielpe siig met, oc wor æmbitzman paa Hamershwss skal forwise them, hwor oc nar the skwle hwgge. 25 Oc wnnæ wii oc, at samme Aakirkebys indbyggere skwle nydhe then gamlæ sidwenyæ met høstdagis oc købstade æcker oc ickæ taage viid nogen ny tyngē eller paalægge till wor gard ther i byen æntige met mөгæcker æller vdi andree wsidwenlig paalægge effther thennæ dag. Item wnnæ wii them oc saa, at the maa seglæ oc føre kornn til Bleging at kiøbe timber 30 fore at bygge met, mæen ickæ i andre madhe. Oc hafwe wii befalet oc magt giffwet oss elskelige Oluff Diægn, wor borgemester ther samme stædtz, at panthe them, som ickæ velæ gøre theris gerdhe, e hwor the ære, oc them, som ickæ holle færdighe theris gerdhe effther gammel sidwenyæ, vdi thre skelingē eller en β, som brøsthen ær till. Thette biwde wii strænge- 35 lige at skwle holles wbrødelige. Thii forbiwde wii alle, særdeles wore faagethe oc æmbitzmen, nogeth hinder eller pladtz at gøre for^{ne} wore kiære vndersathæ paa for^{ne} priuileger oc fordelæ || vdi noget madhe. Datum Lundis anno domini md vndecimo feria quarta ante dominicam passionis eiusdem nostro sub sigillo a tergo impresso.

20 thre] foran ordet overstr. tre Aa. 26 høstdagis] høstdagis Aa. 28 dag] rett. fra dagh Aa.

NEKSØ

Neksø bys segl, gengivet efter segl, papir over voks, paa Hyld. 118, 67 1650 4. juni i Rigsarkivet. Seglbilledet viser et opad- og venstrevendt baadshagejern, ved hvis sider 8||4 (o: 1584). Omskriften lyder: NEXSE PAA BORENHOLM.

Helsingborgs birkeret overført fra Aakirkeby til Neksø. Torvedagen er ændret fra lørdag til torsdag.

A: Kgl. Bibl. Ny kgl. sml. fol. 495 h. Perg., hullet og plettet, c. 38,5 × 67 (midten af 15. aarh.). Forneden paa brevet en lidt yngre tilføjelse (se nr. 2). — *Aa1*: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 m. oplysn. at brevet er »saa gammelt, att mand ded ey kand wdcopiere, thi en partt steder ehr bogstaffuern wdgaæne, hvorfor kun slutn. er gengivet. Der er formodentlig tale om A.

Ann.: Jfr. Helsingborg nr. 1.

10 *Tryk*: (Thurah.) Beskrivelse over Bornholm 165. — Reg. Dan. nr. 2288; Rep. 1. rk. nr. 2090.

Hwilken man ther køber iord i Helsingborg aff *annær* man [etc. = Helsingborg nr. 1].

15 *Thenne bereke logh, her stander screffuen, vnde och stæthiæ vii Pæder, meth gudz nathe Lunde erchebiscopp och Swerigis hœffding, vore kære bymen i Nexe vdi Borendholm och ther meth, ath theris torg scall være vppo torsdagen her effther, som the selffue haffue ombedet, och till vitnesbird tha er vort indsegle tillhengt for thette breff, ther giffuet vor i Lund effther vor herris fødelsse thwsende vinther thry hwndreth vinther fyre-*
20 *thiuge vinther och pao thet siettæ aar en dagh nest effther sancti Nicolai dagh.*

[O. 1500.]

2

Tilføjelse til Helsingborgs birkeret vedrørende fremmede købmænds forhold i Neksø.

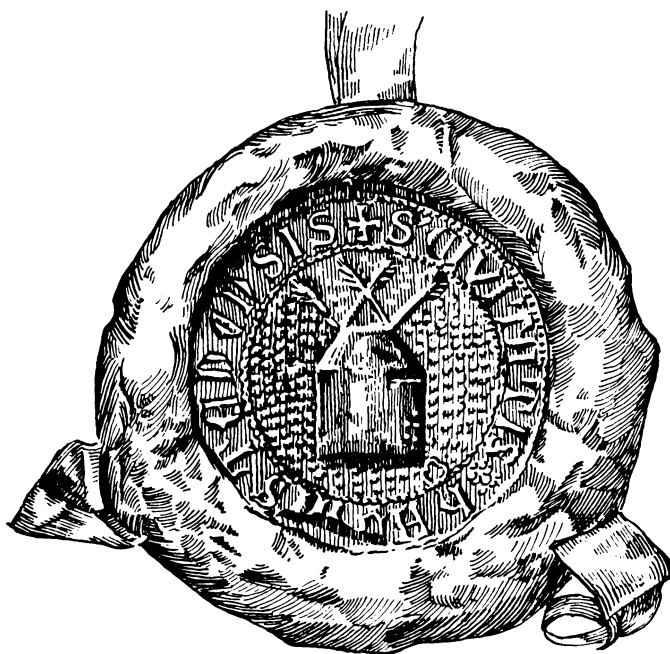
25 A: Kgl. Bibl. Ny kgl. sml. fol. 495 h. Afskrift af skaanske birkeret fra midten af 15. aarh., tilføjelse m. hd. fra o. 1500. (Jfr. nr. 1).

Tryk: (Thurah.) Beskrivelse over Bornholm 170.

Item mao ingen køpman, som icke borger her vdi Nexe, selge øll vdi kandel-tall, huerken innen huss eller vthen.

30 Item ma ingen køpman fremeth sellie met skeppe eller alen.

Item mao ingen være poo sine egen kaost lenger, ænd høst market er; hwo lenger holler sin eghen ild arne, gøre fulde retzell *meth* borgerne vnder for^{ne} Nexes priuilegers faltzmaoll, som the indeholde.

HALMSTAD

Halmstad bys segl, gengivet efter segl af grønt voks i ufarvet voksskaal, under brev af 1536 30. oktober i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en venstrevendt tøndehjelm, prydet med fire aks, opstaaende, to og to skraat mod højre og skraat mod venstre, de to midterste krydsende hinanden. Kugler i feltet. Omskriften lyder: S' CIVITATIS HALMSTADENSIS.

Hertug Christoffer af Halland og Samsø tager bymændene i Halmstad under sin beskyttelse og giver dem de samme privilegier, som torvebyerne i kongeriget Danmark har faaet af hans broder.

- ⁵ A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 1, hullet og plettet, 18,5×8,5 (plica 2). To snorehuller i midten og to til venstre. — Aa: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.lv. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.lr. Genpart af Aa. — Ac: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 3 (1664). — Ac1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas ¹⁰privil. 847 (c. 1670). — Ac2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.lv.

Atlas nr. 438.

- Tryk: Bring (Crimbeck), *Dissertatio historica de Hallandia* 19; Richardson, *Hallandia* I 124 (efter Ac); *Dipl. Suecanum* II 504 (efter foreg.); P. von Möller, ¹⁵Fornhandl. rör. Halland 34 (efter afskr. af B. E. Hildebrand); Herlitz, *Privil. f. Sveriges städer* I 274; *Dipl.Dan. og DRB.* 2. rk. VI nr. 71. — *Reg.Dan.* nr. 1672*; *Rep.* 1. rk. nr. 854.

Omnibus presens scriptum cernentibus Cristoforus, dei gracia dux Hallandie et Samsø, salutem in domino sempiternam. Notum facimus ²⁰uniuersis, quod nos exhibitores presencium, dilectos nobis uillanos in Halmstathæ, sub nostra protectione recipimus specialiter defensandos, uolentes eis gratiam f[ac]ere specialem, sibi omnia eadem iura, que singule uille forenses regni Dacie, de dilecto fratre nostro et domino rege Dacie habere dinoscuntur, cupimus et concedimus per presentes, donec aliud cum eisdem ²⁵duximus faciendum. Unde per gratiam nostram districcius inhihemus, ne quis aduocatorum nostrorum seu q[ui]squam aliud, cuiuscumque sit condicionis siue status, ipsis in premissis contra tenorem presencium iniurias aliquas aude[at] irr[oga]re, prout indignacionem nostram et ulcionem duxerit euitandam. Datum Falkænbergh anno domini m^o ccc^o ³⁰septimo in die beate Petronille uirginis, in presencia nostra et dapiferi nostri.

23 domino] læsningen tvivlsom A.

Nykøbing F.**1322. 29. oktober.****2**

Kong Christoffer 2. giver bymændene i den nye by Brokthorp (Halmstad) frihed for alle kongelige afgifter og byrder undtagen bøder i 4 aar.

A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 2 21 × 9,5 (plica 2,3). Fragment af kongens segl i ufarvet voks i perg.rem. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 4 (1664). 5 — Aa1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 848 (c. 1670). — Aa2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.l.v.

Atlas nr. 690.

Tryk: Richardson, Hallandia I 124 (efter Aa); Dipl. Succanum III 565 (efter 10 afskr. af Broocman); P. von Möller, Fornhandl. rör. Halland 45; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 276; Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. VIII nr. 453. — Reg.Dan. nr. 1920*; Rep. 1. rk. nr. 1367.

Cristoforus, dei gracia Danorum Sclauorumque rex, omnibus presens 15
scriptum cernentibus salutem in domino sempiternam. Nouerint
uniuersi, quod nos dilectis nobis uniuersis uillanis nostris nouam uillam
nostram Brookthorp dictam inhabitantibus, gratiam facere uolumus spe-
cialem, ipsos ab omnibus solucionibus et oneribus regiis de dicta uilla
faciendis, exceptis causis et excessibus, si in aliquo contra leges terre
excesserint uel deliquerint, per quatuor annos continuos proximo subse- 20
quentes, supportantes et penitus absoluentes. In cuius rei testimonium
sigillum nostrum presentibus est appensum. Datum Nykøpingh Falstrie
anno domini millesimo trecentesimo uicesimo secundo in crastino beatorum
Symonis et Iude apostolorum in precencia nostra.

Nykøbing F.**1322. 29. oktober.****3 25**

Kong Christoffer 2. tager borgerne i Brokthorp (Halmstad) under sin beskyttelse og giver dem frihed for told paa Skanørmarkedet og i Malmø og alle andre privilegier, som borgerne i Lund og Helsingborg har faaet af kongen, samt andre privilegier.

A: tabt. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Pap. nr. 1, dansk oversættelse fra 15. aarh. 30

Tryk: Rep. 1. rk. nr. 1368 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 277; Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. VIII nr. 454.

Kristoffer, meth gudz nadh Danmarks ok Wendhis konungh, alle men,
som thetta breff see, ewinnelica hilso meth warom herra. Gørom wy
alle men witherlieth, at wy affh wara sønderlich gønsth ok nadhe taga 35
wara elskeliga borgara vdy war by Brokthorp boendis vnder war konung-

36 vdy] derefter overstr. by; jf. næstflgd. ord Aa.

lega wern oc beskermelse serdelis ath forswara oc beskerma giffuandis them alle fryheeth ok nadher for tool vdy Skanar marketh ok Malmøghe ok alla andra fryheeth ok nader, som wara elskeliga borgara Lundemen ok Helsinborgz men aff oss klarlegha beskreueth haffua. Item wele wy, ath
 5 wor k pstadha wey skal allom til oc fraa wara fry ok fr lss. Item wele wy, ath wor landabro skal bygghias hoss for^{ne} wor by aff them, som henne aff alldhir pl gher ath bygghia. Item giffue wy oc vnne wara borgare fry f mark aff wara forweruelse paa bodha sidhir vtan aan, them fry oc fr lss ath skikka effter theris nytto. Item wele wy oc beg ra, ath wore thet saa,
 10 at wore borgara worda skybbroddha  ller togho skadha paa theris gotz vdy s n, tha skule the fry oc fr lss for alla wara foghota ok embism n theris gotz redda si lffue oc nywta omkringh theris haffn oc vdy haffuith hoss theris skip reedh, som liggheer hoss Kn pilstorph. For thy forbiwdhe wy hordeliga alle oc serdelis wara foghota for^{de} wara borgara i nogra
 15 matho moth these wara gunsth oc nadhir, som wy wnt oc giffuit haffu , ath hindra, bedr wa  ller i nogra matho vforettha vndhir wara konunglega heffndh oc wredhe. Datum Nyk pingh i Falstir anno domini mc^o c^o xxii i(n) crastino beatorum apostolorum Symonis et Iude nostro sub sigillo.

[Tidligst 1322.]

4

20 *Halmstads birkeret.*

A: tabt. — Aa: middelalderligt hs., tabt. — Aa1: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 24 (1664) m. overskr.: *Hernest effter staar vdi samme in quarto sammenbundne bog paa pergamentz blade med munchestiill schreffuen* (se nr. 6) *indfort en copia aff en bircheret, hosz huilchen mand ey finder noget aarstall paa, huad aar den er vdgangen,*
 25 *eller aff huad konning eller herre den er wdgifuen, men alleneste med denne titel och offuerschrift saaledes:* (se ndf.).

Datering: Borgerne i Halmstad (Broktoorp) fik 1322 af Christoffer 2. de samme friheder og naader, som Lundem nd og Helsingborgsm nd  af os klarlige beskrevet havev. Der sigtes hermed formentlig til Skaanske birkeret, som byen maa antages
 30 kort efter at have faaet et eksemplar af. Det bekr ftes ved, at den bevarede tekst i Halmstads privilegiebog er en lundtekst af gammelt pr g, som mangler de sidste tre kapitler, der formodentlig f rst er tilkommet 1326; se Lund nr. 1.

Dette er den r t, der mand kaller wore birche r t, der i Lund er och
 24 andre ki bst der i Danmark, huilchen birche ret lyder nu, saaledes
 35 som effterf lger.

1.

Huilchen mand der ki ber iord aff annen mand, da schall iord sch des hiemme ved d r med goede mands widne, da schall den sk tning stande.

17 Datum] derefter overstr. v. Aa. 18 i(n)] i Aa.

2.

Fester mand iord aff bonde at kiøbe, och vil ey hand holde kiøb sit, bøde 6 øre for festning eller dyllie med sex mend. ||

3.

Fester mand iord af bonde och dricher paa liikiøb och vill ey holde siden 5 kiøb, da schall hand bøde 3 mark, der ey vil kiøb holde.

4.

Boor bonde ved bonde och flytter vppå hannem, da schal hand bøde 3 mark eller dyllie med tylter eed.

5.

10

Skill mand om gaard eller om husz, were hin ved weriæ, der vppaa haffuer sat, med tholff adelbønder. Thager mand aff gaard vden eller inden, bøde 3 mark eller werge sig med tylter eed.

6.

Bryder man husz eller træ aff bonde iord, bøde 3 mark eller skære med 15 tholff bønder.

7.

Ingen mand maa giffue byens iord bort. Wytes mand, at hand haffuer giffuet eller saalt byens iord bort, dyll hand, at hand haffuer ey saalt och ey giffuet, dyllie med 3 tylter eed. 20

8.

Huilchen mand der bryder byes fred vden byen, saa langt som byes mark ganger, worder hand tagen der ved, bøde 40 mark till byen, døll hand, werge sig med tre tylter. Saa er det och i byen. Bryder mand nogen steds i gaard eller paa gade, ihuor som det er i byen, da bøde 40 mark 25 eller werge sig med tre tylter, om hand worder ey greben ved færsche gierninger.

9.

Om byeman tager nogen w-dædisk mand, da schall hand til things føres eller till mod paa ræt motz dagh och dømmes offuer hannem effter hans 30 gierninger, da schal den dom stande, och der maa ey effterkiæres. ||

10.

26

Thager bonde sin thiuff, da maa ey med minde binde end med ørtug
m(un) och selff haffue wold till at holde thiuff sin til ret thingdag, om
hand vill, eller føre til gielkere, da <a> gielke(re) thiuff at holde for paasche
5 penninge och for iule penninge.

11.

Thager bonde thiuff hiemme ad sin, slepper hannem thiuff, och kommer
ey med hannem til things, bøde konningen 40 mark och byen 40 mark.

12.

10 Siger bonden, at thiuff slap ey bort med hans wiit och hans willie, da
schall hand werge sig med tre tylter eller bøde 40 mark.

13.

Den mand, der thiuff tager, hand skal lade tiuff til things lede och haffue
thueggie manne widtne der till, at hand er fuld thiuff hans och all <at>
15 de koster, hand haffuer paa sin bag, da schall hand stande thingmanne
dom, huilken dom de wille hannem giffue.

14.

Gaar thiuff aff thing w-dømder, da skall all byen giffue 9 mark kon-
ningen.

15.

20 Worder thiuff hudstrøgen, herbergeres hand siden aff nogen mand, da
bøde hand 3 mark eller dølle med tylter eed. Huo thiuff herberger, bøde
3 mark eller døllie med tylter eed.

16.

25 Om bonde wither anner bonde och siger saa: Du est min thiuff ath saa
mange koster, som hand haffuer tabet, da schall hand werje sig med tre
thylter eller bøde 9 mark bonden och løsze wither konningen, som hand
giidher. ||

17.

27

30 Worder bonde thiuff, forgjøre hoffuedlod sin och ey meere.

3 m(un)] maa Aa1; *jf. lundteksten.* 4 <a>] paa Aa1; *jf. lundteksten.* — gielke(re)]
gielke Aa1; *jf. lundteksten.* 14 <at>] Da Aa1; *jf. lundteksten.*

18.

Hittes thiuffnet i hustru-wold, werge sig med tre tylter, at det var ey hendes wid och ey hennes willie och ey hennes raad. Worder hun fuull ad eden, bøde fulde bøder saa som mand.

19.

5

Sidder bonde paa thing och kaller anner bonde thiuff, bøde 3 mark. Døll hand, at hand kallede ey thiuff, da schall alle fire thing bencke skære hannem for den sag, at hand kallede ey thiuff. Saa er och om thræll och om agnebagh.

20.

10

Kalder bonde andrum træll eller thiuff eller agnebagh wden thing, bøde 3 mark eller dølle med tylter eed.

21.

Wither bonde andrum och siger saa: Du est min witterlige thiuff, du haffuer mine koster hiemme åth din. Døll hand, dølle med thylter eed, 15 falder hand bøde 3 march.

22.

Disze er ræt om kiøb. Ingen mand maa kiøbe hest och ey stoed och ey oxen och ey skapet klæde och fætlæth svert och ey skæpt øxe vthen omkiøb. Om nogen kiøber widneløst, miste kiøb sit och en wirting till. 20

Worder nogen wiither, at hand kiøpte widneløst, werge sig med thylter eed eller bøde 3 mark.

All anden kiøb, der kiøbes om dags liusz åth rette thorg kiøb, da werge med tveggie manne widtne och tylter eed. Wiither mand anden om forkiøb, 28 bøde 2 øre eller werge sig medh || treggie mands eed, saa och om mand 25 fester kiøb och will ey holde.

23.

Dette er ræt lagh om quinfengie. Huilchen mand, der will fæste sig konne eller mø, da schall hand med faste widne och andre goede menner och quinner, saa schal hand guldfæste sig hustru til halff boo afflet och 30 w-afflet.

Om mand eller konne haffuer barn, tagen de sammen komme, da schal giffes til halff hoffued lod med suenbarn. Guld, der festes med, døer hand, da schal hun guld haffue, døer hun, da schal bondens rette arffuinge wdfeste guld. 35

20 till] Worder nogen wiither, at hand kiøpte widneløst, miste kiøb sit och en wirting till tilf. Aa1; jf. foreg. og flg. 29 med faste] forvansket i Aa1; jf. lundteksten: hende fæste meth præst.

24.

Døer fader eller moder, och er barn effter, da tage de arff, søn to lodder, dotter treding. Gield gange aff boo w-schiffte och saa siælegifft.

25.

5 Døer fader eller moder, och er ey barn till, gange siælegifft aff hins døde lod och gield aff begges deresz lod.

26.

Døer fader eller moder, och er børn effter, thage børn fæderne och møderne saa i iord som i annet boelfæ.

10

27.

Om fader er døder, och er moder effter, da skal huszfrue were i sine gange klæder, da schifftesz ey de beste och ey de werste; er guld till, da schall hun haffue øres guld, er mindre, tage mindre, end mere maa hun ey tage. Om waaben ere till, dem tage barn hans.

15

28.

Mand maa ey giffue en arffuing mere end anner med ret lagh, giffuer fader mere en end || andrum, da schal tilføres effter faders død och ieffne 23 ræt til skiffes eller haffue huer, som fanget haffuer.

29.

20 Mand eller konne maa ey giffue meer end halff hoffuedlod fra arffuinge sine.

30.

Døer fader och moder, er broder til, da skal hand were barne wergende nest, er ey broder till, da schal faderbroder vere nest wergende, er ey fader- 25 broder till, da schal moder broder vere nest, er huerken till, da schall neste frender vere wergende.

31.

Døer mand eller konne, och er ey barn til eller barnebarn eller barne- barnebarn, da schal neste nydhe tage arff, och det heder gangarff. Mand 30 tager saa meget som konne och konne som mand.

32.

Ingen mand maa steffne anden vden Halmstad, vden søge der paa byeting, huerken paa konnings thing och ey paa landsting. Næffn schal ey i Halmstad gange, forre næffn schal gange trende tylter.

33.

Huilchen mand der worder steffnder til things och kommer ey, gielde 2 øre en tiid och anden tiid to øre, kommer hand ey tredie tiid, da bøde 3 mark eller dyllie med tylter eed. Item vorder hand meer steffnder och kommer ey, bøde sex mark. Worder hand meer steffnder och søger ey, ⁵ bøde bonden 9 mark och konningen tre mark, siden schal søges freed hans som anner w-dædisch mand, om hand vill ey til rette stande. ||

30

34.

Embedsmand maa ey søge bonde paa thinge om høst-hellig och ey om iullehellig och ey om fastehellig och ey paaschehellig och ey letingshellig ¹⁰ och ey, emeden konnings giæld tages.

35.

Embedsmand maa ey søge for haandløs waade, ey for heste hoff och ey for hæste thand, ey for nødtzhorn, ey for suinetand, och saa om nogen schær sig aff anners kniff eller suerd eller aff annet telligt haandeløsz ¹⁵ waade, maa ey embedszmand efftersøge.

36.

Bider hest mand eller slaar med fod, eller nød stanger med horn, da schall bonde bøde 2 øre for slig waade, døer mand aff slig waade, da schall bonden, det fæ aatte, bøde 3 mark for den døde, och meere bør ey bonde ²⁰ at bøde for sit fæ.

37.

Faar mand saar aff andrum, da skal bødes tvo mark for huert saar, alt til fem ere, och siden schal ey mere bøte saar. Mand schall sær see och siune, om mand vorder lyther, da schal mand bøde lythe, saasom goede ²⁵ mend tyche ret vere.

38.

Worder saar saa hugget, at been tages aff, da skal bødes for huert been, i mullig klinger, øre penning, alt til fire ere bød, och flere been schal mand ey bøde åther, dog schal siden worde lyde, da schal efter lyde bødes, saa ³⁰ som lyde er till.

39.

Worder mand dræben aff andrum, da skal bødes åther med trætiwgh mark penninge och øffuerbøther med trætiwgh mark och två mark, med

24—25 Mand . . siune] sætningen hører egentlig til det foreg; jf. lundteksten: num skal sar se oc synes, hvorefter der beg. nyt kap.

<thy at> mand worder w-kærder aff dage || tagen, eller om hand vill ey ³¹
 bøde øffuerbøther, da schal hand low giffue for øffuerbøther med trenne
 tylter.

40.

⁵ Worder nogen wither for mandrâp och drâp ey, da schal hand werge
 sig med trenne tylter.

41.

Ligger mand paa morde, och ganger ingen ved, der den mand drâp,
 da schall effter gange band, siden maa withes banne sagh, huem som
¹⁰ <man> vill.

42.

Naar mand skal bøde anner âther, da skal bødes thre sale, første sall
 schall neste <nithie> tage.

43.

¹⁵ Om haand vorder huggen aff mand, da skal bødes for haand halff mands
 booth, for thume halff hannds bodt, for baade hender fuld mands booth.
 Saa er och om fødder den samme ræt. Saa er och om næsze fuld mands
 bøder. Saa er och om mands anbut i brogen den samme ræt.

44.

²⁰ Ganger nogen mand i anner mands gaard med w-fyrm med sex folche
 wapn och gjør bonden tellig w-ret i sin egen gaard, det heder herwerche,
 der fore schal hand bøde fyrretiuffue mark, døll hand tellige gierninger,
 werge sig med trende tylter.

45.

²⁵ Far bonde i anners gaard och byder hannem der w-førm, det heder
 gaardgang, der fore schal hand bøde 3 mark eller døllie med tylter eed.

46.

Thager bonde aff andrum klæde eller suerd eller anden thing, huad som
 det er, bøde 3 mark for ran eller werge sig med tylter eed. ||

47.

³⁰ Thager bonde anners dotter eller frendkonne och worder der greben
 ved, da haffuer bonden wold til at sette hannem i fiætter och holde hannem
 till rette och lade komme til goede mend och sige dennem aff tellige gier-
 ninger, som der er giort, will hand da feste den konne sig til huszfru, da

32

1 <thy at>] den Aa1; jf. lundteksten. 10 <man>] mgl. Aa1; jf. lundteksten. 13 nithie]
 mgl., plads aaben Aa1; jf. lundteksten. 18 och (2)] gentaget ved linieskifte Aa1.

maa hand haffue freed och goed naade. End vill hand ey feste och ingen hæder giøre, da haffuer bonden wold till at giøre lyther åth hans lemmer.

Worder hand ey greben wedher och ganger da wed, da schall hand bøde fire mark hende till booth. Døll hand, werge sig med tylter eed.

48.

5

Om mand ganger i anner mands gaard och wether hannem w-rætte i sit eget husz, worder hoszbonde hans offuermand och giør nogen gierning vppaa den mand, och er der goede manne widtne till, at saa var giort, haffue det forre sit eget, huad som han faar i de gange. Worder hand huggen der, bøde ey penning forre. Worder hand och dræben, bøde ey en penning 10 forre huerken konning och ey andrum manne. Om nogen effter kiærer, der till schal offuer hannem rette dom gange, och hans krop vden kirche-gaard at legges, och effter saa giort, at <han> vorder saa w-gilder lagder, da hører for hannem ingen mand at faste.

49.

15

Om mand worder i horeseng tagen och worder der dræben och aff dage tagen, da schall dynne och blec til things føres och haffue rette domme till offuer slig gierning, at hand haffuer forgiort sit eget liiff for sine gier- 23 ninger, || och saa schal hand wden kirche gaard legges, och for slig mand hører huerchen at bøde och ey at faste. Er det saa, at manden slipper 20 vnden, der slig gierning haffuer giort: wiites hannem siden, da schall hand werge sig med trende tylter eller bøde bonden fyrretyv mark.

50.

Gaar bonde i anner mands gaard, der som thawerns-husz er, der giørs ey gaardgang, om hand giør der nogen w-førm, wden da maa bonden withe 25 hannem, huad som hand vill, en gaardgang maa det ey heede.

51.

Gaar bondes fæ i anners gaard och worder der dræbet, for den skade, det der giør, da schall bonden kalle sine granner till och lade dennem see den skade, som det haffuer giort der. Da schulle de wyrdhe skaden, 30 huor møgen hand er, och lade wyrdhe fæet, huor got det er, och lade sige bonden till, det fæ aatte. Will hand siden tage sit fæ hiem til sig och iæffne

13 <han>] *mgf. Aa1; jf. lundteksten.* 21 gierning] *rett. fra gerninger Aa1.*

skaden begge vegne, saa at iæffnt er, da er det well giort. Will hand ey saa, da haffue hin bonde fæet, der dræbte, och legge frem saa mange penninge, som fæet var wurderet forre, och der till logh paa, at det var ey bedre, och siden kalle paa hannem for sin skadefang.

5 Halmstad.

1327. 28. marts.

5

Hertug Knud (Porse) af Halland og Samsø tager borgerne (bymændene) i den nye by Halmstad under sin beskyttelse og giver dem samme privilegier, som borgerne i Lund og Helsingborg har faaet af kong Valdemar, samt en række andre privilegier.

- 10 A: tabt. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Pap. nr. 1, dansk oversættelse fra 15.aarh. — AaI: Stockh. kgl. Bibl. Broocmans samlingar 4°. — Ab: Halmstad stadsarkiv. Pap. nr. 2, dansk oversættelse fra slutn. af 15. aarh. Paa bagsiden m. omtr. samtidig hd.: *Om fædriffth*. Foroven paa forsiden: *Exhib. vid Tönnersjö härads urtima tingsrätt then 22. juli 1808*. — AbI: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 4 (1664). — AbIa: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 909 (c. 1670). — AbIb: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.2r.

- 15 Tryk: Richardson, Hallandia I 125 (efter AbI); Dipl. Suecanum IV 35 (efter AbI; i note beg. af privil. efter AaI); P. von Möller, Fornhandl. rör. Halland 53 (efter Ab); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 279 (efter Aa); Dipl.Dan. og DRB. 2. rk. IX nr. 390 (efter Aa og AbI). — Reg.Dan. nr. 2035 = *1443; Rep. 1. rk. nr. 1474.

Text (a) efter Aa, text (b) efter Ab.

(a)

Alle men, som thetta breff see, Kanutus, meth gudz nadhe hertogh i Hallandh ok Samshø, ewinneliga hilso meth wor herra. Gøre wy alle men vitherlieth, at wy aff wor serlestis nadhe ok vnnysth taga alle wara elskelica borgara i wor kōpstadh Halmstad vndher war fredh oc wern, serdelis for alle ath beskerma, giffwandis them alle then fryheedh oc nadher, som Lunde men oc Helsinborgz men fryth haffua aff wor elskeliga herre konungh Waldemar. Item wele wii, at alle wægha skula wara fry tiil ok fraa for alla, som warith haffua til wega aff gamal aldir. Ok wele wy, ath bron skal bygghias hoss fornenda war by aff them, som henne tiil foren plæghia ath bygghia. Ok alla andra brogha vdy byn skwla borgare wppehalle fordygha theris eghit. Item wele wy ok vnna wara borgare fry fæmark thil theris fænath, som the hafft haffua aff gamal aldir paa thenne sydo aan fryth at brwgha effter theris nyttho. Item vnne wy wore borgara ok all andra, som søghia war by meth kopenskath, om the wardha skipbrødha æller tagha skadha pa theris gotz, at the alt theris gotz ok kopenskat, som the hiælpa ok redda kunne siælfue, thet beholle

ok nytha skule quith ok frith for alla wara foghota ok embismen. Item giffue wy wara borgara, om noghen them gelskillogher ær ok in kommer vdy for^{da} war by, fry besetningh om theris geel, om man kennes wara skyllogh. Kennes man ey, festhe logh ok komme in inan reeth femt, helfftena meth borgare ok helffthin syna wener, ok gøre logh fire siik. 5 Haffwe || ok nogra vpne breff paa geel ath betale paa beskedhen dagh æller ok tingz vitne ok ey vele gella, ok komma sidan vdy byn, haffue wara borgare fulle makth at taka vissan ok loffuan for theris geel, for æn then, som geelskylogher ær, kommer vd aff byn æller feste ney, som forra ær sakt. Item wele wy, ath enghen wor foghoth skal noger handa sak døma 10 vdy for^{de} by wtan henne røra vdy borgamestare ok radz nærwærilse. Ok hwat som the døma honom offwer nogher sak, thet skal bliffua. Fforthy forbiwda wy hordeliga wara foghota ok embismen ok alla andra, eeho the helsth <ere>, for^{ne} wara borghara i noghra motho i moth thenne wor gwnsth ok nadhe, som wy them wnth ok giffuith haffue, ath bedroffua 15 eller wforrættha wndher wor høgeligh hæmdh ok wredhe. Tiil hwes thingz stadfestilse ær wor insegle heneth for thette breff. Giffuitt ii Halmstedhe aar effther gudtz byrdh mcccxxvii paa then loffuerdagh, szom kalliss sabbatum sitientes, i wore närwærilse.

(b)

20

Alle mendh, szom thette schreffth seer, hilsse wy Knudh, mett gudtz naadhe hertugh wdhi Hallandh oc Szamsøø, ewindeligh mett gudh, oc giøre wy witterlicth for alle, att wi wille begaffue tesse breffuiser, oss elskelighe alle wore bymendh, szom boer wdhi waar ny stadh, szom hedher Halmstedhe, mett serdeliss naade oc yndisth. Oc thaghe wy oss till ser- 25 deliss att wernne them wnder waar freedh oc beschiermilse, oc wnde wi oc giffue them alle frihedher, szom Lundss oc Helsingborgs borgher(e) haffuer aff waare kiære herre koningh Waldemar. Ffremdeliss wille wy, att wæienn skall wære fri oc trygh for alle, szom indffar i for^{de} by eller wdhar aff hanum, intill the gamble markeskiell, oc att broenn, szom ligher 30 offuer aaenn hoss for^{de} by, sckall ighenbygges oc oprettes aff the mendh, szom plæidhe tillforrn att bygghe hende op ighenn. Andre broer, szom hørir stadhen till, them schulle bymendhene ladhe bygge oc opretthe mett theris eghen kosth. Tilstædhe wii oc szaa, att bymendhene mwe haffue frii fægangh till theris fææ oc quegh oc mwe schicke thet till theris frii 35 brughelssse paa thenne sidhe aaenn, szom the haffue nydhett oc brugett aff gamill tidh. Fframdelis wndhe wi oc giffue for^{de} bymendh oc alle, szom

1 frith] *rett. fra fryth (?) Aa.* 7 ey] *komme tilf., men overstr. Aa; jf. ndf.* 27 borgher(e)] *borgeris (s er overstr.) Aa.*

søgher till byendh for kiøbenschaff, att er *thet* szoo, the bliffue schiffbrothen, tha schulle the nydhe oc beholle friitt for alle wore foghedher alt theris gotz oc alle theris tingh, szom the kundhe selffue frii oc frelsse eller foruare. Ther offuer skicke wi, att the, szom ære nogitt skillighe
 5 forsagde bymendh, szom haffuer tilbundet eller forplicitth them mett theriss obffne breff eller met tinguidnæ att betalle them, er *thet* szaa, the fordraghe tidhen aff naghens ondschaff offuer then dagh eller tydh, szom them giffuit er, oc bliffue the fundet y for^{de} by, tha schulle the sette vissenn oc forloffuilsse for szamme giell, før endh the wdghaa aff byendh, om the
 10 bliffue paakræffuitt eller tiltalletth. Er *thet* saa, the nectthe oc sighe ney for for^{de} gielldh, tha schulle the giøre louff oc wernn for them, szom retthen wduiser, hwilkenn louff oc wernn the schulle giøre i tilbørlich tidh wdhi for^{de} by, oc halffdelendh aff mendhene, szom skall wære y then louff, the schulle wære aff byendh, oc then andhen halffdeell maa wære andre mendh,
 15 szom theriss lighe ære. Giffue wi oc szoo oc wnde, att waar fogitt, i hwoo szom helsth handh er, skall icke dømme offuer noghen mandz sagh, som søgher till byenn, wdhen szaa att *thet* sckeer i burghemesters oc raadtzmendh næruærilsse, oc att the dømme metth hanum i szame sagh. Oc forthi forbiudhe wi strenghelighe, saa fremtth szom the wille wære i wor gunstighet,
 20 *het*, att nogher aff waare fogedher eller noghen aff theriss wnderdanner eller noghen andhen, huatsomhelsth statt eller wilkor hand er skickett i, skall dierffuis till i noghen maadhe att hindre eller wmaghe for^{de} bymendh moodh thenne naadhe, szom wy wntt oc giffuitt them, szaafremtt szom the wille wndgaa war heffndh oc wredhe. Till ydermere widnesbyrdh er
 25 wortt indszegelle hengdh nedhen for *thette* wortt obffnæ breff. Giffuitt y Halmstedhe aar effther gudtz byrdh mcccxxvii paa then løffuerdagh, szom kalliss sabbatum sitientes, i wor nærwærilsse.

[Efter 1361. 7. januar.]

6

Kong Valdemar 4. Atterdags privilegium til Lund 1361 7. januar overført
 30 *til Halmstad.*

A: latinsk tekst, kun bevaret i kort udtog »af ett gammalt perg. ms. i Halmstad rådstufve« af E. Benzelius i Linkøbing Stiftsbibl. G 28:2 (Benzel. XXXII) nr. 100 m. overskr.: *Privilegia antiqui Waldemari regis Daciæ etc., data Lundæ, Halmstado et omnibus ciuitatibus antedictæ Daciæ.* — Aa: Halmstad stadsarkiv.
 35 Pap. nr. 1. Referat paa dansk (I. halv. af 15. aarh.). — Ab: dansk oversættelse dat. 1591, tabt. — Ab1: Uppsala Univ. Bibl. L 39 (1620) m. oplysning, at teksten

8 sette] burghen *tilf.*, men *atter overstr.* Ab. 19 strenghelighe] strengelighe|lighe Ab.
 21 statt] *rett.* fra stad Aa.

er »fordanschit wdi dett aar mand schreff mdxci sti. Petri dag af H. C. D.« — *Ab2*: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.1v. — *Ab3*: Sv. RA. Städers akter. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.1v. Genpart af *Ab2*. — *Ab4*: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 3 (1664) 16 med overskr.: *Konning Waldemar den fierdes privilegier, deraff er allene en copia, som vdi den ommeldte* ⁵ *(se Fællesprivilegier nr. 1) in quarto sammenbundne bog paa pergamentzblade och paa latinske maal med munchestyll schreffuen staar indfert, mensz efftersom forbe^{te} latinsche skriffth och styll er noglestedt wlæselig, saa och at mand mestendeels offueralt ey kand ordene eller des staffuelszer ret pronunciere, som sig bor, thi haffuer mand effter ansøgning befundet den anno 1591 sancte Petri Pauli dag aff latinen och paa dansche* ¹⁰ *tungemaall at vere verteret och wdsat, huilchen nu for den schyld paa samme dansche tungemaal bliffuer her vdi bogen saaledes formellende.* — *Ab4a*: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städersnas privil. 865 (c. 1670). — *Ab4b*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städersnas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.3r.

Tryk: Richardson, Hallandia I 126 (efter *Ab4*); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer ¹⁵ I 298 (efter *Ab4*; Dipl. Suec. VIII 13). — Reg. Dan. nr. 2464*.

Datering: Privilegiet angives at være udstedt i Halmstad samme dag, som det ligelydende privilegium til Lund siges at være udstedt i denne by. Det sandsynligste synes at være, at privilegiet er overført fra Lund til Halmstad og bearbejdet til brug for denne by; jfr. Herlitz 1.1. 20

Text (a) efter Linköbing G 28:2, text (b) efter Ab4.

(a)

Uniuensis præsentis literas uisuris uel auditoris Waldemarus dei gratia Danorum, Sclauorum rex salutem in domino sempiternam. Consideratis luctuosis euentibus perdilectorum nobis ciuium Halmstadi, qui furia ²⁵ ignis insatiabili dolenter demoliti etc.

Halmstad 1361 crastino epiphaniæ domini nostro sub sigillo testibus dominis Nicolao Iacopsson, præposito Lundensi, Achone Inguarsson, milite, et Nicolao Ionsson de Keldebeck.

(b)

30

¹⁶ **W**ii Waldemar den fierde, aff guds naade Danmarkes och Slaves konning, helsze alle, som dissze wore privilegier tilkommendes worder. Effter at wii ere komne i forfaring om den sorrigfuld tilfald och offuerfaldsz wlyche, som wore kiere wndersaatter vdi Halmstad er paakommen aff den fortærende ild, huilchen haffuer dennem fratagen baade gods och ³⁵ bierning dertil med och deres byesz privilegier och friiheder, huilche de her till dagsz forinden brugt haffuer, da haffue wii aff et gudfrychtigt

31 Waldemar] Voldemar *Ab2.3*. — fierde] første *Ab1—3*. — Slaves] Wendis *Ab1—3*. 33 tilfald] tilstand *Ab1*. 33—34 offuerfaldsz] offuerfulds *Ab2*. 34 som . . er] er dennem *Ab 1—3*. 36 bierning] bieringh *Ab1—3*. — och (1)] *agl. Ab1—3*. — de] *agl. Ab2*. 37 forinden] forund *Ab1—3*.

forsæt dennem till huesualelsze dem deresz sorg ladet gaa osz till || hierte ¹⁷
 och dennem i saa maade trøstet, at de hereffter maa och schulle nyde och
 beholde de seduanlige friiheder, som dennem aff woress forfædre (høylofflig
 ihukommelsze) er her til dags beuilget och effterladet, huisz korte sum
 5 dissze effterfølgendes capitler indeholder.

1. Om nogen borgemester vdi Halmstad aff dennem, som nu er, eller
 huem som were maa, affdøer, da haffuer raadet den macht at wdkaare och
 kalde aff raadet en till borgemester vdi den affdødes sted at bliffue.

2. Skal samme borgemester skiche och forordinere friit embeds folck
 10 till, som ere: bagere, skomagere, feltberedere, skreddere och andre flere,
 som fornøden er i for^{ne} Halmstad.

3. Wille wii, at woress læhnsmand, som nu er eller her effter kommendes
 worder, schall vdtage nogle aff de beste borgere vdi for^{ne} Halmstad, och
 de schulle nogle gange om aaret med borgemester och raads samtyche
 15 forhandle om, huis kiøb schall vere paa øll och brød och andet, huis som
 schall enten selges eller kiøbes, effter den leylighed och fruchtbarhed, som
 det aar med sig fører. Och dissze samme schulle och forhandle om haandt-
 verchs folch deres arbeyde. Huilcke som herimod gjør och iche holder det
 samme, som borgerne med borgemester och raads samtyche gjort haffuer,
 20 bøde første gang 3 øre och loffue siden at forbædre sig. Om hans forseelsze
 findes anden gang och tredie, bøde for huer gang 3 øre. Skeer det fierde
 gang, bøde 3 mark, men scheer det fembte gang, schal hand forbydes sit
 embede och || aldrig siden mere maa bruge det, wden det maa schee med ¹⁸
 woress synderlige naade och borgemesters samtyche.

25 4. Item wille wii, at huilchen som helst, i huad stat eller wilkaar hand
 er wdi, der som hand gjør nogen blodige skade inden Halmstads porte,
 paa det hand schall iche gaa wstraffet, giffue konningen 40 mark och byen
 40 mark och siden, eftersom skaden er till.

5. Wille wii och, at ingen, aff huad som helst stat eller wilkaar hand
 30 were maa, schal lade steffne nogen aff Halmstads borgere wden for deresz
 egen bye rätt eller raadhusz, men schall forhandle sagen med sin mod-
 standere her i byen, vdi huilchen hand er bosiddendes, och lide dom och
 rett, som wedbør. Iche wille wii heller, att nogen, som haffuer nogen sag
 eller rettergang med nogen aff Halmstads borgere, schal giffue dem hen

1 dem] denne *Ab1*. 4 sum] wdi *tilf. Ab1—3*. 7 were maa] wore mannd *Ab1*. — raa-
 det den] raadmenden *Ab1*. 11 for^{ne}] *agl. Ab4a*. 12 læhnsmand] læhnsmend *Ab1—3*.
 15 kiøb schall] kiøbschab *Ab1*. — øll] *agl., plads aaben Ab4b*. — som] *agl. Ab1—3*. 16
 schall] schatt *Ab1*. 17 med] i *Ab2.3*. 18 det] dend *Ab2.3*. 22 fembte] *agl., plads aaben*
Ab4, Ab4ab; fierde *Ab1*. 29 aff] i *Ab1—3*. — *helst*] hest *Ab1*. — stat] *agl. Ab1*; sted *Ab3*.
 31 egen] *agl. Ab1*. — rätt] wett *Ab1*. 34 dem hen] domb her (*rett. til hen Ab2.3*) *Ab1—3*.

til nogensteds vnder 40 marks fortabelsze. Iche heller maa nogen borgere imod sin medborgere haffue nogen rettergang vden byen vnder for^{ne} straff, som forskreffuet staaer.

6. Item wille wii, at alle och huer aff Halmstads borgere, som osz er noget schyldige eller plichtige, for huad sag det were maa, eller och det, 5 byen er anrørendes, schulle steffnes for deresz rette byeting eller raadhusz och der suare til samme giæld och ingen andensteds.

7. Paa den tiid om aaret, naar midsommers giæld schal betales, da schall paamindes derom 3 wger tilforne, paa det at de kunde were bereede saa vel om de penninge at vdlegge som andet scharn aff byen wdføre. || 10

19 8. Bør der och at vere en flittig opseende til broerne, at de holdes loughige, item indseende till huszene, at der holdes goede skorsteene och forbedres for ildens fare schyld. Item wtilbørlige husze schulle holdes hen for sig selff, som ere priveter eller andre misztenchte husze.

9. Paa det der kand were en flittig opseende om giælds wdleggelsze, 15 som tilforne er meldt, wille wii, at tuende aff raadet och saa mange aff borgerne med woress læhnszmand vdi Halmstad schal wdneffne de, som schulle tages till widnesbyrd till alt det, som bliffuer wdloffuet, først fire, som schulle were inden byetinget och det samme for menigheden kundgiøre. Huilchen som da bliffuer staaendes tilbage med sin skatt eller til- 20 børlige wdgifft och haffuer syndet imod nogen aff dissze artichler, som tilforne er rørt, schall offuerbeuuiszes med loughlige widnesbyrd, som kand staa ved macht, och derimod schal ingen low wdsiges.

10. Naar som nogen for borgemester anlages, at hand iche haffuer betallet sin tilbørlige giæld, som før er sagt, førend skabet eller kisten til- 25 luches, giffue till osz 6 øre til en straff och siden loffue at rette och bedre sig. Och samme penninge schal strax vdlegges iblant forsamlingen med hoffued summen, som hand ellersz burde at vdlegge. Och om hand wriier sig der ved, da schall hand giffue for det første aar 3 mark, for det andet 3 mark med hoffued summen och for det tredie aar lige saa meget vden 30 all naade och tilgiffuelsze, paa det at hand schal bædre sig. Men scheer det fierde aar, da haffue forbrutt sin hoffuedtlod och alt, huis hand eyer, till konningen. ||

20 11. Fordi at for^{ne} Halmstads indbyggere for deres thrang schyld iche ere mechtige till at andgribe thiuffue och føre dennem vdi rette och derpaa 35

7 och (1)] om *Ab2.3.* 8 schall] den *tilf. Ab1—3.* 10 de penninge] dennd penning *Ab2.3.* 13 fare] farlighet *Ab1.* 14 misztenchte] miszstincte *Ab1;* stincher *Ab2.3.* 16 at] aff *Ab1.* 17 læhnszmand] lehnsmend *Ab1.* — schal] *szom Ab1.* — wdneffne de] wdnefnis, de *Ab1—3.* 23 derimod] der *Ab1—3.* 24 for] *delvis udklattet, tilf. o. lin. m. anden hd. A4; mgl. øvrige mss.* 28 wriier] veier *Ab1.* 32 haffue] hand *tilf. o. lin. Ab3.* 35 dennem] hannem *Ab1—3.*

megen bekostning gjøre, huoroffuer de tit lader thiuffuen fare, da haffue wii saa anseet det for got och dem til mindre besuering, saa at af huer maszcappi schal vdgiffues en skaansch penning til paaschen och en til iull huert aar till thiuffuer at holde och føre i rette fra den dag, hand angribes, och till sententz er hannem offuergangen, dog huis osz tilkommer wforkrenchet.

12. Skeer det saa, at thiuffuen bliffuer fangen och førdt vdi rette och iche bliffuer dømt for sin gierning, da giffue aff for^{ne} Halmstad till konningen 9 mark dansche.

13. Der som det hender sig, at nogen, were sig i huad stat eller condition hand vere maa, fordrer nogen sag i for^{ne} Halmstad, och samme sag gielder byen noget paa, och de iche faar den till ende, før wii derom besøges, da schulle de were osz plichtige lige saa meget, som er 9 mark. Och ingen schall tuinge dennem ydermere derfor at liide.

14. Wnde och tilstede wii for^{ne} Halmstads indbyggere, at ingen schall fordriste sig til at graffue enten inden eller wden for byens graffuer vnder 40 marches fortabelsze, vden saa scheer, at de haffue borgemester och raads samtyche och minde dertill.

15. Item om nogen wor læhnsmand eller anden aff høy stand fordrister sig til at sette løffte || for nogen till herreds ting, da schall det løffte intet achtet, wden saa scheer, at det samtyches ochsaa for deres egen byes rett.

16. Wille wii och, at ingen giest, som kommer til Halmstad for kiøbmandschab schyld, schall kiøbe enten huder, flesch, kiød, smør eller skind, enten i deger eller stycheviisz, borgerne til forprang, wden de kiøbe med borgerne sielff, om huis de selffuer kand fordrages. Ey heller wille wii, at nogen giester maa drage vd paa landet till bønderne der at bruge nogen kiøbmandschab. Iche heller maa giest kiøbe med giest. Huis det befindes, da haffue forbrutt det gods, de handle om, och 40 mark till konningen och 40 march till byen, paa det at andre schulle see ved.

17. Findes och nogen giest, som bliffuer i for^{ne} Halmstad om winteren for kiøbmandschab schyld, da schall hand were all thyngte lige med borgerne wndergiffne det gansche aar, i huilchen hand haffuer weret om winteren.

18. Dersom nogen angribes i for^{ne} Halmstad enten for manddrab eller anden slagsmaal eller skade, hand haffuer giort, da schal hand sette nøy-

1 megen] ingen *Ab1*. 3 maszcappi] masztop *Ab1*; mascopi *Ab2.3*. — skaansch] schouff *Ab1*. 5 offuergangen] offuergaaen *Ab2*. *Kap. 12] staar efter kap. 14 Ab1*. 10 sig (1)] *mgl. Ab2*. 12 ende] reede *Ab1*. 19 stand] stamme *Ab1—3*. 20 herreds] deris *Ab2.3*. 24 eller] i *tilf. Ab2.3*. — kiøbe] kiøbte *Ab2*. 27 med] *rett. fra aff Ab2*. 29 at] *mgl. Ab2.3*. 35 hand] o. *lin. Ab2*.

achtige borgen, saaledes at hand schal ledes op ad en gade och ned ad en anden och see til, om hand faar forloffuer for sig, och om hand icke fanger nøyachtige forloffuer, da settes hand hen i byens forvaring, ind till saa lange hand loffligen sig derfor kand forsuare, eller och hand for samme sag bliffuer dømt enten til eller fra. Men dersom nogen angriber en anden ⁵ med macht och offuerlast, som er dog wschuldig, da schal hand giffue 40 mark til konningen och lige saa meget till byen och 40 mark til den, hand offuerfaldt. ||

²² 19. Item tilstede wii, at naar nogen bliffuer dømt for nogen last paa deres byeting eller raadhusz, at borgerne maa giøre hannem fredløs, om ¹⁰ de ville, eller straffe hannem paa hans halsz eller paa hans haand, lige som skylden findes till.

20. Hender det sig, at nogen aff borgerne eller nogen aff deres thienere ihjelslaar nogen anden eller bedriffuer nogen anden groff last, for huilken hand kand miste sin fred, skall och saaledes paa byes thing fredhugges, ¹⁵ och aldrig andensteds bør nogen at tilsige hannem sin freed igien, wden det scheer ved samme thing, som hand tilforn bleff freedhuggen.

21. Dersom nogen taler wbequemmelige ord paa nogen erlig mands ære eller goede naffn eller med schendige ord hannem baguascher, da maa borgemester och raad aff woress kongelige friihed tage den baguaschere ²⁰ och offuerausere och straffe hannem, som wedbør. Er hand en mands persoen, da lade hannem stryge til kagen. Er det en quindes persoen, da til et forachtelszes tegn wille wii, at hun schal bære steen aff byen, som dertill synderlige ere beschichede.

22. Item tilstede wii och saa, at huis kiøbmend eller kremmere aff for^{ne} ²⁵ Halmstad, som sig begiffue till Skaanør eller Malmø der at bruge deres handell och kiøbmandschab om markedtzide, schulle icke besuerges med nogen told, som kaldes almindelig windegield, for huilcken skat wii och wille haffue de andre borgere vdi samme stad forschaanet, som paa deres ²³ winding och || fordeell sig till for^{ne} stæder begiffuer; dog saaledes, att ³⁰ ingen, were sig vdaf huad condition eller wilkaar hand vere maa, schal fordriste sig till vdaf for^{ne} borgere aff Halmstad at opbygge nogle boder eller husz inden for muren hosz Skaanørs kircke, wed huilche at borgernes fordeel och friihed kunde forringes.

23. Denne synderlige frihed vdaf naade haffue wii samme woress borgere ³⁵

2 forloffuer] forlofwett *Ab4a*. 9 naar] *mgf. Ab2.3*. 10 raadhusz] veed hus *Ab1*. 14 eller] och *Ab1-3*. 19 hannem] dennem *Ab1-3*. 22 da (2)] *mgf. Ab1-3*. 23 wille] daa wille *Ab1-3*. 28 windegield] mindegielld *Ab2.3*. — for] af *Ab1-3*. 31 vdaff] *mgf. Ab1-3*. — huad] huis *Ab1-3*. 32 boder] boer *Ab1-3*. 33 huilche] huilchet *Ab1-3*.

vdi Halmstad offueralt tilagt, at de schal och maa vere forschaanet och frii for all thold och kongelige vdleggelsze, som osz eller wor kongelige friihed kand tilkomme, i huor som heldst de komme vnder woress kongelige crone.

- 5 24. Haffue wii och skichet ordinarie och endelige ville holdet haffue, at der som nogen i for^{ne} wor stad Halmstad bliffuer angreben for thiuff sag eller for hemmelig mandslett, som er mord, iomfru krencherii, wold eller andre sager, som iche staa til nogen forbedring, som er orbødemaall, huilchen som for for^{ne} sager sightes och anklages, da schall der vdtages
10 neffn aff for^{ne} Halmstads beste borgere, huilche der hannem, som schyldet er, enten schulle aldeles frii eller och dømme.

Thill beslutning, paa det at wii kunde desz bedre trøste och huesuale dissze fattige och hielpeløsse wore kiere wndersaatter dennem til nogen formildelsze, lige som de det haffue aff osz forschyldt, wille wii dennem
15 haandthæffue och wdi wor naades fred och beskytning besynderlige forsuare, willendes och bydendes, at samme privilegier, friiheder och naades forschaansell, som de aff osz och woress || elschelige forfædre (høyløfflige 24 ihukommelsze) hafft haffue, schall bliffue i sin fulde macht wforkrencheligt och aldrig aff nogen tilbagekaldes. Giffuet vdi Halmstad aar effter Christi
20 fødsell 1361 dagen nest effter hellig tre konger dag wnder wort signet. Offuerverendes her Niels Iacobszøn, provist i Lund, (Acho) Ingvarszøn, ridder, och Nielsz Ioenszøn till Kieldbeck.

Laholm.

1390. 9. december.

7

Dronning Margrethe stadfæster alle de privilegier, som bymændene i Halmstad har faaet af hendes forfædre.

A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 3 22,5 × 7,5 (plica 1,4). Dronningens segl i grønt voks, DKS. nr. 56 (ikke anført), i perg.rem. — Aa: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 7/12 f.7v. — Ab: Sv. RA. Städernas akter. Halmstads privil. attest. 1662 7/12 f.7v. Genpart af Aa. — Ac: Halmstad
30 stadsarkiv. Privilegiebok 33 (1664). — Ac1: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.7r.

Tryk: Richardson, Hallandia I 129 (efter Ac); Hist. tidskr. f. Skåneland I 159 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 313. — Rep. 1. rk. nr. 3777.

1 och (2)] *mgl.* Ab1—3. 5 Haffue] Om mandrab och thyffuerii haffue Ab2.3 (Ab1 har *overskr.*: Om manddrab och tiuffue]. — ordinarie] ordineret Ab1—3. 7 iomfru] for iomfrue Ab1. — krencherii] krenckere Ab1—3. 13 kiere] throe Ab2.3. — dennem] och dennem Ab1—3. 14 dennem] *mgl.* Ab1—3. 15—16 forsuare] at forsuare Ab2. 18 wforkrencheligt] wforkrenchet Ab1. 20 1361] miii^elxvi Ab1; 1366 Ab2.3. 21 (Acho)] Thyge Ab4 *etc.*; *rett.* efter (a). 22 och] *mgl.* Ab1—3.

Wi Margaretæ, meth guts nadhæ Norghes oc Swerighes drotning oc ræth arwingh oc førstinnæ rikens i Danmark, kennessæs meth thættæ wort wpnæ bref, at wi hafue wnt oc statfæstæ oc wnnæ wore kære bymen innæn Halmstædæ alle the prewilegia, e hwat the helst ære, efter thy som theræ bref ladhæ, som the af wore forældræ hafue, tel wi thættæ wort 5
bref i gen kallæ. Datum Laueholm anno domini millesimo trecentesimo nonagesimo crastino conceptionis sancte Marie uirginis nostro sub secreto.

1414. 1. februar.

8

*Kong Erik 7. af Pommern tager borgere og bymænd i Halmstad under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, som hans forfædre har givet dem, dog 10
saaledes, at borgerne og bymændene i Halmstad skal tolde for deres gods paa Skaanemarkedet ligesom andre borgere, der søger det.*

A: tabt, men refereret i Halmstad stadsarkiv. Pap. nr. 1 (1. halvd. af 15. aarh.). — Aa: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 4 24×14,5, afskr. fra slutn. af 15. aarh. Aa1: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 15
17/12 f.7v. — Aa2: Sv. RA. Städernas akter. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.7v. Genpart af Aa1. — Aa3: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 34 (1664). — Aa3a: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 865 (c. 1670). — Aa3b: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.7r.

Tryk: Richardson, Hallandia I 129 (efter Aa3); Svenskt dipl. II 769; Herlitz, 20
Privil. f. Sveriges städer I 317. — Rep. 1. rk. nr. 5326.

Wii Erick, meth gudz naade Danmarcks, Sweriges, Norges oc Godes konningh oc hertugh i Pomeran, hilsse alle mend, thette breff seer eller høre læsis, kerlige meth gud oc wor naade, ock kwngøre, at wii aff synderligh naade oc gynstighed tage tesse breffuisere, oss elskelige borge- 25
mestere, raadmend oc all almwgen, som bygge oc bo i Halmsted, oc alle theres hioen oc tænerne wnder wor frid oc wern, serdelis at beskerme oc werne i alle maade. Oc wne wii oc stadfeste them alle theres priuilegia oc naader, som wore forfædhre, konninge och herre, them wnt oc giffwit haffwe, effter som tesse theris breff vtwise, som wii haffwe ladit festæ 30
tiill thette wort breff, doch saa at the for^{ne} borgere oc bymend aff Halmsted skulle tolde for theres goodz paa Skaane marckith, effther som andre borgere gøre, hwilke som søge for^{ne} Skane marckit. Oc forbywde wii alle fogede oc embitzmend oc alle andre, hwo the helst ære, for^{ne} borgere oc bymend at hindre eller wforrette i nogher maadhe i mood tesse wor syn- 35
dherlige naade oc wilie wndher wor wrede oc kongeligh heffnd. Datum anno domini millesimo quadringentesimo quartodecimo in profesto purificationis nostro sub secreto presentibus appenso.

24 at wii] gentaget Aa.

Helsingborg.**1417. 7. marts.****9**

Kong Erik 7. af Pommern tillader borgerne i Halmstad at fiske i aen, som løber i nærheden af byen.

- A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 5, hullet og plettet, 21,5×11,5 (plica 3,5).
 5 Seglsnit. — Aa: Lund LA. Skånska generalgub. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.8v. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.8v. Genpart af Aa. — Ac: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 35 (1664). — Ac1: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.7v.
 10 Tryk: Richardson, Hallandia I 129 (udtog efter Aa); Svenskt dipl. III 220; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 328. — Reg.Dan. nr. 3312; Rep. 1. rk. nr. 5650.

Wy Eric, meth guts nathæ Danmark, Sweriges, Norges, Wendes och Godes koningh och hærtuc i Po[mmern], helsæ allæ the, som thættæ breff höræ ællær see, kærlichæ mæth guth och wor [n]athe och kungøræ,
 15 at wy aff wor særdelis nathe och [gunst] haue wnt wore ælsc[eli]cæ borghere i Halmstæde at fisce i then aa, [s]om næær fo[rs]crefne wor by Halmstæde [løper, lig]erwiis som andre gothe mæn ther i fisce, swa fierren som wy haue reth till. Och [forbi]wde alle wore foghethæ och æmbitzmæn och alle andre, eehwo the h[æ]lst ære, them ath hindre i nogræ mathe i thæt
 20 som oss meth ræthæ [til]hør [vn]der [wor] koninglicæ hæfn, [vfo]rsøm-mæth wor koninglicæ rætt. In cuius rei [testimonium secretum] nostrum presentibus est appensum. Datum Helsingborgh anno domini m^o cd^o decimo [septimo dominica] Reminiscere.

Halmstad.**1444. 12. november.****10**

- 25 *Kong Christoffer 3. af Bayern tillader borgerne i Halmstad at bruge et leje i Dragør kaldet Halmstadlejet, som de i nogle aar har været forhindret i at bruge.*

- A: tabt. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 53 (1664). — Aa1: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.8v.
 30 Tryk: Richardson, Hallandia I 133 (efter Aa); Rep. 1. rk. nr. 7451 (i udtog); Hist. tidskr. f. Skåneland I 159 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 338. — Reg.Dan. nr. 3736.

Wii Christopher, med guds naade Danmarkes, Sueriges, Norriges, Wendes och Gottes konning, palandtz greffue paa Rinn och hertug
 35 i Beyeren, giøre witterligt alle mend, at wore elschelige borgemester och raadmend her i Halmstad haffue berett for osz, at de och deres medborgere haffue aff alder hafft och med rette nødt och bruget et leye paa Dragør norden ved fogedeboeden, som meenlige kalles Halmstads leyet,

huilchet de sige sig nu med wrette vere affganget och i nogen aar forhindret. Thii haffue wii dem naadelige igien wndt och igien wnne med dette wort obne breff for^{ne} leye at nyde, bruge och beholde i alle maade, som de det tilforn med rette aff alder hafft och nødt haffue. Och forbyde wii alle wore fogder, tholdere och embedsmend, besønderlige paa Dragør, och alle andre, ⁵ ehuo de helst ere eller were kunde, for^{ne} wore borgere eller nogen aff dennem her vdi i nogen maade at hindre eller hindre lade, quellie eller wforrette vnder wor kongelige heffn och wreede. Och biude wii for^{ne} wor foget och tholdere paa Dragør, att I werer dennem behielpelige till, at de derudi nyde wbehindrede, huis de med rette och aff alder nøtt och ¹⁰ bruget haffue. Datum Halmstad in crastino beati Martini æpiscopi anno domini 1444.

Varberg.**1445. 31. december.****11**

Kong Christoffer 3. af Bayern forlener borgerne i Halmstad med 2 øde tofter og gaarde i Knæbelstorp. 15

A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 11 20,5 × 9 (plica 2,1). Seglsnit. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 54 (1664). — Aa1: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.9r.

Tryk: Lundin og Bronikowski, Utredning rörande Halmstads stads af kronan bekomna donationsjordar, bilag 7; Rep. 1. rk. nr. 7564 (i udtog); Hist. tidskr. f. ²⁰ Skåneland I 160 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 341.

Wyy Cristoffer, meth gutz nadhe Danmarecks, Sweriges, Norges, Wendes ²⁵ oc Gotes koning, palantz greue pa Riin oc hertuch i Beyern, gøre widerlicht alle men, at wy haue vnt oc forlent oc vnne oc forlene meth thettæ wort opne breff wore elskelige burghere i Halmstædhe two wore oc krones ødhe toffter oc gardhe i Knæbelstorp vden fore Halmstædhe liggendes, swo lenge wor nadhe tilsigher. Thy forbiuthe wy alle wore foghete oc æmbitzmen oc alle andre, e hwo the helst ære, them her vdi i nogher madhe athindre eller hindre ladhe, mødhe eller vforrette vnder wor koningxlige heffnd oc wredhe. Datum castro nostro Wardberg profesto ³⁰ circumsicionis domini nostro sub secreto presentibus appenso anno domini medxli quinto.

København.**1452. 15. oktober.****12**

Kong Christian 1. tillader borgerne i Halmstad selv at vælge byfoged under forbehold af kongens stadfæstelse, naar Claus Rønnow ikke længere er lens- ³⁵ mand paa Laholm.

A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 12 28 × 10,5 (plica 2,7). Perg.segrem. — *Aa*: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.9r. — *Ab*: Sv. RA. Städernas akter. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.9r. Genpart af *Aa*. — *Ac*: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 55 (1664). — *AcI*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.9v.

Tryk: Richardson, Hallandia I 133 (referat); Hist. tidskr. f. Skåneland I 160 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 352. — Reg.Dan. nr. 4069; Rep. 2. rk. nr. 985 m. tilføjelse VII 467.

10 **W**ii Cristiern, meth gudz nadhe Danmareks, Norges, Wendes oc
Gottes konning, greffue vdi Oldenborg oc D]elmenhorst, [giø]re
widerlight alle men, at naar her Clawes [Rønnow], ridder, [wor elschelige
marsch, schildes ved wort] slot [La]weholm, som han nw aff oss i wære
haffuer, tha haffue wi aff wor sønd[erlige gunst oc naade] vnt oc tilladet
15 oc vnne oc tillade meth thette wort obnebreff, at wore elskelige borgh-
[mester oc] menighet i Halmstæthe mwe selffue taghe oc keese byfoghet
i theres by, thoc swo at thet skal [standhe] til oss oc wore effterkommere
koninge i Danmarck then keesning at stathfæste, tillade oc fulburthe, och
then, som the keese oc wii stathfæste oc fulburdhe i thet embeth, skal gøre
oss oc kronen i wort faddebwr gothe rethe oc reghenskap aff wor told,
20 saghefald oc annen rættighet, som oss oc kronen ther aff meth rætte tilfalle
kan. Datum castro nostro Haffnensi, dominica proxima post festum beati
Kalixti pape et martiris, nostro sub secreto presentibus appenso, anno
domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo.

Ad relacionem domini Nicolai Rønnow marskalci.

25 **Halmstad.**

1459. 18. maj.

13

Kong Christian 1.s rettertingsdom, at bønder og almue i Halmstad og Tønnersjø herreder skal bygge og vedligeholde Halmstad bro, mens borgerne skal levere skib og tov til byggeriet.

A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 16 27 × 16 (plica 5). Seglsnit. — *Aa*: Lund LA. 30 Skånska generalguv. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.9v. — *Ab*: Sv. RA. Städernas akter. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.9v. Genpart af *Aa*. — *Ac*: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 57 (1664). — *AcI*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.10v.

Tryk: Richardson, Hallandia I 133 (udtog); Hist. tidskr. f. Skåneland I 162 35 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 361. — Reg.Dan. nr. 4069; Rep. 2. rk. nr. 985 m. tilføjelse VII 469.

Wii Cristiern, meth gudz nathe Danmarcks, Swerigis, Norgis, Wendis
oc Gothis koningh, greffue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre alle
witherlicht, at ar effter gudz byrdh medlix fredaghen nest fore the helghe

threfaldughetz søndagh her i Halmstadhe wore skickedhe fore oss borghe-
 mestere oc borghere i Halmstadhe paa then ene sidhe oc noghre bønder
 oc almowe aff Halmstædheherit oc Tyndersyøherit paa then annen sidhe,
 som Halmstedhe bro pleye atbygghe, om trætte oc dele, som thøm melløm
 war om forscr^{ne} bro. Tha befaledhe wii her Eric Ottson, wor elskelighe ⁵
 hoffmester, her Oleff Mortenssøn, domprowest i Roskilde, her Aghe Axels-
 søn, her Torbern Bilde oc Anders Iønssøn, landzdomere i Sieland, wor
 elskelighe men oc radh, Anders Stigssøn, Karl Bæyentssøn oc Oleff Rwd,
 landzdomere i Halland, forscr^{ne} sagh mellom thøm at høre oc meth rette
 eller mynne atskilie. Oc wort ther swo aff saght fore rette, at forscr^{ne} ¹⁰
 bønder oc almoghe skule forscr^{ne} bro bygghe oc ferdhughe holdhe paa
 theres eghen kost, som sidhwane warett haffuer aff arilldom, oc at forscr^{ne}
 borghere i Halmstædhe skule skicke thøm skib oc towgh til forscr^{ne} bro
 meth at bygghe, effter thii forscr^{ne} bønder haffue offte forscr^{ne} bro laght
 oc fløt effter borghernes magh, eller oc skule forscr^{ne} bønder fuld mackt ¹⁵
 haffue forscr^{ne} bro atskicke oc legghe then stædz, som hwn til foren i
 langh tiidh leyet haffuer. In cuius rei testimonium secretum nostrum pre-
 sentibus est appenssum. Datum anno, die et loco supra dictis.

København.

1488. 27. april.

14

*Kong Hans tillader borgerne i Halmstad at købe saa meget korn, som de ²⁰
 har behov, i Aalborg og føre det frit til Halmstad og ikke andetsteds.*

A: tabt. — *Aa:* Lund LA. Skånska generalgub. kans. arkiv. Halmstads privil.
 attest. 1662 17/12 f.23v. — *Ab:* Sv. RA. Städers akter. Halmstads privil. attest.
 1662 17/12 f.23v. Genpart af *Aa*. — *Ac:* Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 99
 (1664). — *AcI:* Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. ²⁵
 attest. 1695 13/12 f.12v.

Tryk: Hist. tidskr. f. Skåneland I 167 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer
 I 393. — Rep. 2. rk. nr. 6255.

Text efter Ac.

Wi Hans, med gudtz naade Danmarckis, Norgis, Wendis och Gottis ³⁰
 konning, wdvalt till Suerrige, hertug udi Sledsuiigh och i Holstein,
 Stormarn och Detmerschenn, greffue i Oldenborg och Deelmanhorst, giøre
 witterligt, at wi haffue wndt och thilladtt, at wore borgere och indbyggere
 udi Halmstad maa kiøbe saa megit korn, som dem behoff giøre, udi wor
 kiøbsted Aalborg och føre det deden frit aff Aalborg och till Halmstad ³⁵
 och ingen anden sted. Forbydende alle, ehuo de helst ere eller were kunde,
 och serdelis wore fogder, embidsmend och thollener dem eller deris bud

her vdi eller imod at hindre eller hindre lade, møde, vmage eller i nogen maade wforrette vnder wor hyllist och naade. Datum in castro nostro Haffniensi dominica Iubilate nostro sub secreto anno domini 1488.

Laholm.**1489. 1. februar.****15**

⁵ *Kong Hans tillader borgerne i Halmstad at holde et aarligt marked, som skal begynde Dionysii aften (8. oktober) og vare 2 dage derefter, samt forbyder præster at drive handel i Halmstad og deromkring undtagen til deres egen gaards behov.*

A: Halmstad stadsarkiv. Pap. nr. 11 29,5 × 21. Paa bagsiden kongens segl pap. 10 o. voks, utydeligt. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 102 (1664). — Aa1: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. attest. 1695 13/12 f.13v.

Tryk: Richardson, Hallandia I 135 (udtog); Hist. tidskr. f. Skåneland I 168 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 395. — Reg.Dan. nr. 4882; Rep. 2. rk. nr. 6432.

¹⁵ **W**ii Hans, meth gudz nade Danmarcks, Norges, Wendes oc Gothes koning, vduald koning til Suerige, hertug i Slesuigh oci Holsten, Stormarn oc Ditmerschen, greffue i Oldenborg oc Delmenhorst, gøre alle wiitherligt, atwii aff wor synderlige gwnst oc nade haffue vnt oc tilladet oc meth thette wort obne breff vnne oc tillade, at wore borgemestere, radh ²⁰ oc menighet i wor oc kronens købstædh Halmstade mwe haffue oc holde arligæ eth friit market i theres by, som skal vppa gongæ sancti Dionisii affthen oc bliffue standendes two daghe vtoffuer. Sammeledes forbywthe wii nogre prester, ehwo the helzt ære, noghit at købslæ i for^{ne} Halmstæde eller ther om kring, for^{ne} wore borgere oc almwe til forfang oc skade i nogre ²⁵ made, ythermere, æn hwes the haffue til theres eghen gardz oc bordz nytte oc behoff. Fforbywtindes alle wore fogde oc embitzmen oc alle andre for^{ne} wore borgemestere, radh oc menighet heromodh athindre, hindre lade eller i nogre made vforrette vnder vort hyllest oc nade. Datum in castro nostro Lagholm in profesto purificationis anno etc. lxxxix^o nostro ³⁰ sub signeto.

Halmstad.**1498. 6. februar.****16**

Kong Hans tager borgerne i Halmstad under sin beskyttelse og stadfæster og udvider de privilegier, de har faaet af tidligere konger i Danmark.

1 her] ey Aab. 2 wor] wortt Abc. 3 Haffniensi] Haffniensis Mss. — nostro sub] sub nostro Aab. -- secreto] signeto Ac. 26 alle (2)] gentaget A.

A: tabt. — *Aa*: Uppsala Univ. Bibl. L 39 62 v (1620). — *Ab*: Stockh. Kgl. Bibl. B 569b (c. 1650, attest. af borgm. og raad i Halmstad). — *Ac*: Lund LA. Skånska generalguv. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 7/12 f.10r. — *Ad*: Sv. RA. Städernas akter. Halmstads privil. attest. 1662 7/12 f.10r. Genpart af *Ac*. — *Ae*: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 105 (1664) m. oplysn., at originalen findes paa raadstuen »skreffuen paa et stort pergamentzbreff«. — *Ae1*: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 865 (c. 1670). — *Ae2*: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.15r.

Tryk: Richardson, Hallandia I 135 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 406 (efter *Ae*). — Reg.Dan. nr. 5135; Rep. 2. rk. nr. 8532. 10

Text efter Ab.

Wy Hans, med gudtz naade Danmarckis, Suerriges, Norgis, Wendis och Gottis konning, hertug i Sleszuig och i Holstein, Stormaren och Ditmerschen, greffue i Oldenborg och Delmenhorst, giøre alle witterligt, at wii aff wor sønderlig gunst och naade haffuer annammid och wnd-¹⁵fangidt och med dette wort obne breff annamme och wndfange wore elschelige borgemestere, raadmend, borgere och all menighed wdi Halmsted, deris hustruer, børn, hion, tienere och alt deris godz rørendis och wrørendis, ihuad det heldst er eller were kand, wdi wor kongelige fredt, hegen, wern och beschermelse besønderlige at forsuare och fordagtinge ²⁰til rette, och haffue wii stadfestidt och fuldburdidt och med dette wort obne breff stadfeste och fuldbyrde alle dee prewileger, friheder och naader, som wore forfædre, fremfarnne konger i Dannemark, dem tilforn naadeligen wnt och giffued haffuer i alle derisz ord och artickle, som dee ydermere indholde oc wduise. Sammeledis haffue wi nu aff samme wor naade ²⁵vndt och giffuidt dem disze effterschreffne friheder och priwilegier, som er:

1. Skulle wore borgemester och raadt i Halmsted haffue her effter derisz stadz kelder, der skulle dee haffue faltt tystøl och andit fremmidt øel for mueligt kiøb och selge wd, huem som hente will, i kandetall. || 30

2. Item maae huer mand, som borger er, wndertagen obenbare kruerscher sammeledis haffue tystøll falt wdi deris husz med derisz gester ad driche och indted at wdselge i kandetal wden borgemester och raads til-
ladelsze, och de samme schulle giffue kongen 3 øre om aaridt, halffanden om winteren och ij om someren. Giør nogen her imod, giffue kongenn 3 ŷ ³⁵

13 och (2)] *mgl. Aa.* — i (2)] *mgl. Aab.* 16 med] ved *Aa.* 17 borgemestere] borgemester och *Aa.* 19 kand] kunde *Ac*; *rett. fra* kunde *Ad.* 20 wern] werre *Aa.* 21 och (2)] *gen- taget ved linieskifte Ab.* 26 effterschreffne] efterfølgende *Aa.* 27 1.] *kap. nummerering mgl. i Acd.* — Skulle] Først schulle *Acd.* — wore] *mgl. Aa.* 31—32 kruerscher] kroerscher *Ac—e.* 33 at wdselge] wd at selge *Ae.* 34 de . . schulle] derfor schulle de *Ac—e.* — øre] pøndinge *tilf. Ac—e.*

och staden 3 ½. Item maa huer borger haffue danstøl falt baade inden husz oc wden husz och selge for penge.

3. Item huilchen mand, som tapper win, ihuad wiin det helst er, hand tappe med ret byes stob och fuldmaade; gjør hand det ey, da schall hand 5 miste ded fad, hand tapper aff, om det er beuisligt, och halffdelen aff saadan win skal kongen haffue och halffdelen raadit.

4. Item kommer nogen gester eller fremidt kiøbmandt till byen med derisz kiøbmandschabff, som iche er borgere der i byen eller liggere, och schibe derisz godz op med saadan scheell, at de der derisz marchid wille 10 gjøre, da schulle de ey wdføre det godz igien, forend de haffue hafft det falt der wdi 8 dage, tolde siden derisz told och føre derisz gotz till schibs och fare, huort dem løster. Men kommer nogen gest och will fare met sit goedz i landid med wogenne, hand giffue sin told och fare, huort ham løster, i fredt.

15 5. Item ware det saae, at nogen gest eller kiøbmand setter eller lader føre sit godz her op med saadan scheel, at hand will haffue dedt igienem sundit, naar schib eller flode kommer, hand schibe sit goedz wd igien och giffue sin toldt och fare med fred, huor ham løster.

6. Item schulle ingen gester eller kiøbmand, som iche er liggere her wdi 20 byen, nogen boder, husz eller gaarde opholde, och ingen aff de ligger, der ere, maae tage andre kiøbmand ind till dem, men de schulle were til kost och herberg hosz borgerne; huo som her imod gjør, bøde kongen 40 ½ och byen 40 ½, wden de kunde sønderlig gunst forhuerffue aff kongen, fogden, borgemester och raadt.

25 7. Item ingen gest kiøbe med giest; huo det gjør, hand haffue forbrut huisz goedz, som hand kiøber, halff till kongen och halff till byen, och huer aff dem bøde 40 ½, saa wel den, der kiøber, som den, der selger.

8. Item gester de som komme hidt till byen och selge och kiøbe, de giffue derisz gesticudt wd en tiid om aaridt paa kongens weigne med 30 stadzens bud, som gammell seduan er; huo det iche gjør, bøde kongen 3 ½ och byen 3 ½ och gelde da alligeuel. ||

9. Item schall ingen gest selge sit godz wdi schiib eller paa brøgge, hand det først opschibe i sit herberg och selge siden, wndertaget korn, tømmer och fersch sild; huo det iche gjør, bøde kongen 3 ½ och byen 3 ½.

1—2 Item . . penge] *udger i Ae og Ae1.2 et kap.* 1 borger] mand som borger er och udi krue *Ac—e.* 8 byen] *stadenn Acd.* 9 der] her *Ac—e.* 11 derisz] *dett Aa.* 13—14 huort . . fredt] i fred, naar hannem løster *Ac—e.* 16 føre] *wdføre Aa.* 17 sundit] *rett. fra sund Ab.* 20 boder] *boed Ac—e.* — gaarde] *gaard Ac—e.* 22 hosz] med *Ac—e.* 25 med] aff *Ac—e.* 26 halff . . halff] *halfdeelen . . halfdeelen Aacd.* 29 gesticudt . . en] *giester schud uden Aa.*

10. Item ingen fremmet kremmer maa staae lenger i byen end 3 dage en tiid om aarit och med fersche ware, wden hand haffuer sønnderlig orluff aff kongen; huo herimod giør, haffue forbrøt sin kram, som hand med wde stander, halff till kongen och halff till byen.

11. Item huilchen kiøbmand som kommer till byen med klede, lerit ⁵ eller anden slig kiøbmandschab, hand schal schiffue op i sit herberg hiemme till en borgers och haffue det i husze eller i gaarden och henge sit tegegen wd, om hand saa will, men iche maa hand haffue sin kræm paa gaden eller paa windue staaendis; huo her imod giør, bøde kongen 3 Å och byen 3 Å , och ey maa selge klede eller lerrit wden i heele støcher. ¹⁰

12. Item huo som fører falsch kiøbmandschab ind till stederne, det goedz er forbrøt, och der til schall hand giffue kongen 10 Å och byen 10 Å . ||

13. Item ingen borgere schall kiøbe nogen ting eller kiøbmandschab wdi byen med gestepenge till gestens behouff; thi det er suig imod kongen ¹⁵ och byen; dee penge, som hand i saadan maade wdgiffuer, bliffuer forbrøden, halff till kongen och halff till byen, eller de ware, som hand derfor indkiøber, dend dog wden schade, som selger; ti hand wed ey aff, huo som pengene eyer.

14. Item huilchen mand, som kiøber nogen ting, som hand tilforne ²⁰ haffuer seet, och dricher der liigkiøb paa, da schall hand holde kiøb och betalle det, som hand haffuer kiøbt.

15. Item huilchen mand, som gieldschyldig er anden, hannem schall leggis lagdag fore och betalle med rede penge det, som hand er schyldig; giør hand det iche, da schall fogden, borgemester och raadt sette hannem ²⁵ toe wurderings mend och wurdere aff hansz goedz och boe saa megit, som hand schyldig er; will den, som paakierer, ded goedz ey haffue, da schall wurderings mend det goedz till dem tage och giffue ham sine penge inden 14 dage, om det er en borger, och en gest inden 3. solemerche; ware det och saa, at nogen wurderings mend sagde ney at tage dette goedz til sig, ³⁰ hand giffue 3 Å kongen halff och || staden halff; fogden, borgemester och raad sette andre wurderings mend wdi den sted, saa at hannem scheer scheell och ret, och bliffuer shadesløesz som paakierer.

4 med . . stander] staaer ude med *Aa*. 6 eller . . slig] och andet sligt *Ade*. 7 borgers] borgere *Acd*. 8 kræm] kram *Aae*; kramb *Acd*. 9 paa windue] udi winduerne *Acd*. 14 kiøbmandschab] kiøbmandz *Aa*. 21 dricker] drucket *Ade*. — liigkiøb] liekiøb *Aacd*; liidkiøb *Ae*. 22 som] *mgl. Aa*. 26 goedz . . boe] boe och gods *Ac—e*. 27 schyldig] giæld schyldig *Aac—e*. 28 dem] *szig Aa*. 29 3.] trej *Aa*; trygge *Acd*; treggie *Ae*. 30 wurderings mend] wurderingsmand *Ac—e*. — dette goedz] det goedz; godtset *Acd*; gods *Ae*. 31 staden] byen *Aa*. 33 scheell . . ret] rett och schiell *Ac—e*.

16. Item findisz nogen mand, som iche kand gielde sin gield, da schal hand antwordisz hannem i hender, som hand er schyldig, naar hand louglig er forfuldt, paa det at hand iche kierer sig reteløsz, och den schall saa foruarisz, at hand iche forderffuisz.

5 17. Item ingen maa were byemand eller borgere her i byen, forend hand haffuer loffuid och soerid kongen huldschab och mandschab och troeschab och byen med och beuist haffuer, at hand er schildz med minde fra den mand, som hand til den dag tient haffuer.

18. Item huo som stiiger byesens mur, plancher eller anden byesens
10 festning eller bryder plancher wd, hand giffue kongen 20 $\%$ och byen 20 $\%$.

19. Item om diiger och plancher forderffuis eller nedfalder for nogen mands forsømmelsze i frede timme, da schal hand, som ded rom tilhørde, det bøede inden 20 dags rom, siden hand tilsigis. Reddis man och for || orlog, da schall hand bøede det i samme dag, gjør hand det iche, da schall
15 hand settisz wdi byesens giemme och tage siden aff hansz goedz och bøede och bedre med saa megit, som behouff gjørisz, och der til med schall hand giffue kongen 6 $\%$ for offuerhøighed.

20. Item huo som iche will tilhielpe at gjøre weye eller anden ting, som fogden, borgemester och raad tychisz nøttelig were for byen, hand bøede
20 første tiid for whørelsze 3 $\%$, anden tiid 3 $\%$, tredie tiid 40 $\%$, halff kongen och halff byen.

21. Item indted faderløst eller moderløst barn, dee som wergeløsz ere, maa keisze dem werge wden byes, haffuer dee och nogen indenbyes eller wdenbyes wenner, som derisz werge bør at were effter loughen, dee schulle
25 iche were derisz goedz megchtig, forend dee haffue wissen sat och loffuen derfor, at ded goedz, som saadane wergeløsze tilhøre, bliffuer wist till derisz handt, naar dee worder myndige; gjør her nogen imod, bøede kongen 3 $\%$ och byen 3 $\%$.

22. Item behøffuer byen nogen strede eller weye igiennem nogen borgers
30 gaard eller iord till kongens eller || stadsens nøtte, da schall hand det tillade och tage der giengel forre; will hand iche, dae maae fogden, borgemester oc raad mænd alligeuell ramme byesens beste, och stande siden till kongen, om hand nogen giengel haffue schall.

23. Item scheer det och saa, at fogeden, borgemester och raad beder
35 och haffue wille till stadsens nøtte och tarffue wdaff nogen byemand

6 och troeschab] *mgf. Aa.* 7 schildz] schildt *Aac—e.* 9 stiiger] paa *tilf. Aa.* 10 festning] festninger *Aa;* befestning *Acd.* 12 timme] thide *Acd.* 13 bøede] bøeden *Ab.* — hand] hannem *Aac—e.* 16 med] *mgf. Ae.* 20 whørelsze] ofuuerhørelse *Acd.* 23 byes] byen *Aa.* 25 wissen] wissze *Aa.* 31 giengel] giengield o. *lign. Aa etc.* 32 stande] det stande *Aac—e.* 34 beder] bedis *Ac—e.* 35 tarffue wdaff] thørfue weed af *Acd.*

temmer, steen, liim eller andet, huad hand haffuer i sin gaard eller wdi husz, da schall hand det tillade och tage der fylligste for; will hand iche, da miste sig det, hand ombedisz.

24. Item huilchen mand som funden worder med ord eller gierninger at for raade kongen aff Danmarch kiøbsteder, slot eller bye, hand liide ⁵ saadan ret och dom, som en forreder bør at liide.

25. Item huilchen raadmand som obenbarer raadsensz hemelige erne och raad, kongen, byen eller dem til schade, om det beuiszes, da miiste hand sin halsz och hanzz hoffuidloed i kongens werie. ||

26. Item huilchen mand som hielper eller hiszer nogen mand at were ¹⁰ paa byesens argeste, saa at hand staden for raade will eller brende, oc wed ded nogen med hannem, at hand saa giøre wil, och fortier det och iche fremsiger, hand liide den samme ret och dom, som forskreffuit staar.

27. Item forbiude wii nogen forsamling at giøre i byen for nogen erne schyld, wden fogden, borgemester och raad kommer dem sammen; huil- ¹⁵ chen som det giør och høffuidzmand derfor er, hand schall miiste hoffueded och hanzz hoffuidloed i kongens were, och alle dee andre, som tillige samlinge ere, bøede huer dere kongen 20 ʒ och byen 20 ʒ. Men huilchen aff almuen nogit schader, hand kierre sin sag for fogden, borgemester och raad, som ham aff rette bør. ²⁰

28. Item huo som giør anden forkiøb, hand schall giffue ham, som hand giør forkiøb, 3 ʒ, kongen 3 ʒ och byen 3 ʒ.

29. Item huilchen borger som iche wil holde fogdens, borgemester eller raadzens bud brød at bage, som tiden tilsiger paa kornet, och bager smerre brød, || end dee haffuer sagt første tiid, och worder kierd aff menig- ²⁵ hed, miiste ald sit brød, som hand da haffuer, och det schal giffuisz i gudz naffn, anden tiid 3 ʒ med brødet, tredie tiid 3 ʒ med brøddet, fierde tid 40 ʒ med brøddet, halffue penge till kongen och halffue til byen, och were siden borgerschab saa ner, som borgemester och raad tychis, for whørsame.

30. Item samme ret schall och were om brøggere, sueder, smeder, schred- ³⁰ dere och andere embidzmend.

31. Item huilchen raadmand eller borgemester, som forwunden worder och tager penninge och siger wret for ret for wild schyld, da schall hand

1 temmer] tømmer *Aac—e.* — liim] *mgl. Aa.* — andet] *mgl. Ac—e.* — wdi] *mgl. Aa.* 2 det] *tilf. o. lin. Ab.* — fylligste] *fylliste (fylest Aa) Aa etc.* — hand (2)] *det tilf. Acd.* 3 hand] *som Ac—e.* 4 funden] *forwunden Ac—e.* — worder] *at (mgl. Ae) hand wndergaar der tilf. Ac—e.* 7 erne] *erinde Aa etc.* 8 om . . beuiszes] *tilf. i marg. Ab.* 10 mand (1)] *mgl. Aa.* 14 forsamling] *sambling Ac—e.* — erne] *ærinde Aa etc.* 19 schader] *at klage szigh faare tilf. Aa.* 20 aff] *med Aa.* 21—22 hand giør] *giøres Ac—e.* 21 hand (2)] *o. lin. Ab.* 22 3 (1)] *5 Ab.* 26 sit] *det Aa.* — som] *mgl. Aa.* 29 whørsame] *whørszomheed Aac—e.* 33 schyld] *schyldz Ab.*

were wgiel, den det giør, och alle dee med hannem holde i den sag, och komme derfor wdaff raadit och aldrig i wdigien.

32. Item huilchen som holder sig for raadmand och iche er tilschichet aff borgemester, raad och menighed, som hannem bør, hand miste sin
5 halsz och hanzz hoffuidloed wdi kongens werge. ||

33. Item huilchen sag som begyndis i kiøbstedden och endis for borgemester och raad effter derisz byes ret, som kongen dem giffuet haffuer, ded schall stadigt och fast bliffue; huo derimod siger, hand forbyrder sin
10 hoffuidloed til kongen och staden, wden nogen aff raadit sagde hannem wret, da gange derom, som ret ehr.

34. Item huad fogden, borgemester och raad oplegge med kongens samtyche, det bliffuer stadigt och fast; huo derimod giør, bøede kongen 40 ʒ och byen 40 ʒ.

35. Item huilchen mand som steffnis til tinge med bysunden och siger
15 hanzz naboer till paa begge sider, kommer hand ey første tiid til tinge, bøede 5 engelsche, anden tiid 10 engelsche, tredie tiid 20 engelsche, halff kongen och halff byen; sider hand lenger offuerhörig, da bøede kongen 10 ʒ, saffwolderen 10 ʒ och byen 10 ʒ.

36. Item huilchen byemand i byen som wdfar aff byen for sin errene
20 schyld och achter sig borte at vere lenger end 6 wger, hand schall schiche en i sin steed, || som suarer for hannem och fuldgiør, om erende paa kommer, som kongen och byen macht paa ligger, huo det iche giør, bøede kongen 6 ʒ och byen 6 ʒ.

37. Item huilchen mand eller anden som bryeder kongensz och byesens
25 laasze fraa porter eller fra bomme eller dee laasze, som stander for fanger, hand bøede sin hals och hanzz hoffuidloed till kongen och byen.

38. Item huo som løszner plancher eller kryber offuer dem ind eller wd eller tager steene bort, som ere till byesens wern lagde eller sammen borne, bøede 40 ʒ, halff kongen och halff byen.

30 39. Item huilchen hustru som bonden fradøer, hun schall keisze sig en werge 14 dage effter hanzz døed, om fogden, borgemester oc raad tilsige; giør hun det iche, bøede kongen 3 ʒ och byen 3 ʒ; haffuer hun och børn epter sin døde hoszbund, da schall fogden, borgemester och raad wide børnsensz fæderne, och hun giør det wist, at det bliffuer wforteridt fra
35 børnsensz hender. ||

1 wgiel] *rett. fra wgiel Ab.* — dee] *de der Ac—e.* 2 i wdigien] *wdi igienn Ac—e.* 11 fogden] *fogder Ab.* 14 tinge] *hand schall steffnes tilf. Ac.* 15 naboer] *naboe Ac—e.* 18 saffwolderen] *sagwolderen Aa etc.* 19 errene] *erinde o. lign. Aa etc.* 21 sin] *szitt Aa.* 22 och] *med Aa.* 25 fanger] *fange Aacd.* 28 eller (1)] *mgl. Ac.* — tager] *tage Ab.* 29 40 .. byen] *kongen och byen 40 ʒ Aa.* 33 schall] *mgl. Ac.* 34 och] *at Ae.* 35 børnsensz] *børnsensz Ab.*

40. Item schall och were om den, som hustruen fra;døer, om hendisz børns møderne.

41. Item ingen schall haffue macht at kreffue sinn hoffuidloed, men fader och moder leffue, wden huisz hand med minde och goed uilge fange kand.

42. Item taber nogen byemandz søn i dobbell eller i nogen leeg meere end j β penge, da schal den, som winder, ey mere beholde end j øre penge.

43. Item huo som ligger i hoer i nogen kiøbstedt, mand eller quinde, och worder louglig steffnder och fordelte, saa adt dee i bandt komme, och iche wille tage der schriffte fore och bedere, som dem bøer, och bliffuer 10 saa dag och aar och kommer i madbandt, siden schall kongens suardt rette der offuer, manden miste sin hals, och quinden schall settisz leuendis i iorden, och derisz houdloed i kongensz och byesens werge. Den samme rett er och om iomfru krenchere och andre aandelige sager, om dee sidder øffuerhørig, serdelisz dee i madband, som forskreffuit staar. || 15

44. Item huilchen mands husz eller tag, som neder worder brott, naar woff ild kommer och løsz er, da schall alle dee, som før ilden boer, giøre hannem ded schadeszløsz, som fogden, borgemester och raad tøchis schelligt were.

45. Item huilchen mand, som wdfar aff byen med hustrøe och goedz 20 och ey igien kommer i byen inden aar och dag adt boe, hand miste bylow och byret och schall kiøbe sig det paa nye.

46. Item huo som sidder i byen i 6 wger och ey worde borger, bøede kongen 3 ʒ och byen 3 ʒ, wden hand haffuer det i fogedensz och borgemestersz minnde. 25

47. Item alle dee, som i byen wille were, scm ey er nogen mands suenne och haffuer goedz for 3 ʒ, dee schulle giffue derisz borgerschabff och rede i skatt och tynges som anden borgere.

48. Item worder nogen spedalsch wdi byen, hand schall wdfare till s. Iorgens inden denn tidt, som hannem aff fogden, borgemester och raad 30 forelagd worder; giør hand ded iche, da maae de føre hannem didt paa hansz egen kaast och tering. ||

49. Item huo som boer i byenn paa kongens iord, hand schall ey aff-trengis, emeden hand formaar och fult der aff giør saa megid, der bør aff at gange med rette. 35

1 Item] det samme *Ac*d (*ikke nyt kap.*); Item det samme *Ae*. 7 da] dog *Ac*d. 9 fordelte] for dette *Aa*. 10 schriffte] schriffte *Ac*d. 11 madbandt] mand band *Ad*. — suardt] suend *Aac*d. 12 miste . . hals] schall miste halszen *Aa*. — sin] *mgl. Ac—e; jf. foreg.* 14 krenchere] krenche] *Ab*. 15 madband] mand band *Ad*. 17 woff] wofue *Aa*; waade *Ac—e*. — och] eller *Ac*. — før] for *Aac*d; forre *Ae*. 29 wdfare] nedis till at fare *Ac—e*. 30 Iorgens] Iørgens *Ac*; Iørgen *Ade*.

50. Item naar nogen borgemester eller raadmand affidøer, da schulle dee igien i raadidt er, fuldmacht haffue indenbyrdisz en anden aff borgerne igien att keisze i raadit, som der nøttelig er och gauffnlig.

51. Item huo som offuerløber fogdenne, borgemester eller raadmendt
5 med wred huff och wquemlig ord, hand bøde imod den, hand offuerløb,
40 ʒ, kongen 40 ʒ och byen 40 ʒ, och worder hand saaer, gielde halsz.
Samme ret schall och were om byesuenne, naaer de er i kongensz och
byesens erinde.

52. Item huo som till worder sagdt adt wdfare wdi kongensz wdbud
10 eller byesins erinde, bliiffuer hand hiemme och gjør det iche, hand bøde
kongen och byen 40 ʒ, wden hand haffuer dedt synderlig med borgemester
och raadz orloff, da schulle dee schiche en anden i hansz sted saa goed och
fuld ferdig. ||

53. Item ingen borger schall steffne den anden vden byes til herridz-
15 ting eller landsting, wden sagen er saa, adt hun schall i rette for rigensz
raad, men schall steffnis til sin egen raadstoff eller byeting; huo her imod
gør, bøde kongen 20 ʒ och byen 20 ʒ.

54. Item ingen schall giffue den anden sit wergemaall at dele eller tale
før sig i nogenn sag, huo ded gjør, bøde 40 ʒ och kaldisz fladføring. Item
20 ingen borger, som deller eller tretter med sin medborger, maa eller schall
giffue nogen woldsmand eller frimand wden byes eller inden byes sit
wergemall vnder 40 ʒ.

55. Item wille wii, ad alle wore borgere, for huad sag, som de ere osz
eller wor bye falden fore, at de schulle ingen andenstedz møde end paa
25 derisz raadstoff eller byeting.

56. Item gribes nogen med macht eller wold, och hans brøde findisz
iche, saa ad hand er schyldig i dennd sag, hannem er tillagdt, den hannem
haffuer grebit, bøde kongen 40 ʒ, byen 40 ʒ och den, som greben er, 40 ʒ. ||

57. Item huo som er indgiffuen i Hellig giestis, dee maae iche kiøbsla
30 till forprang; huo det gjør, schatte med byen.

58. Item sameledisz wille wii, ad ingen wden rigis borger eller kiøbmendt
schulle bruge kiøbmanschab i derisz bye eller seigle der aff wden borge-
mester och raadz minde och samtøcke; huo der imod gjør, bøde kongen
40 ʒ och byen 40 ʒ.

2 fuldmacht] ehnn *Aa*. 3 gauffnlig] gaufflig *Ab*. 4 fogdenne] fogden *Aac—e*. 5
wquemlig] wbequemmelig *Aa*; wquemmelige *Ac—e*. 7 Samme] Dend samme *Ac—e*.
8 byesens] stadsenns *Ac—e*. 9 adt wdfare] vd at fare *Ac—e*. 15 saa] *mgl. Aa*. 16 og 25
raadstoff] raadstue *Aac—e*. 19 før] for *Aac—e*. 19—22 Item . . ʒ] *udgør i Ae og Aa1—2*
et særligt kap. 20 eller schall] *mgl. Aa*. 29 Hellig giestis] Helliggiest hus *Ae*. 31 eller]
och *Ac—e*. 32 seigle] selge *Aa*.

59. Item schall ingen giøre forkiøb eller forprang paa bøgden mellum Halmsted och Ienkiøbing eller Skane; findisz nogen herimod giør, haffuer forbrudet, huisz hand haffuer med at fare.

60. Item huo som worder funden med wrang allenn, skeppe, kande, punder, bismer eller noget andit, hand miste sin hoffuidloedt och rymme ⁵ byen.

61. Item dersom nogen mand, suend eller quinde dør i kiøbsted, som icke haffuer aruinge i byen || eller i landit neer bosiddende, da schall raadit tage hansz goedz i giemme wdi fogdensz aasiun och widschabff, saa lenge rette arffuinge komme med schellig beuisning inden aar och dag, ¹⁰ da schall dennem antuordisz derisz goedz frit och whindrit wdi fogdens aasiun, och dee giffue 3 ½ kongen och 3 ½ byen, om dee ere besiddende i rigidt, er de och boesidne wden rigidt, da giffue dee kongen 3 ½, som for er rørt, och raadit huer tiende peng. Kommer och ingen arffuinge inden dag och aar, da er kongen hansz arffuing, da schal ded goedz antuordes kongens ¹⁵ fogid, eller huem det kongen wnde will, da bør raadit huer tiende peng, som for er rørt.

62. Item huo som thruer eller wndsiger nogen mand, som borger er, och wil ey lade sig nøye met retten, den mand schall borgen och loffuen sette, at hand den anden ey schade will giøre och ingen will til; schynde ²⁰ paa hans weigne; wil hand icke borgen sette, da schall hand settis i bysensz hechte och giemis, saa lenge hand fanger sig bedre beraadt, om det worder kerdt for fogeden, borgemester och raadet. ||

63. Item huo som falder for nogen brøde, hand schall bøde imod dem, som schaden scheer, dernest imod kongen och byen. ²⁵

64. Item huo som forbryder sig i byen och wndkommer och icke bøder, hansz naffn schall schriffuis i byens bog, saa lenge hand haffuer bøet for sin gierning; worder hand greben, da schall hand pinis, som gierningen er enten stoer eller liiden.

65. Item huo som hugger handt eller fodt aff nogen eller sticher øye ³⁰ wd med wrede eler foracht, da er det halszløsz gierning och hansz hoidloed i kongens verge.

2 Ienkiøbing] Ienne kiøpingh Aa; Innekiøping Ac—e. — Skane] Schare Aa; Skara Ac—e. — herimod] i moed szom Aa. — giør] at giøre Ae. 5 punder] pund Aacd. 7 dersom] dør Ac—e; jf. flg. — dør] mgl. Ac—e; jf. foreg. 8 neer] ere Acd. 12 dee (2)] daa Aa. — besiddende] boesidende Aa. 13 boesidne] besidne Ac—e. 14 og 16 peng] penge Aa; penning Ac—e. Kap. 62] tilf. i marg. m. anden hd. Aa. 18 thruer . . mand] noget mand truger, nøder eller undsiger Aac—e. 19 retten] rett Aac—e. — loffuen] wiszen Aac—e. 20 til] mgl. Aa. 25 och] derefter overstr. borgmester Ab. 27 byens] byes Aa; bysenss Ac—e. 28 sin gierning] sine gierninger Acd. — worder . . greben] var der handgreben Ab. 30 fodt] d er rett. in scrib. fra et andet bogstav Ab. — sticher] stinger Aac—e. 31 eler] o. lin. Ab.

66. Item huo som slar anden slag medt steen, knippel eller been, saa at hand worder ey saar eller lemmelest, bøde hannem, som schaden fich, 6 ʒ, kongen och byen huer 3 ʒ.

67. Item huo som anden trelberger, bøde hannem, som schaden faar, 5 40 ʒ och kongen och byen 40 ʒ. ||

68. Item huo som anden slaar pust eller drager hanzs haar och griber hannem ille om neszen eller kindbeen eller andenstedz paa hanzs lifff eller riffuer hanzs kleder med suer eller kniff eller sckyder hannem i dynndt eller kaster hannem omkring med wredt huff, bøde ham, som skaden 10 haffuer fangidt, 3 ʒ och kongen och byen huer 3 ʒ.

69. Item huo som fanger pust eller slag i dobbell aff den, som doubler med hannem, den, som huggen wdgiffuer, bøde ham intedt, som huggene faar, men hand schall bøde till kongen och byen effter sin brøde; worder och nogle ihielslagen i dobbelspil, hand schall iordis wnder galgen, och dem, 15 som hannem ihielslar, schall giffue lifff for lifff.

70. Item huo som gaar i anden mandtz husz eller gaard med foracht och slar bonden eller hustrøen nogen derisz hion eller nogre de, som stande husz eller gaard till, hand miste sin halsz och hanzs hoffuidt lodt i kongens were.

71. Huo som schiuder i nogen mands husz eller gaard med armborst eller anden waaben, || som hand will schade folch med, worder noggen mand skødder eller dreben, da er ded halszløsz gierning; den same ret er, om nogen mand worder slagen eller drebt wdi sit egit schib eller husz.

72. Item huo som anden schiuder i wand med wilge och wred huff, 25 hand bøde hannem 6 ʒ och kongen och byen huer saa megit.

73. Item huo som griber eller hindrer nogen vgierningsmand paa hanzs flucht, da skall hand antuorde hannem fogiden i hand, och den, hannem gribed haffuer, bør nogid aff hans goedz for sin wmage effter fogidensz, borgemester och raadz tyche.

74. Item huilchen som bryder torgefred den dag, som torge ehr, da schall hand bøde den, som schaden fanger, 40 ʒ och kongen och byen huer 40 ʒ, och freden schal stande fra morgen, soel ganger op, och indtill soll ganger ned om afftenen.

Kap. 66 og 67] er ombyttet Aa. 1 steen] steere Aa. 2 hand] mgl. Aa. — som] rett. in scrib. fra for Ab. 4 trelberger] trelbergen Ab. 6 drager] i tilf. Aa. 8 suer] suerd Aa etc. — sckyder] schylder Aa. 9 omkring] kring Acd. 11 dobbell] daabillspill Ac—e. — den . . doubler] de som doble Ac—e. 12—13 wdgiffuer . . faar] faar, men hand, den der gifr hannem den, bøde ham intet Aa. 14 i . . galgen] mgl. Aa. — dem] den Aa. 17 de, som] dend, som de Ac—e. 20 Huo] Item huo Ac—e. — armborst] armbrøst Aa; armbrøst Ac—e. 22 skødder] schadder Aac—e. 23 husz] gaard Aa. 26 hanzs] szin Aa. 31 hand] mgl. Aa. — huer] mgl. Aa. 32 morgen] mgl. Aa. — soel] skr. har først skrevet op Ab; jf. ndf.

75. Item griber nogen gest eller wdenbyesmand sin tiuff wdi nogen kiøbsted och gjør der hansz ret || och fanger sig selff dommere der offuer sin tiuff, wil hand och føre ham med sig bort, daa haffue det i fogdensz minde och raadsensz och føre hannem siden, huor hannem løster.

76. Item huo som kongensz och stadsens wechtere slar met foracht om ⁵ natten, hand bøde sin hals, och hansz hoffuidloed i kongens were; wil hand werge sig, at hand det iche gjorde, dog werge sig met 12 mendz eed.

77. Item finder wechteren nogen mand paa gaden, siden 9 er slagen, da schal hand ledisz til sit herberg; haffuer hand iche herberg, da schall hand sette borgen eller i byesens giemme til anden dage och gjøre da schel ¹⁰ for sig, hui hand gich paa gaden.

78. Item huilchen mand eller suend som woldtager quinde eller møe i byen, hand bøde sin halsz.

79. Item huilchen anden kalder schalch eller giffuer anden wquemsz ord i hastighed eller druchenschab, bøede hannem 3 ŷ , kongen och byen ¹⁵ huer 3 ŷ ; will hand werge sig, werge med 12 mends eed eller bøde. ||

80. Item kalder och nogen mand eller quinde nogen dannemand eller dannequinde eller møe wquemsord, de, som wbrødelige ere, tiuff, forreder eller nogit andit, som ehre gielder, och hand eller hun det iche beuisze kand, hand bøder den, som saa kaldisz, tuende 40 ŷ och dannemends bøn ²⁰ och kongen och staden huer 40 ŷ . Kand hand det iche giffue, hand slaais til kagen och løsze sig fra fogden, borgemester och raad, som hand kand med dennem til eensz worde.

81. Item findisz och nogen ond quinde, som wquemmeligen taller paa nogen dannemand, dannequinde eller møe, det som ingenlunde beuisesz ²⁵ kand, hun schal hudstrygis och springe aff kagen och drage siden steen aff bye, och hendisz goedz tage siden kongen och byen.

82. Item wille wii, ad wore borgemester och raad wdi Halmstad schulle were frii for derisz aarlige byesschat och nyde saadan frihed som dee wore borgemester och raad i Kiøbenhaffn och i andre vore || kiøbsteder. ³⁰

Forbiudendisz alle, i huo de heldst ere eller were kunde, och serdelis wore fogider och embiszmend *forschreffne* wore borgemester och raadmend, borgere och allmenighed wdi Halmsted herimod disse worisz naader,

4 huor] huort *Aac—e.* 7 dog] daa *Aa*; da *Ac etc.* 8 wechteren] wechterne *Aa.* 10 dage] dagenn *Aac—e.* 14 wquemsz] wquædens *Ae.* 16 werge (2)] da verge szigh *Aa.* 19 ehre] ære (ære o. *lign.*) *Aa etc.* 20 bøder] bøde *Aac—e.* 21 det] dem *Ac—e.* — hand (2)] saa *Aa.* 24 ond quinde] onde quinder *Aa.* — wquemmeligen] wbequemmeligenn *Aa.* 26 steen] steenene *Aa.* 27 och (2)] *forskrevet, rett. fra* *Ab.* 28 raad] *tilf. o. lin. Ab.* 30 kiøbsteder] kiøbsteder *Ab.* 32 och (1)] *mgl. Aa.* — *forschreffne* wore] *mgl. Aa.* — borgemester] borgemestere *Ac—e.* 33 allmenighed] ald meenigheed *Aac—e.* — naader] naadisz *Ab.*

privilegier och friheder at hindre, hindre lade, møede, platze, dele, wmage eller wdi nogen maade at wforrette wnder wor kongelige heffn och wrede. Giffuet wdi wor bye Halmsted tiszdagen nest effter wor frue dag purificationis aar effter gudsz byrd mcdxcviii wnder wor kongelige secret.

5 **København.****1500. 25. november.****17**

Kong Hans nedsetter den aarlige byskat af Halmstad til 100 danske mark penge.

A: Halmstad stadsarkiv. Pap. nr. 13. 29,5 × 21,5. Paa bagsiden kongens segl pap. o. voks, DKS. nr. 88 (ikke anført).

10 *Tryk:* Hist. tidskr. f. Skåneland I 171 (i udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 413. — Rep. 2. rk. nr. 9213.

Wii Hanss, met gudz nade Danmarcks, Sueriges, Norges, Vendes oc Gotes konungh, hertug i Sleswiig oc i Holtzstenn, Stormarnn oc Ditmersken, greffue i Oldenborgh oc Delmenhorst, gøre alle vitherligt, at
 15 wii aff wor sønnerlig gunst oc nadhe oc effther thii at en stoer part aff wore kere vndersathe ere vddøde oc bortte, som oss giffue oc gøre skulde skat oc anden thienneste paa kronens vegne aff Halmstadhe, tha haffue wii vnt oc tilladet oc met thette wort opnne breff vndne oc tillade, at the wore kære vndersate, som nw bygge oc boo eller her effther komendes
 20 worde i Halmstade, mwge oc skulle giffue oc gøre oss fore theres aarligen byskat ith hundredht danske mark penninge oc icke mere, swalengge wor nade tillsiger. Thii forbywde wii alle, ehwo the helst ere eller ware kwnne, for^{ne} wore kære vndersate her emod thenne wor gunst ythermere at besware meth byskatther at giffue, fføre en wii igen kallet haffue thette wort
 25 breff, vnder wort hyllest oc nade. Giffuet paa wort slot Køpnehaffnn sancte Katherine uirginis et martyris dag aar effther gudz bwrdd millesimo quingentesimo nostro sub signeto.

Ad relacionem domini Pauli
Laxman militis.

30 **København.****1506. 17. maj.****18**

Kong Hans forbyder udenlandske købmænds handel paa landet omkring Halmstad og al handel paa ulovlige havne og giver regler for borgernes handel med bønderne samt paabyder alle, som bor i Halmstad, at skatte med borgerne og deltage i byens tyngge.

2 wor] mgl. Aa.

Købstadlovgivning. IV.

19

A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 59. 29 × 16,5 (plica 4,2). Perg.seglrem. —
 Aa: Lund LA. Skånska generalgouv. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662
 17/12 f.22v. — Ab: Sv. RA. Städerna akter. Halmstads privil. attest. 1662 17/12
 f.22r. Genpart af Aa. — Ac: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 126 (1664). —
 Ac1: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städerna privil. 880 (c. 1670). — Ac2: Sv. 5
 RA. Kommerskoll. arkiv. Städerna privil. attest. 1695 13/12 f.23r.

Tryk: Richardson, Hallandia I 136 (udtog); Hist. tidskr. f. Skåneland I 172
 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 423. — Reg. Dan. nr. 5334; Rep. 2. rk.
 nr. 10624.

Wii Hanss, meth gudz nade Danmarcks, Sueriges, Noriges, Vendes oc 10
 Gottes konung, hertugh i Sleswich, Holstæn, Stormarn oc Ditmer-
 sken, greffue i Oldenborgh oc Delmenhorsth, giøre alle vitterliigh, ath
 wii aff wor sønderliigh gunst oc naade haffuæ wnth oc giiffuit oc med
 tetthæ wort obnæ breff vnde oc gyffuæ wore kere borgere oc vndersatte 15
 vdi wor kørpsteed Halmstede swadan nader oc priuilegia, them oc theres
 by till gode oc bestand:

<1.> Ath e(n)ghen vdlendiskee kørpmand skall kørpslaa paa landzbygden
 medh bøndernæ ther nær om kringh theres by i Hallandh till farprangh
 eller them tillforfangh i nogre maade. Dierffuis nogre ther emodh ath
 giøre, thaa skall han haffwe forbruth ther medh xl mark till oss oc xl 20
 mark till byen.

<2.> Oc wille wii, ath engen her efftyr skall besøggæ nogre vlagliigæ
 haffnær ther hoss theres by ther ath kørpslaa eller kørpslaa laadæ, for^{næ}
 wore kere vndersatthe till skaada eller forfangh.

<3.> Sammaledes wnde wii oc tilladæ, ath wore vndersatte bønder ther 25
 om kring Halmstædæ mwæ indfare ther i byen om loffwerdagen meth theres
 ware oc kørbe oc selliæ met borgernæ paa torgeth oc paa gaden inden
 byess porthæ. Hwo som kørpææ vdhen byenss porthæ, nar bøndernæ søggæ
 swa till byen meth theres ware, thaa skullæ thæ haffuæ forbruth trææ
 marck till oss oc trææ till byen. 30

<4.> Item mwe oc borgernæ ther i byen kørbæ oc selligæ meth bøndernæ,
 som kommæ tiid till byen thee andræ dagæ en om loffwerdagen meth
 theres ware, baade paa gaaden oc i borger garde, efftyr som her till aff
 gammæll siidwannæ waret haffwær.

<5.> Item mwæ oc borgernæ ther i byen faare vd paa bygden om theres 35
 by i Hallandh ath kørbe och selgyæ met bøndernæ efftyr theres barning
 effter gamall siidwannæ.

<6.> Ville wii oc, ath her efftyr skall enghen bygge eller boo i Halm-
 stæde ther ath kørpslaa, vdhen han skatther, skylder, yssir oc tilhielp-

pær ath vpholdhæ byenss tyngæ, efftyr som andre borger dher i byen giøre.

Thii forbiudæ wii allæ, ehwo thee helst ere eller ware kwnnæ, serdelles wore fogethæ oc embitzmendh for^{ne} wore kere vndersatthæ borger i Halmstad her emod tesse wor for^{ne} nadher, friiheydher oc priuilegiia ath hyndræ, hyndre ladæ, møde, plasse, deyllæ eller i nogre maade vforretthæ vnder wor kongelliigh hæmdth oc vredhæ. Gyffuit paa worth sloth Kørnehaffn dominica Vocem iocunditatis aar etc. md sexto vnder worth signete.

[1506(?).]

19

10 *Kong Hans paabyder borgerne i Ny Varberg, Gamle Varberg, Kongsbakke, Gamle Falkenberg og Ny Falkenberg at flytte ind i Halmstad.*

A: tabt, men registreret i RA. Danske Kancelli. Tegnelsebog 1471—1512 f. 127 v. Tryk: Danske Mag. 4. rk. II 278; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 428.

Datering: Notitsen i brevbogen er udat., men indført paa et læg med indførsler fra 15 1506. Af Styffe, Skandinavien under unionstiden s. 100 note henføres den til 1508.

Tesse effther^{ne} køpstæder skulle flytthe ind i Halmstædhe: Nyworbiorgh, Gamle Worbiorgh, Kongesbacke, Gamlefalckenbierg, Nyfalkenb[ierg].

Malmø.

1516. 6. marts.

20

10 *Kong Christian 2. giver borgerne i Halmstad en række privilegier vedrørende handel, ulovlige havne m. m.*

A: Halmstad stadsarkiv. Perg. nr. 61 43,5 × 34,5 (plica 4,2). Perg.seglrem. — Aa: Lund LA. Skånska generalgub. kans. arkiv. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.24r. — Ab: Sv. RA. Städens akter. Halmstads privil. attest. 1662 17/12 f.24r. Genpart af Aa. — Ac: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 128 (1664). — Ac1: 25 Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. 874 (c. 1670). — Ac2: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.23v. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.197v (se Ystad nr. 2 og Varberg nr. 3).

30 Tryk: Richardson, Hallandia I 136 (udtog); Suhms Nye Samlinger II 1 159 (efter B); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 451. — Reg.Dan. nr. 6024; Hist. tidskr. f. Skåneland I 173.

Samme brev er udstedt til en række andre østdanske byer (se Landskrona nr. 12, Malmø nr. 35, Varberg nr. 3, Ystad nr. 2), men der er tilføjet særlige bestemmelser for Varberg og Halmstad. Lignende brev er også udstedt til de sjællandske byer.

35 **W**ii Christiern, mett gudss nade Danmarcks, Norweges, Wendes oc Gottdes koninge, wduald koninge till Sweriige, hertig i Slessuich,

Holsten, Stormarn och Dyttmersken, greffue i Ollenborg oc Delmenhorst, giøre alle wiitherligtt, att wore kere wndersotte, borgemestere, radmend oc borgere vdii wore køpstederne Skone oc Hallandt, hardeligen haffue bekertt oc klagett fore oss then store skade oc mangefolleligene briister, som ther i landett skeer oc them wedderfares pa thieres kopmandskapp, ⁵ handelingne oc byerninge oc besønderligen i tesse effter^{ne} artichellæ oc pwnther, som her effter screffuett stander, oc wden swo skeer, att swodan briister remedieress oc affstilles, tha kunde eller formuwe the icki attgjøre oc opholle oss oc riigett swodan tilbørligen thieneste, som thee her till giortt haffue, huilcke samme briister wii mett nogen vortt elskelige radtt ¹⁰ merkeligen haffue betenckett och offwerueitt, oc pa thett att wore kere wndersotte køpstedmendz handelingne oc neringe icke her effter skall forderffues oc nederlegges, the oc wore køpstederne ther mett skulle ødelegges, oss oc kronen oc riigett till stoer skade oc forderffue, tha haffue wii nw for^{ne} wore wndersotte till gode oc bestand ther om giortt swodan skiickelsse ¹⁵ oc for^{ne} wore wndersotte, køpstedemend i Skone oc besynderlige wore kere wndersotte i Halmstadtt, aff wor sønderligen gunst oc nade wntt oc giffuett swodanne nader, friiheder oc priuilegia:

〈1.〉 Fførst som for^{ne} wore wndersotte bekere them, att mange landekøpere, danske mend oc tyske, fare pa landsbyerne ther vdii landtt oc ²⁰ køpslage mett fogederne, bønderne oc lendzmend oc forhandle mett them om then køpmandskapp oc køpmands handle, som pleiger att stande i wore køpstederne, huilckett som er emodtt køpstederns priuilegia, tha wille wii, att swodantt her effter icki skee skall, meden om swodantt her effter skeer, tha skall swodantt gotss ware forbroett, halffdelen till oss oc kronett ²⁵ oc halffdelen till then køpstedtt, thet tilkomer effter thieres priuilegelsse lywdelsse, oc skulle ther till bøde emodtt oss oc byen twennefyretywe marck, oc mwe for^{ne} wore køpstedemend patage oc hindre, hwor thee swodan landzkøpere pa landzbyerne pafinde kunde.

〈2.〉 Haffue the oc bekerett, att fogederne oc lendzmend, swo well ³⁰ kirckens som kronens oc sammeledes ridderskaps, bywde almwgen i thieres leen attselge them thieres gotss oc enghen anden, swoo att the ere icke meg-tuge offuer thieres egett gotss atmwæ føre till køpstederne, som køpmands handell pleger atstande, hwilckett oc er emodtt køpsteders friiheider. Thii forbywde wii for^{ne} fogederne och lendzmend swodantt att her effter ³⁵ attgjøre wnder thieres leens fortabelsse.

〈3.〉 Bekere the oc, att lendzmend, fogederne oc bønderne pa landtt aar oc dag haffue faaltt klede oc larefftt, humlle, iern, saltt till foreprang

5 oc] o. lin. A. 10 nogen] rett. fra worther (?) A. 27 oc (1)] o. lin. A.

wore køpsteder storligen till skade oc forfang, huilekett wii her effter strengeligen forbywder ydermere attskee wnder swodan gotss fortabelsse.

(4.) Haffue for^{ne} wore wndersotte oc bekertt, att noer swenske bønderne, Hallands, Gyndingheredz, Blegings eller och andre bønderne, som grenske
 5 wed landmarcked, haffue forsamlett øxen till driiffter oc ere pa weyn mett them till køpstederne eller marckedtt, tha fare them emodtt andre bønderne, forprangere oc købe aff them swodan øxen till forprang oc driffue them strax ighen faale till køpstederne oc marckede, swo thee ere iii eller
 10 iiii gange solde oc købte pa thieres marckeds wey aff swodan foreprangere. Wille wii, att swodantt her effter ey mere skee skall, wnder for^{ne} gotss fortabelsse till oss oc køpstederne, oc sammeledes, att swodan forprangere, bønderne, fare aff en landzbyæ oc till en anden oc forsamle smør, skind oc hwder oc selge ighen till forprang, hwilckett wii welæ, att her efftiir ey skee skall, wnder swodan gotss fortabelsse oc ther till xl mark brøde emod
 15 oss oc byen.

(5.) Item haffue wii forfarett, att mange fogeder oc lendzmend haffue gangende i thieres leen mange peberswenne, som ere kremere, skomager, skredere, oc øwe thieres køpmandskapp emodtt køpstedernes priuilegia oc friheder. Wille wii, att thee, som swodan her efftiir brwge, skulle haffue
 20 forbroett swodan gotss oc ther till bøde emodtt oss oc byen xl mark, oc mwe wore køpstedemend them, ehwor the findes vdii lenen pa landzbyerne, hindere oc rosteire them.

(6.) Fframdeles wille wii, att her effter ii enghen wloffligen hampne, som ligge wore køpstederne tillforfang, skall bedriffues nogen handell mett
 25 køpmandskapp eller oc nogen wdforsell ther wdatskiips, swo fremtt att swodan gotss, som swo vdfores eller skiips i swodan wloffligene hampne, skall icke ware forbroett, thii att swodan handlinge i swodan wloffligen hampne haffuer her till warett oss oc kronen pa wor rettiigheitt storligen tillskade oc wore køpstederne till affdracht oc forfang.

(7.) Haffue wii framdeles oc swo skiickett oc wille oc holldes skall, att engen bønderne her effter skulle seglle wden riges mett nogre køpmandskapp eller kopmands handlinge atbrwge, meden mwe seglle her inden riges till wore køpstederne mett thieres gotss oc ware, swofremtt att the ey wille haffue forbroett swodantt gotss, oc ther till bøde emodtt oss xl
 30 mark, dog wille wii, att wore køpstedemend, som samme bonderne mett thieres gotss oc ware besøge, skulle giffue them redeligenheitt fore thieres gotss oc ware oc holle them skelligene emodtt bønderne i alle made.

(8.) Bekere oc for^{ne} wore wndersotte fore oss, att mange indfare i vore

køpsteder oc ther griibe, baste oc binde, wore borgemester oc bifogeder wattspoerde, oc wolføre them swo aff wore køpstederne, endog att wore embedsmend i køpstederne ere offwerbodne atthelpe them rett offuer them, som the haffue tiltall till ther vdii køpstederne, huilckett wii her effter ey stedi wille, men forbywder alle wore fogederne oc embedsmend ⁵ wnder thieres leens fortabelsse, som the aff oss haffue, swodant her effter attgjøre oc ther till ydermere atstande till rette ther fore till oss.

<9.> Bekere oc menige køpstedmend vdii Skonæ, att the mange landzmarckett, som her tilldags haffue warett søgthe oc holddne, ere them storligen till skade, tha wille wii, att alle swodan landssmarckede, som her ¹⁰ tilldags haffue warett søgthe, skulle her effter ware afflagde, wndentagen tesse effter^{ne} ffem marckede, som her effter holles oc stande skulle i Skone, som ere Trehøgsmarcket, som stand skall i Lundeby mandagen nest effter vor herres helmelfars dag, Greffuinge marcket, som stand skall i wor ny køpsted Engleholm sancti Botulphi abbatis dag, Ollss marcket, som ¹⁵ stand skall i Awss sancte Marie Magdalene dag, sancti Lawris marcket, som stande skall sancti Lawris dag vdii Lwndebye, oc swo høste marcket, som kalles Skonemarcket. Tesse for^{ne} v marcket mwe rigens indbigere besøge, sammeledes vdlenske køpmend, som kram oc klede faale haffue. Dierffes nogen seg till attbesøge nogett andet marcket i Skone mett thieres ²⁰ ware oc kopmandskapp end tesse for^{ne}, tha skall swodan gotss, som the haffue metatffare, ware forbroett, halffdelen till oss oc halffdelen till køpstedtt, som thee ere vdfarne vtaff.

<10.> Wille wii framdeles, att hwer embedzmand i vore køpstedere skall berge siig aff sytt embedtt oc icki bruge køpmandskap mett køpmends ²⁵ handell till forprang, vden hwess han behoff haffuer till hanss embeds behoff, oc wille wii, att enghen borgere skall tage siig køpmandsskapp eller køpmands handell till attbruge pa landtt eller i køpstederne mett køpmands peninge vnder samme gotss fortabelsse till oss oc staden, oc findes her effter swodan skadeligen borgere, som swodan køpmandskap bruge oc ³⁰ kand dog icke opholle wore, kronens oc byernes tønge, swodanne mwe wore borgemestere oc radmend opsiige thieres borgerskapp, att the tage them anden byerning till.

<11.> Item enghen wden rigs mend, hestekøpere, skulle andrestadze køpe heste i Halland vden i wore køpstedere, oc ey skulle fare pa lands! ³⁵ byerne attkøpe, som the her till giørtt haffue. Giøre her nogre emodtt, tha skulle swodanne heste were forbroett, halffdelen till oss oc halffdelen till staden. Vdkomme thee mett them oc komme siiden till wore tolsteder

6 the] o. lin. A. 7 till (3)] o. lin. A. 31 byernes] forkortelsen angivet ved streg over n A.

Mallmøø eller Helssingborg, tha skulle the stande ther wnder samme dom, vden the kunde thett skelligen bewiise, att the haffue køppt mett them, som wii ther om priuilerett haffue.

(12.) Skulle wor køpstad Halmestadt ligge wnder wortt fadewr mett
5 alle rentte oc rettugheitt.

(13.) Item wnde wii them att ma wdwelæ biifogeder, som oss oc them kand ware nytteligen, dog mett wortt samtycke, noer the kunde prøffue then ware vdwiligen, som tillsatt er.

(14.) Haffue wii oc wntt, att wore borgere i Halmstadt mwe wbehindrett fare till Helsingør eller Kopnehaffn oc købe saltt oc andre ware aff
10 floden, noer han kommer vdii swndett.

Thii forbywde wii alle, ehwo thee helst ere eller ware kunde, oc serdeles wore ffogederne oc embedssmend ffor^{ne} wore kere wndersotte, køpstedz-
15 mend oc besønderligen wore kere wndersotte, borgemestere, radmend oc menige borgere vdii wor køpstadt Halmstad, her emodtt thene wor skiickelsse, nader, friiheder oc priuilegier atthindre, hindre lade, dele, platsse, møde, wmage eller i nogre made attwfforrette wnder wor konningelike heffnn oc wrede. Giffuitt vdii wor stadt Malmøø torssdagenn nest
20 efftiir then sondag Letare Iherusalem aar efftiir gudss byrdtt millesimo quingentesimo decimo sexto wnder wortt secrete.

København.**1519. 22. februar.****21**

Kong Christian 2. forbyder borgerne i Varberg og Halmstad at handle med købmænd og bønder uden Hans Bondesens nærværelse.

A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s Register f.212v m. overskr.:
25 *Till Wardberg och Halmstædh kom swodant breff.*

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 2 150. — Reg.Dan. nr. 6504.

Wii Christiern etc. Wii bethe oc biwde ether alle strengeligen, ati wngen kiøbmandskab eller handel bruge met nogre kiøbmen eller
30 bønder at kiøbe eller selge vden met swodant skell, at Hanss Bondesen wor borger ther samestedes ær ther offuerwæringes och seer och hører, hworlunde swodan kiøb och handel tillganger, swo lenge ther bliffuer een anden schickelse rigene emellom, och om nogen vill dierffues at bruge nu nogen kiøb eller handel, oc for^{ne} Hanss Bondesen ey offuerwæringes eller vitherligt ær, tha haffue wii befalit oc fuldmaeth giffuit hannem och met

10 till] o. lin. A. — oc (1)] o. lin. A. 25 Wardberg] derefter overstr. kom B. 29 Bondesen] o. lin.; det opr. ord er overstr. B.

thette wort obne breff fuldmacth giffue, at han offuer them rettæ oc straffæ skall, som bør at rettes och straffes offuer them, uore breff och bud ey holde vele. Datum Haffnis ipso die Petri ad cathedram anno etc. mdxix.

Halmstad.

1521. 27. februar.

22

*Kong Christian 2. fritager borgerne i Halmstad for ægter med befordring af kongens folk fra deres by, dog skal de give kongelige bud og brevdragere natteleje for en nat med øl og hestefoder for 2 skilling dansk.*⁵

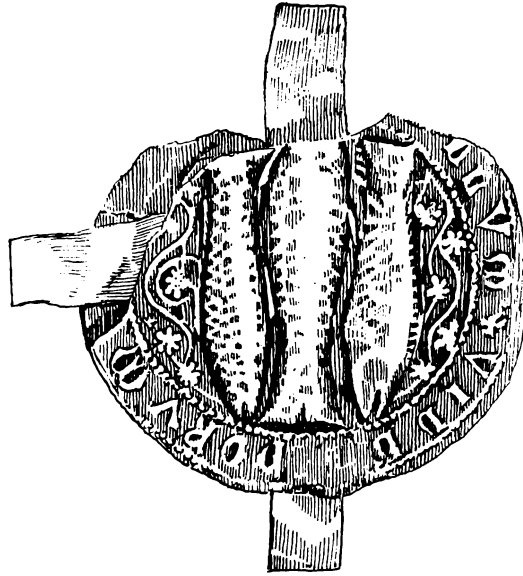
A: Halmstad stadsarkiv. Pap. nr. 17 30 × 21,5. Paa bagsiden rester af kongens segl. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 135 (1664). — Aa1: Sv. RA. Kommerškoll. arkiv. Städernas privil. Halmstads privil. attest. 1695 13/12 f.26v. 10

Tryk: Hist. tidskr. f. Skåneland I 174 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 466.

Wii Christiernn, met gudts nade Danmarecks, Suerigis, Norgis, Wendis och Gottis koning, hertug i Slesuig, Holstenn, Stormernn och Ditmersken, greffue vdi Oldenborg och Delmenhorst, giøre alle witterligt,¹⁵ at wii nu gunsteligen och nadeligen haffue anseet thenne store beswaring och thyng, som wore kiere vndersatte, borgemesthere, raadmen och menige borgere vdi wor kiøpstad Halmstade, her tiill hafft haffue met ægt och førsell at fordre och fremme wort folck met fran theris by, nar the thiid komme, thaa haffue wii aff wor synnerlige gunst och nade vndt och giffuit²⁰ och met thette wort opne breff vndtne och giffwe thennom frii och quidt fore sleg æcke och fordelsse, saa at the her effther ey skulle wære plichtoge at fore och fremme wort folck eller nogen met heste eller wogne vden fore theris rede penninge. Dog skede thet swaa, at nogre wore eigne hastige bud, riidesmaswenne eller breff dragere, hendne fore them at komme eller²⁵ tiill theris by, thaa schulle the thennom holle een natleye tiill mad och øøll oc hestefoder fore two schillinge danske och icke mere och thennom skynde strax fran seg ighen. Thii forbiwde wii alle, ehuo the helst ære eller wære kwnde, for^{ne} wore borgemesthere, raadmen och borgere i Halmstæde her emodt met nogen fordelsse, heste eller wogne at hindre, hindre lade,³⁰ møde, platze, vmage eller i noger maade vden fore rede penninge aff thennom eske och begære vnder wort hylleste och nade. Giffuit vdi wor kiøpstad Halmstæde otthensdagen nest effther sondagen Reminiscere aar etc. mdxxi vnder wort signete.

Ad relationem Sigbritte. 35

32 Giffuit] derefter overstr. paa A.

LAHOLM

Laholm bys segl, gengivet efter segl af ufarvet voks, under brev af 1399 17. maj i Riksarkivet, Stockholm (pergamentsbrev nr. 2979). Seglbilledet viser tre pælvis stillede fisk (laks), jævnsides, den midterste op-, de to yderste nedadvendt. Feltet udfyldt med blomsterranker. Omskriften lyder: [SIGI]LLVM VILL[A]NORVM.....

København.

1515. 5. januar.

1

Kong Christian 2. tager borgerne i Laholm under sin beskyttelse og stadfæster deres privilegier.

A: tabt, men registreret i Christian 2.s registrant f.191r, RA. Danske Kancelli.

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 145; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 442.

— Reg.Dan. nr. 5838.

Borgere oc menig(h)et i Lagholm finge protectorium in generali forma & confirmationem priuilegiorum. Datum Haffnie uigilia epiphanie anno etc. mdxv.

7 menig(h)et] meniget A.

FALKENBERG

Falkenberg bys segl, gengivet efter segl af grønt voks i trækapsel, under Hyld. 84, 14 1610 24. februar i Rigsarkivet. Seglbilledet viser en falk siddende paa den midterste af tre høje, de yderste bevoksede med blomster. Omskriften lyder: ꝛ noꝞi opidi falckenbergen/is

Kong Hans giver borgerne i Falkenberg græsningsret paa udmarken mellem Stafsinge og Falkenberg.

A : tabt, men omtalt i notits paa plan over byen tegnet af Johan Söderling marts
5 1754, Kungl. byggnadsstyrelsens arkiv, Stockholm.

Tryk: Byplanen er gengivet i Oscar Bjurling, Falkenbergs sparbank, minnesskrift med anledning av bankens 75-årsjubilæum, 1940.

Anm.: Privilégiet er iflg. notitsen stadfæstet af Frederik 2. 29. nov. 1570 og 17. febr. 1582. Frederik 2.s stadfæstelse 29. sept. (ikke nov.). 1570 er dog en alm. stad-
10 fæstelse af »alle the friheder och privilegier, thenum aff salig kong Cristen och andre fremfarne konger i Danmark giffne ere« (RA. Danske Kanc. Reg. over alle landene nr. 10 485) og også stadfæstelsen 17. febr. 1582 er holdt i alm. vendinger. (RA. Danske Kanc. Skaanshe reg. nr. 1 392 v).

15 **F**alckenbergs stads och Stafsinge sokns samfälle utmark är på denna sidan belägen till dess klöfgång enligt staden i nåder gifwit privilegium af konong Hans i Dannemarck, daterit Wardbiery Christi legoms dagh 1483, och konong Frederich den Andres der på gifne confirmations bref, dateret den 29. nov. 1570, och ytterligare af åhr 1582 den xvij februar samt sedermera under svenska regeringen gifna confirmation af glörvärdigste i åminnelse hög sahlig
20 konong Carl den XI åhr 1676 den 15. aprilis.

[1506(?)].

2

Kong Hans paabyder borgerne i Ny Varberg, Gamle Varberg, Kongsbakke, Gamle Falkenberg og Ny Falkenberg at flytte ind i Halmstad.

Se Halmstad nr. 19.

25

1522.

3

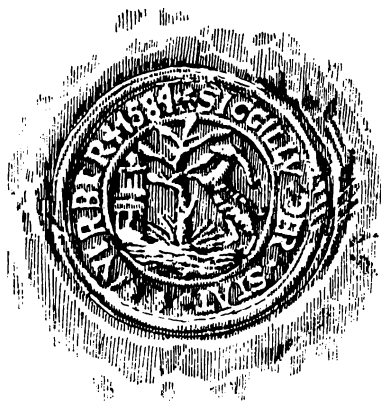
Christian 2. befaler borgerne i det gamle Falkenberg at flytte ind i det nye.

A : tabt, men registreret i Sv. RA. E 102a, Sextern 16 : 89, Björners m. fl. ekstrakter, nr. 47.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 467.

30 **C**ristierni 2di befallningsbreef dat. 1522 om borgarnes uthi gamla Falckenbergh till thet nya inflottningh angående.

26 om] rett. fra et A.

VARBERG

Varberg bys segl, gengivet efter segl, papir over voks, paa Hyld. 84, 12 1610 5. marts i Rigsarkivet. Seglbilledet viser et voksende træ mellem et rundt to stokværk højt, kuplet taarn og en opspringende, indadvendt buk. Omskriften lyder: *Siggillum der stat Werbir.*

[1506(?)].

1

Kong Hans paabyder borgerne i Ny Varberg, Gamle Varberg, Kongsbakke, Gamle Falkenberg og Ny Falkenberg at flytte ind i Halmstad.

Se Halmstad nr. 19.

5 **København.**

1513. 30. juni.

2

Kong Christian 2. bestemmer for at fremme handelen i Ny Varberg, at tyske købmænd, som besøger byen, skal give en rinsk gylden i rottold af hvert skib og være fritaget for yderligere afgifter.

A: tabt, men refereret i RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.181r.

10 *Tryk:* Suhms Nye Samlinger II 1 118; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 432. — Reg.Dan. nr. 5575.

Burgemesthere, radmen oc menighedt i Nywardberg ffinge breff swa: *Myn herres nade haffuer aff synderliige gunst oc nade, swa oc them alle till gode hielp oc bystandt, sameledes fore at kiøpmanskab oc handelinghe her efftir ther vdi byen forøges kan, vndt oc tilladet, at hwilcke tydske kiøbmen, som for^{ne} Nywardbergh met theres skiib, godz, ware oc kiøpmanskab besøge velæ, mwe oc skulle giffue aff hwært skiib, som thee thiidt vdi swa maad met seglendes ære, en rinsk gyllden till rodertoldh oc ther met alltingest frii wære fore ythermere beswaringe eller affgiffth ther aff atgiffue ellir giøre vdi noger*
20 *maade. Cum inhibitione solita.* Datum in castro Haffnensi ipso die commemorationis sancti Pauli anno &c. mdxiii.

Varberg.

1514. 15. august.

3

Kong Christian 2. fastsætter grænserne for de jorder, som hører til Ny Varberg.

25 A: tabt, men refereret i RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.189v.

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 142; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 440. — Reg.Dan. nr. 5790.

15 kan] derefter overstr. haff A.

Borgemester, raadh oc borger i Nywordberg ffich breff pro seruitio facto & faciendo, at the her effter skulle nyde oc bruge till theres by for theres byes retthe fortaa och fægæng swo wiith oc breedt rom vptill theres by, som her efftir følger: fran Mwnke quern oc indtill Tresberg, fran Thresberg oc indtill Quversedammen oc swo ind vti then nær lycke. Cum inhibitione solita. Datum ⁵ in castro Wordbergensi die assumptionis Marie anno &c mdxiii.

Malmø.

1516. Marts.

4

Kong Christian 2. giver borgerne i Varberg privilegier vedr. handel paa landet, ulovlige havne, markeder m. m.

A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.196r, hvor brevet ¹⁰ er indført, som det er udstedt til Malmø, Landskrona og Ystad (se Ystad nr. 1), hvorefter der f.197v tilføjes særbestemmelser for Halmstad og Varberg m. overskr.: *Varberg oc Halmstadt finge swodan breff, som nest forscreffuett stander mett lesse effter^{me} artichelle* (§ 12—15) og for Varberg alene m. overskr.: *Two artichellæ, som røre pa Wardbergtt all enest* (§ 16—17). ¹⁵

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 159; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 452. — Reg.Dan. nr. 6024.

Samme brev er udstedt til en række andre østdanske byer (se Halmstad nr. 20, Landskrona nr. 12, Malmø nr. 35, Ystad nr. 2), men der er tilføjet særlige bestemmelser for Varberg og Halmstad og for Varberg alene. Lignende brev er også udstedt til de sjællandske byer. ²⁰

Datering: Brevet er i Christian 2.s registrant dateret søndagen Letare, 3: 2. marts, men udfærdigelsen til Varberg har formodentlig været dateret en af de nærmest følgende dage, jfr. privilegierne til Malmø og Landskrona.

<1—11.) Giore alle wiitherligtt, att wore kere wndersotte borgemestere ²⁵ radmend oc borgere (etc. = Ystad nr. 1).

Særbestemmelser for Halmstad og Varberg:

<12.) Fførst att enghen vdenrigs mend, hestekøpere, skulle andre- ³⁰ stedsse køpæ heste i Hallandt vden i vore køpstederne oc ey skulle pa landsbyerne att køpe, som the her till giørtt haffue. Gør her nogre emodt, tha skulle swodan heste ware forbrodne, haldelen till oss oc haldelen till køpstedet. Wndkome the mett them oc kome siden till vore toldsteder Malmog eller Helsingborg, tha skulle the stande ther vnder samme dom, vden the kunde thet skelligen bewiise, att the haffue køptt mett them, som wii ther om priuilegerett haffue. ³⁵

<13.) Item skulle wore køpstederne Wardbergtt oc Halmstedt ligge vnder vortt fadeberdtt mett alle rentthe oc rettighet.

3 swo] rett. in scrib. fra swodant A. 31 oss] derefter overstr. køpstedet B; jf. ndf.

〈14.〉 Item wnde wii them att wwellyge biifogederne, som oss oc them kunde være nyttelige, dog mett vortt samticke, noer the kunde præffue then vare wdwgelingen, som tilsagtt er.

〈15.〉 Item vnde wi att wore borgere i Vordbergtt oc Halmstedtt mwe⁵ wbehindrett fore Helsingør eller Køpnehaffn køipe saltt oc andre vare aff floden, noer han komer i swndet.

Særbestemmelser for Varberg:

〈16.〉 Item wnde wii vore borgere i Vardberg, att the skulle haffue thieres frii hampnen fran Slotze waszen oc till Lessø gab, oc skulle thieres goetss¹⁰ eller skiipe ey være wrag i for^{ne} hamffpn.

〈17.〉 Item wnde wii them, att the mwge laffde thieres skiibe i klosterfiordt oc foreløste oc mett tember oc møllesteene.

Datum Malmogie anno die ut supra.

København.

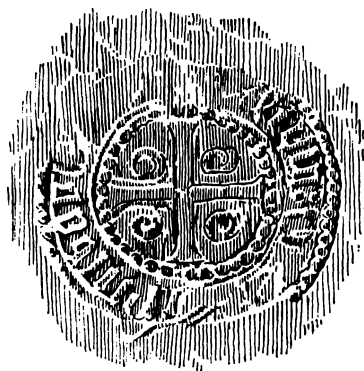
1519. 22. februar.

5

¹⁵ *Kong Christian 2. forbyder borgerne i Varberg og Halmstad at handle med købmænd og bønder uden Hans Bondesens nærværelse.*

Se Halmstad nr. 21.

9 hampnen] derefter overstr. fore B. — gab] gaff gab B. 10 hamffpn] rett. af skr. fra hamffpnere B.

SØLVITSBORG

Sølvitsborg bys segl, gengivet efter segl, papir over voks, paa Hyld. 16, 10c 1535
6. marts i Rigsarkivet. Seglbilledet viser et kors omsat af fire liggende, S-lignende
figurer. Omskriften lyder: [fcr]ctum [f]i[bi]bog.

Skaanske birkeret.

Se Lund nr. 1 (s. 9 note ad l. 15).

København.

1445. 13. august.

2

⁵ *Kong Christoffer 3. af Bayern tager borgerne i Sølvitsborg under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af de tidligere konger i Danmark.*

A: tabt. — *Aa:* Sv. RA. Skånska komm. handl., Städernas privil. 99, afskr. attest. 1669 15/10. — *Ab:* Sv. RA. Kommerskoll. arkiv, Städernas privil. f.220r, 10 afskr. attest 1695 15/7. — *Ac:* Stockh. Kgl. Bibl. N. R. Broocmans hist.-top. samlingar VII m. paaskrift »Ex orig. membr. civit. Sølvitsborg« og oplysning: »sig. abest«. — *Ac1:* RA. Langebeks dipl. m. paaskrift: »Ex orig. membr. Sølvitsborg a dn. Broem. communic. 1764« og m. oplysn.: »Sigillum abest«.

Tryk: Bring (Mützell), Dissert. de Listria; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 339. 15 — Rep. 1. rk. nr. 7533.

Text efter Ac.

Wy Cristoffer, met gutz nadhe Danmarcks, Swerigis, Norgis, Wendis
 20 oc Gotes koning, palantzgreue pa Riin oc hertugh i Beyern, gøre widerlicht alle men, at wy aff wor sønderlige gunst oc nadhe haue annamet
 oc vntfangit oc anname oc vntfaa meth thettæ wort opne breff wore
 elskelige burghemestere, burghere oc all menighet i wor køpstæth Søluitz-
 burgh i wor koninglige heghn, frith oc beskerming besønderlige at for-
 sware oc fordaghtinge til rætte oc haue vnt oc vnne them at haue, nyde oc
 brughe swodan priuilegia oc friihet, som the aff wore forfædher koninge
 25 i Danmark fore worre tiidh hafft oc nut haue i alle madhe, som wore for-
 fædhers, konunge i Danmark, breffue them ther pa giffne ytermere vthuse,
 hwilke vy statfæste meth thettæ vort opne breff vbrødelige holde skullen-
 dis. Fforbiudendis alle, ehwo the helst wære kunne, forscreffne worre
 burghemestere, burgherre oc menighet i Søluitzburgh omoth thenne wor

22 frith] frihed *Aa.*

gunst oc nadhe i nokre madhe at hindre eller hindre ladhe, mødhe eller vforrætte vnder wor koningxlige heffnd oc wredhe. Datum castro nostro Haffnensi feria sexta infra octauam beati Laurentii martiris nostro sub secreto anno domini mcdxl quinto.

Sølvitsborg.**1451. 27. juni.****3 6**

Kong Christian 1. tager borgerne i Sølvitsborg under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af de tidligere konger i Danmark.

A: tabt. — Aa: Sv. RA. Skånska kamm. handl. Städernas privil. s. 100. Afskrift attest. 1669 15/10. — Ab: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.220r. Afskr. attest. 1695 15/7.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 350. — Rep. 2. rk. nr. 57 m. tilføjelse VII 466.

Text efter Ab.

Wii Cristiern, meth gudtz nadhe Danmarks, Norges, Wendes oc Gottes konung, græffue i Oldenborgh oc Delmenhorst, giore viderlight alle men, som nu ære oc komme skule, at wii aff wor synderlighe gunst oc nadhe haffue anamet och vntfanget oc anname oc vntfaa meth thette vortt obnebreff wore ælskelige borghemestere, burghskab oc all menighet i wor kiopstath Soluitzborgh i vor konugxlighe heghn, freth oc beskerming besønderligh at forsware oc fordathtinge at rætte, oc haffue wii vnt oc vnne them at nyde oc brughe swodan priuilegia, friihet oc nadher, som the aff wor forfæther, konunge i Danmark, fore wor thidh hafft oc nyeet haffue i alle made, som for^{ne} wor forfæthres breffue them ther vppa giffne ydermere vduise, huilcke wii stathfæste meth thette wort obnebreff vbrødeligh holdeschulende. Fforbiuthende alle, ehwo the helst ærre eller wære kunde, oc serdeles woress foghede oc æmbetzmen for^{ne} wore || borghemestere, burghere oc minighet i for^{ne} wor kopstæth Soluitzborgh omodh thenne wor gwnst oc nadhe i nogher made athindre eller hindre lade, møthe eller vforræthe vnder vor koningxlighe heffnd och wrethe. Datum castro nostro Soluitzborgh dominica infra octauam corporis Christi nostro sub secreto anno domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo primo.

Sølvitsborg.**1473. 11. eller 18. august.****4**

Kong Christian 1. forbyder efter opfordring af borgerne i Sølvitsborg al handel paa Hellevig, derimod er det tilladt at komme der for fiskeriets skyld.

18 burghskab] borgerschab Aa. 20 at] til Aa. 22 nyeet] net Aa. 27 minighet] menighet Aa. 30 corporis] mgl. Aa. 31 millesimo . . primo] noget forskrevet Ab.

A: tabt. — Aa: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. f.128r. Afskr. attest. 1669 15/10.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 362. — Rep. 2. rk. nr. 3296.

Wii Christian, med gudtz naade Danmarckes, Sweriges, Norges, Wendis
 5 och Gottisz konning, hertugh i Sleszwich, greffue i Holsten, Stormarn,
 Oldenborgh och Delmenhorst, giöre alle witterlig, at wor borge-
 mester, raadmend och almufuen her i wor kiöbstad Sölffuidtzborgh haffuer
 kiert for osz, at nogle aff worre wndersätter aff Sieland och andre stedtz
 10 far hiid til Hellewigh till fiskerne och förre med sig klæde, lærret, humble,
 maall forskrefne wor kiöbsted och almuge til forfang, skade och forderff,
 huilcket wii ey tilstede will. Thi forbyde wii alle, och huem det helst er
 eller werre kunde, at söge forskreffne Hellewigh med nogen kiöbmand-
 15 schab der at selge. Men huo did fahre will for fiskeri skyld, di maae det
 giöre. Hafue di och med sig nogen kiöbmandskab, da schulle di det selge
 wdi wor kiöbsted Sölffuidtzborgh och ey anden stedtz. Drister och nogen
 herimod at giörre, da skulle di haffwe forbrudt, huad di haffue med at
 fahre, || och der till böde, effter som biercke retten wdwisszer. Datum in
 20 castro nostro Syllisburgensi quart(a) f(eria) assumptionis beate
 Mariæ nostro sub secreto anno 1473.

Sølvitsborg.

1491. 15. februar.

5

Kong Hans tager borgerne i Sølvitsborg under sin beskyttelse og stadfæster de privilegier, de har faaet af de tidligere konger i Danmark.

A: tabt. — Aa: Sv. RA. Skånska komm. handl. Städernas privil. s. 101. Afskrift
 25 attest. 1669 15/10. — Ab: Sv. RA. Kommerskoll. arkiv. Städernas privil. f.220v.
 Afskrift attest. 1695 15/7.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 400. — Rep. 2. rk. nr. 6886.

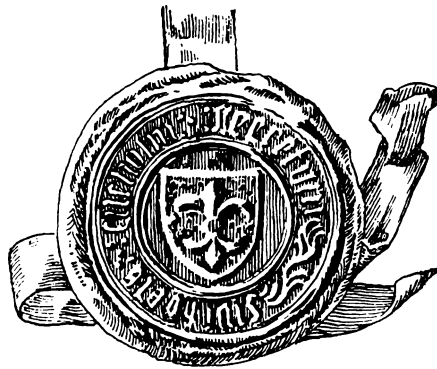
Text efter Aa.

Wii Hans, medt gudtz naade Dannemarkis, Norgis, Vendes och Gottisz
 30 koning, wduald till Suerige, hertug i Sleszwich och hertug i Holsten,
 Stormarn och Ditmerschen, greffue i Oldenburg oc Delmenhorst, giör alle
 vitterligt, att wii aff wor szönderlig gunst oc nade haffue taget och vnt-
 fanget vorre kiære wndersote, borgemestere, raad och menighed i Szyllf-
 uiszborge by, i wor koninglige hegen, værn, fred och beschiermelsze be-
 35 synderlige at forszuare och fordettinge till retta. Haffue wii och stadfestet

11 almuge] *rett. fra almoiiie (?) Aa.* 19 quart(a) f(eria)] *quarte fore (derefter mgl. et post eller ante) Aa.* 31 Stormarn] *Stomarn Aa.* 35 fordettinge] *fördatinge Ab.*

och fuldburdit och met thetta vort obne breff stadfestæ och fuldburde
alle thæ priuiliger, nader oc friheder, som vore forfedre, fremfarne koninger
i Dannemarch, them nadelige vnth och giffuet haffuer, szaa at the them
nyde, bruge och beholde mue oc schulle, i alla thera ord och artichla,
som thæ inneholde och vtuisza. Thii forbyude wii alle, ehwo the helst ehre 5
eller ware kunne, och szerdelis vore fogder och embitzmen them her æmod
at hindre, hindre lade, møde, platze, dele, vmage eller i nogen made at
wforrettæ vnder vor koninglige heffn och vrede. Datum castro nostro
Sylffuisborg tertia feria proxima post dominicam Esto michi anno domini
millesimo quadringentesimo nonagesimo primo nostro sub signeto. 10

4 mue] uille *Ab.* 5 inneholde] *opr. 2 ord, men forbundet m. forbindelsstreg Aa.* 8—10
Datum . . signeto] *m. anden hd. Aa.*

ELLEHOLM

Elleholm bys segl, gengivet efter segl af grønt voks i brun voksskaal, under brev af 1450 15. august i Stadtarchiv, Stralsund (Städtische Urk. nr. 1128). Seglbilledet viser en lillie i et med smaa ringe udfyldt skjold. Omskriften lyder: ꝑectetvm ꝑibitatis elleholm.

Ærkebiskop Tue giver bymændene i Elleholm Lunds birkeret med en tilføjelse og fritager dem, der kommer til Elleholm og bygger nye boliger, for skat og landgilde i 6 aar. (Stadfæstet af ærkebiskop Jens (Brostrup) og ærkebiskop Birger (Gunnarsen)).

5 A: Sv. RA. Perg., hullet og plettet, nu 57,5 × 49 (plica udglattet), men dokumentet er beskaaret paa alle 4 sider, 2 strimler foroven i den gamle bredde viser, at der her er afskaaret 2½ cm. 3 seglsnit. Forneden udat. paategninger med stadfæstelse af ærkebiskop Johannes (1472—97) og ærkebiskop Birger (1497—1519).

10 *Tryk:* Schlyter IX 399 (varianter til Skaanske birkeret); Weibull, Dipl. dioec. Lund. III 332; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 348 (udtog). — Rep. 1. rk. nr. 7951, 2. rk. nr. 12719 og 12833.

Thette er then ræt, ther man kaller ware bierke rett, ther i Lund er oc i alle køpstædher i Schane ere, huilken rett wi Tuuo, meth gudz nathe erkebiscop i Lund, Sueriges første oc pawens legatus, aff serdelis
15 nathe haue stad oc vnt wore kere bymen vpa Elleholm hereffter athaue oc at brughæ suosom andre køpstædher i Schane.

⟨1.⟩ Fførst huilken man ther køper iorth aff annen man, tha scal iordh skøtes hiemmæ widh dør medh godhe mannæ witne; then gange aff gardh, ther ægher war, oc then gange i gardh, ther tha køpte; tha scal the skötning
20 stande.

⟨2.⟩—⟨67.⟩ = Lund nr. 1 Ad1.

⟨68.⟩ Vm sit wæriemall vpa sin byman nokrum landzman, tha scal han, ther wæriemaall bort gaff æller bort saalde a byman sin, bõtæ bynum firitiughæ mark oc bondanum firitiugh mark ok konungen firi-
25 tiugh mark.

⟨69.⟩ Item alle, som komme til Elleholm oc wele boo ther oc bygge noghre ny boleg hæ, som [wari]t bygd antighen vpa Matzstuwæ holmen eller annerstadz vpa Elleholm, the scule ware frii for skatt oc landgilde i the første siex samfelde aar ther næst effter.

30 Giuet i Aos aar effter gudhs byrdh thusande firehun [half] thredie-

27 [wari]t] beg. af ordet mgl. nu i A, udfyldt efter Weibull. 30 half] mgl. nu i A, udfyldt efter Weibull.

sinstiughende vpa sancti Blasii dagh vnder wort secret anno pontificatus nostri septimo.

Et nos Iohannes, dei gracia archiepiscopus Lundensis, Suecie primas et apostolice sedis legatus, quia huiusmodi constitutioni et ordinacioni plenarium et uoluntarium dedimus consensum, hanc ipsam nostro secreto 5 constitutionem et ordinacionem approbari fecimus et communiri.

Et nos Birgerus, dei gracia archiepiscopus Lundensis, Suecie primas et apostolice sedis legatus, quia huiusmodi constitutioni et ordinacioni plenarium et uoluntarium dedimus consensum, hanc ipsam nostro secreto 10 constitutionem et ordinacionem approbari, ratificari fecimus et communiri.

Nykøbing.

1507. 9. juli.

2

Kong Hans tillader borgerne i Elleholm at handle med tyske købmænd og selv sejle til Tyskland med deres købmændskab som andre borgere i riget, ligesom tyske købmænd maa sejle til Elleholm og handle med borgerne. 15

A: tabt. — Aa: Sv. RA. Papirsbreve. Omtr. samtidig afskr. Paa bagsiden: *Copia priuilegiorum a Johanne rege Danorum etc: in Nykopinge datorum opido Elleholm.*

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 426; Weibull, Dipl. dioec. Lund. VI 232. — Rep. 2. rk. nr. 10830. 20

Wii Hans, met gudtz nade Danmareks, Sueriges, Norges, Wendes oc Gotes koningh, hertugh vdi Sleswigh och Holsten, Stormarenn och Ditmerschenn, greffue i Oldenborgh oc Delmenhorst, giøre alle wiitherlicth, ath wii haffue nw aff wor synderlige gunsth och nade vndt och tilladet och met thette wort obne breff vndnæ oc tillade, ath wor kære vndersatthe, 25 som bygge oc boo vdi Elleholm, mwge her effter sellige oc købe met tyske kiøbmændh och mwge seyle til Tyslandh met theres kiøbmæntskab, som andre wor kære vndersotthe borger her vdi riiget giøre. Och thesligesth tyske kiøbmændh mwge seyle till Elleholm och kiøbslaa met Elleholms borgere, som the giøre met andre wore kiære vndersotthe och borgere her 30 i riiget. Thii forbywde wii alle, ehwo thee helst ære eller wære kwnne, serdelis wor fogeder och embitzmendh, them her i moedh ath hindre, hindre lade, møde, platze, dele, vmage eller i nogher made at wforretthe vndher wort hyllisth och nade. Giffuet paa wort slott Nykiøbingh sancti Kanuti regis et martyris affthen aar etc. md septimo vnder wordt signete. 35

1—2 anno . . septimo] *m. anden hd. A.* 24 och (2)] tilstedt *tilf., men atter overstr. Aa.* 31 eller] *kwnne tilf., men atter overstr.; jf. næstflg. ord Aa.*

Aahus.

1509. 28. februar.

3

Ærkebiskop Birger giver borgerne i Elleholm et privilegium.

A: tabt. — Aa: Lund Univ. Bibl. Haandskr. H a, Diplomata et litteræ regum et archiepiscoporum 77 (18. aarh.).

5 Tryk: Sv. Bring (P. Mützel), Dissertatio de Listria 58; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 428. — Reg.Dan. nr. 5408; Rep. 2. rk. nr. 11217.

Wy Birge, med gudz naade erchebiscop i Lund, Swerrigis förste och pafwens legatt, giöre vitterligit alle,

(1.) att paa dett wora vndersatte borger udi Elleholm maa och kunde
10 dess ydermeere bliffwe ved deris biering, byen kand forbedris och de med, hafwe wy naadelig vndt och med detta wort bref v(n)de dennem, som nu ere och hereffter kommende warder till samma vor kiöbstad, som skatte och skyllde, att de maa och skulde paa baade raaderne eller siderne i by hwer sin part haffue, ager, eng och fædrefft, med illde brande och
15 ingen giöre (h)in anden förfang eller förtrede med fædrefft eller i nogen maade, men dhe paa østre raaderne i byen boe, nyde deris, som dhe pleye af arilde, vbehindret af dhe, som vestre boe, och sammaledes dhe vestre raaderne nyder och beholder sitt vbehindret aff dhe østre. Och skall hwer gaardh i Elleholm udi baade raaderne nyde, bruge och beholde till evig
20 tydh ager, eng, som der pleyer till at ligge aff arilde, och hwad dhe kunde opbryde, som icke giör skougskaade eller blifver gaarden till forfaang.

(2.) Er dher kommen nogit fraa gaardzstæderne enten i kiøb eller andre maader, da skall dett komma igen till gaardzstæderne. Och fordi forbiude wii strengelig, at nogen ager och eng, som nu er eller omsiud oprydiet
25 vorder, skall i nogen maader affhandles eller fra komme dhe gaardzstæder, som de tillegge, men gardzstæderne och desz eyed(h)el, ager och eng skulle blifue tillhobe vathskilde, ihou dennem kiöber eller i nogen maader fangendes vorder.

(3.) Och skall icke vor embedzmand paa gaarden noget sig med saa-
30 danne bolige eller ager eller eng, der tilleger, eller hafve dher nogen gafue fore, naar dennem hender at komme till omskifte i kiøb eller andre maader.

(4.) Och forbiude wii, at nogen borger i Elleholm skall selge vor embedzmand der paa gaarden, som nu er eller kommandes vorder, eller
35 nogen anden friimand, vlldzmand, eller vden byes mand, vden saaden vden byes mand, bonde eller kiöbstadmand vill bygge och bo der nogen

11 v(n)de] vide Aa. 15 (h)in] sin Aa. 19 udi] rett. in scrib. fra uti Aa. 24 nogen] e er udklattet, rett. fra o el. omvendt (?) Aa. — oprydiet] opryd iet Aa. 26 eyed(h)el] eyedse] Aa. 27 nogen] rett. fra nogen Aa. 30 tilleger] herefter synes at mangle et ord Aa.

gaard eller ager eller eng, der tillegger. Ehwo det giör, haffue förgiord ||
saadan eyed(h)el och bo(e)de byen thii marck.

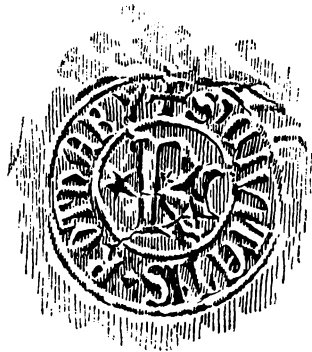
<5.> Item wille wii och, at udländske kiöbmænd, ihueden dhe komme
did till byen, skullde kiöbe och selge med borgarne och icke med bönderne; sammeledis och bönderne kiöbe och selge med borgerne och icke ⁵
med kiöbmänderne, vden om höstmarcket, som er fraa warfruedag for-
<a>ars och till st. Dionisii dag, dog saa at de skullde med borgerne och
giffue deris tollt effter gammel sedwane. Siden skullde kiöbmændene fare
huer hiemb till sitt och skullde ingen liggere haffue der igen lenger end till
st. Andree dag, som i andre kiöbstäder i Skaane sedwane er. ¹⁰

<6.> Item ville vii och, at for^{ne} wore borgare i Elleholmb maa och skullde
nyde, haffue och bruge dieris fiskerie udi aaen och udenfare effter laxes
sette, som gammel sedvane haffuer waret aff arilde.

Ty forbiude wii alle, aandelige och werdzligge, serdelis wor embedzmand
der paa gaarden och alle andre for^{ne} worre borgere m(o)d denne wor ¹⁵
naadelige willie, forlening och befallning hindre, hindre lade, moede, plage,
vmage eller i nogen maade vforrette vnder den helige kierckes domb och
band.

In cuius † gratiosam concessionem punctibus testem † sigillum <nostr>um
duximus appendendum. Datum in castro nostro <A>os(iensi) anno domini ²⁰
1509 <fer>ia quarta quattuor temporum in quadragesima.

2 eyed(h)el] eyedsel *Aa.* — bo(e)de] borde *Aa.* 5 sammeledis] *rett. fra sammeledes el. omvendt Aa.* 6—7 for(a)ars] formars *Aa.* 7 skullde] *herefter synes at mgl. eet el. flere ord (kiöbe och selge (?)).* 9 igen] ingen *Aa.* 12 udi] *rett. fra uti Aa.* — aaen] *foran e er overstr. o (? Aa.* 15 m(o)d] med *Aa.* 19 gratiosam . . testem] *teksten forvansket Aa.* — <nostr>um] meum *Aa.* 20 <A>os(iensi)] *læsningen tvivlsom; Aa har xoserd.* 21 <fer>ia] *Scania Aa.*

RONNEBY

Ronneby bys segl, gengivet efter segl, papir over voks, paa brev af 1556 4. februar i Indlæg til registranterne samt henlagte sager i Rigsarkivet. Seglbilledet viser bogstavet R mellem en femoddet stjerne og en aftagende maane. Omskriften lyder: S' CIVITATIS ROTNEBY.

Kong Oluf giver bymændene (borgerne?) i Ronneby privilegier i anledning af, at de ved ildebrand har mistet deres gamle skrevne privilegier.

A: tabt. — *Aa:* RA. Danske Kancelli. Indkomne breve. Oversættelse inds. af 5 borgm. og raad 1616 31/6 m. oplysn., at originalen var paa latin og skrevet paa perg. — *Ab:* Uppsala Univ. Bibl. E 141 nr. 10 (2. halv. af 17. aarh.). *Aa* og *Ab* maa gaa tilbage til samme forlæg.

Tryk: Sv. Bring (A. G. Kling), *Disqvisitio de Medelstadi*, 1748 50 (efter *Ab*); Danske Mag. 5. rk. I 157 (efter *Aa*, rett. efter Bring); Herlitz, *Privil. f. Sveriges 10 städer I 309* (efter foreg.). — Reg. Dan. nr. *3253 = 2792*; Rep. 1. rk. nr. 3593.

Text efter Aa.

Wii Oluff, med gudtzs naade Danmarckis, Norgiis, Wendis och Gottis konning och en rett arffuing till Suerigis riige, hellsse alle dem, som disse breffue seher eller høre lesze euindeligh med gud och wor naade. 15 Epthersom wii haffuer offruerueiett den sørgelig forandringh, som hosz wore elskelige borgere vdi Rodnebye werett haffuer, som de for os klagligen haffuer berett, huorlunde de wed ildt haffuer mist och omborett || icke aldeniste deris husse och godtzs, men ochsaa deris gamble schreffne, stadfeste preuilegier, som de her till bruggt haffuer, haffuer wii der for 20 aff wor synderlige gunst och naade ansehett och anamett deris suplicadtzs och aff medynck, dennom till trøst och forfremmelse, vndtt och ephtherlatt och her ephther vnde och ephtherlade att maa niude och bruge alle de friiheder, statuter och loulige seduaner, som denom aff wore formend, forgangne konger, till dene daug haffuer verett vndt och ephtherlatt, paa dett 25 de desz trøgere eller roligere och bedre kunde fremis ephther den form och maade, som ephtherfølger:

1. Thend første artickell er dett, att huilcken riider eller ridernotte, eller huad stadtt eller wilckor hand er, haffuer gaardt indenn Rodnebye, skall opholde alle aaleg, skatt och tieniste, der kongen tilbør, som menig-

14 disse breffue] *jf. lat.:* presentes litteras; dette breff *Ab.* 15 Epthersom] *ad tulf. Ab.* 16 klagligen] *klagelig Ab.* 21 ephtherlatt] *opladt Ab.* 22 her ephther] *hermed Ab.* — ephtherlade] *oplader Ab.* 24 paa dett] *adt Ab.* 25 trøgere eller] *mgl. Ab.* 26 som] *her tulf. Ab.* 27 dett] *mgl. Ab.* — ridernotte] *ridder mandz mand Ab.* 28 indenn] *udi Ab.* 29 aaleg] *alegge Ab* — tilbør] *bør Ab.* — som] *och Ab.*

heden vdgifuer, denn gaardt vnder tagenn, der hand selffuer inden siider der inde. Huilckenn her emodt giør, enten med fortredt eller giensigellsze, daa neffnis till tho raadmendt och tho byemendt med konningens fogett att vdmelle aff hans gaardt der legendis till bysens nytte saa megett, der aaløber, saa for hoffuedsag som fortredt. 5

2. Item da noget bymand ska(t) atter sta(n)d(er), skal vtt metta af sakefallen, des bør koning inchtte.

3. Item haffuer borgemester macht att skicke alle hande gierningsmendt i sine bye, som ere fiiskere, sudere, skredere, skindere, ølltapere och kremere och andre haande. || 10

4. Item huo aff raadstue worder kiertt for birckøre aff brød eller øll eller andre saadane, første reigsze bøde threi øre bye och konningen, anden reigsze och saa megett, tredie reigsze och saa megett; for fierde reigsze threi marck. Worder hand fembtte reigsze der med befunden, da thagis hannom sitt embede aff och aldrig egien giffuis vden aff kongen eller borgemester; ligeuall maa der penge bodt fore kome. 15

5. Item dør borgemester eller raadmendt, da haffue de wold, der ephther leue aff raadet, andre adt wellie.

6. Item haffuer ingen macht, ehvad mand hand heldst ere, nogen bymand vdi Rodnebye for nogen sag andenstedzs steffne end til byeting, och ingen giffuer sin rett eller tilltalle andrum eller maa tage sig andre mandzs tilltalle paa sin bymand vnder xl marcks sagh. 20

7. Item, da medsomers giæld skall wdlegis eller bro bedring eller drecks vdførellsze, da skall dett iii vger tillforne liusis, att mand kand rette sig der ephther, huilcke for^{ne} medsomers giældt skall tho aff raadmeden och tho aff byemenden, beskeden mend, med fogden opbere. Och de iiiii for 25

1—2 inden .. inde] udi boer *Ab.* 4 vdmelle] udvurdere *Ab.* 5 som] for *tilf. Ab.* 6—7 Item .. inchtte] *mgl. Ab.*; *Aa tilf. i marg.:* Dene artickell er] or mørtt ad forsta. 6 noget] af *tilf. o. lin. (formodentlig fejlagtig) Aa.* — ska(t)] skar *Aa.* — sta(n)d(er)] stadøe *Aa.* 6—7 skal .. sakefallen] *stedet er forvansket eller uklart oversat; meningen er, at kongen ikke har del i bøder paa grund af skatterestancer; jf. Malmø nr. 2 § 22.* 8 borgemester] borgemestere *Ab.* — skicke] skaffe *Aa.* 8—9 gierningsmendt] embedsmendt *Ab.* 9 sine] theris *Ab.* 9—10 ølltapere och] *mgl. Ab.* 10 haande] *mgl. Ab.* 11 aff raadstue] till raadhuus *Ab.* — kiertt] klagidt *Ab.* — birckøre] byemck øre *Ab.* 12 eller] *mgl. Aa.* — andre saadane] andet saadant *Ab.* — reigsze] gang *Ab.* — bye] byen *Ab.* 13 reigsze (1, 2 og 3)] gang *Ab.* — saa (2)] lige *Ab.* — for] *mgl. Ab.* 14 reigsze] gang *Ab.* — der .. befunden] met tagen *Ab.* — thagis] tage *Ab.* 15 aff (1)] fraa *Ab.* 15—16 aff (2) .. kome] kongens eller borgemesteres samtycke oc alligeuel skall bøde pengene *Ab.* 17 da] de *Aa.*; thaa *Ab.* 20 steffne] at steffne *Ab.* 21 andrum] andre *Ab.* 22 sin bymand] sine bymend *Ab.* 23 da] dem *Ab.* — wdlegis] udlegge *Ab.* — drecks] træks *Ab.* 24 mand] de *Ab.* 25 der] *mgl. Ab.* — huilcke] huilcken *Ab.* — for^{ne}] forsagde *Ab.* — skall tho] skulle ii *Ab.* 26 tho] ii *Ab.* — beskeden mend] beskedne *Ab.* — iiiii] nu *Aa.*

sagde skulle opregne till neste byeting, huilcke med dem egien staa. Huilekenn den da findis och ey haffuer vdlagtt eller dett da vdleger, for † forgiordhelm † aaterlyckis, da bøde sex øre, huilcke vdlegis skall med hoffuedgielden neste byeting der ephther; forsømis dett da gieldis och staa
 5 offuer ett aar, da bømte for dett iii m., for dett andett och saa, for dett tredie och; thet fierde aar gaar hans godzs i konningens wehre. ||

8. Item trenger nogen fogett eller woldtzmand nogenn bymandt for nogen hande sag adt herridzsting, da skall hand hannom huercken suare vden till sine bye tingh.

10 9. Item worder byemand trengder medt till wenslo sagh, da skall hand sig werie med sex mand och ei med flere eller bøde threi marck konningen.

10. Item ingenn bymandt skall for nogen sag, der byen rører, till andenstedzs suare end till raadstuen eller byetingenn vdi fougdens neruerellsze.

11. Item gaar tiuffue aff byeting eller anden wgiernings mend wdømbder,
 15 da bøde aller byen koningen nii marck.

12. Item ingen giest maa kiøbe skind, huder, vden helle deger, icke flesk, icke smør, vden till sin madt, vden borgemesters loff och med sin edt.

13. Item ingen gest maa siitt godtzs selge, førend dett opskibett er,
 20 vnder sine nii marck.

14. Item faar giest <pa> landit och sell sitt gozs, haffue forbrutt dett och bøde kongen och byen xl march.

15. Item leger giest vdi Rodnebye offuer wintter och driffuer kiøbmandschabff, skatte liige med bye mand i alle de vdleger, der da wdlegis.

25 16. Item ingenn mandt, huad hand heldst er, maa byszens iord sellie eller bye vdenn borgemesters louff. ||

17. Item ingenn maa begynde nytt gilde eller compeni vden borgemesters samtøcke, vden dett haffuer werett aff alder.

18. Item huo, som lyffuer andre heder eller ere aff, er dett mand, da
 30 slaes till kagenn, er dett quinde, da bere sten aff byenn.

1 opregne] opkreffue *Ab.* 2 den] ther *Ab.* — dett] ther *Ab.* — da (2)] ey *tilf. Ab.* 3 for .. aaterlyckis] *mgl. Aa.* — † forgiordhelm †] *ordet er forvansket, jfr. den lat. text i Malmö nr. 2 § 5: ante loculi clausionem.* — da] *mgl. Ab.* — skall] skulle *Ab.* 4 staa] staa *Ab.* 5 dett (3)] *mgl. Ab.* 6 och] *mgl. Aa.* — thet] thi *Aa.* — aar] gang daa *Ab.* 8 adt] till *Ab.* — huercken] icke *Ab.* 9 sine] sitt *Ab.* 10 worder] nogen *tilf. Ab.* 11 marck] till *tilf. Ab.* 12—13 andenstedzs] ander stad *Ab.* 13 raadstuen] raad huus *Ab.* — byetingenn] byting *Ab.* 15 aller] allene *Ab.* 16 Item] *mgl. Ab.* 16—17 icke .. icke] ey .. ey *Ab.* 17 borgemesters] borgemesternes *Ab.* 20 sine .. marck] ix m. brød *Ab.* 21 <pa>] aff *Aab; jf. Malmö nr. 2 § 9; ad rura.* — landit] land *Aa.* — sell] selger der *Ab.* 24 skatte liige] taa schatte *Ab.* — de .. wdlegis] udlegger, som paabiudis *Ab.* 25 huad] huem *Ab.* 29 heder] hedre *Aa.* 30 sten] skandtz steene *Ab.* — byenn] by *Ab.*

19. Item skulle byemendt aff Rodnebye frii were, ehvor de seigler for Danmarcks siide, for alle tholdtt.

20. Item worder mand grebenn for mandslett i Rodhnebye, sette borgenn for sigh; om hand ei faar, da ledis op adtt gade och neder ad andre. Faar hand ei endda loffuen for sig, da haffuer bymænd macht paa kon-⁵ ningens vegne att sette hannom i byesens fengsell och dømme hanom ephther sine gierninger.

21. Item haffuer borgemester kongens macht att dømme offuer mandslett och anden wgiernings mandt.

22. Item slar byemand eller deris suene mand i Rodnebye, da liuszis¹⁰ fredløs paa byetingett, och der skall och dem fred liusis.

23. Item worder byemand for noger sag skultt felder till iii tyltter, da maa sex mand af s. Knudz gilde gaa huer thyltt.

24. Item ald konningens skatt och paalege skall opberis i Rodnebye ephther rette byes skipe och bismar och ei andenstedtzs. ||¹⁵

25. Item forbiude wii nogenn fiiske i Rodnebye sildefiskende vden borger minde.

26. Item hender orbodemaall i Rodnebye, da neffnis aff raad en de vildeste dett randsage, hurledis dett skall enthen weries eller dømis.

27. Item stadfeste wii medt dissze wore breff alle de loulige seduane,²⁰ her haffuer werett aff alder.

Forbiudendis wore fougitter och alle woldtzmend, huilcke de heldst ere, for^{ne} byemend nogett giøre emod disze wore naade, saa fremptt de ville flye wore heffndt och vrede.

Actum et datum Ydstad(i)s anno domini mcccclxxx septimo die beati²⁵ Olai regis et martiris gloriosi.

København.

1486. 5. maj.

2

*Kong Hans tillader borgerne i Ronneby aarligt at have to markeder, hvoraf det ene skal begynde st. Laurencii aften (9. august), det andet tyvende dag jul (13. januar), samt at have torvedag om lørdagen.*³⁰

2 for] wed *Ab.* 3 Rodhnebye] byen *Ab.* 5 loffuen] nogen *Aa.* — haffuer] haffue *Ab.* 6 att] *mgl. Ab.* 9 anden . . mandt] andre wgierningsmend *Ab.* 11 paa byetingett] till byting *Ab.* 12 felder] falder *Aa.* 13 thyltt] tholfitt *Ab.* 14 paalege] aalegge *Ab.* 15 rette . . skipe] ret skeppe *Ab.* — bismar] biszmar wegt *Ab.* 16 fiiske] at fiiske *Ab.* — sildefiskende] sildfiske *Ab.* 18 Item] *mgl. Ab.* — orbodemaall] offuerbodemaall *Aa.* — raad] raadet *Ab.* 21 her] der *Ab.* 22 alle] andre *Ab.* — huilcke] ehvo *Ab.* 24 och vrede] *mgl. Aa.* 25 et] *mgl. Aa.* — Ydstad(i)s] Ydstadus *Aa;* Ystad *Ab.* — mcccclxxx] 1380 *Aa.* — septimo] septemo *Aa.* 16 Olai] *mgl. Ab.* — regis . . martiris] regie et mortis *Aa.*

A: Sv. RA. Perg. 29,5 × 16 (plica 2). Perg.seglrem m. ubetydelig rest af kongens segl i rødt voks, DKS. nr. 87 (ikke anført). Paa bagsiden m. hænder fra slutn. af 15. og beg. af 16. aarh.: *koningh Hans og vm marckett atth holle.*

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 379. — Rep. 2. rk. nr. 5873.

5 **W**ii Hans, *meth* guds nade Danmarcks, Norges, Wendes oc Gothes
 koning, vdwald till Swerige, hertug i Sleswiig, oc i Holsten, Stormarn
 oc Ditmerschen hertug, greffue i Oldenborg oc Delmenhorst, gøre alle
 witherlicht, at wii aff wor sønderlige gunst oc nade, swo oc paa thet at
 wor oc kronens købsted Rotneby maa thes ydermere bygges, forbedres oc
 10 bliffue wid bestand, tha haue wii vnt oc tilladet oc *meth thette* wort obne
 breff vnne oc tillade, at the mwe oc schule her effter haue oc holde ther
 i byn aars marchet twenne tider om aaret: fførste marcket schal paa-
 gonge sancti Laurencii afften oc stondende bliffue two dage ther nest
 effter, oc thet annet market schal begyndes tiwgende dag iwl at afften
 15 oc bliffue stondende two dage ther nest effter. Oc sammeledes at the mwe
 haue tordag om løuerdaghen. Oc mwe oc schule alle, som tiid søge vdi
 for^{ne} markede daghe oc torgdag, frii købe oc selge oc haue oc nyde swodan
 friihed, som andre købsteder vdi Skaane haue oc nyde om markede dage
 oc torg dage. Thi forbiwde wii alle, ehuo the helst ere eller ware kunde,
 20 oc serdeles wore fogede oc embitzmen oc alle andre for^{ne} wore borgere oc
 vndersathe her omod athindre eller hindre lade eller i nogre made vforrette
 vnder wor koningslige heffnd oc wrede. Datum in castro nostro Haffnensi
 in crastino ascensionis domini anno eiusdem millesimo quadringentesimo
 octuagesimo sexto nostro sub secreto appenso.

25 **Lund.**

1491. 7. marts.

3

Kong Hans forbyder landprang omkring Ronneby.

A: tabt, men registreret i Sv. RA. (a) Riksarkivets ämbetsarkiv: D2: III, ER: A og (b) D2: IV, ELR: B samt (c) Kron. Register 1219—1685, E R: E (Runell-Palm-skölds register).

30 Tryk: Sv. Hist. tidskr. 1928 414 (efter (c)). — Rep. 2. rk. nr. 6895s.

Text efter c.

Kon. Hanses, Danmark, Noriges, Wändes, Gothes koning och vth wald
 konung till Swerige, förbudt på landzköop kring Rotneby. Dat. Lundens
 feria secunda post dominicam Oculi 1491.

32—33 Danmark . . Swerige] *mgl. b.* 32 Gothes] och Gothes *a.* — och] *mgl. a.* 33 till]
 i *a.* — förbudt] it förbudt *a.* 33—34 Dat. . . Oculi] *mgl. a.*

[1506(?)].

4

Kong Hans paabyder borgerne i Avasker og Lykaa at flytte ind i Ronneby.

A: tabt, men registreret i RA. Danske Kancelli. Tegnebog 1471—1512 f. 127 v.

Tryk: Danske Mag. 4. rk. II 278; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 428.

Datering: Notitsen i brevbogen er udat., men indført paa et læg med indførsler 5 fra 1506. Af Styffe, Skandinavien under unionstiden s. 100 note henføres den til 1508.

Tesse effter^{ne} køpstæder skulle flytthe . . . Item Awsker, Lyckaa skulle flytte indh vdi Rondeby.

Medelby.

1514. 8. maj.

5 10

Kong Christian 2. mægler forlig mellem borgerne i Ronneby og bønderne i Bleking angaaende bønders sejlads, handel paa de blekingske havne m. m.

A: tabt. — *Aa*: stadfæstelse 1538 23/11, tabt. — *Aa1*: RA. Danske Kancelli. Registre nr. 1 1480—1545 f.132v. — *Aa2*: smst. Registre nr. 4 1535—46 f.216r. — *Aa3*: Stockh. Kgl. Bibl. N. R. Broocmans hist.-top. samlinger VII. — *B*: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f.186r m. overskr.: *Breff emellom borgemester wti Rothneby oc bønder oc almwe i Bleging.*

Tryk: Suhms Nye Samlinger II 1 134 (efter *B*); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 434 (efter *B* suppleret efter *Aa3*). — Reg.Dan. nr. 5726.

Text efter B, suppleret efter Aa3.

20

Wii Christiern, med gudz nade fuldbyrt och sambyctt till Danmarck och Norge, wdward koninge till Suerge, hertug wdi Slesuig, Holsten, Stormarn och Ditmersken, greffue wdi Oldenburg och Delmenhorst, giøre alle witterligt, at wor kiære vndersate, borgemester oc borger vti Rothneby haffue wærit her i dag till ordz oc thale for oss met nogre wore vndersate 25 poæ menige bønder oc almwes wegne vti Bleging om noghen trætte och vwillie, som i langh tiidt emellom them wærit haffuer om kiøpmandskab oc segeladz, som wor borger vti Rothneby bekiaerde, at bønder i Bleginge her till giord oc brwgit haffue || emodt theres friheder oc priuilegier them till store skade oc forfang etc. Tha haffue wii nw met nogre wor *elskelige* 30 righens raad oc gode mænd her tillstede hoss oss swo talet oc forhandlet

8 . . .] *jf. Halmstad nr. 19.* 21 Christiern] Christian *A1—3.* 21—23 med . . Delmenhorst] *agl. B;* etc. rex electus *Aa1.* 24 wor] wore *Aa1—3.* — oc] derefter *overstr.* radhmend *B.* — borger] raadtmendt *Aa1—3;* *jf. foreg.* 25 ordz . . thale] ordt och thals *Aa1.* — met] oc *Aa1.* 26 Bleging] Bleginde *Aa1—3;* *lign. ogs. i det flg.* 27 kiøpmandskab] kiøbmandskab *Aa2.3.* 28 wor] wore *Aa1—3.* — bønder] efter *r en (overflødig?) e-kralle B.* 29 her] ther *Aa1—3.* — friheder oc] *agl. Aa1.* 31 oss] ware *tilf. Aa1.* — forhandlet] derefter *overstr.* them emellom *B.*

till en fulkommelige ende om for^{ne} trætte oc vwillige och giord them swodan schickelse emellom then her effter atholle till ewige tiidt, poæ thet at for^{ne} wore borger vti Rothneby oc wor vndersate bønder oc menige almwe i Bleginge mwe her efftir thess ythermer bliffue oc leffue vti willie, sæmme
5 oc god endræcht till ewige tiidt them selffue poæ bode sider till nytte, gode oc bestandt:

〈1.〉 at ingen wore vndersate, bønder vti Bleginge, som nw boendis ere eller her efftir ther komendis worde, skulle her efftir segle met nogre theres egne skib oc waare anderstedz end till wore vndersate her vti wort rige
10 Danmark.

〈2.〉 Sambledes skulle oc inghen tydske ellir vdlændske kiøpmænd søghe nogre haffner met theres skib och kiøpmanskab, handling oc kiøpmanskab atbruge vnder Bleginge oc Lister side vden thill thesse efter^{ne} haffner, som ere Søllitzborg, Rothneby, Awsker oc Lyckaa. Dog mwe wor vndersate
15 her i wort rige Danmark hwert aar besøge thesse efftir^{ne} haffner vnder Blegingh side, som ere Bockuld, Hiærnewig, Silleaa, Madewig, met theres waare oc kiøpmanskab indtill sancti Michels dag oc icke længher. Skeer thet oc swo, at vdlændske kiøpmænd komme ind i for^{ne} haffner for Søllitzborg, Rothneby, Awsker eller Lyckaa oc kunde ther icke fange full ladh,
20 tha mwe thee indløbe met same theres skib vti the andre for^{ne} haffner vnder Bleginge side oc kiøbe ther aff bønderne for theres rede pendinge oc ey andre waare 〈end〉 tømmer, klapholt oc stiiwedt.

〈3.〉 Ware thet oc swo, at nogre vdlændske eller indlændske bliffue vti nogre haffner vnder Bleginge aff storm oc vweder indtrængde, tha
25 mwe the, som swo indkomme, kiøpe fitalie till skibs behoff oc ey i andre made.

〈4.〉 Thesligest wele wii, at swenske mænd, som wele føre theres waare neder i Bleginge oc Lister, at the skulle føre theres waare till for^{ne} wor

1 fulkommelige] endelig *Aa1*. 3 bønder oc] *mgl. Aa1—3*. 4 sæmme] sammen *Aa1—3*. 5 till . . tiidt] *mgl. Aa1—3*. — nytte] *mgl. Aa1—3*. 6 bestandt] biestannndt *Aa1—3*. 7 boendis] *mgl. Aa1—3*. 8 komendis] boendis *Aa1—3*. 9—10 wort . . Danmark] Danmark wort riige *Aa2.3*. 11 Sambledes . . oc] Wille wii dis ligiste at (atti *Aa2.3*) *Aa1—3*. — søghe] skulle søge *Aa1—3*. 12 handling . . kiøpmanskab] *mgl. Aa1*. 14 Søllitzborg] Søltzborgh *Aa1—3*. — Lyckaa] Lyckaw *Aa1*. 16 Hiærnewig] Hurnewig *Aa1—3*. — Silleaa] Selliaa oc *Aa1—3*. 19 eller] oc *Aa1*. 20 the] *derefter overstr.* ærinde *B*. — haffner] thieris haffner *Aa2.3*. 21—22 for . . stiiwedt] thømmer (themmer *Aa2.3*), klapholt, stigwedt for dieris rede penge oc ey andre whare *Aa1—3*. 22 〈end〉] *mgl. B*; *jf. foreg.* 23 oc] *mgl. Aa1—3*. — vdlændske . . indlændske] indlendiske eller wdlendiske *Aa1—3*. — bliffue] bleffue *Aa1.2*. 27 Thesligest] Sammeledis *Aa1—3*. 28 at the] *mgl. Aa1—3*. — theres] samme *Aa1—3*.

kiøpsthæder i Bleginge oc ey giøre noget forprang met bønder ther i Bleging for^{ne} wor kiøpstæder till skade oc forfang.

<5.> Ware thet oc swo at nogre dierffuis her emod atgiøre eller handle, tha wele wii, at wore borgemester oc byfogede i for^{ne} wor kiøpstæder i Bleginge mwe oc skulle pøæ wore wegne hindere oc till rætthe arrestere, ⁵ hwes the haffue met atfare.

<6.> Oc wele wii haffue oc beholle hoss oss fullmacht thesse for^{ne} puncter oc articklle her efftir at forbæthre, formere oc formindske oss och for^{ne} wor kiære vndersate till gode oc bestand, om her efftir ythermer behoff giøres. ¹⁰

Forbiudendis alle, ehuo the helst ere elle were kunde, serdiellis wore fougther och embitzmend, thennem her emod att hindre, hindre lade eller i nogre maade at wforrette wnder wor kongelige hegenn och wrede. Giffuet wdi Medelby mandagen nest effther sancti Ioanis dag ante portam latinam aar etc. mdxiii^o vnder wort secret. ¹⁵

1 kiøpsthæder] *rett. fra kiøpsthæffne B.* — bønder] bønnderne *Aa1—3*; i noget *tilf. men atter overstr. B.* 2 kiøpstæder] kiøbstedzmentd *Aa1—3*. 3 Ware .. dierffuis] dierffuis nogen *Aa1—3*. — atgiøre .. handle] handle eller giøre *Aa1—3*. 7 thesse] *derefter overstr. efter^{ne} B.* 8 puncter .. articklle] puncter *Aa1*; artickle och punchte *Aa2.3*. — forbæthre] forandre *Aa1*. 9 bestand] bistanndt *Aa1—3*. — her efftir] *mgl. Aa1—3*. 11—15 Forbiudendis .. secret] *Cum inhibitione solita. Datum (derefter overstr. in castro Haffnensi) Medelby feria secunda proxima post festum Johannis ante portam latinam anno etc. mdxiii B; Cum clausulis et inhibitione solita. Actum Medellbye anno 1514 Aa1.*

FÆLLESPRIVILEGIER

Vedtægt for de skaanske byer.

A: tabt — Aa: Pergamentshaandskr., tabt. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Privilegiebok 1664 7 m. overskr.: *Hernest for aarstallene ordentlige at efterfølge finnes her paa raadstufuen vdi en liden bog, dog in quarto sammenbundet, schreffuen med munchestiill paa pergamentz blade (iempte andre privilegiers copier, som ochsaa paa sit rum her vdi bogen schal effter aarstallet bliffue indført [jf. Halmstad nr. 4 og 6]) en copia aff den rætt, som sagdes war i Anneleff vnder guds aar 1328 om sancte Margrete dag, der war offuer byemend aff all Skaane. Da funne de saa først.*

¹⁰ Registreret: Rep. 1. rk. IV 81 note.

Anm: I hvert fald den senere del af brevet, hvor der er tale om borgmester og raad, byskriver og bykæmner maa antages at være tilføjet senere.

<1.> Aff gaarde och boder skal ey giffues redtzelpenning andre end cog-
gegiel eller midsommers giel, wden konningen tager den med haarder
¹⁵ haand.

2. Att mand skal ey redtzelpenning giffue nogen woldsmænd eller i haand faa wden alle byemends raad, i all Skaane ere.

3. Att ey skal worde forbud imod kiøbmænd. Skeer det åth nogen, were sig med raad eller gierninger, da schulle alle byemend aff kiøbstæderne
²⁰ giøre hannem skadesløs.

4. Att huer byemand skal hielpe sin byemand, om hannem trenger, och om nogen vil hannem forwrette wden brøde. Synes nogen fortrøden, bøde fem mark sølff eller rømme byen.

5. Om nogen nødes til at hæffne sig offuer sin wven, da schulle bye-
²⁵ mend hannem hielpe.

6. Om nogen woldsmænd wndsiger byemand, haffue alle byemend till wvenner, der ere i Skaane. ||

7. Om nogen wsemie kommer mellem byemend, da schulle alle andre
byemend dennem forlige, om de kunne. Huilchen thære ey will høre och
³⁰ lyde wvenner, hand bliffue foruden byemends samfund, och den anden bliffue ved bye rett.

8. Att giest, der duellies om winter och iull och paasche i kiøbsted, schall schatte och gielde saa som andre byemend.

9. Att ingen giest maa scape aff nyt klæde klæder at sellie; finnes hand, miste det klæde.

10. Item huer byemand skal skatt sin til tide frembære, naar efter skatt ringes; hender och bud efter skatt en tid och anden, och kommer ey skatt frem paa tredie tiid, da bøde 3 mark for wlydelsze, och siden huer 5 tiid byemand bud sendes och ey fremkommer, bøde huer tiid 3 mark for wlydelsze. Huo som skouff eyer, større eller mindre, giøre aff den skat som aff andet rørendes gods.

11. Huilchen mand ey ret skatt giør for sit gods och noget wnden dølger, haffue forgiort det, som wnden døllies, och bøde 40 mark eller 10 døllie med 12 mands eed.

12. Ingen embedsmand skal flere embede opholde eller iidka wden eet och ingen andre kiøbslagen bruge; finnes nogen, bøde 3 mark for huarie sinne.

13. Huo som bygger anners thofft eller iord, bryde op och bøde sex 15 mark.

14. Bygger nogen paa anner, saa at det dryber paa hansz tag och 9 raadner det, skære aff thag || och bøde sex mark. Ihuor som gauffle gange sammen, bygge huer sit hiørne imod hiørne skadesløs.

15. Ingen maa skunch eller suale bygge lengre paa almennings gade 20 end halffanden allen, vden hand schære aff och bøde sex mark.

16. Leyer mand eller konne gaard eller husz aff andre heelt aar eller halfft, will hand ey holde, der leyde, och haffuer festepeng vdgiffuet, da giffue vd halff leye och fare, huort hand will. Will hand och ey holde, som wdleyde, da giffue den, som ey will holde, gudspenning igien och halffue 25 leye med, och bliffue baade i gaarde, bonde och saa den, der leyde, och bonde tage halff husze leye. Farer mand i anners husz och gaard och will siden wdfare, for fardag kommer, giffue vd all huszeleye och fare, huort hand will.

17. Setter nogen merche vppå anners merche, huad det helst er, døtt 30 eller qwegt, om det er bedre end halff øre och mindre end march, och worder paatagen, bøde 30 mark til tredie schiffes, maalszeyere, konningen och staden. Orker hand ey both, worde slagen till kågen och rymme staden. Worder hand ey bar paatagen, wden worder hannem wydet, werge sig med sex mands eed. 35

18. Worder ild løs z i staden, och kommer der øxe eller spand, eller kloche klemptes, eller annet paaraab, bøde sex mark konningen och staden, endog at der ingen skade aff faar vden sielffuer. Item scheer ochsaa aff

7—8 Huo . . gods z] tilf. m. anden hd. og blæk Aa1. 31 halff øre] hs. har halff-øre (ved linieskifte) Aa1.

waade, at en gaard eller flere eller all staden brendes aff samme ild, gange liiff hans forre, som waaden och skaden affkom, eller weriie sig med 12 mænds eed, at det war waade och ey willie eller forsømmelsze hans. Naar telligh waade hender, da schall almuen sammenkomme med øxe, wandspand, stige och kæxe den ild || wd at slyche. Kastes noget husz neder ¹⁰ med kæxe eller nedbrydes, som forre ild ere eller stande, och ild ey mere skade gjør end i første gaard, som hand byriedes, da schall almuen, som ey bran forre, gielde husz igien, dog den saa meget gielde, som husz nederkastes forre, som den quar førre stoed, och den giffue mere, som mere for-
¹⁰ maa effter marchetall, och saa gielde dennem, som kiøbmandschab haffuer i byen, som den gaard eyer, eller byemand er.

19. Huilchen mand, bonde eller giest, ild haffuer i wlouglige husz, bøde konningen och staden 3 mark.

20. Kiøber mand salt, wox, honning, smør, røgelse, flæsch, thallig el-
¹⁵ ler anner telligh thing, och huær mand seer falscht gods were kiøpte eller solde, da schall fogeden och raadmend neffne 12 byemend till at ransage, om falscht er soldt eller ey. Finnes falscht, haffue forgiort gods och bøde 40 mark till træschiiftes, godszet brendes, och mannen, som kiøpte, sine penninge igien. Ingen maa med bondens barn eller hion kiøbe vden
²⁰ bondens widschab, wden de ere til salu satte; huo kiøb gjør med dem, bøde 3 march til treschiiftes.

21. Legger mand penninge ind til anden eller anden ting at giømme, da legge ind med tvegge manne witne och tage wd med samme witne. Stielsz det bort, brender eller woldtages, følges begges deres ad, haffue
²⁵ hand skade, som indlagde, følges ey begges deres sammen, gielde altsammen, som indtog.

22. Huilchen mand konningens foget finner, paa lande kiøbmandschab driffue, bonde eller knabe eller nogle andre, thage fra hannem ||
det, hand kiøpte och solde, och bøde 40 mark wden i frii marknadt, och ¹¹
³⁰ de 40 mark ere konningens egen sag. Worder och nogle saadanne grebne i kiøbstaden, som kiøpt haffue paa lande, och widtne oppaa ere, da bøde, som for er sagt, och tage staden halff med konnungen, fordy at all kiøb schulle giøres i kiøbstad och ey paa lande.

23. Ingen landsmand maa kiøbe nogle haande kiøbmandschab i
³⁵ kiøbstadhen at sellie till forprang wed bøder, som forre er sagt.

24. Ingen mand maa kiøbmandskab driffue vden inden portene. Gjør nogen herimod, haffue forgiordt det, hand kiøpte, och bøde 3 mark.

25. Alle de, som ville winne burskap i staden, de skulle indschrif-
fues i stadsens bog. Alle schulle burschap winne, som ey ere barnfødde i
⁴⁰ staden, huad heller hand er indlendscher eller wdlendscher. Gifftes mand

eller suend aff lande eller anden kiøbstad till konne eller møø, som er barnføder i staden eller hennes fader och haffuer gaard och gods i staden, giffue intet burskap.

26. Alle de i staden wille were, som ey ere nogle mands suenne, och haffue gods till 3 mark, schulle giffue burskap. Thager nogen byemands søn eller suend wederlægning wdlandes och vorder siden bymand eller bymands suend, giffue burschap af ny.

27. Ingen maa haffue to wederlegninger, andre i staden och andre wden staden ; finnes nogen, bøde 40 mark och de wederlegning, hand haffuer wden staden taget med sine egne, och dertil 40 mark, de tage konning og staden till thwæschiiftes. ||

12 28. Alle de, i staden ere och haffue sit och sin wederlegning till 20 mark, de schulle winne burschap.

29. Alle skulle waage och zise och thyngge giøre, som byemend ere och burskap wdgiffuet haffuer, huad heller hand er hoszbonde eller suend, eller en mands suenne ere flere eller færre.

30. Myrder mand annen mand eller konne, eller huo som anden myrder, da schall mand steyles och konne steenes, om beuizeligit er, eller werge sig med 12 mands eed, dem schall foget och raadmend neffne, werge de, hand were wardher, fælle de, hand were fælder. Dræber mand eller konne barn sit med willie eller myrder, hedit eller christet, eller barn fader sin eller moder, huo det giør, da er lag, som for er sagt. Item den, som mörde eller med willie dræbte, schall miste arff desz dødes, thy ingen maa sig till arffs dræbe.

31. Ganger mand fra laghgiffte konne sine och fester sig andre laghgiffte och heffder, meden hun leffuer, som hand før med laghen fich, worder schiællige leet med obenbare widne sex mænd ind till hans och med kirchens ræt, da schal hand henges och konne, som sammeledes giør, steenes. Findes och ey fuld skiæll till eller obenbare widne, were sageløsz.

32. Forgjør mand konne eller konne mand eller konne konne med trolldom eller andre forgjøringer, saa at hun eller hand dør deraff, da schall mand steyles och konne brendes, om schellige widne ere till. ||

13 33. Forgjør mand eller konne stiffbarn sine, och will barn sine arff eigne, were logh samme om liiff och arff, som før er sagt.

34. Huo som reyser hær imod konning eller sit rette herschab eller will forraade, dræbe eller fange med breff, gierning eller hielp eller med raad, da schall hand miste alt det, hand eyer, och liiff sit med. Wiides det hannem, och er ey med obbenbare gierning greben, stande da till konnings neffnd, felde de hannem, haffue forgiort alt det, før war sagt ; werge de hannem, were sageløsz.

38 de] gentaget i hs. Aa1.

35. Dræber nogen troskyldiger suend hosbonde sin eller hustru bonde sin och worder greben paa færsche gierning, da schal hand steyles och quinne brendes, och alt det, de eye, til treschifftes gange, gaard eller iord, eller huad de eye, thage en maalszeyere, en konningen och en staden.
 5 Huar tellig sag wiites mand eller konne, och er ey widne, da werge sig med 12 mend, werges hand, bliffue worder, feldes hand, miste liiff och godsz, som før er sagt.

36. Item siger och den, som dræbte, at det skeede aff waade och ey aff willie, da schall hand ret affuing twægill bøder giffue och ey liiff
 10 miste, giffue konningen och staden laghe bøther, som før er sagt, och det schall 12 manne nempd wiide med sin eed, huad heller det war waade eller willie.

37. Dræber fæ mand, konne eller barn, huad helst fæ, det er, bøde den, som eyer, 20 mark. Føder mand diur eller fugle hiemme och kunne
 15 skade giøre, suare saa forre dem som for annet fæ i alle sager.

38. Item om fæ saargiøre mand eller konne, bøde den, som eyer, 1 mark, om tueggie manne widtne ere till, eller werge sig selff tredie. ||

39. <G>øhr konne eller mand forgerninger paa anden och wardher
 14 bar paatagen, da schall hun eller hand ind paa raadstuffue ledes, och det
 20 schall 12 manne nempd wiide med sin eed, huar hun eller hand de forger-
 ninger gjorde eller ey. Werge de henne, were wardh, fælde de hende eller hannem, miste liiff sit, som før er sagt, och godszet sammeledes, och det gange till treschifftes, som for er sagt.

40. Wiuder nogen anden mand for saadan sagh eller nogen anden,
 25 som hans hæder eller ære paa rører, och kand hannem ey tilbinde med skel-
 lige widne, bøde tuende 40 mark och bliffue mindre mand. Orker hand ey bøder, da slaaes till kagen och rymme staden och komme ey igien, vden hand miste hoffuet sit.

41. Huo som taler lastelige eller wlofflige paa fogeden, borgemester
 30 eller raad, det, som deres ære paa rører eller hedher, och er tuenne widne
 till, bøde 40 mark, deraff tage fogeden 3 mark och saa meget huer borge-
 mestere, siden tage halfft konningen och halfft staden, døll hand, da werge
 sig med 12 mends eed. Thaler nogen wlofflige eller gjør oppaa en borge-
 35 mester, bøde 20 mark til treschifftes, konningen, staden och maallsze-
 gende, om to widne ere till, eller werge sig, som før er sagt. Giør och nogen
 det och taler om en raadmand eller byszens skriffuere, bøde 12 mark till
 træschiiftes, om tuenne widne ere till, eller werge sig med sex mænds eed.
 Item taler och nogen lastelige paa fogden eller en raadmand eller byszens

6 feldes] *rett. fra felles Aa1.* 18 <G>øhr] *Bøhr tilf. m. anden hd. paa opr. aaben
 plads Aa1.*

skriffuere paa et sittiande raad, bøde 40 mark til treschiffes, som for er
 15 sagt. Orker hand ey booth, wor||de slagen till kågen saavell for en aff
 dissze sager som for den anden och fly stadhen. Kommer hand atter siden
 i staden, miste thunge sin.

42. Item liuger och nogen ære eller hæder aff nogen, dem, som før er 5
 sagt, saa at aabenbare raab vppaa kommer entingen inden lands eller wden
 lands, bøde tuenne 40 mark til treschiffes, maalszegende, konningen och
 staden, eller misste hoffuet sit, om sex manne widne ere till, eller werge
 sig med 12 mands eed, och den, som paa war liuget, were saa goed mand
 som tilforn. 10

43. Fogeden, borgemester och raad skulle en tro mand tilschiche,
 som stadszens merche schal haffue i giømme, det er pund, biszmere,
 skeppe och byes stob, och den mand bør alle i staden rede forre att were
 baade at weye eller maale, och der schall hand løn forre tage, som foget,
 borgemester och raad hannem forrelegge. Det schall were hans eed, som 15
 tilschiches: saa hielpe mig gud och helgen, som iagh schall rætviisz were
 i mit embede och ingen wret giøre, ey for wenschab schyld, mude eller
 bøn. Saa schall och borgemester, foget, raadmand och byes kiemner suerge,
 der de deres embede annamme. Den, som borgere vill were, schall saa
 suerge: ieg beder mig saa gud hielpe och alle helgen, at jegh vill min kon- 20
 ning tro were och min borgemester hørig och lydig och all stadszens rett
 oppeholle effter min macht och mine byemend fordre och fremme vden
 lands och inden lands och ingen steds nedertryche vden brøde eller schyld.

44. Giør fader eller moder sin søns eller daatters bryllup, ey schall
 den kost til regenschab komme syschende imellem, naar de schulle frem- 25
 16 deles arffue || skiffte effter fader eller moder, men anden thing regnes och
 schall til lige legges imellem syschende, som ere: klæder, sølff, kaabber,
 thin, gaarde och anden medgiff, som med dennem gaffs.

[15. aarh.]

2

Skaanske birkeret (lundtekst), bearbejdelse for de skaanske byer. 30

A: tabt. — Aa: Univ. Bibl. AM 36,4° f. 143r (2. halv. af 15. aarh.). — Ab:
 Stockh. kgl. Bibl. C 66 f. 146v (slutn. af 15. aarh.).

Teksten slutter sig nær til Lundteksten (Lund 1), men forandrer Lund til »alle
 køpstæther i Skanæ« og indskyder enkelte kapitler af forskellig oprindelse.

Datering: Teksten maa af sproglige grunde henføres til 15. aarh. 35

Berke ræth.

143 r

Thettæ er then ræth, man kaller vare berke ræth i alle køpstæ||ther i 143 v
Skanæ.

〈1.〉

5 Fførsth huilken man ther køper iorth aff annar man, thaa skall hanum
iorth skøthes hemæ vether dør meth gothe manne vitne, tha skall the
skötning stande.

〈2.〉 Køper man.

Festher man iorth bonde ath køpe, och vil han ey holde køp sith, bøthe
10 sex øræ for festning eller dylie meth sex men.

〈3.〉 Køper man iorth och.

Fester man iorth aff bonde och dricker lytkøb och vill ey holde sithen
køb, tha bøthe han three march, eller huilken som sit køb ey vill holde.

〈4.〉 Om man fløtther pa.

15 〈B〉or bonde vether bonde och fløtther vppa hanum, tha skall han bøthe
three march, eller dyllia meth tylther eth.

〈5.〉 Om them sems ey.

Skil men vm garth eller vm hwss, vare hin vether vithe, vppo hauer
sath, meth tolf othelbondom. ||

20 〈6.〉 Om man tagher ior.

Tagher man aff garth eller vthen eller innen, bøthe three march eller væ- 144 r
rie sig meth tylther eth.

〈7.〉 Om man brither hus eller.

Brither man hws eller thræ aff bonde iorth, bøthe three march eller skære
25 sig meth xii ottelbønder.

〈8.〉

Thette ær var ræth i alle køpstæther, ath iorthæghende man hand ma
loffue for xl marche sagh, tha ath iorthen varthe ey bæthre æn three march.

2 vare] at vare *Ab.* 8 Køper] Ffester *Ab.* 9 bøthe] tha bøtha *Ab.* 11 *overskr.]*
mgl. Ab. 12 dricker] aa *tilf. Ab.* 13 som . . ey] ey sith køb *Ab.* 14 *overskr.]* Fløther
bonde *Ab.* 15 〈B〉or] For *Aa.* Goor *Ab.* — bonde (2)] om gaard eller hws *tilf. Ab.* — och]
mgl. Ab. — bøthe] a hanum *tilf. Ab.* 17 *overskr.]* Schil men om *Ab.* 18 vare . . vithe]
wærie hin ther *Ab.* 20 *overskr.] mgl. Ab.* 22 eth] fore *tilf. Ab.* 23 *overskr.] mgl. Ab.*
27 køpstæther] kopstæther *Aa.* 28 ath] i *Ab.*

<9.> Om bys iorthen etc.

Enghen ma giffue bys iorth bort eller selie; vithes hanum, ath han hauer giffueth bys iorth borth eller salth, dill han, ath han haffuer ey giffueth och ey solth, dyllie *meth* threm tyltum eller bøthe xl march byen.

<10.>

5

Huilken *man* ther ey er var byman och brither bys frith vthen by, swo
144 v langt som || bys march gangher, och varther taghen vith, bøthe han byen
xl marc.

<11.>

Sva er och i by, brither *man* aa garth eller a gathe, huar som *thet* ær i
10 bynum, tha bøthe xl mark byen eller væriæ sig *meth* thre tylther, vm han
varther ey greppen vether.

<12.>

Om byman tagher nogher vdedes *man*, tha skall han hanum til things
føre eller till moth a retthen motz dag ok dømæ yffuer hanum effther hans
15 gerningher, tha skall then dom stande, och ther ma enghen *man* effther
kære.

<13.>

Tagher bonde sin tiuff, tha ma han ey *meth* mynne binde æn *meth* ørtug
mun och haffue selff vald till atholde tiuff sin till ræthe tingdagh, vm han
20
146 r vill, eller føre til gelkere tiuff, tha bør gelkere || tiuff ath hollæ for paske
penninge och iulæ penninghe.

<14.>

Tagher bonde tiuff heme ath sin eghen och slipper hanum tiuff och
komer ey *meth* hanum till ting, bøthe koning xl march och byen xl march.
25

<15.>

Sigher bonde, ath tiuff slapp ey bort *meth* hans vith och ey hans veliæ,
tha skall han værie sig *meth* thre tylther eller bøthe xl march.

1 overskr.] Enghen man ma *Ab.* 2 hanum] man *Ab.* 3 dill] och dyll *Ab.* — han (2)] *mgl. Aa.* 4 och ey] eller *Ab.* Kap. 10] har overskr.: Huilkin man ther eig *Ab.* Kap. 11 sammenskr. m. foreg. *Ab.* 11 tylther] ed *tilf. Ab.* 14 vdedes] wdædes *Ab.* 15 moth . . retthen] modhe rett *Ab.* Kap. 13] har overskr.: Tager bonde *Ab.* 21 til] *mgl. Ab.* — tiuff] *mgl. Ab.* 22 och . . penninghe] *mgl. Ab.* 24 ath] til *Ab.* — eghen] *mgl. Ab.* Kap. 15] har overskr.: Siger bonde *Ab.* 28 tylther] eth *tilf. Ab.*

<16.> Nota.

Then *man*, ther tiuff tagher, hand skall lethe *hanum* till tingh och haffue tuigge *manne* vithne till, ath han er hans tiuff ful och all ath the kosther, som han hauer pa sin bag, tha skal hand stande tingmanne dom, huilken
5 dom som the vele *hanum* giffue.

<17.>

Far tiuff aff tingh vdømder, tha skall aller byen gelde koninghen ny march.

<18.>

10 Uarther thiuff || hudstrughen, herberghes han *siten* aff nogher *man* i 145 v byen, bøthe thre march eller dilie *meth* tilther eth.

<19.> Hwo som tiuff.

Hwo som herberger tiuff, bøthe thre march eller dyllie *meth* tylther edh.

<20.>

15 Om bonde vither *annar* bondæ och sisher swa: thw est *myn* tiuff ath swa mange kosther, som han hauer tapeth, tha skall han verie sigh *meth* thre tilther eller bøthe *bondanum* ny march ok løsæ vether *koning*, som han kandh. Varther bonde tiuff, forgøre houthloth sin och ey meræ.

<21.> Om husfrwen.

20 Hittæs thiuneth i husfrø vald, verie sigh *meth* thre tylther, ath *thet* var ey hennis vith och ey hennes velie och hennes rath, Varther hwn feld ath ethen, hollde vppa bøther fullæ swo vel som *mannen*.

<22.> Om vqueems ord pa thing.

Sither bonde a thinge och kal||ler *annar* bonde tiuff, bøthe *hanum* thre 146 r
25 march. Dill han, ath hand kalletæ *hanum* ey tiuff, tha skall alle fyre benke skære *hanum* for then sagh, ath han kalletæ *hanum* ey tiuff. Swo er och, vm *man* kaller *annar* *man* threll eller agnebak eller *annar* skemelige ordh.

1 Nota] *mgl. Ab.* 2 lethe] lade *Ab.* — *hanum*] tiuff *Ab.* Kap. 17] *har overskr.:* Gaar tiuff aff tingh *Ab.* 7 Far] Gaar *Ab.* — gelde] bothe *Ab.* 10 herberghes] och herberges *Ab.* Kap. 19 *mgl. Aa.* Kap. 20] *har overskr.:* Om bonde *Ab.* 16 han (1)] *fejl for iak el. lign.;* *jf. Lund nr. 1 kap. 23.* 17 løsæ] sig *tilf. Ab.* 18 sin] *mgl. Aa.* 19 *overskr.]* Hittes tiuffnat *Ab.* 21 hennes (1)] *mgl. Ab.* — och (2)] eig *tilf. Ab.* 22 swo vel] *mgl. Ab.* — *mannen*] over a *overflødig nasalstreg Aa.* 23 *overskr.] mgl. Ab.* 24 bonde (2)] *man Ab.* 27 skemelige] skammeligh *Ab.*

<23.> Nota.

Kaller bonde annar threl eller tiuff eller skalk eller annar skemelige ordh vthen tingh, bõtæ hanum thre march eller dillie meth tylther eth.

<24.>

Uither bondhe andrum och sigher: thw est myn vether tags tiuff, thw 5 haffuer minne kosther heme ath thin. Dill han, dilie meth tylther eth, falder han bøthe thre march.

<25.> Nota.

146 v Hwo som køper vether bondens husfrø i dildwm mere eller myn||ne, gelde ather thet, han fich aff henne, meth sornum ethe och fa inthet af 10 henne, ther han galth, igen, <swa oc> vm man køper aff bondens søn eller bondens dotther, æn tiuff sag skal han ey swaræ for thet køp, ænd køper hand vether annat leye hion bondens, tha gelder han ather thet, han køper, thet er bodragh och swarer tiuffs sagh for thet.

<26.>

15

Thette ær vm køp, ath enghen man maa køpe hesth och ey ko och ey oxæ och ey skabeth clæde och ey fetlath swerd och skeffth øxe vthen vin eller vithne; vm nogher køper vinløsth eller vithne løsth, miste køp siith, vm han komer ey køp sin fore och vyrningh.

<27.>

20

147 r Ma hand ey komme sin køp vether eller vin, och haffuer han tuigge mannæ||vithne till, ath han fick ath rettæ køpe, tha er borthe basth och bond och all konings ræth. Æn bonden han tagher sith vth sagh løsth.

<28.> N<ota.>

Al anar køp ther køpes vm dags lius ath rettæ torg køpe, tha verie meth 25 tuigge manne vithnæ eller tylther eth eller thre march.

1 Nota] Kallar bonde annar træll Ab. 2 skemelige] skammelige Ab. 8 Nota] Hwo som Ab. 11 <swa oc>] *mgl. Aab.*; *jf. Sk L. kap. 152.* — man] han Ab. 12 swaræ] suerrie Ab. 14 swarer] suerrie han Ab. Kap. 26] *har overskr.:* Om kiøp Ab. 17 och (1)] *mgl. Ab.* — fetlath . . øxe] skæfft øgsæ och ey fælgt suerdh egh horsæ egh vngt fæ Ab. — vin] vinkop Ab. 18 eller (2) . . løsth] *mgl. Ab.* — siith] *mgl. Ab.* 21 vether] *fejl for* vithne (?) — vin] om Ab. Kap. 28] *sammenskr. m. foreg. Ab.* 24 N<ota>] *mgl. Ab.*; N *Aa.*

<29.>

Bristher hanum købe sin vin ok vithne, lathe vth bondens kosth och løse vether koning, som han ma.

<30.>

Uether man annar om for køp, ta bøthe two oræ eller verie sigh meth thrigge manne eth. Sa er och, vm man festher køp ok vil ey holle.

<31.>

Thette er ræth vm qwinfenge: huilken man som vill festæ sich mø eller kone, tha skall han meth presth vithne och andræ gode men och qwinne.
Swo skall man guldfestæ sik høsthrø till bo halft || bathe afflath och waff-¹⁴⁷ lath.

<32.>

Om man eller konæ haffuer børn, tagher the samen komma, tha skall skifftes till halff houthloth vether swen barn. Guld ther festæs med, dør¹⁵ han, tha skall hwn haffue guld. Dør hwn, skall bondens rette arffue vth festhe guldh.

<33.>

Dør father eller mother, ok ære børn effther, tha taghe the arff, søn two løther och dotther thrething. Geld gange aff bo wskifthe och swa selie²⁰ giffth.

<34.>

Dør father eller mother, och ære ey børn till, ganghe siellegiffth aff hins døthes loth och geldh aff begges theris loth.

<35.>

Dør father och mother, och ære børn till, taghe børn fæthernæ och møthernæ, swo meghet vdi iorth som i annath bolfæ. ||

<36.>

Om father er døth, och mother er effther, tha skall høsthrø vare vdi¹⁴⁸ sine gang clæder, tha ther skiftæs, ey the besthe och ey the versthe. Ær

2 sin] *mgl. Ab.* — vin] vinkøpp *Ab.* — vth] och *Ab.* 3 han ma] samma *Ab.* *Kap. 30]* har *overskr.:* Vether man *Ab.* *Kap. 31]* har *overskr.:* Thette ær ræth om qwindfenge *Ab.* 10 bo halft] halft bo *Ab.* — bathe] *mgl. Ab.* *Kap. 32]* har *overskr.:* Om man eller *Ab.* 13 tagher] ther *Ab.* — komma] *mgl. Aa.* 14 barn] *derefter nyt kap. m. overskr.:* Guld ther festes *Ab.* 15 rette arffue] arffuinge rætthe wd *Ab.* 16 festhe] faa *Ab.* *Kap. 33]* har *overskr.:* Dør father eller moter *Ab.* 18 søn] n er ved rasur rett. fra sn *Aa.* *Kap. 34]* har *overskr.:* Dør father *Ab.* *Kap. 35]* har *overskr.:* Dør father *Ab.* 25 och (1)] eller *Ab.* — till] efter *Ab.* 26 annath] *mgl. Ab.* *Kap. 36]* har *overskr.:* Om father ær *Ab.* 28 mother er] ær mother *Ab.*

guld till. tha skall hwn haue øres guld. Ær mynne, tha thaghe mynne, æn mere ma hwn ey thage. Vm vapn ære till, tha taghe them børn hans. Man ma ey giffue en arwing mere æn en annan *meth* retthum loghum. Giffuer fater en mere æn en annan, tha skall til føre effther fater døthen och ieffnes ræth till skifftæs eller hauæ huar, som fanghet hawer. Man ma ey eller kone meree giffue borth æn halffuan sin houith loth fran arwinge syne.

<37.>

148 v Dør fater och mother, och ær brother till, tha skall han wære || børne væriende nesth. Ær ey brother till, tha skall fater brother være nesth 10 børne væriende. Ær ey fater brother til, tha skall mother brother være nesth. Ær huerken til, tha være nesth frende nesth.

<38.>

Dør man eller kone, och ær ey børn till eller barnebørn ellær barne barnebørn, tha skall nesthe nythe taghe arff, och thet hether ganghe arff. Man 15 skal swo meghet taghe som koner och koner som karllæ.

<39.>

Thette er køpstathe ræth, ath enghen man ma steffnæ man vthen by, men søghe skall man a bything och huerken konings eller landz thingh. Neffn skall ey gange i køpstad, foræ neffnd skall gange thre tylther. 20

<40.>

149 r Huilken man ther varther stefn||der til things och komer ey, gelde two øræ en time, annar time two øræ, och thretie time komer han ey, bøthe thre march eller dilie *meth* tilther eth. Varther han meræ steffnder och komer ey, bøthe sex march. Varther han mere steffnder och søgher ey, bøthe 25 bonden ny march och koning thre mark, och sithen skall søghe fred hans som annar vdedes man, vm han vill ey til rättæ stande.

1 skall . . haue] tage hwn *Ab.* — mynne (1)] tiill *tilf. Ab.* — thaghe] hwn *tilf. Ab.* 2 hans] *herefter nyt kap. m. overskr.:* Mand ma ey giffue *Ab.* 5 hawer] *herefter nyt kap. Ab.* 5—6 ma . . kone] eller konna maa ey *Ab.* 6 meree giffue] giffue meer *Ab.* — borth] *mgl. Ab;* *jf. flg.* 7 syne] borth *tilf. Ab;* *jf. foreg.* 8 *Kap. 37]* har *overskr.:* Dør fater eller moter *Ab.* 9 och (1)] eller *Ab.* 10 brother (2)] til at *tilf. Ab.* 14 man . . kone] konna eller mand *Ab.* — barnebørn] børnebarn *Ab.* 14—15 ellær . . barnebørn] *mgl. Ab.* 16 koner (1)] konne *Ab.* *Kap. 39]* *sammenskr. m. foreg. Aa;* *overskr.:* Thette ær køpstæde *Ab.* 19 men] man *Ab.* — eller] och egh *Ab.* — thingh] *herefter nyt kap. m. overskr.:* Neffnd scall *Ab.* 23 annar . . øræ] two øra annath sind *Ab.* — bøthe] tha bøta *Ab.* 24 han] tha *tilf. Ab.* 26 bonden] bondanum *Ab.* — mark] om han kommer ey *tilf. Ab.* — och (2)] *mgl. Ab.*

<41.>

Embitzman ma ey søghe bonde a thing vm høsth helgh och ey om iulæ helgh och ey vm fasthe helgh och ey vm pascæ helg och ey om lethings helg och ey, mæthen konings geld taghes.

<42.>

Embitzman ma ey søghe for handløs vathe, ey for hestæ hoff, ey for hestæ tand, ey for nøthens horn, || ey for swine tand och swo ey, vm nogher ^{149 v} sker sikh aff annars knyff eller aff swerd eller aff thelig handløs vathe.

<43.>

- 10 Bither hesth man eller slar meth hoff eller meth foth, eller fæ stangher meth horn, tha skall bonden bøthe two øræ for slig vathe. Dør man aff slig vathe, tha skall bonden, ther fæ egher, bøthe thre marc for then døthe. Mere hører hanum ey atbøthe for sith fæ.

<44.> Ffar man sar.

- 15 Far man sar aff andrum, tha skal bøthe two march for huarth sar, till fæm ære, och sithen skall ecke mere bøthe for sar, vthen skall sar see. Vm man varther litther, tha skall man bøthe lythe, swo som gothe men ticke ræth være, Varther sar swo hugghet, ath ben tags aff, tha skall bøthe for huarth ben, i mulluff clincker, øre penning, || alth, till finger er bøth, och ^{150 r} 20 flere ben skall man ey ather bøthe, tha skall sithen varthe lithe, och effther lithe tha skall swo bøthe, som litheth er till.

<45.> Om mandrapp.

- Uarther man drepen aff andrum, tha skall bøthe ather meth trettuyuge gode march penninge och yffuer bøther meth trætiuge march ok two ²⁵ march, meth thy ath mannen varther vkerther aff daghum thaghen. Æn vm han vill ey bøthe yffuer bøther, tha skall han log giffue for yffuer bøther meth thræne tylther.

Kap. 41] har overskr.: Embitz Ab. Kap. 42] har overskr.: Embitz Ab. 6 ey (2)] oc ey Ab. — ey (3)] och egh Ab. 7 ey (1)] och ey Ab. — nøthens] nøtz Ab. — ey (2)] och egh Ab. 8 thelig] ander Ab. 10—11 Bither . . vathe] mgl. Ab. 11—13 Dør . . fæ] sammenskr. m. foreg. kap. Ab; jf. foreg. 16 vthen] man Ab. 17 swo] mgl. Ab. 18 ræth være] ath ware ræth Ab; herefter nyt kap. m. overskr.: Varther swa Ab. — sar swo] swa sar Ab. — ath] och Ab. 19 ben] ther tilf. Ab. 22 overskr.] mgl. Ab. 23 skall] han tilf. Ab. 24 gode . . trætiuge] mgl. Ab. 25 mannen] mgl. Ab. 26—27 tha . . meth] mgl. Ab.

<46.>

Liggher *man* a mordæ, och gangher enghen vether, ther *mannen* drap, tha skall effther *ganghe* band. Sithen ma giffues bane sagh, huem som han vill. Tagher *man* skall bøthe *annar* ather, tha skall bøthes i threnne salle.

150 v Fførs||tæ sal skall nestæ vithne taghe.

5

<47.>

Om hand varther hugghen aff *man*, tha skall bøthes for hand halffue manbøther. Ffor thwmme halffuæ hands both och for bathe hender fullæ mantz bøther, och swo er och vm føther then samme ræth, och swo er vm næsæ then samme ræth fullæ mantz bøther. Swo och vm mantz ambuth 10 i broghum then samme ræth til fullæ mantz bøthær.

<48.> Heruirk.

Um nogher gangher i *annar* mans garth meth wfreth meth sex folke vapn och gør bondanum thelig vfreth i syn eghen garth, thet hether heruirke, ther fore skall han bøthe xl march. Dill hann thelige gerninge, værie sik 15 meth thre tylther.

<49.> Gargang.

Far bonde i *annars* mantz garth och biuther hanum ther vførd, thet || 151 r hether garth gange, ther fore skall han bøthe thre march eller tilther eth.

<50.> Raan.

20

Tagher bonde aff andrum clæde eller swerd eller *annar* ting, huad thet ær, bøthe thre marc fore ran eller dillie meth tilther eth.

<51.>

Tagher bonde *annars* dotthær eller frendkone och varther ther grepen vether, tha haffuer bonden vold till atsettæ hanum i fiæthur och hollæ 25 hanum till ræthe och lathe komme till gothe men och sighe them aff thelige gerninger, som ther ær giortæ. Vill han festæ sik the kone till høsthrø, tha ma han hawe frith och gothe nathe. Æn vill han ey feste och enghen hether gøre, tha haffuær bonden vald ath gøre lither ath hans lemmer. Varther

Kap. 46] har *overskr.*: Ligger man a mortha *Ab.* 4 vill] *herefter nyt kap. m. overskr.*: Tager man scall *Ab.* 5 Fførstæ] Fforstæ *Aa.* 8 thwmme] tomelfinger *Ab.* 9 er (2)] och *tilf. Ab.* 12 *overskr.] mgl. Ab.* 17 *overskr.] mgl. Ab.* 18 Far] Gaar *Ab.* 19 eller] dyllie meth *tilf. Ab.* 20 *overskr.]* Tager bonde aff *Ab.* 22 dillie] werie sig *Ab.* *Kap. 51]* har *overskr.*: Tager bonde aff *Ab.* 26 till (1)] i *Ab.* 27 han] tha *tilf. Ab.* — høsthrø] høsfwr *Ab.* 29 ath] a *Ab.*

han ey grepen || vether och gangher tha vether, tha skall han bøthe xl 151 v
mark henne till both. Dill han, dilie *meth* thre tilther.

<52.>

Um man gangher i annar mans gart och vether hanum aræthe i sith
6 eghet hwss, varther husbonden hans owerman och gør nogher gerninger
vppo hanum, och er ther gothe manne vithnæ till, ath swo var, haue thet
for sith eghet, huat som han fangher i the gange. Varther han ther huggen,
bøthe ey en penningh fore. Varther han drepen, bøthe ey en pennigh foræ
huerken koning och ey andra men. Vm nogher kærer effther, ther till skall
10 yffuer hanum gange rætte domæ och hans krop vthen kirke garth atlegge,
och effther swo giort, ath han varther swo vgilder lagther, tha bør ingen for
hanum atfastæ. ||

<53.> Om horkarlle.

152 r

Om man varther i horsenghe grepen och ther affh daghum taghen, tha
15 skall dyne och ble till tings føre och haffue rettæ dome ther ywer sligh
gerninger, ath han hauer forgiorth siith eghet liif for sine gerninger, och
skall han vthen kirche garth leggis, oc for slig man hører ey ath bøthe
foræ och ey atfastæ, och er thet swo, ath mannen slipper vnden, ther slig
gerninger giorth hauer, och vitæs hanum sithen, tha skall han værie sik
20 *meth* threnne tilther eller bøthe bondanum xl march.

<54.>

Um bonden gar i annars mans garth, ther som thæwernis hwss er, ther
gørs ey garth gange, vm han gør thær nogher vfreth, vthen tha ma bonden
vithe hanum, huad han vill, || æn gartgange ma thet ey hethe.

152 v

<55.>

Um bondes fæ gar i annar mantz garth och varther ther dræpeth for
then skatæ, thet gør ther, tha skal bonden kalle sinæ grannæ ther till och
lathe them se then skathe, ther thet fæ hawer ther giorth, tha skulle the
vithe skathen, hwor meghet han ær, och lathe them vrde fæ, hvar goth thet
30 var, och lathe sig bonden till, ther fæ egher. Vil han sythen taghe sith fæ

2 dilie] werie sig *Ab.* — tilther] ed *tilf. Ab.* Kap. 52] har *overskr.*: Om man *Ab.* 5 eghet]
rette *Ab.* 6 var] wart *Ab.* 7 i] *mgl. Ab.* 9 och ey] eller *tilf. Ab.* 11 bør] hører *Ab.*
13 *overskr.*] *mgl. Ab.* 14 man] noger man *Ab.* — i . . grepen] grepen i horsengh
och dræpen *Ab.* 15 haffue] *mgl. Aa.* 19 giorth hauer] haffuer giord *Ab.* Kap. 54] har
overskr.: Om bonden gaar *Ab.* 22 thæwernis] tawernis *Ab.* 27 thet] ther thet *Ab.* 29
vithe] vurde *Ab.* — fæ] thet fæ *Ab.* 30 egher] atthe *Ab.*

hem til sich och ieffne skathen begge vagnæ, swo ath ieffnt ær, tha ær *thet* velgiort. Vil han ey swo, tha haffue hin bonde fæ, ther *thet* drap, och legge fram swo mange penninge, som fæ var verth, och ther till logh a, ath *thet* var ey bæthrå, och sithen kalle han a hanum for sith skathe fang. ||

153 r

<56.> Om steffne.

5

Konigh eller biscop eller nogre theræ sislæ men eller nogher annar man, e huath man *thet* er, ma ey steffnæ nogher kôpstate man i Skone vthen then stath, huilken han bor vthi, for nogher sag. Æn ther som han bor, skall han stande til swars och sich værie for sak, huilken hanum giffs skild.

10

<57.>

Om nogher kôpstathe man varther væthsæth och biuther *thet* vth retelige aa ting, och then, ther væth ægher, komer foræ och kærer, ath *thet* star ey swo dirth, eller och vill sighe, ath han hauer *thet* vskellige mysth nogher lund, tha skall then, ther væth hauær innæ, neffne sich vithne, som ære two bolfaste men, ath væth er ey swo dirth sat, som han hauer *thet* vth buthet, ok || sithen huath the two vithne a thinge, *thet* skall stadugæ være.

<58.>

Thette ær ræth, ath huilken man kræffuer geld aff andrum och vil ey gelde æn lather sich lag søghe, tha skall fogeth lathe til virtningiges men, gothe astathe men, ath vorde bondanum sin rettæ houith geld och konighen ræth for a søghen. Bristher, ath ther er ey till fore asoknenæ, bristæ bathe bondanum och konighen. Æn e skall førsth vrthe bondanum houith geld vth, vm swo meghet er till. Ffoghet och vrninges men for *thet* skulle the ey hethe røwere, ey rans men och ey taghe men. Om nogher man vill *thet* verie for them *meth* væriende hand, bøthe koning xl march och bondanum xl || march. *Thette* er lagh mellum them, vether hauær ath hettæ hwss och iorth eller bolpenninge. Ænd huilken man, ey haffuar vether ath hettæ, och lather søghe vppæ sik, tha skall man hanum søghe som annan vdædes mandh etc.

5 overskr.] Konningh Ab. 8 for . . Æn] mgl. Ab. 8—9 som . . bor] mgl. Ab. 9 sak] then sag for Ab. Kap. 57] har overskr.: Om noget Ab. 12 væthsæth] skr. har kun skrevet væth (ved linieslutn.); sæth er tilf. m. anden hd. Aa; sæth veedh Ab. 14 og 16 dirth] dyrt Ab. 14 och] mgl. Ab. 17 ok] och tilf. (sideskifte) Aa. Kap. 58] har overskr.: *Thette* ær Ab. 22 astathe] atstatuge Ab. 23 ther] *thet* Ab. 26 men] herefter nyt kap. Ab. 31 etc.] mgl. Ab.

Helsingborg.

1415. 17. juni.

3

Kong Erik 7. af Pommern giver købstæderne (i Skaane) privilegier. (Udkast?).

A: tabt. — Aa: Kgl. Bibl. Kall 4° 548 f. 322r (1608) m. overskr.: »Stormegtigste hoibaarne førstis och herris her Erich Danmarckis, Suerrigis, Norgis, Wendis och Gottis konge, hertug vdi Pommern, en herre vdi Wenden, Kaszuben och Gudland, priuelegien, som kiøffstederne er giffuit paa Helsingborg aar 1415«. — Ab: RA. Danske Kancelli. Privilegier inds. 1648 fra Helsingborg f. 7v (efter birkeretten) med overskr.: »For det andet stoermegtigste hoybaarne første och herrisz her Erich, Dan-

10 marchis, Suergis, Norgis, Vendis och Gottis konning, hertug vdi Pommeren, en herre vdi Kaszuben och Gudland, priuilegier, som ehr giffuen paa Helsingborig anno domini 1415 st. Botolphi abeds dag«. — Ac: Sv. RA. Handelsexpeditionens utredning rörande städernas privilegier 1717, Helsingborg f. 57v, afskr. efter genpart af Ab med samme overskr.

15 *Tryk*: Svenskt Dipl. III 30, omtalt i note til Erik af Pommerns priv. f. Malmø 1415 5/5, varianter; Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 327, omtale. — Rep. 1. rk. nr. 5524.

Anm.: Privilegiet, der slutter sig nær til Erik af Pommerns privilegium for Malmø (og Landskrona) 1415 5/5, kendes foruden fra et skaansk lovhs. fra 1608 kun fra en afskrift foretaget i anledn. af indsendelsen af privilegier 1648. Det er det sidste sted dateret Helsingborg 17. juni 1415. Erik af Pommern kan dog ikke have givet brevet i Helsingborg den nævnte dato, da han 7. juni har udstedt et privilegium til Herrested i Nyborg og 16. juni et privilegium til Nyborg i Faaborg. Muligvis kan der være tale om et udkast til et fællesprivilegium for de skaanske købsteder, skrevet i Helsingborg paa grundlag af Malmøprivilegiet og dateret den nævnte dag, som aldrig har faaet kongelig stadfæstelse. Tilføjelsen i overskriften: en herre vdi Wenden, Kaszuben och Gudland kan ikke have staaet i privilegiet, da Kaszuben aldrig nævnes i kongens titel, men den maa øjensynlig være fra Erik af Pommerns tid, da den viser kendskab til kongens pommerske titel. Muligvis bygger overskriften paa en samtidig paaskrift paa brevet.

Text efter Aa.

Wii Erich, med gudtz naade Danmarckis, Suerriges, Norgis, Wendis 323r och Gottis konge, hertug vdi Pommeren &c., helse alle mend, som dette breff seer eller hører, effuindeligen med gud och wor naade, och 35 dette schall alle mand witterligt vere, at wi tage wore kierre borgemestere, raadmend och borgere och all meenigheed vdi kiøpstederne vnder wore beschermliche fred och vern och stadfeste dennom alle disze effter-

32 Suerriges, Norgis] *rett. af skr. fra Norgis, Suerriges Aa.* 33 &c.] *mgf. Abc.* 34 eller] *læse tilf. Abc.* — effuindeligen] *euindelig Abc.* 35 mand] *mend Abc.* — wore] *vor Abc.* 36 raadmend . . borgere] *mgf. Abc; jf. flg.* — kiøpstederne] *och borgemestre och raadmend tilf. Ab; jf. foreg.* 37 wore beschermliche] *vor beschiermelige Abc; jf. Malmö nr. 6: wor besønnerlich.*

schreffne friheed och naade och priuilegier for allis dieris beste, gaffn och bestand.

1. Om schatt.

Først at alle mand, huo som helst de erre, som haffuer gaarder, schibe, 323 v kiøbenschaff eller huis i kiøpstederne, schulle vdgiffue schatt, || paa leg- 5 ning och hielp med samme raadmend och borgere, huer der effter som de haffuer goeds, schibe och andre for^{ne} ting, saa frembt de ville for^{ne} goeds, schibe, kiøbenschab och andre for^{ne} ting nyde, och der offuer schulle alle embitzmend, som ere sudere, schindere, kiødmangere, bagere, schredere, offuerschierer, kledeboemend, weffuere, smeder, bødker och alle embiz- 10 mende, scha<tt>, paa legning och hielp vdgiffue, effter som de worde till sagde aff samme borgemestere och raadmend, saa frembt som de wille dere embede nyde, dog saa att welbyrdige mends gaarder och boelige, som de selfuer vdi boer, och sognepresters gaarder schulle were vndentagne.

2. Om nogen raadmand aff byen drager eller døer. || 15

324 r Om nogen raadmand aff byen farer fra dennom eller dødeligen affgaer, daa schulle raadmendenne, som igien ere, fuld macht haffue och vduelde en anden i hans sted.

3. At raadmende schulle schiche embitzmende.

Schulle raadmende macht haffue och schicke alle embitzmende i samme 20 bye till byens behoff, hielp och bestandelse.

4. Schal ingen byemand steffnes fra hans byeting.

Schall ingen mand, huo som helst hand er, haffue macht at steffne nogen byemand fra hans byeting, vden till wort rettere ting, om det giøres behoff. 25

5. Ingen borgere giffue nogen vdlender sit weriæmaal.

324 v Ingen borgere schall giffue nogen vdlendis|| mand sit weriemaall emod sin medborgere vnder xl ʒ till kongen och byen.

I friheed] friheder *Abc.* 2 bestand] bistan *Abc.* 4 huo . . de] ihuo de heldst (*mgl. Ab*) *Abc.* — gaarder] *rett. fra* giorder *Aa.* 5 kiøbenschaff] kiøbmanschaff *Abc.* — huis] husze *Abc.* 5—6 paa legning] paa ligning *Abc.* 6 huer der] huor di ere *Abc.* 7 och . . ting] *mgl. Ac.* 8 kiøbenschab] kiøbmanschab *Abc.* 10 alle] andre *tilf. Abc.* 11 scha<tt>] schall *Aa—c;* *jf. Malmö nr. 6.* — paa legning] paa ligning *Abc.* 12 som de] *rett. af skr. fra* de som *Aa.* — som] *mgl. Abc.* 16 dødeligen] dødelig *Abc.* 17 vduelde] vduelle *Ab;* vdmeele *Ac.* 20 i samme] sammen i *Abc.* 21 bestandelse] bistan *Abc.* 23 mand] byemand *Abc.*

6. Naar mitsommers penge schal vdgiffuis.

Naer mitsommers penge schal vdgiffues, daa schall det kundgiøris iii vger tilforn, paa det de kunde berede dennom paa penge.

7. Om gader att rense och broer att bedre.

5 At rense gader och for bedere broer och komme bort vloulige hysken, och schulle ii raadmend och ii andre bescheedne borgere neffnis till vidne och gange med kongens foeget och bere op mitsommers penge, och de samme mend schulle møde paa neste byeting dereffter <och> kundgiøre dennom, som igien staae eller nogen schyld haffue i de stycker, som for^{ne}
10 er, och huad de fire || mend widne i den maade, det schall fast bliffue, saa ^{325 r} at ingen lougmaal schal komme der emod. Worder nogen byemand beklagder, at hand ey betalde sin mitsommers penge, førend byens penge byttes, daa schall hand bøde vi øre penge, och de schulle vdgiffuis paa
15 penge for det første aar, for det andet och saa meget, for det tridie och saa meget, det fierde aar schulle dieris goods komme i kongens were.

8. Om nogen tager kongens breff offuer byen.

Huem som helst som tager kongens breff offuer byen, daa schall byen verre plichtig och giøre kongens minde før kongens ret.

9. Om nogen foget eller befalingsmand giør. ||

20 Om nogen foeget eller befalingsmand begynder noget emod nogen bye- ^{325 v} mand och siger, at hand hannom noget † vret eller kiøring † haffuer giort paa herridtzing, daa schal den tiltale eller ret were som intet, vden det erre vitterligt, och det erre giort paa dieris byeting.

10. Schall ingen kiøbmand, som en gest er, kiøbe huder.

Schall ingen kiøffmand, som en gest er, kiøbe huder eller schind vden i heele deger och ey flesch eller smør, vden det hand holler med sin ret, at

3 penge] penninge *Abc*; *saal. ogs. i det flg.* 4 och . . bedre] *mgl. Abc.* 5 At . . hysken] *fortsætter sidste sætn. i foreg. kap.; jf. Malmö nr. 6.* 6 andre bescheedne] *mgl. Ac.* 7 bere op] opbære *Abc.* 8 <och>] *mgl. Aa—c; jf. Malmö nr. 6.* 9 som . . haffue] *mgl. Abc.* 10 fire] *iii Ab; 3 Ac.* — widne] *winde Ac; vurde Ab.* 10—11 saa at] paa det (*mgl. Ab*) at (*mgl. Ac*) *Abc.* 11—12 beklagder] beklagit *Abc.* 12—13 penge byttes] *jf. Malmö nr. 6: pungen luckes.* 14 penge] penningene *Abc.* — det] der *Abc.* 16 det] for det *Abc.* 18 som (2)] der *Abc.* 19 och . . ret] *jf. Malmö nr. 6.* — før] for *Abc.* *Kap. 9] mgl. Abc.* 21 † vret . . kiøring †] *jf. Malmö nr. 6: ræt eller tilberning.* 26 en] *mgl. Abc.* — eller] *mgl. Ab.* 26—27 vden . . deger] *udi hellige dage Abc.* 27 ret] æd *Abc.* — at] *mgl. Aab.*

hand will det haffue till sin egen kost, vden aff wore foget och raadtzens minde.

11. Ingen giest fare paa lantzbyen att kiøbe.

326 r Ingen gest fare paa landtzbyen och kiøpslaa, || saa frembt hand iche will miste det, hand kiøber, och bøde kongen xl $\frac{1}{2}$ och byen xl $\frac{1}{2}$. 5

12. Ingen schall sellie eller kiøbe byens ioerd.

Ingen schall fordriste sig till at sellie, affhende eller kiøbe byens ioerd eller paa hende nogen bygning sette vden med borgemester och raad die-ris minde.

13. Ingen schal begynde companie. 10

Ingen schall begynde kompanie eller gilde i samme bye emod borgemestre och raadtsens minde, vden det haffuer verret fra arrildtz tid.

14. Ingen schal aff byemand eller vdlender bygge boeder.

Ingen byemand eller vdlender bygge boeder eller hues veed strand Korrebeck, den stund den høstmarcket stander, och ey der noget marchet at 15 holde. ||

326 v 15. Bliffuer nogen for mandrab greben.

Bliffuer nogen for mandrab greben i byen for saar eller for nogen anden schade eller brøde, daa schall hand werre plichtig at sette borgen for sig, om hand kand, kand hand iche, daa schall hand først ledes paa den al-meeninge gade och saa anden gang, kand hand iche borgen sette och haffue foruaring for sig, daa schal hand aff kongens loff giemmis i byens hegte, indtil hand bliffuer loulig foruunden for sin brøde. 20

16. Om nogen fangen worder lough vforuunden.

Bliffuer nogen fangen med macht och wilie lough vforuunden, den, som 25 hannom fanger, schall bøde hannom xl $\frac{1}{2}$, kongen xl $\frac{1}{2}$ och byen xl $\frac{1}{2}$. ||

327 r 17. Bliffuer nogen til byens ting fordeelter for stor brøde.

Om nogen bliffuer fordeelter for nogen stoer brøde, daa schulle borgere

3 fare] schall fare *Abc.* 4 och] at *Ac.* 6 sellie . . kiøbe] kiøbe eller selge *Abc.* 11—12 borgemestre] borgemesters *Abc.* 12 fra] aff *Ab*; for *Ac.* 13 schal . . vdlender] byemand eller vdlender maae *Abc.* 14 vdlender] maae *tilf. Abc.* — eller hues] *mgl. Abc.* 14—15 veed . . Korrebeck] ved stranden; *jf. Malmö nr. 6*: westen widher Korrebæk. 20—21 daa . . iche] *mgl. Ab.* — den almeeninge] almindelig *Abc.* 21 och saa] *mgl. Abc.* — anden gang] *jf. Malmö nr. 6*: at een annen. — haffue] haffuer *Ac.* 22 loff] fougit *Abc.* 24 lough] *tilf. mgl. Abc.* 25 lough] *tilf. mgl. Abc.* 25 lough] *tilf. m. anden hd. Aa*; *mgl. Abc.* 26 kongen] och kongen *Abc.* 28 nogen] *mgl. Abc.* — borgere] borgerne *Abc.*

haffue macht at tage hans fred aff hannom paa hans hals, och effter som hans brøde tilsiger.

18. Om nogen borgere eller derris tienere gjøre mandrab.

Om nogen borgere eller hans tienere gjøre mandrab eller ander groff
 5 brøde, saa at hand bør at miste sin fred derfor, daa schall hand verre plich-
 tig at fange sin fred igen paa byeting och ingen andensteds.

19. Huo som taler ilde paa nogen.

Huo som taler ilde paa nogen mand eller dannequinders rychte eller
 fred, som erre beuisligt, er hand mandkøn, || daa schall hand verre plich- 327 v
 10 tig at slaas till kagen, gjør det nogen quinde, daa schall hun drage steen
 aff bye.

20. Att byemend schulle verre told fri.

Alle for^{ne} byemend schulle verre fri for told, som andre wore borgere
 erre i Danmarch.

15 21. Om nogen bliffuer kierder for wansche.

Om nogen worder kier for wansche, hand schal werge sig derforre med
 sexs mends eed och ey fleere eller bøde kongen iii ʒ.

22. Huem som bliffuer kaldet til raadhuus for en bercker øre.

Huem som bliffuer kaldet til raadhus for en bercker øre aff brød eller
 20 øhl || eller andre ting disligest, hand schal bøde for første tid iii øre penge 328 r
 kongen och byen, anden tid och tridie tid och saa meget, till det fierde iii
 ʒ, fordrister hand sig fembte gang at bryde, daa schal hand vden alle
 redding miste sit embede och det aldrig igien fange, vden hand bliffuer i
 kongens minde och raadtsens, saa at hand sit embede igien fange vdaff be-
 25 synderlige naade.

23. Borgemester och raad haffue macht
 at sette kiøb paa wiin.

Borgemester och raad haffue macht at sette kiøb paa viin eller øhl for

1 paa . . och] *jf. Malmø nr. 6:* oc plage hanum vppa hals oc hand. — effter som] effter
Aa. 5—6 plichtig]forplichted *Ac.* 6 byeting] byetinget *Abc.* 8 mand] dannemand *Ab.*
 — dannequinders] dannequindis *Abc.* 11 bye] byenn *Ac.* 15 og 16 wansche] *jf. Malmø*
nr. 6: wentzesach v: *sag hvilende paa mistanke.* 16 derforre] *mgf. Ab.* 20 disligest . .
 schal] disligest schal hand *Aa.* — tid] ting *Ac.* 21 det fierde] 4. tid *Abc.* 22 fembte . .
 bryde] till at bryde fembte gang *Ac.* — schal] det *tilf. Aa.* 23 fange] maae *Abc.*

penge vd at maale i samme bye, och schall ingen anden beuare sig med at
 328 v sette kiøff emod dieris minde och den, || som paa denne tid er kongens foeget
 der i byen, huo som fordrister sig til at maale vd for penge wiin eller øhl
 der i byen, førend borgemester och raadmende haffuer med kongens foe-
 get satt dieris werd, hand schal bøde xl ʒ, halfft kongen och halfft byen. 5

24. Om nogen vdlender giør nogen byemand schade.

Om nogen bonde eller vdlendsche mand, huo som helst hand er, giør
 nogen byemand schade eller vret for inden dieris byes wern, daa schulle
 byemend haffue macht at hindre hannom och rette offuer hannom, effter
 som dieris byees ret vd uiser. 10

25. Om borgemester och raad opkreffue wore penge. ||

329 r Om borgemester och raad opkreffuer wore penge aff dennom, som igien
 staaer, daa schall kongen † dieris egen † bedring falde vdi, foruden det er
 vant at haffue for rette, at dieris ioerd eller huus schal vduorderis, som med
 hoffmod igien stande med kongens penge. Bliffuer nogen kierder for 15
 saadan sag, at hand schal sig verie med iii tylter eed, daa tage vi sanc.
 Knuds gilde brødre och giøre fuld for de iii tylter.

26. Ingen schal haffue stande boder.

Ingen schall haffue stande boder, kiøbmende boder, kledeboder, scho-
 magerboder eller nogen saadanne embede at bruge, vden de byemend 20
 329 v erre, foruden om rette høstmarchet, som er fra wor frue dag, || der former
 kommer om høsten, och saa til sancte Michels dag, huilcken der offuer,
 bønder eller andere vdlender, fordrister sig at stande lenger i de for^{ne}
 boeder eller nogen embede der at bruge foruden borgemester och raads
 dieris willie, hand schal bøde kongen xl ʒ och byen xl ʒ, och hannom schal 25
 intet tilgiffues der vdi.

27. Om ridder och adel haffuer gaarder i byen.

Om ridder och adels personer eller nogen anden, huad werdighed eller
 schickelse hand er, som goeds haffuer i byen, hand schal giffue och vd-
 legge med byemenden, effter som hans goeds tilsiger, alle kongelig redt- 30

1 vd . . maale] at vdmaale *Ac.* — schall] *mgl. Abc.* 2 denne] den *Abc.* 4 och] *mgl. Aa.*
 4—5 med . . werd] sat kiøb med kongens fougit *Abc.* 5 halfft (1)] *mgl. Abc.* 7 eller] enten
Aa. 9—10 effter som] effter *Aa.* *Kap. 25] mgl. Abc.* 13 † dieris egen †] *jf. Malmö nr. 6:*
 ther engen. 20—21 byemend erre] ere byemend *Abc.* 21 rette] *mgl. Abc.* 23 andere]
 andre *Ab;* anden *Ac.* — sig] till *tilf. Abc.* 24 eller] *mgl. Abc.* 24—25 raads dieris] raads-
 harris *Abc.* 27 adel] adels personer *Abc.*

zel, gamle och nye, wise och vuisse, dog saa at hans || gaarde, som hand ^{330 r}
 selffuer vdi boer, schall werre wndertagne, staar der nogen emod och er
 gienuordiger, daa schulle de samme byemend aff kongens loff haffue fuld
 macht at wurde en lige deel vd aff hans goeds, som i byen ligger, bode for
 5 hoffuit sagen och for hans hoffmodigheeds schyld och schulle hende haffue
 til byens nytte.

28. Alle gaarder och goeds schal werre fri.

Alle gorder och goeds, som for^{ne} byemend haffue eller hereffter kunde
 fange, schulle werre fri och vndentagne aff alle tyngge, som ere inden, schud
 10 och leting och alle andre redtzle, paaegning och schatt.

29. Offte haffuer de, som i byen boer, trang at holle thieris tyffue. ||

For de, som i byen boer, offte haffuer hinder och trang at holde dieris ^{330 v}
 tyffue och kunde ey forfølle retten med dennom, thi giffue wi saadan raaed
 15 dertil, at huer madschab schall giffue en schonsche penge om paasche och
 om iuel tid huert aar til kongens nytte at lade holde dieris tyffue med fra
 den dag, tyffuen vorder fangen, och till neste byeting.

30. Om tiuffuen fangen bliffuer och bortkommer.

Bliffuer tiuffuen fangen och til ting førder och kommer bort vdømdet,
 20 daa schall byen bøde kongen ix ℥ och iche meere.

31. Ingen gest schal klede maale.

Ingen gest schall klede maale eller lerret vd for penge vden <ve>d reeb
 och heele stycke, saa lenge som reebet eller styckett || warer, vnder xl ℥ ^{331 r}
 byen.

25 32. Ingen gest schal bytte wahre for wahre.

Ingen gest schall bytte wahre for wahre med nogen mand i nogre maade
 foruden med den, som byemand er, vnder xl ℥ kongen och xl ℥ byen.

1 wise . . vuisse] vissze och vuisze *Abc.* 3 fuld] en fuldt (friit *Ac*) *Abc.* 4 wurde] vido
Abc. — deel] *mgl. Ab.* 9 tyngge] ting *Abc.* — inden] endten *Ac*; *jf. Malmö nr. 6:* innæ.
 10 paaegning] paa ligning *Abc.* 14 raaed] rab *Ab*; rob *Ac.* 15 huer madschab] huor
 (huer *Ac*) mandschab *Abc.* 16 om] *mgl. Abc.* — tid] tiede *Ac.* — at] och *Abc.* 19 til . .
 bort] bortkommer, sieden hand till tinge er ført, och bliffuer *Ac.* — ting] tinget *Ab.* 22
 <ve>d] huad *Aa—c.* 23 saa] som *Aa.*

33. Ingen schal bygge huus bygning paa forstrand.

Ingen schall bygge huus bygenning paa forstrand eller andre bygening at henge garn paa vnder xl ʒ kongen och byen vden raadmendens besynderlige loff.

34. Ingen schal nogen leyde giffue. 5

Ingen schall leyde giffue nogen mand vden borgemestere och kongens foeget, dog saa at ingen mand leydis for nogen byemand. ||

331 v 35. Ingen schall fylde tyst øhl med danst øhl.

Ingen schall fylde tyst øhl med danst øhl eller med werre øhl, som i tøn-
nen er tilforn, vnder iii ʒ kongen och byen. 10

36. Ingen vdlend schal fische for vden om høsten.

Ingen vdlendsche mand, huem hand er, fordriste sig till at fische vden om rette høstmarcket, som er fra wor frue dag ind till sanct Michels dag, vnder xl ʒ kongen och byen xl ʒ, foruden med borgemester och raad och byefouget dieris minde. 15

37. Ingen mand schal haffue wogen at age kiøbenschaff
foruden byemend.

332 r Ingen schall, huem helst hand er, haffue wogen at age kiøbenschaff
med eller anden ting, || huercken om høst eller vden høst, foruden de, som
byemend erre, saa fremt hand iche will miste wogen och heste och bøde 20
kongen och byen iii ʒ, och schulle borgemestere och raadmend och wor
foeget haffue fuldmacht at besette hestene och wognen och affhende den-
nom och sellie dennom for same boed.

38. Alle byemende haffue macht at hindre
vdlendere for giæld. 25

Frembdeelis at alle byemende haffue fuldmacht at hindre der i byen de, som dennom erre schyldig, som er vdlendsche mend och nøde dennom till at betale eller sette borgen, som hannom nøyes med, der sit haffuer vd-
lagdt, och schal ingen loug eller vanhedt staa der imod.

3 och] *mgl. Ac.* — raadmendens] raadsens *Abc.* 4 loff] raad *Abc.* 6 leyde] liede *Ab.*
— borgemestere] raad *tülf. Ab.* 7 mand] *mgl. Abc.* — leydis] liede *Ab.*; leide *Ac.* 11 vdlend]
vdlending *Abc.* 12 fordriste] schall fordriste *Abc.* 13 rette] ret *Abc.* 14—15 foruden . .
minde] *mgl. Abc.* 16 kiøbenischaff] kiøbmandschab *Abc.* 18 kiøbenschaff] kiøbmand-
schab *Abc.* 19 med] *mgl. Ab.* 22 hestene . . wognen] hesten och vogn *Ab.* 28 hannom]
dennom *Abc.* 29 eller vanhedt] *mgl. Abc.*

Alle disze for^{ne} artickler haffue wi och || wore rigens raad grandgiffue-^{332 v}
 ligen hørt och haffue dennom aff wore rigens raad vndt och giffuet wore
 elschelige borgere, for allis dieris beste, nytte och bistan, dog saa at om
 os och wore raad kunde hereffter nytteligt verre for wore rige och for^{ne}
 5 wore byemende bestandelse noget aff disze for^{ne} artickle omuende, aff-
 legge eller noget tilsette, det schulle wi verre fuldmechtig, och det for-
 biude wi alle wore fogder och embizmend och alle andre, huo de helst erre,
 for^{ne} wore elschelige borgere at hindre eller vforrette emod denne wor naade
 och wylie vnder wore wreede och kongelige heffn.
 10 Datum i<n> castro nostro Helsingbor anno domini vt supra.

[1457—64].

4

*Kong Christian I. forbyder beboerne af de svenske grænselandskaber at
 drive forprang og paalægger dem at føre, hvad de har at sælge, til købstæderne.*

A: tabt. — Aa: Halmstad stadsarkiv. Papper nr. 12 (15. aarh.) m. overskr.:
 15 »Synderbo, Osbo, Warend«.

Tryk: Tidskr. f. Skåneland I 171 (udtog); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I
 370. — Rep. 2. rk. nr. 12550.

Anm.: Brevet har ifølge overskriften været udstedt til en række herreder i det
 sydlige Smaaland, men kendes nu kun fra en udfærdigelse til Vestbo herred bevaret
 20 i afskrift i stadsarkivet i Halmstad.

Datering: Skriften henfører afskriften til 2. halv. af 15. aarh., og kong Christiern
 maa saaledes være Christian 1. Da han kun var konge i Sverrig fra 1457—64, maa
 brevet være fra disse aar.

Wii Christiern etc. helse ether alle, som bygge oc boo i Wesbø, kerlige
 25 meth gudh oc wor nathe. Wider kere wener, at wore borghere i
 wore købstedher haffue kert fore oss, at friborne men, frelses men, cler-
 kerii, preste, mwncke oc andre wore vndersate, bønder oc mene almoge
 gøre forkøb oc forprang paa landzbygden, købe oc sælie meth øxen, fææ,
 smør oc annet framdelis at sælie wore købstedher til stoor skathe oc for-
 30 fang, hwilket wii ey tilstedhe mwe. Thi forbywthe wii ether alle forscr^{ne}
 oc hwer serdelis her efftir at gøre noghet forprang meth øxen, fæ, smør
 eller annet vden til iders gardz oc bordz behoff oc ey købe thet til framde-

3 for] till *tjlf. Abc.* 4 hereffter] *Malmö nr. 6 har herefter*: thycke. — wore rige] wore
 riger *Ac*; *jf. Malmö nr. 6*: war, riighenæ. 5 noget] noch *Ab.* — omuende] at omvende *Abc.*
 6 verre] vore *Ab*; voeres *Abc.* 7 de] som *Ab.* 9 wore . . heffn] vor kongelige hæffn och
 vrede *Ab.* 10 i<n>] i *Aa*; *mgl. Abc.* — Helsingbor] Helsingborig *Abc.* — vt supra] *jf.*
overskr.

lis at sælie. Men hwo, som haffuer øxen, fæ eller annet aff sin eghen vp-fødhe, driffwe oc føre thet til neste købstedh at sælie. Oc bethe wii oc bywth ether, wore foghete oc embitzmen, hwer i sit len, ati thette swo ware taghe oc ey tilstedhe nogher ther omodh at gøre i nogre made, swo framt wii skule ey haffue tiltal til ether ther om oc ther meth fare, som 5 tilbør.

Malmø.**1481. 9. marts.****5**

Kong Christian 1. forbyder bønderne i Skaane at drive landkøb og skomagere, skræddere og posekræmmere at drive handel paa landet.

A: RA. Danske Kancelli. Div. originale kongebreve 1481—1571. Pap. 42,5 × 31. 10 Paa bagsiden rest af kongens segl i rødt voks, DKS nr. 78. Paaskr. paa bagsiden: *Super constitutionibus in Malmogia anno domini etc. lxxxix*^o. — Aa: stadfæstelse 1499 21. okt. — Ab: Stockh. kgl. Bibl. Haandskr. C 66 f. 181v (c. 1500). — Ab1: Kgl. Bibl. Kall 562,4^o (18. aarh.).

Tryk: Nye danske Mag. II 125 (efter Ab1); Dipl. Christierni primi 378 (efter A); 15 Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 368, m. udeladelse af de bestemmelser, som ikke vedrører købstæderne (efter A). — Reg.Dan. nr. 4688* = *7618; Rep. 2. rk. nr. 4829.

Anm.: Brevet fastsætter yderligere en række bestemmelser for landdistrikterne om skovveje, brug af kongens alminding m.m., som udelades her. 20

Wii Christiern, met gudz nade Danmarcks, Swergis, Norgis, Wendes Wock Gothes koningh, hertug i Sleszwiig ock hertug i Holsten, Stormarn ock Ditmarsken, greffue i Oldenborg oc Delmenhorst, gøre alle witherligt, at wore mene købstedemen i wore oc kronens købsteder i Skone haffue nw wæret fore oss oc wore elskelige rad met theres preuilegie, nader 25 oc friihether, som wore forfæthre, koninge i Danmarck, oc wii them nadelige vnt giffuit oc stadfest haffue, kærendes, at the ey holdes wedh theres fulde macht oc friihet, men forkrenckes them fore i mange made oss oc kronen ock for^{de} wore købsteder till skade ock forderff och besønderlige i swa made, at mange bøndir bruge købmantzskab hwer met annen met 30 klæde, iern, salt, humble oc annet oc posekræmmere, som løbe om vppa landet met kræmerii, ock sammeledes embitzmen, skomagere, skræddere oc andre, som ock løbe paa landet oc bruge theres embethe. Tha vppa thet for^{de} wore oc kronens købstæder mwe bliffue wed theres friihethe, macht oc bestand, ære wii nw swaa ower eens met wore elskelige radh, at thesse 35 efftherschreffne pwnckte oc article skule her efftir skickes oc holdes. Fførst at engen bonde met annen skall gøre landløb met salt, klæde, iern, humble eller andre ware vnder føretiwge marck brøde, tiwge marck koningen oc

tiwge marck bonden. Item at enge skomagere, skreddere eller posekre-
mere skule ferdes om kringh oc bruge theres embethe vppa landzbygden
wore købstæder till skade ock forfangh. Hwa heromod findes at gøre, haff-
ue forbrudet, hwes the haffue met atfare.

5 [Herefter følger en række bestemmelser for landdistrikterne vedr. skovveje,
brug af kongens alminding m. m.]

Thii forbiwde wii alle, ehwa the helst ære eller wære kwnne i nogre made
omod for^{ne} article at gøre eller gøre lade, oc biwde wii ether alle wore fo-
gete oc embitzmen, borgemestere oc rad, ati her vppa ware taghe, hwer i
10 sin stedh, at forskreffne article i alle made swa holdes, som forskreffuit
stander, vnder wor koningxlige heffnd oc wrede. Datum in opido nostro
Malmogensi feria sexta proxima ante dominicam Quadragesime anno do-
mini medlxxxprimo nostro sub secreto.

København.

1499. 21. oktober.

6

15 *Kong Hans stadfæster Christian 1.s forordning af 1481 9. marts om bønders
handel m. m. (nr. 5).*

A: tabt. — Aa: Kgl. Bibl. Thott 4° 1990 f. 401v (2. halv. af 16. aarh.). — Ab:
Lund Univ. Bibl. Haandskr. J. 4° 55 f. 164v (2. halv. af 16. aarh.). — Ac: smst. J.
4° 33 f. 242v (slutn. af 16. aarh.). — Ad: RA. Danske Kanc. Privilegier inds. 1648 fra
20 Helsingborg f. 46v. — Ae: smst. Privilegier inds. 1648 fra Malmø f. 34r. — Af:
Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 4° 3161 f. 250r (c. 1650, afskr. for Jørgen Seefeldt). — Ag:
smst. Ny kgl. sml. 4° 354 f. 201v (c. 1650). — Ah: Sv. RA. Handelsexpeditionens
utredning rörande städernas privilegier 1717 2. bd. Helsingborg f. 81v. — Ai: Kgl.
Bibl. Ny kgl. sml. 4° 1347 f. 52r (2. halv. af 17. aarh.). — Aj: Univ. Bibl. AM.
25 Access. 9 f. 169v (c. 1700). — Ak: Kgl. Bibl. Ny kgl. sml. fol. 795 (18. aarh.). —
Al: afskr. udvidet med 36 artikler, tabt. — All: Kgl. Bibl. Ny kgl. sml. 4° 1304 f.
120v (2. halv. af 16. aarh.). — Al2: Stockh. kgl. Bibl. B 80 f. 148v (samme tid som
foreg.). — Al3: Kgl. Bibl. Gl. kgl. sml. 4° 3129 f. 265r (beg. af 17. aarh.).

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 410. — Rep. 2. rk. nr. 8914.

30 *Anm.:* All—3 indeholder i fortsættelse af artiklerne fra forordningen 1481 9.
marts yderligere 36 artikler med forskellige retsregler, som dog ikke specielt ved-
rører købstadret; jf. Rep. l. l. og Kolderup-Rosenvinge V 52.

Text efter Ac.

35 **W**ii Hans, med gudz naade Danmarckis, Suerigis, Norgis, Wendis och
Gottis konningh, hertug wdi Sleszuiig, Holsteinn, Stormaren och Dytt-
merschenn, greffue wdi Olldenborg och Dellmennhorst, gjøre alle witter-
ligtt, att wy aff wor synnderlige gunst och naade haffue stadfest och fuld-

34—36 Danmarckis . . Delmenhorst] *mgl. Afij; etc. Aabdghk.* 37 aff] *vdaif Aaefti.* —
wor] *mgl. Adh.* — och (2)] *mgl. Ad.*

byrdt och mett ditte wort obenne breff stadfeste och fuldbyrde et wor kierre herre faders, konning Christierns, breff (hues siell gudt naade) lydendisz ordt fraa ordt, som herepther schreffuitt stannder: Wy Christiern (etc.=nr. 5). Giffuitt paa wortt slott Kiøbennhaffnn de elluffue tusind iomfruers dag aar effter gudtz byrdt medxc nono vnder wort signete. 5

Lund.

1502. 9. juli.

7

Kong Hans forbyder bønderne i Skaane at drive landkøb og skomagere, skræddere og posekræmmere at drive handel paa landet.

A: Malmø stadsarkiv A 30. Perg. 38 × 24,5 (plica 4,9). Kongens segl i rødt voks i ufarvet, DKS. nr. 88 (ikke anf.), i perg. rem. Paa bagsiden m. omtrent samtidig hd.: 10 *Ath inghe embitzmen skulle bruge them paa landzbygden. — Anno <15>91 søgnne lanndtzting effther iuell bleff thette kong. may. breff leest paa Skaninge lanndtzting. — Aa: Transsumpt af landstinget i Lund 1503 ²²/₇, (her med datum 1502 10. juli).*

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 415, m. udeladelse af de bestemmelser som ikke vedrører købstæderne; Rep. 2. rk. nr. 9636 (i udtog). 15

Wii Hanss, meth gudz nade Danmarcks, Sueriges, Noriges, Vendes och Gotes konning, hertug wdi Sleszuig, Holstenn, Stormarn och Ditmerskenn, greffwe wdi Oldenborg och Delmenhorst, giøre alle witterligt, ath wore mene kōpstædemend i wore och kronens kōpstæder wdi Skonne haffue nw wæreth fore oss och worth elskelige raad meth theres priuilegier, 20 nader och friiheder, som wore forfædre, konninger i Danmarck, och wii them nadeligen wnt och giffuet haffue och stadfest, kiærendes, ath the ey holdes wedh theris friiheder och fulde macht, men forkrenkes them fore i mange made oss, kronen och wore kōpstæder till skade och forderff och besønderlige i swa made, at mange bønder brwge kōpmandskaff hwer met 25 annen met klæde, iern, salt, humble och anneth, och posekremmere, som løbe om paa landeth met kremmerii, och sammeledes embitzmæn, skomagere, skreddere och andre, som løbe wppaa landeth och bruge theres embede. Tha wppaa thet at for^{ne} wore och kronens kōpstæder mwe bliffue widh theres fulde macht, friiheidh och bestandt, eræ wii nw swo owereens 30 wordne meth wort elskelige raad, ath these effter^{ne} punchte och article schulle her effter skickes och holdes.

1 och (1)] nu *tülf. Agl. 1.2.* — ditte] *mgl. Ai*; dette *Aa etc.* — et] *det Af.* 3 som . . stannder] *mgl. Al3.* — herepther . . stannder] her effterfølger *Af*; effterfølger *Ag*; her effterstander *Al1.2.* — herepther schreffuitt] effterskreffuet *Ah.* — stannder] staar *Adh—k.* 4—5 Giffuitt . . signete] *mgl. Ah2.* — de . . signete] *mgl. Ag.* — de . . iomfruers] sancti Knuds *Al1.4* tusind] *mgl. Ac.* 5 effter . . byrdt] *mgl. Aadhi*; etc. *Abjk.* — medxc nono] 1449 *Ah.* — medxc *Acđ.*

Først ath engen bonde meth annen schall giøre landkiøff meth salt, kledæ, iern, humble eller andre ware wnder fyretiwge march brøde, tiwge march kongen och tiwge marc bonden.

Item engen skomagere, skreddere eller posekremmere schulle ferdes omkring och bruge theres embede paa landzbygden, wore kiøpstæder till skade och forfang. Hwo her emodh findes at giøre, haffue forbrøt, hwess the haffue metatfare.

[Herefter følger ligesom i nr. 5 en række bestemmelser for landdistrikterne vedr. skovveje, brug af kongens alminding m. m.].

10 Thi forbywde wii alle, ehwo the helst ære eller ware kwnne, i nogre made emodh for^{ne} article at giøre eller giøre lade, och bywde wii ether alle wore fogeder, embitzmend, borgmestere och raad, ati her paa ware tage, hwer i sin stædhær, for^{ne} article i alle made swa holdes, som for^{uit} stander, vnder wor konninglige heffnd och wrede. Giffuet wdi wor stadh Lund sancti
15 Knutz konningx affthenn aar effter gudz bywrd twsindefemhndrede paa thet anneth vnder worth signete.

Ad relacionem domini Iohannis
Andree electi et confirmati Ottoniensis.

Malmø.

1502. 13. juli.

8

20 Kong Hans tillader borgerne i de skaanske købstæder at samles i Lund een gang om aaret for at drøfte privilegier, købmandskab m.m. og paabyder, at udenlandske købmænd i de skaanske købstæder kun maa handle i den købstad, hvor de opholder sig.

A: Malmø stadsarkiv A 31. Perg. 26 × 14 (plica 4,5). Kongens segl i rødt voks i
25 ufarvet, DKS. nr. 88 (ikke anf.), i perg. rømt. Paa bagsiden m. omtrent samtidig hd.: Malmøges byss breff ath alle kiøpstæder skulle forsambles en tiid om aaret, och ath købmennen skulle køpslaa i thee steder, som the ligge vtii. — Aa og Ab: Malmø stadsarkiv. Registrum uille Malmøyghe f. 21 v (c. 1500, kun beg. af brevet) og f. 4r (c. 1550). — Ac: RA Langebeks dipl. m. paategning: »Af en copiebog laant af biskop Hersleb
30 1747«.

Tryk: Aarsberetn. f. Geheimearch. V 70 note (efter Ac); Weibull, Saml. til Skånes hist. 39 (efter Ab); Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 415 (efter A). — Reg. Dan. nr. *8854; Rep. 2. rk. nr. 9640.

35 **W**ii Hanss, met gudz nade Danmarcks, Sueriges, Noriges, Vendes och Gotes konning, hertugh wdi Sleszuig, Holstenn, Stormarnn och Ditmerskenn, greffue wdi Oldenburg och Delmenhorst, giøre alle witttherligt, ath wii aff wore sønderlige gunst och nade, swo och paa thet at wore kiære wndersate borgmestere, raadmend och menige almwe i wore kiøpstæder

wdi Skonne mwe och schulle kwnne thesbedre forenes och worde sambrechtiglige om theris byers priuilegier och andre leilegheider, tha haffue wii wnt och tilladeth och meth thette wort obne breff wnde och tillade, ath the mwe ith sinde aarith wedh sancti Peders och sancti Powels dags tiide forsamble segh wdi wor stadh Lundh ther at owerweyæ och beslute emil- 5 lom them selffue, hworledes the schulle them haffue meth theres priuilegier, kiøbmanskaff och berningh, och ligerwiiss som the tha beslutende worde, er thet oss well till wilge, doch swo, ath thet er oss och kronen wden skade och forfang i alle madhe. Tesliges wille wii och, ath alle wdlendzske kiøpmend, som ligge och geste i nogher wore kiøpstædher her i Skonne, 10 ey schulle eller mwe kiøpslaa anderstadz her i Skonne end i then kiøpstadh, som the ligge wdi. Och schall thette wort breff bliffue her i Malmø hoss borgmestere och raadeth alle wore kiøpstæder her i Skonne till gode och bestandt. Thii forbywde wii alle, ehwo the helst ære eller wære kwnne, och serdelis wore fogether och embitzmend for^{ne} wore kiære wndersatte 15 her emodh thenne wor gunst och nade hinder eller forfang at giøre i noger made vnder wort hyllest och nadhe. Giffuit wdi wor kiøpstadh Malmø othensdagenn nest effter sancti Knwtz konnings dagh aar effther gudz bywrd twsindefemhwdrede paa thet anneth vndher worth signete.

Relator dominus Iohannes Andree 20
electus Ottoniensis.

Lund.

1503. 22. juli.

9

Landstinget i Lunds vidisse af kong Hans' brev af 1502 9. juli til bønderne i Skaane.

A: Sv. RA. Perg. 32,5×20,5 (plica 1). Landstingsskriverens segl med skjold 25 hvori bogstavet A i perg. rem. Paa bagsiden m. omtr. samtidig hd.: *vidisse littere Ioannis regis super priuilegiis ciuitatis et almenninge skowe etc.*

Tryk: Rep. 2. rk. nr. 9886 (i udtog).

Iech Arildh Ienssen, lantztings skriwer wthy Skonæ, then dagh sath 30 wthy dommeræ stedh paa Lwnde lantztingh, gør wetherlycht, ath aar æffther gwthz byrdh md 3° lørdaghen, som war sancte Marie Magdalene dagh, thaa læsdhæ iek lwddeligæ hære thyl thingæ wthy mangæ gothæ mæntz nærwærilsæ, och bleff thaa thredhiæ thingh læseth høghbyrdwgh førsthes war kære nadughæ herres koning Hanses opnæ breff lwddende oordh fran oordh, som hære æffther følger: Wy Hans, meth gwthz nathæ 35 Danmark, Sweriges, Norges, Wændes och Gotes koning, hertwgh wthy Slæswigh, Holsthen, Stormern och Dyttersken, greffæ wthy Oldenborgh

och Delmænhorsth (etc.= Fællesprivilegier for de skaanske byer nr. 7). Ath *thette* wor kære nadighæ herres breff *meth* forskreffne articlæ hære thyl tingæ saa skælligæ læseth ær, thyl wythnesbyrth hænger iek myth inseylæ næthen *thette* breff, som gyweth ær stedh, dagh och aar, som for-
5 *skreffuet* sthaar.

København.**1518. 19. oktober.****10**

Kong Christian 2. tillader borgerne i Skaane at handle med svenskerne, dog med forbehold af visse varer.

A: tabt. — B: RA. Danske Kancelli. Christian 2.s registrant f. 210v (udtog).

10 *Tryk:* Suhms Nye Samlinger II 2 147. — Reg.Dan. nr. 6444.

K*iøpstædemend oc burgere i Skaane finge saadant breffh, ath the mwghe frii och wbehindrede kiøpslage met the Swenske och thiilføre them klæde och andre ware vndhentagne hømble, salt, krudt, bysser och andre werghe, doch met saa skæll, ath hwes solff, som the aff the swenske offuerkomme, skulle the*
15 *indføre paa mynten i Skaane och anamme ther fylleste faare. Cum inhibitione etc. Datum in castro Haffnensi die martis proxima post Calixti pape et martiris anno etc. mdxxviii.*

Relator Iohannes Michaelis
civis Malmogensis.

20 København.**1521. 10. februar.****11**

Kong Christian 2. giver indbyggerne i Skaane, Halland og Blekinge en række bestemmelser vedrørende handel m.m.

A: Malmø stadsarkiv. A 47. Perg. 56 × 53 (plica 7,5). 2 snorehuller. Paa bagsiden m. lidt sen. hd.: Konning Christierns priuilegium, som fangen sidder. — Afskrifter
25 kendes fra Lund, Landskrona, Væ, Halmstad og Sølvborg.

Tryk: Herlitz, Privil. f. Sveriges städer I 459.

W*ii Christiern, met guts nade Danmarecks, Suerigis, Norgis, Wendis oc Gottis koningh, hertugh i Slesuig, i Holsten, Stormarn oc Ditmerschen, greffue i Oldenborg oc Delmenhorst, helssze ether alle wore*
30 *kiære wndersotthe, werduge fader, her electus i Lund, prelater, abbetther, canincker oc prester, riddere och riddersmendts mend, kiøbstedts mend, bønder och meninge almwge, som bigge oc boo wti wore landh Skonne,*

13 *werghe] foran ordet overstr. ware B.* 16 *Haffnensi] derefter overstr. tirsda (jf. flg.) B.*

Hallandh, Bleginge oc Lyster, kerligen met gud oc wor nade. Kiære wener, som ether alle well witterligt er, huorledis at wii tilforne offthe haffue giffuit ether tilkende oc paa myntt ether met wore breff oc scriffuilssze, ati skulle afflegge [the]nd wlofflig køpmendskaff oc handell, som i ether wti slaa met alle køpmandskaps wore at kiøbe och selge, som ether ey be-
 5 quemmer, wore kiøpstæder till stoor skadhe oc forderff oc emodt alles theres nader, friigheder oc priuilegier, wii oc wore forfædtræ framfarne koninger i Danmarck thennom nadeligen wndt oc giffuit haffue, for huilken ethers wloglige handell oc køpmandskaff wore kiøpstæder forarmis oc
 10 forderffuis, szaa the ey redligen kunde giøre oss oc kronnen szodan aarligh skatt oc thienniste, som thennom bør, huilket wii i sandheidt haffue forfaritt, ati ey achte wille, men endtwn ther wti forherdendis blyffue, thet wii nw ey nogerledis kunde eller wille tilstædhe at szaa lenger skee skall och haffue ther fore giortt szodan skickelssze paa altt køpmandskaben, som
 15 her effther følger, huilken skickelssze wii endeligen wille at wbrødeligen aff alle andeligen oc wertzligen, ehuaadt stadt ære oc werdugheidt the wti ære, bisper, prelater, prestmendh, canicker, abbeder, mwncke, riddere, riddermentzs mend, fogeder, lænsment, bønder oc meninge almwe wti altt Schonne, Hallandh, Bleginge oc Lister holdes skall.

<1.> Først wille wii oc strengeligen biude, at inghen for^{ne} aandelige ²⁰ eller werdzlige skulle her effther haffue eller bruge thennom wti noger hande køpmandskaff paa landet entthen met theris eigne bønder eller met andre at kiøpslaa met noger hande wore till forprangh, wthen hues som theris landgyldte er, och hues som the haffue behouff till theris egen gaardts behouff. Och skulle the ey skybe till siøes noger hande køpmands
 25 ware oc ey leffuendis øxsne eller heste aff landet, meden skulle føre theris wore till køpstederne ther i landet oc ther at selgis oc ey kiøbe korn aff bønder eller aff nogre andre till forprang at selge eller giøre i maltt ythermere, end som huer haffuer behouff till syn egen gordt oc kost. Hues korn som the ythermere haffue, mwe the indføre i kiøpstederne at selge for
 30 skelligt werdt, oc skulle the sammeledis her effther ey kiøbe eller saltte sild, aall eller torsk at selge til forprang, wden allenæ køpmend oc kiøbstedsmend skulle bruge thenom wti saadan for^{ne} køpmands handell. Wore sage, at noger wilde dristis her emodt at giøre, entigen aff bisper, prelather, abbeder, canicker, prestmend, riddermentzs mend, tha skulle the
 35 ther met haffue forbrudt alle the leen, friihedher, priuilegier, som the haffue aff oss oc wore forfædre, koninger i Danmarck. Giøris her emodt aff andre wore wndersotte, tha skulle the ther met haffue forbrudt theris liiff oc gotzs till oss.

<2.> Item engen prelater, prestmend, abbeder, riddermentzts mendh, fogede eller leennsmend skulle her effther ey holde noger peberswenne eller noger wgiffte karlle oc wbosette w<n>der them i forswar, som gaa i bland bønderne fran en byy oc till anden oc ey wille siighe nogen bonde tieniste
 5 wden for wgeløn oc dageløn eller fore kornsædt, meden skulle tienne bonden aar oc dag emellom for beskedene peninge løn, till saa lenge the bliffue besiddende. Giør her nogen emodt, aandelig eller wertzligh, tha skall hand wære falden till koningen for szodan brøde, som for^{ult} staar, oc karllens gotz wti koningens wære.

10 <3.> Item skulle engen, ehuaadt stadt the wti ære eller werdugheidt, oc ey fogedter, leensmend, bønder her effther wdtføre noget hande korn wdt-aff riiget oc till Tystlandt, huercken aff Fyn, Lolland, Falster, Møen, Sieland, Langeland oc alle andre smalandt oc øøer ther om liggende, men the skulle swodantt korn oc anden køpmanskap indføre i Øørsundh till køpstæder ther om liggendis eller oc andersteds indhen riiget till wore køpstæder.
 15 Giør her noger emodt, andelige personer eller riddermentzts mend eller andre wore wndersotte, tha skulle the wære falden for slig brøde, som for^{ult} stander.

<4.> Item wille wii, at hues iordegotz oc gorde, som kircker, closter oc
 20 riddermendzts mend haffue i kiøpstederne liggendis, som the sielffue ey besidde oc i baa, skall her effther settis paa skelligt landgilde, oc borgerne, som thennom bygge oc besidde, skulle thennom nyde, arffuinge effther arffuinge, oc om thenom trenger, mwe the selge andre borgere theris bigningh, som the ther paa bygdte haffue, oc ey till noger andre, togh altiid
 25 landgilldet, som ther aff gaar, wbeskoritt till retthe eygere paa then forsagde tiidt, som thet wdtgiffues skall, wnder iii marck brøde.

<5.> Item hwo som helst the ære, andelig eller wertzlig, som haffue øde gorde eller iorde wti køpstederne liggende oc wille them icke opbigge, szo at ther kand affgange kongelige oc byess tyngh, tha skulle borgmestere
 30 oc koningens foget fordelle szodane øde iordher till tryy bytingh oc aduore iordtegerne, athe them opbigge, oc huor som the thet ey tha giøre, tha skall szodan ødhe iordher wære forbrudtne till koningen oc till staden, ther the wti ligge.

<6.> Item skulle engen bønder her effther bruge noger hande køpmand-
 35 skaff paa landet at selge eller købe, thend enæ bonde met thend anden,

2 fogede . . leennsmend] fogedter eller leensmendh *tilf. A.* 3 w<n>der] wder (*nasalstreg mgl.*) *A.*

till forprangh, entthen met korn, øxsne, smør, huder, skindh oc tallig, heste, kram, klede, saltt oc allt andet slig køpmandskaff, wden all eneste szo møget, som hand haffuer i syn egen gordt, oc ey skulle the selge noget øll i tynnetall i køpstederne oc ey gøre mere maltt, end som the sielff behouff haffue, oc føre theris korn wdt till køpstederne oc selge for peninge. 5
 Giør her nogen bonde emodt, szo at hand her effther bruger seg wti szodan forbuden køpmandskaff, tha skall hand ther met haffue forbrudt lifff oc gotzsz till oss oc øllet forbrudt till køpsteden, nar som thet wdtfør is emodt wortt budt.

〈7.〉 Item skulle engen embitzmendh, scomager, skredere eller skynde- 10
 re effther thenne dag brugge theris embide paa landzbyerne ath fare fran en by oc till en anden oc øffue swodane embitzde, tha skulle szodanne embitzmend haffue forbrudt till oss theris hoffuitzlod oc løssze theris halss aff oss. Thette skulle wore fogedter oc embitzsmend tilsee oc straffe, szo frempt the ey selffue skulle stande oss till retthe ther om, som 15
 forskreffuit staar.

〈8.〉 Item skall oc engen bisszekremere effther thenne dag wti noger made bruge noger hande køpmandskaff paa landzbyerne at kiøbe eller selgge. Hwo som her met findis, tha skall hand haffue forbrudt syntt gotzsz oc løssze syn hals aff oss aff syn yderste formwe, oc wore fogedter oc em- 20
 bitzmend skulle ther till see oc straffe wnder theris brøde oc faldzmoell, som forskreffuit staar, oc gjøre oss ther aff rede oc regenskaff.

〈9.〉 Item skulle her effther engen marckedhe holdis paa landzbyerne eller paa kirckegorde, herregorde, klostere eller prestegorde eller noger anderstedts paa landet, wthen alleneste skulle marcket holdis i køpstederne, 25
 som tilforne er giortt en skickelssze ther om. Thette skall oc wore embitzmend oc fogedter tilsee oc straffe, huer wti syntt leen, wnder samme theris brøde och faldzmoell, som for^{uit} stander, oc gjøre oss ther aff rede oc regenskaff.

〈10.〉 Item engen embitzsmand i køpstederne skulle her effther thenne 30
 dag bruge køpmandskaff, men huer skall bruge syntt embide, som hand leerit haffuer, oc ther aff fødhe segh, dogh maa hand kiøbe wstraffeligen, hues som hand haffuer behouff till hans embidte opholdelssze. Giør her noger emodt, tha skall hand haffue forbrudt siit embide och ther till xl marc brøde, halffdellen till koningen oc halffdellen till byen. 35

<11.> Item er oc noger embitzmænd szo well formwgendis, at hand met synne peninge køpslaa will, tha maa hand indlegge synne peninge i køpmandzs handell met andre køpmendh.

<12.> Item wille wii, at engen embitzsmænd eller embitzswenne skulle
5 giffue theris embitt offuer oc fiske om høsten, men the skulle blyffue i kiøp-
stederne oc bruge theris embeide; giør thet hosbonden, haffue forbrudt
syntt embeide oc ther till x marc; giør thet embitzsuenne, haffue forbrudt
vi marc, wden szo er bewisseligt, at hand ey kand fange arbeide i embei-
det i kiøpstederne, oc szodant sagefaldt tager koningen halffdellen oc byen
10 halffdellenn.

<13.> Item sammeledis wille wii, at engen embitzsmænd skall beswæris
met noger wligelig beskatningh, som seg i noget embitte giffue will, ænt-
tighen met kost at giøre eller met noger andre wskellige wdtlegninger till
embedet eller borgmestere oc radt, men all eneste wdtgiffue i rinsk gylden
15 i laget till guts tieniste wphold oc tog szo, at hand er oldermænden lydugh
oc opholler guts tieniste met embedet i welmacht oc szo, at hand er ther
till godh for en embitzsmænd.

<14.> Item wore oc noger embitzsmænd i køpstederne, som ey formw-
gendis wore aff allerdom oc fattigdom, szo ath hand ey kunde giffue seg
20 i noget embidte, tha skall hannom tog tilstædis at bruge embedet i lap-
pere gierningh for wthen all affgiff.

<15.> Item sammeledis wille wii, at wore borgmestere, foget oc radt skulle
tilskicke i alle køpsteder briggere, som brygge skulle, oc settis ther paa
skelligt kiøp effther tiidens leyligheidt, oc tesligest skulle the haffue til-
25 sywen, at alle borgerne i kiøpstederne bage lige stort brødt oc gott eff-
ther wecht, oc effther som købet er paa kornet.

<16.> Item wille wii, at engen, ehwo the helst ære eller wære kunde,
skulle her effther købe leffuendis øxsne till forprangh att driffue eller føre
aff landett oc ey helder købe heste paa landitt wdtatføre, men hues them
30 falle haffuer, føre them till kiøpstederne oc selge them ther wnder samme
hestes oc øxne fortabelssze oc ther till xl marc, halffdellen kongen oc halff-
dellen byen.

<17.> Item engen fremmede køpmænd eller borgerne skulde fare paa
landzsbyerne till closter, herre gorde, prestegorde eller till bønder ther at
35 købe noger køpmandskaff enttighen øxsne, heste eller andre køpmændzs

8 ey] tilf. o. lin. A.

wore wnder gotzsens fortabelssze oc xl marck ther till brøde, halffdellen koningen oc halffdellen byen.

<18.> Item engen fremmede køpmend skulde kiøbe bloduge huder eller skyndh i støcke tall, men i helle oc halffue dæger, salttidde huder oc skynd wti helle oc halffue hundritt oc tallig i helle skippund oc halffue 5 wnder gotzsens fortabelssze, halff koningen oc halff byen; er thet en borger, som selger køpmanden anderledis, tha skall thet wære paa beggis theris skade, som selger oc kiøber.

<19.> Item wille wii, at nar som nogne fremmede køpmends skib komme wti haffner, ehweden the komme, tha skulle the ligge wti tree daghe till 10 alle borgernes køp oc besthe, oc skall engen fremmede køpmend falde i borgernes køp i the tree daghe, oc skulle borgerne wære nest for lighe køp wnder xl marc brøde, som køber, oc myste kiøbet, halffdellend aff brøden tager koningen oc halffdellind staden.

<20.> Item skall engen her effther noget wdtskibbe i noger wloffflighe 15 haffner nogerhande køpmands ware eller gotzs till the skib, som ther wdenfore ligge, wnder gotzssens fortabelssze till oss oc ey helder holde noger køpmandskaff bedriff eller wdtsegling fran Kullen, aff Raa, widt Helsingborg, with Glumsløff, with Barsszebeck, weidt Luede oc Lwmmee aae oc alle andre wlegelige haffner oc wdtskybninger, ehwor som the ære eller 20 ligge wti Skonne, Hallandh, Bleginge oc Lyester, som oss, kronen oc wore kiøpsteder ligge till forfangh oc skade; skulle alle tissze wloglige haffner affleggis at køpslaa oc handle i wore kiøpsteder oc skulle her paa wore tagis wor fogeder oc embitzsmend, at szodant her effther ey skeer, wnder theris faldzmoell oc brode, som forschreffuit stander. 25

<21.> Item alle, som fiske wilie wti Ørsund om sommer oc høst, the skulle holde thenom effther gamble seduone, sette theris garn for acker oc stenne, ther som bondtsetningh haffuer wæritt aff arilde, och the, som driffue wille wragledis, skulle driffue, som gammel seduon haffuer wæritt, wndertaget i Dragøør strømme, som tynnerne ligge, skall engen driffue paa 30 wnder xl marc brøde oc ther till bøde skaden, oc hwo som dyyll met anden i szodan brøde, bøde sammeledis.

<22.> Item engen fremet køpmand skall saltte sild, før end rett høst-marcket begyndis, som er wor ffrue dagh dyre, wnder gotzssens fortabelssze, som salttit er, tog wndertaget fyskeleget paa Falsterbodt, Skanør oc 35 Dragøør.

<23.> Item wille wii, om noger wgierningh skeer i wore kiøbsteder eller indhen theris fryheder, eller oc om noger trette eller dellæ kommendis worder emellom wore borgere, tha skulle wore borgmestere oc radtmendh i samme wore steder fuldmacht haffue at taghe wiiss borgen aff them oc
5 hechte them till retthe, om the ey faa borgen for them, oc steffne szo samme sagher i retthe for them wdhen nogen langh forhallingh oc skillie them szo at met log oc rett effther logen oc stadzsens fryheder oc giffue them szo theris dom beschreffuen paa bode siider, oc skulle the ey haffue theris skudzsmoell for andre domere, før end the haffue ther om wæritt i
10 rette oc fanget dom paa theris sagher, som sagherne skeedt ære.

<24.> Item engen wore borgere i køpstederne skulle her effther giøre nogne brullops koster lenger end ii dage, søndagen oc mandagen, oc ey større kost, end som huer kand giøre wti syntt eget huss, som hand wti boer, wnder i^c marck brøde, halff till koningen oc halfft till byen.

15 <25.> Item engen, ehwadt stadt eller skickelssze hand wti ere, maa her effther wdtføre wdtaff riiget noget salttit kødt, men huer slacthe, som hand haffuer behouff till syn eeghen kosth, togh wndertagetth hues som thend forfarne mandh skippere haffue behouff skelligen at fittallige theris skib met. Ehwo her emodt giør, haffue forbrudt saadantt gotzs till ko-
20 ningen och xl marck, halfue till koningen och halfue till byen.

Thenne for^{ne} wor schickelsse oc ordinancie wille wii oc strengeligen biwde, at szaa wbrødeligen aff alle, andeligen oc wertzligen, hollis skall, som forskreffuit staar. Dierffuis her och nogen emodt at giøre, tha skall thend wforsømelige bliffue straffit wiid slig penæ, som then artickell, wti
25 huilken hand bryder, inneholder oc wdtuisszer. Och beholde wii hoss oss wor fulde macht at aff oc tilsette i for^{ne} puncter oc artickle, effther som wii formercke oss, riigett oc wore meninge wndersotte kand ware till gaffn, nytthe oc forbedtringh. Giffuit paa wortt slott Køpnehaffn søndagen Esto michi aar etc. mdxxi wnder wortt signet.